2007

31 Ocak

Ey kendini bilmez üç-beş kişi! Zaman Gazetesi

29 Ocak

Karınca duası Zaman Gazetesi

29 Ocak

Bu görev devletin; bu sorumluluk devletin Aksiyon Dergisi

28 Ocak

Heykeli dikilecek koca! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

27 Ocak

Bir fişek leblebi * Zaman Gazetesi

24 Ocak

Türkiye 'muasır' bir devlet mi? Zaman Gazetesi

22 Ocak

Bilim ve üslûpsuzluk hakkında Aksiyon Dergisi

22 Ocak

Gittikçe artıyor tekilliğimiz Zaman Gazetesi

21 Ocak

Devletin mi var; derdin var! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

20 Ocak

Tarih yine tekerrür ediyor! Zaman Gazetesi

17 Ocak

Fantazi ve mezartaşı Zaman Gazetesi

16 Ocak

Hart Vakası ve Şeyh Beynelislâm bir din savaşı mı: Maazallah! Aksiyon Dergisi

15 Ocak

Aydın havası! Zaman Gazetesi

14 Ocak

Digital âmme vicdânı Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

13 Ocak

Hatırlayalım Zaman Gazetesi

10 Ocak

Fırça! Zaman Gazetesi

08 Ocak

Hart Vakası ve Şeyh Eşref hadisesi hakkında bir başka yaklaşım Aksiyon Dergisi

08 Ocak

Şükran plaketi Zaman Gazetesi

07 Ocak

ISKA Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

06 Ocak

Ey ehl-i vatan: Otur yerine! Zaman Gazetesi

03 Ocak

Telegraph'ın o manidar cümlesi üzerine düşünceler Zaman Gazetesi

01 Ocak

Dede yüzü görmemiş bir yazardan, dört kısım, tekmili birden bir dede yazısı Sühan

Dergisi

01 Ocak

Lâle Zaman Gazetesi

01 Ocak

Hart vakası nedir, Şeyh Eşref kimdir? Aksiyon Dergisi

Hart vakası nedir, Şeyh Eşref kimdir?

1919 yılının sonbaharı ve 1920 senesi, Anadolu'da eşkıyalığın isyanlara, adi suçların siyasi hesaplara karıştığı, gerçekten buhranlarla dolu bir zaman kesitiydi. Devlet otoritesi noksanının ne türden feci hadiselere yol açtığını anlamak bakımından ana kaynaklarda geçmesine rağmen pek bilinmeyen, üzerinde durulmayan "Hart vakası" üzerinde durmak yerinde olacaktır.

Bu hadise, genel görünüşü itibariyle Şeyh Sait Ayaklanması ve Menemen hadisesine benzeyen çizgiler taşımaktadır; ancak bu iki önemli hadise kadar bilinmez ve birkaç kaynak dışında zikredilmez.

O günlerde kaza statüsünde bulunan Bayburt'a bağlı Hart nâhiyesinde (şimdiki adıyla Aydıntepe) meydana gelen bir isyan vakası, Ankara'da henüz tutunmaya çalışan ve kendine meşrû bir zemin elde etmeye çalışan Heyet-i Temsiliye'nin başını ağrıtan bir hadise olmuştu. Atatürk, Nutuk'unda bu meseleyi "Bayburt'ta bir yalancı peygamber" başlığı ile anlatıyor.

NUTUK'A GÖRE HART VAKASI

Buna göre Hart Karyesinde [nâhiye olması lâzım] oturan Eşref isimli bir şeyh, etrafındakileri Şiilik telkinatında bulunmaktadır [diğer kaynaklarda Eşref'in Şiiliği üzerine bilgi yoktur; bu bilgi hatalı olabilir]. Bayburt müftüsü bu durumdan rahatsızlık duyarak ulemaya mensup kimselerden bir heyet teşkil edip Hart'a gönderir ve Eşref'i Bayburt'a davet eder. Eşref bu davete icabet etmez. Bunun üzerine "hükümet-i mahalliye", Eşref'in üzerine 50 kişilik bir askerî müfreze gönderir. Eşref ise karşı atağa geçerek müridlerini silahlandırır, müfrezenin elinden silahlarını ve cephanelerini alarak bazılarını esir, bazılarını ise şehid eder. "Bunun üzerine civardan bazı kıtaat (askerî birlikler) Bayburda sevkolunmakla beraber meselenin kan dökülmeksizin muslihane (barışçı tarzda) halli tercih edilmiş" diyor Atatürk. "Şeyh nezdine ulema ve ümeradan mürekkep birkaç heyet gönderilmiş... Hükümete mutavaatı (itaat etmesi) için nasayihte bulunulmuş". En son olarak Erzurum'dan olay yerine giden Erzurum Kadısı heyetinin ricası da kâr etmemiş. Şeyh bu nasihatçilere, "Hepiniz kâfirsiniz! Kimseyi tanımam,

itaat etmem, harbedeceğim. Allah bana şeriat ilanına memursun dedi" tarzında sert hitapta bulunmakla kalmayıp taraftarı olan köylere, "Sahib-i Şeriat", "Mehdi-i Muntazar" imzasıyla haber göndererek isyana davet etmiş.

Neticede Kaymakam (Yarbay) Halit Bey 25 Kânunuevvel (Aralık) 1919'da birlikleriyle Hart'a hareket ederek topçu ve piyade kuvvetleriyle Hart'ı sararlar. Çatışma başlar ve sonunda Halit Bey'in Atatürk'e çektiği şifrede denildiği üzere, "Hart meselesi, yalancı peygamberin ve oğullarının ve tevabiinden bazılarının itlâfı (telef edilmesi) ve Hart'ın teslimiyle neticelenmiştir." (Nutuk: C.1., Devlet Kitapları, 14. Basılış, İstanbul, 1982, s. 344-346)

GENELKURMAY KAYNAKLARINA GÖRE...

Genelkurmay tarafından yayımlanan "İstiklâl Harbinde Ayaklanmalar" isimli eserin 6. cildinde de Nutuk'takine ana hatlarıyla benzeyen bir anlatım vardır. Buna göre hadise tipik bir irticai harekettir ve Eşref'in "kendine özel bir tarikat" kurmasıyla başlar. Durumu öğrenen İçişleri Bakanlığı bir soruşturma açar; ama Eşref soruşturmaya karşı çıkınca 6 Aralık 1919'da Bayburt'taki 28. Alaydan 50 kişilik bir müfreze göz korkutmak için Hart'a gönderilir.

Hart'a gelen heyet, Şeyhin önceden ayrılması sebebiyle kendisi ile temas edememiştir ama köylüler, yorgun düşen askerleri ikramda bulunmak vaadiyle birer ikişer evlere dağıtmış ve bu esnada Eşref'in Hart'a geri dönmesiyle birlikte harekete geçerek onları esir almıştır. Bu olay, Alay Komutanı Binbaşı Nuri'nin şehit edilmesiyle yeni bir boyut kazanmış, bunun üzerine otuzar kişilik iki piyade bölüğünden yeni bir müfreze oluşturularak 9 Aralık 1919'da Hart'a sevk edilmiştir. Ne var ki Eşref bu müfrezeye de bir baskın düzenlemiş ve askerleri tutsak ettikten sonra, kendisinin Mehdi olduğunu ilan edip daha da azgınlaşmaya başlamıştır. Askerlerin tedbirsizliği ve tecrübesizliği neticesiyle oluşan bu durum karşısında hükümetin uzlaşma girişimlerinde bulunmuş olması da bir fayda sağlamamıştır ve bu defa dört tabur ve iki bölükten oluşan 700 kişilik bir kuvvet Hart'a gönderilmiştir. İhtiyaten biri Gümüşhane'de, diğeri Of'ta iki tabur da hazır beklemektedir.

24 Aralık'ta Hart'ı kuşatan bu kuvvetler özellikle topçuların isabetli atışları vasıtasıyla sonuca gidebilmeyi başarmıştır. Evine isabet eden top mermisiyle havaya uçan Şeyh Eşref'in akıbetini öğrenen müritleri daha fazla direnemeyip teslim olurlar.

"YALANCI PEYGAMBER" ŞEYH EŞREF KİMDİ?

Verdiği bilgiyi şahsen doğrulama imkanı bulamadığım için ismini zikretmeyeceğim bir mahalli web sitesine göre Şeyh Eşref, Bayburt'un Hart Bucağı'na bağlı Hart Köyü'nde oturan bir tarikat reisiydi. Of ve Sürmene gibi yörelerde haylice müridi bulunması, onun etrafına Şiilik telkin ettiği iddiasını zayıflatıyor. Muhtemelen gönderdiği haber ve mektuplarda (daha ziyade Şiiler'in kullandığı) "Mehdi-i muntazar", yani "Beklenen Mehdi" ibâresi, Atatürk'ün Nutuk'ta böyle bir iddiayı seslendirmesine sebep olmuştur. Peygamber olduğunu ve şeriat

düzenini uygulama için gönderildiğini ileri sürerek 1908 yılından sonra yöresinin hakimi olmuş, Bayburt ve çevresinden 400 silahlı adam edinmişti. Eşref Trabzon'a bağlı Of ve Sürmene'den destek alıyordu. Bu bilgilerin sağlık derecesi zayıftır ve Anadolu'da bu tür kimselerin peygamberlik iddiasında bulunması hemen hiç rastlanmayan bir durumdur.

Bellidir ki Eşref, peygamberlik iddiasından ziyade o yıllarda Anadolu'da onlarcası kendince faaliyet gösteren cerbezeli mahallî din önderlerinden biridir. Hayatı hakkında daha geniş malumata ulaşamadım fakat Hart Vakası'nı Nutuk'a ve Genelkurmay kaynaklarına göre daha yakından yaşayan ve aktörleri hakkında daha etraflı bilgiler aktaran bir başka rivayet daha var. Bu rivayet, hatıraları henüz yayınlanmamış olan Gümüşhane Mebusu Zeki Kadirbeyoğlu'nun ifadelerine dayanıyor. Bu anlatım, olayların genel akışını doğrulamakla birlikte ayrıntılarda önemli farklılara işaret etmesi bakımından önemlidir.

(Devamı gelecek sayıda)

Lâle

Saddam'ı sevmek ve hâtırasını ta'ziz etmek için sebebimiz yok; halkına -şeddesiyle- "gaddar" davranmış bir adamdı. Suçluluğu, yargılanması ve cezalandırılması tabii idi. Diktatördü; diktatörlerin kafasındaki hukuk keyfîdir; nitekim Saddam da keyfî bir hukuk uygulamasına uğrayarak idam edildi.

Cezaların ıslah edici, hayata döndürücü bir istikameti olması gerektir. Saddam'ın uğradığı ceza sadece intikamcılık hissiyle yerine getirildi; bu üslûbun özellikle siyasi bakımdan ne kadar vahim boyutlar taşıdığı zamanla daha iyi anlaşılacaktır. Öyle görünüyor ki, Saddam'dan sonra Irak diye bir ülkenin siyasi varlığını devam ettirmesi imkânsızdır. Saddam, bütün menfî yönlerine rağmen Irak'ın "milli birliği"ni temsil eden, bu karmaşık ırk ve inanç kaosunun bütünlüğünü temin eden adamdı; idamıyla birlikte Irak'ın zaten devam etmekte olan parçalanma sürecinden kurtulabilmesi muhâl ötesi bir ihtimâldir.

İdama gösterilen tepkiler anlam ayrıştırıcı bir karakter gösteriyor; meselâ vaktiyle Irak hudutlarını cetvelle çizen mütegallibe heyetinin bir üyesi olarak Fransa'nın, "Irak'ı bundan sonra geleceğe bakmaya ve ulusal birlik için çalışmaya" davet eden mesajı, Irak kavramı ve onun artık mevcut bulunmayan vatandaşları ile dalga geçmek mânâsına geliyor. Ba'de harâb'ül Basra! Irak'ta milli birliği yeniden tesis etmek, sıkılmış diş macununu yeniden tüpe göndermekten farksız. Irak'ın milli birliğini işgalcilerin demokrasi kavrayışı yerle bir etti. Türkiye için kaçınılmaz olan, Irak için lüks! Olanca tegallübü ve âfâki hükümranlık iddialarıyla devlet, işte bu paradoksun çağırdığı zoraki bir çözümdür. Pandora'nın kutusunu Irak'ta Saddam kapalı tutmayı başarıyordu ve bunu yerine getirirken zalimce davranıyordu. İşgalci güçler kapağı açtılar, yarım milyon Iraklının ölümüne sebep oldular ve artık ismi bile olmayan bu ülkede günlük terör kurbanı sayısı onlarla ifade edilir hâle geldi. Buna mukabil

bizim Ulusalcılarımız, Saddam'ı ânında sahiplenmek fırsatını fevt etmeyerek kendi ideolojik duruşlarını farkında olmadan tartışmaya açtılar; diyorlar ki: "Bugün Arap dünyasında Kurban Bayramı'nın birinci günü. Amerikan emperyalizmi bugün Saddam Hüseyin'i idam ederek, tüm İslam dünyasına saldırmıştır." ve ilâve ediyorlar, "Irak'ın bu kahraman evladı, mücadelesi ve boyun eğmez tutumuyla aynı zamanda tüm mazlum milletlerin şehididir."

Türkiye'de herkesin bu kadarcık olsun saçmalama hakkı var ve bunun için hamdetmeliyiz; bu kabil saçmalıkları -her şeye rağmen yürütmekte olduğumuz demokratik düzen- tolere edebiliyor. Halbuki Irak ahalisi ırkî, mezhebî ve siyâsî cüzlere bölünmüş daracık kimliklerinin aralığında sadece hayatta tutunmaya çabalıyor; yaşadıkları uzun ve muzlim gecenin sabahı, daha şimdiden öldürülmüş yarım milyon insanın kanıyla örtülü ve çok uzaklarda.

İmralı'dan örgütüne "höt-zöt" mesajları gönderek kendine başka bir Mandela gömleği biçen bizim "idamlık", değiştirmek için yüzlerce genci dağlara sürmekten çekinmediği düzenin, kendisi için nasıl bir nimet olduğunu fark etmiş olsa gerektir; aynı ithamlarla bugün bir Irak cezaevinde yatıyor olma ihtimalini bir kere daha düşünse çok iyi edecektir.

Ve nihayet işgalci Amerika ve müttefikleri, Saddam'ın infaz tarzı ve zamanlaması ile, Irak'ın parçalanma sürecini hızlandırmış olmak bakımından kendilerini bir kere daha "menfur" bir mevkie koydular. Irak'ta katledilen, katledilmekte olan ve ne yazık ki bu kanlı iç savaşta katledilecek bigünâhların âhı, işgalci koalisyon patronlarının boynunda ateşten nâr kesilmiş bir lâledir.

Dede yüzü görmemiş bir yazardan, dört kısım, tekmili birden bir dede yazısı

Peşinen söyleyim (söyleyeyim); ben dede yüzü görmemiş biriyim; anlatacaklarımın yarıdan çoğu ikinci el bilgilerden oluşuyor.

Daha fenası yüzlerini de bilmiyorum. Baba tarafından dedemin bir resmini görmüştüm vaktiyle ama pek zihnimde iz bırakmamış. Siyah-beyaz, hani o "paytoncuların ordaki" fotoğrafhanelerden veya postanenin arkasındaki şipşakçılardan birine çektirilmiş ayak üstü, bulanık mı bulanık, asık suratlı vesikalıklar vardır ya; ondan işte.

Gözlerinin açık renk olduğu anlaşılıyor. Rahmetli annem mavi gözlü olduğunu söylemişti; "gök gözlü, sarıyağız" birisi imiş.

Mesleği bakkallık. Meydan Camii'nin oralarda bir yerde bakkal dükkânı varmış.

Adı Abdülaziz. Soyadı Kanunu'na yetişebilmiş miydi, bilmiyorum; bir ara Nüfus Müdürlüğü'ndeki bir tanıdığın sâyesinde Gökmedrese mahallesinin kütük defterini çıkarıp eski yazılı kayıtları inceleyerek bir soyağacı çıkarmıştım. Yanlış hatırlamıyorsam Abdülaziz dedemin babası da esnaf, dedesi de. O soy ağacını şimdi nereye koyduğumu bulamıyorum.

Hep böyle olur, "Önemlidir, ortalıkta çarçur olup kaybolmasınâ¦" diye bir şeyi öyle "kayım" bir yere saklarım ki, bu defa hakikaten kaybolur.

Neyseâ¦ çıkar bir yerlerden nasılsa...

Bakkallığını gören, bilen bir görgü şahidi dinlemiştim vaktiyle. Size onu da tanıtacağım, çünkü o da bu mevzuya dahil birisi aslında; kan bağı ile değil, hükmen dede çünkü o. Bakkal Kara Ziya. Önceleri Ziya Aydemir idi, sonra "Biz aslen Diyarbekir'den gelmeyiz." diye mahkemeye başvurup soy isimlerini "Diyarbekirlioğlu" yaptırmıştı.

Aslında dedem değil, halamın kocası. Biz ona hep dede dedik; o da benimsedi, "Bana enişte deyin, ben sizin dedeniz filan değilim." demedi bir gün; esasen dedelik namına ne varsa ondan gördük; yani bu "hükmen" lâfı, Sivas ağzıyla "naylon dede" mânâsına gelmiyor. Allah gani gani rahmet etsin; çok iyiliğini gördük. Onu düşününce aklıma hep bana ve kardeşlerime karşı şefkat ve sevgi dolu bakışları, davranışları, ikramları geliyor.

Benim dedem bakkallar padişahıydı be...

Lâfı araladık; "Hükmen" dedem de bakkal fakat benim asıl dedem Abdülaziz Efendi'den sinnen hayli küçük. Kara Ziya demişti ki, "Senin Aziz deden bakkalların reisi, şeyhi filan gibi bir şeydi; bir nevi dernek başkanı, o zamanki adıyla erkân şeyhi. Şeyh filan diyoruz ama laik okuyucularımız tamamen müsterih olmalıdırlar zira Aziz dedemin şeyhliği, tarikatten ötürü değil. Bakkallar derneğinin başkanı.

Ziya dedem diyor ki, " Sert adamdı, barut!.. Biz daha o zaman genciz, dükkânına bile merasimle korkuyla giriyoruz. Dediği dedik bir adam. Dahilin dibinde rakı şişesi eksik olmaz. Canı çektiğinde çaktırmadan çekip bir tane yuvarlar."

E, şu benimki de hayırsızlık resmen! Allah taksiratını affetsin, şimdi onun ara-sıra çakıştırmasından söz açmanın ne gereği var diyeceksiniz. Haklısınız ama hakkında bildiğim şeyler zaten bu bir kaç hatıra kırıntısından ibaret.

Bu dediği dedik adamın evinde de aynı derecede sözünü yürütüp yürütmediğini bilmiyoruz ama öyle olsa gerektir.

Kara Ziya anlatıyor yine:

"Bir gün sabah erken çarşıya gelirken baktım, Tokatlı bir katırcı, hayvana pırasa vesaire yüklemiş, "Hapen"e (Kapan sözünün Sivas ağzındaki değişmiş hali; sebze hali mânasında) götürüyor. Hapene girince iş bitti zaten. Etrafı kollayıp katırcıyı razı ettim. Sebzeyi benim ardiyeye yıktırdım. Lâkin kim gördü, nasıl duyuldu ise bu senin Aziz dedenin haberi olmuş. Ãağırttı, dizim titreye titreye gittim...

-Nedir lan yavrum Ziya bu senden çektiğimiz; kaçıncı kabahatın bu oğlum. Hapene girmeden mal yıktırılmayacak demedik mi?

-Kem.. küm...

-Cezalısın ulan, bu cuma günü dernek mensuplarını Yukarı Tekke'de ağırlayacaksın. Yürü git şimdi, yıkıl!

Kara Ziya diyor ki, "Yav kardaşım, lokantaya götürüp kebap ısmarlasam bundan bin kerre iyi. Bir sürü araba tuttum, içine evden sırt yastığı minder, kilim döşedim. Ağaları bindirdim, tekkenin altına götürdüm. Aşçılar kebap pilav helva pişiriyor, ben boyuna hizmet ediyorum. Akşama kadar anam ağladı. Akşam adamları at arabası ile tek tek evlerine dağıttım da öyle kurtardım. Üç kuruş kazanayım derken beş yüz kuruş ziyana girdim eyi mi?"

İrtica var arkadaş, misal: dedem!

Ana tarafından dedemden hiç bahsetmedim. O da (eben an ced)? Sivaslı. Adı Süleyman, annem, " 'Hamamcı Süleyman Ağa' derlerdi" diye anlatırdı hep. Yemen gazilerinden. Harb-i Umumiye de katılmış olmalı ki, o günlerden bir gün ortanca teyzem İmaret Mahallesi'ndeki evlerinin avlusunda oynarken, koşa koşa içeri girip annesine (yani anneanneme),

-Abaa kapıda sakallı bir herif var! diye ihbarda bulunmuş. Anneannem yemenisini burnunun ucuna kadar örtünüp kapıya varınca ne görsün?

Dedem, Süleyman dedem.

Büyük dayım, "Mevlevi idi; evde toplanır sohbet ederlerdi, iyi hatırlıyorum" demişti. Annem ise pek sinirli, dediğim dedik cinsinden örflü bir zat olduğunu hatırlıyor. Askerden dönünce bir zaman esnaflıkla uğraşmış, evde tütün kıyıp satarmış. Sonradan hamam işletmeye başlamış, vakitsiz ölümü üzerine anneannem başlamış hamam işletmeciliğine.

Fotoğrafı yok Süleyman dedemin. Niçin derseniz pek basit bir sebebi var: Adam öyle az buz değil, dehşetli mürtecilerden. "Gâvur icadı" demiş çektirmemiş.

Dedemin irticâ dosyasında katmerli bir sâbıkası daha var: 1930 senesinde tren Sivas'a gelince, "Atsız araba nasıl yürüyor?" diye merak içinde bilcümle ahali merak ile istasyona koşmuşlar, dedem hariç!

Gerekçesini artık biliyorsunuz: Gâvur icadı da ondan!

...

E, taşı gediğine koyalım artık; dedesine bak torununu al!

Hükmen dede: Bakkal Kara Ziya

Bende dede çok, az evvel bahsettim idi. Hükmen dedem Kara Ziya var sırada.

Kara Ziya, halamızın (aklınız karışmasın, biz teyzeye hâlâ "hala" deriz) kocası olmak bakımından dede hukuku içinde mütalâa ettiğimiz bir aile büyüğü. Eski tâbirle "bilâveled"di, yani çocuksuz. Bu yüzden olsa gerek, halam sülâlenin bütün çocuklarının ikinci annesi gibiydi, özellikle de benim. Vâkıa genç yaşta veremden kurtulamayarak rahmete intikâl etmiş küçük halalarımdan birinin kızını evlâd edinip nüfusuna kaydettirmişti ama onun çocuk sevgisi, konu komşunun çocuklarını da çerçevesine sığdıran vâsi ve derin bir muhabbet.

Aynı muhabbet ona da sirâyet etmiş gibiydi lâkin tezâhür ettirmekte zorlanırdı; özellikle bana ve kardeşlerime karşı sesini yükselttiğine, azarladığına veya bir arzumuzu geri çevirdiğine hiç şahit olmadım. Sert ve kara görünüşünün aksine yufka yürekli, merhametli, tavuğun kesilmesini seyredemez derecede hassas bir adam.

Hanımına yani bizim halamıza karşı, dışarıda oynamaktan hoşlandığı sert adam rolünü sürdürmek istercesine gösteri yapar, akşamları kapıdan içeri mutlaka homurdanarak girer, söylenir, çıkışır özellikle halamın gündüz gezmelerine ateş püskürür, gündelik rolünü ifâ ettiğine kanaat getirince sâkinleşip yerine oturur.

Okuma yazması yok; ince hesap da bilmez. Paraları tanır, yuvarlak hesapları zihinden yapar lâkin çetrefil bir "aksâta" meselesiyle karşılaşınca (Arapça "ahz ü itâ" yani alışveriş kelimesinin halk dilinde yuvarlanmış biçimi) altından kalkamayacağını bilir, dükkânda bu hesabı yapabilecek birisi varsa ondan meded umar, yoksa kısaca "yok" der, savuşturur vaziyeti.

-Ne demek yok, şurada var işte; 350 gram kuru üzüm tartsana!

-Yok dedikse yok, üsteleme, git başkasından al!

Kilosu diyelim ki 275 kuruş olan kuru üzümün 350 gramının kaç kuruşa tekabül edeceğini hesaplamayı gözü kesmez. Bu özelliğini bilen muzip dükkân komşuları, alışveriş için şehre inmiş bir köylü bulur; eline 45 kuruş sıkıştırıp 200 gram toz şeker almaya yollarlardı dükkâna. Böyle "gıcık" müşterileri kovmaktan beter ettiğine hayli şahid olmuşumdur çocukluk günlerimde.

Uzatmayalım, Kara Ziya dâr-ı dünyada sadece hükmen değil, fiilen dedelik şefkat ve yakınlığı gördüğüm adamdı.

şahdede

Bir dedem daha var benim;

Şahdede!

Nâm-ı diğer Ehramcızade İsmail Hakkı Efendi.

Ablamın büyük kayınbabası idi. Annem ve halamın bağlı bulunduğu Nakşibendi dergâhının Sivas'taki temsilcisi. Niçin Şahdede derdik bilmiyorum, bütün çocuklar öyle tesmiye ederlerdi.

Ã□ok ekmeğini yedik, duasını aldık.

İsim babamdır.

O kadar.

Telegraph'ın o manidar cümlesi üzerine düşünceler

Bayram namazında imam, Halife Ömer ibn Abdülaziz'in hutbede mûtad edindiği ve ondan sonra bir hutbe âdâbı olarak yerleşik kalmış o güzel âyeti* (Nahl: 90) okuduktan sonra Türkçe meâlini verirken âyette geçen "fahşâ" kavramını düpedüz "zinâ" diye yorumlayınca irkilmedim desem yalan olur.

"Fuhş" kelimesinin kolayca zinâya hamledilmesi ile kavramın kökündeki her biri zinâ çapında çürütücü sair anlamlar buharlaşıveriyor. Aynı anlam buharlaşması "müstehcen" ile "porno" kavramları arasında da yaşanmakta. Sabah gazetesinin Telegraph'dan iktibas ettiği cümleye bakın: "Pornografi, seksi, ölüm pornografisi hayatı, ceza pornografisi adaleti kirletir" demişler. Son derecede veciz ve manidar bir tesbit! Batı dillerinde pornografi, "açık saçıklık, edepsizlik" mânâlarını çağrıştırıyor; orada bile kavramın "cinsî ve behîmî" karşılıklarının ötesinde "rencîde edici" bir muhtevası var. Bu kelimenin Türkçe'deki karşılığı "istihcân"; ("hücnet" kökünden: Ayıp, noksan; bayağılık, soysuzluk). Müstehcen lâfzı, ille de cinsellikle ilgili olmadığı gibi "fahşâ" kelimesi de "zinâ"yı aşarak "azgınlık, aşırılık, hadde ve ölçüye riayet etmeme" mânâlarını işaretliyor.

Gençlere hitâben, "Mis gibi Türkçe dururken İngilizce'ye iltifat etmeyin" tavsiyesinde bulunarak çok satan kitaplar kaleme alanların henüz anlayamadığı bir nüktedir bu. Arapça asıllı kelimeleri sözlükten kovarken, yerlerini aynı anlam zenginliği ve iştikak kabiliyeti ile ikaame edecek kavramlar koyamadığınızda gençler ister istemez İngilizce popüler kavramlara yönelirler. Bugün Türkçe'yi fukaralaştıran ve maalesef hâlâ anlaşılmayan zaafiyetimiz budur.

Evet, Saddam'ın idâmını belgeleyen o görüntüler (ki kasden seyretmedim) Telegraph'ın tabiriyle pornografik, bizim medeniyet lugatimizin diliyle müstehcendir; bir azgınlık ve edepsizlik nümûnesi. Aynı meâlde olmak üzere Müslümanların Kurban ibadetini aşağılamaya kalkışan mantığı da pekâlâ müstehcen diye niteleyebiliriz. İşte o yazarlardan birinden özetlediğim cümlelerle müstehcen bir Kurban Bayramı yazısının belli başlı temaları:

"Ortalık kan gölüne dönüyor. Acemi kasaplar kendilerini kesiyor. Hayvan atıkları ortada bırakılıyor. Çevre kirleniyor. Hayvanlar kaçışıyor, sopalarla dövülüyor, boyunlarına kement

atılıyor. Kesilen hayvanların etleri fakir fukaraya dağıtılıyor. Pay alanlar hallerinden memnun 'Allah razı olsun, evimize et girdi' diyorlar; halbuki kendilerini 364 gün aç bırakanları akıllarına getirmiyorlar, çünkü bu düzen sömürü çarkı üzerine kuruludur. Bunlar uyguladıkları siyasetle insanları aç ve işsiz bırakıp sefalete mahkum ettikten sonra önlerine birkaç gıda paketi, üç-beş kuruş atarak gebe bırakıyorlar; halbuki gıda dağıtımında bile yolsuzluk yaparak vurgunu partili yandaşlarıyla bölüşüyorlar."

Koca Kurban Bayramı'ndan bu arkadaşın vizörüne takılanlar işte bu gibi "müstehcen" mantık ve görüntülerdir. Pierre Loti gibi azılı bir Oryantalist bile Kurban Bayramı'nı tasvir ederken bu derece pejmürdeleşmez, en azından mantık selâmetini muhafaza endişesi taşırdı!

Neye bakarsan onu görüyor, nasıl bakarsan onu anlıyorsun; bu da bir çeşit istihcân (pornography) işte!

(*) "Şu bir gerçek ki Allah, adaleti, iyi ve güzel davranmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayasızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor"; Halife Abdulaziz, Emevî iktidarının en muttakî yöneticilerinden biriydi. O zamana kadar hutbede Hz. Ali ve yakınlarına hakaret ihtivâ eden kötü ifâdeleri kaldırıp yerine bu âyetin okunmasını âdet kılmıştı. Allah ondan razı olsun.

Ey ehl-i vatan: Otur yerine!

Milliyetçi diskurun iki parti arasında kavga sebebi olmasına mim koyalım; miras kavgası yapar gibi milliyetçi edebiyatı sahiplenmek, netice itibariyle bu cins propagandalara muhatap kalarak siyasi tercih belirtecek insanları hafife almak değil midir?

"Sana bir iki milliyetçi nutuk çekersem, icabında balmumu gibi yumuşar, demir gibi sertleşirsin ey halkım" hesabında halk, hakarete uğrayan vaziyetindedir; çünkü o halkın hissi davranacağı, âmiyâne tâbirle nihâi tahlilde "ayranının kabaracağı" hesab edilmektedir. İşte bu yüzden, "Kurban olam yıldızına ayına" afişi ile, "Kıbrıs'ta ikiyüz yetmiş bin kilometrekarelik toprak haraç mezat satılıyor" lâfının nazarımda pul kadar itibarı bulunmuyor. Bu retorikte "millî" duruştan eser yoktur, "milliyetçi" babalanmalar vardır çünkü.

"Vatan tehlikede" sloganı, Fransız İhtilâli ve ertesinde Jakobinler'in kitleleri kışkırtma sinyaliydi. II. Meşrutiyet'te İttihatçılar bu sloganı "Kalkın ey ehl-i vatan" diye Türkçeleştirdiklerinde devrin muhaliflerinden biri bu sloganla şöyle dalga geçerken yerden göğe haklıydı: "Kalkın ey ehl-i vatan dediler, kalktık, sonra baktık ki yerimize oturmuşlar!"

Türkiye'de demokrasi kültürünün yerleşiklik emârelerinden en belli başlısı, partiler milliyetçi sloganlarla birbirine hamle ettiklerinde halkın kendini hakarete uğramış saymasıdır;

görünürde tersi oluyor: Kim daha fazla milliyetçilik sosu kullanırsa, onu makbul görmek gibi genel kabul söz konusu.

Milliyetçiliğin kendine rakip saydıklarıyla mücadele tarzı tahripkârdır; ama aynı kulvarda yarışan iki milliyetçi kavrayış arasındaki rekabet, ilkinden daha çok enerji telef eden bir çatışmayı körükler; bu tarz mücadelelerde seviye yerde sürünmeye mahkûm.

Milliyetçiliği iç siyasette kullanmayı kendinize hak gördüğünüzde şöyle bir mevzilenme düzenine girmek zorundasınız demektir: Siz en iyisiniz, millîsiniz, memleketi en çok seven, en çok düşünen sizsiniz. Ötekiler ise gayrı millî, hatta -mefhumun muhalifinden hareketle- millet düşmanı, hafif tâbirle beynelmilelci, daha ağır ifâdeyle vatan haini! Eğer ortada vatan haini yoksa, icad etmek zorundasınız: "Filancalar, şu şu gerekçeyle vatan hainidir; biz ise memleket ve millet âşıkıyız" diyeceksiniz!

Siyaseti milliyetçi bir edebiyat üzerine kurmanın en büyük "fayda"sı şu: Siz, esasen en milliyetçi ve vatanperver olduğunuz için sizden beklenen yegâne görev, hainleri safdışı etmektir; onun üstüne bir şey yapmanız, projeli ve vizyonlu siyaset tarzı takib etmeniz artık gerekmez. Siz bir hayalet avcısısınız; göreviniz hayâlet kovalamaktır. İşin tuhafı bu hayâlet takımı (Komünistler, Masonlar, Dönmeler, Kozmopolitler, Türklük ve İslâm düşmanları, bölücüler, şeriatçılar vs.) hiç azalmaz, tükenmez, kökü kurumaz; biri batar, öteki çıkar. Gâfil durmaya gelmez; su uyur düşman uyumaz!

Yani bu tip siyaset en kolay siyasettir; en ucuz siyasettir; işin fenâsı hazarda da seferde de işe yarayan çok fonksiyonlu İsviçre çakısı gibi bir siyâsettir. Rahmetli Osman Bölükbaşı, milliyetçi siyâsetin, nasıl ancak hîn-i hâcette el atılması gereken, tehlikeli ve olağan zamanlarda tahammül edilmez bir tabiat sergilediğini "Deprem Çadırı" benzetmesiyle pek veciz izah etmişti; deprem çadırı, olağanüstü zamanlarda, daha açık ifadeyle millî felâket günlerinde altına sığınacağınız bir yerdir; sair zamanda câzibesi yoktur.

Âkif'in "Allah bu millete bir daha İstiklâl Marşı yazdıracak günleri göstermesin" dediği kötü günler yani...

İşin fenâsı, böyle yazılar kaleme almanın getireceği sevimsiz yanlış anlamaları tek tek tashih etmek mecburiyetidir; bu ülkede siyasi milliyetçiliğin suistimâlini eleştirmenin, milliyetçilik düşmanlığı ile aynı hesaba geldiğini zannedenler hiç de az değildir çünkü.

ISKA

Evinizde ÖSS ile ilgili bir kitap var mı? Bu soruya "evet" diyeceklerin sayısı, tahminime göre kabaca 5 milyondur. Lisenin ilk sınıfından itibaren her öğrencinin yakasını ÖSS merdânesine kaptırdığını düşünürseniz, 5 milyon öğrencinin elinde ÖSS ile ilgili bir test kitabı, soru bankası, çalışma kitabı cinsinden birçok kaynak var demektir.

Peki, bu 5 milyon öğrenci tek kitapla yetinebilir mi? Asla; ÖSS'ye hazırlanan bir öğrencinin en az yirmi civarında hazırlık kitabına sahip olduğu söylenebilir.

İşin bir de OKS cephesi var; onu da hesab edince miktar tahminen 10 milyona çıkıyor; bu rakamı 20 ile çarpınca, evlerimizde temel bilimlerle ilgili kitap sayısı 200 milyonu buluyor. Bu kitaplar, gazetelerin hafta sonu ilavelerindeki abur-cubur bilgileri ihtiva etmiyor; taş gibi Matematik, Geometri, Biyoloji, Türkçe, Tarih, Kimya kitapları bunlar. XX. yüzyılın sonuna kadar gelmiş geçmiş bütün bilim adamlarının ortaya koyduğu çalışmalar bu kitaplarda ana hatlarıyla yer alıyor.

Anlayacağınız hemen her evde, bilim denilen şeye bulaşmak için tutamak noktası olabilecek en az 20-30 kitap var.

Şimdi ikinci soruya geçiyorum: Bu kitaplardan herhangi birini, bir şey öğrenmek maksadıyla okudunuz mu?

Okumadınız! Niçin okumadınız?

Sizi geçelim; çocuklar okuyor mu çocuklar? Okuyorlar elbette; peki, nasıl okuyorlar: Bir yarayı pansuman ettirir gibi, saatinde alınması gereken bir ilâcı içer gibi veya sevimsiz bir vazifeyi ifâ eder gibi okuyorlar değil mi?

İçlerinde hiç o kitaplara baklava veya börek tepsisine gösterilen ihtimam, şefkat ve iştahla yaklaşanını gördünüz mü? Veya şöyle soralım; kitaplarla işi bittikten sonra bile hâlâ, "doyamadım, doyulmuyor, bana bunların daha yenisi, daha kapsamlısı gerek" diye huzursuzlanan bir öğrenci?

Merak etmeyiniz, "biz Türkler tembeliz, okumayız"a bağlayacak değilim işi; sıradanlık, yani vasatîlik beynelmilel bir olgu. "İngilizce bir dünya dili" diyerek beşikten mezara öğrenmek için didinip binlerce lira harcadıktan sonra beceremeyince komplekse kapıldığımız o emsalsiz yeteneğe sahip milyonlarca insan, ömürlerini sıradanlıkla sürdürüyor ve tamamlıyorlar. İngilizcede okunacak dünya dolusu kitap ve ciddi internet sitesinin varlığı, onları birer entelektüel yapmıyor; onlar da aynen bizim gibi çoluk çocuğun eline okullarda tutuşturulan bilime başlangıç kitaplarını, devenin atlaması gereken birer hendek gibi görüp ilgisiz davranıyorlar.

Merak etmek, dünyanın her yerinde mutlu -belki de mutsuz- bir azınlığın imtiyazı.

Evlerimizde amatör birer bilim araştırıcısı olmak için kâfi miktarda doküman bulunuyor ama ne yazık ki onlara son kullanma tarihi geçildikten sonra evden uzaklaştırılması gereken birer gıda ürünü gibi davranıyoruz. Çocuklar imtihanı başardıktan sonra o kitapların yeri, en insaflı ihtimâlle ya çatı arasıdır, ya da bodrum; bazen akrabadan bir başka çocuğa devredilir veya ikinci el kitap pazarlarında elden çıkarılır ama kesinlikle muhafazaya değer bulunmaz.

Ne var ki şöyle yakınmaları ne çok duymuş, hatta bizzat söylemişizdir: "Şimdiki çocuklar şanslı, okumaları için saçımızı süpürge ediyoruz ama ben ortaokuldan, liseden sonra hayata atılmak zorunda kaldığım için okuyamadım. Üstelik çok da zeki idim; hatta bir gün öğretmenimiz demişti ki..."

Bu itiraflarda samimi olmayan husus, merak etmenin ancak dağcılık yapmak, aletli jimnastikle uğraşmak gibi belli bir yaşa tahsisli türden bir eylem olduğunu zannetmektir. Elli-altmış yaşına gelip emekli olduktan sonra okumaya başlamak, "kırkından sonra saz çalmak" neviinden tuhaf, yadırgatıcı bir bid'at gibi algılanıyor: "Duydunuz mu ayol, Naciye hanım, torun-torba sahibi olduktan sonra Matematik öğrenmeye başlamış!"

"Aa, üstüme iyilik sağlık, daha neler duyacağız bakalım; delirmiş mi nedir kadın?"

Biraz konudan uzaklaşmış olacağız ama galiba değecek; Türkiye gibi insanların ikinci bir hayat kurmakta maddi zorluklara uğradığı, daha fenası "ikinci hayat"tan hemen herkesin müştereken "eşi, arabayı ve evi" değiştirmek anlamını çıkardığı bir ülkede ikinci bir hayata başlamanın veya mevcut hayatın üzerine ikinci bir kat çıkmanın en ucuz ve mümkün yolu, bir şekilde kitaplara bulaşmaktan geçiyor. Kitaplara bulaşmanın en kestirme yolu ise merak etmek.

Meselenin en çetin ceviz tarafı ise, birine bir şeyi merak ettirmekte kestirme bir yolun hâlâ keşfedilememiş olmasıdır. Merak etmek, sanki doğuştan gelen bir kabiliyet, bir ihsandır; halbuki eğitim dediğimiz sürecin püf noktası, zannedilenin aksine birilerine bir şeyleri öğretmek ve onu talim ettirmek değil, bilakis merak ettirebilmekten ibaret.

Hani o sevgili Peygamberimiz'in, "Rabbim, hayretimi artır" diye dua ettiği yer!

Şimdi yeniden konuya dönebilir ve evlerimizdeki milyonlarca cilt kitabın nihai tahlilde hayatımızın neresinde durmakta olduğunu gözden geçirebiliriz; onlar, dünya atmosferine girmek üzere hazırlanırken en uygun açıyı bulamadığı için suda sektirilen bir taş gibi kayarak zihin dünyamızdan gittikçe uzaklaşan cisimlere benziyorlar. Kitapların dünyamıza girmesi için uygun açılar tayin etmek bizim elimizde ama o imkânı, kitap neviinden yabancı cisimleri zihin atmosferimizden ıskalayarak kullanıyoruz.

Ey yörüngemizde terk edilmiş uzay laboratuvarları gibi sessizce dönüp duran kitaplar, fikirler, merak edilmeye değer sayısız şeyler; yolunuz açık olsun!

Lâkin esas mesele şurada: Öbür tarafa az kullanılmış bir kafa götürdüğümüzde, "aferin, emaneti iyi korumuşsun" tahsiniyle mi karşılaşacağız, yoksa, "veyl beynini pek az yoranlara" i'tabıyla mı yüzleşeceğiz?

Benim bir tahminim var; eminim sizlerin de vardır!

Şükran plaketi

CHP'nin tamamen millet ve memleket yararına yaptırmış olduğu bir özel çalışmanın sonuçları açıklandı. Muhtelif bakanlıklarda aylarca süren araştırmadan sonra hazırlanan rapor, kısaca kamuda "vekâletle" yönetilen önemli bürokratik görevlerin listesinden oluşuyor.

Bu rapora göre, sırasıyla Başbakanlık'ta 69, Milli Eğitim Bakanlığı'nda 60, Maliye Bakanlığı'nda 54, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nda 53, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda 37, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nda 33, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda 11, Ulaştırma ve Sağlık bakanlıklarında 8'er, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nda 7, İçişleri Bakanlığı'nda 6, Adalet ile Sanayi ve Ticaret bakanlıklarında 4'er ve Çevre ve Orman Bakanlığı'nda 1 olmak üzere toplam 355 üst düzey kadro, vekaleten yönetiliyormuş.

"Niyeküne; memlekette bürokrat takımına kıran mı girmiş?" diye düşünmediğinizden eminim; adam çok hamdolsun, fakat hükümet, Cumhurbaşkanı'na beğendirememiş. Anayasa'nın 104. maddesinin b bendine göre kararnameleri imzalamak -ve imzalamamak- görevi var devlet başkanının; o da bu yetkisini kullanarak 355 yüksek bürokratın kararnamesini reddetmiş. Hükümet de, işleri aksatmamak için öteden beri uygulanan formüle sığınarak bu makamlara vekâleten atama yapmış.

Geçenlerde bir yerde okudum; Demirel'e göre Sezer, kanun ve kararnamelerdeki engelleme yetkisini genel hatlarıyla üç kere daha fazla kullanmış. Buna mukabil 104/b'ye göre kendine tanınan "sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile belirli kişilerin cezalarını hafifletmek veya kaldırmak" yetkisini hep "solcu" diye bilinen mahkûmlara tevcih buyurmuş.

Benim anlamadığım şey CHP'nin bu araştırmayı niçin yaptırmış olabileceğidir: "Beceriksiz hükümet, senelerce şu kadar bürokratik kademeyi vekâletle yönetti; 355 tane helâl süt emmiş evlâd-ı vatan bulamadı" diyecek zâhir! Bu noktadan hareketle Cumhurbaşkanı'nı eleştirmeye kalkışacaklarını zannetmem; ne de olsa Sayın Sezer, muhalefet görevini anamuhalefetten daha etkili şekilde fiilen icrâ ve ifâ etmiş bulunuyor.

Bu araştırmanın sebeb-i hikmetini anlayamadımsa da CHP ve onun sevgili genel başkanı Baykal'ın mutlaka bir bildiği vardır; yakında izah ederler ve öğreniriz. Benim tahminim, CHP lideri Sayın Baykal'ın bugüne kadar sürdüregeldiği muhalefetin AK Parti iktidarı üzerinde aynen, "su içsem yarıyor kardeş" sızlanmasında olduğu gibi şifâyab tesirler yaptığı ve bu araştırmanın dahi son tahlilde hükümetin "aferin" hanesine yazılacağı merkezindedir.

Bilemiyorum, erkân-ı hükümet, Sayın Baykal'ın kadr ü kıymetini lâyıkı vechile takdir etmekte midir; etmiyorlarsa bunun adı en hafif tâbirle kadirbilmezlik, nankörlüktür. CHP ve onun lideri, 4,5 seneden beri iktidarın bütün cevr ü mihnetini yüklenen iktidar partisi için daima yenileyici, enerji verici ve taraftar artırıcı bir görev ifâ etti. İktidardaki partinin yıpranması

kanun ise, bu kanunu tersine çevirmek noktasında CHP, hükümete olağanüstü desteklerde bulundu ve -gariptir- bu istikametinden vazgeçecek gibi görünmüyor.

Sebebi basit: Hükümet, bütçenin sunduğu daracık yatırım imkânıyla esasen pek küçük bir siyaset aralığında istikrarını korumaya çabalıyor; CHP ise hükümeti siyasetsizlik sebebiyle köşeye sıkıştırması gerekirken feci bir yanlışa düşerek kavgayı, sudan gerekçelerde ideolojik platforma taşıyor. Meselâ Sayın Baykal'ın en son, "Eşinin başörtüsü..." temsiliyle hükümete kazandırdığı seçmen desteği, bu eşsiz çıkışıyla CHP'ye kazandırdığı yeni seçmen sayısıyla ters orantılıdır ve ben bunu sokaktaki insanın sesini dinleyerek kolaylıkla tespit edebiliyorum; diyorlar ki, "diğer partilere oy verirsek, CHP karşısında hükümeti zayıf düşürmüş olmaz mıyız?"

Nasıl fikir ama?

Seçimlerden sonra Başbakan, Sayın Baykal'a bir şükran plaketi sunmazsa, bence bu demokrasi tarihimizin en nezaketsiz jesti olacaktır!

Hart Vakası ve Şeyh Eşref hadisesi hakkında bir başka yaklaşım

Zeki Kadirbeyoğlu, 1919 yılının son aylarında memleketi Gümüşhane'dedir ve son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ın mebusu olmak sıfatıyla Anadolu'ya geçerek Millî Mücadeleyi desteklemeye karar vermiştir.

Zeki Bey, muhtemelen 1919'un Aralık başlarında Trabzon'daki askerî garnizon kumandanı Kurmay Binbaşı Ali Rıza Bey'den bir telgraf alır. Telgrafta bir İngiliz torpidosu ile Trabzon'a gelen ve hemen Erzurum'a hareket edecek olan Yarbay Rawlinson maiyetindeki askerî heyetin, Hart Vakası bastırılana kadar Gümüşhane'de alıkonulması; ama bu eylemin kendilerine hissettirilmeden yapılması istenmektedir. Bu iş için Zeki Bey'e gerekirse Gümüşhane'deki askerî taburu görevlendirebileceği yetkisi de verilmiş ve telgrafta bu olağandışı tedbirin gerekçesi şöyle izah edilmiştir: "Bunlar Hart'taki harekât-ı askeriyeyi görmesinler ve Anadolu'daki kongrelere karşı halkı isyana kalkıştı şeklinde bir izlenime kapılmasınlar."

Yazarın anlatımından Rawlinson heyetinin, Hart meselesini soruşturmak ve bilgi toplamakla görevlendirildiği anlaşılıyor.

Zeki Bey hemen harekete geçip İngilizleri "ağırlamak" için hazırlığa başlar. Jandarma kumandanı Vanlı Şevket Bey'i çağırtarak Gümüşhane'ye dört saat mesafedeki Sifondere mevkiindeki ağaç köprünün bir hafta önceki sel baskınında yıkılmış olduğu intibaı verecek derecede sökülmesini kararlaştırırlar. Taburdan marangozluk hünerine sahip on asker getirtilir, köprünün ağaçları yerinden çıkarılarak civarda bir yere görünmeyecek şekilde

gizlenir. Yol üzerine haberci çıkarılarak köprünün yıkıldığı, kimsenin yerinden hareket etmemesi gereği duyurulur.

Neticede İngiliz heyeti gelir, karşılanır, yemek ikramından sonra yollarına devam etmek istediklerinde endişeli bir dille köprünün başına gelenler anlatılır. İngilizler "yıkık" köprünün yakınına kadar gidip durumu yerinde görürler ve köprü yeniden yapılmadan otomobille geçmenin imkansızlığını anlarlar. Böylece heyet dört gün zoraki misafirliğe tâbi kalır. Dördüncü günün sonunda Erzurum'dan gelen telgrafta "Hart işi hitam bulmuştur" haberi alınınca askerler çabucak sakladıkları ağaçlarla köprüyü onarırlar ve İngiliz heyeti Erzurum'a doğru yolcu edilir.

Zeki Bey, bu ayrıntıdan sonra Hart nahiyesinde nelerin olup bittiğini, çevresinden edindiği istihbarata nazaran anlatıyor. Buna göre Hart'ta ötedenberi kimseye zarar vermeden yaşayan Şeyh Eşref isimli bir adam oturmaktadır. Eşref'in civar köylerden ama özellikle Karadeniz sahilinden Of ve Sürmene'den müridleri vardır ve Eşref'i mürşit kabul etmektedirler. Günden güne sempatizanlarının sayısı da artmaktadır.

Nahiyenin hemen kenarında Eşref ve adamları söğütlük bir açık alanda mihrabımsı bir yapı inşa ederek orayı namazgâh, yani bir nevi açıkhava mescidi yapmışlardır.

Bir gece yatsıya doğru Nahiye jandarma çavuşu, yanındaki birkaç aşüfte kadınla ve avânesiyle bu namazgâha gelerek içki sofrası kurup içmeye, âlem yapmaya başlarlar. O esnada köye dönmekte geciken bir köylü namazgâhta olanları görünce, "ayıptır, gidin başka yerde eğleşin, burası namazgâhtır" diye itiraz edince çavuş ve bazı jandarma erleriyle başlayan söz düellosu kavgaya dönüşür. Köylü tırpanıyla âlemcilerden birini yaralar ama kendisini de komaya sokacak derece döverler. Feryatlar köyden işitilince evlerinden dışarıya çıkan birkaç köylü daha aynı akıbete uğrar ve nihayet mesele Şeyh Eşref'e duyurulur.

Bu esnada çavuş ve yanındaki jandarma erleri, namazgâhın mihrabını kendilerine siper ederek üzerlerine yürümeye kalkışan Hartlı köylülere ateş açarlar; beş altı kişi daha yaralanır.

Eşref bunun üzerine, köylüleri geri çekerek içlerinden yirmi silahlı ayırır ve jandarmaların etrafını sardırdıktan sonra teslim olmaları için haber gönderir. Haberci tüfekle vurulunca Eşref, "bunların kanı helâldir, öldürün" emri verir. Silahlı köylüler ateşe başlarlar, neticede iki jandarma ölür, ikisi de yaralı olarak ele geçer. Yaralıların ifadesinden olaylara çavuşun sebep olduğu anlaşılınca galeyana gelen köylüler tarafından linç edilerek öldürülür ve olaylar çığırından çıkar.

Haberi duyan Nahiye müdürü hemen soluğu Bayburt'ta alır. Bayburt'ta oluşturulan jandarma müfrezesi Hart nâhiye merkezine gelir. Köylüler hazırlıklıdır; jandarmalara ikram tavrı ile yaklaşıp aniden hücum ederek silahlarını alır ve esir tutarlar. Tabii hacet gerekçesiyle arkada kalan son jandarma eri durumu görünce hemen kaza merkezine duyurur. Mesele bir taraftan

Erzurum'a aksettirilirken Bayburt'ta Müftü ile eşraftan iki kişi köylülere nasihat için vaka mahalline gider Eşref'le görüşürler. Eşref cezbeye gelir, "Din ve namus ayak altına alındı; artık mezalime tahammülümüz kalmadı. Sizleri misafir olarak tutacağız" diye nasihatçıları da alıkoyduktan sonra Of ve Sürmene'ye haber göndererek bütün müridlerinin silahlı olarak cihada katılmalarını emreder. Bu arada Bayburt kaymakamı Erzurum'a bilgi vererek nasihatçilerin alıkonulduğunu, Hart'a külliyetli miktarda silahlı kişi toplanmakta olduğunu haber verir.

Bu defa Erzurum Müftüsü ve fırka kumandan vekili Rüştü Bey bir heyetle Bayburt'a yola çıkarılır. Sürmene'deki Nizamiye taburu da Hart'a sevkolunur. Bu birlik henüz yolda iken Eşref'in adamları askerlerin Hart'a gittiğini öğrenirler. Birliğin geceledigi hana baskın yaparlar ve haylice askeri şehid ederler.

Artık iş büyümüştür. Erzurum'dan kamyonların arkasına takılı toplar yola çıkarılır, refakatindeki alayla Hart sarılır, Eşref'e teslim olması için ikazda bulunulur. Eşref ise cevaben bir bayrak çekerek ateşe başlar. Topçunun köye açtığı ateşte Eşref bir şarapnel isabetiyle ölünce müridleri dağılır, isyancılar dağılır ve mesele sona erer.

Zeki Bey, "Bir jandarma çavuşunun rezaletiyle daha henüz harpten çıkmış bir milletin yüzlerce evladı bu faciaya kurban gitti" notunu ekliyor ve Rawlinson heyetinin bu olay yüzünden Gümüşhane'de alıkonulduğunu belirtiyor ve şöyle ekliyor: "Başka tarafı bilmem ama Şarki Anadolu'da bir jandarma çavuşunun forsu, Müdafaa-yı Milliye vekili'nde olmasa gerektir."

Fırça!

-Oğlum Çekirge, yerleri diş fırçasıyla temizlemeyi bırak da yanıma gel biraz; soracaklarım var.

-Ama hocam, şuracıkta 400 metrekarecik yer kalmıştı, onu bitirip de gelsem?

-Olmaz; senin yüzünden huzurum bozuldu. Kendi halinde bir Kung-fu üstadı iken siyasetle ilgilenmeye başladım ama doğrusu olup bitenlerden hiçbir şey anlamıyorum; kafam karışıyor.

-Ne gibi hocam; siz sorunuz ben arzedeyim.

-Meselâ şu Kıbrıs'taki üst geçit dâvâsı; gazetede resmini gördüm, iki karışlık yer. Niçin bu kadar tartışma konusu oluyor ki?

-Ah hocam, bu hemen cevaplanacak bir soru değil. Londra ve Zürich anlaşmalarıyla başlayan uzun bir süreç ama şu kadarını bilmeniz kâfi. Bizimkileri bugüne kadar Kıbrıs'ı eyalet gibi idare ettiler. Rum kesimi AB'ye girince Kıbrıs Türkleri'nde Türkiye'ye karşı daha fazla otonomi arzusu uyandı. Onun tezahürleri bunlar.

-Hiçbir şey anlamadım yahu; nasıl cevap bu böyle?

-Böyledir hocam; bir şeyi lüzumundan fazla kısaltırsanız parodi haline gelir; hızlı oynatılan filmlere benzer...

-O zaman şunu sorayım; Terörizmle Mücadele Koordinatörü Başer Paşa'yı dinledim geçenlerde; resmen hükümete küsmüş, gücenmiş bir hali vardı. Bu durumda hükümet, göreve getirdiği kişiyi hiçe saymış olmuyor mu?

-Olmuyor hocam; çünkü Başbakan'ın, "Koordinatörlük işlemiyor, sonuç alınamıyor" yolundaki sözleri, Edip Paşa'ya değil, bilakis koordinasyonun ABD tarafına gönderilmiş bir mesajdı ama Edip Paşa üzerine alındı. Meselenin aslı bu.

-Alınganlık diyorsun yani?

-Başka ne olacak üstadım; aksi takdirde Başbakan niçin yüzyüze konuşabileceği bir kamu görevlisini bile bile atlayıp dışarıya yönelik mesaj versin ki?

-Öyledir zâhir! Bir de şeyi soracaktım: MİT Müsteşarı'nın o çok tartışılan basın açıklamasını... Nedir, n'ooluyor be Çekirge?

-Hocam ben bu konuya girmesem daha iyi olur.

-Niçin evlâdım; benden gizli-saklın mı var?

-Öyle değil hocam, estağfurullah. Tereddüdümün sebebi şu: Galiba devletin an'anevi dış siyasetinde "sivil cenahtan" radikal bir değişiklik talebi söz konusu...

-O kadarını ben bile anladım oğlum, sonrası?..

-Bu talep, yine devlet içinde yer alan, hatta çoğumuzun derin devlet sandığı bir merciden geliyor; üstelik bu talep, Başbakan'ın bir hafta kadar önce "Ortadoğu ve Irak bizim için öncelik kazandı" açıklamasını teyid eder mahiyette.

-Sahi, müsteşar bu bilgiyi ve ikazı MGK'da yapamaz mıydı; nasıl olsa MGK'nın tabii üyesi, değil mi?

-Değil hocam, 118. maddeyi dikkatle okursanız, MİT Müsteşarının gereklilik halinde toplantıya davet edilebilen üyeler sınıfına girdiğini göreceksiniz.

-Olsun, yine de bu bilgiyi iletecek başka mekanizmalar vardır.

-Var ama bu tip mesajların sadece içeriye değil, dışarıya, hatta daha ziyade dış kamuoyuna göre tertiplendiğini unutmamak lazım.

-Yani?

-Yani bu mesaj doğrudan ABD'ye hitab eden bir mesaj. Ne gariptir ki basında bazı yazarlar, aynen sizin algıladığınız gibi değerlendirdiler meseleyi!..

-Ne yani, sen şimdi benim görüşümü beğenmiyor musun?

-Ne haddime üstadım, bilakis sizin şu sorularınızdaki sâfiyet, daha şimdiden bir kısım yazarların idrak seviyesini geçmiş bulunuyor!

-Höst kerata! Bir de benimle maytap geçiyor. Ceza olarak okulumuzun bütün duvarlarını badana edeceksin.

-Kızmayın hocam, hay hay, emriniz baş üstüne!

-Ama küçük bir ayrıntıyı da hatırlatmam gerek. Badana için sana sadece bir suluboya fırçası veriyorum. Hemen başlasan iyi olur!

Hatırlayalım

Alev Alatlı'nın 3 kısımlık "Hatırla" yazısını henüz okumayanlar Zaman'ın internet sitesinden istifade edebilirler; okunsun, çünkü söyleyeceklerimin mânâsı, bu gibi yazıların okunabilirliği üzerine kurulu.

Alatlı bu "okunası" yazı dizisinde Ortadoğu'nun bir asırlık tarihindeki kritik dönemeçleri ve adımları sıralayıp tahlil ediyor; işaret ettiği hadiselerin kısm-ı küllisi, gazete okuru için taze bilgilerdir ve bu sayede meseleye, -eski tâbirle- arîz ü amîk, yani genişliğine ve derinliğine bir bakış imkânı yakalayabileceklerdir.

Bu noktada gazetecilik tekniğinin bazı özelliklerine temas etmek gerekiyor: Adı üstünde gazete, dergi değildir; gazetenin, hızlı tüketilen, hafif ve kolay anlaşılır bir sunuşu var. Dünyanın her yerinde üç aşağı beş yukarı gazete üslûbu bu esaslar üzerine kurulu. Türkiye'de bu olgu, gazetenin okunur değil, seyredilir bir nesne haline gelmesine kadar abartıldı. Karşıdan bakılınca masif, boşluğu, penceresi, aralığı olmayan sütunların okuyucuyu korkutacağına hükmedildi; öyle hükmedildiği için bugünün gazete okuyucusu, görünüş itibarıyla uzun ve dolgun karakterli metinlerden ürküyor. Televizyonla rekabet mecburiyeti, gazete editörlerini, neredeyse grafik tasarımcısı bakışına kilitledi. Zaman gazetesindeki yeni tasarım üslûbunun vaktiyle nasıl ürküntü yarattığını hatırlayınız. Masif metin sütunlarıyla dolu sade sayfalarını görenlerin çoğu, "tutmaz; Türk okuyucusu böyle gazete sevmez" diye dudak bükmüşlerdi.

Konudan uzaklaşıyor değilim; Zaman daha fazlasını yaptı, temel tasarımından geri adım atmadığı gibi, "gündelik entelektüel dergi" veya "gündemin beyin fırtınası" diye adlandırabileceğimiz yorum sayfalarının sayısını artırarak, sadece seyredilebilirlik değil okunabilirlik imkânlarını da zorladı.

Alev Alatlı'nın o ihtişamlı "Hatırla" yazı dizisi, böylece sıcağı sıcağına okuyucusu ile buluştu; üniversitelerimizin dış politika kürsülerinde en az bir sömestrlik ders programı teşkil edecek derecede yüklü muhtevasıyla bu makale, okuyucularından da çok iyi tenkitler aldı.

Demek ki oluyormuş; demek ki, okuyucu veya seyirci hakkında çok tekrarlandığı ve hiç itiraz görmediği için artık kütük gibi efsâneleşmiş o, "uzun yazı okuyamaz, fikri seviyesi yüksek şeylerden yılıp daha rahat sayfalara geçer, yormamak lazım" tarzındaki kanaatler, biraz olsun yerinden kımıldatılabiliyormuş. Sadece takdir değil, teşvik bâbında da işaret etmeliyim ki, bu gazetenin yapabilecekleri, yapmış olduklarının yanında henüz küçük bir adım sayılmalıdır.

Alev Hanım'ın hatırlatmalarını henüz okumamış olanlar, bugün Ortadoğu'da olup bitenler hakkında ne yazık ki görüş geliştirme ve belirtme konforundan istifade etmeye hak kazanmış olmuyorlar. Oysa ki, modern zamanların klasik gazete okuyucusu, kendinde bilgilenmeden kanaat sahibi olmak imtiyazını buluyor ve genel gazetecilik anlayışımız da bu kanaati destekliyor; Zaman gazetesi, Yorum sayfalarında istikrarla sürdürdüğü zahmetli yayıncılık anlayışıyla bu ezberi bozmak yolunda ciddi mesafeler katetmeye başladı; zahmetli ama değerli. Gündelik haber bombardımanı altında sadece haber akışına teslim olmamak, haberin arkaplanını teşkil eden ciddi bilgi akışından da istifade edebilmek noktasında Zaman, okuyucusuna iyi hizmet veriyor; bu hizmet çoğu kere acı, sevimsiz ama şifâlı bir ilâç tesirini andırıyorsa da doğru olan bence budur.

Alev Alatlı kalemi, duruş yeri, dikkatleri ve entelektüel sorumluluğunu üstlenmekteki zarâfeti ile bugün bilgelik mevkiini hakkıyla ihraz ediyor.

Digital âmme vicdânı

Haberi kesip saklamışım diyeceğim ama garip kaçacak; internet üzerinde kupür kesip saklamak artık çok kolay; "kopyala" komutundan sonra sayfayı arşivinize atıyorsunuz, bitiyor. Niçin sakladığımı şu an hatırlamıyorum. Okurken bana uzunca bir "vay canına" çektirdiği muhakkak; arşivimde kalmış öylece.

Hürriyet'in web sitesinde, 4 Ekim 2006'da yayınlanan haberin başlığı şöyle: "Ankara Üniversitesi'nde YÖK bağlantılı ilaç soygunu". Haberi yapan gazeteci arkadaşımız ise Kamuran Zeren. Aslında haber metninin tamamını şuracığa kopyalayıp dükkânı kapatmak vardı ama sığmaz; mecburen özetleyeceğiz.

Efendim, AÜ'ye bağlı Mediko Sosyal merkezinde görevli bazı pratisyen hekimler, başeczacı ve bir eczane ile işbirliği yapmışlar ve bu yolsuzlukta adı geçen S. Eczanesi'nin sahibi S.K., YÖK'ün yüksek görevlilerinden birinin eşi çıkmış. AÜ Rektörü'nün talimatıyla idari ve cezai soruşturma açılarak ara raporda, yapma ilaç kaynaklı reçete yolsuzluğunda, tek adres olarak S. Eczanesi gösterilmiş. Bunun üzerine YÖK soruşturmayı durdurarak 21.2.2005 tarihinde

görevi YÖK Denetleme Kurulu'na vermiş. Rektör, aynı gün eczane hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmuş.

Yolsuzluk, sedef hastalığı tedavisinde kullanılan "Cignolin" üzerinden yapılmış. Piyasada, bu içerikte tek ilaç bulunması fırsat bilinerek formülünde, yüksek dozda Cignolin öngörülen yapma ilaçlar için 396 sahte reçete düzenlenmiş. Sağlık karneleri kullanılan öğrencilerin, "talep etmediklerini" ve "almadıklarını" bildirdikleri bu yapma ilaçlar, hemen akabinde ve detayında üniversiteye 171 bin YTL'ye fatura edilmiş.

Yolsuzluğun farkına ilk kez 2004 sonunda varılmış, kısa adıyla Mediko'nun 6.12.2004'te Rektörlüğe gönderdiği yazıda, poliklinikte 19 gün içinde 15 öğrenciye Cignolin içeren ve her birinin yaklaşık tutarı 430 milyon lira olan yapma ilaç reçete yazıldığı, bu reçetelerin faturasının ise Cebeci Kampüsü civarındaki S. Eczanesi'ne kesildiği tesbit edilmiş.

Yapılan incelemede poliklinikte deri hastalıkları uzmanı bulunmasına rağmen uzman olmayan altı farklı doktor tarafından değişik öğrencilere yazıldığı da tesbit edilenler arasında. AÜ Rektörü savcılığa suç duyurusunda bulunduktan sonra ilginç gelişmeler olmuş; reçeteleri kontrolle görevli başeczacı, soruşturma tarihini takiben 30.12.2004 itibariyle emekliye ayrılırken S. Eczanesi ise alelacele kapısına kilit vurmuş.

Savcılığın hazırlattığı 3.6.2005 tarihli bilirkişi raporunda yapma ilaçların hazırlanmadan ve hastalara verilmeden fatura edildiği anlaşılıyor. Raporun sonuç bölümünde, "doktor-eczane ve kontrol mercii bir ekip halinde sahte reçete düzenleyerek, üniversiteyi zarara uğrattığı ve S. Eczanesi'nin haksız maddi menfaat sağladığı anlaşılmaktadır" ifadesine de yer verilirken S. Eczanesi'nin sahibi S.K.'nın, reçetelerde yazılı miktardaki Cignolin maddesine ait faturayı belgeleyemediği de fark edilmiş.

Yapılan incelemede, erkek öğrencilere, hanımlara mahsus ilaçların yazıldığı da verilen bilgiler arasında! Bu arada reçeteleri kontrolle görevli iken alelacele emekliye ayrılan başeczacının öğrenci kızına da toplam 56 sevk belgesi tanzim edildiği ve bu belgelerine 25 kez Cignolin içerikli yapma ilaç reçetesi yazıldığı ve tabii bu reçetelerin S. Eczanesi tarafından üniversiteye fatura edildiği de anlaşılıyor.

Üç ay öncesine dair bu davanın şu anda hangi safhada olduğunu bilmediğim için zanlı kişilerin ismini açıkça zikretmedim. Şimdi bu haber üzerine okuyucuların yaptığı yorumlardan bazı alıntılarla sizi baş başa bırakmak istiyorum (Elbette okuyucu isimleri de kapalı olacak):

"Okumak ayrı adam olmak ayrı şeyler. Bunu bir AKP'li yapsaydı ne olurdu acaba; Ben söyleyeyim, devleti irtica ele geçirecek diye manşet olurdu", "Eğer bir yolsuzluk varsa buna ilk önce YÖK karşı koyar zaten. Üstü kapatılıp unutturulmaya çalışılmaz başkaları gibi!", "Nereden buldun yasası hazırlayın, ertesi gün bu olaylar %50 azalır...", "Oldu mu yaa şimdi?

YÖK'ün o kıymetli profesörlerini ve başkanını yıpratmak için çıkarılmıştır muhakkak; demokrasi, laiklik, eğitim özgürlüğü elden gidiyor", "Laiklik bahane vurgun şahane", "Yanlış yapan ecz. hanımın şu an 5 sene sözleşmesi iptal olacak. Asıl sorumlu olan doktorlar kesinlikle ceza almayacak. Eczacının aldığı cezayı Dr. da almalı", "Bence bu hastalığın tedavisi yok. Bu yerleşmiş bir alışkanlık. Çözüm devleti küçültmek ve bu pastayı azaltmaktan geçiyor. Din ile ahlak ile ilgisi kalmadı", "90'lı yıllarda verdiğim malzemenin parasını alabilmem için o eczaneye bir bilgisayar hediye etmek zorunda kalmıştım.", "Sokakta bu kadar çok jeep olmasını olanlar açıklıyor; yoksa Türkiye'de bu kadar çok jeep olamaz. Not: Helalinden jeep alanlar kusura bakmasınlar!"

Yorumlar ilginç, internet üzerinde çalaklavye görüş bildirmenin dayanılmaz câzibesi, gün geçtikçe daha fazla okur-yazarı, internette yorum belirtmeye sevk ediyor. Bir mânâda internet yorumları, digital âmme vicdânının sesi şeklinde tezâhür etmeye başladı.

Her neyse, en çok beğendiğim yorumu sona sakladım:

"S.K.'ya sahip çıkmak Cumhuriyete sahip çıkmaktır"

Aydın havası!

Konferansın adı ilginç; "Türkiye Barışını Arıyor"muş... Yani Türkiye bir muhatabıyla savaş halinde imiş; işler sarpa sarıp kötüye gidip, "yahu birileri ortaya çıksa da bizi barıştırsa" diye sağına soluna bakınmaya başlayınca "aydınlar" hemen yekinerek, "biz ne güne duruyoruz ey Türkiye, gelin sizi barıştıralım" diye kendilerine durumdan vazife çıkarıp toplantı tertiplemişler.

1848 senesinde, vaktin Amerikan hükümeti kölelik düzenini yerleştirmek maksadıyla Meksika ile savaşa tutuşunca, Henry David Thoreau kelle vergisini ödemeyi reddedip akabinde hapsi boylamıştı; hapiste fazla kalmadı ama o birkaç gece içinde "Sivil İtaatsizlik" isimli meşhur eserinin ilham perisiyle karşılaştığı söylenir. Zamanla ABD'de bile demokratik kültür yerleşti; Birleşik Devletler hükümeti artık aykırı aydınlarını hapse atmıyor, Yahudi lobisi aleyhtarlarına reva gördüğü üzere daha kanuni ve zarif bezdirme usulleri geliştirmeye muvaffak oldu. Bizim aydınlardan birtakımı gençliklerinde parka ve palaska kuşanıp dağlarda devrimci direniş kıyamlarına kalkışmamış değillerdir fakat kurtarmaya çalıştıkları halkın fena halde devletçi ve merkezi otorite taraftarı olduğunu görünce vazgeçmişler, devrimi, büyük burjuvazi fideliğini sulayarak olgunlaştırmanın daha kestirme ve tabiatiyle "barışçıl" bir yol olduğunu fark edebilmişlerdi. Nitekim daha sonraları aydın ve devrimci tiklerini, devlete silah çekip dağa çıkmış eşkıya takımı ile devleti "barıştırmak" ülküsüne tahsis ettiler.

Efendim, adı üstünde "aydın" bunlar! Batı Türklüğü'nün en mütekâmil ve demokrat aksâmını teşkil eden Türkiye'deki nizamın, bu neviiden aydın fantezilerini kaldıracak derecede

esnekliği mevcut çok şükür. İşte toplantı yapıyorlar, bir kısım aydınlarımız koşa koşa gidiyor, acıklı ve akıllı lâflar edip dillerinin şişini indiriyorlar, iyi oluyor.

Lâkin anlamalarını muhtemel görmediğim bir kural var: Devlete ve kamu düzenine silah çekmiş iseniz, sonradan "gel barışalım" diye edebiyat yapamazsınız. Af dileyebilirsiniz, devletin adâletine sığınabilirsiniz ama, "oldu bir şeyler, gel ey TC, seninle barış yapalım; işte şu aydınlar da aracılık etsinler" diyemezsiniz. Bu tavrı kabul eden bir devlet hapı yutmuş, varlığını meşru kılan raconu çiğnemiş demektir. Dolayısıyla, "silahları bırakıp düze insinler de siyaset yapsınlar" diye ince siyasi taktikalar geliştiren siyasetçi takımı dahi, işbu "entelektüel terörizm"den fena halde tırsımış bir manzara arz etmektedir. Böyle şeyler Güney Amerika'da, Küba'da, Orta Afrika'da olabilir, Türkiye'de olmaz. "Niçin olmasın, dağdaki eşkıyanın dedeleri de vaktiyle Milli Mücadele'ye destek vermişlerdi" denildiğinde, vaktiyle kurtarılan vatanın "kurtarılmış olmasının" mânâsı kalmaz; taşın altına elini sokan her unsur, devletten hisse talep etmeye başlar ki böyle bir verâset dâvâsının altından değme medeni hukukçu çıkabilemez. "Niçin olmasın efendim, 1923'te M. Kemal Paşa zaten bir nevi muhtariyat vadetmişti" de diyemezsiniz. 1923'teki M. Kemal'in siyasi diskurunu hayata geçirmeye kalkışırsanız, bugün Dolmabahçe Sarayı'nda bir "Halife-i rûy-i zemîn" bulup oturtmanız da gerekebilir. Adapazarı'nda gazetecilere beyanat veren M. Kemal, siyasetçi kimliği ile konuşmaktadır; o sözlere yaslanarak bir Magna Charta icad etmeye kalkışırsanız işin içinden çıkamazsınız.

Mustafa Kemal Paşa 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'ni ilan etti. Esas Teşkilat Kanunu'na da açık seçik, "Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibariyle (Türk) ıtlak olunur" (88. madde) diye yazdı. İşbu esas dahi, en azından Misak-ı Milli kadar geri dönülemez ve üzerinde "bıdı bıdı" yapılamaz bir kurucu prensiptir.

Netekim kısalığı ile müştehir "aydın havaları", ancak be ancak bu prensibin ötesinde gerdan titretilecek bir keyfiyet sahası teşkil etmektedir.

Hart Vakası ve Şeyh Beynelislâm bir din savaşı mı: Maazallah!

Çoğumuzun bildiği -ama kâğıt üstünde bildiği- bir gerçekle Saddam'ın idamını aksettiren o çirkin görüntüler aracılığıyla yüzleşince derinden sarsıldık; bu gerçek, artık İslâm dünyasında şiddetli bir mezhep ihtilâfının çılgınca körüklendiğidir. İşgalden sonra Irak'tan gelen çok ölümlü şiddet haberleri dikkatimizden çabucak düşmüştü. Vaktiyle Lübnan'da iç savaş sürerken TRT'yi yönetenlerin ilginç tâbiriyle "Solcu Müslümanlarla sağcı Hıristiyanlar" arasındaki çatışma haberlerini çabucak kanıksamış, o garip tâbirlerin aslında ne anlama geldiğini bir türlü anlayamamıştık. Ne yazık ki, aslında çok önemli bir haber silsile karakteri gösterip aynı rutinle tekrarlandığında haber değeri zayıflayıveriyor; bu, sadece haber kanallarının değil, insan tabiatının temel zaaflarından birisi olarak değerlendirilmeli.

Saddam'ın idamı, bize Amerikan işgalinden sonra Irak'ta Şii ve Kürt toplumunun Amerikalı müttefikleriyle "işbirliği" intibâı gösteren bir ortak mesai içine girdiklerini yeniden hatırlattı. Manzaraya bakıyor ama görmüyorduk. Mahkeme kararının kesinleşmesinden sonra Amerikalıların muhafazasında tutulan Saddam'ın, iktidarı neredeyse tek başına kullanan Şii cenahına teslim edilmesi ve akabinde alelacele idam edilmesiyle Irak'taki mezhep ayrılığının aslında nasıl kanlı ve çılgın bir iktidar savaşına dönüşmekte olduğunu farkettik.

Saddam'ın idamıyla mezhep gerginliğinin yatışması, sadece çok güzel bir temenni olurdu ama öyle görünüyor ki bu idam, mahkeme sürecinden infaza ve infazın tarzına kadar, çatışmayı nihayete erdirmek yerine büsbütün alevlendirmeyi amaçlar tarzda icra edilmiştir; zira neticesinde Saddam gibi bir zulüm motifinin bile kendi ülkesinde, -en azından bazı Sünniler tarafından- hatırası hasret ve saygı ile ta'aziz edilen mazlum biri imajına dönüşmüş bulunmasıdır. Sadece kâğıt üzerinde tahlil yapıldığında Saddam'ın ölümünden hemen sonra bir hürriyet şehidine dönüşmüş olması anlaşılmıyor. Bugün Iraklıları sürükleyen şey, ülkenin barışa ve demokrasiye kavuşma ümidinden ziyade mensup olunan mezhep veya etnik kimliğin iktidardan irice lokmalar koparma iştihası gibi görünüyor. Ne kadar acı!

Yine o menfur idam sahnesine dönelim; bu gibi kritik anlarda infazın filme alınmaması elbette düşünülemezdi. İnfaz filme alındı ve belirli bir yere kadar süren görüntüler, yayınlanması için dünya televizyonlarına dağıtıldı. Görüntüleri seyrederken içimden, "galiba Amerikalılar Saddam'ın idam edildiğine herkesi inandırmak için böyle bir uygulama yapıyorlar" diye düşünmüştüm ama bu kadarı bile fazlaydı. Aradan bir gün bile geçmeden, infaz esnasında orada bulunan "birinin" cep telefonuyla çektiği görüntüler önce interneti, sonra da televizyon ekranlarını kaplayıverdi. O görüntüleri hiç seyretmedim ama şunu düşündüm: "Demek ki, Saddam'ın idam edildiği, güvenliği en üst derecede sağlanmış bir mekânda bile 'birisi', güvenlik kontrollerini atlatmayı başarmış; demek ki, ortada çok gayriciddi, çok lâçka, hatta lâubâli bir durum vardır!"

Amerikalılar gibi güvenlik paranoyasına tutularak Ortadoğu'nun İslâm coğrafyasında kovboyculuk oynamaya kalkan bir ciddi mekanizma, nasıl olur da o daracık infaz mahalline kimlerin girip çıktığını, kimin üzerinde ne taşıdığını gözden kaçırabilirdi? Bugün bırakınız havaalanlarını, kıytırık iş merkezlerinde bile çok daha ciddi güvenlik taramaları günün 24 saatinde uygulanmakta!

O halde?

Durum, evvelce bildiğimiz ama bir türlü göremediğimiz bir faktörle anlaşılabiliyor ancak; o görüntüleri çeken kişi, kimselere farkettirmeden gizlice bu marifeti işlemiş değildir; tam aksine o görüntüler, işten anlayan, şuurla yönetilmiş bir 'prodüksiyon'un eseridir. Cep telefonunun video düğmesine basılmasından tutunuz, görüntülerin internete aktarılmasına kadar süreç, bütün sonuçlarıyla hesaplanmış ve öngörülmüştür. Sahnenin aktörleri ise o

görüntüler aracılığı ile Batı'ya ve İslâm âlemine ne türlü mesajlar verdiklerinin şuuruyla rollerini gayet iyi ifa etmişlerdir ve mizansenin içinde Saddam'ın şahadet kelimesini sarfetmesine imkan verilmeksizin işinin bitirilmesi de dahildir.

Bunca zahmetin bir gayesi olabilirdi; Irak'ta mezhep çatışmasını "din savaşı" şekline büründürmek. Saddam'ın idamı daha medeni ve insani bir ortamda gerçekleşmiş olsaydı, o maksada erişilmemiş olacaktı çünkü. Maksat, zaten alev alev yanmakta olan Şii-Sünni çatışmasının üstüne benzin dökmekti.

Irak'ta Amerikan varlığını uzun vadede meşru gösterecek belki de yegâne sebebin, bu noktada kanlı bir "din savaşı" olabileceği ihtimâlini asla gözardı etmemek gerekir. İşgalciler, Irak'ı demokrasiye kavuşturmak için geldiklerini ileri sürmüşlerdi; Irak'ta demokrasiyi bütün kurumlarıyla işler hale getirmeden işgali sona erdirmeyecekleri, bu mantık çerçevesinde haklı bir izah olur! Bu izah, kendiliğinden Irak'ın üçe parçalanmasını da makul gösterecektir çünkü Irak'ta istikrar, -yine bu mantık çerçevesinde- ancak parçalandığında ve kendi içinde anlamlı parçalar oluşturulduğunda mümkün olabilecektir!

Küçük çaplı mahallî hadiseler dışında mezhep savaşı, İslâm dünyasının bugüne kadar şahit olmadığı yeni bir olgu olarak geleceğimizi tehdit etmektedir; tarihinde geniş çaplı ve kanlı bir mezhep savaşı barındırmadığı için Müslümanların gururlanmalarına artık izin verilmeyeceği anlaşılıyor. Belirli bir büyüklüğe eriştikten sonra Irak'taki Şii-Sünni çatışmasının bölgeyi aniden sarıvermesi kimse için sürpriz olmaz; özellikle -ve maalesef- Afganistan ve Pakistan, mezhep savaşlarıyla istikrarsızlaştırılmaya çok müsait ülkeler olarak dikkat çekiyorlar.

Saddam'ın idam tarzındaki pervasızlık ve kabalık, 11 Eylül hadisesinden sonra Batı'da hedef tahtasına çivilenen İslâm'ı ve Müslümanları kendi enerjisiyle israf ve mahv etmek için her yola tevessül edilebileceğini isbat etmesi bakımından korkutucuydu. Ne yazık ki İslâm tarihi, Şii-Sünni ihtilâfını derinleştirmek ve kışkırtmak isteyenler için yeterince malzeme sunuyor. Müslümanların aynı delikten iki kere sokulmamalarını temenni etmek zorundayız fakat İslâm dünyasının sefaleti ve eğitimsizliğini de hatırdan çıkarmamak durumundayız.

Bu düşkünlük o kadar kötü ki, "suç" sayılsa yeridir.

Batılılar din savaşının ne olduğunu gayet iyi biliyorlar çünkü Batı tarihi, okunduğunda bile insana ürperti veren fecî iç savaş tablolarıyla doludur; onlar, zaafiyetlerini farkederek dünyaya bir "uzlaşma kültürü", yani demokrasiyi hediye edebildiler. Bizim aynı muhataralı yollardan geçmemiz gerekmiyor; İslâm kültürünün ortak paydasında buluşarak ve daha çok zihnî efor sarfederek bu belâları savabileceğimize inanmak istiyorum lâkin olayların seyri bu temennileri doğrulamıyor.

İnşallah yanılırım.

AKLINIZDA BULUNSUN: HART VAKASINDA BİR BAŞKA BOYUT

Dedesinin Hart Vakası'nın canlı şahitlerinden olduğunu söyleyen bir okuyucu, telefonda verdiği bilgide yeni boyutlara ışık tuttu; buna göre Eşref, Şii değil bir Nakşibendi şeyhidir ve olaylar, jandarmanın dergâh diye bilinen mahale saygısızca girmesiyle başlamıştır. Bu durumda bazı jandarmaların namazgâhta hafifmeşrep kadınlarla âlem yaptığı yolundaki iddia gölgeleniyor.

Bu durumdan sizi haberdar etmek istedim; ümid ederiz ki, Erzurum veya Trabzon'daki üniversitelerimiz, konuyla ilgili dört başı mamur bir monografik çalışma yaptırırlar.

Fantazi ve mezartaşı

"Türkiye ortak aklını arıyor" diye bir toplantı düzenlense daha geniş ve yapıcı bir çerçeve çizilmiş olacaktı. Konu ister istemez PKK'nın eylemleriyle ilintili olduğu için "barış" gibi mübârek ve mâsum bir kavram, taşıyamayacağı derecede politik anlamlarla çökertildi.

Toplantı olumsuz tarzda sonuçlandı; aynı tezleri yıllardan beri kamuoyu önünde seslendirmiş, yazmış insanlar mâlumu bir kere daha tekrarladılar.

Hem de nasıl bir ortamda?

Tafsile hâcet var mı: ABD'nin işgal ettiği Irak, fiili parçalanmanın eşiğinde; güneyde Şiiler, kuzeyde Kürtler, henüz adı konulmamış hükümranlık bölgelerinde ayrı devlet gibi davranmaya başlamış. Ortadaki Sünni mıntıkasında kan gövdeyi götürüyor. Sırf daha çok kan dökülsün, Irak'ın esas aktörleri birbiriyle boğazlaşsın diye tarihin kaydettiği en berbat diktatör ve avânesi, uzun yıllar hatırlardan çıkmayacak derecede çirkin infazlara uğramışlar (Dünyada ölüm cezasını en fazla hak etmiş birinin idamından mezhep kavgasını körükleyecek motiflerin çıkarılması, ancak Irak gibi adı var kendi yok bir kaos ikliminde mümkün olabilirdi).

ABD, Kuveyt harekâtından beri Kuzey Irak'ı himâye altına almış; son işgalle birlikte bölgede bir devlet yapılanmasına imkân tanımakla kalmayıp fiilen de desteklemekte; buna mukabil 1999'dan beri aslî fonksiyonunu çoktan kaybettiği halde dağılmasına izin verilmeyen PKK aleyhinde tutarlı bir tavır takınmaktan çekiniyor. Teröre karşı ortak koordinasyon denemesi başarısız.

Bizimkiler ise Ankara'da "Türkiye Barışını Arıyor" toplantısı tertiplemekteler; bir nevi kaymaklı fantazi!

Ortadoğu cadı kazanı gibi kaynıyor; ABD, bölgenin bütün önemli aktör-devletlerini İran'a karşı tavır almaya zorluyor; gazeteler İncirlik üssünde sıradışı faaliyetlerin arttığından, Almanya'dan yeni harp filoları getirtildiğinden bahsediyorlar. Amerikan şahinleri, günde birkaç defa İran'ı hizaya gelmeye davet etmekte; bazı dış kaynaklar, muhtemel İran saldırısının muhtemel tarihi üzerinde spekülasyon yapıyorlar. Bölge bir kere daha karışacak; üstelik adamakıllı karışacak. Başbakan, Kuzey Irak'ın Türkiye için AB'den daha öncelikli bir

mesele haline geldiğinin altını çiziyor. Irak parlamentosu (!), petrol işlerini tanzim için yeni bir kanun çıkarma hazırlığında ve bu kanunda Kerkük şehrinin statüsü yeniden tartışılır hale getiriliyor.

Derken iki gün önce, tam da Türk televizyoncuları Kerkük'te dolaşırken iki patlama meydana geliyor; hadisenin mağduru Türkmenler, "Türkiye artık bir şey yapsın" diye ağlıyorlar ekranda. Böyle üç beş "canlı" haber daha aksa Türkiye'ye, efkâr-ı umumiyemizin "Türk ordusu Irak'a" diye bayrakları çekip sokağa döküleceği neredeyse muhakkak. Anamuhalefetimiz ise hükümete, "Irak'a girmek istiyorsanız bizden yana gönlünüz hoş olsun" mesajı veriyor açık açık...

Aydınlarımız ise güneydoğuyu telmihen "barış arama" toplantısı yapıyorlar. İki gündür gazetelerde Yaşar Kemal'in cümlelerini tenkid eden yazılar yayınlanıyor.

Cümleleri bırakınız siz, genel tabloya bakınız!

Şu ortamda, tartışıla tartışıla baygınlık getirmiş lâfları tekrarlamaktan ziyade muhalifi ve muvafıkı ile elbirliği edip ortak aklımızı aramak, bulmak ve korumak zorunda değil miyiz?..

KERKÜK HAKKINDA CİDDİ BİR YAYIN

Erciyes Ünivesitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Mahir Nakip (ki Kerkük asıllıdır) "Kerkük'ün Kimliği" ismiyle önemli bir kitap yayınladı. Bilgi Yayınevi tarafından neşredilen bu eserde Prof. Nakip, bugünlerde çokça tartışılan ama yakın gelecekte daha çok tartışılacağı muhakkak bir konuya eğilerek Kerkük'ün tarihi, mimari eserleri, siyasi geçmişi, kurumları, edebiyatı, kültürü, sanatı ve spor faaliyetleri, velhâsıl Kerkük kimliğinin asli bileşenleri hakkında belgelere dayanan ciddi bir araştırma sunuyor bizlere.

İnşallah bu kitap, Kerkük'ün mezartaşı olmak yerine, sağduyunun yükselmesine yardımcı olur.

Tarih yine tekerrür ediyor!

Saraybosna'da dolaşırken veya bir kitapta Gazi Hüsrev Paşa Camii'ni görüp, "Aa, bu mâbed Tokat'taki Gülbahar Hatun Camii'ne ne kadar benziyor" diye düşündüğünüzde, bundan sadece sanat tarihine meraklı olduğunuz neticesi çıkmaz, kimliğinizi de fark etmeye başlarsınız.

Travnik'te bir mahallenin dokusu size şaşılacak derecede eski Bursa'nın, Kütahya'nın, Amasya'nın mahallelerini hatırlattığında, benzerlikten tarih şuuru katına yükselebilirsiniz. Drina Köprüsü'nün kitâbesi ile Halep'teki bir Osmanlı yâdigârının kitâbesi aynı dille kaleme alındığı gibi biçimlenişindeki edebî üslûp da birbirini okşamaktadır; görünce fark etmezsiniz, fark edince görürsünüz. Öyle olunca, Cumhuriyet'ten geriye doğru gidildiğinde ister istemez Osmanlı kimliğine sahip çıkmaya başlarsınız, çünkü Osmanlıların yapıp ettikleri, nihai tahlilde saygı uyandıracaktır zihninizde. İşin askeri zaferler ve eylemler kısmını geçip, idari

kabiliyet faslında durakladığınızda, hürmet hayranlığa dönüşebilir fakat en doğrusu hürmet ve hayranlığın "merak"a tahvil olmasıdır.

60'lı yıllarda basılan 45'lik plak zarflarının bile kendine göre bir tarihî anlamı var. "Otu çeker köküne bakarlar"; Tarihte geriye doğru gittiğinizde her zaman Türk kavminin ve kavmiyetinin izlerini aynı netlikte süremezsiniz. Osmanlı adına büründüğünde Türk kavmi, diğerleri meyânında kavimlerden bir kavim gibi görünür. Sonra Osmanlılar'ın niçin Hırvat, Sırp, Arnavut, Ermeni asıllı vezir istihdam ettiğine, XIX. yüzyılda bile doğudan batıdan niçin "âkıl ve becerikli adam" devşirdiğine takılıverirsiniz. Meseleye kavmiyet nokta-i nazarından bakar üzülür, kahırlanır, "bizi devşirmeler bu hâle koydu" diye eseflenirsiniz; medenî ve idarî açıdan yaklaşanlar, büyük devlet olmanın, bir şekilde, kavmiyeti ne olursa olsun "âkıl ve becerikli adam" istihdamından geçtiğini görürler.

Bu minvâl üzre söylenecek söz çoktur; özü şudur: Tarihte Osmanlılar, batılı olmayan ama batıya kafa tutan en büyük doğulu organizasyonu (devleti) temsil ettiler. Bu cümle ile Balkanlardaki o muazzam "Avrupa-yi Osmâni" gerçeğini görmezden geliyor değiliz ve bu olgu, bir başka zâviyeden Osmanlı'yı aynı zamanda mühim bir Avrupa gücü olarak saymaya yeter; lâkin Avrupa'nın orta yeri Macaristan'da bile Osmanlı varlığı, kendi dünya görüşünü, hayat tarzını, müesseselerini ve siyasi kimliğini ayakta tutabilmiş bir medenî dirilik gösterir. Batılıların hiç ama hiç unutmadığı bu realitenin hayâleti bile bugün Cumhuriyetimizi tâciz ediyor.

Osmanlı Devleti, iç isyanlarla zaafa düştü, ufalandı ve dermansızlaştı. Balkan kavimlerinin (Sırp, Rum, Arnavut) isyanlarının ardından Birinci Cihan Harbi esnasında Şark Ermenileri kıyâma geçti. Harbin kaybedildiği anlaşıldığında Araplar Osmanlı idaresine kafa tuttular; daha evvelce bu gibi patırtıları "yönetmeyi" başaran Osmanlı siyâsî ferâseti dumura uğradı; devleti çökerten asıl gâilelere iç isyanlar ilâve olununca mukadder akıbet kesinleşti. Osmanlı, tarihten tasfiye edildi.

Tarih okuyun, göreceksiniz; isyancı taleplerini (dünün diliyle demokratikleşme, adil temsil, ıslahat ve mıntıkayı daha ma'mur hale getirme taleplerini) inceleyin, bir şeyler fark edeceksiniz. Doğru dürüst tarih okumadığımız için -âkıl olmayan toplumların başına sıkça geldiği üzre- tarih yine tekerrür ediyor; dünün "münevverân takımı" bugün başka isim ve kavramlar altında benzer çözüm yolları teklif etmekte. Osmanlılar'ın "müzaheret ve teftiş" adı altında varlığına tahammül ettiği bütün yabancı askeri güçler, neticede o yerlerin Osmanlı vatanından kopmasında birinci derecede âmil olmuşlardır: Girit'e bakın, Makedonya'ya bakın, Birinci Harp esnasında Şark ve Cenup hudutlarımızda olup bitenlere bakın! Bugün olup bitmekte olanlara ne kadar benzediğini görünce irkileceksiniz.

Bugünün "münevverân" takımı ise dün olduğu gibi bugün de kafa karıştırmak istikametinde halkının hizmetindedir: Vâ esefâ!

Devletin mi var; derdin var!

Önce meseleyi kısaca hikâye edelim: İngiltere, vaktiyle Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde bir yerde bir petrol platformu kuruyor. Daha sonra 1967'de, nedendir bilinmez bu platformu terk ediyor.

O esnada İngiliz ordusundan emekli Binbaşı Roy Bates, kendi kendine, "Oğlum Roy, işte fırsat ayağına geldi" diyerek petrol platformunu işgal ediyor ve hükümranlık işareti olan bayrağı göndere dikiyor. Ertesi sene İngiliz donanması, platformun işgale uğradığını fark edince çalakürek platform önüne demirliyor ve Roy Bates'i platformu terk etmeye davet ediyor. Ne var ki Roy öyle kuru gürültülere pabuç bırakan cinsten biri değildir.

Donanmanın ihtarına ateş açarak cevap veriyor. Vaktiyle yedi denizlere nam salan İngiliz donanması, platformdan açılan bu çatapat ateşinden ürkerek soluğu en yakın limanda alıyor.

Meğer platform, milletlerarası sularda bulunduğundan ve bizim uyanık Roy, meselenin hukukî boyutlarını daha önceden tetkik ettiği için, tek başına platformun sahibi oluveriyor. İngiliz hükümeti, "hayrını gör be; zaten bir halta yaramazdı; koca Hindistan elden gittikten sonra bir hurda yığınının lâfı mı olur" deyip platform üzerindeki haklarından vazgeçiyor.

Hikâyenin tatlı kısmı burada başlıyor. Roy Bates, İngiltere hükümetini tırsıttığını anlayınca hemen işe koyuluyor ve kendi devletini ilan ediyor.

Sealand Prensliği!

Haliyle kendisini de prens ilan ediyor; 1974'te işi bir anayasa çıkarmaya kadar vardıran Roy, ardından "egemenlik simgesi olarak" bir bayrak, milli marş ve Amerikan Doları ile eşdeğer bir para birimi olan Sealand Doları'nı kabul ediyor.

Sealand Doları'nı herhalde ya fotokopi makinesinde veya tanıdık ve ağzı sıkı bir matbaacıda bastırmış olduğunu tahmin edebiliriz!

Roy Bates'in oğlu -herhalde o da prens filan olmalıdır- Michael, 40 senedir bu adada, pardon platformda yaşadıklarını söyleyerek, esasen babası da hayli yaşlanmış olduğu için devleti satışa çıkarınca, evvelki hafta ortalık birbirine girdi; herhalde duymuş olsanız gerektir.

Satılık devlet! Kullanılabilir alanı 550 metrekare, bilemediniz yarım dönümcük yer!

Fiyatı sudan ucuz sayılmaz; 10 milyon İngiliz Sterlini. Michael, "aslında fiyat pahalı değil, çünkü bu devletin tam 360 derece deniz manzarası var, etrafa müthiş bir sessizlik hâkim; tam kelepir" diyor.

Bu arada unutmayalım, Sealand devletine ancak helikopter veya gemiyle ulaşılabiliyor. Ezkaza çiklet veya salça lazım olsa, en yakındaki Britanya veya İzlanda'ya kadar gidip açık bir bakkal aramanız lazım fakat bir başka açıdan, -meselâ huzur arayanlar, kafa dinlemek

isteyenler ve patırtıcı komşulardan illallah diyenler için ideal bir yer: Gece misafirliğine kimsenin gelmeyeceğinden emin olabilirsiniz.

Bizim gazete okuyucuları ilginç insanlar; fıtraten dünyanın her yerinde Türkiye'nin acentalığını açmaya âmâde bulunduklarından haberin altına yorum diyerekten, "iyi ya, satın alıp Türkiye'nin sınırlarını genişletelim" yazmışlar.

Öyledir; bizden kimsenin aklına, "şu adayı satın alacak param olsa da kendi devletimi kursam, önüme bir bakkal defteri alıp özene bezene bir anayasa yazsam; kendime prens, padişah, halife, lord, kral neviinden bir unvan versem; çoluk çocuğum da otomatikman asil ve zâdegân zümresine girseler" şeklinde bir terbiyesiz fikir gelmez. İlle de adayı kamulaştırıp Türk bayrağı dikeceğiz; vurdukça tozu kalkan 82 Anayasası'nı Atlantik sularının ortasında hükümfermâ kılacağız. Devlet, "yahu bu zımbırtı nereden çıktı" diye homurdanıp -eli mecbur- adaya kaymakam, ardından mecburen tapulama, tarım, eğitim, emniyet müdürü yollayacak; o yetmeyecek adayı korumak için en az bir manga SAS komandosu gönderecek. Gönderdiği memur ve askerler, -ada TC toprağı sayıldığı için- Türkiye'deki bareme göre maaş aldıkları bahanesiyle haftasında sızlanmaya başlayacaklar.

Üstelik bizde "vatan toprağı satmama" âdeti olduğu için devlet, memurların yolluk ve yevmiye giderlerinden yaka silktiğinde, "astarı yüzünden pahalıya çıktı; özelleştirelim gitsin" diye adayı satışa çıkaramayacak (Bkz. Kıbrıs). Muhalefet ikide bir Meclis'te soru önergesi verip, adada görevli personel arasında partizan atamalar yapıldığından dem vuracak...

Vesaire vesaire...

Bizdeki zengin takımı, "kendi adına müstakil devlet" fikrine önceleri sıcak yaklaşacaktır; öyle ya, haybeden reklam unsuru. Sosyete arasında zengin ailelerin sonradan görmüş hanımları, "falancalar kendi devletlerini kurdular, bizim daha kıytırık bir racalığımız bile yok; elaleme rezil oluyorum valla" diye kocalarına dünyayı dar edeceklerdir.

Çoğumuzun bu haberi politik bir fantezi gibi değerlendirerek gülüp geçeceğini tahmin edebiliriz; nitekim öyledir de. Okyanusun ortasında 500 metrekarelik paslı ve hurda yığını bir platformda devlet kurup bakkal defterine anayasa yazmanın ciddiye alınacak yanı yoktur ama bu haber, "devlet" dediğimiz o muazzam teşkilatın başlangıcı hakkında bize ilginç ipuçları sunuyor. Anlıyoruz ki dünyanın hiçbir devleti, gökten zembille inmiş değildir; o mıntıkada yaşayan en kuvvetli ve uyanık güçler arasındaki rekabeti kazanan, devletin de sahibi ve kurucusu oluvermiştir.

Meraklısı olanlara duyuralım ki, kendi adına yeni devlet kurmak isteyenler için özellikle Pasifik Okyanusu'nun güney kısmına dağılmış binlerce küçük ada mevcut bulunmaktadır ve bu adaların Kuzey Denizi'ndeki paslı hurda yığınından daha câzip olduğu tartışılamaz. Lakin

aklınızda olsun, yukarıda belirttim, başınızdan dert eksik olmayacaktır! Devletin mi var derdin var; uluslararası hukuk ve dünya tarihi kısaca böyle diyor!

Gittikçe artıyor tekilliğimiz

Hrant Dink'in kalleşçe katledilmesi Türkiye'yi ayağa kaldırdı; sarstı ve üzdü; bu cinayete "oh olsun" diyen bir ferd-i vâhit çıkacağını zannetmem. Bu, çok önemli ve müspet bir nottur, sağduyunun ortak tepkisidir.

Bir başka önemli husus, cinayetten sonra birilerinin ortalığa atılıp, "cinayeti filancalar işledi, kahrolsunlar" diye alelacele adres göstermeye kalkışmamasıydı. İstisnâsız herkes hadiseyi kınadı ve teessürünü seslendirdi.

Hrant Dink'i bir fikir şehidi olarak kabul ediyor ve hâtırasını saygıyla anıyoruz.

Onun Türkiye'yi terk etmemek konusundaki duygularını öğrenince canım acıdı. Sorgu suale uğramaksızın dünyanın her yerine âlâ-yı vâlâ ile kabul edilebilecek, dilediği her yerde kendine yeni bir hayat kuracak fırsatlara sahip bir insanın, "mezarım Türkiye'de olsun" diyebilmiş olması, vatanperverliğin, yerliliğin en bâriz işâretidir. Vatan millet deyince mangalda kül bırakmayan nicelerinin bir "yeşil kart" sahibi olmak için çaktırmadan didinip durduğu bir memlekette, bir ülkeyi bu kadar sevmek hafifsenecek mesele değil. Bizde aydın takımı, dara gelince, "yaşanmaz bu memlekette" çığlığını basıverir.

Ve mezarının Türkiye'de olmasını isteyenlerin, Türkiye hakkında -isterseniz hiç katılmayalım- fikir yürütmek, eleştiride bulunmak, dertlenmek ve eseflenmek hakkı da vardır.

Batı'daki Türk ve Türkiye aleyhtarı lobinin eline altın tepside eşsiz bir vesile sunuldu ve belki de bu süreç, şu menhus soykırım yasasının kabulü ile sonuçlanacaktır; bu noktadan sonra inanınız ki hiç önemi yok; yeter ki bizim Ermenilerimiz bu ülkede yaşamaktan ötürü gönül sancısına tutulmasınlar. Türkiye bizim ülkemiz; bizim olduğu kadar Ermenilerin de memleketi. Kâğıt üstünde mânâsız ve basmakalıp gibi görünen şu hükmü, zihinden kalbe indirerek fark edelim ve tekrarlayalım: Bizim Ermenilerimiz bu memlekette misafir, sığıntı, mülteci değil; tarihi kıdemin bir mânâsı varsa buralarda bizden daha kadîm millet Ermeniler. Yeryüzünde en yakın durdukları, en iyi anlaştıkları ve birbirlerini anlayabildikleri topluluk ise biziz.

Bunların ne önemi var; gayrına saygı duymayan kendine duyması gereken saygıyı öldürür; başkalarını önemsemeyen sevgi ne kadar da nobranca bir his ârızasıdır.

İnanç ve sair kimlikleri itibarıyla "bize" benzemeyenlere, hayati derecede ihtiyacımız olduğunu ne zaman fark edeceğiz? Senin kimliğin ve inancın benimkini çerçeveliyor, mânidar kılıyor, onun farkına varmamı sağlayan değerli bir kontrast teşkil ediyor; bu mânâda çok tekilleştik, lüzumundan fazla birbirimize benzer olduk. Belki o yüzden birbirimizi çok kolay

incitebiliyor, kolaylıkla hain, faşist, satılmış, dinci, laikçi gibi ağır kelimelerle yıpratıyoruz. Herkesin Müslüman olduğu bir ülkede laiklik, yönetenlerle yönetilenlerin ait olduğu sınıfı belirlemeye yarayan bir parola haline geldi. Kâğıt üzerinden bakarsanız Osmanlı laik filân değildi; ama farklılıklar bugüne nazaran daha samimi bir tesâmuhla sindirilmekteydi. İlerlememiş, gerilemişiz. Tekilleşmek böyle bir şey işte: Bir elinle İslamizasyon siyaseti uygulayacaksın, öteki elinde laiklik kavramını toplumla devlet arasına bariyer gibi çekeceksin!..

Neticesi tekilleşmek; izolasyona uğramak. Hâli vakti yerinde bir okur-yazardan Schengen vizesi için istenen evrakın listesini biliyor musunuz; utanırsınız. Birbirimize revâ gördüklerimizi, zâhiren düşman bellediklerimiz revâ görmez bize.

Kederli ailesine, yakınlarına, sevenlerine ve Ermeni cemaatine samimi tâziyetlerimi sunuyorum.

Hrant Dink'i vuran kaatil iyi nişan almış; hepimizin canı yanıyor çünkü.

Bilim ve üslûpsuzluk hakkında

Radikal Gazetesi'nin, bazı şöhretli isimlere birer hafta arayla ve bir kereliğine genel yayın müdürlüğü yaptırmayı adet edindikten sonra galiba biraz okur-yazarlığı olan herkeste "ben de genel yayın müdürlüğünü becerebilirim" duygusu uyanmaya başlamış olsa gerektir. Bende epeyden beri "genel yayın müdürlüğü" reflekslerinin varlığından haberdarım ama ne de olsa biraz şüphem vardı; size anlatacağım haberi gördükten sonra, başlığını koyan adamdan daha iyisini yapabileceğim konusunda hiç tereddüdüm kalmadı.

Başlık aynen şöyle:

"Üç toynaklı atı gören yaradılışçılar kuduracak" (14 Ocak 2007 tarihli Hürriyet'teki Ezgi Başaran haberi)

"Kudurmak" tabirinin ne anlama geldiği, kim için ne maksatla kullanıldığı mâlum. Haber başlığına göre "kudurması" beklenen zümre ise "Yaradılışçılar"dır. Yaradılışçılar kim peki? Evrim teorisine inanmayanlar, şüphe ile bakanlar; kısaca dindarlar.

Şimdi de haberi özetlememiz gerekiyor ki, kimin ne söylediği iyice anlaşılsın.

Ankara DTCF Antropoloji bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Erksin Güleç, MTA ile ortaklaşa bir proje kapsamında 13 seneden beri Sivas'ta merkeze bağlı Haliminhanı ve Hayranlı köyleri civarında kazı yapıyormuş. Bu kazılarında Prof. Güleç, çok eski zamanlardan kalma Zürafa, hipparion adı verilen üç toynaklı at, antilop, keçi, sincap ve fare fosilleri bulmuş. Öğretim üyesi, bu fosiller arasında üç toynaklı at fosiline büyük önem atfediyor ve atların en eski atasının beş toynaklı olduğunun bilindiğini, üç toynaklının bulunmasıyla aradaki kayıp halkanının tamamlandığını ileri sürerek diyor ki,

- İşte şimdi üç toynaklı atı gösteriyoruz onlara! Rahatsız olacaklar tabii ki. Eğer yaradılış teorisi doğruysa üç toynaklı at nereden çıkıyor? Şimdi neden tek toynağı var atların? Bence yaradılışçılar kuduracak! Buluntularımız olağanüstü, çünkü en sıradan kişinin anlaması ve evrimi görebilmesi mümkün.

Ayrıntılar önemli; nitekim bu cümlelerden anlıyoruz ki, "yaradılışçılar kuduracak" kehaneti, haber editörüne değil, bizzat Prof. Dr. Erksin Güleç"e aittir. Haber editörü ise, -biraz da haklı olarak- metindeki en patırtı çıkarması muhtemel cümleyi cımbızla çekip başlığa yapıştırıvermiştir.

Sayın Güleç'in sadece antropojik kazılardan elde ettiği bulgularla yetinmediğini, aynı zamanda kesin inançlı bir evrimci olduğunu da şu sözlerinden rahatlıkla anlayabiliyoruz; Haberi yapan muhabirin, "Bir ankete göre Türkiye'deki biyoloji ve fen öğretmenlerinin yarısından fazlası evrim kuramını ya tam olarak ya da hiç benimsemiyor. Bu sizce tedirgin edici mi" sualine cevaben diyor ki,

- Sinir bozucu! Eski eşim Cengiz Güleç, DSP [Sivas] milletvekiliydi. Zamanın Milli Eğitim Bakanına Evrim Teorisinin ders kitaplarına kapsamlı şekilde girmesi gerektiğini anlatmaya çalışmış, başaramamıştım. Şimdiki Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'e anlatmak iyice zor olur herhalde. Öğrencilerime bir araştırma yaptırttım, ders kitaplarında evrimin nasıl üstünkörü, bir cümleyle anlatıldığını gördük. Lise yıllarımda evrimle ilgili pek çok şey bilirdik, çünkü anlatılırdı. Müthiş bir gerileme ve cehalet içindeyiz. Dolayısıyla, herkes Adnan Hoca'nın dağıttığı saçma sapan metinlere inanıyor. Hocam Fikret Ozansoy vefatından önce vasiyet gibi bir mektup yazmıştı: "Evrimsel jeoloji ve pozitif bilimler öğretilmeden bu memleket adam olmaz. Bunun için çabalamalısın."

Muhabir, esaslı bir haber yakaladığının farkındadır, hemen en esaslı soruyu yetiştiriyor: "Peki Yaradılışçıların tutunacağı ne kaldı"

Cevap!

- Cehalet tabii ki. Yaradılışın teorisi mi olur? Bu bir inanç meselesi. İnanırsın ya da inanmazsın. Bush'un desteklediği Akıllı Tasarım da çok saçma. Bütün bunlar Tanrı'yı küçümsemek. İnsanda bulduğunuz proteini çok ilkel canlıda da bulabiliyorsunuz. Tanrı bu kadar altyapısız mı? Akıllı Tasarım gerçek olsa insanın çok farklı, üstün yapısı olması gerekmez miydi?

Bu arada AK Parti Sivas milletvekili ve Devlet Bakanı Abdullatif Şener'in bu kazıları pek merak ettiğini ve desteklediğini de öğreniyoruz röportaj metninden. Muhabirin, "Abdüllatif Şener'in bu kazıya ilgisi nereden geliyor? Sivas milletvekili olduğu için mi?" sorusuna Prof. Güleç, "Evet" cevabını veriyor ve ekliyor, "Sivas'taki her şeyle ilgileniyor, destek oluyor. Ama bu konuyu çok merak ediyor. Antropoloji kitapları okuyor. Sivas'a bir müze yaptırılıyor. Bu fosiller için orada büyük bölüm ayrılacak. Yani Abdüllatif Bey diğerlerinden çok farklı. Çok takdir ediyorum."

...

Hemen belirtmemiz gereken bir husus var; Evrim bir teoridir ve bu teori, canlıların zaman içinde değişen şartlara intibak edebilmek için genetik yapılarını değiştirdiklerini ileri sürer; buna rağmen bazı çevreler tarafından Evrim, insanın ve canlıların Allah tarafından yaratılmadığını, fiziki şartların eseri olarak kendi kendine oluştuğunu isbatlamak için istismara uğramıştır. Buna mukabil dindarlar ise yaratılışın ancak Allah'ın eseri olabileceğini söylerler, çünkü ilk canlının meydana gelmesini sağlayan fiziki şartlar da Allah'ın eseridir. Bu mesele batı kamuoyunda bizden daha fazla gürültü koparmaktadır çünkü batıda Kilise, Kitab-ı Mukaddes'te anlatılan yaratılış takvimini ve üslubunu müdafaa etmektedir. Bu konunun Müslüman ülkelerde tartışılması esasen tamamen abestir çünkü Kur'an'da "hilkat" ile ilgili âyetler, batıda sürdürülen tartışmaların tamamen dışındadır ve elbette bütün mevcudâtın Allah tarafından yaratıldığını işaret etmektedir. Kitab-ı Mukaddes ile Kur'an-ı Kerim arasında bu bakımdan çok önemli farklar vardır; yanlış olan şey, Kilise ile Pozitivistler arasında sürdürülen çekişmenin İslâmi fikir iklimine taşınmasıdır. Nitekim üç toynaklı bir at fosilinin bulunmuş olması, bu sebeple atların mesela beş toynaktan tek toynağa doğru "evrilmiş" olmaları, İslâmi yaradılış olgusuna aykırı düşmez.

Bu durumda, tek toynağa doğru evrilme olmuşsa bile bu kabiliyeti bahşeden de Allah'tır; dolayısıyla Sayın Güleç'in "Yaratılışçılar kuduracak" kehaneti, sadece kendisini ilgilendiren çirkin bir temenni olarak kalakalıyor.

Bir bilim adamına düşen, işini gücünü bırakıp Teolojinin derin sularına dalarak insanların inançlarını tahkirden ziyade, yaptığı işi değerler alanına taşımamaktır. Sayın Güleç'i üç toynaklı at fosili bulduğu için tebrik ederken, buluntusunu kavga çıkaracak bir üslupla kamuoyuna duyurmayı tercih ettiği için kınıyorum.

AKLINIZDA BULUNSUN: SAHİBİNDEN TÜRK MÜZİĞİ; BU ALBÜMLER KAÇMAZ!

Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, "Türk Müziği-2" adıyla yeni bir "müzik arşivi" daha yayınladı. Müzik arşivi sözünü bilerek seçtim çünkü mukavva kutu içinde satılan bu arşivde, hepsi birbirinden değerli tam 14 albüm yer alıyor.

Sırayla tanıtalım: İlki, Türk Dünyası Müzik Topluluğu'nun refakat ettiği Cavit Tebrizli albümü; bu albümde Azeri musikisine dair nefis örnekler var. İkincisi Selanik Türküleri; muhtelif sanatçıların seslendirdiği bu albümde ilk defa dinlediğim çok seçkin eserler yer alıyor. Sonraki albüm, "Kemança" sanatçısı Azeri kökenli Muhsin Kurbani'nin seslendirdiği parçalardan oluşmakta. Sırada Ahmet Rasim Bey'in şiirlerinden bestelenen eserler var; ardından bakanlığın açtığı "Az kullanılan Makam ve usullerde Beste Yarışması"nda ödül kazanmış eserlerin seslendirildiği albüm var ki, musikimizin geleceği nâmına çok ümit verici bir çalışma olarak dikkat çekiyor. Daha sonra aynı adı taşıyan iki albüm: Bezmârâ. Bu albümler faslı musikisi sevenler için. Kanun sanatçısı Halil Karaduman'ın kanun sololarından

oluşan albümü, Mehmet Özbek'in seslendirdiği Yadigâr Türküler takib ediyor. Onun ardından Necati Çelik'in uduyla, Göksel Baktagir'in kanunuyla, Sadrettin Özçimi'nin neyle icra ettiği eserlerden oluşan müthiş bir albüm daha. Nevnağme isimli diğer albüm, klasik Türk sazları beşlisine adanmış bir çalışma. Ud-Kanun ikilisi albümünden sonra Tarihsel Süreç içinde Klasik Türk Musikisi çalışması gelirken son sırayı Sarıkamış felaketini seslendiren türkülerin yer aldığı "Sarıkamış, Bir beyaz ölüm" isimli albüm almakta.

Okumaktan yorulduğunuza eminim; bir de bu çalışmaların ardındaki emeği ve bu projeyi geçekleştirenlerin zahmetini düşünün!

Güzel Sanatlar Genel Müdürü Bayram Bilge Tokel'e, daha şimdiden meraklıları tarafından mumla aranmaya başlayan bu güzel esere imza koyduğu için şahsi tebrik ve şükranlarımı sunuyorum.

Bu albümler Kültür Bakanlığı'nın satış noktalarında meraklılarını bekliyor.

Kaçmaz!

Türkiye 'muasır' bir devlet mi?

Biz hep medeniyeti ve medeniliği, Batılılara karşı isbat edilmesi gereken bir meziyet olarak görmüşüz. Ulaşmak istediğimiz hedefin adı bile böyle: "Muasır Batı medeniyeti". Demek ki, bizim vaktiyle yapıp ettiklerimizin bir kıymet-i harbiyesi yok.

XX. yüzyılın ilk çeyreğinde medeniyet değiştirmeye karar verip, "eskisinin hükmü yoktur" dediğimizde, elimizdeki avucumuzdaki medeniyet ve medenilik birikiminin kayda değer ve istifade edilebilir bir şey olmak ihtimâline dönüp bakmamışız bile. Bugün bile asrîlikten, çağdaş olmaktan çoğumuzun anladığı şey, kısaca Avrupa Birliği'ne girmek, kabul edilmekten ibarettir.

Medeniyetin sair unsurları bir tarafta dursun; sadece devlet kurmak ve onu işletmek bahsi üzerinde duralım: Kabul edersiniz ki devlet kurmak ve işletmek medeniyetin en mühim aksâmından biridir. Ne var ki devleti ve toplumu modernleştirip muasır seviyeye çıkarmak vazifesiyle kendilerini görevli hissedenler, medeniliği ve medeniyeti yolların temiz, aydınlık ve tertipli, insanların kibar, eğitimli ve çalışkan olması, fabrika bacalarının tütmesi gibi alâmetlerde görmüşlerdi. Bu noktada bizatihi devlet mekanizmasının dahi Batı'daki örneklere benzemesi gerekliliği karşısında verilen cevabı hepimiz hatırlıyoruz: "İyi ama, henüz toplum müsait değil, hazmedemez!"

Önce devletin toplumu düzeltmesi gerekmektedir bu duruma göre; devletin en evvel kendini düzeltmesi, Batı'daki misâllere uygun tarzda yapılanması ve örgütlenmesi o kadar da âcil değildi. Evvela toplum bu bakalorya (olgunluk) imtihanını yüzünün akıyla vermeliydi; devlet nasıl olsa kendi kendini düzeltirdi. Devletin medenilik mücahedesinde öncelik sırasına

alınması pek de âcil değildi; bazı şeyler yavaş yavaş, (devrimle değil, evrimle), tekâmülle olurdu; eşyanın tabiatını zorlamanın mânâsı yoktu.

Devletin kendini medenileştirmesi ertelenebiliyordu ama toplumun bir an evvel medenileşmesi için beklemeye tahammül yoktu; o iş ancak âni, zecrî ve baskın tarzında müdahalelerle olurdu. Nitekim öyle yapıldı.

Durum muhasebesi yapalım; kabuğumuzu beğenmeyip yeni bir medeniyet dairesine girmek için azmettiğimiz günden bu yana toplumumuzun bütün kemâliyle çağdaşlaştığını söylemek mümkün görünmüyor: Her seçimde gidip birilerinin gözünün içine baka baka sağ partilere oy veriyorlar, başörtüsünden vazgeçmiyorlar, Türk aydınlanması denilen şeyden üzerlerine küçük bir hüzme bile düşmemiş bir topluluk. Diş fırçalama alışkanlıkları zayıf, ne şehirliye ne köylüye benzeyen fırsatçı, kurnaz, garip ve çekilmez bir içtimai heyet!

Hal böyle olunca, "Toplumu medenileştiremedik, bari devleti ıslah edelim" mırıltılarını kimse ciddiye almıyor. "Seksen senede üç anayasa değiştirdik, daha ne istiyorsunuz" demeye mi getiriyorlar bilmem; bildiğim şey, bizdeki devlet mekanizmasının Batılı muadillerine nisbetle ağır, beceriksiz, müsrif olduğudur; daha da fenası devlet, toplumuna güvensizlik duymayı başlıca "uyanıklık" işareti kabul etmiştir. İlk fonksiyonlardan sayılmak icab eden Adliye teşkilâtına bakınca manzara az buçuk tebellür eder. Bu devletin içte ve dışta kıyamet gibi düşmanı, potansiyel vaziyette hazır bekleyen faka bastırıcıları hiç tükenmez. Bu yüzden Ortadoğu ve Balkanlar'ın en kalabalık ve güçlü ordusunu hazır bulundurur ve bu yüzden daimi askerî vesayet rejimi altında yaşar.

Vesaire vesaire... Bu liste uzar gider fakat biz hâlâ doğru düzgün bir devlet teşkilatı kurup işletmenin "medenilik"ten mühim bir fasıl olduğu hakikatini hâlâ kabul etmeyiz. Biraz tenkide yeltenenleri ise, "Bugün bir lokma ekmek yiyorsan kimlere borçlu olduğunu unutma" i'tâbıyla azarlarız.

...

Herhangi bir şehirde bana en az beş yüz metre uzunluğunda -ama Avrupa standartlarında- bir kaldırım gösterirseniz, söylediklerimi yeniden düşüneceğime söz veririm.

Bir fişek leblebi *

Siyâset parayla, para için yapılır; nihai tahlilde siyaset, doğru amaçlar için uygun kaynaklardan para tahsis ederek işi tekemmül ettirmek faaliyetidir.

Bizim modern devletimiz müsrif ve mütehakkim bir edâ (ve gelenek) üzerine biçimlendirilmiş olduğundan siyasetimizde para, yani kaynak meselesi münakaşa edilmez. Tabiatımıza uygun faaliyet parayı değil lâfı çoğaltmaktır ve bunu bütün cihana nümûne-i imtisâl teşkil edecek bir garip kemâlât üzere bilhakkın yapmaktayız.

Gevezeliğin, yani iki satırlık sözü, bir sayfalık kütük gibi cilt haline dönüştürme mârifetinin adını ideoloji koyduk. İdeolojiye bühtandır; ne var ki, her şey gibi ideolojiye taşıyamayacağından fazla yük tahmil ederseniz anatomisi çarpılıp büzülecek, şifâsı maraza dönüşecektir.

Parayı çoğaltamadığımız için lâfa yüklendik; az para ile çok işi yapamazsınız ama lüzumundan fazla köpürtülmüş lâflarla gerçek ihtiyaçları hissedilmez hale getirebilirsiniz. Lâfın böyle garip ve doğurgan bir kimyâsı var!

Alın size milliyetçilik; hakkında ne söyleseniz muarızı hazır; birine hoş gelen ötekinde irin patlatan bir tesir uyandırıyor. Ve işin fenâ tarafı, internet kafede zamanını kıyma makinesinden geçirerek telef eden çocuğun bile bu gibi kavramlar hakkında tehlikeli derecede malûmatdar bulunmasıdır. Tehlikeli derecede, yani çok az, yani sathî, yani konuya sadece hissî ilmeklerle tutunan, yani fevkalâde kifâyetsiz!

Batı ülkelerinde fikrî ve siyâsi bereketlenmelere zemin hazırlayan "sol" kavramını biz, işte böyle kadük hale getirdik, sirk malzemesi yaptık. Emeği, kıymeti itibariyle en üst dereceye çıkaran bir doktrinin mensupları bile, o doktrinin temel kavramlarını fethetmek için ayrıca emek sarfetmek lâzımgeldiğini bilemediler.

Osmanlı tarihinin modernleşme faslı bu zaaftan âzâde değildir de, daha aklî ve ilmî bir süreç olması gereken Cumhuriyet idaresinin, toplumun önüne bir fişek leblebi gibi saçtığı oyalanma malzemesi de aynı zâhiri yemişten ibaretti; lâf, sonradan adını ideoloji koyduğumuz ve ideolojiye bühtan ettiğimiz şey.

Hâlâ o lâfları tartışıyoruz; sene 2007 oldu, hâlâ şeriatçılık, laiklik, başörtüsü, dincilik, hainlik, milliyetçilik, sosyalistlik, Kürtlük, Türklük, Ermenilik... Bütçeden ekstra tahsis gerektirmeyen inkılâplar yaptık; ardından ahaliyi, inkılâpları kaale almıyor diye "iç düşman" listesinin başına iliştirdik. Parayı çoğaltma mârifeti gösterebilecek, büyümeyi teşvik edebilecek heyetlerin önünü hep lâfla kestik. 27 Mayıs Darbesi'nin bütün esbâb-ı mûcibesi lâftı, 12 Mart lâf, 12 Eylül lâf, 28 Şubat lâf. Kelimelere bu kadar yüklenirseniz, bir yerde ihanetiyle karşılaşmanız mukadder.

O lâfları hatırlıyorsunuz değil mi; ülkenin enerjisini, kalkınma heyecanını soğuran, başta aydınlar olmak üzere cümlemizin aklını karmakarışık eden sözler vardı. Belki de bu yüzden bizde askerî darbelerin iktisadi boyutları pek tahlil edilmemiştir.

Evveliyatını ihmâl etmiyorum; 1984'ten beri Güneydoğu'da adını bir türlü koyamadığımız kalkışma hareketinin devlete -hepimize- mâliyeti, bazı tahmincilere nazaran 300 milyar dolardır; bu israf meblağının mühim kısmı, hâlen "Türkiye'nin dış borçları" hanesinde kuzu gibi yatıyor; yattığı yerden istikrârımızı boğazlıyor, ufûneti çoğaltıyor. O yüzden hükûmetler,

pek minicik bir bütçe aralığının imkânlarıyla "mış gibi yapmak" zorunda kalıyorlar; onların da neticede gündeme hâkim olmak için lâfa sarılması kaçınılmazdır.

Siyasi cinayetleri tetikleyen, yerli dizi haline getiren temel saik, aslında iktisadi değerleri artıramadığımız için lâfa doyamamaklığımızdır. Bu bataklık bulamacında hepimize hayat iksiri gibi görünen, besleyici ve bereketli sandığımız bir câzibe var.

Öyleyse herkes, hepimiz şu çok güvendiğimiz, sarıldığımız, sıcaklığından bir lâhza ayrılamadığımız o lâfların ne mene bir şey olduğunu bir kere daha gözden geçirelim desem kim ciddiye alır? Hiç kimse; "lâf" deyip geçerler!

(*) "Bir fişek leblebi" temsilini bilenler bilmeyenlere anlatsın.

Heykeli dikilecek koca!

Var mıdır dersiniz? Yani, "heykeli dikilecek koca..."; ondan bahsediyorum. En azından bir tane olduğunu artık biliyoruz ama ne yazık ki bundan dokuz sene önce rahmete intikal etmiş bulunuyor.

Galiba üç ay kadar önceydi. Zaman'ın iç sayfalarında haberi görünce gözlerime inanamamıştım. Başlık aynen şöyleydi: "Bahçesine, 9 yıl önce ölen kocasının heykelini diktirdi"

Üstünde kocaman bir resim; pek kocaman sayılmaz aslında; 6x10 cm ebadında Anadolu Ajansı mensupları tarafından çekilmiş bir fotoğraf. Bağlık bahçelik bir yerde ağaçlar arasında, yerden yarım metre yüksekliğindeki beyaz bir kaide üzerinde omzuna attığı küreğiyle işten gelir gibi yürüyen, kasketli bir adam. Heykel tahminime göre birebir ölçeğinde yapılmış. Önünde kocasının heykelini diktirdiği anlaşılan, başını -aynen ninelerimizin bağladığı yemeni tarzında; yani laikliğe dahletmez tarzda, folklorik bir mahiyette!- beyaz bir tülbentle bağlamış bir Anadolu hanımı. Elinde bir bez, heykelin tozunu alıyor. Kaidenin üstünde "Babamız Veli Başpınar anısına" yazılmış.

En iyisi haber metnini okuyalım, zaten kısacık bir şey:

"Yozgat'ın Darıca köyünde yaşayan 61 yaşındaki Nadide Başpınar, bahçesine geçen yıl diktirdiği ve 9 yıl önce hayatını kaybeden kocasının heykelini her gün ziyaret edip hasret gideriyor. 'Yarim sana bir şey desem iden mi / Alıp beni yaylalara giden mi?' diyerek mâniler yakıp, kocasının heykelinin tozunu torunlarıyla birlikte silen Nadide Başpınar, 9 yıl önce kaybettiği kocası Veli Başpınar'ı ilk günkü gibi sevdiğini söyledi. 'Veli'yi çok özlüyorum' diyerek söze başlayan Nadide Başpınar, kocasının çok sigara içtiğini ve bunun sonucunda yakalandığı kanser hastalığı sebebiyle öldüğünü ifade etti. Başpınar, 'Ankara'da bulunan

oğlum heykel yapıyor. Babasını da çok severdi, heykelini yapıp geçen yıl getirip bahçeye dikti. Ben de buna çok sevindim.' dedi."

Haberin altında "Yozgat, AA" imzası var.

Haberin kupürünü kesip çalışma masamın arkasındaki mantarlı panoya iğneledim. Ziyaretçilerimden kimse, "Nedir, niçin astın?" diye sormadı. Bir süre sonra ben de unutmuşum. Lüzumlu notları panoya iğnelemeyi adet edindiğim için zamanla üstü kapanmış. Geçenlerde lüzumsuzları ayıklarken kupürle karşılaştım.

- Vay be, dedim kendi kendime, "Ne erkekler varmış arkadaş!"

Şüphesiz hâlâ vardır öyle heykeli dikilecek erkekler; isterim ki şu satırları okurken (tabii erkek okuyuculardan bahsediyorum) şu kıssadan minnacık bir hisse çıkarıp,

- Acaba ben de heykeli dikilecek bir eş miyim, diye düşünüp kendinizle bir nefis muhasebesine girişesiniz.

Meselenin "heykel" boyutu bir başka dikkat çekici husus; mâlum, bizim ahali heykel nâmına bugüne kadar genellikle Atatürk büstlerini ve heykellerini görmüştür. Böyle tamamen sivil maksatlı ve özel teşebbüsle heykel veya büst yaptırıp bağa bostana, bahçeye diktirmek pek mûtadımız değildir.

Nadide Hanım böyle tereddüdlere pabuç bırakan cinsten olmamalı ki heykeli bahçeye rekz ettirivermiş, yaptığı eylemin ne kadar şuurunda olduğunun altını çize çize söylemekten de çekinmiyor;

- Veli'yi hâlâ ilk günkü gibi seviyor, çok özlüyorum!

Bir dakika, lütfen bir dakika!

Anadolu'da bir şeyler mi oluyor da biz farkında değiliz?

Bizim bildiğimiz annelerimiz ninelerimiz öyle ayan âşikâre aşk meşk lâfları etmeyi hafifmeşreplik saymasalar da pek de tasvib etmezler. Torunlarının bazen, "Nine, söylesene dedemi çok sever miydin?" yollu takılmalarına, yüzleri kızara bozara, "De get şurdan eşşek sıpası, biz öyle şey bilmek." deyip, mahcubiyetleri fark edilmesin diye yüzlerini başörtüsü ile örtmezler miydi?

Aynen öyle yaparlardı!

Nadide Teyzemiz öyle demekle kalmıyor, kocasına duyduğu muhabbeti -haydi adını koyalım "aşkı"- tamamen Batılı bir sanat formuna dönüştürerek heykelin önünde sevdâ mânileri yakıyor:

"Yarim sana bir şey desem iden mi;

Alıp beni yaylalara giden mi?"

...

Anadolu, yerinde misin?

Sizi bilmem, ben nâm-ı hesabıma "Helâl be Nadide Teyze" diyenlerle beraberim; muhabbet dediğiniz sözle veya bir başka fiille izhar edilmese de olur ama açığa vurulduğunda da dünya batmıyor işte; iyi oluyor.

Nadide Teyze'ye ulaşabilseydim, "Rahmetli Veli Amca'ya sağlığında da yüzüne karşı böyle şeyler söyledin mi?" diye sorardım.

Söylememiştir, hâlâ pek âdet değildir böyle aleni sevgi gösterileri bizde. Saklanır, fâş edilirse epriyeceğinden korkulur, hatta nazardan bile çekinilir.

Köylerde çeşme başında delikanlıların viyolonsel çalarak eşekleri suvardığını, bulgur dövmekten dönen köy kadınlarının muhtarın evindeki piyanonun başına geçerek minik prelüdler seslendirdiğini hayâl edip duran Çetin Altan üstadımız şu haberi atlamış olsa gerektir; görseydi mutlak şâd ü handân olur, "Ulan yoksa Türk aydınlanması dediğimiz şey Yozgat'ın Darıca'sında başladı mı?" diye gevrek gevrek tebessüm ederdi.

Tekrar o mühim ve yakıcı soruya dönüyoruz: "Kadınlar indinde heykeli dikilecek koca var mıdır?"

Feministlerin cevabını biliyoruz; başka?

Ve sualin ikinci kanadını açıyoruz; ille de heykelini diktirmeniz gerekmez fakat hayat arkadaşınızı en azından, "Yarim sana bir şey desem iden mi..." diye mâniler yakacak derecede sevmeniz için, -şimdiye kadar yaptıklarına ilâveten- adamın daha ne yapması gerekmektedir Allah aşkına?

Bu görev devletin; bu sorumluluk devletin

İşin ta başında çok büyük, çok vahim bir yanlışlık yaptığımız ortada; neredeyse otuz seneden beri ülkemizde önemli kişiler suikasta uğrayıp öldürülüyor ve biz hep aynı şeyleri yapıyoruz,

1 - Evvela öldürülenin kimliğine bakıyor, sempati duyduğumuz biriyse daha çok üzülmemiz gerektiğini, bilakis sevmediğimiz biriyse ucu "eh yani, naapalım olmasaydı iyiydi ama, biraz da haketmişti galiba" cinsinden değerlendirmelerde bulunuyoruz.

2 - Daha cinayeti kimin işlediği bile anlaşılmadan muhtemel kaatilleri tesbit ediyor ve aleyhte saldırıya geçiyoruz ve dikkat: Bu tip değerlendirmeler cinayetlerin asıl amacını oluşturuyor! Yani ülkede bir kanaat kirliliği hâsıl olsun, insanlar "senin kaatilin kötüdür, benimki iyidir" şeklinde birbirine husûmet göstersinler diye plan yapanların istedikleri gerçekleşmiş oluyor. Cinayeti kınamak yerine, cinayet etrafında kamplaşıyoruz.

3 - Cinayetlerin gerçek failleri asla bulunamıyor; arada sırada bulunmuş olsa bile kimse onların gerçek fail olduğuna inanmıyor; böylece, "derin devlet işidir, yabancı servis yapmıştır; failleri bulunamaz" kanaati kökleşiyor.

4 - Ve ne yazık ki ilk üç madde hep olduğu gibi kaldığı ve işlediği için yeni cinayetler işleniyor ve işlenmesine müsait bir zemin bırakılıyor.

Bu son derece tehlikeli bir fasit dairedir ve bu çaresizlik çemberini kırmak, evvelemirde istihbarat örgütlerinin, güvenlik güçlerinin ve hasseten polisin elindedir. Cinayetlerin ideolojik ve politik yönü ve anlamı üzerinde gereğinden fazla duruyor ve belki de abartıyoruz ama meselenin adlî tarafını ihmal ediyoruz. İlk cinayetlerden sonra suçun failleri seri ve net bir şekilde yakalanıp cezalandırılmış olsa, şüphesiz ki ülkemizi derin bir belirsizliğe bulaştıran bu cinayetler serisi bugüne kadar uzamayacaktı. Türkiye'nin üzerine pis bir leke gibi yapışıp kalan faili meçhul dosyalar ayıbı, ne yazık ki cinayetlerin sürüp gitmesine sebep olan birinci etkendir.

Hrant Dink cinayetinin işlenmesinden üç gün sonra yukarda belirttiğim 4 maddelik süreç, aynen ve bütün unsurlarıyla işlemeye başladı. Zanlı çabucak yakalandı ama, tetiği çekenin ele geçmesi bile kamuoyundaki "gerçek fail" beklentisini tatmin etmedi. Basında hemen birilerini suçlayıcı beyanatlar görmeye başladık. İstanbul Emniyet müdürü ise, "meselenin arkasında örgüt yok, milliyetçi duygular var" açıklaması ile belirsizliğin ve karşılıklı suçlamaların artmasına -istemeden de olsa- yardım etmiş oldu. Bu arada geçenlerde Nobel ödülü alan romancı Orhan Pamuk, taziye ziyaretinde bulunduktan sonra kapı önünde, "Ceza Kanunu'ndaki 301'i savunanlar, hâlâ kalmasını isteyenler onun ölümünden sorumludur. Onun hakkında kampanya yapanlar, bu kardeşimizi Türk düşmanı ilan edenler, hedef gösterenler bu ölümden öncelikle onlar sorumludur. Sonra hepimiz sorumluyuz. Hrant Dink, mert, açık sözlü, düşündüğünü saklamayan bir insandı. Ama bu sebeplerden değil devletimizce kabul

edilmeyen düşüncelerinden dolayı öldürüldü. Çok üzgünüm. Düşüncelerini kabul edemediğimiz birini öldürdük" şeklinde konuşarak meseleyi, tahmin edilen istikamete doğru yöneltti. Böylece ilginç bir durum ortaya çıktı; buna göre,

-Yurtdışındaki Türk aleyhtarı Ermeni lobisi, yabancı ülke parlamentolarında soykırımın tanınması çabalarına karşı eşi bulunmaz bir destek sağlamış oluyor,

-İçerde ise 301. maddeden yakınanlar, bu vesile ile 301. maddenin kaldırılması için hükümet ve parlamento üzerinde baskı oluşturmaya çalışıyorlardı ki, her iki halde de Hrant Dink'in öldürülmesinden çıkar sağlama çabaları net şekilde farkedilmektedir.

Yine aynı şey oluyor, yine birbirimizle yaka paça oluyoruz; cinayeti işleyen daha doğrusu işlettirenlerin maksadı da bundan daha fazlası değil; onlar güvensizlik ortamını sürdürmek, kamuoyunun tek noktada tepkisini yoğunlaştırmasını engellemek istiyorlar ve biz her defasında onların istediğini yapar duruma geliyoruz.

Niçin birbirimizi karanlık suratlı kaatillerin destekçisi ilan ediyoruz; niçin cinayetler üzerinden meşruluk aramaya kalkışıyoruz. Bu gaflet, cinayetin kendisi kadar çirkin değil mi?

Belki ta başından beri yapılması gereken şey, faili meçhuller üzerinden birbirimizle didişmek yerine, yürütme fonksiyonunu kullanan hükümetlere ve onun şahsında devlete ısrarlı, etkili şekilde baskı yapmaktı. Bugüne kadar işlenen cinayetlerde emniyet güçlerinin şahsında hükümetlerin "siyasi sorumluluk" sahibi olduğu meselesi üzerinde ciddiyetle durulmadı; bugüne kadar bir emniyet müdürü, bir içişleri bakanı, veya bir hükümet, "biz bu dosyayı açıklığa kavuşturamadık, o yüzden istifa ediyor ve görevi bizden daha ehil bir mercie devretmeyi uygun görüyoruz" demedi, diyemedi. Esasen bu usûl Türkiye'de hiç işletilmedi, o yüzden faili meçhul dosyalar giderek kabarıklaştı ve efsâne haline geldi.

Bu defa öyle olmasın, olmamalı, çünkü faili meçhuller üzerinden köpüren bu kör kavga, siyasi bir toplum olarak medenilik behremizi de gösteriyor. Bu mel'un zinciri ancak devlet kırabilir; bu sisli güvensizlik ortamını ancak devletin ilgili uzuvları, emniyeti, istihbaratı, adli teşkilatı dağıtabilir; ülkemizin normalleşmesi için daha dikkatli ve gayretli mesai gösterilmesi lâzım.

Aksi takdirde kusursuz sorumluluk müessesesinin işletilmesi gerekir; yeter artık! Devletin varlık sebebini sorgulattırmaya hiçbir devlet uzvunun ve kurumunun hakkı yoktur.

Karınca duası

Üstad nice zamandan beri Kung Fu okulundaki eğitim faaliyetlerini yüzüstü bırakmıştır; her gün sekiz-on gazete aldırarak odasına kapanmakta ve gece yarılarına kadar olup biteni anlamaya çalışmaktadır. Önceki gün gece yarısı Çekirgeye haber yollayarak çatıdaki kuş pisliklerini kürdanla kazımayı bırakıp yanına çağırttığında zihni yine karmakarışıktır.

- Çekirge, evlâdım, kalan saçımın üç-beş telini de bu 301. madde yüzünden kaybedeceğim; söylesene 301. madde Hrant Dink'in katline sebep oldu mu hakikaten?..
- İsterseniz baştan anlatayım hocam. Hukuk mevzuatını AB'ye uydurmak için bir süre önce TCK'da geniş değişiklikler yaptık. 301. madde ise işte bu çalışmalar esnasında AB'ye danışılarak kaleme alındı.
- Yaa, bunu bilmiyordum!
- Evet hocam. Bu madde aslında bir pakettir. TCK'nın 299. maddesi cumhurbaşkanına, 300. maddesi devletin egemenlik alametlerine, 301 ise Türklüğü, cumhuriyeti, devletin kurum ve organlarına yönelik aşağılama eylemlerini cezalandırır ve benzeri kanunlar AB ülkelerinde de yürürlüktedir.
- Peki niye kızıyor bizim bu entellektüeller 301'e?
- Bilmiyorum hocam; galiba maddedeki "Türklük" kavramına itiraz ediyor, bunu pek muğlak ve her istikamette yorumlanabilir bir hukuk tuzağı olarak görüyorlar.
- Öyle mi gerçekten?
- Kanunla her şeyi tarif edemezsiniz ki hocam; bir hukuk külliyatını üç boyutlu hale getiren ve ona değer kazandıran o ülkenin hukukçularıdır. Dink davasında yargı organı bu maddeyi hayli daraltarak yorumlamayı tercih etti, daha mâkul yorumlar getiren bilirkişi raporu ve sair hukukçuların görüşleri mahkeme kararını etkileyemedi.
- Yani diyorsun ki, maddede suç yok; uygulayıcının ârif olması lâzım?
- Ârif demeyelim de, kanunun rûhunu öne alan bir yorum geliştirebilirlerdi; böyle tercih ettiler. Nitekim 301'in komşu maddelerinde Cumhurbaşkanı'na, bayrağa, sair egemenlik alâmetlerine dahletmek fiili cezalandırılıyor; bu maddelerin hepsinde de "Türklük" kavramına benzer bir muğlaklık var. Bu gibi belirsizlikleri kanunu yorumlayanlar aydınlatırlar. Dink'in söz konusu yazılarını ben de okudum ve kendimi hakarete uğramış hissetmedim meselâ hocam.
- Peki, niçin 299 veya 300'ü değil de 301'i hedef alıyor bu entelektüeller?
- Güç denemesi yapıyorlar galiba; geleneksel patronaj üstünlüklerini sınıyorlar. Doğrusunu söylemek gerekirse hükümet de bu maddeyi sahiplenemiyor. "Yolda buldum, iyilik olsun diye elinden tutup karakola getirdim; şimdi bana niçin kızıyorsunuz"a benzer bir yılgınlık sergiliyor.
- Yav çekirge, bu Türklük denilen şey gerçekten de maddedeki şekliyle muğlak mı; yeniden yazılması gerekir mi?

- Güzel hocam, her hukuk mevzuatında olduğu gibi bizde de buna benzer muğlak ibâreler vardır; meselâ alın Anayasa'nın dibâcesini; muğlaklık itibariyle "Sisler Bulvarı"nı geride bırakır. Bizde kanun koyucu daha Atatürk milliyetçiliğini, hatta "inkılâpları" bile doğru dürüst tarif edememiştir; nerde kaldı, "ebedî varlık", "çağdaş medeniyet düzeyi", "eşsiz kahraman", "hürriyetçi demokrasi" gibi platonik tamlamaların içini doldurabilsin? Dolayısı ile kanun koyucu diyor ki, bir Fransız'ı, Fransızlığından ötürü hakarete uğradığı hissine yönelten şeyler ne ise, aynı hakaret fiili Türkiye'de de yasak olsun! Aslında size bir şey söyleyim mi hocam? Bu gibi kanunlar, her ülkenin mevzuatında Karınca Duası gibi bir yerlerde durur; kimse haberdar bile olmaz, uygulanması nadirattandır fakat lâzım olmuyor diye yürürlükten kaldırmazlar. Şimdi son soru... bizde niçin bu madde dünyanın en vahim ve acil şeyi haline getiriliyor?
- Kerataya bak; ne bileyim ben? Burada soruları ben soruyorum, haydi bakalım bacaya, marş!

Ey kendini bilmez üç-beş kişi!

Malatya'dan gelen haber inanılır gibi değil; misafir tribününde oturan Elazığlılar şöyle bir pankart açmış: "Ne Ermeniyiz, ne Malatyalıyız... Biz Elazığlıyız, Türkiye sevdalısıyız." Hani o meşhur lâf vardır ya, "kendini bilmez üç-beş kişi" diye; durup durup bir lâf ederler, kırk akıllı işin içinden çıkamaz; aynen öyle bir durum.

Vaktiyle maçlara giderdim ara sıra, böylelerinin yüzünden terkettim. Ofsaytı bilmez, faulu, avantajı bilmez ama futbol hakkında ahkâm keser, onunla da yetinmez hakeme, rakip takıma, o takımın temsil ettiği memlekete galiz küfürler savurur.

O zaman şöyle düşünmüştüm: "Ben buraya ait değilim ama küfürbaz cahiller buraya ait; öyleyse ben burada olmamalıyım".

Stadyumu terketmek kolay ama şu "birkaç kendini bilmez"in, sanki çok çarpıcı bir espri imiş gibi icat ettiği şu "bölücü" pankarttan sonra, "içimizdeki beyinsizler yüzünden bizi helâk eder misin Allah'ım" niyâzına mâsadak bir davranışla memleketi bile terk edesi geliyor insanın. "Adı, sıfatı, aidiyeti her ne ise ben ondan değilim; öyleyse burada olmamalıyım" diye düşünüyorsunuz. Nereye gideceksiniz; nereye sığınacaksınız, hangi akıl, vicdan ve barış yurduna hicret edeceksiniz?

Beraber yaşama edebini tâlim etmek, iskambil kağıtlarıyla şato kurmak gibi zor ve zahmetli; bu edebi yıkmak ise bir fiskelik şey. "Ne Ermeniyiz ne Malatyalıyız.." hangi mânâya geliyor? Komşu iki beldenin ahalisi birbirine böyle gadr eder mi; Ermeni lâfzı böyle hakaret kasdıyla kullanılır mı?

Bu sütunlarda haylidir eleştirdiğim zevâtı zihnen şöyle bir düşündüm; ekseri Türk çıktı. Bu noktada Türk veya başka bir şey olmanın anlamı yok demek ki; anlam yapıp ettiklerimizde. Bu pankartı açanlar, daha yarım saat evvel Ergenekon'dan kopup gelmiş halis-muhlis Türk olsalar ne olur ki? O sıfatı akılla, imanla, bilgiyle vicdanla, yüksek insanlık değerleriyle imtizâc ettirmedikten sonra Türk'ün Türklüğü, Kürt'ün Kürtlüğü kaç para eder? Öyle aidiyeti paylaşmasam da olur.

Türklüğü, Kürtlüğü, Arnavutluğu, Gürcülüğü kendimiz seçmiyoruz; bu sıfatları kazanmak için ayrıca emek vermeye de gerek yok; önemli olan o zeminin üzerine neler koyabildiğimiz, yani emekle, empati ile, fedâkarlık ve anlayışla, yeri geldiğinde tahammül ve sabırla kazanılacak vasıflardan söz ediyorum. İnsanın nitelikleri yücelten şeyler doğuştan değil, emekle kazanılan vasıflardır.

İşte onun için yaşadığı saçmalıklardan usanıp, zihnen "hicret edecek bir melce" düşündüğünde yine de bu topraklardan gayrısını hicrete lâyık bulmayan Hrant Dink'i, kardeşini, komşusunu akrabasını çirkin imâlarla aşağılayan o "üç beş kendini bilmez"den daha çok fikrime, zihnime ve tabiatıma yakın buldum ve farkettim ki Dink'in memleketine duyduğu bağlılık, benim ülkeme sadâkatimden kesinlikle daha az değildir, hattâ daha fazladır.

Neyi tartışıyoruz biz; milliyetçiliği mi? Hrant Dink'in bu ülkeye ve topluma fiili hizmeti değme ulusalcıdan, Türkçüden fazla görünüyor ve aidiyetimin üzerine koyabildiğim sair değerler, benim bu hakikati söylememi emrediyor. Ne olur yapmayınız böyle şeyleri ey "kendini bilmez üç-beş kişi"; zâlimlerden olmayınız, nefsinize zulmetmeyiniz. Karşılığı emek cinsinden bizzat ödemediğimiz hiçbir sıfatı ve aidiyeti baba malı kabul etmeyiniz. Fikirlerinizi, dünya görüşünüzü şahsi emeğinizle inşâ ediniz; o zaman göreceksiniz ki başkasını suçlamak, göründüğü kadar kolay bir şey değildir; "anlamaya" başladıkça sorumluluğunuzun arttığını hayretle farkedeceksiniz.

Kalabalık olmayınız; önce tek başınıza bir "ferd-i vâhid" olunuz; sonra ne isterseniz onu tercih edersiniz ama göreceksiniz ki artık eskisi gibi olmayacaksınız.

2007

30 Nisan

Matbaanın icadı kadar güzel yeni bir imkân: Sesli kitap! Aksiyon Dergisi

30 Nisan

Dijital ve nobran Zaman Gazetesi

29 Nisan

Osman ve Osman gibiler için 'E' şıkkı Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

28 Nisan

Buradan Vestel'e sesleniyorum Zaman Gazetesi

25 Nisan

Bürokratik muhalefete uzatılan barış çelengi: Abdullah Gül Zaman Gazetesi

24 Nisan

Ya bir de şair ve hukukçu olsaydım?... Zaman Gazetesi

23 Nisan

Otobüs taşımacılığında artık bir şeyler değişmeli! Aksiyon Dergisi

23 Nisan

İki tavşan; hiç tavşan Zaman Gazetesi

22 Nisan

Basında yeni bir çığır: Polis-basın el ele Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

21 Nisan

İsviçre çakısı gibi cinâyet Zaman Gazetesi

18 Nisan

Eşarbını yan bağlama! Zaman Gazetesi

16 Nisan

En kötü senaryo Aksiyon Dergisi

16 Nisan

Sıkıcı bir izah Zaman Gazetesi

15 Nisan

Sevgili günlük! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

14 Nisan

Ah hocaanım ah!.. Zaman Gazetesi

11 Nisan

İddia Zaman Gazetesi

09 Nisan

Ali Ulvi Kurucu'nun hatıraları nasıl okunmalı? Aksiyon Dergisi

09 Nisan

Begonya saksısı, alkol ve dırdır! Zaman Gazetesi

08 Nisan

Bir grup mağdure Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

07 Nisan

Yaz kızım! Zaman Gazetesi

04 Nisan

Biz o kadar sıkıntıya gelemeyiz! Zaman Gazetesi

02 Nisan

Katin Katliamı'nı duymuş muydunuz? Aksiyon Dergisi

02 Nisan

Buradan hükümete sesleniyorum! Zaman Gazetesi

01 Nisan

Werder Bremenlilik kültürü Zaman Gazetesi, Turkuaz

Werder Bremenlilik kültürü

Anadolu'da asâlet kavramı en doğru mânâsını bulmuş ve yerli yerine oturmuştur; bizim insanlarımız, "asil azmaz, bal kokmaz" derken bir kişinin paşa, zâdegân, saraylı aslından inip inmediğini değil, davranışı, huyu-husu, ahlâkı ve etvârıyla kâmil oluşuna dikkat çekerler.

Tam tamına "vakar" -dediğimiz şeydir kasdettikleri; varlıkta da yoksullukta da hâllerinde bir fevkalâdelik görülmez, terbiye ve nezâketlerinde değişiklik olmaz; en küçüğünde bile bilinmeyen zamanlardan tevârüs edilmiş bir ağırbaşlılık vardır.

Daha doğrusu "vardı" demek lâzım galiba; vaktiyle sahip olunan güzel meziyetler bile şimdilerde nostalji zümresinden sayılıyor. Ã□alkanıp duran şehirlerin ırgalanıp duran mahallelerinde artık kaybettiğimiz güzel hasletlerin arkeolojik kalıntılarını arıyor, bulamayınca, "bize ne oldu; biz eskiden böyle değildik" diye yakınıyoruz.

"Üç büyük takım" lâfına öteden beri sinir olurum; diğerlerini leblebi çekirdek fasilesinden addeden bir sonradan görmüşlük vardır bu "üç büyükler" edebiyatında. "Nereniz büyük" diye sorulsa, sanki tarih öncesi zamanlardan bahsediyormuş gibi hepi topu yüz senelik tarihlerinden bahsederler; halbuki herhangi bir inşaatın önüne kamyonların döktüğü kum yığınlarının içindeki çakıl taşlarının her birinin tarihi onbinlerce seneden başlar; köşebaşındaki mescid ise lâakal üçyüz yaşında olup, Yunus Emre'nin dillere pelesenk olmuş hikmetli şiirleri ise 600 yaşını ikmâl edip yedinci asırdan gün almaktadır. Kaldı ki, kadim olmak mârifet ise, nice zamandan beridir sesi soluğu çıkmayan İzmir takımlarından Altay, Göztepe, Karşıyaka, şu bizim üç büyüklerden daha genç değillerdir, hatta Ankara'nın Gençlerbirliği de o zümredendir ama nedense onlar büyük sayılmazlar.

"Peki başkaca nedir büyüklüğün sebebi" diye sıkıştırılsa, en azı on milyondan başlayan taraftar sayısını delil gösterirler: Üç büyüklerin taraftar sayısı daha şimdiden Türkiye nüfusunu geçmiş, Ortadoğu ve Balkanlar ahalisini kapsayacak vüs'ate erişmiştir. "Bataklıkta sivrisinek de mebzûl ama kıymeti yok" diyecek olsanız, "vay sen bize sivrisinek dedin" diye horozlanmaları da cabadandır. Sayıca çok olmak, bizde demokrasi kültürünün yanlış algılanmış renklerinden biridir.

"Ee, daha daha nereden geliyor bu büyüklüğün sebebi" diye sıkıştırılırsa, her Türk'ün dara gelince başvurduğu sebebe sarılmakta gecikmezler: "Tarihleri şanlı zaferlerle dolu"dur. Artık bu noktada soruşturmayı daha inceltmeye kalkışmamanız gerekecektir çünkü "şanlı zafer" diye öğünülen sonuçlar, vaktiyle bir ecnebi bankasının memurlarından veya işgal ordularının levazım bölüklerinden devşirilmiş askerlerinden müteşekkil derme çatma takımlara karşı kaydedilmiş gazozuna maçların çetelesinden ibarettir. Her nedense bu şanlı zaferler, dünya

klasmanında yer alan ekiplere karşı değil, daha çok "üç büyükler"in birbirlerine karşı aldığı "domestic", yani içe dönük, bir anlamda mahalli sonuçlardan ibarettir. Esasen üç büyüklerin taraftarlarından kısm-ı azamı, üç büyük takımın şöyle böyle 60 sene boyunca İstanbul mahalli liginde birbirlerini didikleyip durduklarını bilmezler.

Benim en çok güldüğüm ve kızdığım şişinme sebeplerinden birini de, "biz büyük bir camiayız" iddiası teşkil etmektedir. "Büyük camia"dan kasıt, artık taraftar sayısı değildir; taraftarlar, -şuuraltının hainâne bir oyunuyla- aslında camiâdan sayılmazlar; onlar taraftardır, yani tebâ, yani raiyye. Onlar hava durumu ve bilet fiyatı ne olursa olsun maça gelmek, en aşağısından iki saat mütemadiyen bağırmak, skor kötü de olsa takımlarını ve kulübü desteklemek zorunda olan gönüllü kölelerdir. Camiâ kavramı daha kalantor, zengin ve itibarlı yüksek tabakadan taraftarları ve üyeleri kapsar; camiaya mensup olanlar, kulübün işi düştüğünde iş bitiren, Ankara'da siyasi mekanizmaya tesir edebilen, yurtdışında bağlantıları bulunan muhterem bir heyettir ve camianın büyüklüğü denilince, işte bu kişilerin forsu ve kudreti kasdedilir. Taraftar ise -ne gariptir ki, hâline ve sefâletine bakmadan- kendi camiasının, diğer takımların camiasından daha güçlü ve kalantor olmasından büyük haz duymaktadır. "Bizim takım zengin, başkanımız istese herkesi transfer eder" diskuru, gariban taraftar zümresinin başlıca züğürt tesellisini oluşturur.

Yeri gelince kulübü üzen, "tribünlerde görmek istemediğimiz türden hareketler yapan" bazı taraftarları imlâya çekmek için, takımın ileri gelen sözcüleri, söz gelişi, "bunlar Werder Bremenli olmanın ne demek olduğunu bilmiyorlar" tarzında feylesofâne nutuklar paralarlar ki, sözün gelişi "Werder Bremenli olmak ne demek beyamca, biraz anlatsan da öğrensek" denilse, arka arkaya kurabilecekleri içi mânâ dolu üç cümle yoktur: "Centilmenlik, yardımseverlik, büyüklere saygı, küçüklere sevgi" kabilinden beylik lâflardan sonra lâfın burasında takılıp kalmak âdettir çünkü ne üç büyüklerimizin, ne dördüncü büyüğümüzün ve diğerlerinin taraftarlarına tâlim edecekleri bir kulüp kültürü, "etik"i bulunmamaktadır. Futbol kulüplerimiz, iddia ettikleri kadar olmasa da çok sayıda vasıfsız taraftara sahip bulunmakla birlikte onların eğitimine, kültürüne, terbiyesine, davranışına, ez cümle dışardan bakıldığında varlığı hissolunabilecek kültüre ve karaktere yatırım yapmak için bugüne kadar kıllarını bile kıpırdatmamışlardır ama galibiyetle biten kritik bir maçtan sonra "zafer"i, büyük taraftarlarına armağan etmeyi pek unutmazlar. Kazanılmış bir zaferin şerefi öyle çoktur ki bedava dağıtmakla bitmez, artanı müzeye götürülür.

Üç büyüklerimiz, -pardon dört-, büyük camialardır, şanlı ve tarihi zaferlerle dolu kulüplerdir; en büyük taraftar kitlesi onlara aittir; bu kulüplerin başkanları da büyük ve uludur, yönetim kurulları da. Başkanlar isterse yönetim kurullarında çalışan bir arkadaşlarını hain ilan edebilir, dövebilir, şan ve şerefle dolu camiadan ihraç edebilirler. Yeri gelmişken belirtmeden geçmeyelim: Başkanlar da büyüktür, eleştirilemezler, en sevgili ve en akıllı kişilerdir; varlıklarını ve ömürlerini kulüplerine adamışlar, bu yüzden hasta bile olmuşlardır.

Vesaire, vesaire, vesaire...

Bu lâflardan onlarcasını her hafta duyuyorsunuz zaten; vıcık vıcık, hakikat dışı, iki yüzlü ve toplanıp altına yekûn hattı çekildiğinde on para etmez bir edebiyattır şu "kulüp kültürü", "şululuk" , "bululuk" dediğimiz şey. Birbirine en galiz tarzda küfreden, döner bıçağı çeken, taş yağdıran bir avuç lumpeni dışardan çıplak gözle ayırdetmemize yarayacak bir alâmet-i farika yoktur; olması da gerekmez fakat kulüplerin sessiz sedasız taraftarları da fena halde birbirine benzemekte, aralarında takım renklerinden başka farklılık bulunmamaktadır.

Bu yüzden üç-dört-beş büyüklerimizin hiçbiri aslında büyük filan değillerdir; taraftarına kulüp kültürü, "etik"i ve şahsiyeti dediğimiz özellikleri, takımının rengi gibi iftiharla taşımayı öğreten bir kulüp ancak büyük sıfatını kazanabilecektir.

Ben henüz böyle bir "büyük" görmedim; gören varsa söylesin.

Buradan hükümete sesleniyorum!

Buradan hükümete sesleniyorum, iki satırlık anayasa değişikliği yapsınlar; devlet başkanlığının süresi 7+7+7 şeklinde aynı kişinin 21 sene üst üste görev yapmasına imkân verecek şekilde uzatılsın. Ahmet Necdet Sezer, bu kanun muvacehesinde yeniden seçilsin; İsmet Paşa, konsey kararıyla "ikinci adamlık"tan çıkarılsın, Sezer ikinci ve son adam olsun; biraz yüzü gülsün.

İstifa kurtarmaz; hazır eli değmişken hükümet, kendi aleyhine gensoru önergesi verip, meclis çoğunluğuna dayanarak kendini ıskat etsin, başta bakanlar olmak üzere kalbur üstü bütün iktidar kodamanları yüce divanı boylasın, sürüm sürüm sürünüp karşı devrimcilik neymiş bellesinler.

Avrupa Birliği'nden derhal çıkılsın; AB'ciler fişlensin, fişlenenlere ekmek verilmesin. AB'nin Türkiye'deki temsilcileri katrana batırılıp üzerlerine tüy dökülerek ülkelerine kargolansın.

İMF'den de çıkıp, borçlarımızı "kapik bile ödemeyiz" makbuzuyla mahsup edelim. NATO'dan çıkmayalım, lâzım olur.

Milli Savunma Bakanlığı'na getirilecek kişi ilk iş olarak ABD'den bir uçak gemisi sipariş etsin; gemi gelince yeniden ABD açıklarına gönderelim; Utah eyaletini bombalasın ama Amerikalılara zarar vermesinler; böylece internet hizmeti sağlayıcıları, elalemin andıçını kopyalayıp basına sızdırmanın ne demek olduğunu öğrensinler.

Hazır elimiz değmişken ABD'deki bütün internet sağlayıcı firmalarını da bombalayalım; çünkü buradan yan odaya gönderdiğiniz e-mektup bile saniyeler içinde önce ABD topraklarını ziyaret edip sonra adrese ulaşmaktaymış! Bombalama bittikten sonra, "iyi oldu, bu çağda

böyle rezillik çekilir mi canım; biz kendi öz milli internetimizi yapalım artık" denilsin; gül gibi andıçlar yabanın elinde kalmasın.

Yeni hükümeti ve akabindeki bilumum hükümetleri ulusalcılar kursun, seçimlere yalnız ulusalcılar girebilsin; mahalle muhtarının "ben bunun hallerini beğenmiyorum; ulusalcı değil galiba" şeklinde rapor verdiği kişiler, seçilme yeterliğine sahip sayılmasın, seyip seyip dolaşsın keratalar ortalıkta.

Aslında seçimler yapılmasın diyeceğim ama ele-güne ayıp olur; yapılsın ama listeleri "merkez-i umumi" hazırlasın.

Ulusalcı harekete düşman cemiyetlerin mensupları ve milli tehdit kapsamındaki herkes hızlı bir şekilde üçe kadar sayıldıktan sonra 150'likler gibi sürgüne gönderilsin, zaten nüfus fazla, üstelik GSMH rakamları da yükselir, zengin oluruz.

Türk parasına behemehal ve acilen altı sıfır ilave edilsin, herkes yeniden milyoner olsun; "kat'iyyen atamazlar, aha buraya yazdım" diyenler sevinsin.

Demirel'e "sâbık cumhurbaşkanı" yerine daha kallavî, etkili, fonksiyonel ve kıpır kıpır yeni bir anayasal unvan bulunsun; müşarünileyh her gün konuşsun. Sabah içtimâlarında 15 dakika, akşam tâdatlarında yarımşar saat nutuk çeksin.

Rejim zırt-pırt tehlikeye girmesin. Hükümeti öğleye kadar cihet-i askeriye, öğleden sonra ulusalcılar yönetsin. Başbakanlığı bir ay üniformalı bir bürokrat, müteakip ay kalpaklı bir zat deruhte etsin.

TRT 1 sabah akşam milli marşlar ve cenk türküleri çalsın; TRT 2'de mütemadiyen nutuk tilavet edilsin. TRT 3'te "zebbahtan ahşama gadder" çok sesli Türk müziği eserleri çalınsın; fazla eser bulunamazsa ulusalcı piyanistlerimiz ve yurtsever rakçılarımızın bantlarına yer verilsin.

Sivil toplum kuruluşları "ulusal toplum kuruluşları" olsunlar; işveren dernekleri ve sendikalar kapatılsın, yerine begonya, fesleğen, darı dikilsin.

Yüzde yüz yerli, öz ve milli ağ şebekesi kuruluncaya kadar, internet kapatılsın; bu muvacehede İnter kulübünün maçları da yayınlanmasın. Türkiye'ye yayın yönelten uydular uçaksavar topu ile vurulsun; dumanla veya en iyisi telepatik yolla haberleşme kursları açılsın.

Rüyalar gerçek olsun.

Katin Katliamı'nı duymuş muydunuz?

Oturma odasındaki halının üstünde kazara bir çay bardağı kırılsa, en küçük parçalarını bile bulup ortadan kaldırmak için seferber oluruz; çünkü birinin ayağına batabilir. Eşyaların kesici, bereleyici, delici kısımlarını etkisiz hale getirmek isteriz; elektrikli âletleri "aman kazaya

sebep olmasın" tedirginliği ile kullanırız. Hele silâh bıçak gibi öldürücü nitelik taşıyan âletlerin çocuk eline geçmemesine daha ziyade dikkat kesiliriz. Karşıdan bakılınca bu hassasiyet, insanların hemcinslerine karşı pek müşfik ve merhametli olduğu duygusunu uyandırıyor; fakat zihnimizde kompartmanlar vardır ve bu bölmelerin birinde çay bardağı kırığının birilerinin ayağına batma ihtimâline karşı uykuları kaçan insanoğlu, öteki bölmede öfkelendiği bir hasmını elleriyle boğmak için kabına sığamaz hâlde görünür. İşin garibi, birbiriyle anlam itibariyle çelişen kompartmanların yanyana ve içiçe durabiliyor olmasıdır. Bu karmaşadan bütünlük çıkarabilen bir yaratıktır insanoğlu; onun zihni, çelişkilerini hazmedilir kılacak şekilde, zâlim bir mantıkla çalışır.

Geçenlerde Norman Davies'in Dünya Tarihi'ni karıştırırken, ana metnin içine konulmuş bir bilgi kutusunun başlığı dikkatimi çekti. Başlıkta sadece "Katyn" kelimesi vardı (Katin diye okunuyor); aklıma hemen "Katin ormanları katliamı" geldi. Okuyunca yanılmadığımı gördüm. Bu hadise pek bilindik değildir, onun için üzerinde durmanın yararlı olacağını düşündüm.

FACİANIN KISA TARİHİ

İkinci Dünya Savaşı'nın ilk günlerinde Naziler, Polonya'yı yeni askerî taktikler kullanarak hızla işgal ettiler. Fransız ve İngilizler, Almanya'ya karşı resmen savaş açmış olmalarına rağmen bu işgali protesto ile yetinip müdahalede bulunmamayı tercih etmişlerdi. Alman saldırısını dikkatle izleyen Sovyet Rusya, 17 Eylül 1939'da doğudan harekete geçerek işgale hissedar oldu. Böylece Polonya bir kısmı Nazi, diğeri Sovyet olmak üzere iki işgalci güç arasında fiilen bölündü. O günlerde bu işgal, Nazi-Sovyet Dostluk anlaşmasının çelengi gibi takdim edilmişti; sahte dostluk 1941'de sona erip Naziler Sovyetler Birliği'ne saldırdığında Polonya'nın tamamı Alman işgaline geçti.

Katin Katliamı'nın ilk belirtileri, gariptir ki, Naziler'in Sovyetler'den boşalan bölgelerde yaptıkları çalışmalarla ortaya çıktı. Halbuki işgal altındaki Polonya halkına Sovyet yönetimi kadar Naziler de vahşice davranmışlardı. Rus cephesinde işler kötü gitmeye başlayınca Naziler, 1943 Nisanı'nda, Smolensk yakınındaki Katin Ormanı'nda öldürülerek üstüste gömülmüş 4 bin 500 Polonyalı subayın cesetlerini gösteren haber propaganda filmi yayınladılar. Aslında filmde gösterilen cesetler, öldürülenlerin beşte birinden ibaretti çünkü 5 Mart 1940'da Sovyet diktatörü Stalin, gizli servisi NKVD'ye, Sovyetler tarafından esir alınan 26 bin savaş esirini öldürmeleri için emir vermişti. Üç ayrı Sovyet toplama kampında tutulan Polonyalı savaş esirlerinin neredeyse tamamı, doktor, avukat, öğretim üyesi, mühendis, polis, rahip gibi yedek subaylardan oluşuyordu. Verilen emrin uygulanması Haziran başlarında sona erdi ve Polonya halkının en eğitimli ve üretken kesimini oluşturan 26 bin savaş esiri kafalarından vurulduktan sonra toplu mezarlara gömüldüler.

Naziler, açığa çıkardıkları toplu mezarlardan ötürü Sovyetleri suçladılar, Sovyetler ise bunun bir Nazi provokasyonu olduğunu savunacaklardı. Sürgündeki Polonya hükümeti, olayın soruşturulması için Kızılhaç örgütüne başvurdu. 1943'de Alman işgalindeki bölgeye giren Uluslararası komisyon, hadise hakkındaki Nazi tezini destekleyen bir açıklama yaptı.

İNGİLİZ TAVRI: "MORAL AÃIDAN ZARARLI!"

İngiliz hükümetinin bu skandal hakkındaki tutumu çok şaşırtıcıdır. Katliam ortaya çıktığında İngilizler Sovyetlerle ittifak halindeydi ve katliamı kabullenmenin, 'müttefik davasının moral amacı'nı tehlikeye düşürebileceğini düşünmüşlerdi; suçun Ruslar tarafından işlendiğini bilmelerine rağmen İngiliz resmî haber ajansları, Sovyet iddialarını destekledi; aksi yöndeki haberler savaş sansürü tarafından engellemişti.

Daha da şaşırtıcı olanı, savaş bittikten sonra da Katin Katliamı'nın aydınlığa kavuşturulamamasıydı; Katin cânileri (!), Nurnberg Mahkemesinde Sovyet yargıçlar tarafından yargılandılar (!) ve elbette katliamın Naziler tarafından yapıldığı iddiasını kovuşturmaya çalıştılar. Ne var ki Naziler, daha beterini misliyle yaptıkları hâlde bu hadisede suçlu görünmüyorlardı, bu yüzden suçlama düştü ve dava kapatıldı. Soğuk Savaş döneminde İngiltere'de yaşayan Polonyalıların Londra'da bu hadiseyi hatırlatan bir anıt dikmeleri engellendi. Hükümet, İngiliz memurların bu olayla ilgili anma törenlerine katılmalarını yasakladı.

RESMÃ GERÃEK 1991'DE AÃIKLANIYOR

Hadisenin hakikati biliniyordu zaten ama resmen kabullenilmesi için Sovyetlerin dağılmasına kadar beklendiğini görüyoruz. 1990'da Gorbaçev, Katin Katliamı'ndan Sovyetlerin sorumlu olduğunu kısmen kabullendi, ertesi sene Yeltsin sorumluluğun "kısmen" ifadesini bütünüyle onayladı; ne var ki o tarihte Katin Katliamı'nın sorumluları, İngiliz Savaş Suçları Yasası gereğince kapsam dışında bırakılmışlardı.

Bu büyük rezalet bu kadarla kalmamıştı; Sovyet işgali altında kaldığı soğuk savaş yılları boyunca komünist yönetim, bölge civarına Nazi barbarlığını kınamak için bir anıt diktirmekten geri kalmamış ve ziyaretçilere gezdirilmişti. (Bu bilgileri, yukarda adını zikrettiğim kitabın 1068. sayfasındaki Katyn başlıklı maddeden derledim)

GÜNÜN BİRİNDE SAVAŞ, "İNSANLIK SUÃU" SAYILIR MI?

Sözü "tencere dibin kara, seninki benimkinden kara" meseline bağlamak niyetinde değilim. İnsanlık tarihinde her nevi katliam, sebebi ve bahanesi ne olursa olsun kara bir sayfa olarak kalacak; fakat toplumları topyekun çılgınlığa sürüklediği, orta ve dar gelirli insanları tırpan gibi biçtiği ve neticede silah tacirlerinden başka kimseyi mutlu etmediği için sözü, savaşların insanlık suçu sayılması lüzumuna getirmek istiyorum. Evladının avucundaki çiziği görmeye tahammül edemeyen merhametli bir babanın, bir süre sonra görevi icabı yan kompartmana

geçerek tanımadığı insanları katletmesi -olanca berraklığına rağmen- insanın ruhundaki en karanlık ve kör noktalardan birini teşkil ediyor.

Katin mâsumlarının neredeyse devede kulak gibi göründüğü, tarihin en büyük katliamını teşkil eden II. Dünya Savaşı olmayabilirdi; I. Dünya Harbi gibi o da hiçbir insani problemi çözmedi, aksine durumu berbatlaştırdı ve insanların birbirine duyduğu güvensizliği derinleştirmekten başka hiç bir şeye yaramadı.

Katin faciasından -ana hatlarıyla da olsa- haberiniz olsun istedim.

AKLINIZDA BULUNSUN: DERGAH GÜLDESTELERİ

Dergah Yayınları, üç kitaplık bir güldeste serisi neşretti: İlki Dergah Yazıları Güldestesi; Mart 1990 tarihinden bu yana muntazaman okuyucusunun karşısına çıkan Dergah dergisinde yer alan kayda değer makale ve denemeler, İbrahim Tenekeci'nin editörlüğünde bir araya getirilmiş bulunuyor. İkinci ve üçüncü kitap yine aynı editör tarafından tertip edilmiş: Dergah Hikayeleri ve Dergah Şiirleri Güldestesi.

Dergah dergisi, yirmi yıla yakın bir zamandan beri Türk edebiyatına kendi çığırında katkıda bulunup yön veriyor; hazırlanan üç güldeste, meraklılarına sadece edebi bir seyahat vaadetmekle yetinmiyor, bu güzel eserin satır aralarında toplumun nereden nereye doğru gittiğini de okumak mümkün. (Eserler hakkında daha geniş bilgi için www. dergahyayinlari.com adresine başvurabilirsiniz)

Biz o kadar sıkıntıya gelemeyiz!

Batı'da bir süre yaşayanlar biliyorlar; iyi, hoş, güzel fakat sıkıcı yerler bu ülkeler. İnsanlar da zamanla matlaşmış; dışardan bakılınca kendi içine kapanık, bencil ve meşgul görünüyorlar genellikle.

Düzen, disiplin, ahenk ve olağanlık dediğimiz şeyler tez zamanda sıkıntıya dönüşüyor; hayat standardı yüksek fakat oralarda günlerce bir miligram bile adrenalin salgılamadan yaşamak pekâlâ mümkün.

Bizim nice senelerdir çağdaşlaşma diye ayılıp bayıldığımız hayat tarzı böyle bir şey: Sıkıcı.

Bizde hayat çok renkli, hareketli, kıpır kıpır; karate filmi gibi. Eğlence, dedikodu, kumpas, tehdit, iftira, kavga, şamata, gerilim, hile, entrika, şantaj, gırgır iç içe bir arada.

Bir an gözlerinizi kapayınız ve Türkiye'nin -meselâ- Almanya, Hollanda gibi Batılı standartta bir hayat tarzına kavuştuğunu düşününüz:

Cumhurbaşkanlığı seçimi yaklaşmış, kimsenin aldırdığı yok; adaylar bir sene önceden belli fakat kimse dedikodusunu yapmıyor.

Ordu, nice zamandan beridir bir siyasi figür olmaktan çıkmış; genelkurmay başkanı cumartesi günleri spor giyinip bisikletiyle gezmeye çıkıyor, kimse tanımıyor; ardında bir gazeteci bile yok.

Bu sene seçimler yapılacak; kimsenin umurunda değil. Partiler, konu kıtlığı yüzünden seçim kampanyalarında küresel ısınma, çevre vb. gibi konuları işlemekteler.

Basın kuruluşlarından biri devlete borçlarını iyi yönetemediği için yakasını TMSF'ye kaptırmış; kimsenin aklına, "koca medya grubu iktidarın kontrolüne girdi" diye mânidar bir cümle kurmak gelmiyor meselâ.

Rejimin mütemadiyen tehlikede olmaması bir yana, lise öğrencileri bile rejimin ne demek olduğundan gâfil; dolayısıyla "bizim işimiz rejimi korumak" diyenlerin fena halde canı sıkılıyor.

Gazeteler ve gazeteciler haberle yorumu ayırmayı birkaç yüz sene önce öğrenmiş olduklarından bol baharatlı ve kötü kolesterolü mebzul manşet atmayı, ön ve arka kapaklarına yarı üryan hanım resimleri basarak sayfayı hareketlendirmek gibi numaralar çekmeyi bilmiyorlar. "Biz çalıştık çabaladık, Rusya'da harika yatırımlar yaptık" haberini halka duyurmak için verdikleri tam sayfa ilandaki -dünyaca meşhur- Saint Basil Katedrali fotoğrafının altına, "Kremlin Sarayı, Rusya" yazıp elalemi güldürmek de akıllarına gelmiyor bu yüzden.

Dedik ya çok sıkıcı bir ülke olmuş Türkiye; bir muhalefet lideri, "sokakları 15 günde teslim alırım" dediğinde ahali, "ne demek bu" diye birbirine bakıyor; başbakan televizyonların sabah programlarına telefonla katılıp hayat kurtarmayı akıl edemiyor.

Öyle sıkıcı bir ülke ki, üniversite hocaları cübbeleriyle sokağa dökülüp "ordu göreve" pankartı açmayı bile unutmuşlar; başka işleri yokmuş gibi bilim kalitesini yükseltmek için didiniyorlar; bak bak bak!

Kimse ideoloji konuşmuyor, kimse rejimin selametinden bahsetmiyor, hatta doğru dürüst ekonomi telaffuz eden bile yok; peeh!

...

Kâbus filmi gibi bir şey yahu!

Mefhumun muhalifinden yola çıkarsak görürüz ki biz bu hayat ve siyaset tarzından şikayetçi değiliz; dedikodu, kumpas, tehdit, eğlence, iftira, kavga, şamata, gerilim, hile, entrika, şantaj, gırgır karmaşasında akıp giden tempo, haricen yakınsak bile bünyemizin ister istemez ürettiği bir hayata tutunma kimyâsıdır. Bizim niçin bir türlü Batılı olamadığımızı da aynı kimyâ izah eder; en ağırbaşlı ve temkin âbidesi gibi duranımızdan başlayarak en hiper aktifimize kadar

Doğu'yla Batı'nın kesiştiği yerde gri bölgeler oluşturup, kavramların muğlaklığında yuvalanmak hoşumuza giden, hatta keyiften eriten bir şeydir.

Halbuki ben, "bizim ülkemiz niçin Batı'dakiler gibi sıkıcı bir yer değil" diye sızlanmak niyetindeyim; peki siz bu derece tertipli ve "normal" bir ülke vatandaşı olmayı samimiyetle ister miydiniz?

Samimi olacaksınız ama!..

Yaz kızım!

Arzu-yı umûmi üzerine Rektörler Komitesi duyurusunun, hukuka başlangıç, anayasaya giriş ve kompozisyon derslerinin kazandırdığı ön bilgiler çerçevesinde değerlendirilmesine ilişkin ehl-i vukuf raporu aşağıda sunulmuştur:

Duyurunun ilk paragrafta belirgin bir bilgi hatasına rastlanmamıştır.

İkinci paragrafta cumhurbaşkanının tarafsızlığı ile ilgili ifâdeler, mâlumu ilân kabilinden görülmekle birlikte isabetlidir.

Üçüncü paragraf, Meclis'in cumhurbaşkanı seçme görev ve yetkisine, anayasada yer almayan şartlar eklemeye kalkışılması bakımından genişletici bir yorum niteliğini taşımaktadır; ancak cumhurbaşkanı tarafsızlığının, "geçmişe ve geleceğe dönük temenni ve ölçütler" içerdiği mütalaası, yorum genişliği ilkesinin dışına taştığı için "yersen yoğurt, içersen ayran" mesâbesinde muğlak bir temenniden ibaret olmağıla bilimsel yeterlikten mahrum görünmektedir.

Dördüncü paragrafta bir cumhurbaşkanı adayının nitelikleri sıralanırken sarfedilen, "çağdaş bilimi benimsemiş ve sindirmiş olmaları da anayasal bir zorunluluktur" ibâresi, kompozisyon sahibinin lisans seviyesinde yeterliği hakkında ciddi şüpheler uyandırmaktadır. Cumhurbaşkanının niteliklerini vasfeden 101. maddede böyle bir hüküm bulunmadığı gibi, 1982 anayasasında "çağdaş bilim" kavramı, konuyla tamamen ilgisiz iki yerde; Eğitim ve öğretim hakkı ve ödevini tarif eden 42. madde ile, Yükseköğretim Kurumlarının görev ve yetkilerini çerçeveleyen 130. maddede zikredilmiş olduğundan kompozisyon sahibinin bu ifade ile yorumdan ziyade yeni bir yasama faaliyetinde bulunmak arzusu olarak dikkat çekmektedir.

Beşinci paragrafta 3 Kasım 2002 seçimlerinin, "en adaletsiz sonuçlar doğuran seçim" olduğu ve % 45 civarındaki geçerli oyun meclise aksetmediği için "temsil zaafiyeti" yarattığı yolundaki cümleler butlan ile mâluldür çünkü seçimlerin akabinde Yüksek Seçim Kurulu başkanlığı, Anayasanın 79. maddesi uyarınca sonuçları onaylamıştır. Kompozisyon sahibi, beş seneden beri anayasa ve mer'i kanunlar çerçevesinde görev yapan meclisi temsil zaafiyeti itham ederken normatif değil, keyfi mütalaalar dillendirmektedir. Farzımuhal kompozisyon

sahibi, "bu meclis temsil zaafiyetinden ötürü cumhurbaşkanı seçemez" arzusunu dillendirseydi daha çelişkisiz bir temennide bulunacaktı.

Altıncı paragrafta vahim bilgi noksanlıkları görülmektedir. Kompozisyondaki iddiaya göre anayasanın 102. maddesi "nitelikli toplantı ve karar yeter sayılarını" içermektedir; halbuki başlangıç seviyesinde metin okuma bilgisine sahip herkes, 102. maddede toplantı değil, karar yeterlik sayısının zikredildiğini anlayabilmektedir. Nitekim kompozisyon sahibi bu yorumun ne kadar zorlama olduğunu kabullenircesine birkaç cümle sonra, 102. maddenin "hukuki yorum yöntemleri ihmal edilmeden" değerlendirilmesini temenni etmektedir.

Son paragrafta Cumhurbaşkanının "çağdaş bilime inanmış" biri olması gerektiği yeniden vurgulanmıştır. Bu ısrarlı tekrarın anayasal açıdan bir temeli olmadığı yukarda izah edilmekle beraber, kompozisyon sahibinin bu özel vurgu ile somut bir gerçekliğe atıfta bulunabilme imkân ve ihtimâli bulunmadığı anlaşıldığından...

(Yaz kızım); Bildirinin Türkçe kompozisyon itibariyle (eh) derecede kifâyetine ve fakat hukuka giriş ve anayasaya giriş konularında lisans seviyesinde maalesef tatminkâr bir seviye gösteremediğine, bu sebeple çoğunluğu hukuk eğitimi görmemiş imza sahiplerinin niyet ve temennilerini aksettirmesi bakımından hoş görülmesine ve lâkin böyle su götürür bir mevzuda yüzü mütecaviz -ve çağdaş bilimi benimsemiş ve sindirmiş oldukları karîne ile tahmin edilen- mümzînin hiç ihtilâf gösterilmeksizin ittifakıyla serdedilen şol yüksek disiplin şuuruna hayran kalınmasına karar verdim (İmza, logonun üstündedir.)

Bir grup mağdure

Her şey, bir kütüphaneci okuyucunun hatırlatıcı notuyla başladı, diyordu ki, "hocam, bu hafta kütüphanelere tahsis edilmiş durumda; hatırlatırım..."

Fikir güzeldi; "Kütüphanecilik haftası, yanık ciğer kokusu" başlıklı yazı böyle dünyaya geldi, fakat daha ilk kelimede baltayı taşa vurmaktan kurtulamadım. "Yahu bu haftanın tam ismi ne idi, yanlış yazarsam okuyucu takımı beni tefe koyup cümbüş eder" endişesiyle internette kısa bir arama yaptım. Meclis başkanlığı bile kavramı, "kütüphanecilik haftası" şeklinde kullanmıştı (ah kafam!). Doğrusu budur diyerek meseleye öyle girdik ve ertesi gün alaycı mektuplar gelmeye başladı.

Daha haftanın adını bile doğru yazmamıştım; üstelik konuya lüzumundan fazla alaycı yaklaşıyordum; ele güne talkın vereceğime yazdıklarıma dikkat etmeliydim!

Haklıydılar, ben haksızdım. Mr. Google'ın kurbanı olmuştum. İnternete güvenmemeyi, oradan edinilecek her bilginin ancak şahsi kefâlet altında geçerlilik kazanacağını ileri sürdüğüm halde yanılmıştım.

Bu durumu misallendireyim ki Mr. Google'ın her dediğini doğru kabul ederek benim gibi mahcup olmayasınız efendim. Az önce bir test yaptım ve sonuçlarını açıklıyorum. Google'ın arama çubuğuna hafta ile ilgili farklı isimler yazdım; aldığım sonuçlar şöyle:

Kütüphaneciler haftası: 32 sayfa Kütüphanecilik haftası: 20.700 sayfa Kütüphaneler Haftası: 84.700 sayfa Kütüphane Haftası: 87.200 sayfa (Sayfa, o kavramın internet aleminde kaç sayfada yer aldığını gösteriyor.)

Bununla kalsa iyi. İki hanım okuyucudan öyle bir mektup geldi ki, farkına bile varmadan erkekleri kitap dostu, kadınları ise genellikle kitap aleyhtarı biçiminde takdim ettiğim ithamı ile suçlanmaktaydım.

En iyisi mektubu olduğu gibi takdim edeyim, özetlenirse yazık olacak çünkü:

Sayın filankes (yani ben),

Bu yazı aylar önce kaleme aldığınız "Güzin dayı!" yazısı ile tesiri birleşen kütüphane yazınız üzerine kaleme alınmıştır.

Efendim siz mutfak robotu ile enfes yiyecekler yapabilen bir bayanla evlilik sürdürüyor olabilirsiniz ve kitaplarınız her an tehlike altında inim inim inliyor olabilir. Bu sebeple kadını rutubet gibi kitap düşmanı addedenler arasına girmiş olabilirsiniz; ama sayımız az da olsa bizi yok sayamazsınız. Biz ki bu milletin sahaf sahaf gezen genç hanım nesliyiz. Son parasını kitaba vermekten çekinmeyen, ailelerin bütün taarruzuna rağmen çeyizine kitaptan başka bir şey koymayacak olanların son temsilcileriyiz.

Size bu satırları son derece müteessir bir ruh hali içerisinde yazıyoruz. Akşam evde yemekten sonra oturup eşiyle Oblomov'dan, skolastik felsefeden, Cyrano'dan bahseden; kurduğu ev hayaline okuma odasının kütüphane raflarından başlayan, hatta salonuna -vitrin değil- kütüphane koymayı düşünen, henüz alıp almamaya karar verilemeyen televizyonda -alsa dahi- belgesel ve kültür kanallarından başkasını seyretmeyi aklına kesinlikle getirmeyen, yurtdışı mevzubahis olduğunda Paris'in ışıltılı alışveriş merkezleri yerine, Mostar'a, Kosova'ya, Kırım'a gitmek için can atan, Afrika coğrafyasını coğrafyası bilen, Sinan'ın dünyanın dört bir yanındaki eserlerinin peşine düşen bir avuç insandan bahsediyoruz.

Henüz, "Güzin dayı!" yazınızın tesirini üstümüzden atamamışken, bir de bugün kitap düşmanlığımızı mevzubahis ettiniz. Oysa bilmelisiniz ki Hatemi Hoca'nın kütüphanesi yanında zekât keçisi gibi kalan kütüphanenize nispetle sadaka-i fıtırın alt limitine bile

yetişemeyecek mütevazı kütüphanelerimiz "tencere al, tava al, yastık yorgan al!" diyen ailelerin baskısı altında ne zorluklarla kurulmuştur?

Söyler misiniz, şimdi bu yazılarınızdan sonra -zaten günden güne büyüyen göz numaramız ile tehlike altında olan izdivacımıza bir darbe olarak -hakkımızda su-i zanna düşen yavuklularımız bizi almayacak olursa bizim neslimiz nasıl devam edecek, bunun vebâlini kim ödeyecektir?

Sizden derhal müstakbel zevcesi "Ali Emiri" dediğinde, "o hangi takımda oynuyordu?" sorusunu soran erkekler üzerine de bir yazı bekliyoruz. Aksi halde bunca yıllık yazar okur ilişkimiz tehlikeye girecektir.

Selam ve hürmetlerimizle,

Bir grup mağdûre (İki kişiyiz şimdilik ama grup deyince kalabalık görünüyor.)

Kaide olarak okuyuculara bu kadar fazla hak vermek, -biliyorum- sert yazar imajımı fena halde çiziyor ama görüyorsunuz, yapabileceğim hiçbir şey yok; mağdure hanımlar fena halde haklılar.

Bütün hanımların potansiyel bir kitap düşmanı gibi anlaşılmasına yol açacak hayli günahkâr cümle çıkmış kalemimden; "ama bunlar zaten iki kişi, istisna sayılır, istisnâlar da kaideyi bozmaz" diye çamura yatmayacağım.

Sadece bu iki kitapsever genç kızımızla yuva kuracak müstakbel eşlerin hâlini düşünmekteyim. -Hanıııım çayım bitti, tazeler misin? -Sen niçin kalkıp çayını tazelemiyorsun Necmettin? -Çünkü ben maç özetlerini seyrediyorum hayatım...

-Ben de burada ilim irfanla uğraşıyorum kocacığım; hangisinin daha önemli bir faaliyet olduğuna artık bir zahmet sen karar ver; bu arada mutfak, salondan çıkınca soldan ilk kapı!..
...

Benim bildiğim böyle diyalogların âkıbeti pek hayra gitmez fakat "iyi olur inşallah" dileğiyle hanım okuyucularımdan özür diliyor, "Bir grup mağdure"e ise iki kitapsever ve helâl süt emmiş nasib temenni ediyorum.

"Kütüphane haftası" meselesine yine devam edeceğiz efendim nasipse.

Begonya saksısı, alkol ve dırdır!

Barzani'nin Türkiye'yi açıktan, alenen hatta altını çize çize kışkırtması ve tehdit etmesini nasıl yorumlayacağız? Başkaca ihtimâller de söz konusu olabilir ama benim aklıma gelen daha mâkul birkaç sebep var.

Bir balkonun altından geçerken, işgüzar ev hanımlarının balkon demirlerinin kenarına sıraladığı begonya saksılarından biri başına düşmüş olabilir. Yerli filmlerde haylicesine rastladığımız bu talihsiz olayın, başına saksı düşen kişide değişik sendromlara sebep olduğunu biliyoruz: Geçici hâfıza kaybı, körlük veya daha garip bir ihtimâl olmak üzere kişide gizli kalmış kabiliyetlerin (meselâ âniden şarkıcı, ressam olmak) ortaya çıkması cinsinden şaşırtıcı değişikler...

Alkol tabanlı yüksek dozda promil de benzer semptomlara yol açabilir fakat Barzani'nin alkolle ülfet derecesini bilmediğimiz için bu ihtimâli, ihtiyatla kaydetmek lâzım.

Başka ne olabilir, başka ne olabilir?..

Konuyla doğrudan ilgisi olmayan başka bir şeye çok kızmış olduğu için o esnada ifade edemediği tepkisini, "Eğer Türkler sadece birkaç bin Türkmen için Kerkük'e karışırsa, o zaman biz de Türkiye'deki 30 milyon Kürt için harekete geçeriz" lâflarıyla Türkiye'ye yansıtmış olabilir. Bu ihtimâli, ötekilerden daha yüksek görüyorum.

Meselâ eşi o sabah mûtad yakınmalarını dile getirirken, "Koca Erbil'de benim kadar az bileziği ve takısı olan bir başka hanım var mıdır? Mesut Mesut.., beni vaktiyle ne doktorlar, ne mühendisler istediydi de varmadıydım. Ama bunlar bana lâyık, vaktiyle anacığım, siyasetçiden koca olmaz kızım, aklını başına devşir dediydi de o öğütlerin kıymetini bilemedimdi..." şeklinde cümleler kurunca Barzani öfke ve gerilim içinde evden çıkmış ve sekreterine, "âsâbım bozuk, bugün randevu kabul etmeyelim" diye talimat verirken sekreteri, "Ama başkanım, Dubai'den El Arabiyya televizyoncuları geldi, mülakat için söz vermiştiniz" diye hatırlatmada bulunur. Bunun üzerine Barzani, "Alın içeri be, ben diyeceğimi bilirim" dedikten sonra gazeteciler daha teyplerini çalıştırmadan gürlemeye başlamıştır: "Kerkük, tarihsel ve coğrafi olarak Kürt kimliğiyle bilinen bir Irak şehridir. Tüm olaylar, Kerkük'ün Kürdistan'ın bir parçası olduğunu kanıtlıyor. Türkiye, Kerkük meselesine karışamaz. Eğer karışırsa, biz de Diyarbakır'ın ve Türkiye'deki diğer şehirlerin meselelerine karışırız."

Tecrübeli gazeteci bu sözleri duydukça içi içine sığmamakta, "bu haber bomba gibi patlayınca ne prim alırım ama" diye ellerini oğuştururken işi sağlama almak için bu mühim lâfları teyid ettirmek maksadıyla can alıcı soruyu patlatmıştır:

-Bu sözlerinizle Türkiye'yi tehdit mi ediyorsunuz?

Barzani içinden derin bir "lâ havle" çekerek, "biz burada boşuna mı konuşuyoruz be adam" makamında ne kadar kararlı olduğunu tekrarlar:

- Ben Ankara'ya, karışırsa nelerin olacağını söylüyorum!

Benim teorim böyle. Barzani'nin beyanatını okuyunca "saksı, alkol ve dırdır"dan mürekkep üç ihtimâl aklıma geldi; başka ihtimâller de var elbette ama ben, şu üçünden birinin vârid olmasını temennî ederim. Bu vâdide en sevimsiz ve fenâ ihtimâl, Bush yönetiminden bir yüksek rütbelinin Barzani'ye, "Türkler pire için yorgan yakmaktan çekinmezler; biraz üzerlerine gitseniz kanımca süper olacak. Adamlar zaten cumhurbaşkanlığı seçimlerini tartışmaktan burunlarının önünü göremiyorlar" şeklinde pek bir yaman akıllar enjekte etmiş olmasıdır!

Halbuki bölgenin basit gerçeği şudur; Amerikalılar günün birinde gider; Kürtler, Türkler, Araplar ve İranlılar yine başbaşa kalır; onun için bu gibi karbondioksitle sıkıştırılmış sözleri sarfederken evvela kuyumcu terazisiyle tartmak, sonra kırk kere düşündükten sonra sarfetmek iyi olacaktır.

Ben yine de "dırdır" teorisini savunuyorum azizim.

Ali Ulvi Kurucu'nun hatıraları nasıl okunmalı?

Hatıralar'ı kitap hâline getirilinceye kadar Ali Ulvi Kurucu ismi, benim için bu derece yoğun bir dikkat konusu hâline gelmedi; hakkında bildiklerim uluorta şeylerdi. M. Ertuğrul Düzdağ tarafından yayına hazırlanan 'Hatıralar'ını (2 Cilt, Kaynak yayınları, İst., 2007) yakından inceleyince, 1922'de başlayıp 2002 senesinde nihâyete eren bu hayat hikâyesinin, bugünlerde orta yaşlarını sürdürmekte olan bir sosyal ilimci için bilinmesi ve -asıl mühimi- hissedilmesi giderek imkânsızlaşan, farklı bir 'gerçeklik'i resmettiğini gördüm; öyle şeyler, öyle hadiseler ki, anlaşılması ve doğru anlam verilmesi için ayrıca şerh edilmesi, özel bir kavramlar listesi ihtiva eden özel bir sözlüğe bakılması lâzım geliyor.

Muğlak kalmamak için hemen küçük bir örnek vereyim: Ali Ulvi Bey'in babası başından geçen bazı incitici hadiseler sebebiyle 1939 senesinde ailesiyle birlikte Medine'ye "hicret" etmeye karar verince, yakın çevresinde hatırı sayılır bazı kişiler, bir akşam sohbetinde biraraya gelerek kararını yeniden değerlendirmesini istiyorlar. Toplulukta hazır bulunanlardan

Hâdimli Vehbi Efendi, muhacerete niyetlenen İbrahim Efendi'yi (Ali Ulvi Bey'in babası) destekler mahiyette söz alarak diyor ki,

-Bırakın İbrahim Efendi gitsin de oğullarını okutsun. Ben oğullarımı okutamadım. Birisi tüccar, birisi avukat oldu (s.99)

Bugünün okuyucusu için yukardaki cümle anlamsız ve karmaşık görünecektir. Vehbi Efendi oğullarını okutamamaktan yakınırken, onların tüccar ve avukat olduklarını belirtiyor ve kendi zihin dünyasında çelişkiye düşmüyor; çünkü onun okumaktan anladığı, evlatlarının hukuk, iktisat gibi bilimler tahsil etmesi değildir; o, "okumak" kavramını sadece bir anlama tahsis etmiştir. Dinî ilimler.

Cümlenin kalan kısmını aktaralım ki, mânâ iyice tamamlansın:

-...Kitaplarımı düşünüyorum. Acaba ben öldükten sonra, kitaplarım hangi mezadda satılacak, hangi ellere düşecek, kime gidecek?

Kendi tarihini ve toplumunu kitaplar aracılığı ile tanıyan bir sosyal ilim erbâbı için Vehbi Efendi'nin davranışını yorumlamak çok kolaydır. Vehbi Efendi belli ki dindar bir insandır. Modern bilim kavramını tanımamakta, bilse bile ürkmektedir; onun için evlatlarının tüccar ve avukat olmalarını kariyerden saymamakta, bilim anlayışını "din" ile sınırlandırarak, o günlerdeki muhafazakâr kitlenin ne kadar yoğun bir inatla inkılaplara direndiğini göstermektedir, vb...

Oysa ki durum hiç de böyle değildir; Vehbi Efendi ve onun gibiler, dinî eğitimi, bütün eğitim sürecinin temeli ve çıkış noktası olarak görmektedirler. Dinî eğitim haddesinden geçmemiş bir eğitim kariyeri eksiktir, yarımdır, çünkü eğitimi alan kişi esas ve en önemli yönlendirmelerden mahrum kalmıştır ve bu suretle şahsiyetini ikmâl etmesi artık mümkün olmayacaktır. Dinî eğitim, sadece dinî bilgiler ve ilimler kazandırmakla kalmamakta, ahlâk ve şahsiyet biçimlendirmesini de ihtiva etmektedir. Bu tam da meşhur fıkradaki "vezir olmuşsun ama adam olamamışsın!" nüktesinin gediğini dolduran bir tesbittir.

Vehbi Efendiler bilir ki, toplumda herkesin sadece dinî ilimlerle yetinmesi gibi bir hâl mümkün olamaz; o topluma teknisyenler, hukukçular, tüccarlar, siyaset adamları da lâzımdır. Onlar eğitim itibariyle monolitik bir toplum düşünmüyorlar; din eğitiminin, eğitim içindeki ikame edilemez yerinin ihmâl edilmesinden acı duyuyorlar.

Bugünün Türkiyesi'nde Vehbi Efendi gibilere kısaca "gerici" diyoruz; en muhafazakâr dindarımız bile, "oğullarım okumadı, biri tüccar, öteki avukat çıktı" diye hayıflanmaz;

eksikliği hisseder ama fikrini bu kadar çıplak ifadeyle seslendirmekten çekinir. Zaman değişmiş, modernite alâmetleri rekabet edilmez bir üstünlüğe erişmiştir: Geçerli bir meslek ve kariyer sahibi olmak, çağın bilgisine hâkim bulunmak, dolgun bir gelir elde etmek, toplumda muteber bir mevki edinmek olumlu değerlerdir; bütün bu olumlu değerlerden mahrum kalmak bahasına evladına dinî eğitim kazandırmak isteyen bir ebeveyn kalmamış gibidir; onlar galip ihtimalle, evlâtları için her iki nimeti de beraber taleb ederler.

Bu noktadan hareketle bir "doğru-yanlış" değerlendirmesine girişmek ve Tek Parti devrinin politikalarını eleştirmek mümkün, fakat benim dikkat çekmek istediğim, tam da bu noktada hayli müşkül bir zihin arkeolojisine girişmek lüzumudur: Bir şeyleri nitelemeden ve damgalamadan anlamak, üstelik doğru anlamak ihtiyacındayız ve elimizdeki kitap, böyle bir zihniyet arkeolojisinde bulunmak için -yukardaki örnekte olduğu gibi-, buna benzer yüzlerce farklı mesele sunmaktadır okuyucusuna. Ne var ki bu meselelerin doğru anlaşılması ve yorumlanması için gerekli "açıklayıcı ve aydınlatıcı bilgi" artık elaltından çekilmektedir. Böylece dedelerinin nasıl düşündüğünü, nasıl davrandığını, dünyaya nasıl baktıklarını, toplumsal değerleri önem sıralamasında nereye, niçin ve nasıl koyduklarını bilemeyen bir toplum hâline geliyoruz. İsbâtı mümkün: Ali Ulvi Bey'in Hâtıraları'nı herhangi bir üniversitemizde sosyal ilim eğitimi almış herhangi bir mezununa okutup değerlendirmesini istediğinizde, istediğinizi çok farklı bir notasyon (değerlendirme kriteri) kullanarak yerine getirmeye çalışacaktır ve bu tahlil elbette ki yetersizlikte mazurdur; çünkü biz, eğitim verdiğimiz gençlerimizi, -bırakınız bu gibi fikrî nüansları- dedelerinin cümleleriyle bile yüz yüze getiremiyoruz. Elli sene önce konuşulan ve yazılan dil, neredeyse "ayıplı", hatta utanç verici gibi kabul görmektedir. Aynı vazifeyi hakkıyla kemâle erdirecek öğretim üyesi sayısını tahmin etmek mümkün değil, fakat vahim derece az olduklarından eminim. Böylece Ali Ulvi Bey'in hatıraları, bizim ortalama okur-yazarlarımız için en azından Virgilius'un herhangi bir şiiri veya elektronik aletlerin kullanma kılavuzlarındaki metinler kadar 'yeniden tercüme ve şerh'e muhtaç ifadeler şekliyle görülüyor.

Her dil, kendi dünyasının anlamlarını saklar; bu yüzden bazen bütün kelimelerin anlamını biliyor olsak da her cümlenin mânâsına eremeyiz; o noktada daha bütünlüklü ve etraflı bir dil, hatta medeniyet bilgisi lâzımdır.

Hatıralar henüz bitmedi; ben bu kitabı el'an, yokluk yıllarında şehre yolu düşmüş fukara bir köylünün şehirde pişirilen beyaz francala ekmeğini yerken aldığı iştahı andırır bir lezzetle okuyup satır be satır sayfalarını çizerek notlar almakla meşgulüm. Cenab-ı Hak, sahibinin

mekânını cennet etsin, başta Ertuğrul Bey olmak üzere bu esere hizmet verenlerden de râzı olsun.

Bu kitabı, işaret etmeye çalıştığım noktalara dikkat kesilerek okursanız zannederim çok daha fazla lezzet alacak ve istifade edeceksiniz, zira yazabileceklerim, yazdıklarımın yüzde biri bile değil.

Bu ziyafeti kaçırmamalısınız.

AKLINIZDA BULUNSUN: VEHBİ EFENDİ VE OÄULLARI

Yazıda bahsi geçen Vehbi Efendi, sonraki sayfalardan anlıyoruz ki (s.181 v.) "Hülâsat'ül beyân'ıyla meşhur olan âlimlerimizden Konyalı Vehbi Efendi'dir. Meşrutiyet Meclisi'nde mebus, Cumhuriyet idaresinde ise Şeriye vekilliği görevini yerine getirmişti.

"Okutamadığından yakındığı oğullarından Ahmet hâkim (99. sayfada Avukat diye geçiyor), Fevzi ise kumaş tüccarı olmuşlar ve Ãelik soyadını almışlar. Tüccar Fevzi Ãelik bilahire CHP'nin Konya il başkanlığında da bulunmuş. Ali Ulvi Bey'in aktardığı bilgiye göre, Fevzi'nin namaza da riayet etmekle birlikte hayır işlerine pek yanaşmadığı anlaşılıyor. İmam-Hatiplerin kurulma yıllarında yardım için gelen heyeti, "Hocam bu dilencilikten ne zaman kurtulacaksınız" sözleriyle soğuk karşılamış ve oradakilerin kalbini kırmış. (Geniş bilgi için s. 182 ve devamına bakabilirsiniz)

İddia

Cumhurbaşkanlığı bütçesinden bazı derneklere yardım yapılması haberi şaşırtıcı olsa da usûle aykırı değil. Cumhurbaşkanı Sezer, köşk bütçesini tutumlu kullanması ile tanındı; maiyetinde çalışan bir bürokratı, dış görevine uğurlarken makam otomobilini değil de, özel bineğini kullanması buna bir misâldir.

Köşkte görevli bir başka emniyet mensubunu da yine resmi binek otosunu kullanırken itinasızlık gösterdiği gerekçesiyle uzaklaştırdığını da hatırlıyorum. Bağışta adı geçen dernek vaktiyle "kamuya yararlı" patenti almış; başka kuruluşlarla birlikte köşkten yardım almasında fevkalâdelik yok ama bu, tartışılmayacağı anlamına gelmiyor ama meselâ ben bu yardım meselesini tartışmaya değer bulmuyorum.

Adı geçen dernek önderliğinde cumartesi günü Ankara'da miting düzenlenmesinde de yanlışlık görmüyorum. Bir hükümet sözcüsü, "bizim (veya meclisin) kararını mitingler değiştirmez!" yollu bir beyanda bulunmuştu; bilakis miting vesaire gibi demokratik haklar, yürütmenin, yasamanın kararlarını etkilemek için vardır. Bu beyan talihsizdi. Ayrıca üniversite mensuplarının (ve hatta cübbeleriyle) bu mitingde yer almaları da tabii haktır. Sivil

toplum, elbette fikrini beyan edecek, hukuk çerçevesinde karar mekanizmalarını etkileme hakkını kullanacaktır.

Bunlar tabii şeyler, olacak!

Benim dudağımı uçuklatan şey, bir siyasi parti genel başkanının, "Çankaya'nın havası seni yere çarpar. Sen o ayıplı Başbakan, Çankaya Köşkü'nün karşı kaldırımında bile yürüyemezsin." cümlesini söyleyebilmiş olmasıdır. (Kesinlikle emin olmak için bu cümleleri DSP'nin resmi web sitesinden kopyaladım.)

DSP Genel Başkanı Zeki Sezer, bir siyaset adamı ve bir başka siyaset adamına, "köşkün karşı kaldırımını" bile lâyık görmüyor; gönlünde yatan köşk adayı kimdir bilmeyiz ama belli ki gönlü bir siyaset adamından yana değil; tahminen bir bürokrat!

Zeki Sezer'in Başbakan'ı beğenmeme hakkı var elbette; "Cumhurbaşkanı seçilmemesi" dileğinde bulunması, o istikamette çalışıp çabalaması da tabiidir; tabii olmayan, "Oraya çıkamayacaksın, çıkmamalısın. Çıkarsan da oturamazsın. Oturtmayız. Bu millet gereğini yapar. Biz de gereğini yaparız. Oturamayacaksın" lâflarının satır arasına sıkıştırılan imâlardır.

Başbakan'ın ve AK Parti'nin, "kaş yapayım derken göz çıkaran" bu endâzesiz sözlerin muhatabı olarak, hiç de âdil olmayan bir tarzda kamuoyu desteği kazanmakta olduğunu bilenler biliyor; çelişki gibi görünüyor ama aşağıladıkça büyütüyorlar.

Ve görüyorum ki Başbakan'ın adaylığı aleyhine yürütülen kampanya, onun Çankaya Köşkü'ne çıkmasıyla sonuçlanacaktır; oysa ki ben, Başbakan'ın Cumhurbaşkanlığı'na asla aday olmayacağını, zihnindeki ismi yıpratmamak için sessizlik siyaseti takib ettiğini, önümüzdeki beş yılı başbakan olarak yönetmesinin Cumhurbaşkanlığından çok daha önemli olduğu kanaatini taşıdığını, son anda herkesin saygı ve sempati göstereceği bir ismi aday olarak açıkladıktan sonra Anayasa'nın 104. maddesinde tadilâta giderek tartışmalara ustalıkla son vereceğini düşünüyordum (hatta bu hususta bir arkadaşımla iddiaya bile girdim). Bu gidişle iddiayı kaybedeceğim anlaşılıyor; hele hafta sonu mitingindeki görüntülerden sonra "sessiz Türkiye"nin Recep Tayyip Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığını daha yüksek oranda destekleyeceğinden artık adım gibi eminim.

Böyle muhalefet, demokrasilerde her iktidara nasib olmaz; kıymeti bilinsin, takdir, hatta teşekkür edilsin; fakat bu arada muhalefetin Erdoğan'ın cumhurbaşkanı olması için nasıl içten içe dua ettiğini de hisseder gibiyim; çünkü bu durumda, o pek sevdikleri geçimsizlik ve maraza çıkarma siyasetini doğrudan köşke yönelterek puan toplayacaklarını düşünüyor olmalılar.

Gönlüm, iddiayı kazanmak diliyor lakin kaybetsem de olur!

Ah hocaanım ah!..

Ah hocaanım ah, anlamazlar ki bunlar! Boşuna konuşuyor, nâhak yere kendinizi helâk edip gülden nâzik âsâbınızı yıpratıyorsunuz. Yazık size yazık! Bu memlekette Burhan Altıntop'lar -tüh dilim yansın "çağdaş bilim kadınları" diyecektim- kolay yetişmiyor. Sizin yaptığınız, hâşâ huzurdan yem torbasını gül yapraklarıyla doldurmak.

Ne lüzum var hanımefendi? Boca edeceksiniz pancar küspesini, biraz da arpa kırığı katacaksınız içine; kıtır kıtır kesecekler ("kesmek" tâbirini kırsal anlamda kullanıyorum, mâlum, "yem kesmek" diye bir tâbir vardır ya, ona telmihen!)

Harb-i umumi ertesi, orta mektep talebesiyim. Uzun teneffüste herkes dışarı çıktı, mânâsız oyunlarla mektebin bahçesinde (mektep deyince aklıma hep "mektebin bacaları" türküsü gelir nedense hocaanım; ille de Muazzez Türing hanımefendi okuyacak!) kendilerini yorarken, ben ise bizzat tâ o günlerden ilerici arkadaşım (ilerici olduğunu şuradan anlamıştım; oturduğunda yüzü, ayak parmaklarının gösterdiği istikamete, yani ileriye doğru dönüktü) Mükerrem ile sıraların üstüne çıkıp bale yapmaya başlamış idik. Ayağımızda kara lastikten Gızlıvat ayakkabıları... Biz öylecene Kuğu Gölü'nün 2. faslındaki (mâlum-ı âliniz "The City Park" olarak bilinir bu kısım) erkek kuğuların dansındaki figürleri temrin etmekteyiz; derken,

-Nedir lan bu rezalet, görgüsüz köylüler! diye barbar bir haykırışla, zalim bir avcının okuyla vurularak göklerden yere düşen kuğular gibi süklüm püklüm, başmuavin Tangut Bey'in karşısında buluverdik kendimizi.

Uzatmayayım hocaanım, mektebin disiplin kurulu neticede bize birer hafta uzaklaştırma cezası kesti. Gerekçesini duysanız, gülmez ağlardınız; meğer Kuğu Gölü balesinde erkek kuğular, zarafet yerine saldırganlığı temsil ettikleri için çıplak ayakla dansederlermiş. Başmuavin Tangut Bey, Mükerrem'le benim Gızlıvat lastiklerle sıralar üzerinde dans edişimize o yüzden pek öfkelenmişler. Bizi, "balenin ruhunu öldürdünüz ulan, kültürsüz mürtecîler, ah n'olaydı İstiklâl Mahkemeleri lağvedilmeseydi de sizin sülâlenizi cümleten sürüm sürüm sürüseydik" diye döğmekten beter ettikten sonra cezamızı kestilerdi.

Valla çok haklısınız hocaanım, bu millet adam olmaz; baleden anlamaz, opera seyretmez, çok sesli musiki tegannîsini yirmilik çiviyle çaksanız bir yerlerinde durdurmaz, o'ssaat yere düşürüverir.

O günden sonra Mükerrem'le ben baleyi bırakıp, kahrımızdan namaza başladık hocaanım. Zaten karşı devrim de ipini kırmış ilermekte! "Namaz kılanlara ayda beş lira harçlık veriyorlarmış" diye duyduktu, meğer aslı yokmuş, kimse beş kuruş vermedi fakat namaza böylece alıştık gitti. Mükerrem bir ara, "yahu gel baleye yeniden başlayak" dedi, fakat garibimin boynu yana ve geriye dönmediği için temel figürleri yapamıyordu; onun hayatı

böyle kaydı. Ben ise bir çift bale pabucu alacak parayı denkleştirene kadar yaşım bilmem kaçı bulmuş idi...

Bu hikâyeler acı fekat hakiykattir hocaanım; kazatada beyanatınızı okudum; işte nihayet benim hâlimi anlayan bir ehl-i bilim çıktı diye memnun ve mesrûr oldum. Hocaanım hocaanım, bunlar göğü yıldızdan, yeri kesekten tanıyan bir cem'i gafirdir. Birleşik pusulasında afbuyrun fil, eşek resmi görmeden fırkalarını bile tanımazlar; öyle olduğu içün ne müzenin, biyenalin yolunu bilir, ne de mitinge giderler ama "tavuk kanadıyla mangalda cızbız yapacağız, hadin seyrana gedek" deseniz koşa koşa seğirtirler.

Aslına bakarsanız hocaanım -aramızda kalsın- bu Türklere ekmek-soğan verende kabahat; bin küsür yıldır Arap-İran âdetlerinin peşine takılıp ööylecene şeyedip gidiyorlar. Bunlara bir öğün sopa atacak, ikinci öğün çağdaşlık dersi vereceksin; üstelik kitabın arasına darı, bulgur koymazsan okumazlar bunlar hocaanım, mâlumunuzdur!

İçim pek dolu bu mevzuda hocaanım, daha çok yazar idim fakat ikindi ezanı okunmakta el'an! Şu vaktin borcunu edâ edeyim, dertleşmeye bilahire devam ederiz inşaallah!

Sevgili günlük!

Sabahleyin ekmek almak üzere kapıdan çıkıyorum; baktım, posta kutusuna kalınca bir zarf sıkıştırılmış, düşmek üzere. "Kitaptır" düşüncesiyle koltuğuma sıkıştırıp fırına yollandım. Kahvaltıdan sonra gazetelere bakarken zarf tekrar dikkatimi çekti; dikkatli bir şekilde açtım, içinden kalın bir lise defteri çıktı. Defterden bazı bölümleri dikkatinize sunuyorum. *

Sevgili günlük,

Bugün öğleden sonra makam aracıyla bir marketin önünden geçerken üç-dört metre boyunda kocaman bir bez afiş gördüm: "Darbeli matkapta damping!" yazıyordu fakat dikkat ettim, "darbeli" kelimesi ötekilerden daha büyük yazılmıştı.

Tüylerime kadar ürperdim âdeta!

Yav dedim, acaba birilerinin haberi mi var bizim hazırlıklardan; böyle kocaman bir afiş yaptırarak bize mesaj mı veriyorlar, nedir? Meseleyi müzakere etmek için M.P'ye telefon ettim, "aman" diye telaşlandı, "dinleniyor olabiliriz". Tabii ürktüm, "n'apalım öyleyse" dedim. "Radyoyu aç, radyonun sesi karışsın araya, dinleyenler anlayamaz böylece, parazit olur, eski bir numaradır ama hâlâ geçerli" dedi. Hemen masanın çekmecesindeki portatif radyoyu açtım,

-"Allah belânı versiin /Allah seni kahretsiiin / Bana gelen sana gelsiiin yaaar" Aloo sesim geliyor mu?

-Geliyor geliyor, ne var söyle şimdi? "Hayatımıı sen mahfettiin / Acımadın neler çektiim / Kader seni de kör etsiiin"

-Ne diyorsun yav, kimdir o yanındaki ağlayan kişi?

-Kimse yok, radyoyu açtım, adamın biri şarkı okuyor da onun sesi karışıyor işte... "Bombooş yere yaşıyorum / Hergün acıı çekiyooorum"

-Haa anladım, nedir mesele?

-Yav bugün filanca süpermarketin önünden geçiyordum; ne göreyim? "Her dakika eriyoruuum / Yeter artık senden nefret ediyoruuum..."

-Ne gördün?

-Darbeli matkapta damping yazmışlar... "Beni benden aldın attıın / Beni sattın yazıklar olsuuun"

-Yazarlar ya, ne olmuş ki?

-Acaba diyorum, birilerinin haberi oldu da, kurbanınız olayım aman vakti değil filan mı demeye getiriyorlar? "Pekiii giderken azıcık da olsa / düşündün mü / Bu bensiz ne yapaar / Bu bensiz nasıl yaşaar / Ama yok acımadan vurduun sen / Var mı bee / Beni bir anda terk edip gitmeek.."

-Yav tamam kapat şu radyoyu, ben akşam geçerken uğrarım sana, bir parka gider rahatça konuşuruz tamam mı?

-Tamam, akşama...

Akşam üstü ... parkında buluştuk. Casus romanlarında olduğu gibi bir bankta yan yana oturup fısıldaşarak meseleyi anlattım, güldü, "olmaz öyle saçma sapan şey" dedi, "müsterih ol" dedi, "ben de bir darbeli matkap aldım oradan, bayağı da ucuz ha" dedi.

-İyi, dedim.

Sevgili günlük,

Dün ikinci darbe komitesi toplantısı yaptık; arkadaşlardan biri, "darbe esnasında bazı masraflarımız olacak, bu gibi ufak tefek masrafları da devlet hazinesine yüklemeyelim, kendi aramızda bir fon oluşturup para biriktirelim" teklifinde bulundu. "Ne gibi masraflar meselâ?" dendi, arkadaş da, "ne bileyim mesela tanklara, ciplere benzin koymak lazım, belki acilen taksi filan tutmak icab eder, o gibi şeylere harcarız" dedi. Komite başkanı ayağa kalktı, "böyle darbe yapılmaz arkadaşlar" dedi, "ne ben bugün buraya geldim, ne de siz beni gördünüz. Köşebaşından taksi tutarak darbe mi yapılır be!" diye bağırdı. Teklifi yapan arkadaş mahcub oldu. Bir başka arkadaş, "12 Eylül'ü inceleyelim, onlar nasıl yapmışsa biz de öyle yaparız" dedi, başkanı yatıştırdı filan ama işler iyiye gitmiyor günlük; enflasyon yine tek haneli rakamlarda çıktı bugün...

Sevgili günlüğüm benim,

Operasyonun ismi konusunda dün yine komitede ihtilâf çıktı, başkan yine bağırdı çağırdı. Diyeceksin ki ismin ne önemi var; çok önemli günlük. Mesela Portakal operasyonu dersin, münasebetsizin biri hemen "orda kal" diye kafiye yapar, işin suyunu çıkarır. Ben teklif olarak" Bugünlerde tıp hayli ilerledi ha!" ismini teklif ettim; uzun diye kabul görmedi. Öyleyse siz bulun dedim. Buyrunuz tartıştığımız opeerasyon isimleri: "Bakkal amca saat kaç", "Vadim o kadar yeşildi ki", "Ankara ekspresi", "Sev dedi gözlerim" vesaire...

Sevgili günlük,

Dün işten eve geliyorum, şoför arkaya döndü, "hayırlı olsun efendim" dedi; "ne hayırlı olsun" dedim, "şey işte, memleketi kurtarmak için yapacağınız o hareket" dedi, "ne hareketi yav" dedim. "Siz daha iyi bilirsiniz efendim" dedi. "Neyi daha iyi biliriz" dedim, "Neyi bileceğinizi iyi bilirsiniz" deyince daha üstelemedim.

Anlıyorsun ya, bu işin suyu çıkmaya başladı günlük, akşam yemeğinden sonra biraz kestireyim dedim, "zıırt" telefon, baktım memleketteki halazadelerimden biri, "enişte, varsa yapacağımız bir şey emret; buralarda herkes sizi destekliyor" demez mi densiz? Telefonu çatt kapattım fakat uykum kaçtı. Ertesi gün toplantı var; konuyu açacağım.

Sevgili günlük,

Meğer herkese o tipte telefonlar geliyormuş. Patron, "vazgeçelim gitsin" dedi, "Aziz Nesin'in İhtilali nasıl yaptık diye bir hikâyesi vardır. Ordakiler gibi madara olmayalım sonunda" dedi.

Doğru söze ne denir?

Sevgili günlük,

Haberin yok, geçen hafta emekli oldum ben; şimdi bir STK'da danışman olarak göreve başladım ve gördüm ki vatanı kurtarmanın darbeden başka daha bir sürü çaresi varmış! Hoşuma gitti bu durum; inceliyorum.

Sıkıcı bir izah

Türkiye tarihinin en büyük mitingi deniliyor; doğrudur ve bunca insanı bir araya getiren endişenin ne olduğu hakkında iyiniyetle teemmül edilmesi lâzımdır. Bana göre "Siyasal rejim, Cumhuriyet kurulduğundan beri, hiçbir dönemde günümüzde olduğu kadar tehlikeyle karşı karşıya kalmamıştır" cümlesi gerçeği ifade etmiyor fakat bu fikre samimiyetle inananları anlamak gerek.

Bu derece güçlü koruyuculara sahip olduğu halde rejimin hâlâ tehlikede sayılması, hakikati değil korkuyu yansıtıyor: "Vatan tehlikede, rejim tehdit altında" feryatları bazı insanları evinden uğratır, sokaklara düşürür ve Jakobenlere normal şartlarda arayıp bulamadıkları siyaset menfezleri aralar. Mesele Türk siyasetinin Jakobenleri değil, mesele mitinge katılan kalabalıkları yöneten korku.

Tayyip Erdoğan ilk defa belediye başkanı seçildiğinde aynı korkunun âdeta elle tutulur hale geldiğini seyretmiştik ekranlarda: "Lokantada içki içebilecek miyim, otobüslerde haremlik-selâmlık ayrımı mı başlayacak, başım açık sokağa çıkabilecek miyim?" endişesi hâkimdi; bugün aynı korkunun kitleye bulaştırılmaya çalışıldığını hissettim ve bana öyle geldi ki Tandoğan'a gelen sıradan insanların çoğu, hayat tarzlarına tutunmak, onu savunmak ve kendi hayat standartlarının gerisine düşmemek için birbirlerinin sıcaklığına yaslanmak ihtiyacında idiler.

Siyaseti, hayat tarzlarının çatıştığı bir düzlem haline getirmekte herkesin ayıbı ve kusuru bulunuyor. Siyaseti temel değerlerden sonra başlayan bir süreç olarak tarif etmek kimseye cazip gelmedi; bilakis siyaset hayat tarzı ile iç içe geçirilerek sunuldu. Bu, dolaylı olarak seçmene hakaretti: "Seçmen bizim programımızı anlayamaz, öyleyse programımızı rövanşist duygular ve tehdit unsuru ile paketleyerek korkularına hitab edelim". Bu tesbitimin doğru olduğunu zannediyorum çünkü hayat pahalılığından başlayarak dış politikaya kadar bütün meselelerimiz, siyasi sınıf -bürokratlar da dahil- tarafından halka bu ambalajla aksettirilmektedir. Bu yüzden siyasi hayatımızda programlar ve onun teknik tafsilatı değil, ideolojik unsurlar öne geçiyor; kötü siyasetçi ülkeyi parselleyip satan ve vatana ihanet eden siyasetçi gibi takdim edilirken iyilere hâliyle vatanı kurtarmak görevi düşüyor. Böyle bir çelişki üzerinden yürütülen siyasetin mahzuru, siyasetin gerçek zeminine dokunamamaktır ve bu çerçeve olup biteni izaha elverişli bir fikir sunuyor.

Türkiye'de hayat standartları geri döndürülemez bir istikamette modernleşiyor ve yükseliyor; bu olgunun tam açılımı, -iki zıt örnek sandığımız- Recep Tayyip Erdoğan ile Deniz Baykal'ın hayat standartları ve gelecek beklentileri arasında hiçbir fark olmadığını ve olamayacağını gösterir. En sıkı Ulusalcı ile en şedit İslâmcı arasındaki ortak bağ, modernlik alâmetleridir ve bunda şaşılacak bir hâl yoktur. Köylülüğün tasfiyesi ve küçük burjuvazinin tahkimatı henüz tamamlanmadığı için, bu sancılı geçiş devresinde sanki hayat tarzı ve dünya görüşü

birbirinden farklı siyasi grupların varlığını vehmediyoruz; bu bir yanılgıdır. Bir modernleştirme projesi olarak Atatürkçülük, Atatürkçülüğe taraftar veya aleyhtar olduğunu zannedenleri ayırmıyor, modernlik çizgisinde birleştiriyor. Türkiye'de modernlik ve modernite aleyhtarı bir siyasi akım yok: Sağcı zannedilen kitleyi hiçbir sağ iktidar artık daha az tüketmeye iknâ edemez; kendilerini Ulusalcı veya solcu zannedenler de fikir hürriyeti standartlarından geriye düşmeyi kabullenemezler.

Peki, o halde görünürdeki gerilimin sebebi ne? Açık: Bürokrasi, geleneksel iktidar pozisyonlarını terk etmeye rıza göstermiyor ve bunu açıkça dillendiremediği için güreşi ideoloji minderine çekmeye uğraşıyor. Cumhurbaşkanı'nın en acıklı konuşmasını, sıradan vatandaşın kaldırımından bile geçemediği korunaklı bir binada Harb Akademisi öğrencilerine hitaben yapmasındaki anlam çok berraktır ve işbu bürokratik dayanışma arzusunun izharıdır.

En kötü senaryo

Barzani'nin Türkiye'yi tehdit edici açıklamalarından sonra Türkiye'nin "Kürt Meselesi", artık aleni bir şekilde uluslararası bir boyut kazanmış oldu. Barzani, Kerkük'e yapılması muhtemel bir Türk saldırısı vukuunda, Türkiye'deki Kürtlerin de buna sessiz kalmayacağını ileri süren çok açık beyanlarda bulundu.

Barzani ve Talabani, ötedenberi siyasette ustalıklı adım atmalarıyla tanınmışlardır; böyle bir açıklamanın öfke eseriyle ağızdan kaçırılma ihtimali yoktur. Mesut Barzani, Türkiye'yi tehdit ederken, en boşboğazların bile açıkça telaffuzdan çekindiği bir hassasiyeti tahriş edercesine, Türkiye'de yaşayan Kürtlerin üzerinde kendisinin bir otorite tesis ettiği imâsında bulunuyor. Hiçbir egemen devlet, kendi vatandaşlarının komşu devlet tarafından kontrol edildiği iddiasını hafife almaz ve alamaz.

Bu açıklama, dikkatli bir satranç hamlesi ise, ardındaki sebep ve hadiseleri iyi değerlendirmek gerekiyor; şu anda herkese fazlaca zorlamalı bir felaket senaryosu gibi görünse de, birilerinin gönlünde yatan gelişmeler hakkında bir tahmin yapmaya çalışalım:

1- Mesut Barzani ve Kuzey Irak'taki Kürt yönetimi, bölgedeki Amerikan işgalinden güç ve destek alıyor. Gerek Ortadoğu'da ve gerekse bütün dünya çapında Müslümanlar için en antipatik ülke durumuna gelen ABD, Irak'ın kuzeyinde şaşırtıcı bir anlayış, destek ve sempati ile karşılanmaktadır.

2- Ã□uval hadisesinden bu yana işgalci Amerikan güçleri, Türkiye'ye karşı -doğrudan hasmâne denmese bile- oyalayıcı bir taktik uygulayarak bölgede statüyü himâye ediyorlar. Geçen hafta içinde Amerikalı bir yetkilinin, "Türkiye, Kuzey Irak'a müdahale ederse karşısında ABD ordusunu bulur" anlamındaki açıklaması son derece berrak bir anlam taşımaktaydı.

3- Konuyla doğrudan ilgili görünmese de Google arama motorunda "Kürdistan" kelimesiyle yapılan harita taramalarının neredeyse tamamı, Türkiye'nin doğusunu, tâ Karadeniz'e kadar uzanacak derecede kapsayıcı bir ortak özellik taşıyor. Google earth sitesinin Diyarbakır'ı Kürdistan'ın başşehri gibi gösteren uygulaması -bilahare özür dilenmesine rağmen- henüz hafızalardan silinmiş değildir. Yıllardır sürdürülen propagandalar neticesinde Türkiye, topraklarının neredeyse yarısını zorla işgal etmiş bir ülke durumuna getirilirken, Ortadoğu'daki bütün Kürtlerin tek bayrak altında toplanacağı bir birleşik Kürdistan imajı böylece güçlendiriliyor.

4- Bu noktada Mesut Barzani'nin beklentisi, Türkiye'nin Kerkük hassasiyetinin üzerine giderek (kışkırtarak) Türkiye'yi müdahaleci durumuna getirip, ikinci safhada Türk ve Amerikan birliklerini çatışmaya sokmak olabilir. Böyle bir çatışma vukuunda, zaten senelerden beri dağlarda gezmekte olan silahlı PKK unsurlarının, Türkiye hudutları içinde daha yoğun bir şekilde saldırıya geçerek kışkırtıcı eylemlerde bulunması, daha doğrusu Türklerle Kürtleri çatışacak noktaya getirmesi beklenebilir ve kimse için sürpriz olmaz.

5- Bundan sonraki adım, askeri ve sivil çatışmalarının içiçe girdiği bölgede huzur ve asayişi sağlamak için ABD liderliğinde uluslararası bir askerî gücün, Kosova'da, Bosna'da, Afganistan'da olduğu gibi duruma el koyması olabilir. Neredeyse Cumhuriyet kurulalıberi Kürtlere haşin davranmak, kültürel haklarını baskı altına almak, tabii kaynaklarını sömürgeleştirmek ve kültürel asimilasyona tabi tutmak gibi ithamlarla uluslararası platformlarda baskı altında tutulan Türkiye, böylece sırf Kerkük petrollerini ele geçirmek iştihası ile otonom Kürt topraklarına saldıran bir işgalci ülke görüntüsüne bürünür; yine aynı uluslararası güvenlik güçlerinin tavsiyesi ile kendi ülkesinin doğusundan çekilmeye mecbur bırakılır. Bölge muayyen bir zaman zarfında uluslararası gücün denetiminde tutulduktan sonra diplomatik görüşmeler, tazminat talepleri, uluslararası mahkemeler aracılığı ile bölgede Türkiye'nin varlığı askıya alınır.

6- Bu oldu bittiye muhtemelen İran ve Rusya haricinde dışardan itiraz sesi gelmez: AB, gelişmeleri olumlu nitelendirir, ABD ise zaten başından beri işin içindedir ve üstelik diaspora Ermenileri, bu herc ü mercde Ağrı ve çevresinin Ermenistan'a katılması ihtimali artacağı için yeni statükoyu var güçleriyle destekleyeceklerdir. Bu badirede gururu kırılan ve ekonomik dengelerini bir daha iflah olmaz derecede bozan Türkiye, Ermeni lobisinin tazminat ve tanıtma taleplerine de baş eğmek zorunda bırakılır. Böylece Sevr kâbusu hortlatılmış olur.

7- Google'de sıfır maliyetle yayınlanan Kürdistan haritalarındaki sınırlarına kavuştuğunu zanneden Kuzey Irak yönetimini, kısa ve orta vadede çok farklı bir sürpriz beklemektedir: Bu harita, Siyonist liderlerinin XX. yüzyıl başlarında ilan ettikleri "Büyük İsrail" haritası ile tesadüfî denecek ölçüde birbirine benzemekte ve örtüşmektedir. Şu anda Kuzey Irak bölgesinde varlıkları bilinmekle birlikte fonksiyonları henüz öğrenilemeyen İsrail menşeli uzmanların ne işe yaradığı da işte o günlerde anlaşılır!

Kabul etmeliyiz ki bu çok kötü ve kötümser bir senaryo, fakat eldeki veriler, en azından bu senaryonun başlangıcına uymaktadır. Bu kâbusu bugünden önlemenin birden fazla yolu varsa da en kestirmesi, Mesut Barzani'nin Türkiye'deki Kürtlerle ilgili öngörülerinin, yine Türkiye'deki Kürtler tarafından açık ve anlaşılır biçimde reddedilmesi olacaktır.

AKLINIZDA BULUNSUN: BİR MABED SAVAŞÃ□ISI: CEMİL MERİÃ□

"Bir Mabed Bekçisi" ve 'Bir Mabed İşçisi'nden sonra Dücâne Cündioğlu, Cemil Meriç hakkında bugüne kadar yapılan en etraflı ve derinlikli araştırmanın üçüncü ayağını da tamamladı: "Bir Mabed Savaşçısı" (Etkileşim Yay. İst., 2007, 269 s.)

Cündioğlu'nu vasfetmek için "araştırmacı yazar" tâbirini kullanmaktan çekindim çünkü Cündioğlu, bu sıfatın içini doldurabilecek az sayıdaki insandan biri; hem hakikaten yazar, hem de hakkıyla araştırmacı (müdekkik, muhakkik); ne var ki bu sıfatların lüzumundan fazla kullanılması ve tüketilmesiyle meydana gelen araştırmacı-yazar furyasında Dücâne Cündioğlu'nu zikretmeye yüreğim elvermedi; ona daha saygıdeğer bir sıfat bulmak lâzım.

Bu kitabında Dücâne Cündioğlu, Cemil Meriç kitaplarının dışındaki Cemil Meriç'i merak ediyor ve tarih itibariyle otuzlu yıllara kadar sarkan zahmetli bir belge toplama cehdine girişerek 'kitaplarındaki Cemil Meriç'in arka planını, âdeta iğne ile kuyu kazarcasına resmediyor. Bu resim, bir Cemil Meriç hayranını yer yer hayal kırıklığına uğratıp üzebilir fakat Cemil Meriç'in okurlarınca daha iyi tanınmasına yardımcı olacağı âşikârdır. Cündioğlu'nun üç kitaplık devâsâ gayretini, Cemil Meriç'i daha yakından tanımak isteyenler için mükemmel bir hizmet nazarıyla değerlendiriyor ve tebrik ediyorum.

TACMAHAL.ORG

Sosyal bilimlerden herhangi birine ilgi duyuyor ve kendinizi geliştirmek, bir topluluk çalışmasının parçası olmak ihtiyacı hissediyorsanız tacmahal.org sitesini ziyaret etmenizi tavsiye ederim.

İşte birliğin kuruluş manifestosundan birkaç cümle:

"Türkiye Toplumbilimsel Araştırmacılar Birliği, bir grup genç ve onlara danışmanlık eden bir aydınımızın öncülüğünde kuruldu. Sosyal bilimlerde ülkemize hizmet vermeye başlayan bu grup, sosyal bilimlere ait dalları yeniden ele alıp eleştirel bir gözle yeniden yoğurma yolunda. Başta sosyoloji, tarih, medya, tiyatro, sinema, davranış bilimleri, hukuk, siyaset, ahlâk, folklor, uluslararası ilişkiler, edebiyat dalları olmak üzere diğer toplumbilim dallarını da içeren kuruluş, bu başlıklarda ülkemizin muhatap olduğu konuları, kavramları, yargıları ele alıp onları yeniden irdeleme yolunda çalışmakta."

İnşallah kalıcı ve bereketli çalışmalara vesile olur.

Eşarbını yan bağlama!

Tandoğan mitingini kısmen değerlendirdik ama söylenmesi gereken başka şeyler de var: Bu miting, birinci planda Başbakan'ın, sâniyen herhangi bir AK Partilinin devlet başkanı olmasını istemeyenler tarafından düzenlendi (bazı katılımcı ve konuşmacıların TBMM'yi seçimde devre dışı bırakmak arzusunu seslendirdiklerini ise duymazdan gelmeyi tercih edelim).

Bu hakka saygı duyulması ve üzerinde teemmül edilmesi gerektiğini belirtmiştik. Tamamen siyasi muhtevalı bir talebi dile getiren bu mitingde, olağandan daha fazla miktarda Türk bayrağı kullanılmasının gerekçesi -çelişki gibi görünecek ama- "kuvvetle, hatta altı çizile çizile fiilen imâ" edildi. Mitinge katılanlar bayrağı, bağımsızlığı, Cumhuriyet'i, Atatürk'ü ve buna bağlı değerleri seviyor ve destekliyorlardı; bundan daha tabii ne olabilirdi ki?

Burada biraz duralım!

Mitinge katılanlarla aynı dünya görüşünü, aynı siyaset çizgisini, aynı felsefeyi paylaşmadığı halde bayrağını, devletini, bağımsızlığını, Cumhuriyet'ini ve Atatürk'ü sevenleri dışarıda bıraktığını da imâ eden bir anlamı vardı mitingin. Bir başka ihtimâli, yani ortak değerlere saygı ve sempati duyduğu halde mitinge katılanların siyasi taleplerini paylaşmayanları yok sayıyorlardı. Başbakan'ın devlet başkanı olması halinde bu ortak değerlerin tamamı birden tehlikeye girecekti ve onlar bu derin endişelerini ellerindeki Türk bayrağını dalgalandırarak ifade ediyorlardı.

Ulusalcı çizgi, bu gibi milli değerlere yerli-yersiz ama kendileri gibi düşünmeyenleri dışlayacak anlamda vurgu yaptığı için birleştirici olmaktan çok ayırd edici bir anlam öbeğinin doğmasına yol açtı. Devletin, ülkenin, bağımsızlığın, rejimin tehlikede olduğunu varsaydıkları bir noktada, kendileri gibi düşünmeyenleri bağımsızlığa, Cumhuriyet'e, bayrağa muhalif gören inhisarcı, bükülmez bir ayırd ediciliktir bu. Ulusalcılara göre Cumhuriyet'in bu kadar çok sayıda düşmanı olmasının sebebi budur; ülke, bayrak, devlet ancak kendilerinin tercih ettiği üslup içinde sahiplenilir, başka türlü değil.

Bu öyle bir takdim tarzıdır ki, bu değerlere saygı göstermenize rağmen siyasette başka tercihleriniz varsa heterodoks, yani aykırı (düşman) safında buluverirsiniz kendinizi; dışlandığınızı hissederseniz.

Açık konuşalım mı; bu ülkede bayrağa, Cumhuriyet'e, Atatürk'e, bağımsızlığa (farkındayım listede "demokrasi yok" ama idare edeceğiz artık!) sahip çıkanların otomatik şekilde devlet başkanlığı seçiminde taraf olması gerekiyorsa, Başbakan'ın Cumhurbaşkanı olmasını destekleyenlerin adedi miting kalabalığından daha fazla çıkar: Bu saçma-sapan bir değerlendirme biçimidir ve yanlıştır. Temel yanlışlık ise, milli sembol ve kavramların siyasi bir meselede taraf haline konulma arzusundan kaynaklanıyor.

Ulusalcılar, milli sembol ve kavramları harcıâlem tüketime tâbi tutarken nice bin zahmet ve canla tesis edilmiş değerleri bozuk para gibi harcıyorlar; bu sembollerin günün birinde sadece Ulusalcıları markalayan bir siyasi aşiretin remzi durumuna düşmesinden korkarım. Yeri gelmişken, Başbakan'ın Kurban Bayramı'nda bayrak fonu önünde bastırdığı afişlerini doğru bulmadığımı bir kere daha tekrar etmek isterim.

Başbakan'ın Cumhurbaşkanı seçilmesini siyaseten doğru bulmuyorum; mitingcilerin korku ve endişelerini paylaşmıyorum. Devlete ve milli sembollere saygımı birilerine isbat durumunda kalmaktan hayâ ederim. Son iki seçimde oy kullanmadım, Meclis'in seçeceği Cumhurbaşkanına saygı duyacağımı peşinen belirtiyorum. Mitinge katılanlar emin olsun ki, Türkiye'nin çoğunluğu üç aşağı beş yukarı benzer tarzda düşünüyor.

Ulusalcı aşiret, iktidar kavgasını yürütmek için ortak sembollerimizi tüketmekten vazgeçmeli, eşarbını yan bağlamaktan vazgeçerek kendine bir başka siyasi dil bulmalıdır.

İsviçre çakısı gibi cinâyet

Santoro, Danıştay, Dink ve Malatya cinayetlerinin ortak noktası şu: Kaatiller neredeyse kaçmaya bile teşebbüs etmiyor, kolayca yakalanıyor, yakalayan olmazsa gidip sanki karakola teslim olacakmış gibi bir hâl sergiliyorlar.

Bir nevi propaganda cinayeti. Burada bir gariplik var ve bu cür'etin ardındaki belirsizlik insanı korkutuyor. Zanlıların fotoğrafları ile eylemleri arasındaki müthiş tezat da ürkütüyor insanı; "masumiyet ile vahşet arasında demek o kadar fazla mesafe yokmuş" hissi, sizi ürpertmez mi?

Bir başka ortak nokta, yakalanan faillerin, en arkada duran azmettiricileri gizlemekte şaşılacak bir engel teşkil etmeleri, büyük resmin görülmesine mâni olmaları. Demek ki delil bolluğu da bir nevi kamuflaj tesiri yapabiliyor. En fenası ise, dışardan bakıldığında cinayetin trafik kazası gibi olağan, tabii ve sıradan bir hadise gibi görünmesi; "Türkiye'de bu gibi şeyler hep olur canım zaten" dedirten cinsten bir tabiilik. Biz bunu hak ettik mi; demek ki etmişiz!..

Her defasında aynı şey oluyor; her cinayetten sonra birileri çıkıp "işte eseriniz gurur duyun, siz azmettirdiniz" diye ötekileri suçluyor. Kışkırtıcı haber analizleri, yorumlar yapılıyor ve zihinler kirleniyor. Bana öyle geliyor ki, cinayetlerin planlayıcıları, olayın bu kadar zihin kirliliği yaratmadığını hissetseler, "bu ülke normalleşiyor galiba" deyip vazgeçecekler. Tartışma şehveti ve suçlama zevki ile cinayetleri yeşertip büyütüyoruz ister istemez. Aynı delikten iki kere yılan sokmasına uğramamak ferâsetse, bizim sıfatımız nedir?

Bunlar mesele değil; istesem şu an itibariyle basında yayınlanan ipuçlarından hareket ederek bütün siyasi görüşleri, dini eğilimleri, resmi kurumları, köşe yazarlarını, gazeteleri itham eden, üstelik mantık örgüsü güçlü örnekler verebilirim ve bu Türkiye'nin üstüne çöreklenen

sis perdesini yoğunlaştırmaktan başka hiçbir şeye yaramaz, yaramıyor. Öyleyse abuk-subuk yorumlarla problemin bir parçası haline gelmekten kaçınmak gerekiyor.

O çok önemli noktayı ne küçümseyelim, ne de yok sayalım: Planlayıcılar, bolca ideolojik telkin, üç beş kuruş da para ile bu ülkede çok ucuza kullanabilecekleri tetikçi, infazcı bulmakta sıkıntı çekmiyorlar. Medya kültürü ve ideolojik sertlikler, bir cinayet işlemekte memleketi kurtaracağını zanneden örtük akıllı çocuk ve gençlerin yetişmesine müsait bir zemin hazırlıyor. "Kesin inançlı" yetiştiren odaklar iyi kontrol edilemiyor; bu konuda caydırıcı nitelikte bir toplumsal baskı oluşturamamışız. Hiç şüphe etmem ki gençlerimizin büyük çoğunluğu doğruyu eğriden ayıracak kadar şuur sahibidir; saatli bomba gibi nereye çarpacağı belli olmayanlar ise azlıktır. O gibi azlıklar ise izlenir, kontrol altında tutulur, bir şekilde caydırılır. Bu noktada istihbarat güçlerinin ve emniyetin, -en azından bu cinayette- önleyici nitelikte bir tedbire gitmediği fark edildi. Dink cinayetinde ortaya çıkan istihbarat zaafı, Malatya hadisesinde de tekrarlanıyor sanki.

İsviçre çakısı gibi çok maksada hizmet eden mükemmel (!) cinayetler bunlar. Bu bakımdan emniyetin istihbarat zaafı, hâliyle İçişleri Bakanlığı'nı ve hükümeti de ilgilendirmelidir. Hükümet bu gibi meselelerde "surda gedik açtırmamak" hesabıyla hareket ediyor; bu "kararlılık gösterisi"ni ben idari ve siyasi açıdan doğru bulmuyorum. Kararlılıkla inat arasındaki mesafe fazla değil; âkıl olmak lazım.

Bu seri cinayetler Türkiye'yi Batı dünyası önünde hacîl, beceriksiz ve tehlikeli bir mevkie düşürüyor; aydınları sokak ortasında arkasından vurup öldüren, mâsum misyonerleri besmelesiz kıtır kıtır kesen, hukukçularını kurşun yağmuruna tutan, farklı inançlara hayat hakkı tanımayan tekinsiz, güvensiz, yüksek riskli bir ülke.

Manzara bu mu gerçekten?

Basında yeni bir çığır: Polis-basın el ele

Bugünlerde Nokta Dergisi'nin başına gelen pişmiş tavuğun başına gelmemiştir herhalde. Olanları biliyorsunuz; derginin genel yayın yönetmeni Alper Görmüş, iki bin küsur sayfa tutan darbe günlüğünü ciddiye alarak haber yaptıktan bir süre sonra polis dergiyi resmen ve alenen bastı; bilgisayarlara, arşive, masalara, çekmecelere, dolaplara el koyup gizli bilgi aramaya girişti.

Ne var ki koca dergi bu; çekmecesi, rafı, kitaplığı, rafı, tereği, bilgisayarı, CD'si, arşivi ile koca bir evren. Polisler, aldıkları emir gereği işe yarar gördükleri her şeyi kopyalamaya başladılar.

Kopyala kopyala bitmez! Mecburen iş ertesi güne sarktı. Böylece dergide polislerle gazeteciler yan yana, omuz omuza, sırt sırta teşrik-i mesaiye başladılar.

Bir taraftan derginin yeni sayısının hazırlanması lazım; ne yapmalı?

Geçen hafta Nokta dergisinde polislerle gazeteciler arasında şöyle sohbetler yaşanmış olmalı! Meselâ dedik...

-Ã□mirim, biraz şöyle sandalyenizi kenara çekseniz de siz hard diskimi kopyalarken ben de şu röportaj metnini laptopumla deşifre etsem?

-Aa, ne demek gazeteci kardeş, buyrun, zaten işim birkaç güne bitecek fakat sizin bilgisayarın işlemcisi hayli ağırmış, yavaş yürütüyor kopyalama işlemini..

-Valla patronlara söylüyoruz değiştirseniz iyi olacak diye ama dinlemiyorlar bile.

-Haklılar valla kardeş, firmalar her sene üç dört yeni model çıkarıyorlar; her modelde programların bir üst versiyonunu yüklemek gerekiyor, bu işin sonu yok gibi; üstelik kucakla para...

-Bizim patron da aynen böyle diyor işte; teknolojiyle yarışmayın evladım, iş üretin, haber yapın diye nutuk çekiyor boyuna...

-Allah yardım etsin kardeş; işiniz zor!

-Memur bey, bir dakikalığına bilgisayarıma girebilir miyim, arşivim klasöründe bir fotoğrafa göz atmam lâzım, acaba mümkün mü; bir saniye sadece!

-.....!

-Kimseye söylemem söz, sadece bir saniye...

-Olmuyor ki kardeşim, bizimki de neticede bir nevi kamu hizmeti. Sizin yaptığınız da güvenlik görevlisini mesai esnasında tâciz...

-Aman estağfurullah, tâciz ne kelime, şey sadece...

-Tâcizdir elbette, yani rahatsız etmek. Her isteyen gelip bir klasöre baksa biz artık Ramazan'a kadar burdayız demektir. Olmuyor ama!

-Alper Bey, bir dakika görüşebilir miyiz?

-Buyurun komiser bey, nasıl yardımcı olabilirim?

-Dışardan kumanya gelecekti ama galiba yoğun trafiğe takıldılar. Sizin çay ocağından ücreti mukabilinde çay içmemizde bir sakınca olabilir mi?

-Aman efendim çayın lafı mı olurmuş, derhal!.. Sahi siz yemek de yemediniz, puaça, simit filan da getirteyim hemen..

-Vallahi mahcup ediyorsunuz, teşekkür ederim konukseverliğiniz için...

-Gazeteci kardeş, işine karışmak gibi olmasın ama bence sol sütundaki spotu iki punto daha büyük görmelisin, daha dolgun durur!

-Yaa öyle mi?.. Hmm, deneyelim bir... sahi yahu, gerçekten iyi durdu ama yapamam!

-Niçin yapamazsın abi, bak mis gibi oldu?

-Derginin prensiplerine aykırı, böyle başlıkları hep onaltıdan görürüz.

-Ah ben gazeteci olacaktım ki! Sahi yahu, ben çok güzel şiir yazarım, okumak ister misiniz, yanımda vardı birkaç tanesi...

-De get kardeşim sabah sabah!

-Amirim, postacı geldi, içeri alayım mı?

-Al oğlum ama zarfları önce sen aç; içinde soruşturmamıza yarayışlı evrak varsa köşebaşından fotokopi ettir getir!

-Anlaşıldı âmirim, gel bakalım postacı!

-Yav Alper Bey, bizde CD kalmamış, şimdi işi uzatmayalım, şurdan birkaç boş CD verseniz de biz yarın getirsek; nasıl olsa yarın da buradayız.

-Lâfı mı olur canım birkaç CD'nin; yarın iş erken biterse deniz kıyısında mangal partisi de yaparız!

Bizde öyledir; bir arada, aynı mekânda birkaç gün yaşamak zorunda kalan insanlar hemen kaynaşıverirler; meselâ özel hayatı hakkında pek ketum davrananlarımız bile bir otobüs yolculuğunda yanında oturan yol arkadaşına açılmak ihtiyacı hisseder.

Nokta dergisinin binasındaki "kopyalama" işlemi esnasında, yukarda okuduğunuz türden diyalogların geçip geçmediğini bilmiyorum. Sadece tahminden ibaret şeyler.

Dışardan pek garip, hatta ayıp gibi görünen bu arama işleminin kanuna uygun yapıldığından şüphe etmiyorum ama hukuka, daha da önemlisi nezakete ve basın geleneklerine uygunluğu hakkında şüphelerim var. İnşallah bu talihsiz olay, bir daha asla tekrarlanmaz.

Buradan Nokta çalışmalarına 'geçmiş olsun' diyor, yalnız olmadıklarını hatırlatıyoruz.

İki tavşan; hiç tavşan

-Üstâdım, aziz hocam, sizi son günlerde pek dalgın ve gergin görüyorum. Değersiz ve haşarı bir öğrenciniz olarak belki bana düşmez ama, size duyduğum sevgi ve saygı sormamı emrediyor; neyiniz var değerli büyüğüm, hasta mısınız; kötü bir haber mi aldınız, yapabileceğim bir şey var mı?

-Aman Çekirge, iyi ki geldin, soracaklarım var sana. Oğlum söylesene, niçin 70 milyon kişi çifti çubuğu bırakıp 26 Nisan Perşembe gününü bekliyor?

-Bunda bilmeyecek ne var hocam, 26 Nisan Perşembe tarihi, Anayasa'nın 102. maddesine göre Cumhurbaşkanlığı için on günlük aday gösterme süresinin son günü, ertesi gün artık aday gösterilemeyecek ve Perşembe günü gösterilen aday veya adaylar 20 gün içinde oylanacak.

-İyi ama evladım, on gün diyorsun; daha evvel açıklansa da, tombala piyango sonuçlarını bekler gibi sıkıntıya girmesek olmaz mı?

-Olur elbette, zaten on günlük süre, adaylar kamuoyunda tartışılsın, tanıtılsın, haklarında bir kanaat oluşsun diye konulmuş. Fakat Başbakan, adayını son güne saklıyor; sürpriz yapacakmış, belki rakiplerini ters köşeye yatırmayı düşünüyor...

-Yahu ben sıkıldım bu işten, nedir bu kadar ketum davranmanın sebebi? Devlet başkanı olacak kişinin adı son gün sürprizine bırakılır mı? Kendi halinde bir vatandaş olarak bu taktikten hazzetmedim açıkçası..

-Siz beğenmeyebilirsiniz ama Başbakan bu oyunu çok tuttu değerli hocam. Kendi aralarında "süreci iyi yönettik" diye seviniyorlarmış duyduğuma göre.

-İyi yönetmeleri gereken başka şeyler de dururken, bula bula bu süreci mi bulmuşlar?

-Ketum davranmak iyidir ama hocam, siz hep tavsiye edersiniz...

-Ketumluk iyidir ama açıklık, şeffaflık ve samimilik de iyidir oğlum; bana kelime oyunu yapmaya kalkışma. Nedir yani, gökten zembille herkesi hayran ve mutmain kılacak bir yeni namzet mi indirecekler Perşembe günü?

-Öfkelenmeyiniz hocam, tansiyonunuz?..

-Öfkelenmiyorum oğlum, öfke bizim öğretimize uygun düşmez zaten. Ben, kanunların açıklarını kollayarak süreçleri zora sokmayı, gereksiz yere heyecan fırtınası estirilmesini doğru bulmuyorum. Muhalefetin 367 saçmalığını da aynı sebeple eleştirmiştim zaten. Bir taraf atları yokuşa sürerek kriz çıkarmayı hesaplar, ötekiler işi son ana kadar bekleterek kendince siyasi ustalık gösterilerine girişir. Nedir yani, neticesi iki metre murabba'lık bir toprak çukuru değil midir?

-Başbakan da aynen böyle söylemişti geçenlerde, ilginç!

-Söylemekle bitmez oğlum, yaşamak da lazım. Nazari doğruların siyasette kıymet-i harbiyesi yoktur. Siyaset, insani meziyet ve değerlerin tutunabileceği bir iklim gibi görünmüyor bana. İki tavşan kovalayan ikisini de tutamaz. O lâfı söyleyen adamın, akabinde dünya nimetlerinden elini eteğini çekip iç âlemine dönmesi beklenirdi!

-Ama bir siyasetçi olarak dünya nimetlerinin geçici ve nihayetli olduğunu farketmesi de olumlu bir değer sayılmaz mı hocam?

-Ah Çekirge, insanın trajedisi oradadır işte. Nazari doğrular hava gibi su gibi hepimizin en yakınında gezinir, küçük bir gayretle onlara dokunabiliriz fakat kahramanlık, doğrular için hayatını rehin bırakmandır. Hepimizin hayatına bir bak; ömrümüz doğruları farkettikten sonra, "ama filan sebeplerle şimdilik böyle davranmam daha doğrudur" tarzındaki küçük aldanışlarla dolu değil mi? İnsanın trajedisi de budur işte!

-Siz başbakanın adaylığına karşı gibisiniz, doğru mu anlıyorum?

-Doğru olan haklı olmak değil, haklı kalmaktır Çekirge; mutlak monarşilerde bile reâya, müstakbel kralının adını bilir en azından. Ben şahsen sıradan biri olarak şu sun'i gerginlik sürecinden incindiğimi söylüyorum. Her kimse o sürpriz aday hayırlısı olsun derim sadece!

Otobüs taşımacılığında artık bir şeyler değişmeli!

Toplu kara taşımacılığının Türkiye'deki tarihi, siz bilemediniz yarım asır civarındadır. Ellili yıllarda şehirlerarası yolcu taşımacılığını üstlenen burunlu otobüslerden bu yana, bir seyahat aracı olarak otobüsün yapısında devrim niteliğinde değişiklikler olmadı. Evet, artık daha güçlü motorlar kullanılıyor, yolcu taşıma kapasitesi arttı, yolcu koltukları daha rahat ve ergonomik tarzda tasarlanıyor, bagaj kapasitesi de genişledi fakat yolcu güvenliği açısından durum değişmedi: Hâlâ, dört tarafı camlarla donatılmış, üzeri sacdan çatılma bir tavan altındaki uzun bir dikdörtgen mekânda, emniyet kemeri olmayan koltuklara oturarak seyahat ediyoruz.

Ellili yıllarda da öyleydi.

Otobüs tasarımından ve imâlatından anlamam; kara taşımacılığı ilgi alanlarımdan biri değildir; dolayısıyla söyleyeceklerim, konunun uzmanlarınca "câhilâne" bulunabilir. Sadece bazı dikkatlerimi kamuoyu ile paylaşmak istedim.

Geçen hafta Aksaray-Konya karayolundaki feci otobüs kazası hepimizi çok üzdü. Deneye-yanıla öğrenmeyi tercih eden bir toplum olduğumuz için en azından bu kazâdan öğretici birtakım dersler çıkarılması gerektiğini düşünüyorum:

1- Yeni nesil otobüsler çok güçlü motorlara, üstün çekiş gücüne sahip. Bu yüzden otobüslerin alt kısmındaki bagaj kapasitesi artırıldı. Yolcu kabini ise yukarıya kaldırılarak otobüslerde ağırlık dengesi yükseltildi. Bu değişiklik, otobüslerin yere tutunma kabiliyetini azaltırken savrulmasını artırdı; buna mukabil bagaj kısmı normal şartlarda yolcu kabinine göre daha ağır yüklerle doldurulduğu için üst kabin devrilme ve çarpışma anlarında en kolay tahribata uğrayacak derecede zayıf kaldı.

2- Nitekim otobüs kazalarında en çok tahribata uğrayan kısım üstteki yolcu kabinleridir. Otobüsün tavanını ana şasiye bağlayan direklerin yeterince güçlü olmadığı, özellikle devrilme ile sonuçlanan kazalarda kolayca bükülüp kırılarak içindeki yolcuları koruyamadığı da âşikâr hale geldi. Yolculukta seyir zevkini artırmak için tercih edilen panoramik cam görüntüsünden fedakârlıkta bulunarak yolcu kabinini kaza anında ezilmekten koruyacak daha güçlü yan direkler tasarlanması artık gözden kaçırılamayacak derecede önemli bir gereklilik haline gelmiştir.

3- Binek otomobillerde artık arka koltuklardaki yolcuların da emniyet kemeri kuşanması şartı getirildi ve bu faydalı bir uygulamadır. Otobüslerde ise öndeki dört koltuğun haricinde emniyet kemeri bulunmuyor. Otobüslerin bütün koltuklarında mecburi emniyet kemeri uygulaması hemen başlatılmalıdır.

4- Türkiye, artık trafik denetiminde "mış gibi" yaparak vaziyeti idare etmekten vazgeçmelidir. Herkes biliyor ki bu ülkede trafik denetimi adı var, kendi yok bir uygulamadır; gayrıciddidir, tesadüfidir, belirli standardı yoktur ve son derece seyrektir; o yüzden her trafik kazasında trafiği denetlemekle görevli güçler, daha işin başında, bana göre, -o meşhur oranlama hesabıyla- 8/3 oranında vebali yükleniyorlar. Doğru ve sıkı denetim, kazaları en azından yarı yarıya azaltacaktır.

5- Ekonomik sebeplerden ötürü otobüs firmaları, yolcu kabininde mümkün olduğunca daha çok yolcu taşımak istiyorlar. Daha fazla yolcu koltuğu ise, saatlerce süren yolculuk esnasında yolcunun gitgide daha küçük alanlara sıkışması sonucunu doğurduğu gibi ilave emniyet tedbirlerinin uygulanmasına da imkân bırakmıyor. Bu açmazın derhal çözülmesi gerekir. Otobüs üreten firmalar mütemadiyen daha konforlu olduğu ileri sürülen üst modeller piyasaya sürmek suretiyle taşıyıcı firmalar arasında haksız rekabeti körüklüyorlar; bu yüzden taşıyıcı firmalar, henüz satın aldıkları otobüsün borcu bitmeden yenisini sipariş etmek, bilet fiyatlarında indirim yaparak iç rekabete girişmek, bazen mazot parasını bile kurtarmayan uzun seferlere çıkmak zorunda kalıyorlar.

6- Doğru olan şey, otobüs tasarımını yeniden ele almak, yolcu sayısını otuz küsur civarına düşürecek derecede geniş ve güvenli bir iç mekân imâl etmektir. Yeni tasarım otobüslerde otobüsün ağırlık merkezi yere doğru yaklaştırılmalı, bagaj taşımasında uçaklarda uygulanan kurallara riayet edilmelidir. Yolcu kabininde her koltuk, muhtemel bir çarpma ve devrilme ânında yolcuyu darbe ve savrulmalardan koruyacak dayanıklı ve şeffaf plastik kabinlerle desteklenmelidir.

7- Teklif ettiğim emniyet tedbirlerinin yolcu güvenliğini artırırken, yolcu başına maliyeti yükselteceği açıktır; bu mahzuru önlemek için karayolu taşımacılığını düzenleyen kamu otoritesinin sektöre müdahalesi kaçınılmaz görünüyor. Yüksek güvenlikli otobüslere cazip vergi indirimleri uygulanabilir; otobüs üreten firmalar her sene cicili bicili üst modeller üretmek yerine güvenlik standardı yüksek modellere yönelmek konusunda centilmenlik anlaşmasına davet edilebilir.

8- Güvenlik şüphesiz konfordan önce geliyor ama konfor da ihmal edilmemelidir. Yeni nesil otobüslerde günün teknolojik ihtiyaç ve imkânlarının rahatça kullanılabilmesi de düşünülmelidir. Otobüslerde cep telefonlarının kapatılması mecburiyeti, nezakete uygun ise de haberleşme ihtiyacını sınırlandırdığı için komik görünmeye başladı; kezâ İpod türü âletler, dizüstü bilgisayar kullanımı ve internet bağlantısı da artık kaçınılmaz gereklilikler zümresine girmiş bulunuyor. Bu gibi kolaylıkların vakit geçirilmeden otobüs taşımacılığına uygulanması lazımdır.

9- Otobüs işletmecileri bu teklifleri duyunca, "biz bu işi bırakalım, zaten kıt kanaat ayakta duruyoruz; bunca yüksek maliyetleri artık kaldıramayız" diye feveran edeceklerdir fakat

bugüne kadar sürdürülen şekliyle karayolu taşımacılığının bir çıkmaza doğru gitmekte olduğunu onlar da farkediyor olsalar gerektir. Anadolu'da bugünlerde önemli bir dönüşüm başladı: Havayolu şirketleri, gitgide artan bir hızla merkezlerle taşra şehirleri arasında yolcu taşımaya ve çok cazip bir fiyat tarifesi uygulayarak orta halli, mazbut bütçeli insanları da uçak ile tanıştırmaya başladılar. Havayolu taşımacılığında Türkiye kabuğunu kırıyor, özellikle uzun mesafe yolculuklarında bir süre sonra otobüs seferlerinin önemli miktarda azalması beklenebilir. Otobüs firmaları, zaten yaklaşmakta olan havayolu taşımacılığı rekabeti karşısında diri kalmak için sektörlerini yeniden yapılandırmaya mecbur görünüyorlar. Bu yüzden bir an önce kendi aralarında büyük bir kurultay tertipleyerek otobüs işletmeciliğinin geleceğini ve yeni model otobüslerin hangi üstünlükleri taşıması gerektiğini tartışmaya başlamaları gerekiyor.

10- Büyük ihtimalle her şey bir süre sonra eski ritmine dönecek, yeni bir çok ölümlü trafik trajedisine kadar mesele unutulacaktır fakat hiç olmazsa bu sektörde yeni standartlar ve yeni arayışlar geliştirerek, dünya çapında otobüsle yolcu taşımacılığında bir devrim yapmak fırsatı önümüzde duruyor.

Üstesinden de gelebiliriz görmezden de; karar bizim.

AKLINIZDA BULUNSUN: TÜRK MUCİT

Bugünlerde NTV televizyonu, saçma-sapan yarışmalar ve dedikodu programlarına bir yenisini ilave etmek yerine çok güzel ve faydalı bir düşünceyi gerçekleştirmeye başladı. Haberiniz vardır; programın adı "Türk Mucit". Seyircilerini araştırmaya, üretmeye, düşünmeye iten bu gayreti alkışlıyor, NTV'nin diğer kanallara bu konuda örnek olmasını diliyorum.

Ya bir de şair ve hukukçu olsaydım?...

Tandoğan Mitingi'nin tadı damaklarda kalmış olmalı ki, bu hafta sonu, "aşk ile bir dahi" diyerek yeni mitingler tertiplenmesi konusunda bir panel düzenlenmiş. Panelistlerin ortak özelliğini bir kenara kaydedelim; hepsi de hukukçu.

Yeni Şafak gazetesinin haberine göre dinleyicilerden bir kısmı da panelistlerle el ele vererek, cumhurbaşkanlığı seçimini zora sokacak ilginç fikirler geliştirmişler.

İlk parlak fikir bir dinleyiciden gelmiş ve fikrini kısaca, "Ordu millet el ele verdiğinde bundan 27 Mayıs çıkar" şeklinde açıklayınca salon alkışa boğulmuş. İlk panelist, 23 Nisan için hazırlanan Milli Piyango biletinde gizli bir başörtüsü fotoğrafı olduğunu keşfederek hükümeti cürm-i meşhut (suçüstü) halinde yakalamış. Ardından öteki panelist sazı ele alarak "Sezer, Bakanlar Kurulu'nu toplayıp istifaya zorlasın" deyince öteki panelist, "Sezer'in öyle bir yetkisi

yok" diye ikazda bulunmuş; bunun üzerine bir önceki panelist, "öyleyse anayasa kitapçığını Erdoğan'a atsın" buyurmuş.

Nasıl akıllar ama; durun hele, devamı var:

Bunun üzerine üçüncü panelist, "aramızda demokrasiye saygı gösteren sözde solcu arkadaşlar var; sandık sonucunu kabullenmeliyiz filan diyorlar ama sandıktan hep yanlış adamlar çıkıyor; öyleyse devlet başkanını Meclis seçmesin" demiş. Bunun üzerine öteki panelist, "seçim önemli değil; ertesi gün Anayasa Mahkemesi'ne gidilsin, onlar da seçimi iptal ediversin" deyince ilk panelist, "bunlar Anayasa'ya uygun şekilde adım atıyorlar lakin demokrasiyi koruyacağız diye de buna göz yumamayız" şeklinde mevzuya katkıda bulunmuş.

Bunların parlak fikirler olduğunu kabul ediyorum ama "el elden üstündür" hükmü fehvâsınca bu hususta daha parlak buluşlar yapılabileceğini düşünüyorum. Mâdem bu hukukçu panelist arkadaşların meseleyi mütalaa seviyesi böyle bir seviye gösteriyor, biz de aynı seviyede çözümsüzlüğe katkıda bulunmalıyız (üstelik ben hukukçu bile değilim ha!)

N'aapayım, çok duygulandım okuyunca, hamiyyetim kabardı, benim de çorbada tuzum bulunsun istedim. Buyrunuz:

İktidar milletvekilleri, "yoklama kaçağı" oldukları gerekçesiyle apar topar askere çağrılsınlar ve oylamalara katılamasınlar. Meclis 20 günde seçim yapamayınca genel seçimlere gidilsin; ortalık karışsın.

Sezer'in görev süresinin henüz dolmadığı, 7 yıllık sürenin aslında 77 olduğu halde mürettip hatası yüzünden öteki 7'nin ihmal edildiği üzerine ciddi bir tartışma açılsın. YÖK'ün Rektörler Komitesi, "hakkaten öyleydi" diye rapor yayınlasın. 1982'de Resmi Gazete'yi basan matbaanın mürettiplerinin yeminli ifadelerine başvurulsun; ortalık karışsın.

Başbakan'ın sabıka sicili araştırılsın; vaktiyle kız kaçırdığı, okeyde taş çaldığı, imam-hatipte kopya çektiği tesbit edilsin ve basına sızdırılsın. Basın da "böyle biri nasıl devlet başkanı olur?" diye kampanya başlatsın; ortalık karışsın.

Veya daha iyisi, 946'da serbest seçim yaptırarak çok partili hayatın başlamasına sebep olan İsmet Paşa'nın o tarihte aklının başında olmadığı, hukuken mahcur bulunduğu öne sürülerek 60 seneden beri havanda su dövdüğümüz ilan edilsin ve bütün seçim sonuçları iptal edilerek CHP yeniden iktidara getirilsin; valiler, CHP'nin il başkanı olsun; ortalık karışsın.

Köy enstitüleri açılsın (konuyla ilgisi yok ama, bazıları sevinsin diye ilave ediyorum buracığa!) Halkevleri şenlendirilsin. Biri hariç (anladın onu sen) televizyonlar kapatılsın; ortalık karışsın.

Bende akıl çok ama yerim dar. Atları yokuşa yormanın binbir yolu var, ümid ederim ki bir işe yarar (kaafiye oldu yahu, şair miyim neyim?)

Ülkeye hizmetin ucu bucağı yok; düşünün ya bir de hukukçu olsaydım, neler neler keşfederdim kim bilir?

Kendimi kutluyor ve buluşlarımı antidemokratik kuvvetler birliğine armağan ediyorum.

Bürokratik muhalefete uzatılan barış çelengi: Abdullah Gül

Recep Tayyip Erdoğan, kendinden sonra partisinin en güçlü ismini aday göstererek kasım seçimlerini ne kadar önemsediğini gösterdi; kendisinin adaylığı neticede bir "Pirüs Zaferi" (Askeri ve siyasi edebiyatta sık kullanılan bir kavram olarak ağır kayıplar pahasına kazanılan, neticede kazanılmaya değmeyen galibiyetleri anlatmak için kullanılır) olacaktı.

Abdullah Gül'ün adaylığı ile ortaya çıkan mesele, şimdiye kadar başarıyla yürüttüğü Dışişleri Bakanlığı görevinde halefinin kim olacağıdır. Anayasa'nın 109. maddesi, parlamento dışından bakan atanmasına izin verdiğine göre, "Stratejik Derinlik" kitabının yazarının bu göreve atanması, yeni Cumhurbaşkanı'nın ilk önemli kararı olabilir; bunu "parti içi mesele" olarak kabul edip diğer ayrıntılara geçelim.

Kabul etmek gerekir ki Abdullah Gül, -Başbakan da dahil olmak üzere- AK Parti içinden çıkarılabilecek en münâsip ve liyâkatli isimdi; gerek mülâyim ve kararlı şahsiyeti, gerek Dışişleri'nde kazandığı devlet tecrübesi ile devlet başkanlığı görevini başarıyla yerine getireceğine güveniyorum.

Devlete ve millete hayırlı olsun.

Yukardaki değerlendirmeye, muhalefetin de katılmaması için bence hiçbir sebep yok. Çünkü Gül'ün adaylığı, muhalefete sunulmuş bir barış çelengi olarak okunmalıdır; sadece eşinin başörtülü olması konusunda Gül'ün adaylığı bazı itirazlara sebep olabilir ve muhalefetin gerginlik siyasetini tırmandırması beklenebilir. Bu noktada seçilmiş ve atanmış mevkiindeki bütün muhalif unsurların olgun davranması ülkenin hayrına olacaktır; çünkü muhtemel Cumhurbaşkanı olarak Abdullah Gül'ün Anayasa'ya, devletin temel niteliklerine ve önceliklerine, hukuk devleti prensiplerine en az selefi Sayın Sezer kadar hassasiyetle sahip çıkacağına ve titizlik göstereceğine şahsen kuvvetle inanıyorum; bu güven hissim sadece Abdullah Gül'ün şahsıyla kaim bir beklenti değildir; o makama yükselecek en aykırı ismin bile, "taç giyen baş akıllanır" fehvâsınca başka türlü davranamayacağını düşünüyorum.

Muhtemel Cumhurbaşkanı olarak Abdullah Gül'ün rutin temsil görevlerinin dışında üstesinden gelmesi gereken en önemli fonksiyonu, bürokratik ve toplumsal değerler arasında karşılıklı iyiniyetli yaklaşımlara cesaret vererek uzlaştırıcı bir rol oynamak olacaktır. Sayın Sezer bu çatışmada bütün varlığıyla bürokratik değerlere tutunmuş ve halk nezdinde birleştirici olmaktan çok, bazılarının pek sempati duyduğu, diğer bazılarının ise pek sevmediği bir figür görüntüsü vermişti. Bu çatışmanın artık sona ermesi gerekiyor ve

Abdullah Gül, eğer yeni görevinin başlangıcında özellikle bürokratik kanadın iyiniyete dayanan kredisi ile karşılaşırsa bürokrasiyle toplum arasındaki kırgınlığı uzlaştırabilecek donanıma sahip bir isimdir. Türkiye bu şansını iyi kullanmak zorunda. Geleneksel bürokratik iktidarın nimetlerini kaybetmemek için sertlikte sınır tanımayacağını imâ eden duran bürokrasi seçkinleri, yeni Cumhurbaşkanı'nı destekleyerek ve ona duydukları güveni hissettirerek devletle toplum ilişkilerini ayıran fay kırığını ortadan kaldırabilirler ve neticede Türkiye kazançlı çıkar. Böyle bir tevhid görüntüsüne çok ihtiyacımız var çünkü Ankara kulislerinde pek de önü ardı düşünülmeden savurulan karşılıklı sertlikler, toplumda -ucu bölünmeye kadar uzanabilecek- derin kırgınlıklara sebep oluyor.

Türkiye'nin artık en geniş mânâda normalleşmesi gerekiyor ve Abdullah Gül'ün muhtemel Cumhurbaşkanlığı, normalleşme sürecinin başlaması için ümit verici bir adımdır; yine ümid ederiz ki yeni dönemde, ideolojiden çok sahici meseleler konuşulur. Abdullah Gül'ün bu beklentiyi layıkınca değerlendirmek için üzerine düşeni yapacağını zannediyorum; inşallah bu iyimser beklentimde yanılmam.

Buradan Vestel'e sesleniyorum

Karşıdan bakılınca, insanda ciddi bir intiba uyandıran bir kaafile hukukçu, gazeteci ve akademisyenin şu mâhut 367 meselesini, sanki aslı astarı varmış gibi tartışmaları, 367 denilen şeyin varlığına delâlet eder gibi görünüyorsa da gerçek durum öyle değil.

Fakültelerin ilk yarıyıllarında okutulan hukuka giriş dersinin sınavında, "Anayasa'nın 96. ve 102. maddelerine göre, cumhurbaşkanlığı seçiminde toplanma yeter sayısı 367'dir; doğru mu, yanlış mı?" sorusunun cevabında "doğru" şıkkını işaretleyen lisans talebeleri, havada, karada, suda; Ortadoğu ve Balkanlarda, AB ülkelerinde, Patagonya'da ve hatta lineer mantığa takla attırmalarıyla tanınan Pasifik Okyanusu'ndaki bilumum muz cumhuriyetlerinde tek muayyen ve kaçınılmaz muameleye mâruz kalırlar:

Sıfır almak!

Bir başka ihtimâl, CHP'nin herhangi bir seçimde zafer kazanması kadar muhâldir, bâtıldır, bednâmdır.

Peki, nasıl oldu da bu derece aykırı, akıllara ziyan ve mantığı yumurtanın dikine durması derecesinde zorlayan şu 367 buluşu, Türkiye'nin gündemine sokulabildi; başta iktidar partisi olmak üzere siyasi partiler ve bütün Parlamento, yayın organları ve hatta Rektörler Komitesi gibi müheykel müesseseler, ciddiyeti itibariyle ancak, "bir ok attım kebab oldu" vecizesinin yanına konulabilecek bir garip yorumun etrafında ciddiyet hâlesi oluşturabildiler?

Bu husus, dünkü gazetelerin bazılarında yer alan Vestel firmasının % 90 nisbetinde enerji tasarrufu vaad eden yeni teknolojik buluşu kadar hayranlık uyandırıcı bir muammâdır!

367'nin ilk kâşifi her kim ise şahsi haset ve takdir hislerimi alenen kabul buyurmasını ricâ ediyor, Vestel'e ise söz konusu şahsı derhal yüklü bir transfer ücreti mukabilinde firmanın Ar-Ge kısmına kazandırmasını nâçizâne tavsiye ediyorum; yeni transferinin Vestel'e, futbol şubesinden daha çok reklâm, para ve itibar kazandıracağına şüphem yoktur. Böyle bir mûcidi her firma bünyesinde görmekten haz duyacaktır.

Saat 16 sularında Meclis'te 360 milletvekilinin bulunduğu belli oldu; bu durumda CHP'nin vaadini yerine getirerek Anayasa Mahkemesi'ne başvurmasını bekleyebiliriz. Bu müracaat, ihtiva ettiği usûl incelikleri bakımından çok merak uyandırıcı bir süreç olacak ve mahkeme tarafından kabul edilmesi bile hukuk ulemâsı nezdinde yıllar boyu sürebilecek tartışmalara konu teşkil edecektir. Tabii en çok merak edilecek husus ise mahkemenin hangi istikamette karar vereceği...

Önceki gün akşam eski adalet bakanlarından biriyle aynı mecliste iken sohbet esnasında, 367 meselesinin CHP tarafından Anayasa Mahkemesi'ne götürülmesi halinde mahkemenin bu talebi kabul ve itirazı yerinde bularak Meclis'in (bu satırların kaleme alındığı şu esnada) yaptığı oylamayı iptal edeceğini, çünkü müracaatı öncelikle görüşmeye alacaklarını belirtmiş olmalarının ihsâs-ı rey sayıldığını ileri sürdü. Bu şaşırtıcı tahmini sizlerle paylaşmak için kendisinden izin istedim; izin verdi.

Şu anda hukuken böyle bir dava mevcut bulunmadığına göre, mahkemenin kararını etkilemesi söz konusu olmadığı için fikrimi belirtmek isterim: CHP'nin itirazı haklı bulunduğunda olabilecek en vahim ihtimallerden biri, başta lâfzı ve metni ile Anayasa ve anayasal kurumlar olmak üzere, parlamenter düzenin, demokrasinin ve elbette Cumhuriyet'in de büyük bir güven kaybına uğramasıdır. Buna paralel olarak yumurtayı dik durduran 367 buluşunun mahkemece ciddiye alınması, kısa vadede AK Parti oylarının zirve yapmasına ve Sayın Baykal'ın bir kitap yazmasına sebep olabilir: "Siyâsî Hâtıralarım!" Bu kitabında Sayın Baykal'ın şu gibi bölüm başlıklarına yer vereceğini tahmin ediyorum: "Kurultay püflerim", "Beni kimler yanılttı?", "CHP iflâh olabilir miydi?", "Emekli oldum, huzuru buldum", vs., vs., vs...

Osman ve Osman gibiler için 'E' şıkkı

Geçenlerde Virginia Üniversitesi'nin İngilizce bölümü talebelerinden Güney Koreli Cho Seung-Hui, sevgilisinin kendini terk ettiğini ve başka çocuklarla çıkmaya başladığını öğrendiğinde gidip, "ben sana hayran, sen cama tırman" makamında âşık olduğu sevdalısı, 18 yaşındaki Emily Jane Hilscher'i ve o esnada araya girip, "dur kardeş, elini kana bulama, Amasya'nın bardağı; biri olmazsa öteki" şeklinde işi yatıştırmaya çalışan bir öğrenciyi daha öldürdü.

Türkler, hikâyenin buraya kadar cereyan eden kısmını anlamakta güçlük çekmeyeceklerdir. Aşk cinayetleri bizde de görülüyor maalesef! Ne var ki Seung-Hui, işi burada bırakmadı ve bir Türk'ün asla anlayamayacağı şeyler yapmaya başladı: Kendince 2-0 öne geçtikten sonra bir tenha yere gidip, bugünlerde internette yayınlanan fotoğraf ve video kayıtlarını yaptı; tabanca ve bıçağıyla pozlar verdi, anlamamıza asla imkan olmayan felsefi mesajlarla dolu konuşmalar yaptı. Sonra bu kayıtları zarflayarak bir gazeteye postaladı; daha sonra önüne çıkan sınıflara girip, dünyadan haberi olmayan öğrencilere "nasılsınız gençler" diye hitab ederek otuz kişiyi daha öldürdü ve son kurşunu kendine sakladı.

Seung-Hui'nin, kendisine yâr olmayan sâbık sevgilisini öldürdükten sonra hıncını alamayıp iki saat fâsıla verdikten sonra otuz kişiyi daha katletmesini bir türlü anlayamamış olsak da, psikiyatristler bir şekilde bunun izahını yapacaklardır. Bildiğiniz gibi ABD'de bazı insanlar, kafaları bozulunca birkaç maktul ile yetinmeyip, o esnada önlerine geleni vurmak suretiyle toplu cinayet işleme geleneğini sürdürüyorlar. Suç ve cinayet, dünyanın her yerinde rastlanan olumsuzluklar ama başka yerlerde bu gibi meseleyi abartma eğilimlerine rastlanmıyor. Buradan hareketle bazı Amerikalıların niçin böyle davrandığını izaha kalkışacak değilim; fakat Amerikan dış politikasının problem çözmek için buna benzer şiddet metodları kullanmayı alışkanlık haline getirmesi ilginç bir ipucu olabilir. Bilindiği gibi Amerikalılar, 1945'te Japonya'yı teslime zorlamak için içinde on binlerce masum sivilin yaşadığı Hiroşima ve Nagazaki şehirlerine atom bombası atıp, yüz bin civarında bigünâhı katlederek eşine ender rastlanır bir problem çözme tekniği uygulamasını başlatmakla şöhret bulmuşlardır! Bu bombalardan birini sallayan uçağın (Enola Gay) pilotunun daha sonra kafayı bozarak psikiyatristlerin ocağına düşmesi ise bazı çevrelerde, "etme kulum, bulursun" hikmetiyle izah edilmişti, hatırlarsınız.

Ben, yine de bu iki olay arasında mânidar bir bağ kurmaya niyetli değilim; beni bu hadisede ilgilendiren husus, karşı cinsten birine duyulan aşkı ifade etmekte seçilen yollar hususundaki kültürel doku uyuşmazlıklarına dikkat çekmekten ibarettir. Bu son cümleden bir şey anlamadığınızdan eminim; kısaca şunu ifade etmek istiyorum: Seung-Hui, Türkiye'de yaşayan bir delikanlı olsaydı (adı ne olsun; Osman olsun meselâ!), deli gibi âşık olduğu Jane'nin (pardon Aylin'in) artık kendine pas vermediğini, bilakis başka bir çocukla tehlikeli gönül

alâkaları içinde bulunduğunu tesbit ettikten sonra ilk iş olarak bir süre yemeden içmeden kesilecek, Aylin'i her gördüğü yerde gidip tehdit edecek (ya benimsin ya toprağın) veya erkeklik onurunu çiğneme pahasına kıza yalvar yakar olacaktı. Aylin ise, "ama biz ayrı dünyaların insanlarıyız Osman, birlikteliğimiz düşünülemez, gençsin yakışıklısın, git kendine yeni bir arkadaş bul" şeklinde nasihatler verip para etmediğini görünce, "artık beni rahatsız etme, dayıma haber verirsem kötü olur, dayımın özel güvenlik şirketi var" şeklinde caydırıcı yollara başvuracaktı. Osman ise bu durumda:

a- Aylin'in gidişatı ve ahlâki durumu hakkında kötümser fikirler geliştirip bu hislerini ayıp bazı kelimelerle yüksek sesle dillendirdikten sonra ayrılığı kabullenecek,

b- Aylin'in yeni erkek arkadaşı Tangut'u, samimi birtakım arkadaşları vasıtasıyla tehdit ettirip dövdürecek,

c- "Bana Aylin'den sonra bir başka kadın haram olmuştur" fikriyle derhal, Mercedes görünümlü ve tüpgazlı bir Şahin otomobil tedarik edüben arka camlarını siyah filmle kaplattırdıktan sonra arka bagaja hayvânî boyutlarda müzik kolonları taktırıp arabesk müzik dinlemeye başlayacak, gecenin geç saatlerine kadar müşteri bekleyen içki satış dükkanlarından veresiye bira alarak kafa denkleriyle sabaha kadar şehrin sokaklarında "çısdam çısdam" zonklamaları neşrederek dolaşıp duracak,

d- Evlatlarının bu hâlini gören ebeveyninin, "oğlum Osman, sana helâl süt emmiş ter ü tâze bir kız bulduk; gel seni everelim de bu âvârelikten vazgeç" telkinlerine dayanamayıp Aylin'in bütün resimlerini yakıp, numarasını cep telefonundan sildikten sonra evlenerek çoluğa çocuğa karışacaktır.

Türkiye'de Osman ve Osman gibiler için bir "e" şıkkı yoktur; Osman ve onun gibiler, nâdir hallerde Aylin'e fizikî zarar vermeyi düşünür, daha nadir ihtimalle kızcağızı vurmaya kalkışırlar; ama onca Osman'dan hiçbiri kalkıp Aylin'i ve yedi sülâlesini veya sınıf arkadaşlarını veya apartman komşularını kurşuna dizmeyi aklından geçirmez.

İşte bu bir kültürel doku farkıdır. "Kültürel doku uyuşmazlığı" filan derken, tam tamına böyle bir durumu kasdetmekteyim bizzat.

Yine de Seung-Hui vakasının Batılı toplumlarda kadın-erkek ilişkilerinin krize girdiği anlarda anlamlı bir temsil yeterliğine sahip olduğunu ileri sürmek hakşinaslık olmayacaktır ve siz bu cümleden -az önce olduğu gibi- yine bir şey anlamamak durumuyla karşı karşıya kalmış olsanız gerektir; onun için kısaca şöyle izah edebiliriz: Batılı gençlerin kısm-ı âzâmı, kız veya erkek arkadaş değiştirirken Seung-Hui gibi ince eleyip sık dokumuyorlar; orada "Amasya'nın bardağı" anlayışı geçerli daha çok. Netekim filimlerden görüyoruz, televizyonlardan seyrediyoruz da... O-ooo!

Dijital ve nobran

Bir ordu, neticede bir halk için vardır; en azından "milli ordu"lar için teorik durumun böyle olması gerekiyor. Korunması gereken asıl nesne toplumun bizatihi kendisidir.

Türk ordusu, Batılılaşma cereyanı esnasında üstlendiği keşif birliği ve öncülük görevini, iki asırlık zaman zarfında devletin ve sistemin koruyuculuğu şeklinde yorumladı; bu yorum toplumsal bir itiraz görmedi çünkü nihai tahlilde ordunun tekil temsilcisi Türk askeridir; oğlumuzdur, yeğenimizdir, komşumuzdur, mahalleden bir delikanlı veya hiç tanımadan sevip, uzaktan gözlerimizle okşadığımız, Allah'a emanet ettiğimiz sahici bir ferttir. Türk askerine duyulan milli sempati, Türk toplumunun kendi ordusuna muhalefet etmesini engelleyen hissî ve fıtrî bir olgudur.

Bir toplumun bir ordusu olur, ikinci ordu fitne ve iç savaş sebebidir. Türk toplumu yakın tarihte birkaç defa, Türk ordusundan iki birliğin birbiriyle çatışmasına şahit oldu ve bu kötü tecrübeleri zihnine kazıdı: İlki, 1826'da Yeniçeri Ocağı'nın lağvı esnasındaki sokak çatışmalarıdır; ikincisi 1909 Nisanı'nda vukubulan 31 Mart hadisesidir; en yenisi Milli Mücadele'nin başlangıç safhasındaki Hilafet Ordusu meselesidir ve en taze örnek ise 27 Mayıs darbesinin ertesinde cereyan eden askerî tensikat ile Talat Aydemir'in yol açtığı ardçı darbe teşebbüsleridir. Türk toplumu bu çatışmalar esnasında asla taraf olmamıştır; zira insiyakleriyle bilir ki ordunun kendi içinde çatışması bizatihi felaketin kendisidir.

Ordu, tarihî ve toplumsal şuurun zihinlerde yerleştirdiği "tek ordu-milli ordu" sempatisini ve bu sempatiden doğan krediyi kullanarak 1960'tan bu yana topluma ve siyasete beşinci kere müdahale etti. Bu müdahalelerinde ordu toplumun önemli bir kesimini incitti; dolaylı olarak onları rejime, anayasaya, devletin temel prensiplerine, laikliğe ve Cumhuriyet'e düşman gördüğünü açıkça veya zımnen ifade etti; bu esnada sadece anayasal düzeni yıkmakla kalmadı, yine askeri güçlerin telkini ile kaleme alınmış iki anayasayı beğenmeyerek lağvetti ki bu anayasalardan biri Atatürk'ün en büyük fikri mirası sayılmak lâzım gelen 1924 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu idi.

İki gün önce ordu, bu defa garip bir üslûbu tercih ederek "dijital" teknoloji aracılığı ile siyasi dengeleri bir kere daha allak-bullak etti ve devlet başkanlığı seçimlerinin başladığı ve hemen akabinde klasik bir CHP refleksiyle Anayasa Mahkemesi'ne düştüğü günün gecesinde laikliğin zedelendiğini öne sürerek vesâyet haklarını bir kere daha yüzümüze vurdu.

Ordu yöneticilerinin kendilerinden başka neredeyse herkesi laiklik ve cumhuriyet düşmanı sayan nobran tavırları izzetinefsimi incitiyor; bizleri devletin temel değerlerine muhabbet ve sadakat gösterisinde bulunmaya itmesi gururumu rencide ediyor. Rütbesi ne olursa olsun, herhangi bir üniformalı bürokratın, kendini daha işin başında benden daha yurtsever

saymasını kabul etmiyorum. O yüzden bu müdahaleyi fikri hürriyetime, siyaset felsefeme, dünya görüşüme karşı yöneltilmiş bir nobranlık sayıyor ve protesto ediyorum.

Ne yazık ki Türkiye, kendini lüzumundan fazla akıllı zannedenler yüzünden tehlikeli bir viraja sokuldu; ülkenin neredeyse yarısından fazlasını düşman, câhil ve zararlı sayan bir kavrayış yüzünden aslında kolayca kaynayabilecek toplumsal fay kırıkları, bile bile derinleştiriliyor; sessiz çoğunluğun rövanşizm hisleri tahrik ediliyor.

Bir rejim askerî bildirilerle değil, ancak toplumun samimi katılım ve desteği ile ayakta durur. Ordu, şu günlerde yaşanan siyasi tartışmaların tarafı haline gelmemeli ve siyasi polemik nesnesi olmamalıydı; bu, büyük bir talihsizliktir fakat iki adım ötesi bile hesab edilmemiş fevrî bir çıkış olarak tarihe geçecektir.

Matbaanın icadı kadar güzel yeni bir imkân: Sesli kitap!

'Okumak-yazmak', dilimizde artık son derece olumlu, övgüye lâyık bir vasıf olarak niteleniyor; adam olmanın ilk şartı nedir diye sorulsa, cevap cümlelerinin en az onda dokuzunda okumak-yazmakla alâkalı ibâreler geçecektir. Günümüzde bilgiye ulaşmanın ve bilgi üretmenin belki de yegâne çâresi budur fakat bundan çok önceleri, henüz iletişimin emekleme çağında bulunduğu, matbaanın bilinmediği zamanlarda bilgi şifâhi yolla, yani sözle naklediliyordu. Bizim kültürümüzde "kıraathane" kavramı, işte bu olgunun nasıl işlediğini târif ve imâ eder. Eski zamanlarda bilgi ve hikmete tâlib olanlar okur-yazar olmadıkları halde, birilerinden "dinlemek" sûretiyle kendilerini geliştirebiliyorlardı. Dinlenen şeyi zihinde tutmak için farklı türde bir zekâ cinsi edinmek zorunda kaldıkları açıktır: Hâfıza, eski zamanlarda şahsi kütüphanelerin yerini tutan biricik şeydi.

Uzun dinleme seansları esnasında dinleyici mevkiinde bulunanların, bugünlerde pek kıymet verilmeyen eski bir insâni hassa konusunda kabiliyet kazandıkları da açıktır: Dinlemek. Dinlemek, dinlemeye değer bir şey anlatıldığı ve dinleyenin anlatılan şeye katkıda bulunma ihtimâlinin zayıf olduğu hâllerde işleyen bir süreçtir ve farkında iseniz biz artık dinlemekten çok dinletmeyi tercih etmeye başlıyoruz.

Dinlenen şey, hâfızada tutulmak ve yeniden kullanılmak üzere işletilmek ihtiyacındaydı; bu bakımdan ezber, şifâhi, yani sözlü usulle bilgi aktarımının esas olduğu zamanlarda öğrenme faaliyetinin en faydalı ve gerekli temrinlerinden biriydi. Öğrencileri 'ezbercilik'e sevk ettiği gerekçesiyle eğitim sistemini eleştirmek, yakın zamanlara kadar bizde düşünülmeden tekrarlanan bir klişe hüküm hâlindeydi; halbuki kaba bir benzetmeyle ezberle uğraşmakla spor yapmak arasında hiçbir fark yoktur; her ikisinde de vücudun muhtelif mekanizmalarını dinç, sağlıklı ve üretken hâlde hazır tutmak maksadı vardır çünkü.

Okur-yazarlık modası, biraz da şehirlerde hayatın karmaşık hâle gelmesiyle ilgilidir ve toplumun entelektüel kapasitesiyle doğrudan ilgili olmayan bir kavramdır. İnsanlar okur-yazar

olmalıdır çünkü, önceki zamanlara göre daha karmaşık hâle gelen üretim ve tüketim süreçlerinde, ulaşımda ve haberleşmede asgari derecede okur-yazarlık bilgisi, sıradan insanlar için kaçınılmaz hâle gelmiştir. Pekâlâ biliriz ki okur-yazarların neredeyse yarısından çoğu bu kabiliyetlerini kullanmak konusunda istek göstermezler. Günümüzün okur-yazarı, toplum süreçlerine uyumlu bir ferttir; fazlaca ârıza çıkarmaksızın şehir kurallarına uyar ve gündelik ihtiyaçlarını karşılayabilir. Halbuki okur-yazarlık kavramı ülkemizde hâlâ entelektüel seviyenin bir işareti gibi anlaşılıp öyle propaganda edilmektedir.

Biz yeniden 'şifâhi'lik konusuna dönelim. Bilgiyi şifâhi yolla öğrenmenin "okuma" eylemine nazaran hiç de pratik olmadığını kabul etmeliyiz çünkü dinlemek için bir de 'anlatan'ın varlığı gerekiyor. Okumak pratiktir çünkü tek kişilik bir eylemdir ve bu özelliği ile çağın bireyi öne çıkaran anlayışına pek uygun düşmektedir; dinlemek ise cemaat yapılarında rastlanan bir özellik olarak gitgide terkediliyor.

İletişim teknolojisindeki gelişmeler sayesinde artık dinlemek de tek kişilik bir eylem ve eğitim süreci hâline geldi. Türkiye'de henüz yaygın kullanışa açılmayan "sesli kitap" uygulaması, kitap satırlarına dikkatini yoğunlaştıramayan, gözleri iyi görmeyen, vaktinin çoğunu yollarda ve okumaktan uzak geçirenlerimiz için, neredeyse matbaanın icadı kadar güzel ve çığır açıcı bir yeniliktir.

Sesli kitap, kısaca diksiyonu düzgün birinin herhangi bir kitabı okuyarak kaydetmesi ve tâliplilerinin bu kayda erişerek okunanı dinlemesi esasına dayanıyor. İnternet üzerinde sesli kitap uygulamasına yer veren site sayısı şaşılacak kadar az. İsteyene en yeni şarkıları, klipleri bedavaya sunmakta yarış hâlindeki korsan sitelerde bile sesli kitap uygulamasına rastlamıyoruz. İlk bakışta bu duruma 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun engelleyici hükümleri sebeb gibi görünüyorsa da internetten korsan yoluyla indirilen sinema filmlerinin de kanuni bir korunmaya tabi olduğunu hatırlayınca tutarsızlığı farkediyoruz. Belki de bu garip durumun başlıca sebebi, sesli kitapların henüz ticari bir başarı kazanmaya aday görünmemesidir. Neticede benim bilebildiğim kadarıyla Türkiye'de iki internet sitesi, www.karakutu.com ile www.kultur.gov.tr adresi üzerinden yayın yapan Kültür Bakanlığı'nın resmi sitesinde bazı sesli kitaplara erişilebiliyor. Karakutu.com, 5846 sayılı kanunun, özürlüler için tanıdığı istisna çerçevesinde isteyenlere bedava hizmet vermekteyken Kültür Bakanlığı sitesi, ancak özürlü olduğunu isbatlayan üyelerine bedava sesli kitap indirme imkânı sağlıyor.

Bilgisayarımda, Türkçe sesli kitapların büyük çoğunluğunun kaydı mevcut durumda. Evet, ses ve kayıt kalitesi düşük, evet diksiyonu pek de iyi olmayan gönüllüler tarafından seslendirilmiş kitaplar bunlar ama otomobille, vapurla, trenle, otobüsle seyahat ederken kulaklıkla kitap dinlemenin zevki o kadar güzel ve farklı ki, bu kadarcık kusuru görmezden gelebiliriz. Kitap okumaya istekli olduklarını söyledikleri hâlde vakit darlığı yüzünden kitaba

yaklaşamadıklarını ileri sürenlerin artık fazlaca mâzeretleri kalmadı; en azından bazı kitaplar, size bir kulaklık mesafesi kadar yakınlaşmış bulunuyor.

Benim tavsiyem ise ışıkları söndürülmüş sâkin bir odada sesli kitap dinlemenizdir; tadına doyum olmuyor.

Bu noktadan sonra Türkiye'de sesli kitap uygulamasını yaygınlaştırmak için nelerin yapılabileceğini konuşmalıyız. Bir ara bazı günlük gazeteler (yanlış hatırlamıyorsam Vatan) küçük bir fiyat karşılığında sesli kitap diskleri dağıtmayı denedilerse de çabucak vazgeçtiler. Ã□oğumuzun sesli kitap diye yeni bir imkânın varlığından haberi bile yok. Bu konuda televizyon yayıncılarına, gazete ve dergilere tanıtım yolunda büyük iş düşüyor. Sesli kitap tanıtımı yapmak, halkı bu güzel uygulamadan haberdar etmek, erişim yollarını öğretmek gerekiyor. Yazarların örgütlendiği kurumlar aracılığı ile kitabının 'sesli kitap yayın hakkı'nı, Kültür Bakanlığına devretmeye hazır yazar sayısının hiç de az olmadığını tahmin ediyorum. Kültür Bakanlığı ilk elde sadece üyelere mahsus sesli kitap indirme imkânını herkese açmalı, daha sonra yazarlarla ilişki kurarak sesli kitap sayısını artırmalıdır.

Türkiye'de dünyanın en kabiliyetli spiker ve dublaj sanatçıları var; Kültür Bakanlığı bu zengin potansiyeli harekete geçirebilecek en münasip kurumdur; TRT ve Devlet Tiyatroları ile işbirliği yapılarak çok seri ve kaliteli bir şekilde binlerce sesli kitap gerek internet, gerek diske basılmak suretiyle isteyenlere ulaştırılabilir. Bu arada konunun okulları ve öğrencileri de yakından ilgilendirdiğini belirtmek gerekiyor. Öğrenciye sesli kitap dinleme kültürü ve alışkanlığı, en iyi tarzda okullarda kazandırılabilir.

Her gencin cebinde taşıdığı minik ve hayli ucuz mp3 dinleme cihazlarının, aslında birer seyyar kütüphane anlamına geldiğini artık farketmemiz ve sesli kitap seferberliğine girişerek, "kitap okuyan" olmasa bile 'kitap dinleyen'lerimizin sayısını artırmamız gerekiyor.

2007

30 Mayıs

Ah, huzur! Zaman Gazetesi

29 Mayıs

Evrenin en büyük sırrı! Zaman Gazetesi

28 Mayıs

'Osmanlı lâlesi' yeniden keşfedildi; ya diğer değerlerimiz? Aksiyon Dergisi

28 Mayıs

"Devlet tekniği"nin acemisi miyiz? Zaman Gazetesi

27 Mayıs

Geliniz taraftarlığı yeniden tarif edelim Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

26 Mayıs

Öngörümüzü kaybettik: Hükümsüzdür! Zaman Gazetesi

23 Mayıs

Tren beklerken... Zaman Gazetesi

21 Mayıs

Erişte pilavı meselesi ve kadınlarımız Aksiyon Dergisi

21 Mayıs

Galatasaray için yol ayrımı! Zaman Gazetesi

20 Mayıs

Sade vatandaştan tarafsız gözlemler Zaman Gazetesi

20 Mayıs

'Ulusumuzun en kötü çocuğu'ndan ilgililere, zehir-zıkkım bir sivil muhtıra Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

19 Mayıs

Rusyalaiktirlaikkalacak.com Zaman Gazetesi

17 Mayıs

Bu muammayı çekirge nasıl bilsin birader? Zaman Gazetesi

16 Mayıs

Basiret meleğimle hasbihâl Zaman Gazetesi

14 Mayıs

Muz orta, şık vole; aut! Zaman Gazetesi

14 Mayıs

50 yıl sonra tarih, bugünleri nasıl yazacak? Aksiyon Dergisi

13 Mayıs

Recep Pekerler ölmez! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

12 Mayıs

Sayın Çörtoğlu haklıdır! Zaman Gazetesi

09 Mayıs

Hakikat'e taammüden toplu tecavüz! Zaman Gazetesi

08 Mayıs

AK parti kapatılır mı, "Yok canım daha neler" mi? Zaman Gazetesi

07 Mayıs

Bürokrasinin elitleri için yeni bir toplum icad edilebilir mi? Aksiyon Dergisi

07 Mayıs

Esas mesele vatan ise hukuk teferruat mıdır? Zaman Gazetesi

06 Mayıs

Paranın dili Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

05 Mayıs

Buradan hükümete sesleniyorum Zaman Gazetesi

02 Mayıs

Bol fotoğraf çektirin: Hatıra olur Zaman Gazetesi

Bol fotoğraf çektirin: Hatıra olur

Bugünlerde muhalefet liderlerinden biri olmak, piyangoda büyük ikramiye kazanmak gibi bir şey olmalı; ne zaman kapının önüne veya hava almak için pencereye çıkıp, "öhö öhö" deseler, onlarca kamera ağızlarına bakıyor.

Doğrusu tadını da çıkarıyorlar hani; hakkı teslim etmek lâzım. Her defasında çehrelerine, Amerikan felâket filmlerinde sıkça gördüğümüz dramatik ve âbus bir edâ vererek, "ben söylemiştim, defalarca uyarmıştım, dinlemediler, burunlarının dikine gittiler" diye "cık cık" makamında hayıflandıktan sonra, "erken seçime gidilsin; erken seçim de çare değildir, en iyisi hükümete oy vermeyin, hatta daha iyisi bize oy verin, kâbustan kurtulalım" yollu akıl taslamalarına bayılıyorum. Şu sıralar bir video kayıt cihazım olmadığı için üzülüyorum ama nasılsa Youtube ve benzeri siteler, bu eşsiz "cık cık" kliplerini yakında yayınlamaya başlarlar.

Biz de seyreder eğleniriz!

Oysaki, kriz çıkarmak için milletvekillerini odalara kapatıp, "gidene gitme demem ama seçimlerde başlarının çarelerine bakarlar" tarzında fiili grup kararı alacaklarına, iki adım mesafedeki genel kurul salonuna girmiş olsalar, şu krize "tayyâreden" de olsa bir kulp takılamayacaktı; bunu yapmak yerine, birer vekil olarak varlık sebeplerini sorgu masasına yatırmak pahasına anayasal ve buz gibi meşrû bir süreci engellemeyi tercih ederek demokrasimize mühim bir katkıda bulundular!

E, ilk seçimde nasib olursa, muhterem ve müstakbel seçmenleri de bunlara bir "blokaj" uygulayacaktır zannımca; belki alan savunması, belki adam adama markaj, belki "one and box".

Merkez sağda durduklarını ileri süren değerli siyasi partilerimiz; burada duvarlara hitab etmiyoruz, sözümüz size!

CHP'nin koltuk değneği olmayı kabullenenler vaktiyle hangi âkıbete uğramış ise; sizi de üç aşağı-beş yukarı öyle bir şey bekliyor; hevesim olmadığı için hiç bilmem; uzaklardan Meclis'in binası nasıl görünüyor acaba?

Bence Meclis bahçesinde, kulislerde, genel kurul salonunda bol bol hatıra fotoğrafı çektirmeliler; ilerde nostalji olur. Pendikspor solaçığının vaktiyle Rüştü'ye attığı ikinci golde olduğu gibi yıllarca torunlarınıza anlatır durursunuz.

Ana muhalefete gelince!

İzledikleri ustalıklı gerilim politikası yüzünden kışkırttıkları cepheleşme yardımıyla oylarını bir miktar daha artırarak yeniden seçilmeleri mümkün görünüyor. Pirüs zaferi! Fakat eminim ki en müfrit ve radikal CHP taraftarı bile sayın Baykal'ın, "Anayasa Mahkemesi 367

talebimizi onaylamazsa vallahi çok fena olur" ritmindeki tehditkâr sözlerini duyunca gözleri faltaşı gibi açılmış olsa gerektir.

Kriz çıkarmakla övünen ve ancak kriz ortamlarında sahne alarak kendini halka "kırık-çıkık uzmanı" diye pazarlamaya kalkışan bu dramatik edâlı muhalefet tiplerinden sıdkım iyice sıyrıldı. "Bana oy vermezseniz bu memlekette buhran olur" tehditlerinden de gınâ geldi.

Bu arada o meşhur grup toplantısında bir amigo edâsıyla "kıskananlar çatlasın" tezâhüratında bulunan AK Partililerin, adayını son güne kadar saklı tutmakla büyük strateji izlediğini düşünen Başbakan'ın ve her konuştuğunda taraflı-tarafsız herkesin yüreğini ağzına getiren Meclis Başkanı'nın kulaklarını çınlatmak isteriz; bu ülkede muhafazakâr siyaset çizgisini takib edenlerin her adım ve kararlarında bir değil beş defa meşrûlukla yetinmeyip, "siyâseten doğruluk" umdesine bağlı kalmalarını unutmamaları gerekiyor. Deniz Baykal'ın Anayasa Mahkemesi kararını baskı altına alan sözlerini birkaç demokrat kalemden başka kimse kınamadı ama yarısını bir AKP'li imâ etseydi, soluğu Yüce Divan'da alması işten bile olmazdı!

Not: Bu satırların kaleme alındığı esnada Anayasa Mahkemesi raportörünün "red" mülahazasında bulunduğu haberi geldi. Bu günlerde Anayasa Mahkemesi üyesi olmak zorların zoru olsa gerek!

Buradan hükümete sesleniyorum

Yanlış yaptınız, yanlış düşündünüz, yanlış hesapladınız; bizi de yanılttınız, siz de yanıldınız!"C.B. seçimi Meclis'te olacak; ilk turlardan sonra çoğunluğumuzla adayımızı seçeriz, bu bizim hakkımız" diye mantık yürüttünüz. Yanlıştı hâlâ fark edemiyorsunuz! İki gün önce bana bir zuhûrat oldu, gerçeği fark ettim; memlekete bir hayrım dokunsun diye buracığa alenen yazıyorum:

Doğru aday Abdullah Gül değildi; Deniz Baykal'dı!

Sinirlenmeyiniz, sabırla okuyunuz. Yazının sonunda "adam haklıymış yahu" demezseniz, ben bu bıyıkları keserim alenen!

Şöyle olacaktı, olmalıydı; iş işten geçmiş değil, hâlâ olabilir!

O meşhur grup toplantısında Başbakan, lâfı yarım saat evirip çevirdikten sonra, "bu kişiii... kardeşim Deniz Baykal'dır" diyecekti!

O an Türkiye, 1 Mayıs'ta gaz maskeli polisten tokat yemiş vatandaş gibi bir duygu ve mantık nakavtı yaşayacak ve kendine gelmesi en az bir hafta alacaktı.

Şimdi bu hamlenin avantajlarını sıralayalım isterseniz:

1- Başbakan aslında kendi fikriyatına ters birini teklif etmiş olmayacaktı: Sayın Baykal'ın solcu, sosyal demokrat, halkçı vs. olmadığını bilmeyen yok; hatta bazılarına göre gizli sağcı, revizyonistin daniskası. Dolayısıyla Başbakan en az Abdullah Gül kadar mütedeyyin, muhafazakâr, serbest rekabetçi, liberal birini teklif etmekle kendi dünya görüşüne de ihanet etmiş olmayacaktı.

2- Teklifin duyulduğu andan itibaren, başta Kanadoğlu ve onun dümen suyundaki "367 fırkası" olmak üzere bilumum hukuk ulemâsı, "mis gibi 96. madde dururken 367 şartı da nedir yahu?" frekansına geçecek ve engellemeler o'ssaat duracak, rejim o anda derhal kurtulacaktı.

3- İşin en mühim ve güzel tarafı Sayın Baykal, şuuraltında kendinden gayrı kimselere lâyık görmediği bu şeref tevcihi karşısında sarsılacak, "tufaya mı geliyorum?" diye bir an bocaladıktan birkaç saniye sonra toparlanarak, "eaagh, hak yerini buldu" diyecekti.

4- Böylece CHP'de parti içi demokrasi, kendini toparlama fırsatı bulacak, Baykal faktörü izâle olduğu için solda birleşme heyecanı doruğa yükselecek, Türkiye'de günün birinde sahici bir sol parti oluşması ümidi yeşerecek, Başbakan bir taşla CHP'yi de kurtaracaktı.

5- Ordu internetle felân uğraşmak zorunda kalmayacak, bürokrasi Baykal'ı "o aslında bizden biri" diye bağrına basacak, YÖK sevincinden öğrenci affı ilan edecek, basınımız ertesi gün çiçekli ve puantiyeli zemin üstüne şen şakrak sürmanşetler attıracak, 14 Nisan mitingcileri "vay be biz neymişiz" diyerek mutlu olurken Çağlayancılar ise "Cumhuriyet kurtuldu, mitinge hâcet kalmadı" diyeceklerdi.

6- Anayasa Mahkemesi, "yahu bu adam dediğini yapar da oylamayı bizim mahkemeye getirirse biz bu sakal-bıyık hesabını nasıl tutturup iki ucu boyalı değneğe dokunmadan hukukçu kimliğimizi koruyabiliriz" diye travmalar geçirmeyecekti.

7- Muhalefet, şekil A'da görülen şaşkınlıklara hiç düşmeden hemen Baykal'a da itiraz edecek ve bu defa "Baykal'ı Meclis değil, halk seçsin" terânesine yüklenecekti.

8- CHP ise "erken seçimi eylülde isteriz" komedilerine düşmeyecek, en azından grup başkan vekili olacak zat bu esnada "vakur" kelimesine yeni kullanış biçimleri icad ederek bizi kahkahalara gark etmeyecekti.

9- Piyasalar coşacak, borsa şaha kalkarak havada iki dakika duracak, iş çevreleri "Ya Rabbi bu ne saadet; pörfekt valla" diye transa geçecekti.

10- Baykal'dan sonra CHP'nin kendine gelmesi, en az iki sene süreceğinden AKP rahat bir seçim zaferini çantada keklik yapacaktı.

Buradan hükümete sesleniyorum; Baykal'ı aday gösteriniz ki ülke biraz normalleşiversin; aklın yolu bir yahu!

Paranın dili

Evvela bilmelisiniz ki bu yazılar, şöyle böyle bir hafta önce kaleme alınıyor; dolayısıyla bu yazıda sergileyeceğim bazı bilgi ve dokümanlar 30 Nisan Pazartesi gününe ait. Siz bu satırları okuyuncaya kadar eskimiş olmaları kuvvetle muhtemeldir (öğle suları itibariyle Dolar 1.390, Euro 1.895 civarında seyretmekteydi).

Kuşluk vakti, borsanın açılış saatleri; televizyon ve internetten, piyasaların bu gidişata ne diyeceğini merak ediyorum. Döviz kurları ve faiz yükseliyor, borsa hızla düşüyor. Peki, bu hareketliliğin doğrudan muhatabı olan kişiler ne düşünüyor; onu öğrenmek için piyasa haberlerinin altındaki okuyucu yorum köşelerini okumaya başlıyorum. İşte "merkezî medya"da yer alan iki gazeteden okuyucu yorumları. Başka bir dünyada yaşıyor ve o dünyanın diliyle konuşuyorlar. Belki dikkatinizi çeker diye paylaşmak istedim. Yorumsuz!

Bu ülkede sadece istikrarsızlık ile geçinen bazı çevreler var. Bu çevreler basında, çeşitli devlet kurumlarında ve iş dünyasında fazlasıyla mevcut. Bu ülke belini doğrultamaaaaaaz.

...

Miting yağmurları Dolar'ı filizlendirdi, 367 çıkarsa Dolar'ı tutana aşkolsun diyeceğiz...

...

Organize miting yağmurları Dolar'ı yeşertmeye başladı, bayrağımızın arkasına gizlenenler ilk meyvalarını toplayabilirler...

...

Bugünkü dalga yine Türkiye'nin milyarlarca lirasını alıp götürecek. Ekonomisi olmayan bir ülke bağımsız olamaz. O zaman laiklik tartışmaları sizi kurtarır.

...

Yazıklar olsun bu piyasaları bu hale getirenlere. Şimdi mutlusundur, hadi gidin yürüyün bir yerlerde çağdaşlıkmış... hadi gidin düzenleyin bi şeyler... hadi gidin.. TV'lerde yorumcu kesilin .. hadi gidin köşe yazılarınızda kriz çıkması için yazılar yazın, hadi yapın bir şeyler...

...

Tam av havası; ülkeyi bu hale getirenler, eserinizi görün. Türkiye 100 yıl geriye gitmedi 7 yıl geriye gitti. Yetmez mi haydi rantiyeciler faizciler gün sizin gününüz...

...

Piyasalarda dalgalanma olursa Genelkurmay bunun hesabını vermeli. Kimse Türkiye'nin geleceği ile birtakım çıkarlar uğruna oynayamaz. Bunun sorumluları görevden derhal alınmalı...

...

İstikrarı bozma mitingleri mali piyasalarda ses vermeye başladı, rantiyeciler göbek atmaya başlamışlardır...

...

Dolar değer kazanıyor, Türk Lirası kaybediyor... bu ne demek, şeriat gelirse Türk Lirası kazanacak! Tam bağımsız laik Türkiye ise doların düşmesine sebep olacak! Anamı da alıp gideyim ben... Amerika'nın istediği bu olsa gerek?!

...

Asker lafını ağzınıza alırken ağzınızı yıkayın kirletmeyiniz... Bugünlere o askerler olmasaydı şimdi ya İngiliz ya da ABD vatandaşıydınız. Lütfen askerler hakkında yorum yaparken düşünerek yapınız. Burası İran değil, olmayacak.

...

Zaten yaprak kımıldasa etkilenen ekonomimiz bunca kaostan zor çıkar. Temennimiz daha fazla bir gerginlik olmaması.

...

Piyasa bozulmasın diye vatanı mı satalım? Bizi bu hale getirenler yıllardan beri bu korkuyu kullandılar, artık yeter, bozulursa bozulsun. Tüm bunların yapmacık şeyler olduğunu görmüyor musunuz?

...

Sayın G.Kurmay buyur bakalım... Nasıl olsa maaşın yatıyor hesabına, umurunda mı piyasa?

...

Baykal dediğini yapıyor/yaptırıyor. Baykal 367 için Anayasa Mahkemesi'ne gideceğim dedi, gitti. Askeriyenin hükümeti uyarmasını istedi, uyarıldı. Şimdi erken seçim diyor, gidecek. Peki bunların sonucu ne: İşte ortada. Erken seçimde AKP 367 vekilden fazla çıkartırsa acaba Baykal ne yapacak? O zaman tek çözüm ihtilal mi?

...

Yazık, askerlerimiz ekonomi bozulunca ne olacak söyleyeyim: Askerin parasına devlet bile karışamıyor. Umurlarında olduğunu hiç tahmin etmiyorum.

...

Olmadı Yaşar paşam. TV'lerdeki aslı astarı olmayan haberlerden kendince iş çıkardın. Görelim bakalım bu memleketin şirketleri senin boş laflarından daha nereye kadar değer kaybedecek?

...

Türkiye'nin borçları 500 milyar Dolar civarında. Bu borçların büyük bölümü dış kaynaklara uzanıyor. Yarın darbe olursa kim ödeyecek bu borçları? Ekonomi altüst olacak. Eski darbelerde fazla memleketlere bağlı değildik ve kavrulup gidiyorduk soğan ekmek yiyerek. Şimdi bunu yapmak bile yetersiz; çünkü borçları ödemek zorundayız ve durumumuz Arjantin'den beter olur.

...

Bilerek bu seviyelere düşürdüler seçimden önce; zaten dolar iki ay önce 1,5'un üstündeydi; Cumhurbaşkanlığı yaklaşmadan aşağı düşürdüler ki seçimde bu tür karışıklıklar olacağını tahmin ediyorlardı ve o durum da oldu. Şimdi 1,3'ten yukarı çıkmaya başlattılar doları; yani diyorlar ki bırakın Cumhurbaşkanımız seçilsin, yoksa dolar artar piyasaları karıştırırız. Yani aslında Gül'e destek veriyorlar. Kurt bunlar kurt!

Hemen belirtmeliyim ki bu yorumlar arasında seçme yapmadım, bulabildiklerimin tamamını lehte-aleyhte ayrımı yapmaksızın alıntılarken sadece yorum sahiplerinin çoğu tarafından düşülen noktalama, ifade ve imlâ kusurlarını düzeltmekle yetindim.

Ve yılın fıkrası sayılabilecek bir olaya şahit oldum az önce: Bakın nasıl oldu?

Öğle sularında NTV'nin program yapımcısı, bir gazeteci büyüğüne şöyle bir soru yöneltiyor:

-Sizce bu yaşananlara bir kriz diyebilir miyiz?

Esas mesele vatan ise hukuk teferruat mıdır?

Evet, ortalama gazete okuyucusu, aşağıdaki metni anlamakta güçlük çekecektir; doğrusu bu metni anlaşılır hale getirmek mesele değil fakat o zaman "metnin rûhu" kayboluyor.

"Kadı ile Müfti arasında mahiyet bakımından şu fark görülür: Müfti, şer'i kanunları delillerinden istinbad edip müdevven hale getirir; kadı, bu kanunlardan, kendisine arz olunan hadiseye temas eden hükmü bulup tatbik eder. Kadı, ululemrin vekili olan bir memurdur. Müfti, nefsinde aşağıda sayılan 5 hasleti cem'edip, iftâ içün taayyün eden insandır:

1- İyiniyet. İftâda esas olup bütün neticeler bu asla dayanır. Fetvânın sıhhatine yahut fesâdına, niyetine bakılarak hükmolunur.

2- İlim, hilm, vekar ve sekînet. Bu dört vasfı nefsinde toplamayan bir insanın fetvâ vermekten çekinmesi icâb eder. Sekînet, huşû ile huzûu (tevâzu) da tazammun ettiği için bu vasıflarda esas unsurdur ve seciyenin sağlamlığını, yüksekliğini gösterir.

3- Bilgide kuvvet. Fetvânın kuvvetli bir bilgiye dayanması lâzımdır. Fetvâ verilen hususta bilgisi zayıf olan yanılır; bundan da umumi idare müteessir olur ve halk zarar görür.

4- İstiğna ve kifâyet. Bu sayede cevap veren bildiğini serbestçe söyler ve bu hürriyetten halk faydalanır.

5- Hak ile bâtılı kolayca ayırd edebilecek kudret. Bu, ancak insanları tanımak, zâlimi mazlumdan ayırmak, halkın örflerini bilmek, muhitte yapılagelen hiyleleri, tertipleri vb. ihâta eylemek ile elde edilir." (Ebul'ûla Mardin, "Fetvâ", İslâm Ansiklopedisi, c. 4, MEB Yayını)

Bir başka metne geçelim; "fazla mest-lastik kokusu var" diye beğenmeyip battal ettiğimiz Mecelle'nin on altıncı kitabı "Kazâ"nın "Hâkimin evsafı beyanındadır" kısmına: Madde 1892: "Hâkim, hakîm, fehîm, müstakîm ve emîn, mekîn, metîn olmalıdır". Öyle bir tarif ki, her kelimesini şerh için bir cilt yetmez. "Hâkimin âdâbı beyanındadır" faslında ise daha ilginç hükümler var; 1895. maddede diyor ki: "Hâkim, meclis-i muhakemede alışveriş ve mütalefe gibi mehâbet-i meclisi izâle edecek ef'al ve harekâttan içtinab etmelidir." Sonraki madde; "Hâkim iki hasımdan hiçbirisinin hediyesini kabul etmez" (...) "Hiçbirisinin ziyafetine gitmez." Sonraki madde, "Esna-yı muhakemede hâkim, tarafeynden yalnız birisini hanesine kabul etmek ve meclis-i hükmde biriyle halvet veyahut da ikisinden birine el ya göz ya baş ile işaret eylemek veya anlardan birisine gizli lakırdı yahud diğerinin bilmediği lisan ile söz söylemek gibi töhmet ve suizanna sebeb olabilecek hal ve harekette bulunmaz." Sonraki madde; 1899: "Hâkim, beyn'el hasmeyn adl ile me'murdur." (Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye, Dersaadet, 1308)

Vaay vaay vaay; peki ya esas mesele vatan ise ne olacak vaziyet?

Dedim ya, bunlar eski, küflü, sâkıt, modası geçmiş, mer'iyetten kalkmış fersûde metinler; kıymet-i harbiyesi kalmamış, eprimiş hükümler. Neyse ki şimdi âlemlere parmak ısırtan bir anayasa nizamımız, iç ve dış düşmanlar da dahil olmak üzere hayranlıktan herkese baygınlıklar geçirten bir hukuk devletimiz var. Pek şükür yargımız bağımsızdır ve bilumum siyasi telkin ve tazyiklere karşı "emîn, metîn ve mekîn" bir istiğnâya sahiptir.

Ya bir de yüce yargımız siyasallaşsa, siyasi tehdid ve tenkidlere muhatap kalsaydı ne olurdu hâlimiz?

Son alıntı rahmetli Metin Toker'den (Milliyet, 8.9.2000); diyor ki: "Demokratik rejim açısından 'askerler devleti'nin sakıncalarını görüp de 'yargıçlar devleti'ninkilerini pas geçmek pek de makbul bir davranış sayılmayabilir."

Bürokrasinin elitleri için yeni bir toplum icad edilebilir mi?

Fenerbahçe'nin son haftalarda hoşuna gitmeyen sonuçlarla karşılaştıktan sonra hırçınlaşmasını, hatta işi, "ligden çekiliriz" tehdidine kadar vardırmasını anlayabiliyorum (hak vermekle anlamak başka şeyler) çünkü şu günlerde ben de benzer duygular içindeyim: 27 Nisan'daki gece muhtırası'ndan sonra, belki çoğumuz gibi sisteme duyduğum inanç ve güven zayıfladı, neredeyse "ikrah" raddelerine kadar geldi. Fenerbahçeliler nasıl futbol federasyonuna karşı -ağzıyla kuş tutsa bile- derin bir güvensizlik duyuyorlarsa, ben de Türkiye'deki parlamenter demokrasi uygulamalarına, güçler ayrılığı, hukukun üstünlüğü prensibine, anayasa düzenine karşı inancımı kaybetme noktasına geldim.

Ne var ki aynen Fenerbahçe gibi benim de bulduğum çözümler aslında çözüm değil: Fenerbahçe bir başka ülkenin liginde top koşturamaz; benim gibi hayalkırıklığı içindeki yüzbinlerce insanın da hicret edebileceği bir başka ülke yok.

Türkiye'ye mecbur ve mahkumuz.

AKIL TUTULMASINA UÄ□RADIK

Türkiye'yi daha yaşanılır, güçlü ve adil bir ülke haline getirebilmek için karınca kararınca gösterdiğimiz ve gösterebileceğimiz gayretlerin bir kıymet-i harbiyeye sahip olmadığını görmek acı veriyor; Türkiye âdeta bir akıl tutulmasına uğradı.

Aylardan beri 2007 yılının özellikle siyasi açıdan birçok kanlı olay ve sert krizlerle geçeceği söyleniyor, bekleniyordu; nitekim birbiri ardına çok garip ve tedirgin edici üslupta politik cinayetler ve suikastlere şahit olduk fakat Türkiye, bu olumsuzlukları aşmayı ve anayasal düzenini, mantığını ve basiretini korumayı başardı. Cumhurbaşkanlığı seçiminin bu atmosfer içinde gergin fakat, yerleşik kurallara uygun şekilde cereyan edeceği tahmin ediliyordu.

Olmadı. Türk siyasetinin sivil kanadında bazı güçler, kuralların ve en önemlisi hukukun üstünlüğünü savunarak siyasetin ve ülkenin tamamen normalleşme sürecine girmesine yardımcı olmaları gerekirken, orduyu, bürokrasiyi ve hatta yargıyı siyasetin ta içine çekerek, demokratik kültürden henüz ne kadar uzakta olduklarını gösterdiler.

Yumurtayı masaya vurup dibini kırarak dik durdurmanın adını, "Sözkonusu olan vatan ise gerisi teferruattır" sloganıyla izah etmek aslında izahtan başka bir şeydir.

ANAYASA BUNDAN SONRA NASIL HAKEM OLACAK?

Yürürlükteki anayasanın mükemmellikten uzak bir metin olduğu konusunda akl-ı selim sahipleriyle beraberiz. İyidir-kötüdür, şu anda (dergi yayına verildiğinde durum değişir mi bilemem!) 1982 Anayasası yürürlükte. Devletin temel kurumlarının nasıl çalışacağına, güçlerin birbirine karşı nasıl dengeleneceğine, iktidarların ve mevkilerin hangi usulle değiştirilebileceğine bu anayasaya bakarak karar veriyoruz.

Cumhurbaşkanı'nın görev süresi, seçimi ve yetkilerini bu Anayasa belirliyor. Görev süresi dolan Sayın Sezer'in yerine kimin seçileceği konusunda Anayasa'nın öngördüğü şekil şartları yerine getirildi; aday belirlendi ama ana muhalefet partisi daha genel kurul toplandığı esnada mızıkçılığa başlayarak seçimi alelacele Anayasa Mahkemesi'ne götürdü.

Bu satırları kaleme alırken henüz Anayasa Mahkemesi'nin kararı açıklanmış değildi ama öyle kötü bir durum oluşturuldu ki, mahkemenin vereceği her karar, bu itibarlı kuruluşun kamu vicdanında büyük yara almasına sebep olacak gibi görünüyor. Türkiye'de hukukun en itibarlı kurumu, hiç bu kadar zora sokulmamış ve siyasileşmeye sürüklenmemişti.

BİR GARİP DARBE!

Bu yetmezmiş gibi Genelkurmay Başkanlığı'nın resmî sitesine konulan bir bildiri, ülkede "darbe" etkisi yarattı; ortalık alt üst oldu ve iktidardaki partinin dışındaki siyasi partiler, bu bildiriyi "biz zaten söylemiştik, vaktiyle bizi dinlemediniz, bakınız neler oldu" makamında bir "oh olsun" tavrı ile karşıladılar. Oysa ki bir siyasi partinin varlık sebebi, meclisin işlemesi, anayasal düzenin ayakta durması diye bilinir; muhalefet partileri tam aksine, meclisteki seçim çalışmalarına katılmadıkları gibi sudan bir gerekçe ile ihtilaf icad ederek ortamı gerdiler ve adeta 27 Nisan müdahalesine zemin hazırladılar.

HÜKÜMETİN YANLIŞLARI VE SİVİLİN SİVİLE ETTİÄ□İ...

İktidar partisi sütten çıkmış ak kaşık değildi elbette; yanlışları vardı ama onun tartışılabilir (ve zaten tartışılmakta olan) yanlışlarını bütün topluma ödetmek gerekmiyordu. Başbakan'ın son güne kadar aday göstereceği kişiyi kamuoyundan saklaması, bol tezahüratlı ve fiyakalı bir grup toplantı tertipleyerek cumhurbaşkanlığı seçimini bir "parti içi mesele" şeklinde takdim etmesi doğru değildi. Adayın ismi üzerinde muhalifleri bile söyleyecek fazlaca söz bulamadığı halde, aday belirleme süreci şık değildi; anayasaya uygun olmadığı söylenemez

ama şık değildi. Demokrasilerde anayasaya aykırı halleri mahkeme, şık olmayan davranışları ise seçim sandığı yargılar diye biliyorduk fakat ordu işe karışınca herşeyin tadı birden kaçıverdi.

Borsa alaşağı oldu, döviz ve faizler yükselişe geçti, iş dünyası büyük tedirginlik içine girdi fakat daha önemlisi şu ki, sıradan insanların sisteme duyduğu güven derin bir sarsıntıya uğradı. Artık insanlar, siyasi partileri desteklemek yoluyla ülke politikalarında etkili olmak yolunun, ne kadar titrek ve güvensiz bir katılım yolu olduğunu bir kere daha gördüler ve farkettiler ki bu ülkede gerçek iktidar, anayasayı ciddiye alarak meşru iktidar yarışına katılanlara terk edilmemekte, tam aksine ülkenin 'derin bürokratlar'ı, hoşlarına gitmedikleri her durumda oyunu geçersiz sayarak, kuralları kendi bildiklerine göre yeniden yorumlamaktadırlar. Kendilerine verilen emaneti iyi kullanamayan siyasi heyetlerin seçimle değiştirilmesi bile beklenmemekte, geceyarısı bildirileri ile meşru iktidarın hükümet edebilme imkanına set çekilmektedir.

Şimdi bütün temennimiz, bu siyasi krizin bir toplumsal yarılma ve çatışma noktasına getirilmeden aşılabilmesidir.

AK parti kapatılır mı, "Yok canım daha neler" mi?

"Erken seçimi hangi tarihte yapalım, yaylacıların, erbâb-ı plâjın ahvali ne olacak, tek sandık mı çift sandık mı" patırtıları arasında şimdilik pek hâtıra gelmeyen taş gibi bir olguyla karşı karşıyayız.

Anayasa Mahkemesi 27 Nisan günü Meclis'in yaptığı Cumhurbaşkanlığı oylamasının ilk turunu geçersiz saydı ve toplantı yeter sayısının üçte iki, yani 367 olması gerektiğini hükme bağladı. O dakikadan itibaren kararın siyasi yansımaları ile meşgul olduğumuz için işin hukuki tarafı henüz gündeme gelmedi. Zaten bilebildiğim kadarıyla Mahkeme, 1 Mayıs'ta aldığı tarihi karar hakkında gerekçelerini henüz açıklamadı. Mahkeme'nin web sitesindeki basın açıklamaları butonunda konuyla ilgili tek metin, Baykal ve Erdoğan'ın Mahkeme kararıyla ilgili yorumlarına gösterilen kurum tepkisinden ibaret. Sitenin basın açıklamaları kısmında ise, Mahkeme'nin otopark girişi hakkında Hürriyet gazetesinin geçen sene yaptığı habere verilen bir cevap bulunuyor.

Mahkeme'nin web sitesinde henüz yer almamış görünüyorsa da bu karar, öyle zannediyorum ki, kuruluşundan bu yana geçen 45 sene zarfında aldığı en mühim ve kritik karardır; zira bu kararla Evren hariç (çünkü onun oylaması pek demokratik ve çoğulcu bir ortamda yapıldığı için üzerine tüy bile kondurulamaz!) Özal, Demirel ve Sezer'in Cumhurbaşkanı sıfatı ile yaptığı bütün işlemler tartışmalı hale gelmiş bulunuyor. Kararın gelecekteki işlemleri bağladığı kesin ise de mâkabline şâmil olup olmadığını da bilmiyoruz; büyük ihtimal geriye yürütülmeyecektir ve o zaman ilk turda sadece 281 oy alabilen Sayın Ahmet Necdet Sezer'in

1 Mayıs 2000 tarihinde 314 oyda kaldığı için 2. tur oylamadan sonra çekilip çekilmeyeceğini soran gazetecilere, "Çekilmeyi düşünmüyorum. Bunları nereden çıkarıyorlar anlamıyorum" şeklindeki beyanı tarihi bir hâtıra olarak kalacaktır, zira bilindiği gibi Abdullah Gül, önceki gün 357 oy almasına rağmen çekilerek, kendince bir başka içtihat kapısı aralamıştı!

Basit seviyede yurttaşlık bilgisi dersi görmüş herkes biliyor ki bir hukuk devletinde mahkeme kararlarına herkes uymak, saygı göstermek zorundadır; ancak itaat ve saygı şartlarının ötesinde bir de tenkid müessesesi var. Bu müessese, sadece hukukçu akademisyenlerin mesleki dergilerde kaleme alacakları ilmi tahlillerden ibaret değil; memleketin bilumum kıraathanelerinde, evlerde, özel sohbetlerde, çarşıda, pazarda, maçta, otobüste, işlerinde vatandaş kendi cirmince bu kararı ölçüp biçiyor ve hakkında bir hüküm veriyor. Çoğunluğu itibariyle mahkeme kararının sıradan vatandaşların vicdanında pek de müsbet yankılara yol açmadığını bilmek için müneccim olmaya lüzum yok.

1 Mayıs 2007 tarihi, Cumhuriyet'in tarihinde önemli bir gün oldu. Bugünün gençleri, çok zaman sonra bu tarihi, "oyunun tam ortasında kuralların değiştirildiği gün" olarak hatırlayacaklardır.

Şimdi bir belirsizlik gayyâsında debelenmekteyiz: Öyle bir fiili durum ortaya çıktı ki, ülkenin en muteber hukukçuları bile, iki gün sonrasını görmekte zorlanıyorlar. Anayasa ve kanunların öngördüğü süreçler birbirine karıştı. Yeni cumhurbaşkanının hangi tarihte, kim tarafından, nasıl seçileceğini; seçimlerin hangi tarihte ve hangi usulle yapılacağını kimse bilmiyor. Hukuk, öngörmeye yarar diye biliyorduk halbuki!..

Ve halk arasında bugünlerde gezinmekte olan bir dedikodudan bahsetmeliyiz son olarak: "Taş gibi Anayasa maddesi (102 kasdediliyor) işlemez hale getirildikten sonra bunların, önümüzdeki günleri iktidar partisini mahkemeye verip kapattırmamaları için sebep yok" deniliyor. Bazıları bu hususta, "Kapattırırlar! Yok canım kapattıramazlar, daha neler" diye iddiaya bile girmekteler. "Kapattırırlar" diyenlerin tezi şu: "Seçimde en az % 50 oy alacağı bilinen bir partiyi seçime sokmak akıl kârı mıdır?"

Benim aklım karıştı; biraz da sizinki karışsın bakalım.

Hakikat'e taammüden toplu tecavüz!

Hakikat duygusunun incitilmesi, "temel insani ihtiyaçlar" listesinde kaçıncı sırayı alır bilmem: ilki açlık diyorlar, ikincisi güvenlik ihtiyacı, daha sonra toplumsallaşma, çoğalma içgüdüsü vb. Hakikat duygusunun incitilmesi bu sıralamada ilk ona bile girmez belki.

Fizyolojik taleplerin önceliğine nazaran bir nevi lüks! Yalanlarla barışık yaşamayı tercih edenlerin sayısı, gerçekle yüzleşme cesareti gösterenlerden her zaman fazla olmuştur ne yazık ki.

Dünün gazetelerinde haber ve yorumları takib ederken aniden bir ikrah (tiksinti) hissi belirdi; sakin ve güleryüzlü bir edâ ile kendimce yanlış düzeltmenin faydasızlığı duygusuna esir düşüp, şu kör dövüşünde taraf haline geldiğim için kendimi ayıpladım desem yeridir.

İşte meselâ; karşıdan bakılınca akıllı, bilgili, sağduyulu intibaı veren bir yazara göre bu seçimlerin tek konusu Cumhuriyet'in savunulması olacakmış. Seçmenler genelde ekonomiden etkilenmezmiş. Zaten ulusalcı birtakım kutsal kitapların satış rekoru kırması da farklı bir olayla karşılaştığımızı gösteriyormuş!

Yaa, seksenbeşinci yılında bile hâlâ rejimini seçim sandığına yatıran bir toplumuz demek ki biz; halbuki 85 yıllık prematüre hayat olmaz. Hata (neuzubillah!) rejimde olmadığına göre toplum olarak kendimizi ne kadar ayıplasak azdır öyleyse!

"İyi de, Cumhuriyet artık rüşdünü isbat etmedi mi" diye düşündüğümüzde, "hayır" diye parmak sallıyor üstad, "vatan tehlikede!". Peki, n'aapacağız vatan tehlikede ise? "Basit" diyor, "AK Parti'ye oy verme yeter!" "Yahu AK Parti'ye oy verdiğimi, vereceğimi nereden biliyorsun?" diyorum. "Biz sizi biliriz, sizi Cumhuriyet düşmanları sizi" diyerek kibar, kindar ve aşağılayıcı bir tebessüm fırlatıyor.

Çileden çıkmaz mısınız, şu kıstırılmışlık hissi karşısında tepkinizi belirtmek için lokantada yemek bekler gibi seçim sandığını özlemez misiniz?

İşte ikrah hissi böyle oluşuyor.

Bu defa vatanın gerçekten tehlikede olup olmadığını kontrol ediyorum; her zamanki şeyler: Bölücülük bir, irticâ iki. Bunları tehlike saymayalım demiyorum ama şu sıkı Jakobenlerin 85 sene müddetince bu tehlikelerle mücadele edip altetmek yerine, bilakis bu tehlikeleri hep vitrinde tutarak içeriye müşteri çekmeye kalkışmaları canımı sıkıyor: "Afrika'dan binbir fedakârlıkla getirtmiş olduğumuz alt kısmı balık, üst kısmı bayandan müteşekkil deniz kızı, 25 kuruş duhûliye mukabilindeee.." Gösterinin odağında ya deniz kızı vardır ya da 75 metrelik boa yılanı. Günün birinde irtica ile bölücülük bittiğinde rejimi kime karşı koruyacağımız, esaslı bir meseledir!

Ben sıkılmaya başladım bu mugalâtalardan; lâfı eğip bükmeye, hakikat duygusunu incitmeye, kanun maddelerine takla attırmaya, şeşi cehar göstermeye hâcet yok. Bir halkta bulunması lazım gelen hakikat hissi, kısa vadeli politik çıkarlar uğruna dumura uğratılmamalı. Darbenin adına darbe, meşruluğun adına meşruluk derken sağa-sola bakmak ihtiyacı hissetmemeliyiz. Plağı tersten çalalım; aynı tornadan çıkmışçasına hakikat hissi iğdiş edilmiş, sahte korkularla sindirilmiş, öcülerle kışkırtılmış, lugati dejenere edilmiş bir halk cumhuriyet de dahil olmak üzere hiçbir erdemi omuzlayamaz. Nasıl halkçı, ne menem toplumcusunuz siz yahu; sevmediğiniz âşikâr; hiç mi merhamet etmezsiniz gelecek kuşaklara?

...

Birbirimizi yormayalım, birbirimizi utandırmayalım: Siyaset, dersiniz, menfaat dersiniz, devletten kazandığımız kemikleşmiş avantajları kaybetmek istemiyoruz dersiniz, anlarız fakat bu esnada şahsiyetinizi yıkacak derecede kavramları eğip bükmeyiniz. Okumadığınız için belki bilmezsiniz; nice eski kavim, hakikat duygusuna taammüden toplu tecavüz cürmüyle helâke uğradı.

Açıkçası, "sizin" yüzünüzden biz de helâke uğramak istemiyoruz; Türkçesi bu işte

Sayın Çörtoğlu haklıdır!

Danıştay Başkanı Sayın Sumru Çörtoğlu, "kürsüden misafir azarlama" geleneğine riayetle çok ilginç tesbitlerde bulundu ve "Atatürk ilke ve inkılaplarına aykırı her türlü hareket irticadır.

Önem ve öncelik sıralaması zaman zaman değişkenlik göstermekle birlikte irtica tehdidi her zaman var olmuştur ve olmaya da devam edecektir." dedi. Bu tesbitin iki mühim unsuru var: Bir, "inkılaplara aykırılık irticâdır", iki: "İrticâ tehdidi her zaman var olmaya devam edecektir."

Birinci tesbitten başlayalım. Nedir Atatürk ilke ve inkılapları? Anayasa'nın 174. maddesiyle korunan kanunla olsa gerektir; bakalım:

1- 3 Mart 1340 tarih ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun ruhu, hemen ertesi yıl (1341) Harbiye'ye öğrenci veren askerî okullar Milli Savunma Bakanlığı'na bağlanarak zedelenmişti. 1961 ve 82 Anayasalarında üniversitelere özerklik tanınması, benim nâçiz mantığımca Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na aykırı düşüyor, zira bu kanunun ilk maddesi aynen şöyledir: "Türkiye dahilindeki bütün müessesatı ilmiye ve tedrisiye Maarif Vekâletine merbuttur."

Dikkat "devlete merbuttur demiyor kanun, "vekâlete" diyor. Nokta! Öyleyse Sayın Çörtoğlu yerden göğe haklıdır.

2- 25 Teşrinisani 1341 ve 671 sayılı Şapka İktisâ'sı Hakkındaki Kanun'un ayrıntılarına girmiyorum: Türkiye'de lâfzı ve ruhu bu kadar fiili muhalefet gören bir başka yasa gösterilemez ve Sayın Çörtoğlu yine haklıdır.

3- 30 Teşrinisani 1341 tarih ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine Dair Kanun da Sayın Çörtoğlu'nun haklı olarak ileri sürdüğü gibi mütemadiyen ihlâl edilen ve ihlâl edilmeye devam edilecek olan İnkılâp kanunlarından biridir. Tafsilat vermeye, ihlâl örnekleri göstermeye hâcet görmüyorum!

4- 4. İnkılap kanunu, nikâh hakkındadır ve bu kanunun ruhu, her medeni nikah öncesinde dini nikâh kıydırmadan edemeyen sayın halkımız tarafından sistematik olarak tahriş edilmektedir. Sayın Çörtoğlu haklıdır.

5- 20 Mayıs 1928 ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkâmın (uluslararası rakamlar) Kabulü Hakkında Kanun'un eskiden bazı mütekaid kıraathanelerinde, domino oynayan yaşlı İnkılap düşmanları tarafından kaale alınmadığını görmüşlüğüm vardır. Kara tahtaya tebeşirle tuttukları oyun hesabında Arap harfleri kullanırlardı; artık pek görmüyorum ama neticede Sayın Çörtoğlu haklıdır.

6- 1 Teşrinisani 1928 ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkındaki Kanun'u ara sıra ihlâl ettiğimi itiraf ederim, çünkü eskiyazıyı az biraz okur ve yazarım. Fakat internette bu kanunun canına okunmadığı sâlise yok gibidir ve sanal alemin imparatorları bizim harfleri hiiç takmamakta, üstelik SMS operatörleri de Türkçe karakter kullananlara yüksek ücret bindirmektedir. Sayın Çörtoğlu bir kere daha haklıdır.

7- Efendi, bey, paşa gibi lakap ve unvanların kullanılması da kanun ve anayasa hükmüyle yasaktır. Bu yasağı aziz dostum Efendi Barutçu, doğduğu günden beri ihlâl ediyor; demek ki Sumru Hanımefendi haksız değildir.

8- Bazı kisveleri yasaklayan 2596 sayı ve 1934 tarihli kanunu, başta birtakım kırsallar olmak üzere mahsûsen Fatih ve Çarşamba civarında bir kısım vatandaşların ihlâl edegeldiğini görüyor, duyuyoruz; Çörtoğlu haksız mı?

Çörtoğlu'nun ikinci tesbiti, ilke ve inkılapların sistemik, bilinçli ve kolektif tarzda ihlâl edildiği hakkında: Anayasamızın 174. maddesi, bir yanıyla devletin laikliğini koruyayım derken öte taraftan bilakis bu ilkelerin ihlâline zemin açıyor. Bu konu çok ciddidir ve bir bayana "hanımefendi" diye hitab etmek bile herhangi bir kişiyi, o saat, evvela anayasa ihlâlcisi, sâniyen İnkılap aleyhtarı vaziyetine düşürebilmektedir. İrtica tehdidini her zaman var eden ve olmaya da devam ettirecek olan haliyle 174. madde "el muzaffer daima" unvanına benzer tarzda hepimize "el mücâhit daima" misyonu yüklüyor. Yanlış anlaşılmasın, irticâa karşı savaşan mücahit anlamında!

E, böyle mücâhedenin de tadına doyum olmuyor tabiatıyla!

Recep Pekerler ölmez!

-Mitingimiz müthişti değil mi Cüneyt abi? O ne muazzam kalabalık, o ne şâhâne gösteri? Gerici çevreler korkudan nasıl da tırsmışlardır kim bilir?.. Sana göre bu anlamlı mitingler, geleceğimizi nasıl şekillendirir dersin?

-Valla Tuncaycığım, iyi hoş da, birbirimizi kandırmayalım burada. Mitinge gelip bayrak sallamak başka şey, aynı kalabalığın seçimde sandık başına gidip aynı partiye oy vermesi başka şey yani...

-Niçin ümitsiz konuşuyorsun abi; en azından şu belli oldu ki laiklik, cumhuriyet, devrimler sahipsiz değil. Meydanları sarstık meydanları!..

-Ben farklı bir şey söylemiyorum ki Tuncay; kalabalık iyi ama rahmetli Bölükbaşı'nın dediği gibi "tâne yok". Bu kalabalık yarın seçim olsa gider, bilmem kaç partiye bölünür.

-Bölünmeyeceğiz, böldürmeyeceğiz abi. Bu defa başka!

-Ne başkası oğlum? Meydandaki kalabalığın, sağcı partilere oy verip de sonradan pişman olanlardan meydana geldiğini mi zannediyorsun; bunlar 2002'de solcu ve ilerici partilere oy vermişlerdi. Bugün hepsi CHP'ye oy verse yine durum pek değişmez...

-Nasıl yani abi, moralimi bozuyorsun ama...

-Bak Tuncay, CHP 2002'de yüzde kaç oy aldı? Yirmi diyelim; peki 2007'de bu % 20'yi kaça çıkarmak ihtimâli var?..

-Rahat otuzu vururuz abi, hatta belki 35...

-İyi ama şu beğenmediğimiz AK Parti, % 34'ü geçen seçimde güle oynaya buldu zaten. Bu gidişle % 50'yi bulmasından korkuyorum ben...

-Korkma abi, baksana ANAP'la DYP birleştiler; sinerji oluşturup AK Parti'nin oylarını ufaltacaklar; öteki tarafta MHP vurdukça vuracak bunlara. Ee, sol da birleşti zaten; biz bu seçimi götürürüz abi, emin ol!

-Keşke hesabın tutsa Tuncay ama bu ahalinin önüne seçim sandığı koyduğun müddetçe, bu sandıktan galip çıkma ihtimalimiz yok gibi görünüyor oğlum!

-Peki n'aapıcaz Cüneyt abi, biz ne zaman seçim kazanacağız şöyle ağız tadıyla?...

-Valla aklıma bir çare geliyor ama, bilmem uygulanabilir mi?

-Nasıl abi nasıl; anlatsana. Bugünlerde paramız var; parayla olacak bir şeyse üstesinden geliriz...

-Şimdi şöyle bir şey düşünüyorum Tuncaycığım!

-Emret abi.

-Bir şirket düşünüyorum; güçlü bir şirket!

-Kurarız abi!

-Acele etme hemen; bu şirketin büyük üretim çiftlikleri, programlama enstitüleri ve pazarlama departmanları olacak...

-Yaparız abi, kolay; başka?

-Şirketin adını sonra da koyabiliriz ama şimdilik şöyle bir şey geliyor aklıma "Toplumsal Üretim AŞ"

-Pardon ne demek oluyor bu abi?..

-Anlamadın mı oğlum? Bu şirket toplumsal üretim yapacak, yani toplum üretecek...

-Yani insanlar?..

-Elbette insanlar. Mesela tavuk çiftliklerini düşün; öyle çiftlikler kurulmalı. Bu çiftliklerde dünyanın en iyi antropologları, DNA, nanoteknoloji, mikrobiyoloji ve insan klonlama uzmanları bir araya gelecek...

-Abi bu fikir müthiş, eridim ben zevkten...

-Acele etme oğlum, dahası var: Evvela ilerici, aydınlanmış, solcu, devrimci, ulusalcı, anası ve babası düzgün ve aydın bürokratlardan oluşan birkaç çiftin genini kopyalayacaksın. Sonra bunların DNA'larıyla filan oynayıp muhtemel hastalıklardan arındıracaksın. Her biri böyle güçlü, kuvvetli, akıllı, solcu, sporcu, süper zeki, her birinin ortalama yaşı 150 sene olan embriyolar üretecek bu şirket.

-Kopardın beni abi, budur işte budur!

-Bi dakka oğlum, şirketin ikinci bir görevi daha olacak; ama bu faaliyeti gizli sürdürmek lazım; Şöyle ki: Tamam bu embriyoları çoğalttık, büyüttük filan ama problem şu; mevcut toplumu ne yapacağız? Bir yandan burada bilimsel üretim yaparken onlar babadan kalma usulle çoğalmaya devam edecekler; aynı gerici ve tutucu zihniyette milyonlarca lümpen sokaklara dökülecek, yine gidip sağ partilere şaak diye oy verecekler...

-Sahi, n'aapcaaz bu adamları abi?

-Şirket halledecek! Nasıl halleder bilmiyorum; ama bu memleketin kurtulması ancak böyle mümkündür Tuncaycığım. Artık bunlardan kozmetik sanayiinde filan birtakım yan ürünler yapılabilir veya değmez deyip şaaparız.

-Değmez tabii, kim uğraşacak bu güruhla. Bunlardan sabun yapsan köpürmezler şerefsizim Cüneyt abi!

-Haa diyelim bu şirketin ürünlerini peyderpey devreye sokarak memleketi kurtardık; şirketin işi bitecek mi? Hayır. Unutma ki özel bir piyasa için iş yapan şirket batmaya mahkumdur.

-Naapceez?

-Dünyaya açılacağız Tuncay; isteyene istediği miktarda toplum pazarlayacağız: Binlik, on binlik, yüz binlik paketler halinde. Bunların DNA hücrelerine gizlice ulusalcı kromozomlar yerleştirdik mi, otuz sene sonra dünya bizim ellerimizdedir, anlıyor musun?..

-Süpersin abi, ne para kazanırız di mi?

-Böyle bir şirket için para nedir ki Tuncay? Hayal gücünü kullan oğlum; dünyanın çehresini ve gidişatını değiştiriyoruz. Batı emperyalizminden intikamımızı alıyoruz. Düşün ki köy enstitülerini yeniden açmışız Türkiye'de; davullar zurnalar çalıyor. Halkevlerinde ilerici gençler tiyatro temsili veriyor, kızlar çeşme başlarında, dere yataklarında, harman yerlerinde bale yapıyorlar. Muhtarlar piyanoda ha babam konçerto seslendirmekte. CHP eskiden olduğu gibi tek başına ebediyyen iktidarda. Muhalefet yok, dinci basın yok. Meclis tam bir uyum içinde matbaa gibi şakır şakır ilerici yasalar çıkarmakta. Recep Peker parti genel sekreteri...

-Abi bi dakka; Recep Peker ölmedi miydi?

-Olsun, kemiklerinden DNA örneği alır yeni Recep Peker'ler de yaparız, heeyt bee...

-Hıı ne var, ne var?..

-Tuncay kalk, kâbus görüyorsun galiba, uyan, saat dokuz oldu...

-Ne kâbusu be hanım, dünyanın en güzel rüyâsıydı; tam memleketi kurtarıyorduk ki uyandırdın beni...

50 yıl sonra tarih, bugünleri nasıl yazacak?

Onbeş günden beri Türkiye olağanüstü günler ve olaylar yaşıyor; hadiselerin hızlı akışı içinde bazı önemli nüanslar geri planda kalırken, âcil siyasi ihtiyaçlar öne çıkıyor. Bu hızlı tempo içinde ister istemez sürüklendiğimiz için aslında neyin daha büyük bir önemle vurgulanması gerektiğini gözden kaçırıyoruz.

Bundan elli sene sonra tarih kitaplarında, yaşadığımız günlerin nasıl anlatılacağı meselesi o yüzden zihnimi kurcalamaya başladı ve "tarihçiler elli sene sonra bu olayları nasıl yazarlar?" sorusuna cevap olmak üzere kendimce bir deneme yapmaya karar verdim.

Sene 2057. Tarih kitaplarındaki başlık şöyle: "2007 cumhurbaşkanlığı seçimleri ve yansımaları"

2007 yılında görevini sürdüren Türk Parlamentosu, 2002 yılında halkın serbest iradesiyle yapılan seçimler sonucunda belirlenmişti. Bu seçimlerde, daha önceki seçimlerde de uygulanan yüzde 10 ülke barajı yüzünden ancak iki parti mecliste grup kurabilmiş ve çoğunluğu, kullanılan oyların yüzde 34,28'ini alan AK Parti 365 sandalye ile seçimi kazanırken, barajı aşabilen ikinci parti CHP, yüzde 19,39 ile 177, bağımsızlar ise 8 vekil alabilmişlerdi. 2007'deki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ise Meclis aritmetiği hayli değişmiş,

seçim barajını aşamayan ANAP, partilerinden istifa eden vekillerle 20 kişilik bir grup oluştururken bağımsız sayısı 11'e yükselmiş, AK Parti'nin vekil sayısı 353'e, CHP'ninki ise 151'e inmişti.

1982 yılından beri yürürlükte olan Anayasa'ya göre cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, 12 Eylül öncesini hatırlatan bir kriz çıkma ihtimali görünmüyordu. Anayasa'nın 102. maddesinde seçimin nasıl yapılacağı ayrıntıları ile anlatılmıştı. Buna göre üçer gün arayla yapılacak en fazla dört oylama ile Meclis seçimi tamamlıyor, aksi takdirde Meclis feshedilerek erken seçime gidiliyordu. AK Parti'nin üye sayısı ilk iki tur için yeterli olmasa da 3. turda seçimin anayasaya uygun tarzda tamamlanması kesin gibiydi.

Seçim turları başlamadan üç ay kadar önce CHP, 102. maddenin bugüne kadar yanlış yorumlandığını ileri süren bir hukukçunun iddialarına istinaden, ilk iki turda 367 kişilik üçte iki çoğunluğun Meclis'te hazır bulunması gerektiğini savunarak konuyu Anayasa Mahkemesi'ne götüreceğini söyledi. Ciddi hukuk çevrelerinde bu iddia ciddiye alınmadı çünkü bu varsayım, mantığı zorlayan ve daha garibi, ondan önceki üç cumhurbaşkanı seçimini şaibe ve geçersizlik gölgesinde bırakacak bir aşırılık ihtiva etmekteydi.

Türk basını bu konuda derhal ikiye bölündü ve 367 meselesinin ciddiye alınması gerektiği yolunda yorumlar sıklaşmaya başladı: AK Parti'nin, hatta TBMM'nin cumhurbaşkanı seçmemesi gerektiğini ileri süren laikçi çevreler 367 sayısının şart olduğunu savundular. Bu zorlama yorumun tartışılmasını bile gereksiz bulan karşı görüş sahipleri ise, Anayasa Mahkemesi'nin 367 şartını kabul etmesine asla ihtimal vermedikleri için bekleyip olayların gelişmesini izlemeyi tercih ettiler.

Meclis'te 27 Nisan günü yapılan ilk tur oylamada AK Partililerin adayı Abdullah Gül, 361 vekilden 357'sinin oyunu alınca CHP hemen Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak itirazda bulundu.

Aynı günün gecesi saat 23 sularında Genelkurmay Başkanlığı, resmî web sitesinde garip bir açıklama yayınlayarak ne anlama geldiği anlaşılamayan sert bir laiklik uyarısında bulundu. Bu bildiri gündemi bir anda değiştirdi ve TSK'nın Abdullah Gül'e ve AK Parti'ye karşı tavır aldığı, Anayasa Mahkemesi üyelerinin bu bildiriden etkilenecekleri şeklinde yorumlandı.

Anayasa Mahkemesi'nin kararını açıklamasından bir gün önce CHP lideri Deniz Baykal bir basın toplantısı yaparak, "Anayasa Mahkemesi'nin 367 milletvekili bulunmadan cumhurbaşkanı seçilebileceği yönünde karar vermesi, Türkiye'yi tehlikeli çatışmaya sürükleyecektir" iddiasında bulundu. Bu açıklama, karar sürecindeki mahkemeyi etkilemesi bakımından Anayasa'nın 138. maddesi hükümlerine açıkça ters düşmesine rağmen laikçi çevrelerde bilakis şen-şakrak yorumlarla kutsandı.

Neticede mahkeme, itirazdan iki gün sonra derhal bir karar üreterek üçte iki nisbetinde toplantı yeter sayısı kuralını yeni bir içtihat olarak ilan etti. Böylece Türk Hukuk tarihinde görülmemiş bir durum hâsıl oldu ve iptal edilen hüküm çerçevesinde seçilen Özal, Demirel ve Sezer'in cumhurbaşkanlığı sıfatı ile yaptığı bütün eylem ve işlemlerin "keenlemyekun" yani, hiç olmamış gibi sayılmasına yol açabilecek bir tartışma ortamı açıldı. Üstelik bu karar, üçte bir oranında oya sahip bir partinin veya partiler grubunun cumhurbaşkanlığı seçimini engellemesine de hukuki dayanak sağlamaktaydı.

Karar, laikçi çevrelerde büyük bir neş'e ile karşılanırken, Meclis'te toplam 24 üye ile temsil edilen ANAP ve DYP tarafından da, "onlar bize çok çektirdiler; şimdi de onlar çeksinler" mealinde sözlerle yorumlandı. Halbuki, 367 tartışmasına fiilen son vererek ülkenin yeni cumhurbaşkanını Anayasa hükümleri çerçevesinde seçtirmek için bu iki parti üyelerinin ilk gün Meclis genel kuruluna katılmaları yeterli olacaktı.

Böylece Türkiye'de siyasi sistem, muhalefet partilerinin hukuku zorlayıcı yorumları ve Meclis çalışmalarını engellemeleri sebebiyle tıkanıklığa uğradı. Bu hızlı akış içinde en büyük zararı, o güne kadar en yüksek hukuk mercii sıfatı ile büyük itibara sahip bulunan Anayasa Mahkemesi'nin gördüğü söylenebilir çünkü verdikleri karar, 1982 Anayasası'nın ruhunu ve metnini zorlayıcı nitelikte olduğu gibi, ülkede politik sistemi ağırlaştırıcı ve yerinden kımıldayamaz mahiyette bir tesir yapmıştı. Esas şaşırtıcı husus ise, yüksek mahkemenin bu tartışmalı kararının laikçi, muhalif ve ulusalcı çevrelerde bir millî maç galibiyeti tarzında algılanarak konunun hukuki tarafının görmezden gelinmesiydi.

2007 yılında yapılan seçimler ve ondan önce yaşanan olaylar, 27 Mayıs 1960 Darbesi'nden sonra Türk demokrasi tarihinde ikinci bir dönüm ve kırılma noktası teşkil etmektedir. Nitekim 2007 yılında yapılan seçimlerin sonucunda son derece ilginç sonuçlarla karşılaşıldı ve...

Evet, benim tahminime göre 50 yıl sonrasının tarih kitapları, olup-biteni aşağı yukarı böyle yazacaktır. Bazı kişiler için tarihin ilerde kendileri hakkında ne söyleyeceği önem taşımayabilir fakat hakikat karşısında bir duruş sahibi olanlar için tarihin hükmü daima önemlidir.

AKLINIZDA BULUNSUN: ESKİŞEHİR'DE BİR SAHHAF DÜKKANI VE BİR RİCA

Eskişehirli kitap dostlarına minik bir ricam olacak. Sakarya Caddesi'ndeki Ülkü Sokağın 7/A numaralı adresinde bir sahhaf dükkanı var. Sahibesinin ismi Nihal Bayazıt Ercek. Bir şehirde bir sahhaf dükkânının bulunmasının ne anlama geldiğini bilenler, müsait bir vakitte dükkâna uğrasınlar. Bir şey almaları şart değil; destek ve moral versinler, çünkü bu sahhaf dükkânı kapanmak üzere.

Dükkânın adı "Kitapbank"

Bu ricamı kırmayacağınızı ümid ediyorum: Kitapbank yaşasın!

Muz orta, şık vole; aut!

Hiçbir rejim mükemmel değildir; yine de kör-topal yürüttüğümüz siyasi sistem kendi dengelerini oluşturmaya başlamıştı ki, parlamentolu demokrasimiz karın boşluğuna yediği faullü bir yumrukla (367) kendinden geçiverdi.

Yeni şekle göre CHP tek başına 380 vekille iktidara gelemediği müddetçe bu sistemle ülkeyi yönetmek mümkün olmayacaktır.

Yargıçlar yönetir diyorsanız o başka tabii...

Bir kasti demokrasi faulü de DTP'ye yapıldı; "Güneydoğulular birleşik oy pusulasında bağımsız adayının yerini bulamaz" kurnazlığı ile bağımsız adayların ayağına güyâ çelme takıldı. Ben DTP taraftarı olsam, şu sisteme zerre kadar iyi niyet ve güvenim kalır mıydı diye düşünüyorum.

Ülke barajının korunmasını anlayabilirim; ama bağımsızlara bir çuval samanda iğne arattırmak hak değildir.

CHP'nin demokrat ruha sahip olmadığını zaten biliyorduk. Aa, AK Parti de öyleymiş!

Bakıyorum, bazı yazarlar Baykal'ı cumhurbaşkanı yapma projesini sahiplenmeye başladılar: Zaman okuyucuları bu fikrin ilk ve asıl sahibini biliyor elbette. Şeref onların, huzur bizim olsun. Baykal cumhurbaşkanı olamazsa ikinci teklifim onu NASA'nın astronot kurslarına yazdırarak Güneş Sistemi'nin dışına yapılacak ilk insanlı uzay yolculuğuna mürettebat yazdırmaktır.

Benim için hava hoş; ben bazı CHP'li dostlarım için bu jesti yapmaktayım!

Cumhurbaşkanını halka seçtirme meselesinin pek "apar topar" bir üslupla kotarıldığı muhakkaktır. AK Parti, "onlar istedi, ben de hodri meydan dedim" havasında, bu muz ortaya iyi bir vole vurduğu kanaatindedir ama doğrusu hiç vakti değildi ve üstelik bu fikri eleştiren Sayın Kanadoğlu'nun, en azından bu meselede siyasi basiret gösterebilmesi iyi olmuştur; çünkü ben hiç kalmadığı kanaatindeydim.

Anayasa Mahkemesi Başkanı Tülay Tuğcu'nun Bakü'den yaptığı açıklamalar dikkat çekici. Sade vatandaş haliyle elbette yorum yapma hakkı var; ama mahkeme başkanı olarak cumhurbaşkanını halkın seçmesinden yana tavır koyması, "ihsâs-ı rey" mânâsına yorumlanabilecektir. Bu tavır hakkında daha geniş bir felsefi tahlil için -utana sıkıla- "Esas mesele vatan ise hukuk teferruat mıdır" başlıklı yazıma dönülmesini istirham ederim.

Siyasi bir meselede birbirine muhalefet eden kalabalıkların coşkuyla Türk bayrağı sallamasının anlamını konuşalım; bu manzaradan bayrağımızı çok sevdiğimiz ve saygı gösterdiğimiz mânâsı çıkmıyor, bayrağı, siyasi çıkarlar için tükettiğimiz anlaşılıyor.

Nevrotik bile değil, sadece politik bir muhabbet. Her şeye rağmen müşterekliğimizi vurgulayan tarafıyla bayrak sevgisi ve saygısı bu kadar ucuz tüketilmemeliydi.

Sağda birleştiklerini açıklayan iki muhalefet partisinin âkıbeti, liderlerden birinin 30 Nisan günü teatral bir edâ ile söylediği, "önümüzdeki 36 saat 36 yılı etkileyecek kadar önemlidir" meâlindeki sözleriyle trajik bir yara aldı ve şimdi vatandaş, o konuşmadan önce kimlerin kimleri nasıl ürküttüğüne dair hayâli senaryolar yazmakla meşgul.

Eğer yapılabilirse -ki hâlâ meşkûk- önümüzdeki seçimler ilginç sonuçlara gebe; yaşayan görür.

İşler bir şekilde çıkmaza girip Türkiye önünü göremez hale geldiğinde (maazallah!) tarafsız, teknokrat nitelikli bir azınlık hükümeti kurulması gerekebilir. Ha, deyince böylesini bulmak kolay mı? Çok merak ediyorsanız bugünlerde kanal kanal dolaşıp kriz üzerine ahkâm kesenlere bir de o gözle bakmalısınız.

Ben öyle yapıyorum ve çok eğleniyorum!

Basiret meleğimle hasbihâl

Bazen arkaya doğru yaslanıp ellerimi ensemde kilitleyerek uzaklara bakıyor ve "Acaba Deniz Baykal'la Tayyip Erdoğan, cumhurbaşkanlığı seçimini krize dönüştürmek için aralarında gizlice sözleştiler mi" diye hain komplolar tasarlıyorum.

Teorimi haklı gösterecek delillerim var: Bir kere bu kriz, daha şimdiden CHP ve AK Parti'ye yaradı; her ikisinin oylarında da büyük artış fark ediliyor. CHP, bu sarsıntıdan istifade ile DSP'yi ters köşeye yatırdı ve miting kalabalıklarının desteğini yanına çekti. AK Parti ise Anavatan ile DYP'yi erken ve hazırlıksız bir birleşmeye zorlayarak açık düşürdü ve Türk siyasetinin iki köklü kuruluşunu, kendi elleriyle tarihe gömdürdü.

"Yok canım, mümkün mü, böyle şey olamaz" diye dürtükleyip duran basiret meleğime dönüp, çok bilmiş bir edâ ile gülümseyerek, "niçin olmasın meleğim" diye takılıyorum, "Normal şartlarda iktidar partisinin oyları % 30'un altına düşecekti. Bu kriz Tayyip Bey'e ilâç gibi gelmiş olmalı."

"Peki, Baykal'ın çıkarı nedir bu işten" diye soruyor basiret meleğim: "Basit" diyorum, "Baykal, rejimi kurtaran kahraman rolüne yükseldi. Seçim meydanlarında seslendirecek bir tane bile doğru düzgün ve heyecan verici proje bulamazken, meseleyi ideolojik mindere çekerek deplasman dezavantajından kurtuldu. Mitingleri dolduran kitleler nezdinde tek ümit, solun en aklı başında adamı, doğuştan lider gibi yeni özellikler kazandı."

Anlattıklarım, basiret meleğine inandırıcı gelmiyor olmalı ki, dudaklarını büzerek hayli zaman düşündükten sonra, "E, Anayasa Mahkemesi ile Ordu bildirisine ne diyeceksin bakalım" diye atılıyor, "Koca müesseseler halk nazarında büyük risk aldılar, tartışılır duruma geldiler?"

Meleğime bu defa cevap verirken zorlandığımı hissediyorum, "Haklı olabilirsin" diye söze başlıyorum, "ama unutma ki bu kurumlar da hatırı sayılır bir güç gösterisinde bulunarak rejimin bekçisi olduklarını hatırlatmış oldular."

"Ama yine de bir miktar yıpranmadılar mı dersin?"

"Zafer hasarsız olmaz ki meleğim" diye devam ediyorum. "İşin sonuna bak sen; ortalık birbirine girdi ama bak, ekonomik kriz çıkmadı. Herkes birkaç günlüğüne bocaladıysa da dengeler yerini buldu. Bu arada hükümet yarı başkanlık sistemine geçiş için muhalefeti bile ikna edip anayasa değişikliğini çıkararak bombayı Köşk'ün kapısına bıraktı, n'aber?"

"Sana inanmıyorum; çok fenasın" diye somurtuyor basiret meleğim, "milyonlarca insan sokaklara döküldü, hükümeti protesto etti; bunun da bir siyasi sonucu olmayacak mı yani?"

"Oldu bile şekerim" diye ikna ediyorum basiret meleğimi, "Hem CHP büyük ivme kazandı hem de kalabalıklar, 'CHP'nin günün birinde seçim kazanabilme ihtimâlinin, demokratik şıklar arasına girmesi'nden ötürü pek mutlu oldular; bu esnada hayat tarzlarını savunuyor olmak da onlara büyük gönenç verdi."

"Hesabında büyük bir yanlışlık var" diye atılıyor, "Sana göre Baykal'la Erdoğan anlaştı fakat sonradan denkleme sağdaki iki muhalefet partisini de ilave ettin; onların da baştan beri pazarlığa katılmış olmaları gerekirdi?"

Yüzüme hain bir gülücük takarak, "Çok safsın meleğim" diyorum, "adın basiret meleği ama, iki satırlık komplo teorisini hemen ciddiye alıverdin işte!"

"Aa, hayır hayır.., başından beri inanmamıştım zaten ama Türkiye'de görevli olunca bir melek bile böyle akıl karışıklığına uğrayabiliyor bazen" diye cevap veriyor, yan gözle bakıyorum; beni yeniden basiret çizgisine çekebildiği için mutlu görünüyor.

"Sen bir de Ankara'da görevlendirilmiş basiret meleklerinin halini düşün" diye takılıyorum, "kim bilir akşama kadar nasıl eziyet çekiyorlardır?"

"Ne yani, senin haberin yok mu?" diye hayretle yüzüme bakıyor; "Ne oldu ki" diye soruyorum. "Ankara'da görevlendirilen bütün basiret melekleri bir ay önce ikinci bir emre kadar merkeze alındılar ayol!"

Bu muammayı çekirge nasıl bilsin birader?

-Vay üstâdım, sizi bilgisayar başında görünce şaşırdım; hayrola, biriyle çet filan vaziyetleri mi söz konusu acaba?

-İyi ki geldin Çekirge, ben de sana haber yollayacaktım zaten; yahu, şurada bir şeye takıldım, iki saattir içinden çıkamıyorum.

-Hocam ben Windows'tan filan anlamam; 15 senelik Mac'çi olarak böyle pencerelerin önünden geçmeyi bile zül sayarım fakat hatırınız başım üstündedir; emrediniz?

-Sistem ârızası filan değil oğlum. Genelkurmay'ın yeni sitesine bakıyordum, web tasarımı nasıl olmuş, biz de okula böyle bir site mi yaptırsak mı filan diye yani...

-Eeeeee...

-Eesi şu, merak edip "Genelkurmay Başkanları" butonuna tıkladım. İlk Erkânıharbiye reisi İsmet Paşa'dan tut, Yaşar Paşa'ya kadar bütün genelkurmay başkanlarının terceme-i hâlini birer birer yazmışlar.

-Bunda ne fevkalâdelik var ki hocam, buton mu çalışmadı yoksa? Bazen sayfayı yeniden yüklemek gerekiyor da bu gibi hallerde...

-Hayır hayır, butonlarda bir ârıza yok. Sıradan öyle okuya okuya gidiyordum. Biliyor musun, bugüne kadar tam 25 genelkurmay başkanı gelip geçmiş...

-Yaa?

-Aynen öyle, derken 24. genelkurmay başkanına geldi sıra. Hilmi Özkök Paşa biliyorsun, geçen ağustosta emekliye ayrılmıştı.

-Biliyorum elbette hocam; ardından çok atıp tutanlar da oldu hattâ!

-Hah... Baktım bir gariplik var. Diğer komutanların standartlaştırılmış hayat hikâyesinden farklı bir sunuşla başlıyor Hilmi Paşa'nın resmi biyografisi...

-Nasıl yani?

-Aynen şöyle; bak ekrandan okuyorum, diyor ki: "Orgeneral Hilmi Özkök, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 24'üncü Genelkurmay Başkanı'dır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre, Başbakana karşı sorumlu olan Orgeneral Özkök, barış zamanında Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanı, savaş zamanında ise Cumhurbaşkanını temsilen, Türk Silahlı Kuvvetleri Başkomutanı olarak görev yapar."

-Bunda bir şey yok ki hocam: Anayasa'nın 117. maddesinin 4. bendi de öyle diyor... isterseniz okuyayım, Anayasa'yı muska gibi cebimde gezdiriyorum zaten...

-Biliyorum oğlum biliyorum, ben de okudum ama gariplik şurada; bu ayrıntı, diğer komutanların hayat hikâyesinde yok, sadece Hilmi Paşa'nın sayfasında yer alıyor. Yine merak edip baktım, 27 Mayıs'tan sonra Demirkıratlarla birlikte tutuklanarak Yassıada'ya hapsedilip rütbeleri sökülen ve idamla yargılandıktan sonra emekliye ayrılan Rüştü Erdelhun Paşa'nın sayfasında bile böyle mânidar bir gönderme yer almıyor!

-Hmm ilginç doğrusu... Bu bana Doğan Güreş Paşa'nın emekli olmasından sonra isminin verildiği bir askerî kışlanın adının yeniden değiştirilmesini hatırlattı...

-Yani bu bir tavır mı diyorsun Çekirge?

-Bilemiyorum hocam; bu ayrıntıları akredite gazeteci takımına sormak lazım, onlar daha iyi bilirler "dermişim!"

-Ne demek "dermişim"; senin kanaatin yok mu oğlum?

-Vallahi hocam, herkesle beraber bizim askere de bir haller oldu; evvela bir gece yarısı siteye bir bildiri koydular; birkaç gün sonra siteyi yeniden düzenliyoruz diye geri çektiler; ardından şimdi de bu! Düşünüyorum da.. şöyle desek olur mu acaba?..

-Ne?..

-Askerler interneti keşfetti!

-Öyle diyorsun ama, bak diğer gazetelere, kimse böyle bir ayrıntıdan bahsetmiyor; görmemiş olabilirler mi sence?

-Beni çok bunaltıyorsunuz bugün hocam; benim gibi sıradan bir Kung-fu talebesinin altından kalkamayacağı şeyler soruyorsunuz. En iyisi ben odunluğa inip şöyle beş-on ton odun kırayım bâri!

Rusyalaiktirlaikkalacak.com

AP Ajansı'nın servise koyduğu o debdebeli fotoğraf, dünkü Zaman'ın 19. sayfasındaydı: Arka planda ihtişamlı bir kilise dekoru, ortada Putin; sağında ve solunda Rus Ortodoks Kilisesi'nin iki ruhâni lideri.

Tepede devâsa bir paskalya yumurtası; üzerinde Kirilce XB harfleri bulunmakta (Latince karşılığı HV, yani Hristos Voskreze, yani "İsa dirildi" mânâsında bir kısaltma imiş).

Haberden ilginç bir cümle: "Rusya yönetimi başta olmak üzere, birçok şirketin tek elden yönetimini sağlayan Putin, Ortodoks kiliselerinin de toparlanmasına ve merkezî bir yönetime sahip olmasına destek oldu. Dinin toplum hayatı ve uluslararası arenada etkisinin farkına varan Kremlin, Vatikan'la da ilişkileri geliştirmeye çalışıyor." (Zaman, Faruk Akkan/Moskova)

Aldı beni bir gülme! Kendime dedim ki, "yahu bu Rusların bizim kadar aklı yok mu; haydi diyelim ki Ruslarda basiret kalmamış, daha iki gün önce başta Çin olmak üzere bazı Ortadoğu ülkeleriyle anlaştıktan sonra Türkmenistan ve Kazakistan'la işbirliğine girerek Hazar çevresinde kurduğu doğalgaz boru hatlarıyla başta Türkiye olmak üzere ABD ve Avrupa ülkelerini ters köşeye yatıran Putin de mi akıl tutulmasına uğradı ki, laikliğin yeni Rusya İmparatorluğu için ne kadar kaçınılmaz ve hayati bir değer olduğunu görmezden gelerek işi gücü bırakıp Kilise reislerini birleştirmeye uğraşıyor?" Resmen öyle; hatta başka fotoğraflar da var, görseniz kolunuzun tüyleri diken diken olur: İlkinde Putin bir ruhâni lider ile sarmaş-dolaş. İkincisinde ise yine bir başka rûhâni'nin tepsi gibi bir şey içinde sunduğu bazı kutsal nesneleri eğilmiş öpmekte; Laiklik yerlerde sürünüyor! İnanılmaz bir görüntü be yav!

İkinci haber yine dünkü Zaman'dan Çağrı Çobanoğlu imzasını taşıyor. "Turkiyelaiktirlaikkalacak.com" isimli sitenin isim haklarını ucuza kapatan Mesut Yücel isimli bir müteşebbisimiz, bu imtiyazını devretmek için 5 bin ABD Doları talep etmekte imiş. Sayın Yücel, açık sözlü bir arkadaş; "Hedefim CHP ve ADD'nin dikkatini çekmek ama her ikisinden de bir cevap alamadım. Yüce önderimizden özür dilerim fakat bu site satılıktır" dedikten sonra bombayı patlatmış: "Duyarsız ve ilgisiz olanlar utansın. Bakalım bu siteye kimler sahip çıkacak?"

Öyle ya, ya çember sakallı, takunyalı bir Cumhuriyet düşmanı çıkıp, 5 bin "Dollars"ı bastırdıktan sonra bu mübârek sitenin içine olmadık hezeyânlar koyarsa, ilerici ve çağdaş güçlerin utanması gerekmez mi? Fazla değil canım; beş bin kaât; veriniz parayı, hamamın namusunu kurtarınız. Müteşebbis Mesut kardeşimiz de biraz yolunu bulsun!

Bu dakikadan itibaren bilumum laikçi muhitlerimizin, komşu ülkelerde laikliğin durumunu izlemek için harekete geçmesini buradan önemle teklif ediyorum: İran mâlum zaten; Irak laikti, sahip çıkamadık; şimdi dinci, mezhepçi, etnikçi bir devlet oldu. Rusya ise doğrudan komşumuz sayılmaz fakat kutsal ikonaları öpüp, Ortodoks ruhânîlerle kucaklaşarak laikliği on paralık eden bir adamın peşinde bir Ortaçağ karanlığına doğru sürüklenmesine de göz yumamayız; zira Putin'in bu gibi dinci ve tarikatçı ilişkileri laikliğin evrensel geçerliğini fena halde hoşafa çevirmekte ve içerideki bedhahlara cesaret vermektedir. Talep edilmesi halinde -hazır istim üzerinde iken- miting organizatörlerimizin Rusya'da geçici olarak görevlendirilmesini, bu arada Müteşebbis Mesut'un derhal "rusyalaiktirlaikkalacak.com.ru" adresinin Rusça versiyonunu üç otuz kuruşa tescil ettirerek onyüzbin milyon ruble mukabilinde satışa çıkarmasını teklif ediyorum. Ki, laikliğin evrensel bir değer taşıdığını anlayabilelim. Yok, "bizim laikliğimiz bize mahsustur" diyeceksek o başka tabii.

Neyse enseyi karartmayalım; biz laikliği epey epey kurtardık: CHP ile DSP birleşti; darısı "sol" partilere!

'Ulusumuzun en kötü çocuğu'ndan ilgililere, zehir-zıkkım bir sivil muhtıra

Sizlere sunacağım belge, bürokratik muhalefetin Meclis'teki muhaliflerle el ele vererek çıkardığı siyasi krizin, bazı vatandaşlarda nasıl yankılandığına dair dikkate değer bir örnektir.

Bu uzun belgenin tamamını yayınlamama imkân yok ama iktibas ettiğim kısımlar, başta muhalefet olmak üzere iktidarın ve bilumum devlet erkânının aklını başına toplaması için ilginç teklifler getiriyor. Dikkatle okumakta fayda var ve bana göre 367 şartını savunan pek çok mütalaadan daha iyi hukuk mantığına sahip.

Dört sayfalık "sivil muhtıra"nın başlığı şöyle: "Cumhuriyet ve Askeri Başsavcılığı kanalı ile Hukuksal Demokratik Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne"

Devletin adı ne zaman değişti diye şaşırmaca yok; vatandaş öyle uygun görmüş!

Muhtırada önce cumhurbaşkanına, bu işlerin nasıl olması gerektiği ince ince izah edildikten sonra basıyor fırçayı vatandaş (adı bende saklı). Diyor ki:

"Hem hukukçuyum, hem cumhurbaşkanıyım deyip yanlış anayasa ile demokratik olmayan bir partiyi seçime sokup % 29 oyla, yalandan seçim yasasıyla, 550 üyeli TBMM'de, 367 milletvekili çıkarttırıp, arkasından seçimi iptal ettirip, devletimizin bütünlüğüne, ulusal birliğine karşı gelerek ceza almış bir kişiyi, özel af ve özel seçimle başbakan yapıp, sonra da

karşısına geçip, türban taktırmam diye kavga edip, takıyye yaparak bu takıyyecilere hükümet olabilme imkanı sağlayarak, devletimizin bütün yasal organlarına bu ...ları karıştırarak, sonra da Askeri Akademi'de veda konuşmasında "Millet anlamasın - oyun bozulmasın" diye devletimizin çok büyük irtica tehlikesi karşısında bulunduğunu söyleyerek kendi suçunuzu itiraf ediyorsunuz. 7 sene devletimizin cumhurbaşkanıydınız, bu tehlikeye karşı ne yaptınız? Yalandan anayasa, yalandan hükümetle ulusumuzu aldattınız veya aldatılmasına izin verdiniz."

Ardından hışımla dönüyor Anayasa Mahkemesi'ne: "Anayasamızın tamamının, bütününün, kendisini oluşturan 1. Yasa'sına karşı yapmış bulunduğum suçlamaya görevsizlik kararı almak hakkınız olabilir, ama bu suçlamayı Türk ulusunun yaşam ve ölüm hakkına sahip olan en büyük mahkemeye, TBMM'ye iletmek, karar altına aldırmak sizin vazifenizdir. Hukukta: Anayasanın üstünlüğünden önce anayasanın hukuksallığı (gerçek olup olmadığı) anayasadan önce gelir.

Türk ulusu adına yapmış bulunduğum bu suçlamanın doğruluğunda, 1961 yılından beri yapılan bütün demokratik seçimler yalan olduğu gibi, yapılacak olan seçimler de yalan olacağından, seçimlerden önce bu suçlamanın TBMM'de karar altına alınması gerekmektedir.

"Adalette acıma duygusuna yer yoktur!" ATATÜRK

Sözde değil, özde laik devlet: Dinciliğin - demokratik cumhuriyet: ırkçılığın ve dinciliğin - ölüm cezalı - Devlet Kuruluş ve Yönetim Sistemi Yasası'yla devlet yönetimine yasaklanması ile gerçekleşir. Bu sisteme, Ata'mızın deyişiyle Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'na ait Cumhuriyet sistemi denir. Hukuksal adı: Hukukta dünyada eşi benzeri olmayan Hukuksal Dünya Demokratik Sistem Yasası üstüne kurulmuş Hukuksal Demokratik Türkiye Cumhuriyeti Devleti'dir."

Sıra geliyor Yüksek Seçim Kurulu başkanlığı'na, ardından Genelkurmay'a...

"Ben bir Türk vatandaşı, hem de vukuat kurmay onbaşı. Nasıl olmuşsa olmuş, ordumuzun, 1. Amaç ve Kuruluş Vazifesi, Ordu Dahili Hizmet Kanunu'nda ordumuzun 35. vazifesi olmuş, Genelkurmay Başkanlığımız gerçek vazifesini ve şeklini şaşırmıştır. Devletimizin gerçek ölümcül düşmanı, bütün bu düşmanları bize kendi kendimize yarattıran düşman, Anayasa'mızın 1. yasasına gizlenmiş, saklanmaktadır.

Üstüne ant içerek devletimizi savunup korumaya çalıştığımız bugünkü anayasamıza ait Cumhuriyet, Ata'mızın bize, hepimize emanet etmiş olduğu cumhuriyet değildir. Hukuksal demokratik Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde Türk Ordusu'nun demokratik vazifesi: "Türk yurdu ve Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'na ait anayasa ile idare edilen cumhuriyeti vatanımızı ve devlet yönetim sistemimizi korumaktır!

Ordu ihtilâline gerek yok. Belki de ulusumuzun en kötü bir çocuğu olsam da gene de Türk ulusu adına yapılan bu vatan hainliği suçlamasını bir ordu muhturası ile TBMM'de karar altına aldırmanız bile yeter. Ya gerçek vazifenizi yapınız, ya da istifa ediniz."

Derken ne düşündü ise son günlerin popüler siması Erkan Mumcu'yu hatırlıyor vatandaş ve diyor ki: "Sayın Erkan Mumcu, mumunuzu yakınız, gözlüklerinizi takınız, meseleye iyi bakınız."

Sıra Başbakan'a geliyor; Başbakan'ı takiyyecilik yapmakla suçlayan vatandaşımız, ona da çok değerli öğütler ve tenkidler yöneltip, "Seçimler durdurulsun, gerçek için gerekirse kaos olsun; Kösler, davullar vurulsun! Yüce Divan - Divan-ı Harb'le birlikte kurulsun." dedikten sonra dilinin altındaki baklayı çıkarıyor nihayet: Yeni bir Anayasa! Şimdi bu anayasanın önemli maddelerini vatandaşın kaleminden okuyoruz:

"Gerçek hukuksal demokratik Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Madde 1- Devlet kuruluş ve yönetim sistemi yasası: Egemenlik hiçbir ırka kayıtlanmadan, hiçbir dine şartlanmadan düşünce özgürlüğünündür. (Kayıtsız-Irksız) (Şartsız-Laik) (Milletindir-Sosyal) ATATÜRK. (...)

Madde 5- Bu yasaya karşı gelenler vatandaşlıktan çıkarılarak cezalandırılır. Eğer zanlı TBMM'de ise Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'nın ve Cumhurbaşkanlığı'nın yasal yetkisi ile zanlının dokunmazlığı kaldırılır, Yüce Divan'da yargılanır. Gerekirse cumhurbaşkanı TBMM'den güvenoyu ister.

5. Maddeden sonra üşenip "gerisine zaten lüzum yok" diye anayasa yazarlığını bırakan vatandaşımız finali şöyle yapıyor:

"Sayın Yüce Divan - Divan-ı Harb, Padişah fermanı ile tarihte beni bir kere vurmuşlar, kafamı gövdemden koparıp İzmir dağlarına atmışlar. Bu sefer TBMM kararıyla devletimizi karşımda görmek istiyorum. Devletimize benden saygılarımı söyleyin. Türk demek, gerçek insan demektir. Türkü söylemek, gerçeği söylemektir. Türkümüz, gerçeğimiz Atatürk'tür. Türkiye devletinin Tanrısı demokrat, inancı insan hakları yasal eşitliği, ırkı da insanlıktır.

Biz doğrudan doğruya insanız ve insanlık milliyetçisiyiz. ATATÜRK

Türklüğü duman kaplamış, TBMM'ye yürüyeceğiz arkadaşlar!"

Mektubun altında Türk Tanıtım Birliği Başkanı diye bir unvan var; merak edip araştırdım, henüz kurulmamış olduğu zehabına vardım. Altındaki isim ve mektup bende mahfuzdur.

â€¦

Muhtıranın muhatapları ayağını denk alsa iyi olacak gibime geliyor. Vatandaşın kafası fena bozulmuş; benden söylemesi!

Sade vatandaştan tarafsız gözlemler

Uzatmalı Cumhurbaşkanımız, 7 yıllık görev süresinin bittiği günün ertesinde yeni üniversitelere rektör atadı. Bana kalsa bu atamaları tek yanlı şahsi iradesiyle değil de, moda tâbirle geniş tabanlı bir "uzlaşı" arayışına girerek yapsaydı daha şık olurdu.

Kendisini "uzatmalı" diye nitelemekte kanuni bir mahzur görmüyorum; kusura bakmasın, belki "şık" bir tabir değil ama yenisini seçene kadar karşılıklı idare edeceğiz.

Dün sabah seçmen kayıtlarımızı kontrol etmek için mahallemizin muhtarı Berber Süreyya'ya uğradım. Barut gibiydi; az önce kızıyla telefonla konuşup seçmen kartı çıkarması için talimatlar yağdırdıktan sonra çıkıp giden bir vatandaşın ardından söyleniyordu,

-Hocam canımdan bezdim vallahi, diye söze başladı. "Şikâyet gibi olmasın, demin çıkan arkadaşın kızının seçmen bilgilerinde bir yanlışlık olmuş, gelmediği gün yok; düzelttirmek için bir haftadan beri dükkâna neredeyse yatağı serdi!

-Bunlar olacak Süreyya dedim, "sinirlenmemelisin; ha sahi hangi partili imiş öğrenebildin mi?

-AK Partili miymiş, neymiş diye söylene söylene makasını şıkırdatmaya devam etti...

Tam o esnada sehpanın üstündeki gazetede uzatmalı Cumhurbaşkanımızın 19 Mayıs münasebetiyle yaptığı basın açıklamasındaki, "Tüm yurttaşlarımızın üzerlerine düşen bu (oy kullanmak) görevi, büyük bir özenle ve sorumluluk bilinci içinde yerine getireceğinden kuşku duymuyorum" sözlerini okuyunca hafifçe tebessüm ettim. Sayın Sezer, Berber Süreyya'nın dükkânında yarım saat otursa, aslında böyle ikaz ve hatırlatmalarda bulunmaya gerek olmadığını şaak diye anlayabilirdi.

Ee, Çankaya'dan Berber Süreyya'ların dükkânlarını görmek kolay değil tabii.

Başbakan'ın "çürük yumurtalar" benzetmesi hiç de zarif değildi. Politikacı takımı elinde mikrofon, karşısında binlerce kişilik kalabalık bulunca öz denetimi bir miktar elden kaçırıyor galiba. Haklı veya haksız izlenimlerle hayat tarzlarının tehlikeye girdiğini düşünen muhalif düşüncedeki insanları temin, tatmin ve teskin etmek Başbakan'ın asli görevidir. Kırıcı ve itici üslûp, Sayın Baykal ve bürokrat müttefiklerinin nice bin zahmetle ite ite zirveye çıkardığı hükümet yanlısı sempatiyi, aynı hızla eski hizâsına indirebilir.

Başbakan henüz iki ay uzaklıktaki seçimin muhayyel sonuçlarına dayanarak muhaliflerine aynı tonajda cevap vereceğine, seçim vitrinine koyacağı yumurtaların kalite kontrolüne önem verse daha iyi edecektir. AK Parti bu fırsatı iyi kullanabilirse, kuruluşunun 6. yılında sahici bir toplumsal taban desteğine sahip, demokratik bir kitle örgütü haline gelebilir.

---

27 Nisan "hadise"sinden sonra, sayısını henüz bilemediğimiz miktarda insanın demokratlık gururu incindi; bu yüzden duydukları tepkiyi, sandık başında "mağdur"u destekleyerek ifade etmeyi düşünüyorlar ve bilinçli bir sükûnetle oy pusulalarının kenarlarını bilemekle meşguller. Önümüzdeki kritik iki ay, "haklı olmak" düşüncesinin verdiği kontrolsüz ataklık gösterileriyle çarçur edilmemeli, "haklı kalma"nın gerektirdiği akıllı, kucaklayıcı ve sâkin hamlelerle ziynetlendirilmeli.

Deniz Baykal da netice itibariyle hepimiz gibi bir insan; onun mütemadiyen aynı tarzda hata yapacağı ve hükümeti halkın nazarında şirin kılacağı hesabına fazla bel bağlamamak gerekir.

Aloo, sesim iyi geliyür mü?

Galatasaray için yol ayrımı!

Efsâne bitti, deryâ tükendi, gerçek göründü. Nicedir baldır hizâsında bulunan lümpenlik hezeyanlarının çirkefi boğazımıza kadar yükseldi.

Maçı seyrederken, "şu terbiye ve centilmenlik ahlâkından nasiplenmemiş şekilsiz gürûh ile artık ne alâkam kalmış olabilir" diye nefsimi sigâya çektim ve dedim ki, "bunlar Galatasaraylı ise, ben değilim; ben Galatasaraylı isem, ya bunlar nedir?"

Şimdi karar ânındayım; ihtilâl çapında radikal bir hamle bekliyorum şu anlı-şanlı, burnundan kıl aldırmaz Galatasaray yönetiminden ve camiasından. Özürle, özeleştiriyle geçiştirmesinler; öyle bir şey yapsınlar ki, Türkiye'de futbol taraftarlığı kavramında, centilmenlik kültüründe, rekabet anlayışında yeni bir çığır açılsın; öyle bir adım atılsın ki, "tencere dibin kara, seninki benimkinden kara" edebiyatıyla birbirine suç atarak her defasında ahmakça taraftarlarını haklı ve mâsum gösteren kulüpçülük anlayışı duvara toslasın. Artık kimseler birbirinin çirkin tarafına sığınarak kendini ibrâya kalkışmasın.

İcab ediyorsa Ordu, şu berbat kulüpçülük anlayışına bir gece yarısı muhtırası dayasın; çünkü ne yazık ki biz kültürlü bir toplum değiliz. Kültürlü toplumlar başkalarının hatalarını merak edip öğrenir, değerlendirir ve o hataları tekrarlamayarak zaman ve enerji tasarruf ederler. Lümpen kalabalıklar ise her hatayı kerrât ile tekrar edip çok ağır maliyetler ödeyerek "iş işten

geçtikten sonra", -tâbiri hoş görünüz- "dayak yiye yiye" öğrenirler. Buna öğrenmek denmez, bu "şartlı refleks"tir!

Mâdemki Galatasaray, kökü Batılı irfâna dayalı ve dünyaya açık bir öncü kuruluştur, öyleyse bu rezilliği kendi eliyle temizlemeli, başkalarından önce kendini cezalandırmak erdemini göstermelidir. Kara tribün kalabalıklarının baskısına boyun eğmemelidir. İcab ederse önümüzdeki yıl, kendi rızasıyla İstanbul amatör kümesinde top koşturmaya rıza göstermeli ama işi geçiştirmemeli, savuşturmamalı, savsaklamamalı; gerekirse futbol şubesini kapatmalıdır!

Kulüp yönetimi bugünden tezi yok, istifâ ederek sorumluluğunu üstlenmelidir.

Can acıtacak derecede daha başka radikal kararlar ve tedbirler alınmalıdır ki, diğerleri de bu vakumun etkisi altında kalarak kendilerine çekidüzen verebilsinler. Şu "büyük taraftar.., büyük camia.., şanlı tarih.." budalalıkları artık son bulmalıdır. Futbol kulüplerinin taraftarlarına hınç, her şeye rağmen kazanma tutkusu, düşmanlık ve nihai tahlilde serserilik gibi iptidai motivasyonlardan başka değer kazandıramadığı iyice fark edilmelidir. Şu haliyle Türkiye'de "büyük"lük sıfatını ve sair övgüleri hak edecek bir kulüp bile mevcut bulunmuyor; hâlimiz o kadar perişân.

Vaktiyle UEFA Kupası'nı kazanarak Türkiye'ye bir ilk yaşatan Galatasaray, bu defa ülkesine, çağdaş kulüp yöneticiliği ve doğru taraftarlık anlayışında devrim çapında bir öncü hamle borçludur. Bu dönüşüm, Türkiye'de futbolun ilerlemesi ve dünya futboluyla rekabet etmesi için değil, bilakis insani değer ve ilişkilerde yaşadığımız seviye kaybını önlemek maksadıyla göze alınmalıdır.

"Ama vaktiyle FB'liler de bize böyle yapmışlardı" cinsinden mazeretler üretilmesine tahammül edemem; belki beş yıl boyunca baba yadigârı Galatasaray taraftarlığını askıya almayı şahsen göze alabilirim fakat gelecek sezon benzeri sersemliklerin başka renkler altında tekrarına katlanamam; kimse de katlanmamalıdır.

Ben Galatasaray'ı camia olarak birtakım meziyetlere sahip olduğunu varsaydığım için seviyordum; bu değerler ortalıkta görünmüyorsa, Lig TV aboneliğimi iptal ettirip futbol sevgimi Barcelona'yı seyrederek telafi ederim daha iyi.

O derece sıdkım sıyrıldı, o derece soğudum.

Yeri gelmişken Fenerbahçe'nin haklı şampiyonluğunu tebrik ediyor, futbol yazılarımı okumaktan nefret eden okuyucularımı teker teker kutluyorum.

Erişte pilavı meselesi ve kadınlarımız

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde değil... Ben diyeyim elli, siz deyin 60 sene evveline gidiyoruz.

İki ailenin büyükleri görücü usulü ile evlatlarını evlendirmeye karar veriyorlar. Görücü usulü, o tarihlerde çok daha sert bir üslûpla işlemektedir. Birbirinin yüzünü ilk defa nişanda veya nikâhta gören çiftlerin sayısı hiç de az değildir (Rahmetli anacığım, "babanı ilk defa nişanda gördüm" demişti).

Düğün yapılıyor; düğün evinden kalabalık çekiliyor. Dâmat, yatsı namazından sonra ellerinde meşaleler taşıyan bir kalabalık tarafından ilâhiler okunarak evine getiriliyor.

Gelinle dâmat için bir odada akşam yemeği hazırlanmış.

Yeni kalaydan geçirilmiş pırıl pırıl bir sini üzerinde üç dört tane kapaklı sahan var.

Besmele çekerek sofraya oturuyorlar. Daha onbeşini yeni doldurmuş (belki daha küçük!) gelin hanım, önündeki sahanın kapağını kaldırıyor: Tabakta erişte pilavı vardır.

Dâmat dikkatle genç kızı izlemektedir.

Gelin hanım'ın bir kusuru (!) vardır; erişte pilavını sevmez. Tâ küçük yaşlarından beri değil erişte pilavı yemek, erişte pilavının olduğu sofraya bile oturamaz.

Midesi kalkar gibi oluyor ama neyse ki, sofrada başka kapaklı sahanlar da vardır. Ötekini açıyor, yine erişte pilavı!

Damadın dudaklarında gizli bir tebessüm, "yesene" diyor.

Gelin, daha önce bir çift kelime bile konuşmadığı hayat arkadaşına, "yemesem iyi olur" gibisinden cevab vermeye çalışarak ümitle son tabağın kapağını kaldırıyor.

Yine erişte pilavı!

"Ye" diyor damat, "mis gibi erişte pilavı"

Genç kız cesaretini toplayıp, "ben ömrümde hiç erişte pilavı yemedim, yiyemem ki" diye mahcûbâne cevap veriyor.

-Yiyeceksin, emrediyorum!

Genç kız ağlamaya başlıyor; kendisine nasıl bir tuzak kurulduğunu, iki aile arasındaki sohbetler esnasında genç kızın neleri sevip sevmediğinin "kaynana" tarafından çaktırılmadan nasıl araştırıldığını ve hemen genç damadın kulağına yerleştirildiğini, "kendi terbiyeni ve üstünlüğünü ilk günden kabul ettireceksin ki sözünden çıkmasın" yolunda zalim telkinlerle delikanlının beyninin nasıl yıkandığını belki henüz bilmiyor ama ana evinden çıkarken, "bu evden telli duvakla çıkıyorsun; buraya ancak kefeninle girebilirsin. Kocana, ailesine itaat edeceksin" sözleri henüz kulaklarındadır.

-Ye, yiyeceksin!

Lokmalar ağzında büyüye büyüye bir sahan dolusu erişte pilavını ağlaya ağlaya yiyor genç gelin. Pilavın bitmesine yakın midesi isyan edince yediklerini çıkarmak zorunda kalıyor.

Bu durumu emirlerine itaatsizlik kabul eden damat, hışımla yerinden fırlayıp gelini bir güzel dövüyor.

Sonra yine zorla erişte pilavı yediriyor.

Sonra gerdeğe giriyorlar!

Aradan siz deyin elli, ben diyeyim altmış sene geçiyor. Çoluk, çocuk, torun, torba; iyi günler, kötü günler derken bizim dâmat hastalanıp yatağa düşüyor. Gerdek gecesinde erişte pilavı yüzünden bir güzel dayak yiyen eşi, senelerce yatağa mıhlanmış eşine "öf" bile demeden sadakatle hizmet ediyor.

Adam ağırlaşınca hastaneye kaldırıyorlar. Tabii eşi de refakatçi sıfatıyla yine kocasının yanında.

Hasta artık sekerât (ölüm) ânındadır, fakat yaşıyor. Yakınları, eşi dostu toplanmış ölümünü bekliyorlar fakat hasta bir türlü son nefesini veremiyor.

Hastanın yakınlarından biri, yaşlı yengesini koridorun tenha bir yerine çekiyor,

-Yenge, elini ayağını öpeyim; gel hakkını helâl et. Bak, son nefesini bile veremiyor, artık acı çekmesin!

Kadın diyor ki:

-Evlatlarımın babası, evimin direği, namusumun bekçisidir. Dört sene altından aldım. Huysuzdu, aksiliklerine katlandım. Bütün haklarımı helâl ediyorum fakat evlendiğim gece bana zorla, dayakla yedirdiği erişte pilavı meselesindeki hakkımı helâl etmiyorum; Allah sorsun!

Birkaç dakika sonra hasta ruhunu teslim ediyor!

Bu hadise başından sonuna gerçektir fakat bugünün gençleri bu hikâyede Kerem ile Aslı hikâyesindeki hadiseleri andırır masalsı birtakım boyutlar bularak inanmakta zorlanacaktır; iktisatçılar, sosyologlar, tarihçiler, feministler hadiseden farklı farklı mânâlar çıkaracak ama neticede, "günümüzde artık böyle şeyler olmaz" hükmünde birleşeceklerdir.

Bu yorumlar doğru, haklı ve isâbetli olabilir fakat bu hadisede çok daha farklı bir noktaya bakmak ve üzerinde düşünmek zorundayız: Bu, aynı zamanda bir kahramanlık hikâyesidir.

Arkadaşımdan bu hadiseyi dinleyince ilk tepkim, "Çanakkale'de, Sakarya'da din için vatan için can verip şehit olmak kolay ama bu kadının yaptığı şey kahramanlıktan daha zor, çok ötede, çok farklı bir şey" demiştim.

Bu hadise beni çok etkiledi, sonra düşündüm ki, o kahraman kadınlar hiç de istisnâ değildi. Yakın çevreme bakınca benzerlerini yavaş yavaş hatırlamaya başladım.

Müthiş kadınlardı bunlar!

Dışardan bakılınca zayıf, iradesiz, köle ruhlu, itaat kültürüne alışkın bir yapı gösterebilirler fakat aileleri ve ille de çocukları söz konusu olduğunda iradeleri paslanmaz ve bükülmez çeliğe dönüşür. Yokluğa, mihnete, hatta sevgisizliğe bile tahammül edebilirler ama onların direnci bir başka boyutta yıkılmaz kale duvarları gibi sağlam ve dayanıklıdır. Kendileri için değil, daha ziyade başkaları için yaşamış, garip, sevgi ve irade dolu insanlardır bunlar.

Bizim toplumumuzun hesaba gelmez tarafını işte bu büyük kadınlar inşâ etmişlerdir; kültürümüzü yoğuran onlardır; her dem şirâzesinden çıkıp dağılmaya hazır bir cemiyetin bir arada durmasında onların büyük hisseleri vardır. Her iktisadi ve siyasi kriz, önce onları vurur ve onların göğsünde durulur. Onlar kantarın topuzudur, mâ'şeri şuur diye bir şey varsa onların sadrındadır.

Cennet işte onların ayakları altında duruyor.

"Dünün anneleri böyleydi, şimdikiler nerdee?" demeyeceğiz, dememeliyiz: Kuvvetle hissediyorum ki bütün nâkıselerimize rağmen bir dilim ekmek, bir lâhza huzurumuz varsa, genci-yaşlısı ayırdetmeksizin onların kahramanlığı yüz suyu hürmetinedir. Onlar hâlâ yaşıyor, aramızdalar ve biz onlara çok şey borçluyuz.

Bir küçük hatırlatma ile sözü bağlayalım; biz erkekler, kadınlarımızdan helâllik dilediğimizde, onlara "helâl olsun ama..." dedirtecek bir gönül kırgınlığı yaşatıp yaşatmadığımızın muhasebesini yapmalıyız vaktiyle; çünkü böyle bir borcun ödenmesi mümkün olmayabilir ve hiç kimse böyle bir borçla ölmek istemez.

Tren beklerken...

Size şimdi bir fıkra anlatacağım, fakat bu fıkrayı daha önce yazmıştım, çoğunuzun bildiğinden de eminim fakat yine de bu fıkrayı nakletmek durumundayım çünkü, imâ ile dokunup geçeceğim hadiseyi çerçevelemek için bu fıkradan daha iyisi şu anda aklıma gelmiyor.

Uzatmayayım en iyisi... Fıkra şöyle:

Adamın evi, demiryolu hattının hemen kenarında. Ne zaman bir tren geçecek olsa bütün binanın zangır zangır titremesi yetmiyormuş gibi, yatak odasındaki gardırobun kapakları kendiliğinden açılıyor.

Ve bu tren günde en azından onbeş-yirmi defa gelip gitmekte; her defasında evin hanımı yatak odasına koşup gardırobun açılan kapağını kapatmaktan sinir hastası olacak neredeyse.

Kocasına, "bey, lütfen yaptır şu dolabın kapağını, sinir oluyorum" diye kerrât ile yalvardıysa da adam, bizim oraların tâbiriyle "Martta yatıp Abrulda kalkan" takımından bir üşengeç olduğu için "olur hanım, yaptırırız hanım, hatta ben bile onarırım ama elim değmiyor hanım" gibi bahânelerle işi savsaklayıp durmakta.

Kadın nihayet bir gün dayanamıyor. Mantosunu kaptığı gibi soluğu marangoz dükkânında alıyor. Diyor ki, "durum böyle böyle böyle..."

Marangoz biraz alnını kaşıyor, "bu karışık bir durum" diyor, "gidip yerinde görmem lâzım; hele şu takım çantasını toparlayım bir..."

Birlikte eve geliyorlar, yukarı çıkıyorlar, yatak odasına giriyorlar. Marangoz dolabı dikkatle muayene ediyor; terazisi tamam, menteşeler sağlam, görünürde bir aksilik yok!

"Arıza filan görünmüyor" diyor marangoz. "Ben en iyisi gideyim, para filan da istemez!"

"Olur mu" diye atılıyor evin hanımı, "bir tren geçmeye görsün; şaak diye açılıveriyor kendiğinden kapaklar!"

Marangoz düşünüyor, taşınıyor,

-Sık geçer mi burdan tren diyor?

-Geçmez mi, az sonra mutlaka biri geçer.

-Öyleyse, diyor marangoz, "ben dolabın içine gireyim. Tam tren geçtiği zaman bakayım bir ârıza nerede, çünkü dışardan durum anlaşılmıyor."

Kadın, ârızanın nihayet onarılacağı için memnun. Marangoz dolaba giriyor, başlıyor beklemeye. Aksi gibi trenin de rötar yapacağı tutmaz mı?

Tam o esnada evin dış kapısı gıcırtıyla açılıyor, taak tak ayak sesleri merdiveni tırmanmakta! Kadın biraz panikliyor tabii, çünkü gelen kocasıdır. Adam odaya giriyor. Kadın şaşkın bir halde bir kocasına bir dolaba bakıp vaziyeti nasıl izah edeceğini düşünürken adam, "bu dolapta bir iş var" diye gidip dolabın kapağını açıyor!

A, içerde bir adam.., elinde marangoz çantası, ayakta dikilmiş beklemekte!

-...?

Marangoz, durumu adama izah etmek için bir açıklama yapmak lüzumunu hissediyor, kısa bir öksürük akordundan sonra,

-Beyefendi diyor, "lütfen sâkin olunuz, durumu izah edeceğim; şimdi ben burada trenin geçmesini bekliyorum desem inanmayacaksınız ama vallahi billahi vaziyet aynen böyle!"

Şimdi haklı olarak diyeceksiniz ki, "bize ne; bu fıkra neyi imâ ediyor; marangoz kim, dolap ne, bu kadın neyin temsilidir, vaziyeti yanlış anlayacağı yüzde yüz gibi görünen adamın hâli ile neyi anlatmak istedin?"

Bu sualler karşısında kendimi biraz, dolapta trenin geçmesini bekleyen marangoz gibi hissettiğimi itiraf etmeliyim,

-Trenin geçmesini bekliyorum ama galiba yeterince inandırıcı olmadığımın da farkındayım, desem bir şey anlamamanız kuvvetle muhtemeldir.

Sadece şu kadarını çıtlatabilirim:

Bu fıkranın, dün itibariyle rozet takarak resmi bir törenle CHP'ye iltihak eden ve bu esnada "durum bildiğiniz gibi değil; normal bir zamandan geçmiyoruz arkadaşlar" diye vaziyeti izaha yeltenen bir kısım zevatla kat'iyyen bir alâkası bulunmamaktadır.

Öngörümüzü kaybettik: Hükümsüzdür!

Çok değil, bundan bir ay önce, en sıradan, en sâde vatandaş bile önünü rahatlıkla görebiliyordu; yeni Cumhurbaşkanımızı seçecektik; nasıl seçeceğimiz, kimlerin seçilebileceği, seçimin usulü erkânı belliydi.

Hepsi "muhkem bir kitap"ta yazılıydı ve herkes o kitabın "muhkem" olduğunu varsayıyordu.

Sonra o kitabı "muhkem" tutmakla görevli mahkemenin şaşırtıcı bir kararıyla, "bir kısım maddelerin" hiç de muhkem olmadığını görünce sendeledik; bunların duruma göre "yersen yoğurt, içersen ayran" kıvamında olduğunu, muhkemlik ne kelime, insanda bu haliyle esneklikten ziyade bir jöleyi andıran bir belirsizlik ihtiva ettiğini anladık. Bu, hiç de hoş bir duygu değildi; bundan böyle -faraza- 102. madde üzerinde uygulanan yorum genişliğini hangi maddenin üzerine koysanız, muradının tam tersi mânâlar çıkarmak mümkün olabilirdi.

Herkesin anlaması için kaleme alınan anayasa metnini, falcıların "bakı tası"na çeviren bu bürokratik müdahaleyi herkes, -olması gerektiği gibi- saygıyla karşıladı fakat üretilen şu yeni içtihatla toplumla devlet arasındaki mesafenin nasıl ve ne kadar aralandığı henüz hesaplanmış değildir ve bugünlerde kimse böyle hesaplara aldırış etmiyor.

Yaşadığımız bunalımın mühendislik hesabını yapanlar, bir toplumsal mutabakat belgesi olarak anayasanın güvenilirliği üzerinde ne kadar derin bir tahrişte bulunduklarını fark etmişler midir dersiniz?

Aradan bir ay geçti ve biz şimdi yarın ne olacağını öngöremez durumdayız: Seçimler vaktinde yapılabilir, sonbahara ertelenebilir veya hiç yapılmayabilir; Cumhurbaşkanını halk seçebilir, seçmeyebilir veya derin bürokratlar kendilerine yeni bir cumhur seçebilirler; savaşa girebiliriz, Irak'ta ABD ile veya Peşmergelerle çatışabiliriz; iktisadi kriz çıkabilir, ordu yönetime el koyabilir, iç karışıklıklar tehlikeli boyutlara varabilir...

Moda tâbirle taş da düşebilüü, ayu da çıkabilüü...

Bu bulanıklık içinde hâlen aklıselim yardımıyla öngörebileceğimiz yegâne şey, olup bitenlerle zihni içinden fil geçmiş züccaciye dükkânına dönen ahalinin, edilgenliğinden sıyrılarak fena halde "etkin" bir demokratik tepkiye hazırlandığıdır. Bu tepki doğru adrese yönelmeyebilir, ölçüsüz ve irrasyonel de olabilir. Neticede hükümeti hatâ ve sevâbıyla seçim kantarına çıkarmamak için âdeta muhâli zorlayan çevreler, içtimai şuurun denge cihazına fena halde zarar vermiş de olabilirler. Bu gibi şeyleri kestirmek mümkün değil artık; öngörümüzü kaybettik, hükümsüzdür! Düz mantık sukut etti; kaotik mantık işbaşında. Ulus'ta patlayan bombanın pim izini Kuzey Irak kırsalında süren bir akıl yürütme tarzı, canı çektiğinde her cinsten kaosu gündeme getirebilir.

Demokratik ülkelerin açık toplumları, gelecekleri öngörmek ve planlayabilmek saadetine sahiptir; bizde ise anayasanın en bükülmez hükümleri bile sade vatandaşa "bu böyle yazıyor ve böyle olur" güveni veremez hale getirildi. Maazallah ikinci bir patlama ile, derin bürokrasinin Türkiye'yi hangi bilinmezlikler berzâhına sürükleyebileceğini -eminim ki- kendileri bile öngörememektedir.

Olumsuzlukların birbirinin ardına sıraya girdiği talihsiz dönemler vardır; öyle bir akış içinde değildik ama "derin bürokratik öngörü" ile öyle bir berzâha girdik. Akıl tutulması devam ediyor.

Bugünlerde "durum bildiğiniz gibi değil, normal bir zamanda yaşamıyoruz" diyerek saf değiştiren ve yaptıklarını mâzur göstermek için kendi korkularını halka bulaştırmaya kalkışanların haklı olduğu tek nokta var: "durum hakikaten bildikleri gibi değil".

El birliği ile büyüttüğümüz korkulardan korkuyor ve zincirleme tepki ile korkuyu bulaşıcı hale getiriyoruz.

İddiaya varım ki, bugünün Ankarası'nda ürkütenler, ürkütülenlerden daha fazla şey biliyor sayılmazlar.

Geliniz taraftarlığı yeniden tarif edelim

Haydi ey okuyucu, şu yazarın hakkını teslim ediniz; şunun şurasında "Werder Bremenlilik Kültürü" başlıklı yazı yayınlanalı iki ay bile olmadı.

Hatırlayacaksınız; o yazıda takım tutmanın kişide herhangi bir birikim, ön hazırlık, birtakım olumlu davranışlar dizisi, kısaca bir karakter zemini gerektirmediğini ileri sürmüştüm. Bu yüzden bütün takımların taraftarları birbirine benzer nitelikler gösteriyor ve normal şartlar altında çocukların bile ciddi bulmayacakları, "biz büyük camiayız, en çok taraftar bizde, şu kadar rekorumuz, bu kadar kupamız var" cinsinden sâfiyâne iddialar ile kendilerini aldatıyorlardı.

Al birini vur ötekineydi yani. Meselâ bir takıma taraftar olmanın gerektirdiği asgari karakter ve ahlâk standartlarından, bazı davranış kalıplarından söz edilemiyordu. Futbol kulüpleri, kulüp arması etrafında ortaçağdakine benzer bir şövalyelik, veya ne bileyim bizdeki Fütüvvet ahlâkına benzer bir centilmenlik altyapısı oluşturmayı akıllarından geçirmemişlerdi.

En iyisi birkaç örnek vereyim ki, hangi kavramlardan ne kadar uzakta gezindiğimizin farkına varalım.

Meselâ futbol dünyamızda günün birinde şu gibi değerlerin gezindiğini vaktiyle görmüş iseniz tahtaya tıklayınız: "Bir Trabzonsporlu skor ne olursa olsun rakiplerine saygı duyar; iyi futbolu alkışlar ve misafirperverlikten asla taviz vermez."

"Bütün Gençlerbirliği taraftarları kardeştir. Kardeşlikleri ve dayanışmaları sadece maç esnasında değil, arkadaşlık ve dostluk olarak hayatın her ânında devam eder."

"Fenerbahçelilik, kulüp taraftarlığından önce bir edeptir; bir ahlâk standardıdır. Fenerbahçeli küfür etmez; başkalarına yöneltilmiş hakareti kendi nefsine yönelmiş kabul eder. Fenerbahçe'yi bütün kalbiyle sever; ama iyi futbolu ve centilmenliği Fenerbahçe sevgisinden daha üstte tutacak derecede bilinçlidir."

"Büyük Altay taraftarlığı, başta İzmir olmak üzere bütün memleket sevgisi ile iç içe bulunan bir meziyettir. Bir Altaylının toplumsal davranışlarında gösterdiği dikkatsizlik, Büyük Altay topluluğunu bağlar ve üzer."

"Beşiktaşlılık, yüksek ahlak standartları gerektiren bir bilinç halidir. Yardımseverlik, düşkünü koruma, dayanışma, nezaket ve iyi niyetlilik temel Beşiktaşlılık vasıflarıdır. Futbol kulübümüz ise bu değerleri görünür hale getiren ortaklığımızı simgeler."

"Bir Galatasaraylı için futbol bir oyundur ve birlikte olmaya vesile olduğu sürece bir anlamı vardır. Kardeşliği, barışı, hoşgörüyü ve diğerkamlığı zedeleyen her davranış, Galatasaraylılık ruhunu da rencide eder. Bir Galatasaraylı, içinde bulunduğu her topluluğun en nâzik, en kültürlü ve en centilmen üyesi olmak iddiasındadır."

...

Vesaire, vesaire, vesaire...

Şimdiye kadar böyle bir şey duyan, bilen, gören var mı? Yok. Taraftar kimliğini belirleyen sadece armalar ve renkler; armaların ve renklerin ardına başka değerler de konulabildiği gün Türkiye'de sadece futbol seyirciliği ve taraftarlığında değil, pek çok sektörde iyi gelişmeler yaşandığını görebileceğiz. Birleşik kaplar teorisi bunu gerektiriyor çünkü.

ULUSAL BİLİNÃ‡

Doğu Anadolu'daki şirin ilçelerimizden birinde Rus zulmünden kurtuluşun ..'nci yılı "parlak" törenlerle kutlanma hazırlığı yapılıyordu. Kutlama töreninin odak noktasını, kurtarılan ilçeyi temsil edecek olacak genç bir kız teşkil edecekti; senaryoya göre işgalci Rus kuvvetlerinin elinde esir olan genç kız (yani vatan), millî kuvvetlerin hücumu ile bağlı bulunduğu zincirlerden kurtarılacak, düşmanı temsilen Rus askeri kılığına bürünmüş kuvvetleri teşkil eden garibanlar ise her yıl olduğu gibi ekser itibarla hücum esnasında telef olacaklar, ayakta kalanlar ise "kuzeydoğu" istikametinde tabana kuvvet kaçacaklardı.

Senaryo kusursuzdu; kasabayı temsilen "kurtarılacak olan" genç kız rolünü Kaymakam Bey'in lisede okuyan güzel kızı canlandırmayı kabul etmişti. "Millî kuvvetler" de hazırdı; ilçenin bütün çıtak delikanlıları, sırf memleket hizmetidir gerekçesiyle ve vatan aşkıyla milli kuvvetler safında kanlarının son damlasına kadar çarpışmaya razıydılar.

Düşman kuvvetlere gelince... Açıkçası koca kasabada kimse, hiç kimse bu gösteride düşman rolüne soyunmak niyetinde değildi.

Duruma el koyan "resmî kuvvetler" çareyi, kasabanın tescilli ayyaşlarından "Memo"ya bir kasa rakı mukabilinde düşmanlık ihâlesini üstlenmesi teklifinde buldular; sair vatan hainlerini Memo, kendi âvânesinden teminetmeyi kabul etmişti!

(Minik, önemsiz bir ayrıntı: Memo, prova esnasında "aziz vatan" rolündeki kaymakamın kızını görünce bir tuhaf olmuştu!)

Kasabaya saldıran millî kuvvetler, Memo ve âvânesinin, "dağılın bre, bizde yabana kız kaptıracak göz var mı?" nârâsıyla şaşırıverdiler. Düşman, "aziz vatan"ı canı ve kanı bahasına çiğnetmemeye kararlıydı. Kalabalığa getirip, "kendine gel Memo, biz vuracağız, siz düşeceksiniz" ihtarlarına o mâlum iki hecelik kestirme ile cevap veren Memo, "milli kuvvetler"i önüne katarak, tribünlere kadar kovaladı vee milli kuvvetleri bir güzel püskürttükten sonra binlerce ....'linin önünde yabana kaptırmadığı "sevgili vatan" yanağından "şaap" diye öpüverdi.

Öfke, ıslık, çığlık, alkış, kahkaha, kıyâmet!

Memo, kahramanlığının, nâmuskârlığının, cesâretinin ve cür'etinin ve aşkının bedelini günlerce nezarethanede inleyerek ödedi.

Değmişti; vatan uğruna fedâ olsundu!

"Devlet tekniği"nin acemisi miyiz?

Prof. Dr. Mahir Kaynak'ın dünkü yazısı, fikri analiz ihtiyacında olanlar için esasen bilinen ama anlamı buharlaşmış noktalar taşıyordu.

"Esasen bilinen" kaydını düşmekteki maksadım "eh zaten bildiğimiz şeyler" manasında bir küçümseme vurgusu değildir; gök kubbe altındaki her şey, "esasen bilinen" şeylerin tekrarından ibaret, siyasi analiz yapanlar, neticede gökten paratonerle yeni fikirler indirerek yeryüzüne dağıtmıyorlar; onlar, bilenen şeyleri farklı bir sıralama ile yeniden değerlendiriyorlar.

Mahir Kaynak diyor ki, "Bir ülkedeki güç odakları eğer 'Ülkeyi benim değil dışımdaki şu kişi ya da grubun yönetmesi daha doğru olur' diyebiliyor ve tercihini bu yönde kullanıyorsa bir devlet fikri oluşmuş demektir (...) Devlet adamlığı bunlardan farklı bir kategoridir ve insanlar ameliyat olmak için nasıl doktora gidiyorsa ülkeyi yönetmek için devlet adamı bulmak zorundadır. Bunun yolu 'benden başka kim iyi yönetir?' sorusunu sorup bunun cevabı olan kişiye rol vermektir."

Bu tahlil, doğrudan "devlet tekniği" denilen şeyin kalbine dair tesbitler ihtiva ediyor; evet yeni değil ama yeni, çünkü bildik bir meseleye farklı bir bakış açısı getiriyor. Vaktiyle Türklerde "devlet-i ebed müddet" fikrinin varlığını ve önemini vurgulayan ağabeylerimizin (!), bu ilginç bakış açısını pek dile getirdiklerini hatırlamıyorum. Onların devlet tekniğinden anladıkları "en iyi bunlar değil, biz yönetiriz"den ibaretti. "Bizimkiler"in devlet tekniği hakkında ne derece mütebahhire kesbettiklerini çok sonraları görünce gözlerimiz yerinden uğradı ve neticede o güzel teori, bir sürü çapaçul gerçek karşında dağılıp gitti!

Sayın Kaynak, nezaketi icabı başka yerden örnek gösteriyor, "İngiltere, sahip olduğu şeylerin çok ötesindeki etkisini, yönetme becerisinden almaktadır." Yönetme becerisi kavramının altını kalın kalemlerle iyice çizelim. Bizde ahalinin birbirine şaka yollu taktığı "İngiliz" sıfatı, tam da bu nükteye işaret eder; o, her durumda süreci kontrol edebilecek bir pozisyonda bulunur. Krizle karşılaştığı zaman altında ezilmez; yönetemiyorsa, bu işi daha iyi yapabilecek olana pozisyonunu devreder; çünkü kriz, krizin kendisi değil, yönetemeyecek duruma gelmektir.

Biz ise -maşallah-, iyi kötü işleyen bir yönetim cihazını sakatlamayı rejim müdafaası zannetmekteyiz.

80 küsur senedir devleti sahiplenen ve yönettiğini zanneden bürokratik iktidarın haline bakınız; bir asra yakın zamanda kendi halkını "tehdit" konseptinden çıkarmayı başaramamıştır; iç tehdit de kendi halkından kaynaklanmaktadır, dış tehdit de. Birinin adı irticâ, öteki bölücülük. Anladık halkın kabahati büyük, anladık bu ahalinin başından sopayı eksik etmemek lazımdır, anladık bunlara devletin en kıytırık mevkileri bile emanet edilemez. Hepsini anladık, toplum suçlu! Peki "yönetici akıl" (hikmet-i hükümet) sahibi olması gereken o tırnak içindeki "devlet"in hiç taksiri yok mu? Hayır; o daima gayrı mes'ul, daima mâsum, daima "lâ yü'selü ammâ yef'âl". Hâşâ huzurdan bu tâbir, yani, "yaptığından ötürü sorgulanamaz" olan, dinî literatürde ancak Allah'a mahsus olan bir keyfiyeti remzeder!

Bir öğretmen düşünün; seksen senedir bir sınıf dolusu öğrenciyi adam etmek, terbiye vermek için uğraşıyor; başarısızlığını ikide bir sınıfı sıra dayağına çekip ondan sonra velilere "iki yüzden başarısız oluyoruz; öğrencilerimiz hem gerici, hem bölücü" diye nutuk çekiyor ve sonra yine öğretmenliğe devam ediyor. Kimsenin aklına, "yahu sen nasıl öğretmensin ki, seksen senede bir karış mesafe kaydedemedin" diye sormak gelmiyor. Bu vahim durum, sadece yönetici sınıfın değil, yönetilenlerin de "devlet tekniği" konusunda pek fazla fikir sahibi olmadığını işaretlemektedir.

Prof. Kaynak bu fikri zarifâne imâ ediyor; bizzat yönetemiyorsan, yönetecek olanı istihdam etmek de yönetmektir; hatta asıl yönetim sanatı budur.

Biz demokrasi kültürünün eksikliğinden yakınıyorduk; meğer asıl nedret devlet tekniği denilen ve bizde pek mebzul olduğunu zannettiğimiz hünerde imiş; iyi mi?

'Osmanlı lâlesi' yeniden keşfedildi; ya diğer değerlerimiz?

Bir çocuğa "lâle resmi yap" deseniz, müzik ve fotoğraf sanatçısı Nijat Ayvaz'ın deyişiyle, park ve bahçelerde görmeye alıştığımız, daha doğrusu başka türünü bilmediğimiz 'kaba Hollanda lâle'sini resmedecektir. Halbuki, asırlar ötesinden bize gülümseyen çinilerde bu tür lâleden eser yoktur, onlar hep Osmanlı lâlesini resmetmişlerdi. 'Kaba Hollanda lâlesi'nden daha uzun, daha ince çizgilere sahip; tam tepesinde dışa doğru küçücük bir kıvrımla nihayetlenen bir lâle cinsidir ki, tabiatta benzerini görmediğimiz için ben onu hep, sanatkâr eliyle üslûba çekilerek aslından uzaklaştırılmış bir bezeme unsuru zannederdim.

Meğer öyle değilmiş; "Osmanlı lâlesi" diye tabiatta hâlâ varlığını sürdüren, minyatür ve çinilerdekinin tıpkısı bir lâle varmış.

Bu sevindirici habere, 20 Mayıs 2007 tarihli Hürriyet'te Yalçın Bayer'in köşesinde tesadüf ettim (duyarlığı için kendisini tebrik ediyorum). Yukarda adı geçen Nijat Ayvaz; Tekirdağ, Kumbağ-Altınova yöresinde ağaçlık bir alanda bu lâleye tesadüf ederek fotoğrafını çekmiş ve kendi sitesinde yayınlamış. Daha sonra bir arkadaşı, Türkolog Halil Açıkgöz'e lâleden bahsedince Nijat beyle buluşmuşlar. Halil Bey çok heyecanlanmış ve ağlayarak, "Sen 150

senedir kaybolan Osmanlı lâlesi'ni bulmuşsun" diyerek tebrik etmiş. O âna kadar bulduğu şeyin kıymetini pek farketmeyen Nijat Bey, bu sene o lâleden dört soğan yetiştirmiş. Osmanlı kaynaklarındaki has ismiyle 'lâle-i rûmi'nin fotoğraflarını 13-19 Haziran'da yapılacak Tekirdağ Kiraz Festivali'nde sergilemeyi vaad ediyor Nijat Bey. KÜLTÜR ARKEOLOJİSİ

İşte bu son derece sevinmemiz gereken bir arkeolojik keşiftir. Bir bitki cinsi için "arkeolojik keşif" tabiri tuhaf karşılanacaktır fakat lâlenin kültürümüzdeki derin tesirlerinin neredeyse tamamen kaybolduğunu hatırlayınca heyecanlanmamak kabil olmuyor.

Bir çiçekle bahar gelmez, mâlum: Bizim çocuklarımız, -hatta itiraf edelim, bizler de- sümbülün adını türkülerden bilirler; çoğumuz çiçeğin kendisini görse tanımaz. İstanbul Belediyesi birkaç seneden beri park ve bahçelerinde "lâle ile sümbül" yetiştiriyor ki kim akletti ise elleri yeşersin. Vaktiyle zihnimizi ve gönlümüzü güzelleştirip zenginleştiren yüzlerce, binlerce kültür unsuruyla yeniden yüzyüze gelmeyi, artık sadece küçük bahtiyar tesâdüflere borçlu hâle geldik. Bu yüzden Osmanlı lâlesi'nin minyatür ve çinilerdeki iki boyutlu soyut halinden kurtularak yeniden elle tutulur bir güzellik nesnesi olarak hayatımıza katılması çok önemlidir ve keşfin sahibine ödül verilmesi gerekir.

Yıllardır kelimelerin de unuttuğumuz çiçekler, hiç okumadığımız kitaplar, varlığını bile bilmediğimiz serin ve kuytu bahçeler gibi yeniden yaşanması gereken güzellik zümresinden olduğunu hissettirmeye çalışıyoruz; karınca-kararınca bir gayret bu. Kime ne derece faydası dokunduğu da ayrıca pek su götürür bir meseledir ama bazı nobranlar çıkıp da "Türkçesini yaz kardeşim, anlamıyoruz" diye kendince pek halkı bir perdeden yakınınca eliniz ayağınız buz keser.

FARKETMEK ZENGİNLEŞMEKTİR

Meselâ, "fasîle" kelimesini bilmediği için yazarına sitem eden kardeşim, ezkazâ bir ağaç kuytuluğunda Osmanlı lâlesi görse ayırdedebilecek miydi acaba? Zenginlik ayırd etmek, farketmektir. Dedelerinizden biri "Risâle-i Lâle" adlı eserinde 558 lâle cinsinin adını sıralamıştı; bugünün standart fakülte mezunu, tabiatta arpa ile buğday bitkisini birbirinden tefrikde çâresizdir. Tabiattan kopuşumuz çok dramatik ve kesin bir gerçektir; hayatı sürdürmek için tabiatla iyi ilişkiler kurmak ve geliştirmek zorundayız. Sadece karnımızı doyurmak için değil, "eşya" yani "şeyler" hakkındaki bilgimizi geliştirmek için tek, ebedî ve ezelî bilgi ve malzeme kaynağımız tabiattır. Tabiat üzerine bilgilerimizin derinleşmesini ölçebilecek en iyi kıstas, yine tabiatla ilgili terim ve kavramlara bizzat verdiğimiz isimler listesinde görünür. Biz artık tabiatı, Batılıların katalogladığı isim listelerinden öğrenir duruma gelmiş bulunuyoruz. Evrensel bilgi birikiminden elbette yararlanacağız fakat bu kolaylığa teslim olmak, 'isim koymak hakkı'mızdan vazgeçtiğimiz anlamına da geliyor; eşyaya verdiğimiz isimler, bizim tabiatla kurduğumuz ilişkilerin mâhiyetini ve kalitesini gösteren bir mihenktir.

"LİLA" DEÄ□İL EFENDİM, AÃ‡ IK EFLÃ‚ TUN

Türkçenin hâlâ bir "renk isimleri ansiklopedik sözlüğü" yoktur. Birkaç yakın tanıdığıma hemen bir renk isimleri sözlüğü hazırlaması için cesaret verip yardımcı olacağımı vaad ettimse de aldırış eden olmadı. Bilgisayar dünyasının dijital imkânları sayesinde bugün "milyonlarca renk" bir fantezi olmaktan çıktı, elle tutulur, nitelenebilir bir vasıf kazandı ve bilgisayar ortamında renkleri muhtelif kodlarla numaralandırıyoruz. Renkleri kodlamak, bilgisayar ortamında doğabilecek problemleri çözüyor ama gündelik hayatta, sanayide, sanatta, hâsılı renklerin bir isimle adlandırılması gereken her yerde renk isimlerine ihtiyacımız var. Bayrak kırmızısının adı "macenta" oldu; açık eflâtun "lila"; sarıya çalan açık kiremite "somon" diyoruz. Badana ve boya kataloglarındaki renk isimlerinin çoğu artık bize ait değildir. Ressamlar, sanatçılar artık 'Alizarin kırmızısı'ndan, 'Prusya mavisi'nden, 'Hint sarısı'ndan, Kadmiyum yeşili'nden, Titanyum beyazı'ndan bahsediyorlar. Şüphesiz doğru rengi kasdetmek için evrensel kodlamaları tercih etmek pratik bir tutum ama bu pratiklere itaat ettikçe, çevremizdeki dünya, bizlerin içinde emâneten yaşadığı bir iklim haline geliyor; bize dair özellikleri siliniyor ve kendimizi yabancılaşmış hissediyoruz.

Gelecek kuşak tirşe, ebrûli, yavruağzı, ördekbaşı yeşili, patlıcânî mor, eflâtun, leylâk, çivit gibi kelimelerin karşılığını bilmeyecekler.

Ve çok şey kaybettiklerini bile bilemeyecekler aslında.

BİR LÃ□LE İLE TÜRK RÖNESANSI OLMAZ!

"Osmanlı lâlesi" örneğini küçümsememeliyiz; vaktiyle sahip olduğumuz değer ve kavramlara yeniden erişmek için büyük enerji ve zaman kaybediyoruz; hatta çoğu kere bu gibi değerlerin farkında olmadığımızı görmek bile insanın canını acıtıyor. Meselâ Osmanlı mimarlığı ile neredeyse bütün bağları kestiğimiz için, bırakınız farklı bir millî mimarlık akımı başlatabilmeyi, mimarlığı bile alfabesinden başlayarak yeniden öğrenmek durumdayız. Lisan'da yaptığımız "devrim" ile farkedilebilir ve algılanabilir dünyamızı kendi elimizle daralttık; tarihle kurmamız gereken sağlıklı ilişkiler o kadar yetersiz ki, bugün yaşayan nesillere "dedelerinin torunu" diyebilmekte zorlanıyoruz.

Geride daha "Osmanlı lâlesi" gibi tesâdüfen keşfedilmeyi bekleyen o kadar fazla kültür unsuru var ki...

AKLINIZDA BULUNSUN: SESLİ KİTAP PROJESİNE DESTEK VERMEK İSTEMEZ MİSİNİZ?

Sesli kitap konusunda, karakutu.com sitesinin yöneticisi Mustafa Yüce'den mektup aldım. Sayın Yüce mektubunda, site üzerinden sesli kitap hizmeti vermenin ve yaygınlaştırmanın bürokratik zorluklarından haklı olarak yakındıktan sonra sesli kitap projesine destek olacak sponsorların katkılarını beklediklerini ifade ediyor.

İlgilenen kişi ve kuruluşlar mustafa@karakutu.com adresi üzerinde Mustafa Yüce ile görüşüp daha etraflı bilgi edinebilirler.

Ã‡ orbada tuzum bulunsun dileğiyle ben de, yayınlanmış kitaplarımdan herhangi birinin "sesli kitap" yayın hakkını Karakutu'ya devretmeye hazırım. Söz.

Evrenin en büyük sırrı!

Bizim uzaylı ahbap, dün öğle üzeri telefon açtı; önce kim olduğunu çıkaramadım çünkü hep e-posta yoluyla haberleşiyorduk kendisiyle. "Sakın birisi beni işletiyor olmasın?" diye adamcağızı hayli istintak edince vaziyeti fark etti, "Şüphelenmekte haklısın fakat bizim bilgisayarlar iki gün önce tamamen sustu.

Bizim başmühendis, Türkiye üzerinde bu kadar çok kalınca böyle arızalar oluyor, sebebini bir türlü anlayamıyoruz diyor. Sen en iyisi pencerenin kenarındaki saksının altına bakıver; dün devriyeye çıkan arkadaşlara tembih ettim, mektubumu orada bulacaksın" dedikten sonra telefonu kapattı.

Hakikaten pencereyi açıp begonya saksısını kaldırdım, bir mektup!

Selam kelam faslını geçip sadede geliyorum:

"Aziz dostum, son bir ay zarfında ülkenizde olup bitenlere biz bir türlü akıl erdiremedik. Uzay gemimizde bir yığın sibernetikçi, mantıkçı, siyaset bilimci vs. uzman var; bunlar bizim yıldız sisteminin en akıllı, en okumuş çocukları. İki şey konusunda çaresiz kaldılar: İlki, Türkiye üzerinde devriye görevi yaparken bilgisayarların sık sık kilitlenmesi ve hiçbir işe yaramaması. Halbuki bizim bilgisayarlar kainatın en akıllı, en gelişkin makinaları. Üstelik işlemcileri organik beyin DNA hücreleri esasına göre tasarlandığı için kendi kendine analiz yapıp düşünebiliyor. Birisi dedi ki, 'bizim bilgisayarlar, Türkiye'den yayınlanan her türlü telefon, telsiz, internet, TV vesaire yayınlarını otomatik olarak analiz ettiği için kafa karışıklığına uğramış olabilir; çünkü Türkiye'den gelen sinyallerin ipe sapa gelir tarafı yok!' Bunun üzerine uzman mühendisler arasında tartışma çıktı. Görsen hayret edersin; bir kısmı, 'Mitingci vatandaşlar haklı, laik Cumhuriyet tehdit altında' diyor ve delil olarak Türk televizyonlarında yayınlanan ilahi okuyan çocuk görüntülerini gösteriyorlar. Karşı grup ise, 'ne alâkası var, Türkiye'yi kuran partinin bugünkü lideri işler karışsın diye çamura yattı, bunalım ondan çıktı' fikrini savunuyorlar. Böylece uzmanlar Cumhuriyetçi, demokrat diye ikiye bölündüler. Gemi komutanı, mühendisleri böyle birbiriyle yaka-paça görünce kızdı tabii. Uzaktan analiz yapan akıllı bilgisayarlarımızın daha fazla tahribata uğramaması için cihazları kapattırdı. Şimdi bütün mürettebat bilgisayarları normalleştirmek için uğraşıyoruz. Biz böyle uğraşırken geminin aşçısı geldi, 'bir kazan kaynar suyun içine kekik yağı atın, bilgisayarların üstünü

havlu ile kapatın, yarım saat buğu yapsınlar; hiçbir şeycikleri kalmaz' deyince komutan çılgına döndü ve adamı ilk devriye postası ile güney kutbundaki istasyonumuza sürgüne gönderdi. Meğer bu bizim aşçı akşama kadar sizin TV kanallarını seyredermiş.

Uzatmayayım dostum, bizim uzmanların içinden çıkamadığı diğer konu şu sizin anayasanızdaki 102. madde oldu. Diyorlar ki, 'hepimiz şu kadar bin yaşındayız; kainatın bütün bilimleri elimizin altında, bilmediğimiz yok, her nevi matematik bizim için leblebi çekirdek kadar basit şeyler fakat Türklerin bu madde yüzünden sistem, anayasa, hatta rejim krizi çıkarmaları anlaşılır gibi değil; bunu anlayamadık. Eğer bu konuyu anlarsak evrenin en büyük sırrını da çözmüş olacağız!'

Tabii ben ülkenizi biraz tanıdığım için bizim uzmanların haline kıs kıs gülmekteyim fakat benim de anlamadığım şeyler olmuyor değil. Meselâ bize göre çok iptidai teknoloji taşıyan iki uçağın Türk sınırlarını ihlal etmesi üzerine sizinkilerin, güneydeki komşunuza karşı ciddi ciddi askerî harekata kalkışmasına bir mânâ veremedim. Her türlü haberleşme kesildiği için iki gündür haber de alamıyorum. Oralarda ne oluyor kuzum? Şöyle anlaşılır şekilde izah edebilirsen memnun olacağım.

Bu arada biz gemi halinde Pasifik Okyanusu üzerinde onarım ve meditasyon (kafayı düzeltme) maksatlı bir gezi ile görevlendirildik. Bir ay kadar yokuz. Bu bir ayın gazetelerini çatıya bırakırsan dönüşte oradan aldırır ve çok memnun olurum."

Ah, huzur!

Cihan Haber Ajansı dün abonelerine sessiz sedâsız bir haber geçti; buna göre Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad, pazar günü yapılan referandumda oyların yüzde 97,62'sini alarak yedi sene için yeniden seçilmişti.

Zaten 2000 yılındaki referanduma katılanların yüzde 97,29'u Esad'a 'evet' demişti.

İmrendim yahu; resmen kıskandım.

Ve bu yüzden karışık duygular içindeyim.

Biz yenisini seçelim diye bir ay önce yola çıkmışız; şimdi ise birbirimizi paralamaktan fırsat bulursak yedi düvele posta koyacak raddelere gelmişiz. Ortalık toz duman: Laikçi vatandaşlarımız "Cumhuriyet elden gidiyor" diye sokaklara döküldü. Ordu, ne mânâya geldiği muhtemelen şu anda sekiz-on yaşlarını süren kuşağın sosyal bilimcilerince anlaşılabilecek bir garip muhtıra verdi. Anayasa Mahkememiz, denetim yetkisini genişletip üç günde alenen yasama niteliğinde bir karar vererek, parlamento işlerini zora soktu. Hükümet, "bana ha!" diye celâllenerek Anayasa'nın bazı maddelerini değiştirmeye karar verdi. Bir kısım siyasi partiler, âniden göklerden gelen bir ilham eseriyle birleşmeye karar vererek seçmenlerine yıllarca boşa azap çektirdiklerini hatırladılar. Türkiye, ne zaman yapılabileceğine henüz kimselerin akıl

erdiremediği bir erken seçime gidiyor. Bu yüzden Cumhuriyet tarihinde ilk defa -Atatürk de dahil olmak üzere- bir Cumhurbaşkanı, görev süresi bittikten sonra kendine vekâlet etmeye başlayarak "uzatmalı" mevkiine geldi ve Başbakan'ı her gördüğü yerde ona hiç de müşfik sayılamayacak bakışlar tevcih etmekte (Sahi yahu, o nasıl bakışlar öyle, ürperdim vallahi!)

Siz bu durumda güney komşumuza imrenmez misiniz? Ansiklopediye baktım; mis gibi "parlamenter demokrasi". Seçimiyle, meclisiyle, siyasal partisiyle her bir şeyi tamam bir rejime sahip. Bağımsızlığını kazanalı henüz 60 yıl olmasına rağmen kavgasız, patırtısız bir âhenk ve kardeşlik ortamında yoluna devam ediyor.

Bu arada küçük ve can sıkıcı bir ayrıntıdan söz etmemek olmaz; Suriye'de tek, bir tane parti var; isteyen herkes bu partiyi destekleyebiliyor, desteklemeyenler seçim günlerinde evde oturma hürriyetine sahip. Meselâ pazar günü yapılan seçimde seçmenlerin 2,38'i bu hakkını kullanmış; ne güzel!

Bir daha imrendim!

Aslında bu kadar imrenmemize gerek yok; biraz tarih bilenler vaktiyle bizim ülkemizde de mis gibi bir tek parti rejimi olduğunu hatırlayacaklardır. Bizde de vaktiyle böyle devlet başkanlığı seçimi yapılır, çoğu kimsenin ruhu bile duymazdı; inanmayanlar, yakaladıkları ilk İnkılap Tarihi Okutmanı'nı sorguya çekerek 1923-1938 arasında kaç kere ve hangi tarihlerde devlet başkanı seçildiğini sorabilirler; hatırlayan çıkacağını zannetmiyorum ama tarihe katkı olsun diye buracığa dercedeyim: Gazi M. Kemal Paşa ilk defa 29 Ekim 1923'te Meclis kararıyla reisicumhur seçildi; ikinci seçim 1 Kasım 1927'de, üçüncüsü 4 Mayıs 1931'de, dördüncüsü 1 Mart 1935'te muvaffakiyetle ve sızıltısız icra edildi.

Bu seçimlerin hiçbirinde, bugünküne benzer kargaşalar, muhtıralar, mitingler yaşanmadı. Esasen bir muhalefet partisi de mevcut bulunmadığı için ana muhalefet partisi başkanı da çıkıp hükümeti "milli irade hamâseti" yapmakla suçlayamadı çünkü o günlerde böyle şeyler söylemek için birtakım contaların su sızdırmak cinsinden olması lazımdı. Ordu o devirlerde iktidarın (yani devletin, pardon partinin) sözünden çıkamaz, basın kafa karıştırıcı neşriyat yapamaz, olmayan sivil toplum örgütleri de meydanlara dökülüp "ne şeriat ne darbe" diye bağırıp çağıramazdı.

Huzur vardı huzur! Haa, az kalsın unutuyordum; -bana gelene kadar akşam olur fakat- Sayın Beşşar Esad'ı kazandığı seçim zaferinden ötürü tebrik eder, Suriye halkına saadetler diler, kutlamayı unutan bir kısım muhitleri de alelacele göreve davet ederim.

2007

30 Haziran

İki analiz, bir dua! Zaman Gazetesi

27 Haziran

Lâ şey! Zaman Gazetesi

25 Haziran

Üç denizin ortasına uzatılan büyük iskele Aksiyon Dergisi

24 Haziran

Çıkarın kâğıtları; sınav var! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

23 Haziran

Çamlıhemşin'den Artvin'e doğru yol düşünceleri Zaman Gazetesi

20 Haziran

Su içerken kalça çıkığına uğramak! Zaman Gazetesi

18 Haziran

Spor mantığıyla iç siyasetimizin manzarası Aksiyon Dergisi

18 Haziran

Babamın vasiyeti Zaman Gazetesi

17 Haziran

Gece Amazon; gündüz Asena Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

16 Haziran

AK Parti'yi yıkalım: Sonra?.. Zaman Gazetesi

13 Haziran

Ölümünün 20. yılında yeni bir Cemil Meriç portresi Zaman Gazetesi, Yorum

13 Haziran

İzlerler tabii: Bedava ekşın! Zaman Gazetesi

11 Haziran

Kayseri ve 'Kayserili' Aksiyon Dergisi

11 Haziran

Seçimlerin anlamına dair bir eleştiri Zaman Gazetesi

10 Haziran

Genç siviller huzursuz! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

09 Haziran

Sayın Büyükanıt'a vatandaştan açık mektup Zaman Gazetesi

06 Haziran

Siyaset pratik, pragmatik bir spordur Zaman Gazetesi

04 Haziran

Dindarlık, sekülerlik ve hukuk üzerine Aksiyon Dergisi

04 Haziran

Babanızın günlüğünden Zaman Gazetesi

03 Haziran

Diplomat Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

02 Haziran

Sıktınız ama artık... Zaman Gazetesi

Sıktınız ama artık...

Bir AK Partiliyi cumhurbaşkanı seçtirmemek için motorla bu kadar oynamaya ne gerek vardı ki; neticede bakınız balataları yaktık; saçmalıklar, bırakın düzeltmeyi, listesi bile yapılamayacak derecede çoğaldı.

Birisi egzoza çiğ patates tıkıyor, öteki karbüratöre kum serpiyor. Bir başkası piston yatağına bir avuç çivi atarken diğeri direksiyon simidi ile sol ön tekeri becâyiş ettiriyor. Yapmayın yahu yazık; şoförü protesto edeyim derken arabayı haşat etmek revâ mıdır?

Şüphesiz farkında değilsiniz ama hatırlatalım; bir memleket böyle batar, bir ülke böyle bölünür, bir kamu düzeni böyle iflas ettirilir. Dün itibariyle gördüğüm manzara budur; Türkiye'de herkes çıldırmış neredeyse.

Başbakan, iki doğrudan sonra bir yanlış yapmamayı eksiklik sayıyor; "diklenmeyeceğiz, dik duracağız" gibi güzel bir sözün yanına Anayasa Mahkemesi kararını "yüz karası" diye nitelemesinin başka mânâsı yok.

Anayasa Mahkemesi, Baykal'ın tehdidini ve Genelkurmay bildirisini görmezden gelip Başbakan'a celâllenerek iki yanlış bir doğru sarmalına sıkıştığının ve kurumun itibarını fena zedelediğinin henüz farkında değil.

Ordu, basına açık toplantılarda ülkenin en hassas güvenlik meselelerini kemâl-i zevkle tartışıyor. Basın aracılığı ile hükümetten Kuzey Irak'a girmeleri için siyasi (yazılı) karar talep ediyor, hemen ardından "Barzani'ye bişey yapacak mıyız?", "Amerika da var orada" diye yüksek sesle mütereddid zihni idmanlar yapıyor.

Basınımız Bağcılar Lisesi'nde Satanist ayinini suçüstü etmiş havasında saçmalarken gaşy hâlinde; AK Parti'nin kapatılma davasına bir dosya daha eklemenin sevinciyle ellerini ovuştururken avuçlarından duman çıkmakta.

Kendini herkesten akıllı zanneden ve 27 Nisan'da hükmen siyâsi mevtâ statüsüne giren bazı muhalefet liderleri, "otobüsü duvara toslattınız; şimdi de duvarı suçluyorsunuz" diye hem nalına hem mıhına vurduğunu zannetmekte (Bkz. Meşhurların son sözleri)

Tam da zamanıymış gibi hükümet, polisin yetkileri konusunda tartışmalı bir kanun teklifini Meclis'e götürerek "acaba kendimi hangi baldırımdan vursam daha şık olur" hesabında.

Bazı gazeteler, PKK tarafından sabote edilen trenin yük konşimentosunu yayınlayarak, "İran'ı köşeye sıkıştırdık" havalarıyla acar habercilik yaptığı iddiasında.

Havada kesif bir yanık balata ve benzin kokusu... Motordan yükselen garip gıcırtı ve patlama sesleri...

Dava nedir hatırlayalım? Bir cumhurbaşkanı seçimi... "O olmasın, başkası olsun" pimpiriklikleri...

Mefhumun muhalifinden hareket edelim; darbecilerin pek sevdiği, ayılıp-bayıldığı uzatmalı devlet başkanı şu anda fiilen görev (direksiyon) başında; arabanın hali ise ortada: Devletin kurumları birbiriyle yaka paça, temel kavramlar yerlerde sürünmekte. Peki, "Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetmekle" (104. madde) görevli Sayın A. N.

Sezer'e "vallahi bravo; görevini çok iyi ifa ediyor" diyebilecek bir ferd-i vâhit çıkar mı? Çıkar! Burası Türkiye, kafa karışıklığının tavan yaptığı, devlet şuurunun buharlaşıp stratosfere çekildiği memleket.

Sahi yahu, orada, yani Çankaya'da kimse var mı?

Kestirmeden söyleyelim: Sıktınız artık, hepiniz, Parkinson'un dediği gibi kendi liyakatsizliğiniz fevkine tırmanmak için ortalığı birbirine kattınız. Sizlerden daha iyisine layık olduğumuz konusunda artık tereddüdüm kalmadı. Yeter!

Diplomat

Mesleği icabı sık sık yurtdışı görevleri üstlenen bir dostumla sohbet ediyorduk; söz diplomatlarımızdan açılınca,

- Benim kalemim seninki kadar işlek değil; sana birkaç duyduğumu nakledeyim de günün birinde yazarsın, dedi.

Hadiseler gerçek hayattan alınmış olup, yer ve şahıs isimlerine güvenmemenizi önemle rica ederim.

Bu hikâyenin kahramanı, Suudi Arabistan'daki dış temsilciliklerimizde görevli dinî müşavirlerimizden (ataşe) birisidir. Müşavirimiz (tahminen Cidde ve Riyad'da olması gerekir) vazifesini sürdürmekte iken diz kapağında romatizmal bir rahatsızlık başlayınca doktordan rapor alarak Türkiye'ye gelir.

Henüz rapor süresi bitmeden Suudi Arabistan'daki âmiri (o da "Büyükelçi Filanca" olsun) müşavirimizi telefonla aratır ve "Başbakan Özal buraya geliyor; soracağı ve ziyaret edeceği yerlerde senin yardımına ihtiyacım var. Acele gel" diye ricada bulunur. Müşavirimiz hemen uçağa atlayarak görev yerine döner.

Turgut Özal, Suudi Arabistan'a gelir; karşılanır, resmi ziyaretler yapılır. Bizim müşavirimiz Başbakan'ın heyetindeki araba konvoyunun arka sıralarında yer almaktadır. Derken bir telsiz anonsu duyulur.

- Başbakanımız program dışı bir ziyarette bulunmaya karar verdi. Filan semtteki falanca camiide namaz kılacak. Hep birlikte oraya gidiyoruz.

Yola koyulmadan önce Büyükelçimiz, müşaviri çağırır,

- Hocam, yanımdan ayrılma; senin tecrüben büyük, bana yardımcı ol.

- Hay hay efendim, ne gibi yardım meselâ?
- Yav, ayıptır söylemesi, ben abdest namaz filan, küçükken birkaç kere başıma gelmişti; ama unutmuşum, ne yapsak ki?
- Kolayı var âmirim; ben ne yaparsam taklid ediniz, hallederiz!

Cami avlusundaki şadırvandan abdest alınır; camie girilir. Özal önde, bizimkiler geri safta namaza dururlar. Büyükelçi yan gözle mütamadiyen bizim müşaviri kesmekte ve o ne yaparsa taklid etmektedir.

Küçük ama önemli bir ayrıntı: Müşavirimizin dizindeki rahatsızlık henüz geçmediği için namazda otururken sol bacağını ileriye uzatmak zorunda kalmaktadır!

İlk rekât, iki, üç derken son rekâtın ka'desine (oturma faslı) geçilir, müşavirimiz sağına selam vererek başını çevirir, ne görsün?

Büyükelçi sol bacağını ileriye doğru uzatmış durumdadır!

- Ağlayım mı güleyim mi, diye kararsızlaşan müşavir soluna döndüğünde daha vahim ve eğlenceli bir durumla karşılaşacaktır; çünkü solundaki Elçilik personelinden oluşan beş-altı kişinin hepsi birden sol ayaklarını kıbleye doğru uzatmış vaziyettedirler!

Galiba Brüksel olacak.

Şehirde çalışan gurbetçi Türk işçileri, işe gitmeden sabah erken saatlerde buluştukları küçük çay ocağında dertleşmektedirler. Birisi der ki,

- Bu bizim konsolostan şikâyetçiyim arkadaş; ölümüze gelmez, dirimize gelmez; düğün yaparız yok, bayramlarda ortalıkta görünmez; elalemin diplomatlarını da görüyoruz; onlar vatandaşlarıma nasıl hizmet ederim diye dört dönüyor. Bizimki...

İçlerinden biri der ki,

- Adamın arkasından konuşmuş gibi olmayalım; belki bilmiyordur, ben randevu alırım, hep beraber gideriz, böyle böyle böyle deriz...

Karar verilir; randevu alınır; işçilerimiz en temiz elbiselerini giyip Türk temsilciliğine giderler. Konsolos bey işçilerimizi karşılar, dertlerini sorar; onlar da açarlar ağızlarını,

- Ölümüzde yoksun, dirimizde yoksun!..

Konsolos tecrübeli bir adamdır, sükûnetle dinler. "Peki" der; "en kısa zamanda geleceğim, söz!"

Aradan günler haftalar geçer. Bizimkiler meseleyi unutmuşlardır bile. O gün sabah namazını atölyeden bozma küçük mescitte kıldıktan sonra, birer bardak çay içip işlerine dağılmak üzere yine o küçük kahvede bir araya gelmiş çene çalmaktadırlar.

Derken önünde Türk bayrağı ve fors bulunan resmi bir otomobil kahvenin önünde yavaşlar. Bizimkiler merakla cama seğirtirler,

- A Konsolos bey gelmiş, hayırdır yav niye geldi acaba?
- Helâl yahu sözünün eriymiş, adamın arkasından bir sürü günahını da aldık.

Buyurlar, hoşâmediler, temennâlar arasında konsolosumuz kahveye girer. Sıradakilerle el sıkışılır, selam alınıp verilir, çaylar tazelenir,

- Ee nasılsınız çocuklar?..
- İyiyiz efendim, hele siz teşrif ettikten sonra...
- Yaa öyle, ben söz verince gelirim; işte geldim.

İçlerinden birisi cesaretini toplayarak sorar,

- İyi ama efendim bugün bayram değil seyran değil; cenazemiz de yok çok şükür, acaba niçin gelmiştiniz ki?
- Öyle olur mu çocuklar, bugün bayram değil mi; aşk olsun!
- ....?!
- E, ben de bayram namazı kılmaya geldim işte sizlerle!...
- Affedersiniz sayın Konsolosum, bizim hatırladığımıza göre bugün bayram değil ki?
- Olur mu çocuklar, bakın, bugün 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı!..
- ...!
- Ee, hangi camiye gidiyoruz, söyleyiniz bakayım!

Babanızın günlüğünden

Sabah 8.30 sularında telefon çaldı. Deniz randevu istiyormuş. "Onda buyursun" dedim.

Özel doktorum günlük vitamin istihkakımı bir cam kâse içinde getirdi, geçenlerde merak edip saymıştım, 50 civarında hap. "Yav doktor" dedim, "tek tek yutmak zaman alıyor; şöyle aşure gibi yapsanız da kaşıklayıversem". Dedi ki, "aşure gibi kaynatırsak içindeki mineral değerler zayıflar; böyle almalısınız". Gül gibi espri güme gitti!

Bu vitaminler müthiş şeyler sevgili günlük; insanın içinde bin yıl daha yaşama aşkı uyandırıyor; barut, dinamit, TNT, jet benzini karışımı bir şey...

Gazetelere şöyle bir göz attım; durum iyidir. Hayli psikolojik üstünlük kaydettik. Amerikan jetlerinin ihlâli de ilaç gibi geldi doğrusu. Matbuat bir haftadır bununla meşgul.

Dün T hanım ziyarete gelmişti. Tekaüde ayrılıyormuş. "Yıllardır elceğiziyle torunlarına bir hırka bile örememiş bahtsız bir nineyim, artık biraz hayatımı yaşamak istiyorum" diye yakındı. Ben de saf saf emeklilik yaşını 65'ten 95'e çıkaracak bir değişikliğin lüzumundan kapı aralayacaktım. Baktım ki başka bir telden çalıyor, "memleket hizmetlerinizi daima şükranla yadedecektir" filan dedim. Duygulandı. Şapkalarımdan birini imzalayıp verdim, çok mutlu oldu.

Deniz geldi. Yahu bayağı yaşlanmış bu çocuk! Zincirşaapan'da nasıl da masa tenisi, voleybol oynadığını hatırlayınca gözlerim yaşardı. Japonya'dan getirttiğim vitaminlerden bir teneke de ona yollayım dedim ama sonra vazgeçtim; reçetesini vereyim, kendisi getirtsin; yor-yoksul değil ya canım.

Tam hoş-beşe başlayacağız, Memet telefon etti, "Memetçiğim dönerim ben sana" dedim. Deniz vaziyeti çaktı, "aşkolsun Baba, rahat konuşun, yabancı mıyım ben" diye sitem edince mahcub oldum biraz; "Nedir Memetçiğim" dedim, "Olmuyor baba" dedi. "Olmaması olmasından, olması ile olabilmeme ihtimâlinin nısfından daha az evlâ mıdır evlâdım" dedim. Memette ses soluk kesildi, belli ki düşünüyor. "Sen cevap verene kadar ben biraz misafirimle meşgul olayım istersen" dedim. Yine ses gelmedi.

"Ee nasıl gidiyor tertip" diye takıldım Deniz Bey'e; "Allah sizden razı olsun, başımızdan eksik etmesin, dua ve himmetinizle iyiye gidiyor çok şükür" dedi. "Ey'olur ey'olur" dedim. Ben sehpanın üstündeki yapma çiçekleri yana ittim, Deniz de çekmeceden Şam işi sedef kakma tavlayı çıkardı. "Neyine" diye işmar ettim, "Beş artı beş çıkıyor; artık nereyi uygun görürseniz" diye tebessüm etti.

Çok anlayışlı çocuk bu Deniz, fevkalâdenin fevkinde takdir etmişimdir bunu ben hep. Bir ara "gazeteci çocuklara meşrubat filan göndertseniz, kapıda mağdur olmasınlar" diye hatırlatınca içimden bir aferin daha çektim. Niçin; sorumluluk duygusu var çünkü adamda!

Lâf arasında yeni transferlerden memnun olup olmadığını sordum. "Vallahi çok vakit kaybetmişiz" dedi; bu arada sanki dalgınlığa getiriyormuş gibi pullarını kırayım diye açığa yatırıyor. "Nasıl yani" dedim, "çok memnunum, güçlendik, zımba gibi olduk" dedi. Bu arada o üç kırık vermiş, ben de altı kapıyı kapatmıştım. "Mektepler tatiiil" diye takıldım. "Bir gün o da olur inşallah" dedi, bunun ne mânâya geldiğini pek anlayamadım. İyi, hoş fakat bazen böyle kopup gidiyor. Kurutulmuş ısırgan çaylarımızı bitirdikten sonra, "ben gideyim artık, gazetecileri bekletmek olmaz; çıkışta ne söyleyim" diye sordu. "Hiçbir şey söyleme; onlar

lazım geleni yakıştırırlar zaten" dedim. "Büyüksün baba" dedi; elime sarıldı, vermedim. O çıkarken telefonu tekrar getirdiler, Memetmiş, "Şimdi ben bu Erkan'ı naapiim yani" diyor. Deniz'e verdiğim cevabın benzerini ona da söyledim, "Hiçbir şey yapma; o zaten gerekeni kendine yapar". Karşıdan gevrek kahkahalar geldi. Pencereye doğru yürüdüm.

Deniz, kapıda gazetecilere, "Türkiye'nin genel durumunu görüştük; faydalı bir fikir alışverişi oldu" diyordu.

Kuşluk zamanında mutad edindiğim güzellik uykusuna yatmadan önce on dakika kadar "Zombiler ölmez" adlı bilimkurgu eserini karıştırdım biraz, yüreğim kıpır kıpır oldu. "Neyse ki tıp ilerliyor" diye mutlandım, uyumuşum.

Dindarlık, sekülerlik ve hukuk üzerine

Mitinglerde yükselen, "Ne darbe ne şeriat" sloganları birkaç bakımdan dikkat çekiciydi: İlki, bu sloganı benimseyerek hayat tarzlarının hükümet tarafından değişikliğe uğratılacağı endişesi taşıyanların sayısında önemli bir artış görülmesiydi; ikincisi ise "şeriat" kavramının "darbe" ile özdeş hale getirilerek en az darbe kadar kötü ve menfi bir kavram gibi algılandığını yeniden vurgulaması oldu. Belli ki içlerinden hiç kimse "şeriat" kelimesinin sözlük anlamına bakmayı aklına getirmemiş, bu kavramı "teokratik devlet" yerine kullanma kolaycılığını tercih etmişlerdi.

Son on yılda şehirli nüfusun artmasıyla birlikte şehirlerde küçük burjuva hayat standartlarına yükselen kesimin önemli ve anlamlı bir öbek teşkil etmeye başladığı da görülüyor. Bu topluluğun "laiklik" kavramını sahiplenmesi, laikliğin demokratik bir lâzıme olarak kaçınılmaz öneminden kaynaklanmıyor (inşallah günün birinde laiklik bu mânâsıyla kavranır); bu insanlar laikliği, 'şeriat'ın tam zıddı olarak algılıyorlar. Bu algılamadaki yanlışlığı -daha önce yüzlerce kere yapıldığı gibi- düzeltmenin anlam taşıdığını zannetmiyorum; üzerinde durulması gereken gelişme, laiklikten ziyade 'seküler'liğin şehirli nüfus arasında yaygınlaşmaya başlamasıdır. Seküler (secular), laikliği ihtiva etmekle birlikte gerçekte "dünyevi, dinî olmayan, bu dünyaya ait olan, aklî" anlamına geliyor. Bunu kısaca dindar olmayan biçiminde de anlayabiliriz.

Her ne kadar yerli yersiz, 'yüzde 99'u Müslüman olan bir ülke'de yaşadığımızdan bahsetsek de, dine karşı kayıtsızlığın giderek yaygınlaştığını kabul etmemiz lazım. Bu tabii bir gelişmedir ve yerinmek de sevinmek de gerekmez. Şehirlerdeki hayat tarzı, tüketim biçimi, çalışma şartları ve haberleşme imkanları, yükselen refah göstergeleri ile birlikte yeni bir hayat standardı ve seviyesi oluşturuyor. Şehirleşmenin ilk safhasında yalnızlığa düşen ve geleneksel kurumlardan ve dayanışma bağlarından uzak kalan fertlerin dinî eğilimlerinde bir yükselme kaydedildiği, özellikle Türkiye örneğinde doğru bir tesbittir ama bu eğilimin giderek artacağı anlamına gelmez; bir süre sonra hayat standartları daha da yükselecek, tüketim listesi

genişleyecek ve daha önceleri dinî kriterlere sıkı sıkıya bağlı bulunanların davranış ve algılamalarında esneklikler belirecektir.

İşte bu çerçevede ben, Cumhuriyet mitinglerinin seferber ettiği ve kendilerini seküler değil de yanlışlıkla laik diye tarif eden kitleleri, şehirleşme sürecinin artık kendi dengelerini bulmaya başlaması olarak yorumluyorum. Ortaçağ dengelerinin çözülerek şehirlerde ticari kapitalizmin yükseldiği devirde bu olgu, bir Alman atasözünde "Stadtluft macht frei", yani şehir havası insanı hürleştirir biçiminde ifade edilmişti. Şehir havası insanları hürleştirir, hayat standartlarını yükseltir, şehrin konforlarına bağımlı kılar ve dünya görüşünü sarsıntıya uğratır; bu trendi bütün detaylarıyla Batı'da burjuvazi sınıfının teşekkül safhalarında incelemek mümkündür.

Türkiye'de mesele, şehirleşen nüfusun sekülerleşmesinde değildir; mesele, dindarların ve kendini dindar hissetmeyen sekülerlerin karşılıklı anlayış içinde şehir hayatını paylaşmak yerine, birbirlerinin varlıklarını kendi hayat tarzlarına bir saldırı veya bir hakaret gibi görmeleri ve daha vahimi bir sonraki safhada konuyu siyasi bir zemine çekerek "dindar demokrat- cumhuriyetçi laik" kutuplaşmasına sürüklemeleridir. Toplum ve şehir hayatı, din eksenli algılarla sürdürülemez zira bu yol, en kestirme yoldan çatışmaya gider. Şehir hayatı kısaca hukuk demektir; hukuk, yani haklar. Şehirlerde insanlar, köylere göre daha dar alanlarda daha sıkı ilişkiler içinde yaşamak zorunda kaldıkları için hukuk daha büyük ihtiyaç haline gelecektir çünkü hukuk, herkesin hürriyet sahasını belirleyen ve karşılıklı tecavüzleri engelleyen bir ortak yaşama kültürüdür.

Kendilerini dindar sayanlar, kendini dindar hissetmeyenlerin artışına bakarak şahsını ve mensub olduğu dini hakarete uğramış saymamalıdır çünkü din, bütün kemâli ile şehir ortamında anlaşılır ve yaşanabilir; din, insanları birbirlerine, tabiata ve Allah'a karşı görevlerini yerine getirmeye davet eden bir inanç bütünü ise, bu görevlerin en kapsamlı tarzda şehirde yaşanabileceğinden şüphe edilmez. Elbette kendini din karşısında kayıtsız ve serbest hisseden şehirliler de, dindarları kendi hayat tarzını tehdit eden tehlikeli bir topluluk olarak görmemelidir çünkü sekülerler ile birlikte dindarlar da şehir hayatına tâbi kaldıkları ve aynı şartlara tâbi oldukları için onların da meselelere bakış açısı değişecek, yumuşayacak ve nihayet ortak hukuk (başta anayasa olmak üzere, medeni ve beledi kanunlar) etrafında birbirlerine güven duymayı öğreneceklerdir. Eğer, kirli politik hesap peşindeki aşırılar bu süreci elektriklendirmezler ise, Batı ülkelerinde olduğu gibi bizde de şehir, kendi dengelerini inşa edecektir.

Şehir hayatında dengeler oturdukça, Türkiye'de politik sistem de sahici bir karaktere bürünebilecektir.

AKLINIZDA BULUNSUN: MERAKLISINA MÜJDE: RAHMETLİ MİTAT ENÃ□'İN "SELÃ□MLIK SOHBETLERİ" YAYIMLANDI

Mitat Enç'in "Uzun Ã□arşının Ululları" isimli kitabı, bu işten anlayanların nazarında Cumhuriyet devrinin en iyi edebiyat ürünlerinden biri, bir Türkçe klasiği sayılıyordu. Bu eserin özelliği Cumhuriyet'in başlarındaki Gaziantep'in şehir hayatını son derece güzel aksettirmesiydi. Meğer rahmetli Mitat Enç, neredeyse bu ünlü eserin devamı niteliğinde sayılabilecek bir başka kitap daha kaleme almış, fakat düzeltme işleri uzun sürdüğü için sağlığında yayımlamamış. Ölümünden sonra kızı Zeynep Enç-Sinkil tarafından yeniden gözden geçirilen "Selâmlık Sohbetleri" geçenlerde Ötüken tarafından okuyucularına kavuşturuldu.

Selâmlık Sohbetleri, ana fikir itibariyle Anteb'in, "Gazi" unvanı almadan önceki döneminden ilginç bir kesit sunuyor. Kitapta anlatılan olaylar, yazarın doğup büyüdüğü büyük bir konağın selâmlık kısmındaki hayatı, orada konuşulanları ve selâmlığa devam eden şahsiyetlerin özelliklerini hikâye ediyor. En ilginç fasıl ise meşhur Antep Müdafaası'nın çocuk gözüyle tasvir edildiği kısımlardır. Şehrin köklü ve varlıklı bir ailesinin Antep Müdafaası ve Millî Mücadele esnasında başından geçenleri anlatan bu kısımlar çok dikkat çekicidir çünkü bu bölümlerde Millî Mücadele'nin, şimdiye kadar duymaya pek alışkın olmadığımız farklı, hiç de romantik olmayan bir kesitinden bahsediliyor. Bu konuda benim en ziyade dikkatimi çeken husus, Antep Müdafaası esnasında Millî kuvvetlerin aileyi neredeyse haraç diye nitelenebilecek ağır salmalarla defalarca maddi katkıda bulunmaya zorlaması oldu. Mitat Enç, henüz ilkokul çağındaki bir çocuğun bakışıyla, o günlerde varlıklı olmanın bedelini hayli ağır ödediklerini, hatta mahalledeki çocuk arkadaşları tarafından "sizin evinize Fransızlar bomba atmıyor, çünkü deden gâvurlarla kavilleşti" dedikodusuyla haksız ithamlara uğradığını anlatıyor. Sonra o yörede "Kaçkaç" diye anılan (Anteplilerin şehri terkederek çevredeki köylere sığınması) büyük hadisenin ayrıntılarına geçiyoruz. Kitap, yazarın ortaokul için İstanbul'a gitmesiyle farklı bir mecrâya bürünüyor ve Cumhuriyet'in ilk günlerindeki İstanbul'u çok dikkate değer gözlemlerle farklı açılardan tanıma imkânı buluyoruz.

Bana göre bu kitap, Millî Mücadele tarihimize son derece değerli katkılarda bulunuyor ve tarihçiler, sosyologlar için yeni malzeme sunuyor. Kitabı değerli kılan diğer nokta, güzel Türkçeden lezzet duyan herkesin zevkine hitab edebilmesidir; son zamanlarda, "bitmesin" diye ağır ağır, tadını çıkararak okuduğum nadir kitaplardan biri oldu Selâmlık Sohbetleri.

Yazarına rahmet diliyor, bu güzel eseri yayına hazırlayan "hayırlı evlât" Zeynep Hanım'a şükranlarımı sunuyorum.

Siyaset pratik, pragmatik bir spordur

On altı seneden beri Meclis'te vekil olarak görev yapan birinin, 22 Temmuz Seçimlerinde kendi rızasıyla aday olmama tavrını inceliyoruz.

Listelerin kesinleşeceği günün öncesine kadar adaylık perhizine gireceğine dair işaret vermeyen bu kişinin, önceki gün itibariyle, "Ben aday olmayarak siyaset tarzımın ilkesel olduğunu gösterdiğime inanıyorum. Pragmatik ve pratik beklentilerle böyle bir siyaset izlemediğimi yansıtmak istedim. Hiçbir hesap yapmadım. Siyasette kişisel bir hesabım da olmadı. Sanıyorum aday olmayışım siyasete ilkesel baktığımı, bugüne kadarki tavrımın ilkesel olduğunu gösterir" sözleriyle tepkisine felsefi bir boyut, "ârifâne bir istiğnâ" aroması katmaya çalışması, siyasetin o basit mantığı ile açıkça çelişiyor. Siyaseti prensipler çerçevesinde kavrayan ve yürütmeye çalışan birinin, 16 seneden beri yürüttüğü vekil, bakan ve muhtelif parti görevlerinde "pratik ve pragmatik" tarzı dışlayarak ayakta kalması, -başka ülkeleri bilmeyiz fakat- Türkiye'nin siyaset pratiğine aykırıdır. Siyaset, burada da başka yerlerde olduğu gibi pratik ve pragmatik bir tarzda yürütülüyor. Filozofların kral, kralların filozof olduğu bir yer hiç olmadı; uygulanmaya kalkışılan yerlerde ise siyaset ve felsefe, bu garip tecrübeden büyük zarar görmüştür.

Oysaki, "Umduklarım olmadı; sözüme ve şahsıma yeterince itibar edilmedi. Beklentilerimde hayal kırıklığına uğradığım için aday olmadım" şeklindeki bir çıkış, samimiyet ve açıklık bakımından daha isabetli olur ve daha kolay anlaşılabilirdi.

Tam aksine siyasetin pratik, pragmatik ve acı birtakım lâzımelerine riayetsizlik maddeleri, bu şanlı ric'ati daha anlaşılır kılmaktadır. Meselâ, bir yıl kadar önce seçim bölgesindeki il kongresinde desteklediği adayın, genel merkezin adayına karşı tutunamaması, bilgisayar kayıtlarındaki delege listelerinin dedikoduya yol vermesi ve neticede kongreyi kaybetmek bu acı ve pratik siyasi lâzımelerden sadece biridir; bir başka acı, kötü, pratik ve pragmatik olgu, sözü geçen kişinin hayli zamandan beri "bir kısım medya"nın, nedense hep aynı şahsa kestiği kavisli muz ortalara, medyatik ortamlarda hiçbir şarja uğramadan rahatça gollük kafalar vurabilmesi gerçeği idi. Bir kısım basının, "Sen başkasın, çağdaşsın, ileri kafalısın; partin seni cumhurbaşkanlığına aday gösterseydi 27 Nisan muhtırası bile olmazdı, aşkolsun, sen ki şaraptan bile anlıyorsun" tarzındaki imâlı desteğini sahici zannederek, "ben bunlar gibi kıro değilim; hatta biraz Komünistliğim bile vardır, Nâzım'dan da iyi şiir okurum" şeklinde -futbol diliyle- sahte koşular yaparak kendine gollük alanlar açmaya çalışmasının partili arkadaşları tarafından "sen kaç yiğidim, biz bunları oyalarız" fedakarlığı ile karşılanmayacağı da bir başka pratik siyaset olgusu idi. Sözü edilen kişi, hayli zamandır takım oyununu önemsemeyerek kendi piyasasını yükseltici davranışlar sergileyerek dikkat çekmekte ve kendisine sunulan "bataklıkta yetişmiş nadir gül" unvanını, alçakgönüllü bir mahcubiyet içinde kabullenerek o meşhur fıkrada olduğu gibi bir nevi, "ben idam edilecek değil, öpülecek olan kişiyim" sinyalleri yayınlarken bence hiç de "principled" davranmış olmuyordu.

Bu sinyaller radyo dalgaları gibidir; uygun alıcıya sahip herkes deşifre edebilir ve takım arkadaşları bu sinyalleri algılayınca herhalde pek mutlu olmuyorlardı. İşte siyasetin pratik, pragmatik ve hatta kirli gerçeklerinden biri daha!

Uzatmayalım, bu gerekçeler Nasreddin Hoca'nın "ben zaten inecektim" hadisesini hatırlatıyor. Vekilliğe ara verme sebebi olarak daha mâkul, alçakgönüllü ve anlaşılır gerekçeler sunabilmiş olsaydı, haklı olarak edindiği "gırtlağından bir kuruş haram lokma geçirmemiş siyasetçi" unvanı, onu gelecekte daha büyük mevkilere doğru omuzlayacaktı. Yine de haknâşinaslık etmeyelim; siyasi kariyerindeki teknik hizmetleri daima şükranla hatırlanmalıdır.

Sayın Büyükanıt'a vatandaştan açık mektup

Son günlerde karargâhınızın internet sitesinde yer alan bildiriler, basında vizyona yeni girmiş filmler kadar heyecanla karşılanıyor, yorumlanıyor ve Türkiye'nin kamu düzenini etkiliyor. Bu meyanda 8 Haziran tarihli Genelkurmay bildirisini dikkatle okudum.

Özetle terörün Mayıs'ta tırmanacağını, bu münasebetle barış, hürriyet ve demokrasi gibi yüksek insanlık değerlerini kötüye kullanan kişi ve kuruluşların gerçek yüzlerini görmek gerektiğini, bunların ulus devlet modelini çağdışı bulmak gibi çarpık bir düşünce içinde olduklarını söyleyerek terörün bu fikirlerden cesaret aldığını ama ordunun bu tür saldırılara gerekli cevabı vereceğini söylüyor ve neticede diyorsunuz ki: "Türk Silahlı Kuvvetlerinin beklentisi; bu tür terör olaylarına karşı, yüce Türk milletinin kitlesel karşı koyma refleksini göstermesidir."

Mesajınızı doğru özetlediğimi zannediyorum ve sıradan bir millet ferdi olarak fikirlerimi dikkate almanızı diliyorum.

Sayın Büyükanıt, son cümlenizden hareketle milletin "kitlesel bir refleks" göstermesi gerektiğinden bahsetmektesiniz: Bundan muradınız sokaklara çıkıp teröre karşı miting düzenlememiz ise bunu yaparız. Terörün son bulması için son 25 senede katlandıklarımızın yanında mitinge gitmek nedir ki?

Senelerden beri evlatlarımızı "Evvel Allah, sonra komutanlarına emanet" ederek askere yolluyoruz. Güneydoğu'da görevlendirilmemek için hile ve desise çevirenleri, torpil arayanları ayıplıyor, bu gibi şeyleri aklından geçirenleri sokağa çıkmaz hale getiriyoruz. Ordumuza saygı ve sevgi duyuyoruz; çünkü biliyoruz ki ordusu karikatürleşmiş bir milletin ırzı ve vakarı olmaz.

Bu arada "vergilerimiz nereye gidiyor" diye yarım ağız mırın-kırın da etmiyoruz; miting diyorsanız yaparız, birilerine mektup yollanacak, imza toplanacaksa ona da varız. Eğer kitle refleksi ile başkaca demokratik bir eylem murad ettiyseniz ona da hay hay deriz; zira biz terörü silahla önlemenin, silahlı güçlerimizin işi olduğunu biliyoruz. Bu işi bizzat millet yapmaya kalkışırsa ortalık birbirine girer; bu işi ordu yapacak, devletin güvenliğini silahla korumak ordunun en asli görevi.

25 senedir terörün bitmesini bekliyoruz; bitmiyor. "Niçin bitmiyor arkadaş, ne lazımsa veriyoruz, niçin evlatlarımızın kaatilleri cımbızla yakalanıp da adaletin karşısına çıkartılmıyor; bu kimin ihmâli, kimin savsaklamasıdır" da demiyoruz: Bilmediğimizden değil Sayın Büyükanıt, devlet terbiyemizden ötürü susuyoruz. Takdir edersiniz, 25 yıl az zaman değil.

Siz bugünlerde mütemadiyen basına demeç verip Kuzey Irak'a müdahale ile ilgili spekülasyonlar açıyor, hükümeti siyasi bir karar vermeye zorluyorsunuz. Bunlar yüksek işlerdir ve biz pek anlamayız; ama ülkemiz hudutları içinde bir türlü temizlenemeyen mayın tuzaklarını kuranların, günübirliğine Irak'tan gelip alelacele yine oraya sıvışmadıklarını da tahmin edebiliyoruz. Evvela, -dağı taşı asfaltlamak teklifini saymazsak- şu mayın meselesinin topyekun halli gerekmiyor mu efendim? Mâkul bir esbâb-ı mucibe gösterirseniz değil Kuzey Irak'a, Basra Körfezi'ne kadar sefer etmeye hazırız ama önce hudut dahilindeki eşkıyayı, çakalı bir güzel sindirmenizi, eline silah alıp dağa çıktığına pişman etmenizi, ardından dönüp, "Milli hudutlar içinde âsâyiş berkemâldir aziz milletim" diye tekmil vermenizi bekleriz.

Fakat görüyorsunuz; bazı şeyler, geceyarıları internet sitesine bildiri koymak, kokteyllerde ayak üstü mesajlar vermek kadar kolay olmuyor. Sizden orduyu siyasetten uzak tutmak için mutad titizliği göstermenizi, Cumhuriyet ve rejim bekçiliğinde vatanın sivil evlatlarının dirâyetine de güvenmenizi ve dirliğimize göz dikenleri doğduğu güne pişman etmenizi istiyoruz; bu meyanda bize terettüp eden vazifeleri hakkıyla ifâ edeceğimizden emin olmanızı diler, saygılar sunarım.

Genç siviller huzursuz!

Son günlerde birbirinden ilginç buluşlarla genç demokrasimize enerjik bir gülümseyiş getiren Genç Siviller hareketi, yine durumdan vazife çıkararak AK Parti'yi kapatma hazırlığı içinde bulunduğu ileri sürülen bir kısım savcılarımıza yardımcı olmak amacıyla hayli etraflı bir dosya hazırlamışlar. İlgili makamların ilgisine ve bilgisine sunuyorum

---

AKP'nin kuruluşunda görev almış bir yetkili, elimizde bulunan ses kayıtlarında; harflerin Adalet ve Kalkınma Partisi'ni değil Allah ve Kur'an Partisi kelimelerini ifade ettiği, ancak şartlar olgunlaşmadığı için gerçeğin açıklanamadığını itiraf etti...

Doğan Medya Center içinde bulunan yoga ve reiki salonunu saat 05.00'te temizlemek için gelen bir grup temizlikçi kadın başörtülerini takarak salonda namaz kılmaya teşebbüs etmişler, bir cumhuriyet mitingi dönüşü gazeteye gelmiş bulunan Milliyet Gazetesi çalışanları, namaz kılma eylemini henüz kıyam halindeyken bastırmayı başarmışlardır.

Temizlikçilerin AKP iktidarı döneminde işe alındıkları, AKP iktidarından cesaret alarak geçtiğimiz Ramazan ayında da oruç tutma eylemi yaptıkları ortaya çıkarıldı...

Avcılar Selami Yetişgil İlköğretim Okulu'nun bazı öğrencilerinin, okulun bodrum katında "ALLAH" olarak isimlendirdikleri görünmez bir varlığa ibadet ettikleri tespit edildi. Bir öğrenci babasının kızını ispiyonlaması üzerine ortaya çıkan habere göre; çocukların son zamanlarda davranışlarının değiştiği, bazı öğrencilerin kanatlarının çıkmaya başladığı, duvarlardan geçebildikleri ve hatta gözlerinden ateş çıkarabilenlerin bile olduğu öğrenildi...

Meteoroloji Meslek Liseleri öğrencilerine 4 adet yağmur duası ezberleme zorunluluğu getirildiği iddia edildi...

AKP'li bakan tarafından atanan Mamak Milli Eğitim Müdürü, ÖSS sınavına girecek öğrencilere yaptığı konuşmada "Allah hepinize sınavda zihin açıklığı versin" diyerek sadece Allah'ın sevdiği dinibütün öğrencilerin başarılı olmasını istediği, dinle daha limoni bir ilişkisi olan gençlerin ise hâk ile yeksân olmasını dilediği anlaşıldı...

14 Nisan 2006 günü, AKP seçmeni olduğu tespit edilen 67 yaşındaki Hatice Benli, Gaziosmanpaşa-Bakırköy hattında çalışan belediye otobüsüne sağ ayağıyla bindi ve ayağını atarken içten içe "Bismillahirrahmanirrahimm" dedi...

AKP'li bakan tarafından yeni atanan Rize Tapu Kadastro Müdürü'nün odası boyanırken Atatürk resmi duvardan indirildi. Kullanım talimatnamesinde boyanın 12 saatte kuruyacağı belirtilmişken, resim 15,5 saat sonra yani 3,5 saat gecikmeli olarak tekrar eski yerine asıldı. Dolayısıyla söz konusu partinin Atatürk'ü hazmedemeyen kişilerle kadrolaşma yaptığı ispatlanmış oldu...

25 Şubat 2004 tarihinde Ankara-Urfa uçağında başı açık bir kadına cam kenarı koltuk kalmadığı söylenmişken, daha sonra gelen türbanlı kadına cam kenarından yer verildiği belgelendi. Yolcuların biniş kartları da ekte delil olarak sunulmuştur...

AKP, içki yasağı politikasını uygulamak için pilot bölge olarak Samsun Devlet Hastanesi'ni seçti. AKP yönetimi tarafından başhekim yapılan imam hatip kökenli, Samsun Devlet Hastanesi Başhekimi Kamil Ã□oban, siroz hastası 59 yaşındaki B.T. isimli hastasına, içki içmeye devam etmesi durumunda tedaviye devam etmesinin bir anlamı kalmayacağını söyleyerek, içki içmemesi konusunda baskı yaptı...

Antalya Saime Yahşigil İlköğretim Okulu'nda ders programı yapılırken, din derslerinin zihinlerin zinde olduğu sabah saatlerine, İnkılâp Tarihi derslerinin ise hemen öğle yemeğinden sonra, çocuklara rehavet çöktüğü saatlere konması dikkat çekti. Ayrıca, rehaveti artırmak için İnkılap Tarihi derslerinin olduğu günler öğrenciler uyuklasın diye yemekhanede ayran dağıtıldığı belirlendi...

DONAR araştırma şirketi tarafından yapılan çalışmada; AKP seçmenleri arasında, Mustafa, Ahmet, Ali, Ayşe, Havva gibi İslam kaynaklı isimlerin CHP seçmenlerine göre 3 katı fazla olduğu, buna karşın; Tansel, Ã‡ iyse, Berkecan, Sudesu gibi çağdaş isimlerden neredeyse hiç olmadığı tespit edildi.

AKP'li belediyelerin geçmiş dönemlere göre iki kat fazla yeşillendirme çalışması yaptığı belgelendi. Şeriatı temsil eden yeşil ile rejim değişikliğine park, bahçe ve refüjlerden başladıkları açıkça görülmektedir...

AKP'li İstanbul Belediyesi Terkos ve Ömerli barajları kıyısında her cuma günü 41 imama 41 Yasin okutuyor. Okunmuş sular şebekeye veriliyor, bu sayede insanların dinî duyguları coşturularak amaçlanan şeriat devleti için taban oluşturuluyor...

CHP'nin amblemi bir Türk savaş aleti olan ok, DP'nin amblemi yine bir Türk taşıma aracı olan at iken AKP'nin sembol olarak Avrupalı Edison tarafından icat edilmiş ampulü seçmiş olması Türkiye'yi AB'ye peşkeş çekeceğinin en güzel delilidir...

Vatansever Türk Paraşütçüleri Konfederasyonu'nun internet sitesinde yer alan belgeye göre; Dışişleri Bakanı Abdullah Gül, AB'nin genişleme sorumlusu Olli Rehn ile gizli bir anlaşma yapmıştır. Anlaşmaya göre, Sinop-Mersin hattının doğusu Sözde Ermenistan ve Kukla Kürdistan devletleri arasında paylaşılacak, Ege Bölgesi Helen cumhuriyeti olacak, İstanbul, sıcak sulara açılma emelinden bir türlü vazgeçmeyen Rusya'ya bırakılacak. Abdullah Gül'e jest olarak da Kayseri merkezli Gülistan İslam Cumhuriyeti kurulacaktır...

Yalçın Küçük'ün isabet buyurduğu üzere; Abdullah Gül'ün Kürt olduğu ve babasının da Abdullah Öcalan'a büyük muhabbet duymasından dolayı oğluna Abdullah ismini verdiği anlaşılmıştır. (Gül ile Apo'nun aşağı yukarı aynı yaşlarda olmaları bu gerçeği değiştirmez. Demek ki babası öngörülü bir insandı.)

Yalçın Küçük'ün tespitlerine göre Tayyip Erdoğan'ın Kızılderili Sabetaist Doğan Er kabilesinden geldiği, kimliğini gizlemek için ise soyadını Erdoğan yaptığı öğrenilmiştir...

Fenerbahçe'nin bayrağı sarı-laciverttir. Bayrak 15 dakika kezzaplı suda bekletildiğinde iki rengin karışmasından yeşil renk ortaya çıkmaktadır. Erdoğan'ın şeriat özlemi takım tercihinde bile kendini ele vermektedir...

AKP döneminde eşi türbanlı olan Ertuğrul Sağlam Beşiktaş teknik direktörü olurken, namaz kıldığı bilinen futbolcular sürekli ilk onbirlerde takımda yer bulmaya başlamışlardır. AKP iktidarı döneminde Anelka ve Aurelio'nun Müslüman olmaya zorlanması ve aynı iktidar döneminde İlhan Mansız'ın (İ.Mansız) ise futbolu bırakmak zorunda kalması da dikkat çekmiştir...

Seçimlerin anlamına dair bir eleştiri

9 Haziran tarihli Radikal'de emekli büyükelçi Gündüz Aktan, siyasette kariyer yapmak için yazarlığına fâsıla vererek bir vedâ yazısı yayınladı ve dedi ki:

"Bu seçimler iktidarın seçiminin çok ötesinde bir önem taşıyor. 22 Temmuz'da Türkiye'nin Cumhuriyet kimliği, toprak bütünlüğü, dünyadaki yeri ve hâkim hayat tarzı gibi varoluşçu sorunlara cevap aranacak." Gündüz Aktan'ı yıllarca fikirlerine değer ve hürmet atfederek okuyup takib ettim; şimdi bu satırları okuyunca en güvendiği birinden amansız ve habersiz bir tekme yemiş gibi şaşırıp dağıldığımı itiraf ederim.

Vaay.., seçim değil meğer plebisitmiş mübârek: Cumhuriyet kimliği, toprak bütünlüğü, Türkiye'nin dünyadaki yeri ve hâkim hayat tarzı gibi varoluşçu meselelerimiz hakkında oy kullanacak imişiz. Okuyan zanneder ki, "bu Cumhuriyet'in cılkı çıktı; yenisini yapmak lazım!"

Sayın Aktan'a siyaset vadisinde başarılar dileriz ama böyle bir şahsi vizyonun partisine ve kendisine ne kazandıracağını doğrusu merak ederim. Benim bildiğim bu ülkede sayın Aktan'ın bahsettiği esaslı meseleler, halkın serbest reyine tabi bırakılıp seçim sandığının önüne konulmaz, çünkü bu halk, -affedersiniz ama- kendi gönlüne bırakıldığında en yakın davulcuyla kırıştırıp, en müsait zurnacıya varmaya âmâde bir gürûh değil midir? Devlet başkanını halka seçtirmekten ödü kopan bir anlayış nasıl olur da, "hâkim hayat tarzı" filan gibi çok önemli "varoluşsal" meselelerde halkın ne dediğine kulak asar?

Yanılıyorsunuz Sayın Aktan, bu seçimlerin anlamı, sizin zannettiğiniz gibi değildir: Bu seçimler bürokratik seçkinlerin ve askerî vesayet rejiminin, AK Parti'yi kötületmek, mümkünse hâk ile yeksân etmek gibi pratik bir hedefte kilitlenmiştir. Bunun için akla gelen (doğru-yanlış, zararlı-faydalı, iyi-kötü) her yol denenmekte, her kapı çalınmakta ve elektronik müdahale dahil bütün faullü obstrüksiyon meşru görülmektedir.

Siz de netice itibariyle, bu sun'i çalkantıdan yararlanarak oylarını yükseltmek hesabını yapan bir siyasi heyetin vekil adayısınız şu an; partiniz koalisyon ortağı olur, siz de Milli Savunma veya Dışişleri Bakanlığı'na atanırsanız, şu yazdıklarınızı yeniden okuyarak anlamı üzerinde yeniden düşünmenizi rica edeceğim. Göreceksiniz bu satırlar zannettiğiniz gibi yüksek siyasi ve felsefi derinlikler ihtiva etmek yerine, kısaca "biz iyiyiz onlar kötü" anlamını taşımaktadır.

Böyle düşünmenizi kimse eleştiremez ama lütfen henüz yapılıp yapılmayacağı bile belli olmayan şu seçimlere, böyle dramatik anlamlar yüklemeyiniz. Haydi sizinle iddiaya girelim, AK Parti kazanırsa Türkiye'de rejim bunalımı (sizin tabirinizle o "varoluşçu sorunlar") sürüp gidecek, hatta daha ağırlaşacak; kaybederse Türkiye o'ssaat normalleşerek, varoluşsal sıkıntılar anında dağılıp gidecektir!

Böyle siyaset yapılmaz demiyorum ama "demokratik siyaset" böyle olmaz; insanların yüreğine korku ve endişe salarak, fısıltı gazetesi yayınlayarak, sağda solda "bunlar yeniden kazanırsa çok fena olur çook" diye ekşi bir yüzle etrafa kötümserlik telkin ederek yürütülen siyaset, belki başarı getirebilir ama tarih nezdinde kişinin itibarını yükseltmez. Tarihte kimlerin bu yolla iktidara gelip, sonra neler yaptığını elbette benden iyi bilirsiniz.

O cümlenizi önemsedim çünkü vaktiyle sizi önemsemiştim; görüyorum ki yanılmışım. İyi niyetli olduğunuzdan hâlâ eminim fakat Türkiye pratiğinizi zayıf buluyor, olup biteni anlamlandırmakta sizi naif yanılgılar içinde görüyorum. Vaktiyle iç ettiği kontörlerin hesabını veremeyen bazı kimselerin bugün, "şehitlerimizin hesabını soracağız" teranesiyle siyaset yaptığı bir iklimin içine girdiğinizi ve ne tür partnerlerle iş tutacağınızı şimdiden fark edebilmiş olmanızı dilerdim. Size siyasette başarılar diliyorum ama biliniz ki gönlümdeki yeriniz, şimdiki fikrî mevkinizden daha âlâ idi.

Kayseri ve 'Kayserili'

Kayseri'yi ilk ziyaretim, o meş'um 1967 Eylülü'nde idi, bir ortaokul öğrencisinin gözüyle Kayseri'yi kara taştan yapılmış tek katlı evler diyarı gibi görüp algılamış, açıkçası hiç beğenmemiştim. Sonraki 40 yılda Kayseri hep yol uğrağımız, kapı bir komşumuz hukukunda yakınlaştığımız bir belde oldu. O kötü olayların etkisi çabucak silindi; iki şehir ahalisi eskiden olduğu gibi kardeş ve komşu kalmanın erdemini yeniden hatırladılar. Yıllardan beri Türkiye'nin belki de en uzun ve geniş bulvarı, zarif bir jestin eseriyle "Sivas Caddesi" adını taşıyor; Sivaslılar da yakın zamanda şehrin yeni caddelerinden birine Kayseri Caddesi adını vererek bu cemileyi karşılıksız bırakmadılar. Hiç şüphe yok ki Kayseri, orta Anadolu'nun yükselen yıldızıdır; bu hükmü desteklemek için maddi ve ekonomik veriler kullanmaya gerek yok: Kayseri örneği, şu bizim sıradan karabudun Türkleri'nin kendi enerjisi ve yönelimi ile asrîleşebileceğini, üretici gücünü artırabileceğini ve kendi çağında kendi rakipleriyle açık rekabete girişebileceğini gösteren en ümit verici hadisedir. Elbette ki böyle güzel tablolar, başarının ardındaki insan faktörünü gözden kaçırmaya sebep olmamalıdır. Kendisiyle dalga geçebilmek hünerinde yüksek "humour" derecelerine ulaşan "Kayserili" tipi, Türkiye'de tabana yayılan kalkınmacı gücün sırlarından birini, belki en mühimini teşkil ediyor: Rasyonel düşünen, kaynakları iyi ve doğru değerlendiren, ortaklık ve şirket kültürünü Anadolu'da hemen herkesten önce geliştirebilen, kaliteli insan gücüne ve eğitime yapılan yatırımın mutlaka geri döneceğini erkenden farkeden ilginç bir beşeri sermayesi var Kayseri'nin. Gelişip serpilirken modernleşmenin ana caddelerini sadakatle izleyen Kayserilinin, ortak değerleri koruyup altını çizmekteki dengeli tavrı, onu benzerlerinin arasında hemen öne çıkarıyor.

Bu olumlu ve güzel tablonun fikrimce tek aksayan tarafı, Kayseri'nin şehirleşmek konusunda çok katlı yüksek ve birbirine lüzumundan fazla yanaşık yapılaşma üslubunu seçmiş olmasıdır.

Bu çözüm biçimi kısa vadede "rasyonel" gibi görünüyorsa da uzun vadede Kayserili'nin bu çirkin ve yanlış yapılaşma tarzından vazgeçeceğini ümid ediyorum; esasen şehrin rant değeri en yüksek yerlerinde yeşil sahaları titizlikle genişletmiş olmalarının altını önemle çizmeliyiz. Sözünü ettiğim yüksek bloklaşmalar, daha ziyade şehrin periferisinde görülüyor ve günün birinde bu tarzın sakatlığının farkedilmesiyle Kayseri'nin "enine ve insani yapılaşma" tarzına kesin dönüş yapacağını ümid ediyorum.

Nihai tahlilde bir beldeyi sevimli kılan fiziki unsurlarından ziyade içinde yaşayan insanların sahip olduğu yüksek değerlerdir; o yüzden Kayseri'den ziyade 'Kayseriliden bahsetmek ve o unsurun altını çizmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Öteden beri Kayserili dostlarım, bende bu iyimserliği inşâ edip güçlendiren bir unsur olarak değer taşıdılar.

Modern Türkiye ve Cumhuriyetimizin geleceği hakkında sahici bir fikir sahibi olmak isteyenler, Kayseri ve "Kayserili" örneğini dikkatle incelemelidir. Bu örnek bende tek kavramı tedai ettiriyor: "Üretkenlik". Yüksek üretim gücü ve kazanılan paranın yeniden yatırıma dönüştürülmesinde 'Kayserilinin gösterdiği hayranlık verici kararlılık, bize doğru çağdaşlaşma istikametinde gönül açıcı bir manzara sunuyor.

Ne diyelim, darısı diğer şehirlerimizin başına!

ANADOLU, KENDİ GELECEÄ□İNE YATIRIM YAPIYOR: KILIÃ□ASLAN VE TEKDEN KOLEJİ

Kayseri'de iki özel okulu ziyaret edip inceleme fırsatı buldum. İnsana, "keşke ben de vaktiyle böyle okullarda okuyabilseydim" dedirtecek türden okullar: Alt yapısı mükemmel, öğretici kadrosu öğrencilerinden heyecanlı, velileri hemen her hafta okula uğrayıp gidişatı denetleyecek derecede çocuklarıyla ilgili pırıl pırıl eğitim kurumlarıydı bunlar.

İlki Özel Kılıçaslan Liseleriydi ve bu liseyi ziyaret sebebim, böyle bir daveti geri çevirmeme imkan bırakmayacak kadar güzeldi. Kılıçaslan Lisesi tarafından bu yıl ikincisi düzenlenen yarışmanın konusu, "100 Temel Eser Kitap Okuma Yarışması" idi. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kapsamlı bir anket neticesinde ilan edilen 100 temel eserden 10'unu seçen düzenleme komitesi, merkez ve ilçelerle birlikte Kayseri çapında yüzden fazla okulun öğrencilerini bu on kitaptan seçilmiş konularda hazırlanan "anlama" ağırlıklı sorularla sınava katılmaya davet etmişti.

Halide Nusret Zorlutuna'nın "Benim Küçük Dostlarım", Mitat Enç'in "Bitmeyen Gece", Şevket Rado'nun "Eşref Saat", Johanne Spyri'nin "Heidi", Saint Exupery'nin "Küçük Prens", Charles Dickens'in "Oliver Twist", Eleanor H. Porter'in "Pollyanna", Alexander Dumas'nın "Üç Silahşör", Yılmaz Boyunağa'nın "Yankılı Kayalar" ve rahmetli Cahit Zarifoğlu'nun "Yürek Dede ile Padişah" isimli eserlerini okuyarak Türkçe öğretmenlerinin nezaretinde günlerce yarışmaya hazırlanan öğrenciler, tam bir ciddiyetle yapılan sınavda aldıkları

derecelere göre ödüllendirildiler. Ödül töreni, küçük çapta bir olimpiyat finalini hatırlatan güzel sahnelerle geçti. Öyle sanıyorum ki kitap okuma yarışmaları gelecek sene başka illerde başka okullar tarafından da tekrarlanacaktır.

Ziyaret etmekten büyük mutluluk duyduğum ikinci eğitim kurumu Özel Tekden İlköğretim Okulu idi. Açılışının henüz ilk yılını doldurmasına rağmen bütün sınıflarına sınavla öğrenci kabul eden ve daha şimdiden önemli başarılar elde eden bu okulda beni heyecanlandıran şey, başta Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Kemal Tekden olmak üzere bütün eğitim kadrosunun, eğitimi bir iş, bir sektör olarak görmek yerine, Türkiye'nin geleceğine yapılan bir insani yatırım olarak değerlendirmeleri oldu. Erbabı zaten biliyor; bir yatırımcı için kısa vadede en verimsiz sektörlerin başında eğitim geliyor; uzun vadede ise yatırımınızın karşılığını paradan daha değerli şeylerle alabiliyorsunuz ki Kayserili yatırımcıların eğitim yatırımlarının önemi ancak böyle anlaşılabilecektir.

Her iki okulun öğrencilere sunduğu imkanları anlatmak ve tasvir etmek bu yazının sınırlarını aşacağı için merak edenlere web sitelerinin ismini vermekle yetinmek zorundayım: http://www.tekdenkoleji.com ve http://www.kilicaslan.k12.tr

Bu gibi iftihar verici okulların sadece Kayseri'yle sınırlı olmadığını, hemen her ilde benzeri okulların faaliyet gösterdiğini görmek, bugünlerde milletçe uğradığımız iç sıkıntılarını gideriyor, çünkü Türkiye bu gibi güzide eğitim kurumları ile kendi geleceğini tasarlıyor ve yönetmeye başlıyor.

Her fırsatta "Cumhuriyet elden gidiyor" diye tasalanan bir kısım siyaset erbâbının bu gibi okulları yakından inceleyerek gerçek bir fikir sahibi olmalarını çok isterim. Göreceklerdir ki Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet, Anadolu halkının kendi imkanları ile kurup yönettiği okullarla çok sağlam esaslar üzerinde yükselmekte ve kendi geleceğine yönelik çok akıllı yatırımlar yapmaktadır. Yeter ki demokratik düzenimiz ve kurumlarımızı âhenkle ve istikrarla işletebilelim.

Yöneticilerine, öğretmenlerine ve destekleyenlerine teşekkür etmek kâfi gelmez ama elimizden ancak bu kadarı gelebiliyor. İnşallah günün birinde bütün okullarımız Tekden ve Kılıçaslan okullarınının seviyesine gelecektir; buna inandım.

İzlerler tabii: Bedava ekşın!

Dünya, Türkiye'deki gelişmeleri büyük bir dikkatle izliyormuş; bazı gazeteler dün bazı haberleri böyle başlıklarla verdiler. İzlerler tabii; sinema gibi memleket. Eski tabirle 24 kısımlık filim; her makarası ayrı bir heyecanla dolu Brezilya dizilerine döndük resmen: İntikam, entrika, kan, tehdit, iftira, kışkırtma, yalan, anlamazdan gelme, bönlük, saflık, kurnazlık, hile, ihanet tekmili birden mevcut. Her sabah taze bir başlangıç; her gün yeni

atraksiyonlar, yeni ekşın sahneleri, dram, komedi, facia, hatta fabl! İzlemekle bitmeyen bir fanfar refakatinde hisseli harikalar kumpanyası.

Bu rezaletin en büyük sorumlusu basın. Basın, vaktinde "eğriye eğri" diyebilmek cesaretini gösteremedi; lâfı eğdi, büktü, dolandırdı ve oyun ortasında kural değiştirip, oyunbozanlık edenlere karşı etkili bir tavır almadı. Mahalle maçlarından hatırlarsınız, topun sahibi kafası bozulduğunda topunu kapıp gidiverir ya, öyle...

Hep öyle söylerler zaten; Türkiye'de işsizlik meselesi var, israf meselesi var, eğitim problemi var, şu var, bu var, bir de basın meselesi var!

Hakikaten öyle; tam da o günün ertesi -lüzûmundan fazla- merkezî medyamız "Nedir bu rezalet yahu!" manşeti çekebilse, koca ülke bugün sürüklendiği belirsizlik ve tehlikelerle dolu sel sularına kapılıp gitmeyecekti. Bu çok mühimdi!

"Sahi yahu, bunlar nasıl oldu da başımıza geldi" diye merak edenler çıkacaktır eninde sonunda. O gün hâlâ aklını başında taşıyabilenler filmi geriye saracak ve bu fecî vodvilin, Nisan 2007 ortalarında Türkiye'nin Anayasa gereğince cumhurbaşkanı seçmeye hazırlandığı esnada başladığını ibretle göreceklerdir.

Neticede Türkiye devlet başkanını seçemedi, daha doğrusu önceki üç devlet başkanının seçiminde uygulanan usul "demode" bulundu ve yeni kural ihdas edildi. Oysaki o gün, Meclis'te vekili bulunan iki küçük muhalefet partisi, yasama görevlerini yerine getirmek için Meclis'e gelmiş olsalar iş bitmiş olacaktı.

Olmadı, gelmediler; daha doğrusu önceleri gelmeye ama red oyu vermeye niyetlilerdi; sonra bir yerlerden telefonlar geldi; renkleri sarardı, morardı, ağardı ve alelacele kameraların karşısına koşup, "durum bildiğiniz gibi değil arkadaşlar, önümüzdeki 36 saat 36 yıla bedel" kabilinden laflar gevelediler.

O esnada telefonla kendilerine gelen bilgiye göre, 36 saat içinde hükümetin çekileceğini, yeni hükümeti ise kendilerinin kuracağını sanmaktaydılar. O da olmadı; bu defa, "birleşelim, güçleniriz; binin yarısı beşyüz, o da bizde var" dediler, o hesap da yattı. Bugün birer siyasi mevta halinde kameralar önünde "confession" âyinindeymiş gibi günah çıkarmakla meşguller.

Türkiye adım adım yönetilebilir olmaktan çıkıyor; siyaset artık şehit cenazeleri üzerinden yürütülen tehlikeli bir meşgale haline geldi. Ürkenler, ürkütenler birbirine karıştı. Hatta bazı gazeteci ve yazar taslakları, meslektaşlarının "duyarlı" bir kısım Türk halkı tarafından linç edilmesine davetiye çıkaracak raddede şuurunu kaybetmiş bulunuyor.

a, Türkiye'deki gelişmeleri dikkatle izliyormuş; izler tabii... 21. yüzyılda böyle "ekşın" başka hangi ülkede olur ki? Bedava sinema; alırsın bir külah patlamış mısır önüne, açarsın buz gibi bira kutusunu... Çağdaş dünyada böyle seyirlikler kalmadı artık çünkü!

Ha, bu curcunanın bir kavramı aydınlatmakta faydası olduğunu kabul etmeliyiz; efendim meğer bu çağdaşlık denilen şey, Türkiye'nin 1946'dan önceki tek partili hâli imiş. Geç oldu ama neticede öğrendik.

Yahu insan derdini daha önce söylemez miydi?

Ölümünün 20. yılında yeni bir Cemil Meriç portresi

Cemil Meriç 13 Haziran 1987'de vefat ettiğinde, ardında kayda değer miktarda okuyucu ve hayran kitlesi bıraktı; bu kitlenin içinde -Cemil Meriç'in tâbiriyle "sol intelijansiya"dan- pek az insan vardı; ona kısaca "sağcılar" diyebileceğimiz bir okuyucu kitlesi alâka göstermiş ve Cemil Meriç'in yazdıklarında kendi zihin dünyalarını genişleten ve daha önemlisi ibrâ eden bir anlam bulmuşlardı.

Dücâne Cündioğlu, bu yıl içinde birbiri ardısıra Cemil Meriç hakkında yayınladığı üç ciltlik araştırmasıyla fikir hayatımıza çok değerli bir katkı yaptı: Bir Mâbed Bekçisi, Bir Mabed İşçisi ve Bir Mabed Savaşçısı (Etkileşim Yayınları) adlarıyla tamamlanan eser, okuyucusunun önüne yeni bir Cemil Meriç portresi koydu. Bu üç ciltlik eserin ana temâsı fikirle hayat arasındaki mutabakat veya çelişki diye tarif edilebilir. Bugün, vefâtının 20. sene-i devriyesinde Cemil Meriç'i, eserlerinden okuyarak tanıyanlar, Cündioğlu'nun büyük emek mahsulü eserinde tasvir edilen Cemil Meriç'in farklı ve hatta yadırgatıcı bir çehresiyle karşılaşacak, kısaca fikirle hayat, yazıyla şahsiyet arasındaki mesafeyi hissedip düşünceye dalacaklardır.

Bu zihnî mukayese işlemi neticesinde okuyucunun, "Hangi Cemil Meriç'e itibar etmem gerekiyor?" sualine kendince bir cevap bulmasını yeterli görmeyenlerdenim; bu cevabı vermek kolaydır ve Cündioğlu'nun eserini okuyanlar Cemil Meriç'in fikirleriyle hayatı arasındaki yer yer yadırgatıcı mesafeleri görerek kolayca bir hüküm verme temayülüne gireceklerdir. Kaldı ki ben Cündioğlu'nun bunca zahmeti ihtiyar ederek Cemil Meriç efsânesini yerle bir etmek gibi basit bir hesap peşinde bulunduğunu zannetmiyorum.

"Anlamak affetmektir" sözünü vaktiyle kimin söylediğini hatırlamıyorum; ama bu sözün tekabül ettiği gerçekliğe defalarca dokunmuş biri olarak isabetinde hiç tereddüd etmedim. Hüküm verip yargılamak, en kolay olandır ve sıradan okuyucu yargılamaya bayılır; çünkü yargılamak, okuyucuda, ilgilendiği meselenin bir parçası olduğu yolunda sahici bir zevk uyandırır; buna mukabil anlamak, hüküm vermekten çok daha fazlasını gerektiren meşakkatli

bir süreçtir; işte bu meşakkattir ki yargılayanla yargılananı aynı faz üzerinde titreşmeye davet eder. O zaman affedersiniz; çünkü yargılamaya kalkıştığınız, bir mânâda sizin hikâyenizdir ve insan kendini affetmeye herkesten ziyade teşnedir. En yüksek yargıcın karşısında inananların "affedilmek"ten daha büyük bir beklentisi ve ümidi yoktur; karîne ile biliriz ki, yaptıklarımız ibrâ edilmemize yetecek derecede sâlih işler değildir. Affedilmeyi umduğumuz o yüksek mercî ise, bizi en iyi tanıyan ve anlayandır; affı, işte gizli gerekçeyle ümid eder ve bekleriz.

Cündioğlu'nun eseri, evet, Cemil Meriç efsânesini yerle bir etmekte ve fakat Meriç'in hayatıyla yazıları arasında nelerin cereyan ettiğine dair çok değerli iç mâlumat sunmaktadır. İnsan ise işte o iki dramatik kutup arasında bir yerlerde hakiki çehresiyle tecessüm edebiliyor. Söylediklerimizle yaptıklarımız esas alındığında hepimizin buna benzer bir dramatik savruluşu mutlaka fark edilir. Babıali'sinde Necip Fazıl, Burhan Toprak'ın "hayat mı eser mi?" meselesinin etrafında dört dönen, ama son nefesine kadar meselenin sırrını delemeyen dramından bahseder; aynı dram sadece Burhan Toprak için değil, Necip Fazıl ve yaşadığı için yeryüzünde iz bırakmış her fâni için geçerli bir meseledir. Şimdi biz Cemil Meriç'in hayatı ile eseri arasındaki ilintileri anlamamıza yardımcı olacak hayli etraflı bir araştırmaya sahibiz ve bu imkâna fiilen sahip olmak, bizi hayli sorumluluk isteyen bir mevkie sürüklüyor: Cemil Meriç hakkında hüküm vermek, durgun suların üstünde salınan en câzip, kolay ve tehlikeli seçenek; zor olan ise empati yoluyla başkalarına ilaveten kendimizin de "hayat-eser" mesafesinde nerelere savrulabildiği hakkında sahici ve cesur bir iç bakış geliştirmektir.

Dücâne Cündioğlu'nun eserinde zâhir olan Cemil Meriç, şahsen bende bir hayal kırıklığı uyandırmış değildir; bilakis, "sebep anlaşılınca şaşkınlık zail olur" sözü doğrultusunda hayranlığın anlayışa, perestişin sevgiye dönüştüğünü, bu hayat tecrübesinin bazı ayrıntılarına vâkıf olmakla, bu defa farklı bir istikamette zenginleştiğimi hissettim; çelişkiyi fark etmenin insanda alelacele uyandırdığı o gizli zevke benzer bir şey değildi bu; belki sadece anlamaktı.

Eğer bakış açısı anlamı değiştiriyorsa, Cündioğlu'nun eseri de klasik bir Meriç okuyucusunun zihnindeki imajı sarsacaktır; ama neticede daha anlaşılır ve daha "cismânî" ve daha çok boyutlu bir insanla karşılaşmanın, önceki kabule nisbetle daha zenginleştirici bir tecrübe olacağını düşünüyorum. Neticede biz sıradan insanlarla Afrodit'in karın boşluğundaki organların aynı olduğunu bilmek, çoğumuzun fark etmeden bir ömür tükettiğimiz nüktelerdendir.

Vefatının 20. yılında Cemil Meriç'e rahmet dilerken, Cündioğlu dostuma "ellerine sağlık" diyorum; fark ettirdikleri için...

AK Parti'yi yıkalım: Sonra?..

Vatandaşın bir kısmı zannetmekte ki, "Dem bu demdir; hükümete ne kadar vurulsa yeridir. Bunlar gitmezse hiçbir şey düzelmez!"

Keşke öyle olsaydı; keşke bunca gümbürtünün akabinde oluşacak enkazın altında sadece hükümet ve AK Parti kalacak olsaydı! Keşke öyle olsaydı ama öyle olmayacak.

Şu anda amansızca hırpalanan şey, iktidar partisi filan değil, bu ülkenin dirlik ve düzenliği; iktidar partisi -Türkiye'nin klasik siyaset geleneğine uygun olarak- zannedildiğinden daha güçsüzdür; bazı şeylerden yarım kulak haberdar olsa bile önleyebilecek avadanlıkla sahip değildir; ardında ciddi sayılabilecek nisbette basın, bürokrasi, üniversite, entelektüel destek yok; çünkü hükümeti teşkil eden parti 5 seneye yakın iktidar tecrübesine rağmen henüz toplumsal bir tabana kavuşamamış, parti kimliği inşa etmekte yeterince başarılı olamamıştır. Kaldı ki bu konuda AK Parti'den daha donanımlı partiler bile (DP, AP, MSP çizgisindeki partiler) bürokrasi ve basının oluşturduğu sert muhalefete dayanamayarak dağılmışlardı. Bu çizgideki partilerin klasik avantajı, oy tabanı ve kamuoyu desteğinden ibarettir ve bu avantajlar, tırnak içindeki "devlet" karşısında mânâ taşımaz.

Ezcümle, AK Parti'yi siyaseten diskalifiye etmek zor değildir; AK Parti çizgisindeki geleneksel sağ partiler "devlet"e karşı direnmez, direnemezler; genetik yapılarında "devlet"e direnç yoktur, çünkü onlara destek veren büyük kitlelerde böyle bir direniş fikri oluşmamıştır. Rüzgarda eğilen sazlar gibi eğilir, fakat kırılmazlar; ilk müsait ortamda yeniden gelişip serpilerek iktidara gelirler.

Tatsızlık şurada; Türkiye'de bugüne kadar şehit cenazelerinin başında "cemaat"ten birileri çıkıp, hükümeti terörle mücadelede zaaf gösterdiği için aşağılamaya kalkışmamıştı. Bu ülkede bacak kadar çocuklar bile bilir ki terörle mücadele konusunda hükümetler kendi programlarını (zaten çoğunun böyle bir programı filan yoktur) uygulamazlar, "devlet"in yaklaşımını takib eder ve desteklerler; ama ilk defa işler kötüye gittiğinde hükümetin tahkir edilmeye başlandığına şahit oluyoruz.

Hükümeti düşürmek kolay, açıktaki hedeftir; eni, boyu uzantısı bellidir ama hükümeti kötületeceğim diye devletle milletin arasını açmaya yeltenmek terörden daha feci bir şeydir. Kaldı ki son bir ay içinde terörün yükselişinde can sıkıcı ve "bu işin içinde bir şey var ama ne?" dedirtici bir üslup seziliyor. Teorik açıdan böyle gayrımilli ve memleket düşmanı bir hükümeti desteklemesi gereken teröristlerin, hükümeti hacîl mevkie düşürücü eylemleri gitgide sıklaştırması oldukça garip görünüyorsa da neticede hükümetin siyasi sorumluluğu, vatandaşın ayağını sıkan ayakkabıyı bile kapsayacak derecede geniş yorumlandığından böyle ayaküstü hükümler çıkarmak doğru değildir.

Hükümet günün birinde gider; fakat hükümet aleyhtarlarının yaptığı tahribat daha şimdiden kolay onarılamaz boyutlardadır. Durup dururken kendimizi bir anayasa çıkmazı içine sokmamız akla gelen ilk örnek; ikincisi şu mâhut digital muhtıra sevimsizlikleri, birleştirici olması gereken Cumhuriyet mitinglerinin tam aksine ayrıştırıcı ve öteleyici bir tarzda sonuç

vermesi, hemen ardından bir TC Hükümeti'nin ilk defa Barzanici ve neredeyse PKK'cı ilan edilmesinin halk vicdanında bıraktığı haksız berelenmeler.

Şu mayıncı terörist takımı Türkiye'nin üstüne napalm bombası atsa böyle psikolojik tahribat yapar mıydı dersiniz?

Hükümet aleyhtarlarına sesleniyorum; hükümeti sıkıştıracağım derken devlete ve daha önemlisi devlet-millet ilişkilerine çok fena zarar vermektesiniz; üslûbunuzun nihai adresi askerimizi darbeye davet ederek ardından Baasçı karakterde bir ara rejim ilan etmekten başka şey değildir.

Eğer aklınız varsa biraz durunuz, düşününüz ve durumu değerlendiriniz; göreceksiniz ki bu gidişat Türkiye'nin hayrına değildir; daha acısını telaffuza ise dilim varmıyor!

Gece Amazon; gündüz Asena

-Aloo, saygılar Abuzittin abi, nasılsınız? -Oo günaydın bayan zehir hafiye; seni sormalı, nasıl gidiyor bakalım G. kızımız?

-Sayenizde iyidir değerli büyüğüm; enformasyon sağlam olunca yazılar da iyi oluyor tabii katkılarınızla...

-Aferin, aferin G. kızımız; bugünlerde büyük hizmetler yapıyorsun, ilerde tarih şeyedecektir bunları, nasıl derler, sen bilirsin?..

-Yazacaktır demek istediniz galiba?..

-Evet yazıp şeydecektir. Zaten bir Emin kaldı bir de sen şu satılmış basında, aferin, aferin; nasıl, gazetende rahat mısın?

-Valla pek uğramıyorum Abuzittin abi; uğrayınca da adam yerine koymuyorlar ama bunların çoğu liboş zaten, bilirsiniz değerli büyüğüm!

-İyi çocuklardır, ben söylerim Serdar'a, sen iyi geçinmeye bak; şurada ülkeyi şöyle evire çevire kurtarmaya pek bir şey kalmadı zaten.

-Abi, bu 367 numarası müthişti; ben bile hâlâ anlayamadım valla neler döndüğünü o gece....

-G. kızım, telefon diye bir icat var biliyorsun; kim icat etmişti sahi telefonu, sen bilirsin böyle lüzumsuz zımbırtıları?

-Graham Belli mi kasdettiniz sayın büyüğüm?

-Hah, işte o herif; garanti cennetlik bak ben sana söyleyim; adama bir telefon açıyorsun, yarım dakka konuşuyorsun herifin kimyası değişiyor. Sahi bu kimyası değişiyor lâfını ilk kim etmişti, sen bilirsin kız?

-Hatırlayamadım değerli büyüğüm,

-Boşver, önemli bir halt değildi zaten; ha, gazetedekilerle iyi geçin; zaten mırın kırın ediyorlar.

-Ama sayın büyüğüm, zaten verdikleri üç otuz kuruş para!..

-Böyle söyleme G. kızım, vatan hizmetinde üç beş kuruşun lafı mı olur; biraz daha dayan, hükümeti çatırdattık, yıkmak üzereyiz. Ulusal bir savaşım veriyoruz biliyorsun her cephede aslanlar gibi...

-Sahi Abuzittin abi, yarınki yazım hakkında düşünüyorum da, acaba ne yazsam diye şeyaparken bi abimi arayayım dedim.

-Valla yaz bi şeyler işte G'ciğim; iyi gidiyorsun. Seni çok takdir ediyoruz.

-Anahtar kavram olarak neyi seçeyim dersiniz bugün mesela?

-İşini sana mı öğreteceğiz kızım; dedikodu bol zaten bugünlerde, araya F tipi cemaat, AB köpekleri, iktidarın çanak yalayıcıları filan gibi laflar karıştır, al sana yazı...

-Şey de diyeyim mi; meselâ "eeyy okur, bağırın biraz, sesiniz duyulmuyorr!.."

-Hı hı , öyle şeyler yaz. Sonra Ermenilerden, Sorosçulardan, Tarikatçılardan bahset. Uyanık halkımız yakında sizi kulağınızdan tavana asacaktır felan diye imâlarda bulun!

-Onu daha geçen gün yazmıştım ama abi?

-Olsun kız, yine yaz, iyi oluyor; bunlar zaten Barzani'yle iş tutuyorlar dersin; yakında açıklayacağım dersin, yorumu sana bırakıyorum canım okurum dersin. Klasik numaralarından attır işte bir şeyler....

-Bölücüler filan da diyeyim, sahi bunlar bölücü hakkaten değil mi Abuzittin abi?

-Hem nasıııl? Abooov! Üstelik komünistler. Ama komünist deme; çünkü bu lafın pek sürümü kalmadı! Şeriatçılarrr de mesela, gargaraya getir, hükümet İmralı'dan talimat alıyor filan şeyap...

-Ama abi, onu kimse yemez, başka bir şey desek...

-Yerler kızım yerler; psikolojik harekhatın temel prensiplerinden haberin yok mu senin; kitabını yazmışım bunun ben. Bunlara çeşitli açılardan vurup şaşkına çevireceksin!

-Peki Abuzittin abi, bir adama hem Sabetaycı, hem Komünist, hem Şeriatçı, hem Fethullahçı, aynı zamanda Ã□evreci, İran ajanı, Pekakalı, Rum dönmesi ve Talibancı diyebilir miyim meselâ?

-Yahu ne anlatıyorum burada ben; elbette diyebilirsin; maksat milletin kafası karışsın. Tilki tilkiliğini isbat edene kadaarrr...

-Post elden gider değil mi Abuzittin abi?

-Süper akıllı bir kızsın sen G'ciğim; seni bunun için takdir ediyoruz buralarda. Mesajı hemen kavrıyorsun.

-Yalnız abi, geçen gün hatırlarsın, mütekait zabitler cemiyetinin bildirisini yayınlamıştım ya hani, o yazıdan ötürü bazı davalar açılıyormuş hakkımda, suç duyuruları filan; ilerde başım ağrımaz değil mi?

-Bak bak bak; bir Asenaya yakışıyor mu böyle tırsak laflar; açsınlar kızım, ne geçecek ellerine? Ne diyorum sana beni iyi dinle, Türkiye'nin yakın geleceği parlak; gidici bunlar gidici...

-Yani diyorum, şu hedef gösterdiğim adamlardan birinin başına bir şey gelirse sorumlu olmam değil mi?

-Gülerciğim, cici kızım, Amazonum, modern Asenam benim. Tırsmak yok; ardında kim var? Ben varım, dostlarım var, bütün bir Kuvayı milliyeyi moderniyye hareketi var. Yalnız değilsin yavrum; çekinme. Kara Fatma'lar, Nene Hatun'lar, Rus'tan, Yunan'dan, Rum'dan, Ermeni'den çekindiler mi?

-Ama!

-Aması maması yok; bunlar Moskoftan daha adi, Ermeni çetecilerinden daha mel'un, işbirlikçi herifler şekerim. Böyle düşüneceksin. Bunlar Ali Kemal taslakları, Said Molla müsveddeleri. Ne oldu Ali Kemal'e, bir kahraman çıktı Sakallı Nurettin Paşa diye, astı bunu Adapazarı'nda güpegündüz...

-Ama sonradan Sakallı Nurettin'in başına neler geldiğini biliyoruz.

-Ne, nerden biliyorsun sen bakayım bunları?

-Nutuk'ta yazıyor bunlar Abuzittin abi, her gün yatmadan önce okumaz mısın sen Nutuk'u?

-Kızım okumaz olur muyum, okurum tabii; ben seni imtihan etmek için sormuştum. Aferin kız, takdir ettim vallahi.

-O sizin büyüklüğünüz efendim, mahcub ediyorsunuz.

-Neyse, öteki hattan arıyorlar; sen devam et, aferin, Amazonum benim. Ã□ok yakında ha, unutma!..

Babamın vasiyeti

Köşe yazısında büyük harflerle yazılmış parti isimleri zikretmekten öteden beri hoşlanmadım; hâlâ aynı kanaatteyim, ne var ki son günlerde bu türden kısaltmalara sıkça müracaat etmek zorunda kaldım.

Zaman gazetesindeki ilk köşem kültür sayfasındaydı, yıllarca kültüre, sanata, edebiyata dair konular dikkatimi çekti; doğrusu bu pek zevkli bir siyaset perhiziydi. Bugün bile ne zaman gazeteye yolum düşse evvelâ kültür servisine uğrar, diğer servisleri ziyaret etmek için ağırlıklarımı oraya emanet ederim. Kültür servisinde benim için hâlâ bir "ev ekmeği" kokusu vardır.

Son zamanlarda parti ismi geçen yazılar çoğaldıkça bazı okuyucular kısa yoldan iktidar partisine hulûl ettiğime, sempatiyle yaklaştığıma, hatta bir şeyler beklediğime hükmetmeye başladılar. Bu kanaatin doğru olmadığını izah ve isbat mükellefiyetini bile zül addederim çünkü senelerden beri siyasi partilerle ilgili bir şahsi duam vardır ve derim ki, "Ya Rabbi, beni şu siyaset erbâbından bir şey istemek mevkiinde bırakma; beni onlara karşı hacîl düşürme; istiğnâ makamından ayırma!"

Hamdolsun, aynı dua üzreyim; bu niyazımla siyaseti ve siyasi partileri aşağıladığım mânâsı çıkarılırsa üzülürüm. Bu, bir nevi şahsi bağımsızlık anlayışıdır, başkalarını ilzâm etmesini de doğru bulmam. Siyâsetin öyle bir mertebesi var ki, hakkıyla ifâ edildiğinde hem hayra hizmet, hem ibadet gibidir; bu yüzden yüksek karakterli, iyi donanımlı kişilerin siyasetle hemhâl olması zaruretten de öte bir icabtır. Keşke siyasi kültürümüz o irtifâlara bir an evvel yükselebilse!

Gençliğimde herkes gibi benim de gönül verdiğim bir parti vardı; partiden çok bir fikir hareketi! Seneler beni o partiden uzaklaştırdı, fikir hareketinde ise kendimce onarılacak noktalar gördüğüm için bildiklerimi ve düşündüklerimi ifadeye çalıştım. Kimisi anlayış gördü, kimisi makes bulmadı ve böylece fikri yakınlıklarımı fânusun dışından görüp irdelemenin, içerde durmaktan daha havadar bir yer olduğunu anladım.

Benim babamla ilgili doğrudan bir hâtıram yoktur; rahmetli, vaktiyle anneme "oğlum siyasetle uğraşmasın" diye tembih etmiş. Samimi bir Demokrat Partili olan babamın, 27 Mayıs Darbesi'nden bir ay önce dâr-ı dünyaya vedâ ettiğini hesab ederseniz, o meş'um zamanları görmeden âhirete hicretinde bir nebze teselli bulduğumu anlayabilirsiniz. Belki yaşasa, içinde büyük harflerle yazılmış parti kısaltmalarının geçtiği yazılar yazmamı bile istemezdi ama ona da bazı okuyuculara izah etmeye çalıştığım şeyi söylerdim: Siyaseti kenardan seyrediyor ve fikrimi söylüyorum; içinde değilim, olmak da istemem. Hepsine aynı derece uzak veya yakınım; doğru bildiğimi rahatça ifade etmek için -doğrudur, yanlıştır- kendime böyle bir yer seçtim.

"Darbe olmasın, ordu siyasetten uzak dursun, hukuk devleti zorlanmasın, halkın kanaatlerini etkilemek için karanlık oyunlara tevessül edilmesin, anayasa herkes için müşterek bir mutabakat metni olarak kalsın, Meclis'e herkes saygı göstersin, kötü hükümetler seçimle cezalandırılsın, siyasi çıkarlar için toplumsal yarışmalar teşvik edilmesin" gibi kanaatleri savunmak, sıradan yani, aklını başının içinde taşıyan toplumlarda tarafgirlik sayılmaz, tek kelimeyle "demokratlık"ın sıradan vecibelerindendir ve bu kanaatleri taşıyan kişi için ne üstünlük, ne de düşüklük alâmetidir.

Bizde ise AK Partililik zannediliyor bazıları tarafından; AK Partililik bile hafif kalır aslında: Cumhuriyet düşmanlığı, asker düşmanlığı, laiklik aleyhtarlığı, ABD, hatta ve hatta Barzani taraftarlığı ile aynı kefeye koyuluyor. Vâ esefâ!

"Türkiye normalleşsin" diyoruz, "AK Parti'ye yağ çekiyorsun" anlıyorlar!

Böylelerine, "nasıl anlıyorsanız öyle olsun" demiyorum; hâlâ babamın vasiyeti üzre olduğumu tekrarlamakla yetiniyorum.

Spor mantığıyla iç siyasetimizin manzarası

Birbiriyle rekabet eden iki dövüşçünün kurallara uymasını hakemin sağladığı bir spor müsabakası düşünelim; diyelim bir boks maçı. Mâlum prosedürdür; maçtan önce hakem iki boksörü de yanına çağırarak onlara kuralları hatırlatır ve maç esnasında kuralların ihlal edilmemesini gözetir. Seyirciler ise genellikle takım veya sporcu tutarlar ve böylece oyunun parçası haline gelirler. Karşılaşmanın sonucunu hakem veya hakemler belirler; yenen de yenilen de kurallar çerçevesinde birbirleriyle rekabet ettikleri düşüncesiyle sonucu kabullenirler.

Hukuk devletini kabaca bu örneğe benzetebiliriz: Siyasi partiler birbiriyle yarışan sporculardır ve önceden ilan edilmiş bilinen kurallara göre yarışırlar. Maç esnasında kural değiştirilmez. Kural ihlali yapılıp yapılmadığını belirleyen üst hakemler de vardır; onlar sporcuyu değil sporu, yani siyasi partileri değil, demokrasiyi; daha başka bir ifadeyle hukuk devletini korurlar.

Hakemler kural koyamaz; kuralı uygularlar.

Hakemler müsabakayı yönetirken takımlardan birine sempati duyabilirler ama sempatilerinin kuralların üstüne çıkmasına müsaade etmezler. Hakem olmanın kaidesi budur. Tarafgirliğini yenemeyip müsabaka esnasında takımlardan birini açıkça kollayan, kural ihlal eden, hatta kural değiştirip yeni kural koymaya kalkışan bir hakem spor ahlâkına (demokrasiye) aykırı davrandığında skandal meydana gelir. Böyle hadiseler çok nadiren cereyan ettiği için spor almanaklarına "sıradışı bir olay, tuhaf bir vaka" olarak kaydedilir; günümüzde böyle garip

hadiseleri, diyelim sporcuların hakemi dövdüğü veya hakemin kaleye gol atmaya kalkıştığı tuhaflıkları internette sayısı gitgide çoğalan video sitelerinde seyrediyor, eğleniyoruz.

Şu an içinde yaşadığımız gariplikler silsilesi, tam tamına 'youtube'luk bir vakadır; gariptir, kuraldışıdır, görülmüş şey değildir; ne var ki bu maç, seyircilerin de sahaya davet edilmesi yüzünden artık sportif bir müsabaka olmaktan çıkıp kaba bir güç gösterisine dönüştüğü için, yukarda anlatmaya çalıştığım örnekte olduğu gibi henüz bazı şeyleri bütün netliği ile farkedemiyoruz.

Bizim artık bir müsabaka yönetmeliğine (anayasa) sahip olup olmadığımız tartışılır hale gelmiş bulunuyor çünkü 367 kişilik çoğunluk meselesi, müsabaka esnasında kural değiştirilmesi misâline tıpatıp uymaktadır. Hakem heyeti, müsabaka esnasında takımlardan birinin maçı kaybetmek üzere olduğunu farkedince alelacele kural değişikliğine gitmiş ve mağlupla galibin yerini değiştirmiştir. Daha fenası ise müsabakaya hariçten müdahale ederek kural değiştirenlerin seyirciler arasında gerilimi artırmaya çalışmasıdır. Centilmenliğe dayalı spor karşılaşmalarında âdet seyircinin seyirci, sporcunun da sporcu kimliği ile faaliyette yer almasıdır; seyircilerin ringe tırmanması, futbol sahasına girmesi, yüzme kulvarına atlaması sporun sona erdiği, yerine başka bir şeyin başladığına işaret eder.

Mahalle maçlarında bile, âdet gereği bir hakeme ihtiyaç duyulur.

İşte şimdi o noktadayız. Ümid etmeliyiz ki bu cinnet hali fazla uzun sürmez; saha temizlenir, hakemler müsabıklara yardım etmek veya çelme atmak yerine adaleti temin etmeyi hatırlar, sporcular da o hınçla birbirlerine faul yapmaktan vazgeçerler; centilmenlik yeniden tesis edilir, oyun yeniden kurallarına göre oynanır.

AVRUPA'DAN MEKTUP VAR: HERKESTEN HIZLI KOŞAN; AMA NEREYE GİTTİÄ□İNİ BİLMEYEN GURBETÃ□İ TÜRK GENÃ□LERİ

Avrupa'da yaşamakta olan bir dostumdan acı, ibret dolu bir mektup aldım; yorum yapmadan size aktarıyorum çünkü yazılanların yoruma ihtiyacı yok:

Kıymetli Hocam,

(...) Geçen hafta Hollanda'ya ağabeyimi ziyarete gittim. İşyerine ulaştığımda ağabeyimin dükkanının önünde biriyle konuştuğunu farkettim. Selam sabahtan sonra sohbete ben de katıldım. Ağabeyimin konuştuğu kişi, 30 yaşlarında, zannederim Kayserili bir gençti. Türkçesi oldukça kıt ve bozuktu. Buna rağmen kimi zaman Türkçe ve bazen de ağabeyimin Hollandaca tercümanlığı yardımıyla konuştum bu gençle.

"Yahu bu nasıl iş, 3. kuşağın durumu bu kadar kötü mü?" demeye fırsat kalmadı ki abim, yahu oğlum dedi (tabii genç de duyuyor bu söylenenleri) 'bu çocuk sapık ve baş belası bir gangsterdi. İyi kötü 3-4 yıldan beri konuşa konuşa biraz düzeldi'. Ã□ocuk da ağabeyimin söylediklerini tasdik ediyor bir taraftan. Sonra o genç aldı sözü: "Ben çok hızlı koşan biriyim.

Başkasının 1 dakikada anladığı şeyi çok daha kısa sürede anlarım ama dedi benim 'informasyon' yok. Bana kimse birşey anlatmadı. Ne anam ne babam, ne başkası benimle şu an sizinle yaptığımız gibi sohbet etmedi! Mesela abi, böyle koşuyorum koşuyorum bir bakmışım ki epey bir yol gitmişim. Ama durup düşündüğümde oraya neden geldiğimi bilmiyorum; ya da belki başka bir yere gitmem gerekiyordu, onu da bilemiyorum."

Kendisine bir iki hadisten bahsetmek niyetiyle "Peygamberimiz demiş ki dediğim zaman birden heyecanlandı ve aynen şöyle söyledi,

-Hahhh işte, tamam abi... Ben peygamber diye birşey duydum. Başkası da söylemişti böyle bir şey ama kimdir bilmiyorum!

Şaka bir yana hocam, hakikaten belki de fazlaca duygusal oluşumdan o anda beni bir hüzün sarıverdi. Ã□ocuğa dedim ki, "Ben sana bir kitap getireyim onu oku."

-Ama abi dedi, "Türkçe olursa anlamam." "Tamam" dedim. Hollandaca diliyle bulurum ben sana. Bir Kur'an temin edip kendisine verdim.

Gündüz cami yönetim kurulu başkanı iken akşam da içki sofralarında dolaşan bir ikinci kuşak var; hepsi böyle olmasa da büyük oranda durum böyle ve Diyanet İşleri, caminin sadece mekân kısmıyla ilgilenebilmiş (ki o da gecikmeli olarak) ve maalesef içeriği boş, dil bilmeyen ve oradaki toplumun algı dünyasına nüfuz etmekte zorlanan bir imam ve hatip kadrosu var. Sanırım şimdilerde artık dil bilme mecburiyeti de getirildi. İnşallah işe yarar ama şayet biraz daha geç kalırsak, artık bu kuşağın ıslahı neredeyse mümkün olamayacak bir sürece giriyor Türkler.

Türk dostlara bunlardan yakınırken şöyle ifade ettim meramımı: "4. kuşağa bir gün 'Türk müsün' diye sorduklarında, 'Bilmem, o ne ki?' diyebilir!"

Başınızı ağrıttığım için özür dilerim hocam ama paylaşmak istedim...

Su içerken kalça çıkığına uğramak!

Şu senaryo tartışmalarından ben hiçbir şey anlamadım; eminim gazete okuyucusunun da aklı karmakarışık olmuştur.

Dünyanın her yerinde birileri, başka birileri için senaryo yazar; gücü nisbetinde uygular veya öyle olması için temennide bulunur. Siyaseti ve yönetimi ciddiye alan ülkelerde bütün işi gücü senaryo yazmak, muhtemel gelişmeleri hesaplamak ve her duruma uygun planlar geliştirmekten ibaret kuruluşlar var. Böyle kuruluşların kalitesi, "tutturabilme" oranları ile ölçülüyor; geleceği tahmin etmek herkes için vazgeçilmez bir ihtiyaç; insan veya devlet, farketmiyor.

Amerika, güneydoğudan kapıbir komşumuz; bölgeyle ilgili uzun vadeli plan ve beklentileri var. Türkiye bölgenin kâğıt üzerinde en güçlü, pratikte en zayıf ülkesi. Güçlü olmasının sebepleri mâlum; zayıflığımız ise, fiilen bölünmüş olmaklığımızdan kaynaklanıyor.

Bu ülkeyi kendi elimizle yönetilemez hale getiren biziz; daha bir ay öncesinde öyle bir anayasa muamması astık ki askıya, yetmişiki düvelin analizcisi gelse içinden çıkamaz. Misal ister misiniz: 11. Cumhurbaşkanımızı ne zaman, hangi usulle, kim tarafından seçebileceğimizi veya seçemeyeceğimizi şu anda kimse bilmiyor. Kafayı 102. maddeye taktık, Abdullah Gül'ü devlet başkanı seçtirmemek uğruna suları yokuşa akmaya zorladık. Hükümetle Anayasa Mahkemesi'ni, orduyu karşı karşıya getirdik. Meclisimiz daha şimdiden münfesih havalarına girdi. Mevcut cumhurbaşkanının daha kaç ay ve yıl görevini temdit edeceği meçhul!

Yolda yürürken kendini topuğundan vuran bir Türkiye, bölgenin diğer ülkeleri nezdinde nasıl bir intibâ uyandırır acaba? Su içerken kalçasını çıkaran bir sakarlık hâleti sindi üstümüze. Kendimizle didişiyor, sevmediklerimizi de yabancı güçlerin uşağı diye kirletiyoruz. Bu Türkiye'yi kim ciddiye alır, kim saygı duyar, kim hesaba katar?

Eloğlu elbette bir hesap yapacak ama sizin de bir hesabınız olacak; nedir o hesap? Yüksek sesle söylemek mahzurlu ise kulağımıza fısıldayın, olmadı imâ ediniz; nedir Türkiye'nin hesabı? Ben söyleyim; birbirinin kulağına fısıldayanlar darbenin ne zaman olacağı hakkında fiskos etmekten başka şey yapmıyorlar. Bir aydan beri her gün Kuzey Irak'la ilgili harekât dedikoduları üzerine birbirimizi hırpalıyoruz. Komik oluyor, orası fiilen Amerikan hududu oldu artık; bunu bile bile "gireriz, vurur çıkarız" edebiyatını iç siyasette salata sosu yapmak bizi gayrı ciddi gösteriyor.

Türkiye son yıllarda hiç bu kadar zaaf halinde kalmamıştı; birbirimize "güçlüyüz, büyüğüz" diye propaganda yapmak çok hoşumuza gidiyor belki ama bu böbürlenmelerin şu anda kıymet-i harbiyesi yok. Otoriteyi anayasayasına göre paylaştıramamış bir ülke görüntüsünde Türkiye; yetkiler, sorumluluklar, meşru alanlar birbirinin içine girmiş durumda.

Üstelik bir hiç için! Evet bir hiç; "kendi partisinden cumhurbaşkanı seçtirmek isteyen hükümet bize danışmadı" diye ortalığı velveleye veren muhalefet partilerinin cayırtısına lüzumundan fazla ciddiyet atfeden bürokratik muktedirlerin öfkesi, ahaliye "rejim tehlikede" ambalajıyla sunuldu. Oysaki süreç "anayasaya uygun" işliyordu, açık konuşalım; hükümet anayasayı ihlâl etmedi, sadece yazılı olmayan basit bir siyasi nezaket kuralını işletmedi ve gümm diye bir kaosun içine yuvarlandık.

Bu kadar saçmalığı, Hudson'daki o malum enstitünün saygıdeğer katılımcıları bile hayalhânesinden geçiremezdi doğrusu!

O yüzden ben, dışarda Türkiye hakkında kim ne konuşuyor, kimler hangi hain planları dillendiriyor diye endişe etmem; kendi ülkemin zaafa düşmesinden korkarım; çünkü bizim

kendimize revâ gördüğümüz kötülüğü, dünyanın bütün mel'unları bir araya gelseler bile yapamazlar. Ankara'da kapalı kapılar ardında fiskos edilen şeyler, benim için Atlantik ötesinde dedikodusu yapılan şeylerden daha korkutucudur; çünkü bizde sistemin temel aktörleri ne zaman siyasete bulaşmaya kalkışsalar, acemi avcılar gibi kendimize zarar veriyoruz. Endişe edilmesi gereken asıl husus budur.

Çamlıhemşin'den Artvin'e doğru yol düşünceleri

Çok değil, 24 saatlik gazete-televizyon perhizi bile, zehirleyici ağır metaller gibi kana sinsice karışan "ne olacak bu memleketin hali?" endişesini yatıştırıyor. Ruha iyi geliyor, huzur katsayısını yükseltiyor.

Alınız o güzelim Fırtına Deresi meselâ; Ankaralı bürokratları hiç takmadan akıyor yatağında; akıyor demek yanlış, eksik, hatalı, yanıltıcı: Şahlanıyor, hırsla köpürüyor, öfkeden bembeyaz kesilmiş bir huşûnetle yükseklerden alçağa akarken tabiiliğin ahengine itaat ediyor sadece. Ayder'e çıkan yolu neredeyse dört tarafından kuşatan akıl almaz yeşilliklerdeki gümrah ormanlar, haziran sonlarının hediyesi o tatlı ve ısrarlı yağmuru yudum yudum içerek biz bozkır çocuklarının doyamadığı güzelliğine güzellik katıyor.

Bu satırları Rize'ye bağlı Çamlıhemşin ilçesinin, topu topu yüz metre uzunluğundaki yegâne çarşısı ve "mecburiyet caddesi"nin üstünde, böğrünü korsanlama Fırtına Deresi'ne yaslamış bir kıraathanenin kuytuluğundaki mavi örtülü murabbâ okey masasında yazıyorum. Cam kenarındaki alçak taburelere yerleşen birkaç Çamlıhemşinli, iddialı bir eşli tavla partisine kaptırmış gitmekte; mekânın dörtte üçü boş. Bir köşede kimsenin seyretmediği televizyonda Karadeniz kanalı, mahallî türküler tıngırdatıyor. Masama dâvetsiz misafir gelen yaşlı bir Karadenizli, ekranın altında akan banttaki çay alımları haberine dikkat kesiliyor. Bu senenin çay fiyatlarından memnunlar; öyle söyledi.

Yol kenarları bohça gibi denk edilmiş çay yaprakları ile dolu. Masamdaki ihtiyar, "Biliyor musun, mayıs ayında Rize'ye yağmurun katresi düşmedi" diyor ve tasalı bir yüzle ilave ediyor: "Böylesini hiç görmedim." Ayağımız uğurlu geldi mi demeliyiz; burada yağmurun daniskasına yakalandık. Şikâyet yok, rahmet var.

Vallahi bir külfet, bir meşakkat: Başını, türban değil de -ne demekse?- tam da laik cumhuriyetçilerimizin istediği tarzda Karadeniz usulünde, mahallî, light ve rejimi tehdit etmeyen bir incelikte bağlamayı başarmış genç tezgâhtar hanımdan yarım kilo kadar gazete aldım. İstanbul gazeteleri tatsız, yavan, bayat, kabuk bağlamış ve yaşamayan haberlerle dolu. İnanın ki, buralarda akıp giden tabii hayata dair en küçük imâdan bile eser göstermeyen gereksiz bir nesne gibi göründü gözüme. İlk fırsatta onlardan kurtulmaya karar verdim; belki koyu mavi örtülü murabbâ okey masasında acımadan bırakıp giderim onları. Netekim öyle yaptım.

İstikamet Artvin; gökyüzünün alnından öptüğü; bulutlarla yüksek nehirlerin cilveleştiği şehir. Artvin Valiliği bir süre önce, pek benzeri görülmeyen bir faaliyete girişerek Artvin'i sevenleri, eline kalem almaya çağırmıştı: Artvin'den gurbete mektuplar, Gurbetten Artvin'e mektuplar, Artvin Hâtıraları, Artvin Şiirleri. Siz bu satırları okuduğunuzda yarışma tamamlanmış, hak sahipleri ödüllerini almış olacaklar; bir jüri üyesi olarak şu kadarını peşinen söyleyebilirim; Artvinliler, ehl-i kalem bir ahali. Birbirinden güzel hâtıra ve mektuplar arasında seçim yaparken zorlandığım için biliyorum. Dereceye giren eserler yayınlandığında, zannederim ki zevkle okunan ve saklanan bir Artvin kitabı'na dönüşecek.

Televizyon, 12 haberlerinde Başbakan'la Genelkurmay Başkanı'nın hesapta olmayan bir görüşme için bir araya geldiklerini duyuruyor. Cam kenarında tavlacılar duymuyor bile: "Düsse" diye haykırıyor kemâl-i zevkle. Spiker kaygılı bir sesle, "Bir harekât söz konusu olabilir" imâsını ilave etmeyi unutmuyor fakat nâfile; aldıran yok buralarda böyle şeylere.

Yağmur, yedire yedire emziriyor yeşilliği. Tam da çay toplama mevsiminde inen bu güzel sürpriz, hasadı artırır mı acaba? Yaşlı misafirime sorayım diyorum; aa gitmiş.

Çamlıhemşin dedim de aklıma geldi. Bu ilçeye hiç güneş düşmezmiş. Nedendir bilmem, bu haber şu anda bana siyasi partilerimizin seçim beyannamelerinde bol keseden ilave ettikleri jelatinli projelerden daha önemli göründü.

Çıkarın kâğıtları; sınav var!

Genç Siviller Hareketi, şu gariban gazete köşesine fena halde göz koymuş bulunuyor.Sizleri, Genç Siviller Hareketi'nin, ÖSYM'ye taş çıkartırcasına büyük titizlikle hazırladığı "demokrasi sınavı soru kitapçığı"ndan bazı sorularla baş başa bırakıyorum (Şikâyet ve takdirlerinizi bana değil, genç sivillere iletiniz lütfen). Not: Soruların cevap anahtarı yok; çünkü cevaplar, yerine, gününe ve saatine göre an be an değişmektedir.)

1. "Türkiye'de hayat normalleşmeye, ekonomi iyiye gitmeye başladığında sağda solda bombalar patlar" önermesi, doğruluk bakımından aşağıdaki hangi önermeyle benzerlik göstermektedir.

a) Güneş doğudan doğar ve batıdan batar.

b) Ã□imen yeşildir.

c) Deniz suyu tuzludur.

d) Hepsi

2. Aşağıdakilerden hangisi, bizi muasır medeniyet seviyesine çıkarır?

a) Klasik müzik dinlemek

b) Cumhuriyet mitinglerinde bayrak sallamak

c) Bale yapmak

d) Darbe ve muhtıralara karşı çıkmak

3. Laiklik nedir?

a) Adam olmaktır.

b) Devlet yönetiminde dini referans almamaktır

c) Kamusal alanlara başörtülü kadın sokmamaktır

d) Eşi başörtülü birinin elini sıkarken yüzünü buruşturmaktır

4. Süleyman Demirel, kendisini ziyaret edip Cumhurbaşkanlığı teklif eden Baykal'a "kafam Zenith saat gibi çalışıyor" demiştir. Türk Siyaset kültürü içinde bu ifade ne anlama gelmektedir?

a) Demirel, Zenith saatleri distribütörlüğünü almıştır.

b) Serkisof'u sadece demiryolcuların taktığını sanmaktadır.

c) Demirel, dijital saatlere karşıdır.

d) Demirel'in doymak bilmeyen bir iktidar arzusu vardır.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, bitişik yazılması gereken "-de, -da" ayrı yazılmıştır?

a) Doğu Perinçek'in de "milli görüşçü" olduğunu gördüm ya, ölsem gam yemem.

b) Cumhuriyet Mitinglerin de seni niçin göremedik?

c) TÜSİAD da, YÖK de Cumhurbaşkanını yeni meclisin seçmesini istedi

d) Demirel "sağda da, solda da birlik" istedi

6. Yazar metinde "açık bir şekilde açıklamak" "açık", "gerçek", "gerçekçi" kelimelerini sıklıkla kullanmıştır. Yazarın bu davranışından hangi sonucu çıkarabiliriz?

a) Yazarın yazdığı metindeki görüşleriyle ilgili tereddütleri vardır.

b) Yazar, "açık" ve "gerçek" kelimelerini çok sevmektedir.

c) Yazar, lise eğitimi sırasında kompozisyon becerileri derslerini asmıştır.

d) Yazar bu metni mesai saatinden sonra yazmıştır.

7. "22 Nisan 2007 tarihinde Şanlıurfa'da; Mardin, Gaziantep ve Diyarbakır illerinden gelen bazı grupların da katılımı ile, o saatte yataklarında olması gereken ve yaşları ile

uygun olmayan çağ dışı kıyafetler giydirilmiş küçük kız çocuklarından oluşan bir koroya ilahiler okutulmuş, bu sırada Atatürk resimleri ve Türk bayraklarının indirilmesine teşebbüs edilerek geceyi tertipleyenlerin gerçek amaç ve niyetleri açıkça ortaya konulmuştur." Paragraf aşağıdakilerden hangisinden alınmış olamaz?

a) Ã□ocuğum Büyüyor- Anneler İçin Bir Anneden Tavsiyeler- İclal Aydın

b) Annenin El Kitabı-Benjamin Spock- (Ã□ev: İhsan Doğramacı)

c) Şanlıurfa ili İlköğretim Öğrencileri Arası Laiklik ve Cumhuriyet konulu kompozisyon yarışması Mansiyon Ödüllü bir Kompozisyondan

d) 27 Nisan Muhtırası

8. "Genelkurmay'ın açıklamasıyla mitinglerin daha da coşmuş olması bu mitingleri otomatik olarak militarist yapmaz. Bu coşkunluk şunu gösterir: Halkımızın darbe sonrası sokak korkusunu ancak "meşru mecralardan" gelen mesajlar alt edebiliyor. O mecranın tek meşru kabul edilmesi apayrı bir problem. Ben hâlâ mitinglerin bize bir şey söylediğini düşünüyorum." Savlarını bu temel üzerine kuran yazar hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a) Katıldığı mitinglerde başına güneş geçmiştir.

b) Merkez medyada kadrolu solcu olarak görev yapmaktadır.

c) Mitinglerden sesler duymaktadır, mitinglerin sadece onunla konuştuğunu iddia etmektedir.

d) Hepsi de mantıklı.

9. Darbe ve muhtıraları nasıl engelleyebiliriz?

a) Eğitimle. Halkı eğiterek, aslında ara rejimlerin pek de fena bir şey olmadığına onları ikna ederiz, engellemeye gerek kalmaz.

b) Özürlü demokrasimizi hepten tatil eder kurtuluruz. Demokrasi olmazsa darbe ve muhtıra da olmaz; olsa da o kadar acıtmaz.

c) Tek Partili altın çağa geri dönüp, devletin işletme ve kullanım hakkını 150 yıllığına CHP'ye vererek.

d) Hiçbiri. Bu şıkların hepsi birbirinden beter!

10. Deniz'in 3 mitingi, 6 oku ve 151 milletvekili vardır. Bu sayıları kullanarak Deniz'in ulaşacağı en irrasyonel sayı kaçtır?

a) 1

b) 0

c) 367

d) 19081

11. Cumhurbaşkanı 126 gr ağırlığındaki anayasa kitabını 135 cm uzaklıktan Başbakan'ın kafasına fırlatmış, dolar 4 kat yükselmiş enflasyon %98 olmuştur. Buna karşılık olarak; Başbakan, 220 gr ağırlığındaki Yeni Başlayanlar İçin Demokrasi kitabını Cumhurbaşkanı'na fırlatsaydı durum ne olurdu?

a) Dolar 1/3 düşer, enflasyon %14 olur

b) Dolar değişmez, enflasyon %17,5 olur

c) Dolar ilk haline döner, enflasyon %9 olur.

d) Dolar ilk halinin de altına düşer, enflasyon %4 olur.

12. Bugüne kadar yapılan 5 askerî müdahale Mayıs - Mart - Eylül - Şubat - Nisan aylarında yapılmıştır. Aylar arasındaki ilişkiye göre bir sonraki müdahale hangi ayda gerçekleşecektir?

a) Ocak

b) Kasım

c) Ekim

d) Temmuz

Üç denizin ortasına uzatılan büyük iskele

Çocukluğumda "deniz görmüş" arkadaşlar, sokak arası-oyun ertesi sohbetlerinde diğerlerinden neredeyse boy farkıyla ayrılırdı; deniz görmek bir nevi imtiyazdı. İç turizmin ne olduğunu okulda gördüğümüz derslerden bilirdik ama çoğumuzun memleket görgüsü, etrafımızı saran engin dağlarla sınırlı kalırdı.

Denizi evvela delikanlı çağlarımda gördüm; sonraki her karşılaşmamda etrafındaki insanların nasıl olup da denizle ilgisiz bir hayat yaşamayı başardıklarını hep merak ettim. Askerliğimi yaptığım Tatvanlılar hemen iki adım ötesinde yaşadıkları Van Gölü'ne "deniz" diyorlardı ve "deniz" ile hiç ilgileri yok gibiydi. Anadolu'nun öteki ucundan gelen yorgun tren katarlarını Van'a geçirmek için vaktiyle kurulmuş feribot iskelesi olmasa, koca Van Gölü Tatvanlılar için sanki orada hiç yokmuş gibi, sırtlarını dönüp unuttukları bir tabiat ârızası hükmündeydi. Günün birinde askerî kışla kıyısında istihkam bölüğünden arkadaşların suya indirdikleri askerî botla birkaç kilometrelik ufak bir tur zevki dışında "deniz" ile biz de irtibat kuramadık. Göl kıyısındaki kışlada yaşayan binlerce askerin 'deniz'e girmesi yasaktı ve bu yasağın çok gerilerinde birkaç üzücü kaza hadisesi bulunuyor olsa gerekti. Buna rağmen sıcak bir temmuz

günü öğle sıcağında, "tekmil batarya" efradını içtimada toplayıp, "beş dakika içinde herkes havlusu ve mayosu ile burada hazır bulunsun; marş marş!" komutu verdiğimizde askerlerin sevincini görmeliydiniz. Bataryanın genç teğmeni ile üç-beş aylık asteğmeninin kafa kafaya verip cür'et ettikleri bu fikir hiç de akıllıca değildi. Kendimizce bazı tedbirler almayı ihmâl etmemiştik: Yüzme bilenleri plaj dubası gibi sahilin üç beş metre açığında bekletip yüzme acemilerinin emniyetini kabaca temin ettikten sonra nasıl çocuklar gibi "çimmiş", gölün sodalı suları midemize kaçınca, nasıl da ağu yutmuş gibi kötü olmuştuk!

Denize, sahile, göle, hatta ırmağa karşı bu ısrarlı ilgisizliğe başka yerlerde de tesadüf ettim. Ekmeğini denizden çıkaran balıkçı esnafı hariç, büyük sular sanki yasak bölgelerdi; siz bilemediniz sahile iskele benzeri bir çıkıntı uzatılıp üzerine çayhane, lokanta benzeri dükkanlar kondurmak geçiyordu aklımızdan. Denize açılmak, denizi tanımak, onu gündelik hayatın bir parçası haline getirmek fikri yoktu; hâlâ yoktur. Belki de bu yüzdendir, Türklerin amfibik (hem suda hem karada) hayat tarzını öteden beri sevmediğine, beceremediğine dair bir genel hüküm sürüp gider.

Tarihini hatırlamıyorum, onbeş gün kadar önce Zaman'da okuduğum bir haber, zihnimi rüzgâra kapılmış gazel yaprağı gibi alıp uzaklara sürükledi. Kupürü hemen kesip sakladım; Emre Soncan'ın yaptığı bu haberin başlığı "Deniz fenerleri kiraya verilecek" cümlesinden ibaretti.

İnsanların neredeyse % 99'u deniz fenerlerini severler ama bir deniz fenerinde yaşamayı akıllarından bile geçirmez, dayanılmaz bulurlar. Buna mukabil deniz fenerleri ta çocukluk demlerinden beri hayalhanemi kamçılayan ve kendine cezbeden bir tesir uyandırırdı bende. Gördüğüm her deniz feneri resmini hayran hayran seyrederdim (hâlâ öyleyim). Ressamlar belki de bu yüzden çabucak satılmasını istedikleri resimlerin bir kenarında gün batımını parlak ışıldaklarıyla selamlayan bir deniz feneri iliştirmeyi pek severler. Deniz fenerleri, bizim gibiler için toplu hayatın müntehâsı (uç noktası) sayılır; onu sadece uzaktan seyretmeyi severiz.

Asla mümkün olamayacağını bile bile, deniz fenerlerinin kiraya verileceği haberini imrenerek, biraz da hasetle okudum. Kıyı Emniyet Genel Müdürlüğü (bu genel müdürlüğün adını ilk defa duyuyorum; bu bile denizle ne kadar ilgili ve barışık yaşadığımızın göstergesi olsa gerektir!) geçen yıl deniz fenerlerinden bazılarını kiraya vererek 224 bin YTL gelir sağlamış; bu sene âtıl durumdaki 50 fener daha özel sektöre kiralanıp 1 milyon YTL gelir elde edilecekmiş. Genel Müdür Kaptan Salih Orakcı, amaçlarının hem halkı denizle buluşturmak hem de bu alanları özel sektöre vererek turizmi geliştirmek olduğunu belirterek, "Bu uygulama sayesinde fenerlerin bakım masraflarından da kurtulmuş olacağız" diyormuş.

Hayallerimin yıkıldığını ayrıca belirtmeye gerek var mı? Bütün ömrünce bir deniz fenerine sığınıp koca bir kış mevsimini peksimet ve çayla kifâf-ı nefs ederek, kitaplarla, kağıtlarla,

kalemlerle, boyalarla ve hırçın denizle başbaşa geçirmeyi düşünen orta halli hayalperestler için böyle ihâlelerin kıyısına yaklaşmak bile mümkün olmaz. Habere devam ediyoruz: "Özel sektörün, bu alanları turizm amaçlı kullanabileceğini dile getiren Kaptan Orakcı, buralarda restoran işletmeciliği yapanların olduğunu, ihaleleri açık artırma yoluyla yapacaklarını ve böylece şaibelerin de önüne geçmeyi amaçladıklarını" ifade etmiş.

Demek ki kiralama işi sadece turizm şirketlerini kapsayacaktır; deniz feneri hayalperestlerinin ise yine her zaman yaptıkları gibi bir yağlıboya tablo veya fotoğrafı seyretmekle yetinecekleri anlaşılıyor.

Ehven fiyatlarla isteyen orta gelirlilere deniz feneri kiralanacak olsa kaç kişi talib olur, ayrı meseledir; belki hiç müşterisi bile çıkmaz ama fikir kâğıt üzerinde fevkalade görünüyor; en azından benim için.

Başta da belirttik, doğulusu, batılısı, hatta Akdenizli ve Karadenizlileri ile biz Türkler ayağımızın sağlam bir zemine basmasını tercih eden bir topluluğuz ve bu hiç de hoş bir meziyet değildir. Yeni nesiller ise denizin tek mevsimini bilir ve özlerler; ille yaz olacak, ille çarşaf gibi sakin ve yufka bir sahilin kenarında turistik bir tesisde yer ayırtılacak, ardından açık büfe vesaire. Plajda geçirilecek birkaç saatin ardından kuytu gölgeliklere çekilip...

O zaman vaktiyle rahmetli Ömer Bedrettin Uşaklı'nın nasıl olup da "Deniz Hasreti" isimli o çok güzel şiiri yazabildiğini merak etmekte haklıyız demektir:

"Nasıl yaşayacağım ey deniz senden uzak/ Yanıp sönüyor gözlerimde fenerin/ Uyuyor mu limanda her gece sallanarak/ Altından çivilerle çakılmış gemilerin? (...) Bir gün nehirler gibi çağlayarak derinden/ Dağlardan, ormanlardan sana akacak mıyım?/ Ey deniz, şöyle bir gün sana bakacak mıyım/ Elma bahçelerinden, fındık bahçelerinden?"

Anadolu, üç denizin ortasına doğru uzatılmış bir iskele değil midir bizim için; kenarında doğru dürüst bir sandal bile yüzdüremediğimiz koca bir iskele?

AKLINIZDA BULUNSUN: "KOBRALAR ÜZERİMİZE GELİNCE AKLIMIZI KAÇIRIYORDUK"

Araştırmacı yazar Tuncer Günay, bir zamanların ünlü PKK'lı teröristi Şemdin Sakık'la mektup aracılığı ile dostâne bir temas kurarak geçen yıl "Şemdin Sakık'tan Mektuplar" isimli bir kitap yayımlamıştı. Şimdi Tuncer Günay'ın hemen hemen aynı konudaki bir başka araştırması daha yayımlanmış bulunuyor: "Şemdin Sakık Anlatıyor". Kitabın alt başlığı ise ilginç: "Kobralar üzerimize gelince aklımızı kaçırıyorduk."

Adından da anlaşılacağı gibi bu kitap, Sakık'ın şahsında, PKK terörünün öteki yüzünü birinci ağızdan anlatıyor. Bir anlamda plağın tersini dinlemek isteyenler için iyi bir kaynak sayılan bu eser Doğan Kitap tarafından yayımlandı.

Lâ şey!

Geçenlerde Ertuğrul Özkök bir süre önce Nokta Dergisi tarafından yayınlanan, "akreditasyon listesi" listesine atıfta bulunarak bir yorum yaptı.Özkök, bu listeden hareketle Türkiye'de gazetecilik yapmanın zorlaştığından, "önde gelen kurumlar"ın gazetecilerden biat talep ettiğinden bahsediyor ama çok önemli bir boşluğu fark etmemiş olması dikkatimi çekti; listede, o mâlum fakat çirkin tabirle "dinci basın"dan kimsenin adı yok! Çok ilginç bir durum; en azından 1,5 milyon gazete alıcısına hitap eden yayın kuruluşlarına mensup onlarca, yüzlerce gazeteci ve yazar yok sayılmış.

Dost değil, "karşıt" da değil; peki ne? Artık kullanmadığımız bir tabirle "lâ şey" (bir şey olmayan, değersiz, hükümsüz anlamında). Şüphesiz bu tavrın ardında "küsü"nün, kırgınlığın, dargınlığın daha ötesinde bir anlam var. "Karşıtlar" listesine bakınca fark ediyorsunuz ki, bunlar "gönül umduğundan incinir" fehvâsınca haklarında sitem izhar edilen türden kişiler. Lâ şey hükmündekiler muhalif bile sayılmamış. Eğer bu liste sahihse mânidar bir mesaj.

Böyle bir listenin sahihliği su götürebilir; fakat Genelkurmay'ın yayın kuruluşları arasında senelerden beri bir akreditasyon uygulaması yaptığı bilinmeyen bir konu değil. Akredite edilmeyen yayın kuruluşları ve gazeteciler de -sitemlerini saklı tutmak kaydıyla- zannederim artık durumu tabii karşılıyorlar. İşin ilginç tarafı bu yayın kuruluşu ve gazetecilerin neredeyse onda dokuzu Türk Silahlı Kuvvetleri'ne karşı geleneksel saygı ve sevgi duruşunu bozmuş olmamaları.

"Bu niçin böyle oluyor?" sualine verilecek cevap çok ve netice açısından bu cevapların bir önem taşıdığını da zannetmiyorum; önemli olan TSK'nın, akredite edilmeyen, o mâlum iddiaya göre "karşıt bile sayılmayacak derecede yok farzedilen" yayın kuruluşu, yazar ve gazetecilerin hitab ettiği kitlenin ne duyduğundan, ne düşündüğünden, meselelere nasıl baktığından haberdar olmak istemeyişidir; bu cümle ile istihbâri faaliyetleri kasdetmiyorum; istihbarat çalışmalarında elbette böyle garip tefriklere gidilmez, dost-düşman sıfatına bakılmaksızın bütün haberler değerlendirilir: Kasdettiğim husus toplam 5 milyon civarındaki gazete alıcısından % 30'unun bu ülkede yaşamıyor gibi algılanmasının doğuracağı sakıncalardır. İstihbarat çalışmaları genellikle kötü haberi algılamaya kurgulanmıştır; memleketin içinden, derûnundan, rûhundan ve bünyesinden sâdır olan sıradan şeyler dikkate değer bulunmaz; oysaki kaale alınması gereken en önemli şey, memleketin sâde, sıradan, sesi-soluğu pek çıkmayan, suskun, itaatkâr insanlarının hâlinden, fikir ve duygularından, kavrayışlarından haberdar olabilmektir; çünkü bu ülkede seçim sonuçlarını onlar tayin ediyor; çünkü nihai tahlilde kalıcı değerleri onlar belirliyor. Onların gönlünde yer tutanın sırtı kolay

yere gelmiyor; onların benimsemediği iflâh olmuyor. Onlar bu bakımdan önemli; çünkü onların hesaba katılmadığı hesap ve stratejilerin en geç orta vadede yarıyolda kalakaldığına defalarca şahit olduk.

Ordunun bu kitlenin mânâ ve öneminden yeterince haberdar olmadığını, sosyal bilim desteğine ihtiyaç duyulan hallerde, çoğunluğu Ankara'da mukim bazı akademisyenlerin sunduğu dar bakış çerçevesi ve akredite yazarların günlük haber ve yorumlarıyla yetindiklerini düşünüyor ve endişe ediyorum.

Birkaç yüz gazetecinin, yazarın kaale alınması, yok farz edilmesi çok önemli değildir, fakat derin ve organik Türkiye'den haberdar olmamak çok mühim bir noksandır. Zannederim ki tam da bu gerekçelerle meselâ Türk Silahlı Kuvvetleri, bu derin kitlenin gönlünde ne derece hürmetli ve sevgili bir yer tuttuğunu bütün şümûlüyle bilemediği için, o büyük kitleyi -bazen- nasıl incittiğini ve gönül kırgınlıklarına uğrattığını da farkedememektedir.

Mesele anlaşılmış mıdır; zannetmem: çünkü bugün itibarıyla "lâ şey" başlıklı bir yazı yayınlanmadı!

İki analiz, bir dua!

Hangi hikmete binaen hâlâ yazarlıkla uğraştığını bir türlü anlayamadığım biri, "Cumhuriyet'in altındaki tuzak" başlığı ile bir köşe yazısı kaleme almış. Merak ettim; okumadan önce, "nedir yav bu Cumhuriyet'in altındaki tuzak; ne olabilir?" diye kendimi test etmeye karar verdim; dolayısıyla önce benim tahminî cevaplarımı, sonra da o yazarın "tuzak"tan ne anladığını sırayla okuyacaksınız.

Benim için Cumhuriyet, devletin sıfatıdır; ben devlet fikrini önemserim; çünkü devlet, birlikte yaşama irademizin en yüksek fizikî organizasyonudur. Devlet kurmak, yönetmek, işletmek ve "yönetişmek", benim için medenî bir haslettir.

Ciddiye alırım ama kutsallık atfetmem ve zamanla görmüşümdür ki benim devlet hususundaki ciddiyetim, bazılarının kutsallık atfından çok daha sahici, ayağı yere basan ve bu dünyaya ait bir tesbittir.

Bana göre Cumhuriyetimiz ciddi ve sahici birtakım tehlikelerle karşı karşıyadır; sıralıyorum:

1- Bir devletin anayasası, toplumsal ölçekte en yüksek mutabakat belgesi olmak iktizâ eder; 1982 Anayasası, son AYM kararından sonra, mahkemenin içtihadına göre her istikamette eğilip bükülebilir (esnek değil) şekilsiz bir mahiyet kazanmıştır.

2- Anayasa, devlet kurumları arasındaki güç paylaşımını, toplumla devlet arasındaki ilişkileri "hukuk"a bağlar; bu hukuk, bilumum yüksek yargı uzuvlarıyla birlikte devletin bütün kurumları için bağlayıcıdır. Türkiye'de kurumlar arasındaki güç paylaşımı, artık anayasal kurallara göre cereyan etmemekte, anayasa dışı yollardan fiilî güç gösterilerinde

bulunulmakta ve bu durum maalesef, Anayasa'mızın 2. maddesinde zikredilen "demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti" olmak niteliğini zedelemektedir. Şöyle ki:

a- Güç paylaşımında anayasa hukukuna riayetsizlik gösterildiği için devletin "demokratik"vasfı,

b- Bir kilisenin "ekümeniklik" iddiasını karara bağlamak noktasında bir yüksek mahkememizin kendisini yetkili saymasıyla devletin "laik" vasfı,

c- Nihai kertede hukukun işletilmesi yerine, fiili güç kullanımının bazı muhitler tarafından alkışlanmasıyla "hukuk devleti" vasfı açıkça örselenmektedir.

3- Devletin ta içine uzandığı töhmetiyle gündeme gelen çeteleşme vakaları hakkında bugüne kadar tekrarlanageldiğine şahit olduğumuz örtbas hamleleri, devletin vatandaş nazarındaki güvenilirliğini zedelemektedir.

4- Devletin bazı kurumları, Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen "kanun önünde eşitlik" ilkesinin özünü zedeleleyen açık davranışlarla, bir kısım vatandaşların kendini II. sınıf insan gibi hissetmesine yol açmaktadır.

Bana göre Cumhuriyetimizin geleceğini tehlikeye sokan davranışların başında bu tür yaklaşımlar geliyor; halbuki, yazının başında bahsettiğim yazar, "Cumhuriyetin altındaki tuzak" kavramıyla, bir grup öğrenciyle yaptığı görüşmedeki intibaları nakletmektedir. Buna göre yurt çapında bir cemaat, öğrencilerin yurt ihtiyaçlarını karşılamak için evler açmakta, bu evlere yönetici olarak abi ve ablalar yerleştirmekte, başarılı öğrencileri desteklemekte, daha az başarılı olanlar başarılı olmaya özendirilmekte, az bir katılım ücreti karşılığında okumaları sağlanmakta, akşamları ise bu evlerde dinî sohbetler tertiplenmekte imiş.

Yazar bu durumu şu dramatik cümleyle özetliyor: "Bu gidişle laik Cumhuriyet bir gün, bir gecede alabora olursa, kimse hayret etmesin."

İşte size iki yazardan iki "Cumhuriyet'e tehdit" analizi. Yorum yapmıyorum.

Duam odur ki Mevlâ, devletimize, Cumhuriyetimize zevâl vermesin; içimizdeki algı özürlülerden ötürü bizi helâk etmesin!

2007

30 Temmuz

'Büyük resim'de DTP de olmalı Zaman Gazetesi

30 Temmuz

Seçimin kaybedenleri Aksiyon Dergisi

29 Temmuz

Biir, yerim çok dar; ikii sizden çok var Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

28 Temmuz

Dakka bir gol bir Zaman Gazetesi

25 Temmuz

Aranır böyle gazeller... Zaman Gazetesi

23 Temmuz

Seçim sonuçları ve bürokratik iktidarın durumu Aksiyon Dergisi

23 Temmuz

Kulaklarından ışık çıkan yazar Zaman Gazetesi

22 Temmuz

İftira Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

21 Temmuz

"Baci baci, dalan gudik dırmanir!" Zaman Gazetesi

18 Temmuz

Ehlisünnet oyları nereye? Zaman Gazetesi

16 Temmuz

Vatanseverlik, çetecilik ve Çerkes Ethem meselesi Aksiyon Dergisi

16 Temmuz

Dâvud ile Câlud Zaman Gazetesi

15 Temmuz

Türk kılıcı: Yatağan Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

14 Temmuz

Şamyel! Zaman Gazetesi

11 Temmuz

Sezer gibisi mi? N'asla! Zaman Gazetesi

10 Temmuz

Cevap beklemeyen sorular Zaman Gazetesi

09 Temmuz

Adalet, 2 Temmuz dosyasını yeniden açmalıdır Aksiyon Dergisi

09 Temmuz

Uzaydan bile görünen seçim otobüsleri Zaman Gazetesi

08 Temmuz

Küçük parti dramı Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

07 Temmuz

Ağır ol petroit! Zaman Gazetesi

04 Temmuz

Üstadın fendi, Çekirge'yi nasıl yendi? Zaman Gazetesi

02 Temmuz

Erkek! Zaman Gazetesi

01 Temmuz

Artvin rampalarında bir minibüs dolusu şairle üç gün Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

Aranır böyle gazeller...

Beğenelim-eleştirelim, CHP bu ülkenin gerçeklerinden biridir ve bürokratik iktidarın seçilmiş kanadını temsil etmektedir; bugün uğradığı yenilgi, 1950'deki feci mağlubiyetinden daha ağır mânâlar gösterse de CHP'nin zâ'fiyeti, kazananların mutluluğuna vesile olmamalıdır. Beyit:

Muzaffer, vakt-i fursatta âdûdan intikaam almaz

Mürüvvetmend olan nâkâmî-i düşmenle kâm almaz /Ragıb Paşa

*Mayıs başlarında Abdullah Gül normal anayasal ve demokratik prosedür işletilerek Cumhurbaşkanlığı makamına seçilse idi, bu gün bir AK Parti zaferinden bahsetmek pek mümkün olmayacak, şahsi tahminime göre iktidar % 30 civarlarında seyredecekti. Seçimin galibi bu nükteyi altun varakla çerçeveletip hiç unutmamalı ve feleğin cilvesinden her zaman böyle emin olmamalıdır. Beyit:

Rüzgârın böyle eyyâmından olma Örfî şâd

Keştî-i mihnet-zeden bahr-i serâb üstündedir /Örfî

*"Merkez sağ"ın muhalif liderleri, tam da dik durulacak zamanlarda aldıkları telefonlarla paniğe kapılıp zihni teşevvüşe uğradıkları için kendi âkıbetlerine zemin hazırladılar; bu çerçevede takdir edilmesi gereken tek şey, DP liderinin 22 Temmuz akşamı saat 20 sularındaki istifasıdır. Beyit:

Öldüğüm ağlamazın, korkum odur kim ölicek,

Seni kimler seve ben âşık-ı mahzûn yerine / Yahyâ Bey

*Kumsaldaki kayalar gibi yerinde sabit-kadem durarak ikbâlini suların medd-ü cezirine bağlayan MHP, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde bile bozmadığı sâkin duruşunun ödülünü yeniden Meclis'e girerek aldı. Ümid olunur ki bu boş çerçevenin içi artık siyasetle tezyîn edilir ve MHP'nin marka değeri daha müsbet hamlelerle zenginleştirilir. Beyit:

Başına ebnâ-yı cinsin bak neler gelmiş neler,

Tûde tûde bastığın topraklar insandır bugün / Muallim Feyzî

*Seçim akşamı kameraların önüne geçip, "halkın aslında kabahati yok (...) halk zannettiğimiz gibi salak değil" tarzında vecizeler savurarak şaşkınlıkla mahcubiyet arasında yalpa vurup duran Ulusalcı takımı, o gecenin en çok güldüren stand-up'cu esnafı olarak önümüzdeki senenin "Komik-i şehîr" ünvanını kazanmaya şimdiden aday oldular. Vecize:

"Her cinâyet bayağı değildir, fakat her bayağılık cinâyettir." /Oscar Wilde

*Başbakan seçim gecesi doğru ve güzel mesajlar verdi; karşı tarafı da dinlemek, onurlandırmak ve ciddiye almak hususundaki sözleri senet hükmündedir. Önümüzdeki devirde bu mahviyetkârlığını hükümet programının ilk satırına -mânen- yazmasını dilerim. Bazı anayasal kurumlardan şikâyetimiz âşikârdır, lâkin onlarla didişme yerine musâlaha ve samimi sıcak temas yolunu tercih etmek milletin arzusu ve tercihidir. Beyit:

Mazhar-ı feyz olamaz düşmeyicek hâke nebât;

Mütevazı olanı rahmet-i Rahman büyütür /?

*Variyete sabır yokluktan, nimete şükrân belâya tahammülden, bir zaferi hazmetmek mağlubiyet acısıyla kıvranmaktan daha müşkül ve değerlidir ve AK Parti'nin başına gelen, bilsinler ki çetinlerden çetin bir imtihandır. Hemen Mevlâ "Hakkı hak bilip Hakk'a ilticâ" ile muvazzaf ve müştehir milletimizin şu tercihinden ötürü bizleri mahcub etmesin; sa'yini meşkûr kılsın. Beyit:

Bir vakt ola Nevres, aranır böyle gazeller;

Kaydet; ko bulunsun bu da dîvân arasında /Nevres-i Kadîm

Dakka bir gol bir

Çiçeği burnunda AK Parti milletvekili Zafer Üskül'ün, kısaca "Kemalizm anayasadan çıkarılsın" diye anlaşılan konuşmasını CHP lideri Sayın Baykal, "dakka bir gol bir" nidâsıyla karşıladı.

Hemen belirteyim, Deniz Baykal bu tepkisinde yerden göğe haklı! Bizim bir kısım Liberallerimizde ilginç bir özellik var; hangi ülkede yaşadıklarını zaman zaman unutup, teoriyi doğrudan hayatın orta yerine çakmak için garip çıkışlarda bulunuyorlar. "Yerlilik" fikriyle temasları da zayıf olduğu için, teorik ve retorik olarak tesbitleri tepkiye sebep oluyor.

Zafer Üskül'ün ne dediğini tekrar etmeyeceğim; sözlerinin zamanlaması fevkalade kötüdür ve zaten nice seneden beri uğraşıp içinden çıkamadığımız zahiri dertlerimize bir yenisini ilave etmekten başka mânâ taşımamaktadır. Anayasa hukuku dersi gören her lisans öğrencisi de biliyor ki 1982 Anayasası'nın yeniden yazılması, hatta daha liberal bir dille kaleme alınması elzemdir; yeni bir fikirle karşı karşıya değiliz. Anayasanın başlangıçla birlikte diğer bazı maddelerinde tâdad edilen "Atatürk ilke ve inkılapları"ndan ne anlaşılmak lazım geldiği hususunda bir açıklık bulunmadığı da herkesin malumudur ama yeni vekiller daha mazbatasını almadan, ortalık daha henüz durulmaya başlamışken bu gibi tekliflerle gündemin ortasına saatli bomba bırakmanın da âlemi yoktur!

Hakkı ketmetmeyelim, Zafer Üskül'ün sözlerinde Atatürk aleyhtarı bir duruş yok; hatta Atatürk'e duyulması lazım gelen sevgi ve saygının çerçevelenmesini temenni eden şeyler söylüyor fakat burası Türkiye'dir; burada insanlar bir metni sonuna kadar okuyup ona doğru

anlam vermekte fena halde zorlanmaktadırlar; dolayısıyla Üskül'ün sözleri -özellikle bir kısım kamuoyunda!- ilmî ve liberal muhtevası kasden ihmâl edilerek, "Soldan gelen yeni AK Parti vekili Kemalizm'e kafa tuttu" diye anlaşılacaktır; nitekim öyle anlaşılıyor işte.

Zamanlama diye bir şey var; Anayasa'nın bazı maddelerini tâdil etmek bugünün en acil işi değil. Biz bu anayasanın lâfzına göre Cumhurbaşkanlığı seçimini bile daha iki gün evvel mahkemeye götürüp ardından erken seçime gitmedik mi? Hep doğrular söylenmeli, ama her doğru her yerde ve her zaman söylendiğinde faziletperestlikte bulunulmuş olmuyor.

Yazdıklarımdan takiyye manası çıkarılmasın: Üskül'ün itirazları doğrudur fakat yersiz ve zamansızdır. O yüzden duran bir saatin günde iki kere doğruyu göstermesi kabilinden sayın Baykal'ın "Dakka bir gol bir; inşallah gerisi hayırlı gelir" eleştirisi de yerli yerine oturmaktadır. Bu Meclis henüz, anayasayı kâmilen değiştirecek bir heyetin evsafını taşımıyor; AK Parti'nin böyle bir meselesi olsaydı, memleketin 27 Nisan muhtırasına uğradığı sıkıntılı bir dönemin ertesi yerine 365 vekille seçim kazandığı 2002 tarihinde böyle bir teşebbüste bulunurdu. Evet, Anayasa'nın o hükümleri muğlaktır, ideolojik bir karakter taşımaktadır, her medeni millet gibi bizim anayasamızın da "renksiz ama temel haklar tekniği bakımından güçlü" bir metin haline getirilmesi gerekiyor ama durup dururken ortalığın velveleye verilmesi gerekmiyor.

O anayasaya daha hayli zaman var sayın Üskül; üstelik "sosyolojik zaman" neviinden bir zamandır kasdettiğim. Ne çâre; meslek sahibi olmadan, biraz tüylenip zenginleşmeden, eğitim standartlarını yükseltip işsizliği makul oranlara indirmeden demokratik kültür ve gelenekleri güçlendirmek mümkün olmuyor; gıdim gıdim ilerliyoruz; üstelik bunun ayıbı da yok; vaktiyle Batı Avrupa'da da benzer süreçlerden geçildi. Siyasi kültür, Liberal entellektüeller öyle dedi diye birden kemâle ulaşmadı, o da kendince bir "tedric"e tâbîdir, bilirsiniz bunları.

Böylece seçim kazanmış AK Parti, daha "oh" diyemeden ilk golü kendi ağlarında buluverdi; bu hayırhah bir başlangıç değil; inşallah şu iyimserlik havası tez daha uzun ömürlü olur.

Biir, yerim çok dar; ikii sizden çok var

Bu satırları yazdığım esnada Deniz Baykal henüz ortalığa çıkmamıştı. Geçtiğimiz pazar günü memleketi Antalya'da oyunu kullandıktan sonra kayıplara karışan CHP lideri, pazartesi günü ikindi sularında bile medya yoklamasında "nâmevcut" hânesinde görünüyordu.

Sayın Baykal, geçen seçimlerde de iki gün kadar ortalıkta görünmemiş, sonuçların iyice hazmedilmesini, parti içindeki muhaliflerin yatışmasını beklemiş ve sonra ekran karşısına geçerek o tarihî açıklamasını yapmıştı,

-Öyle görünüyor ki halkımız bu defa CHP'yi tek başına muhalefeti temsil etmekle görevlendirmiştir!

Hakkını teslim etmeliyiz ki bu, espri ihtiva eden bir cümleydi; ama böyle bir espriyi bulmak için iki gün düşünmenin biraz fazla olduğunu düşünmüşümdür hep.

İşte bu saatler itibarıyla Sayın Baykal, beş yıl önceki o meşhur açıklamasına benzeyen bir başka espri düşünüyor olsa gerektir. Onu bu müşkül vazifesinde yalnız bırakmamak için harekete geçmem gerektiğini anlayarak kağıdı kalemi alıp, uygun bir espri cümlesi aramaya başladım.

Meselâ meselâ?..

-Sayın basın mensupları; televizyonları aracılığı ile bizleri izleyen milyonlarca halkımız, hepinize iyi günler dileyerek 22 Temmuz seçim sonuçları hakkındaki değerlendirmemi sunmak istiyorum. Bildiğiniz gibi bu seçimlerde CHP son derece başarılı olmuştur; beş yıl boyunca özveriyle sürdürmekte olduğumuz siyasi muhalefet anlayışımızı son derece başarılı bularak bizi yeniden aynı göreve tayin etmiştir. Halkımızın sağduyusuna müteşekkiriz!

Olmadı değil mi; çünkü bayat, çünkü bir öncekinin tekrarı neviinden bir şey; daha yeni, daha taze bir fikir bulmak lazım!

Meselâ meselâ?..

-Sayın basın mensupları; bildiğiniz gibi birkaç günden beri ortalıkta yoktum; herhangi bir yanlış anlamaya yol açmamak için ortalığın yatışmasını, kendini seçimin galibi zannedenlerin dinginleşmesini beklemeyi uygun gördüm. Şimdi diyeceksiniz ki üç gün boyunca neredeydiniz? Açıklıyoruum efendim: Üç gün boyunca ülkemizi bekleyen sıkıntı ve krizleri nasıl göğüslememiz gerektiği hakkında evdeki kütüphanemde önemli ve derin bilimsel araştırmalarda bulundum ve sonuçta bütün olumsuz şartlara rağmen CHP'nin ülke barajını arslanlar gibi aşarak Meclis'e girmesinin, 21. yüzyılda başımıza gelmiş ve gelebilecek en olumlu olgu olduğu kanısına vardım. Biz aslında bu seçimi kazanmış durumdayız; çünkü değerli basın mensupları dünya tarihinde bize benzeyen bir başka parti kalmamıştır; üstelik sahip olduğu siyasi bilinç itibariyle bir CHP'linin oyu, CHP'li olmayan beş vatandaşımıza bedeldir ve böylece oyların siyasal özgül ağırlığı hesaba katıldığında halkımız, partimizi tek başına iktidara getirmiş bulunmaktadır. Nasıl diyeceksiniz; basit! % 21, çarpı 5, eşittir 105. Bu durumda gelecek seçimler için daha şimdiden % 5 avantajlı ve alacaklı duruma geçmiş bulunuyoruz. Ülkemize ve halkımıza hayırlı olsun!..

Oldu mu? Duruma bağlı: Bana göre olmadı ama böyle bir açıklamayı yeterli bulacak CHP'li sayısı hiç de azımsanamaz; en azından CHP'nin MKYK üyeleri bundan hoşnutluk duyacaklardır.

I-ıh, bu da olmadı; şöyle daha esprili, duyanı şoka uğratacak bir gerekçe duymak ister sayın halkımız bu gibi durumlarda...

Meselâ, meselâ?..

-Değerli arkadaşlarım; sevinçle müjdelemek isterim ki, bu seçim, sonuçları itibariyle yapılmamış hükmündedir, çünkü beş dakika evvel yüce Anayasa Mahkememize partimiz adına bir başvuruda bulunarak seçim sonuçlarının yürütülmesinin iptalini istemiş bulunmaktayım. Niçin diyeeceksiniz; izah ediyorum: Biiir- Seçmenlerimizin çoğunluğu tatil yörelerinde, yaylalarda ve tarlalarda idi. Seçimin göz göre göre temmuz ortasına alınması, iktidarın bir bednamlığıdır. İkiii- Seçim sandıklarının bulunduğu binalara bir kısım halkımız hücum ederek kapı önlerini ve koridorları işgal ettiklerinden sayın vatandaşlarımız oy kullanmakta sıkıntı çekmişler ve böylece seçim güvenliğine gölge düşmüştür. Üüüç- Seçimlerin başlama saatinde farklı uygulamalara gidilmesi, Anayasa'nın eşitlik ilkesini açıkça zedelemiştir. Dööört- Ã□ok sıkıldım. Beeş- Yerim çok dar! Altıı- Ooo, sizden çok var!..

Bu da olmadı değil mi? Haklısınız!

Geriye bir ihtimâl kalıyor; öyle bir ihtimâl ki, CHP'nin seçim başarısızlığını unutturacak, kırgın ve bezgin CHP'lilere, sanki anasından yeni doğmuş gibi taze bir ümit bahşedecek o tek ihtimâl.

Üstelik esprili mi esprili; öyle bir espri ki ertesi gün bütün dünya gazeteleri, televizyonları Baykal'ı ve CHP'yi konuşacaklar; moda tabirle "ortalık yıkılacak!"

Şu:

-Değerli basın mensupları, aziz milletim, sevgili CHP'li dostlarım.

Şairin biri, "neler ister bu gönül, söylesem şikâyet olur" demiş. Ben de daha iyisini isterdim ama olmadı. 1946'dan beri her seçimde çaka çaka gözü dönen, yerlere serilen şu tarihî partiye bir seçim zaferi kazandırmak için elimden geleni yaptım. Olmadı. Şu ana kadar bu işin ancak benimle gerçekleşebileceğini düşünmüştüm; yanılmışım. Başarılı olamadık, seçimlerden önce ve seçim sürecinde bir dizi yanlışlıklar yaptık. Özellikle Cumhurbaşkanlığı seçimlerini mahkemeye götürmemiz, hemen ardından 'doğru dürüst karar vermezseniz Türkiye karışır ha!' diye mahkemeyi tehdit etmem, ardından askerlerin gece muhtırası yayınlaması hata idi. Tabii haliyle kendini yıpratan bir iktidarı kendi elimizle tarihî bir seçim zaferine taşıdık. Bize bağlanan sol ümitleri de hüsrana uğrattık. Bütün samimiyetimle itiraf ederim ki Türkiye'de gerçek bir sol hareketin kurumlaşmamasında birinci sebep ben ve siyaset anlayışımdır. Bu dakikadan sonra CHP genel başkanlığı görevinden, milletvekilliğinden ve hatta siyasetten çekiliyorum. Artık torunlarımla ilgilenecek ve hatıralarımı kaleme alacağım.

Oldu mu?

Hmm, bakıyorum pek bir hoşunuza gitti bu açıklama ama havanızı alacağınızı tahmin etmekteyim. Bana göre Sayın Baykal yine bir gerekçe bularak seçimlerde nasıl başarılı olduklarını halkımıza izah edecektir efendim. Bakalım yanılacak mıyım?

Seçimin kaybedenleri

Her yarışın bir de kaybeden tarafı vardır fakat kamuoyu ilk nazarda hep kazananlarla ilgilenir. Öyleyse biz dikkatlerimizi kaybedenlere yöneltelim evvelâ.

CHP İLE DSP'NİN HİKÃ□YESİ SİZE HANGİ FIKRAYI HATIRLATIYOR?

CHP kaybetti, kaybedeceğini aklı başında bazı CHP'liler hariç herkes görüyordu; fakat ülkemizde önde gelen bazı siyaset adamlarının rasyonel düşünceden ne kadar uzaklarda hesap yaptığını sayın Baykal bir kere daha gösterdi. En büyük yanılgısı, seçimden önce DSP ile işbirliği yaparak birleşik sol cephe taktiğini kurmasıydı. Bu taktik sadece DSP'nin işine yaradı. DSP, 2002 seçimlerinde Türkiye çapında 384 bin oy almıştı ve bu haliyle seçimlere girmiş olsa, o rakamı bile tutturabileceği şüpheliydi. Buna rağmen DSP, sol gazetelerin de büyük baskısıyla adaylarını CHP listesine sokarak 13 vekilini Meclis'e sokmayı başardı. Buna mukabil CHP 2002'deki 178 vekil sayısını 112'ye düşürdü; bu sayıdan DSP kökenli vekiller çıktığı takdirde CHP'nin gerçek vekil sayısı 99 görünüyor. Bu durumda CHP, 22 Temmuz seçimlerinin en büyük mağlubudur, DSP ise en kârlısı!

MAHVEDEN BİRLEŞME!

Demokrat Parti'nin başına gelenler bir başka ibretlik manzaradır. 2002 seçimlerine DYP adıyla giren Demokrat Parti 3 milyon oyla yüzde 9,54'lük bir başarıya ulaşmış, aynı tarihte ANAP 1 milyon 618 bin oyla yüzde 5'lerde kalmıştı. Seçim öncesinde "merkez sağda birleşme" adıyla tasarlanan harekât büyük bir fiyaskoyla sonuçlandı. Bu fiyaskonun iki merhalesi var: İlkinde "birleşme" batağa girdi. DYP kendini feshederek DP adını aldı ve seçime ANAP'sız girmek zorunda kaldı ve 2002'deki oylarını yarı yarıya kaybederek ancak yüzde 5,4 oranına ulaşabildi. ANAP ise seçimlere hiç giremedi. Bu iki partinin soluğunu kesen hadise, herkesin bildiği gibi 27 Nisan 2007 tarihinde Meclis'e gitmek yerine cumhurbaşkanlığı seçimlerini engelleme taktiğinde ısrar etmeleriydi. ANAP ve DYP'nin oy tabanı bu siyaseti doğru bulmadığını seçimdeki tercihiyle göstererek "merkez sağ" diye bir şey kalmadığını ilan etti. DP Genel Başkanı Mehmet Ağar'ın son üç ay içinde yaptığı en olumlu ve anlamlı davranış ise 22 Temmuz akşamı saat 20 sularında genel başkanlıktan istifasıydı.

SAADET PARTİSİ HÃ, LÃ,   MES'UD MUDUR?

Bir başka seçim mağlubu Saadet Partisi oldu; 2002'de yüzde 2,5'a tekabül eden 785 bin küsurluk oy miktarını beş sene içinde 817 bin küsura yükseltmiş olmasına rağmen (sadece 30 bin seçmen artırabildi), oy oranını 2,33'e düşürerek varlık sebebini tartışma zeminine getirdi. SP'nin seçim öncesindeki tek stratejisi iktidar partisini gafletten ihanete kadar genişleyen bir yelpazede suçlamaktan ibaret kaldı. AK Parti'yi kendi bünyesinden çıkaran bir siyaset geleneğinin ana üssü olarak Saadet Partisi'nin bu derece marjinal rakamlara çakılması, bir

başka bakış açısıyla bu partinin manevi lideri Necmettin Erbakan'ın siyaseten tükenişi anlamına gelir ve bana göre bu dramatik sonucu hazırlayan en önemli sebeplerden biri, Sayın Erbakan'ın seçimlerden önce Ulusalcılığı ile bilinen gazeteci ve televizyoncularla ağız birliği yaparak eski parti mensuplarını çekiştirmesi olmuştur.

LDP: KALESİ OLMAYAN BAYRAK

Liberal Demokrat Parti'nin durumu da dikkat çekici görünüyor; 2002'deki 89 bin civarındaki oy miktarı, 36 bine kadar inen bu partinin durumu, Türkiye'de liberal fikriyatın artık başka odaklarca temsil edildiğini gösteriyor; elbette bu hızlı düşüşte Besim Tibuk'un siyasetten çekilmesinin payı da ihmal edilmemeli.

SOL YANIMDA YARAM VAR; TABİBE GÖNDER BENİ!

CHP ve DSP'ye göre daha yüksek dozajda sol fikriyatı temsil eden ÖDP, TKP, EMEP gibi partiler, programdan ziyade inanca dayalı yapılarıyla varlıklarını korumakta (160 bin civarı) fakat seçmen tarafından inandırıcı bulunmamaktalar; onları kaybedenler arasında saymak bir mânâda haksızlık, çünkü partiden çok fikir kulübü gibi algılanmaktalar.

GENÃ□ PARTİ: BAYRAÄ□I OLMAYAN KALE

Genç Parti'nin düşüşü dramatik sayılmaz, çünkü bekleniyordu. Bu yüzden yüzde 7 küsurdan 3'e inen oy oranı, kendi içinde başarılı bile sayılabilir zira GP, tek başına aldığı oyla, neredeyse SP de dahil sair küçük partilerin toplamı kadar teveccüh görmüş durumda. Ne var ki bundan sonra hızlı bir tükenişe sürüklenmesi şaşırtıcı olmayacaktır.

İŞÃ□İ PARTİSİ: ÖLMEZ BU VATAN!

İşçi Partisi'nin durumunu yorumlamaya gerek yok aslında; İP, 160 bin civarındaki oyunu 127 bine indirerek Ulusalcı politikaların marjinal ölçekte bile tasvib görmediğini gösterdi. İşçi Partisi, ÖDP, TKP, EMEP ve diğerleri gibi bir inat partisidir ve genel başkanı var olduğu müddetçe bu sularda gezinip duracak; ama fikirleriyle Türkiye'ye yön verdiği avuntusu ile kendini teselli edecektir.

İKİ BENZEMEZİN BENZERLİÄ□İ

Benim açımdan çok şaşırtıcı seçim sonuçlarından biri Yaşar Nuri Öztürk'ün, CHP'den ayrıldıktan sonra kurduğu HYP'nin performansı oldu. Genel başkanının abartılı iddialarını tekzib edercesine bu parti Türkiye çapında 175 bin oy alarak küsurat partileri klasmanına girdi. Bu sonuca en çok genel başkanlarının şaşıracağını, ama kısa zamanda toparlanarak bu sonucu başka faktörlere hamledeceğini düşünüyorum. Neticede HYP, dindarlığı reddetmeyen ama Atatürkçü bir çizgide yorumlayan bir vücut dili gösteriyordu ve farklı perspektifin seçmenler tarafından daha fazla dikkat çekmesi beklenirdi; öyle olmadı. Bu noktada HYP'nin seçim performansını anlamlandıracak bir başka sonucu daha incelememiz gerekiyor;

Bağımsız Türkiye Partisi, üç aşağı beş yukarı devlet kontrolünde bir dindarlık ve milliyetçilik anlayışını (hatta buna tamamen yerli ve orjinal bir iktisadi doktrini de ilave etmeliyiz) savunmasına rağmen HYP genel başkanının entelektüel ve hatta laik dindarlık kavrayışını sayıca geride bırakmayı başardı ve 178 bin seçmenin desteğini aldı. Aradaki üç binlik fark, benim için AK Parti'nin tek başına yeniden iktidara gelmesi derecesinde manidar bir hadisedir. Manidardır, çünkü bu anlamı kavramak için HYP ve BTP genel başkanlarının şahsî ve fikrî profillerini yan yana koyarak değerlendirme yapmak gerekir.

'Büyük resim'de DTP de olmalı

DTP adına bağımsız seçilen vekillere yeni yasama döneminde samimiyetle başarılar dilerim. Terörü durdurmak, meseleleri daha soğukkanlı ele almak ve bölgede gitgide daha önem kazanan Amerikan faktörünü iyot gibi açıkta bırakmak için şartsız, önyargısız yeni bir başlangıca ihtiyaç var. İşte bu sayfa açılmıştır; halkın oyuna talib olarak Türkiye'nin Meclis'ine katılmaları, DTP'nin, oyunu meşru zemin ve kurallar içinde kabullendikleri mânâsında bir iyiniyet hamlesi olarak değerlendirilmeli.

DTP bu ülkenin gerçeği; onları uzaydan inmiş veya Meclis'e teröristlerin propaganda kolu gibi sızmış olduklarını düşünmek "milli irâde" dediğimiz kavrama peşinen saygısızlıktır. Meclis'te hüsnükabulle karşılanmaları, siyasi ve beşeri nezaketsizliğe uğratılmamaları gerekir. DTP vekillerinin nasıl bir hâlet-i ruhiye ile Meclis'e girdikleri hususunda biraz empati gerekiyor; onları, vekaletini aldıkları insanlarla, terör örgütünün talimatları arasında sıkıştırılmış bir heyet gibi değerlendirmek lazım. Hakikaten zor bir durumdur bu.

"Beraat-i zimmet asıldır" kaidesince her vekil gibi DTP'lilerin de Meclis'e Anayasa prensiplerine sadakat sözüyle geldikleri unutulmamalı; tabii bu gerçeği DTP'lilerin de daima hatırlamaları, siyasi centilmenliğin esasıdır. Anayasa'ya göre her vekil, bütün Türkiye'yi temsil etmekle görevlidir; bölge temsilcisi gibi tavır takınmak, DTP'yi toplum nazarında hızla marjinalleştirir ve sözlerinin kıymetini azaltır. DTP'nin şansı "bölge partisi" veya "etnik siyaset temsilcisi" rolünden hızla uzaklaşarak diğerleri gibi Türkiye'nin partisi psikolojisini bürünmesidir. Bu yol tercih edilirse açıktır ki, Türkiye, -moda tabirle- büyük bir sinerji ortaya koyar.

Bunu yapabilirler mi? "Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir" sözüne kulak asacak isek DTP'lilerin Meclis'te her an beklenilmeyen bir tavır göstererek bölge siyaseti yürütmeyi tercih edeceklerini tahmin edebiliriz; üstelik bu tutum -bazılarının hesabına göre- kendilerine öteden beri sempatiyle bakan Batılı kamuoyunun dikkat ve desteğini celbedecek ve çatışma meraklısı aşırıların gönlünü hoş tutacaktır: Basit, belki verimli ama çok tehlikeli bir yol; üstelik bu yolun bir yere çıkmadığı kerrât ile görüldü. Müşkül ve göğüslenmesi güç olanı, DTP'nin büyük resmin çerçevesine girerek politik mücadele sürdürmesi olacaktır ve temenni edilen budur; böyle bir tutum iç kamuoyunda DTP'ye duyulan güvensizliği hızla silecek ve

Türkiye'nin iç huzuruna büyük bir katkı sağlayacaktır. Bu arada PKK unsurlarını kullanarak Türkiye'ye karşı siyasi ve psikolojik üstünlük kurmak isteyen ülke ve çevrelerin nasıl avadanlıksız kalacağını düşünmek bile güzel görünüyor.

DTP önemli bir yol ayrımının ucunda duruyor şu an; o yol ayrımında DTP'ye yardımcı olmak, güven vermek ve büyük çerçevenin içine katılmalarını sağlamak için usul ve nezaket hatası yapmamak gerekiyor. DTP'nin Meclis'te grupla temsil edilmesi büyük bir avantajdır; bu avantaj pek kolayca heba edilebilir ama değerlendirmek emek ve siyaset gerektirir. Zorluk iki noktada düğümlenecek; evvela DTP'nin terörü dışlayıp ayıplayarak tamamen sivil ve demokratik bir mücadele yolunu seçmesi, ikincisi ise DTP'nin bundan önceki alışıldık kavgacı ve uzlaşmaz tutumundan beslenen şahin çevrelerin hayal kırıklığını izâle etmek.

DTP'den, çok açık ve berrak bir tavır bekleriz; "uzlaşmacı, işbirlikçi, vs." gibi suçlamalara aldırış etmeden Türkiye'nin tarihinde yeni bir sayfa açarak iç barışın çimentosu olmak; dış politikada Türkiye'nin elini güçlendirmek, kaynak israfına son vermek. Bunu yapabilirlerse Cumhuriyet'e en büyük katkıyı gerçekleştirmiş olurlar. O zaman bugün büyük mesele gibi görünen pek çok pürüzün nasıl hızla ortadan kalktığını -biraz da- hayretle görürüz. Haydi, gelin şu büyük ve güzel resimde birlikte gülümseyelim yahu!..

Artvin rampalarında bir minibüs dolusu şairle üç gün

Bir insanın adı "Şair düşmanı"na çıkarsa, ömrünün geri kalan kısmını huzur içinde geçirmesine engel olacak mühim bir aksaklık söz konusu olmaz; fakat o ömrün üç-dört gününde bir minibüs dolusu şairle bir arada olmak gibi bir durum mevzubahis ise durum ciddi demektir.

Yukardaki uzun cümle, önceki hafta içinde bulunduğum durumu anlatmaya kâfi gelecektir. Önce dekoru tasvir ederek işe başlamalıyım: Artvin Valiliği, neredeyse bir sene evvelinden çok ilginç bir proje başlatarak, mahalli edebiyatı teşvik eden bir yarışma tasarladı. Bu proje, önce Artvinliler olmak üzere herhangi bir şekilde ömrünün bir kısmını Artvin'le kesiştirenlerin Artvin hakkındaki duygu ve fikirlerini kâğıda geçirmesinden ibaretti kısaca. Artvin'den Gurbete Mektuplar, Gurbetten Artvin'e Mektuplar, Eski Artvin'de Hayat, Artvin Hatıraları, Nasıl bir Artvin'de Yaşamak İstersiniz, Artvin Şiirleri ve "Artvin'den Hayat, İnsan ve Tabiat Manzaraları Fotoğraf Yarışması" gibi konulardan oluşan bu proje "Geçmişten Geleceğe Artvin" adını taşıyordu. Meselenin edebiyat faslında jüri üyesi olarak görevlendirildiğim bu yarışmanın ödül törenini tamamladıktan sonra misafirler için hazırlanan programa şöyle bir göz attığımda başıma gelecekleri hemen anladım ama iş işten geçmiş bulunuyordu; iki gün boyunca jüri üyeleri Artvin'in hırçın ama soluk kesici coğrafyasında insafsızca gezdirilecek, bir yerde doğru dürüst nefes almalarına imkân verilmeksizin hemen öteki gezi yerine hareket edilecek ve böylece Artvin hakkında esaslı bir fikir edinmeleri sağlanacaktı.

İtiraz faydasızdı ve o saatten sonra, "zaten Artvin'e ulaşana kadar yollarda telef olduk; bırakınız da birkaç gün yan gelip yatalım" yollu bir itiraz yanlış anlamalara sebebiyet verebilirdi. Daha da vahimi jüri üyeleri arasında endişe verici miktarda şair de bulunmaktaydı; netekim şair dostlarımız programa bakar bakmaz, "şâhâne, harikulâde, böyle gezi fırsatı bir daha ele geçmez" şeklinde aksi dermeyân edilemez fikirler ileri sürünce bize de "başa gelen çekilir" demek düştü.

En kötüsünü sona sakladım, çünkü yolculuğa başlarken -her nedense- şairlerin ekseriyette bulunduğu minibüse düşmüştüm.

Bilmem ki bir minibüs dolusu şairle Artvin'in hırçın ve engebeli yollarında iki gün boyunca seyahat etmenin nasıl bir şey olduğunu tahayyül edebilir misiniz? Anlatmaya çalışayım: Bir kere minibüste şiir haricinde konulardan bahsetmeye fiilen imkân bulunmuyordu; yolcuların en bitkin ve yorgun olduğu demlerde bile minibüsün içinde, "imge, imlegem, poetika, yalın şiir, simgenin imgelemsel ve diyalektik tekilliği" filan gibi asla anlamadığım kavramlar uçuşuyor, sair zamanlarda ya yüksek sesle şiir okunuyor veya herhangi bir şiir konusunda tartışma yapılıyordu. Tartışma deyip geçtiğime aldanmamalısınız; fikir ayrılıkları zaman zaman sonu kanlı biteceği zannedilen gerginliklere yol açar gibi görünürken, birkaç dakika sonra şairlerin sarım-gülüm havalarında yeniden, "şiir hayatın neresinde durur?" gibi anlamlı sohbetlere kapılıp gittiklerine şahit oluyorduk.

Ah bu şairler; ne onlarla, ne de onlarsız olmuyor!

Bu arada gezi programı haşin ve bükülmez bir disiplinin gizli denetiminde olanca gaddarlığı ile sürüp gitmekte ve her durak yerinde biz jüri üyeleri, her ekleminden aynı tonda sesler çıkararak kemiklerimizi yeniden bir araya getirmeye çabalamaktaydık. Yalnız bir noktada hakkı teslim etmezsek nimete küfrân etmiş olurum; yemek molaları ayrıca ele alınması gereken birer kaside güzelliğinde cereyan ediyordu; nitekim mütekaid şair dostlarımdan Doç. Dr. Turan Karataş, bundan yıllarca önce Kore'ye vatani hizmetini ifaya giden bir Gaziantepli askerin ağzından naklettiği bir nükte ile durumu çerçeveledi. Antepli asker, yolculuklarını şöyle anlatmıştı:

-Bir otobusa bindıh, az gettıh bir yemeh yedıh; sonra yeniden gettih gettih bir gemiye bindıh; bir yemeh yedıh, az gettih getmedıh, bir yemeh daha yedıh...

Halimiz üç aşağı beş yukarı böyleydi; seyahat esnasındaki halimiz Romalı kölelere benziyordu; yemek esnasında ise Romalı senatörler gibiydik; üstelik etrafımız şair kaynıyordu! Ve şairler, dünyanın her yerindeki benzerleri gibi şiir soluyor, şiir yudumluyor, şiir düşünüyor ve etraflarında gördükleri her şeyi, "acaba bunu nasıl mısralaştırabilirim" endişesiyle bakıyorlardı. Bu şairlerin arasında benim müseccel şair düşmanlığımı en iyi takdir eden sevgili Ali Akbaş ağabeyim, bizimle aynı minibüsteki şair Abdülkadir Budak'ı, gıyâbında şöyle tasvir etmişti meselâ:

-Adamın derisinin içinde şiir kıpraşıyor; dışarı çıkmak için birbirleriyle boğuşuyor, mücadele ediyorlar sanki!

Aynen öyleydi vallahi; zaten benim şairlerden tırsmam görünmeyeni hemen sezip farkedebilen, burunlarının önündekini ise yıllarca görmemekte inad eden garip bir yaradılışa sahip olmalarından kaynaklanıyor. Şiir hakkında konuşurken yer, zaman ve mekân duygularını iptal etmelerini ise daha ürkütücü bulduğumu belirtmek isterim; meselâ şair Ömer Erdem, ödül töreni esnasında -yine bir başka şair- Beşir Ayvazoğlu'nun beş dakika ile sınırlı tuttuğu konuşmasına başlarken, "Beni beş dakika kesmez, ille de ikinci tur isterim" diyerek, salondaki Artvinlileri yarı baygınlık derecesine getirecek kadar ürkütmeyi başarmış bir konuşmacı olarak şiir tarihine geçti.

Artvin'in bitmek bilmeyen rampalarında tükettiğimiz o güzel üç günün hikâyesi anlatmakla bitmez. En iyisi sözü şükranla tamamlayalım: "Geçmişten Geleceğe Artvin" projesi ile taşra edebiyatına yeni bir soluk imkânı getiren Artvin Valisi Sayın Cengiz Aydoğdu'ya, misafirperver Emniyet Müdürü Sayın Necmettin Emre'ye, o meşakkatli günler boyunca bizlerle her cevre katlanan mihmandarlarımız Musa, Yılmaz ve Mustafa Beylere gösterdikleri anlayış ve dostluktan ötürü şükran borçluyuz. Şair dostlarıma ise ayrıca teşekküre hâcet görmedim; çünkü isimleriyle müsemmâ idiler.

Erkek!

Televizyondan veya radyodan bazı adamların sesini duymak bile bende bir hakarete uğramışlık hissi yaratıyor; isim vermek yakışık almaz: Televizyonlarda haddinden fazla boy gösteren şarkıcı, türkücü, program yapımcısı, spiker; magazin programlarında sesine ve yüzüne katlanmak zorunda kaldığımız insanlar, bazı yorumcular, gazeteciler, sosyologlar, uzmanlar, şunlar bunlar...

Mantığım şöyle çalışıyor; kendi evimde duymak istemediğim sesleri, görmek istemediğim görüntüleri reddetme hakkına sahibim; onlar, sesleriyle ve görüntüleriyle bile bu eve misafir olamazlar! Âmiyâne tabirle "illet" olduğumuz tiplerdir bunlar; vaktiyle şu veya bu şekilde varlıklarından haberdar olduğumuz günü hatırlamak istemeyeceğimiz kişiler. Böyleleriyle muhatap olacağıma oturur beşinci sınıf siyah-beyaz Yeşilçam filmi seyrederim daha iyi diye düşünürüm.

Anlatmak istediğim şey, sizlere "nefret edilecek kişiler" listesi imâ etmek değil, hakarete uğramışlık hissinin nasıl bir şey olduğunu izah edebilmek. Derler ya, "akrabalarınızı seçmek elinizde değildir ama arkadaşlarınızı seçebilirsiniz", öyle bir şey.

Liderler kusura bakmasınlar; seçim yaklaştıkça miting meydanlarında kalabalığı heyecana getirip hareketlendirmek için, çok bilmiş siyasi danışmanların öğütlediği replik ve mizansenler de bende hakarete uğramışlık hissi uyandırmaya başladı. Meselâ son günlerde

sıkça tekrarlanan şu "erkeklik" kavramı üzerinde duralım. Miting kürsülerinden erkeklik gösterisi yapmanın "halkımız" üzerinde olumlu bir tesir yapacağı tahmini bile beni çileden çıkarıyor çünkü ardında "Anadolu halkı merttir, yiğittir, erkekliğine toz kondurmaz" düşüncesi yatmakta. Bu fikir, resmen danışman mâmulâtı oryantalist bir bakışın ürünü gibime geliyor. Sanki miting meydanını dolduranlar, hangi liderin daha erkek olduğunu test etmeye gelmiş imtihan heyeti. 60 ayın 59'unda siyasetin erkeklikten çok akıl ve hesap olduğunu kabul edenlerin seçime bir ay kala erkeklik edebiyatına kalkışmasını, seçmeni küçümsemek diye algılıyorum; yanlış mıyım?

"Sen vaktiyle filancayı asmadın?", "Peki bunca zamandır iktidarsın, sen niye asmadın; paran yoksa al sana yağlı urgan, hediyemiz olsun" diyaloğu da, "mazot bir lira olacak, hamilelik üç aya indirilecek" cinsinden bir hafiflik, bir halkı küçümseme nümûnesi. "Yok daha neler" demeye kalmıyor, ertesi gün bakıyoruz ki "yağlı ip" motifi bütün gazete haberlerinde baş köşede.

Danışmanlar memnun olmalı, "ben demiştim başkanım; bu halk soyut düşünmeyi bilmez, ille de gözle görülür nesneler kullanmak lâzım; işte bakın fevkalâde netice aldık!"

Bravo; al sana bir sıkımlık diş macunu; istersen hemen kullan, istersen cebine koy bayram sabahına sakla diyesi geliyor insanın!

Tamam, miting meydanlarında dişe dokunur şey söylemek yerine, basit ve heyecan dozu yüksek, hatırda kalması kolay sözlerle liderler halkı küçümsüyorlar; peki, muhterem halkımız da küçümsendiğini düşünüyor mu acaba?

Bilmiyorum; muhterem halkımızın bu gibi basit ve heyecan verici lâfları alkışlamasını ölçü sayarsanız başka sonuçlara ulaşabilirsiniz. Bana göre halkımız mitinglere siyasi katılım maksadından ziyade eğlenmek, dedikodu malzemesi derlemek için gidiyor daha ziyade. Pahalı mağazaları alıcı değil de "görücü" sıfatıyla gezinenlere benziyorlar daha çok. Bizim gibi okur-yazar takımının öyle kolayca nüfûz edemediği bir pragmatizm anlayışları var. O yüzden miting konuşmalarının, il il dolaşarak "halkımıza hitab edeceğim" diye helâk olmanın daha şimdiden modası geçmiş bir propaganda tekniği haline geldiğini söyleyebilirim.

Galiba halkımız bugünlerde hiç eğlenmediği kadar eğleniyor; başka izahı yok!

Üstadın fendi, Çekirge'yi nasıl yendi?

-Beni çağırtmışsınız üstâdım; işimi bırakıp hemen geldim, emrediniz!

-Hoş geldin Çekirge; epeydir hasbıhâl edemedik. Sana soracağım bazı şeyler var. Kendimce bazı cevaplar buluyorum ama emin olamıyorum. Bakalım sen ne düşünüyorsun bu konularda?

-Aman hocam, beni şımartıyorsunuz. Ben kim, size fikir vermek kim, hâşâ!

-Oğlum, tevâzunun aşırısı kibire çıkar. Bu lâfları bırak da meseleye gelelim. Biliyorsun ABD birlikleri Irak'ı işgal edeli beridir, hudutlarımız dahilinde terör faaliyetleri arttı; uzun bir aradan sonra yeniden şehit cenâzeleri ile sarsılmaya başladık. Dikkatimi çeken nokta şu...

-Nedir efendim?

-Şu mayınlı eylemler meselesi. Kesin sayıdan haberim yok fakat terör hadiselerinin neredeyse onda dokuzu uzaktan patlatmalı mayınlarla gerçekleşiyor, öyle değil mi?

-Öyle görünüyor hocam!

-Şimdi ben cahil kafamla düşünüyorum ki, bu terör örgütü eskisi gibi güçlü olmadığı için adam toplamakta müşkilat çekiyor ve az sayıda adamla, Türkiye'ye en çok zayiat verdirecek bir eylem biçimini tercih ediyor...

-Aman Üstadım estağfurullah, cahillik ne demek?..

-Sözümü kesme oğlum, bırak lâfımı tamamlayayım: Şimdi bu mayın meselesiyle ilgili olarak bizimkiler de, stabilize yolların hemen asfaltlanması gerektiğini ileri sürmüşlerdi ve bu da akla yatkın bir fikirdi.

-Öyle görünüyor, evet..

-Geçenlerde bir yazı okudum. Bu yazıda ilginç ayrıntılardan bahsediliyor (G. Uras, 15 Haziran 2007, Milliyet). Diyor ki, bak aynen okuyorum: "Amerikalıların Irak'taki asker kayıplarının yüzde 70'i, yollara döşenen mayınlar yüzünden imiş. Bizde de mayınlar nedeniyle asker kayıpları artmaya başlayınca, acaba Amerikalılar mayınlara karşı ne tedbir alıyor diyerek bilgi aramaya başladım". Sonra devamında ABD ordusunun Irak'ta bizim Hummer diye bildiğimiz araçları kullandığını, ancak Hummer'ların kara mayınlarına karşı etkisiz olduğunun anlaşılması üzerine tek çare olarak mayına dayanıklı araba kullanmaya karar verdiklerini yazıyor.

-Dikkatle dinliyorum hocam...

-Bu yeni aracın adı MRAP imiş (Mine Resistant Ambush Protected Vehicle=pusuya ve mayına dayanıklı araçlar) fakat çok pahalıya çıkıyormuş bu araçlar. Tanesi 1 milyon dolar civarında imiş. Pentagon şimdi bu araçlardan önümüzdeki 18 ayda 7 bin 700 tane üretilmesi için bütçeye 8 milyar dolar konulmasına karar vermiş.

-Hmm, ilginç!

-Yazar diyor ki sonuçta: "Bunları, yollara döşenen mayınların ne kadar ciddi sorun teşkil ettiğini, Amerikalıların bu sorunu Irak bile çözmekte nasıl zorlandıklarını ve ne büyük harcamaları göze aldıklarını anlatmak için yazıyorum". Üç aşağı beş yukarı böyle diyor yazarımız, sen ne diyorsun?

-Ne diyeyim hocam; Irak'ta ABD birliklerinin başını ağrıtan derdin, bizim de başımızı ağrıtmaya başlamasını mânidar buluyorum desem, bu MRAP'ları üreten firmalar alınganlık göstermezler herhalde diye düşündüm. Netice itibariyle bir araç üretildiğinde pazar meselesini iyi hesaplamak lazımdır çünkü üretim arttıkça birim araç başına düşen mâliyet azalır diye bilinir genellikle...

-Çok fenâsın Çekirge; komplo teorisi kurmada üstüne yok doğrusu! Ne demek istiyorsun sen şimdi?...

-Ama üstâdım, siz de öyle düşünmemiş miydiniz?

-Ben bir şey söylemedim ki Çekirge, sadece sana bir köşe yazısından bazı satırlar okudum. Konuyu çarçabuk ABD'li silah firmalarının kâr ve pazar hırsına bağlayıveren sensin!..

-Aşk olsun üstadım, verdiğiniz bu dersi hiç unutmayacağım!

Ağır ol petroit!

Sözün aslı şöyle imiş: "Patriotism is the last refuge of a scaundrel". Samuel Johnson, bu sözü 7 Nisan 1775'te, herhalde bir konuşma esnasında irticâlen söylemiş; Türkçede "Vatanseverlik, alçakların son kalesidir" diye biliniyor.

Johnson'un çağdaşlarından bir düşünür, bu ünlü cümleyi yorumlarken, "burada vatanseverliğin olumlu anlamı yargılanmıyor; kötüye kullanılması eleştiriliyor" demiş; aslında bu izahı yapmasına gerek bile yoktu; söz son derece açık fakat "patriotism", yani vatanseverlik kavramı, içine aslında murad edilmeyenleri de sığdırabilen geniş bir ilticâ yeri. Kimse durup dururken bir "vatansever"in diline düşmek, hışmına uğramak istemez çünkü "patriot"ların muhaliflerine revâ gördüğü eleştirinin hafifi, işbirlikçi gafilden başlayıp vatan hainine kadar gider. Dünyanın en hazin savunması ise aslında vatanından hoşnud kimselerin, böylesi pis ithamlar karşısında ne kadar vatansever olduklarını isbat etmek için müdafaa pozisyonuna düşmeleridir.

Berbat bir duygudur; ucundan kenarından başına gelenler bilir: Birileri çıkıp sizi işbirlikçi, vatan hainleri ile düşüp kalkan, milli çıkarları umursamayan, rejim aleyhtarı, anayasa düşmanı, hatta ve hatta cumhuriyet muhalifi olmakla suçladığında öyle bir infiale kapılırsınız ki, kendinizi savunmak yerine "tamam be, sen öyle biliyorsan öyle olsun" demek geçer içinizden; diyemezsiniz. Necip Fâzıl merhumun, "Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya" mısraı işte bu hâleti anlatır.

Bu tür vatanseverliğin parolası, Fransız İhtilâli'nden beri değişmedi ve maalesef hâlâ işe yarıyor: "Vatan tehlikede!" Son günlerde bu mânâya gelen ürkütücü sinyallerinin hangi sıklık ve büyüklükte, kimler tarafından yayınlandığı dikkatinizden kaçmamış olsa gerektir; "Tehlikenin farkında mısınız?" diyorlardı hani! Vatanın tehlikede olması demek, hukuk,

nizam, prosedür, demokrasi, parlamento gibi işleri aksatıcı kavram ve kurumların devre dışı bırakılmasını mâzur gösterebilecek en etkili -ve tabii ki âcil- fiili durumdur: "Hainler vatanı parsel parsel satarken, düşmanla işbirliği yaparken, bizi can evinden vururken" bu gibi prosedürlere riayet etmek, onların mantığına göre düşmana hizmet etmekle aynı kapıya çıkar. İşin garibi, bu tırnak içindeki "vatansever" takımından gayrı bilcümle kurum ve kuruluşların derin bir gaflet içinde horuldayıp durmakta oluşlarıdır; artık gayret dayıya düşmüştür ve vatanseverler, kötü gidişata bir dur deme ihtiyacıyla duruma el koyarak ülkeyi gıdım gıdım kurtarmaya başlarlar.

Meşrutiyet meclisinde vaktiyle sıkı İttihatçı iken muhalif duruma düşen şaşkın ve düşkün siyasilerden biri bu durumu vaktiyle şöyle anlatmıştı: "Kalkın ey ehl-i vatan dediler; kalktık, sonra baktık ki yerimize oturmuşlar!"

Vatanın tehlikede olması demek, her vasıtanın meşru, her tedbirin haklı, her şenaat ve cürmün mâkul sayıldığı bir olağanüstülük şartlarına herkesin itaat etmesi demektir; komite lazımsa kurulur, suç örgütü gerekiyorsa teşkil edilir, para yoksa haraçla sızdırılır, icabında soygun yapılır, "vergi kesilir", racon konulur; böyle hallerde suç, suç olmaktan çıkar, "vatani hizmet" şekline bürünür. Dost-düşman listeleri yayınlanır, kanaat terörü estirilir!..

Mustafa Kemal Paşa'nın Milli Mücadele'de gösterdiği en önemli siyasi ve askeri başarı, olmuş armut gibi Anadolu içlerinde kendisine nihai bir kötek çekilmesini bekleyen Yunan Ordusu'nu safdışı bırakmaktan çok, önceleri gayet vatanperver bir maksatla teşkil edilmiş iken sonraları giderek çeteleşen, racon kesen, sorgusuz adam asan; Milli Mücadele'yi gönülden destekleyen ahaliye vergi üstüne vergi, angarya üstüne angarya salarak canından bezdiren o meşhur Kuvva-yı Milliye çetelerini tasfiye ederek yerini düzenli ordu, jandarma ve polis kuvvetiyle ikame etmek olmuştu.

Bilumum efelerin, kızanların, reislerin, kendilerince "yeniden milli mücadele" senaryosu yazarak kuvvacılığa soyunanların Milli Mücadele'de düzenli orduya geçiş sıkıntılarını şöyle iyice okumalarında fayda var; çünkü âkıbetleri orada ayan-beyan yazıyor.

Küçük parti dramı

-Partimizin başkanlık divanı toplantısını açıyorum arkadaşlar; yalnız görüyorum ki, arkadaşlardan çoğu burada yoklar; nerede oldukları konusunda genel sekreter arkadaşımızdan bir açıklama rica edebilir miyiz?

-Aman sayın genel başkanım, estağfurullah. Onur duyarım; efendim, malumunuz vechile arkadaşlar, 'genel başkan nasıl olsa vaktinde gelmez' düşüncesiyle parti binamızın alt katında yer alan kıraathanede birer çay içmeye gitmişlerdi... neredeyse gelirler inancındayım?

-İyi ama sayın genel sekreter, kanımca partimizde, minik bir ücret mukabilinde çay hizmetleri veriliyor. Bu arkadaşların parti çayı dururken başka birtakım çevrelerde çay içmeye kalkışmaları hoş görülemez!

-Sayın genel başkanım, söz alabilir miyim?

-Buyrun ne demek?

-Efendim yorulmayınız, ben işin aslını anlatayım; bildiğiniz gibi partiye çaycı olarak alınan arkadaşımız, genel idare kurulu üyesi bir arkadaşımızın yakınıdır. Öyle olduğu için arkasına güvenip doğru dürüst çay demlemiyor, arkadaşlar da ondan içmek yerine giriş katındaki kahveye takılıyorlar; mesele bundan ibarettir efendim.

-Yaa, çok ilginç doğrusu; bu acil meseleyi derhal ilk kurultayımızda gündemimize getirmeliyiz. Şimdi kahvedeki arkadaşları arayın, çaylarını da alıp toplantıya gelsinler.

-Emredersiniz sayın genel başkanım.

-Gündeme geçelim; nedir gündem sayın genel sekreter?

-Valla bilmem ki başkanım; siz ne derseniz odur?

-Ne demek yav şimdi bu; kocaman siyasi parti olmuşuz, iktidara yürüyoruz, seçimlerin eli kulağında, hâlâ gündemsiz toplantı mı yapıyoruz yani?

-Sayın genel başkanım söz alabilir miyim?

-Elbette buyrun, zaten demin de söz almıştınız Hüsmen Bey!

-Efendim kendinizi helak etmeyiniz, ben işin aslını anlatayım. Siz önceki başkanlık divanı toplantılarında daha gündemin ilk maddesi konuşulmadan tatlı tatlı Edremit'teki askerlik hatıralarınızı, öğretmen iken müfettişi nasıl kovaladığınızı... bir başka gün apartmandaki yangın tatbikatını nasıl yönettiğinizi filan anlatmıştınız ya?..

-Evet, hatırlıyorum, ne olmuş yani?

-Şimdi sayın genel sekreter de 'nasıl olsa genel başkanın hatıralarını dinliyoruz, gündem hazırlamaya gerek yok' diye düşündü; bize sordu; biz de münasiptir dedik. Mesele bundan ibarettir efendim.

-Hmm, anlaşıldı fakat yanlış anlaşılmış. Bir parti gündemsiz olmaz arkadaşlar; bu olay bir daha tekerrür etmesin!

-Tık tık tık!..

-Kim o, geliniz efendim; kahvedeki arkadaşlarımız da geldiler nihayet! Arkadaşlar lütfen bir daha girişteki kahveye takılmayalım; parti binasını terk etmeyelim. Ayıp oluyor. Şimdi gündemin ilk maddesini açıklıyorum. Arkadaşlar bugüne kadar birkaç miting yaptık,

biliyorsunuz. Vatandaştan tık gelmiyor efendim. Öööyle seyrediyorlar. Bu mitingleri gazetelerde haber haline getirecek, vatandaşın ilgisini cezbedecek birkaç atraksiyon numarası bulmamız gerekiyor...

-...

-Sayın genel başkanım söz alabilir miyim?

-Almasına alabilirsiniz de dikkat ediyorum, hep siz konuşuyorsunuz bugün Hüsmen Bey!

-Valla ben keyfimden konuşmuyorum sayın başkan. İstemiyorsanız istifa edip gideyim hemen...

-Alınmayınız yahu, ben şaka olsun diye söyledimdi, buyrun sizi dinliyoruz?

-Efendim kendinizi helak etmeyiniz; ben size işin kestirmesini söyleyim. Diyorum ki, şöyle eli yüzü düzgün, güzeelce iki şarkıcı türkücü filan bulup da getirtsek mitinge. Vatandaş bayılıyor efendim böyle şeylere!..

-Yaa, öyle mi; böyle parlak fikri olan başka arkadaşımız var mı?

-Efendim, arkadaşımız şeyedince benim de aklıma şey geldi: Sayın başkanım geçen gün trende gidiyordum vagonun içinde. Arkadaşın biri yüksek sesle "anaaa dansöze bak, sağ tarafta" diye bağırınca hemen herkes sağ taraftaki pencerelere üşüşüverdi.

-Eee, konuyla alâkası?

-Dansöz getirelim efendim, bu milletin ilacı dansöz; emir buyurursanız benim bir organizatör arkadaşım var, ucuza getirebiliriz!

-Arkadaşlar, değerli dostlarım, iyi niyetinizi anlıyorum ama şarkıcıymış, dansözmüş, bunlar partimizin imajını lekeler; olmaz! Daha ciddi teklifler beklerim sizden...

-Sayın genel başkanım, söz alabilir miyim?

-Yine mi sen Hüsmen; al hadi, al sana söz!

-Sayın başkanım, arkadaşların çoğu, 'nasıl olsa seçimde alacağımız oy, binde iki buçuk; onun için kendimizi yormaya değmez' diye düşünüyorlar. Dikkat buyrulduysa partiye de başkanlık divanı mensuplarından başka kimse gelmiyor zaten! Mesele bundan ibarettir efendim.

-Ã□ok üzüldüm arkadaşlar; biz aziz vatanı kurtarmak, yeniden bir milli mücadele ortamına getirmek için didinirken demek bazılarımız böyle düşünüyor; çok yazık, çok yazık!

-Efendim bir fikrim var!

-...

-Evet şarkıcı, dansöz olmaz ama illüzyon olur pekâlâ. Sihirbaz getirelim. Millet toplanınca da siz çıkar nutuk atarsınız!

-Nutuk atmak mı- Ona konuşma yapmak denir efendim, önce politik tabirleri öğrenmemiz lazım galiba?

-...!

-Yok beyler yok; bu böyle olmayacak; en iyisi şeytan diyor ki, kapat partiyi, kahve haline getir. Politikayı da bırak. Ne hali varsa görsün bu millet!

-Efendim söz alabilir miyim?

-Seni vurmadan önce bari son sözlerini söyle Hüsmen!

-Bu harikulade bir fikir efendim. Zaten arkadaşlar siz gittikten sonra dolaplardan tavlaları, okey tahtalarını çıkarıp iddialı turnuvalar düzenliyorlar. Şöyle yapalım efendim; salon kısmı kahve olsun; genel başkanlık odasını ise mutfak haline getirip tost, kızarmış patates filan yaptıralım.

-Oldu olacak kahvenin adını da siyasal kültür kıraathanesi yapalım; nasıl?

-Süper fikir efendim; mesele de budur kanımca!

Uzaydan bile görünen seçim otobüsleri

Uzaylılardan bir mektup daha geldi; anlayamayacağınız bölümleri kısaltıp imlâsını düzelterek yayınlıyorum.

Türkiye üzerinde yaptığımız uzay taramalarında sıra dışı bir hareketlilik göze çarpıyor. Kaportalarına çeşitli resimler yapıştırılmış araçlar, az gelişmiş ses cihazlarıyla bangır bangır askerî marşlar ve cenk türkülerine benzeyen müzikler yayınlayıp çocukça sloganlar haykırarak anlamsız bir şekilde şehir içi yollarda fink atıyorlar. Biz bu hareketliliği önce, Türkiye'nin Güneydoğu'daki komşusuna askerî harekât için hazırlık yapmasına yorduk; ama anlamsız görünüyordu. Meğer seçim propagandası Türkiye'de böyle yapılıyormuş. Bunun üzerine konuyla ilgilendik; kozmik hukuk ve evrensel politika uzmanımıza parti liderlerinin konuşmalarını analiz ettirdik; "düşük IQ derecesinde ikna edici" raporu verdiler; ama raporun sonunda şöyle bir not koymuşlardı: Türkler elbette genetik açıdan düşük IQ özelliği göstermezler; fakat zekâ seviyeleri, algı ile karar arasında henüz mahiyeti bilinmeyen şaşırtıcı değişikliklere uğradığından öngörülemez nitelikler gösterir". Gemi komutanı, "Ne demek lan bu; kırk yıllık gemi kaptanıyım, böyle saçmalık görmedim" diye kızdı. Uzmanlar ise, "Teorik

açıdan tarifi pek mümkün olmuyor, seçimden sonra ne demek istediğimizi daha iyi anlarsınız" diye cevap verdiler.

...

Türklerin yüksek mahkemesi, son iki buçuk ayda, uzaydan bakıldığında bile kozmik mantığı contalarından hava kaçırmaya zorlayan ilginç kararlar alıyor; önceleri sudan bir itiraz gerekçesini ciddiye alarak kaotik akıl ürünü bir karar ürettiler; iki ay sonra ise daha makul gerekçelere dayanan bir itirazı reddederek ilk kararlarının tutarlılığını tartışma konusu haline getirdiler. Evrensel tarih uzmanı arkadaşımız bu çelişkiyi normal karşılamak gerektiğini belirterek şöyle söyledi: "Türklerin anayasa kavramından anladığı şey, diğer dünyalılardan farklıdır; onlar meselâ 1960 yılında mevcut iktidarın anayasayı ihlâl ettiğini söyleyip sorumlularını cezalandırırken ihlâl edildiği ileri sürülen anayasayı da ortadan kaldırmışlardı!" dedi. Birbirimizin yüzüne bakıp, "Ne demek şimdi bu!" diye arkadaşımızın espri yapıp yapmadığını anlamaya çalışırken o, "Türkler galiba anayasayı nâmus dedikleri kavram gibi algılıyorlar" diye ekledikten sonra; "Nâmuslarına neyin ne kadar dokunduğu konusunda herkes şahsi kriterler kullanır Türkiye'de" dedi. Yine bir şey anlamadık!

...

Uzay aracımızın hipernükleer reaktörü dâhil, bütün sistemler birdenbire garip davranmaya başladığı için merkez gezegendeki yöneticilerimiz, Türkiye üzerinde yoğunlaşmamızı ve Ortadoğu bölgesinde fazla kalmamızı istemiyor. Birkaç saat sonra kutup bölgesine geçerek Rusların ne fırıldaklar çevirdiğini araştırmaya başlayacağız; ama gitmeden bir not daha eklemek istiyorum: Türklerin öteden beri kullandığı, geleneksel "dış düşman" kavramı anlamsız hale geldi çünkü dünyanın süper gücü ABD ile "'ister-istemez" sınır komşusu oluverdi Türkiye. Bu durum, ülkede seçilmişler kadar atama ile gelen bürokratik iktidarın da ezberini bozdu. ABD ile aşırı yakınlık, Türkiye'de temel kurumları şaşkınlığa düşürdü. Çok komşulu Türkiye rahat yönetilebilir bir ülkeydi. Şimdi Türkiye'nin sadece bir komşusu var ve Türkler ABD ile ilişkilerini düzenlemekte büyük güçlük çekiyorlar. Çeşitli sıkıntıların "Kuzey Irak'a harekât" adı altında ifade edilmesi, bu kararsızlığı yansıtıyor ve bugüne kadar Türkiye'de askerî vesayet rejiminin avantajlarından yararlanan ordu, bu yüzden birdenbire stratejik ve taktik beklentilerinin ABD tarafından engellendiğini fark edince depresif davranışlar sergilemeye başladı.

Şu son tahlilden siz bir şey anladınız mı bilmem; galiba uzaylı da olsa bunlar da birer insan olmalı; saçmalık!

Adalet, 2 Temmuz dosyasını yeniden açmalıdır

2 Temmuz hadiseleri Sivaslıların unutmak istediği acı ve feci bir günü temsil ediyor. Bu cümledeki "unutmak" sözü, "üstünü örtelim, külleyelim, suçluluğumuz kaybolup gitsin" mânâsında bir suçluluk psikolojisini aksettirmiyor; bu niyet, yıllardan beri sürdürülen "Madımak'ta yakılan canlar" edebiyatı karşısında, meseleyi vuzuha kavuşturabilmek için hiçbir şey yapamamanın, buna mukabil feci bir töhmet altında kalmışlığın sıkıntısını aksettiriyor.

Niçin "hiçbir şey yapılamıyor"; izah edelim. 2 Temmuz hadiselerinin davası yargıda görüldü. Otuz küsur kişi, üstelik ağır cezalarla mahkûm edildi. Dosya kapandı gibi görünüyor ama mesele asla kapanmadı. Son birkaç yılda "Madımak Oteli müze olsun" dileği, kimilerince entellektüel bir hoşluk olarak olur olmaz yerde tekrarlanmaya başlandı. Karşıdan bakılınca akıllı ve insanî bir istek gibi görünen bu talep, 2 Temmuz 1993'te Sivas'ta sahneye konulan facianın her gün hatırlatılmasından ve gündemde kalmasından başka bir şeye yaramayacaktır ve bu talep hiç de iyi bir fikir değildir.

O gün akşamüstü oteldeki yangında hayatını kaybeden otuzüç kişinin acı hatırası, meseleye doğru bakmayı engelliyor. Hadiseleri hazırlayan uzun, üstelik hayli uzun bir süreci görmezden gelerek sadece sonuçtan bahsetmek, bir sinema filmini final sahnesiyle değerlendirmeye benziyor. Netice, tek cümleden ibaret ve feci bir anlam taşıyor: Sivas'ta 33 kişi bir otele kapatılarak diri diri yakıldı! Aradan geçen 14 seneden sonra herkes bu cümleyi hatırlıyor ve bu cümlenin anlamı üzerine kendince fikir yürütüyor. Sivaslıların hatırlamak istemediği, reddettiği fikir de budur. Bu cümlenin yerli yersiz lüzumundan fazla tekrarlanması ise, genellikle belirli bir ard fikire dayandırıldığı için hayra hizmet etmiyor. "Temmuz'da yakılan canlar" sözünün her tekrarıyla bilerek veya bilmeyerek -lâ teşbih- Kerbelâ benzeri bir trajedinin giderek destanlaştırılması maksadına hizmet edilmektedir.

Kestirmeden şöyle ifade edebiliriz belki: 2 Temmuz hadiseleri, pek basit ve sıradan asayiş tedbirleri ile, her sene onlarcasına şahit olduğumuz sıradan bir festival faaliyeti gibi patırtı çıkmaksızın, gönül hoşnudluğu ile neticelendirilebilirdi; bu hususta büyük bir ihmâl söz konusudur ve bu ihmâl, neredeyse on sene süren duruşmalar esnasında lâyıkıyla ele alınmamıştır. Bu duruşmaların neticesinde davalılar kadar davacılar da adaletin yeterince tecelli etmediğini düşünmektedirler. 2 Temmuz davası ile ilgili yargı süreci, kamu vicdanını rahatlatmamıştır ve bu yaygın tatminsizlik hissi, 2 Temmuz hadiselerinin görünenden daha fazla detay taşıdığını bizlere imâ etmektedir.

Nedir bu detaylar?

1- Sivaslılar, misafirlerine kötü davranmakla şöhret yapmış bir topluluk değildir; Anadolu'nun her yerinde misafir hukuku neyse, Sivas'ta da aynıdır. Beğenmediği misafirlerini bir otelde

sıkıştırıp öldürmek gibi aşağılık bir davranış ne Sivas'ta, ne Anadolu'nun bir başka yerinde görülmüş, duyulmuş bir şenaat olamaz.

2- Sivas'ta halk arasında köklü bir düşmanlığı besleyip büyütecek derecede yaygın, patlamaya hazır bir Alevi-Sünni gerginliğini devam ettiren kültürel, dinî veya etnik bir damar yoktur. 2 Temmuz hadiseleri de bir Alevi-Sünni çatışması değildi esasen. Nitekim 2 Temmuz gününün öncesinde ve sonrasında şehrin bir başka yerinde Alevi-Sünni gerginliği yaşanmadı.

3- Bu hadiseleri besleyen esas unsur, 2 Temmuz Cuma günü öğle saatlerinde toplanarak akşamın 20.30'una kadar her ne hikmetse bir türlü dağıtılamayan ve her türlü aşırılıkta bulunmalarına göz göre göre izin verilen siz bilemediniz 200 kişilik bir topluluktur. Bu topluluk içinde -belki yarısından fazla miktarda- Sivaslı'nın bulunmuş olması, bu topluluğu kamufle etmek bakımından fevkalade talihsiz olmuştur. Görgü şahitleri, topluluğun dağılma eğilimi gösterdiği anlarda bile birileri tarafından teşvik edilerek yeniden toparlanmaya kışkırtıldığını anlatıyor.

4- Ã□oğu Alevi inancına mensup şair, yazar ve sanatçılar, o gün Madımak Oteli'nde benim görgüme göre öğleden sonra saat 14 civarından başlamak üzere facia saatine kadar, neredeyse altı saat tutulmuşlardır. Bu altı saat esnasında içerdeki kişilerin devrin Başbakan Yardımcısı olmak üzere etkili devlet ve hükümet büyükleriyle telefonda konuştukları da biliniyor. Bu uzun süre zarfında oteldeki kişilerin bir başka yere nakledilmeleri işten bile değildi. Kaldı ki otel önünde bağırıp çağıran birkaç yüz kişilik topluluğun polis marifetiyle dağıtılması çok daha kolay bir tedbirdi. Bu uzun saatler boyunca bu iki basit tedbire gidilmemesi, hâlâ büyük bir soru işareti olarak duruyor.

5- Faciadan sonra yapılan soruşturmalarda şehrin belediye reisi evvela zanlılar arasında gösterilerek itham edilmiş (bilahire aklandı) ama başta güvenlik olmak üzere şehrin nerdeyse her şeyinden sorumlu Vali hakkında dava açılmasına lüzum görülmemiştir. Bu kişinin hadisedeki ihmâl hissesi, hâlâ bir yargı kararına bağlanabilmiş değildir.

6- Bu olay, sadece Sivas ve Sivaslılardan oluşan bir zanlı kadrosundan yola çıkarılarak aydınlatılabilecek basitlikten uzaktır; nitekim böyle bir bakış açısıyla iddianame düzenlendiği için davada sadece mahalli sanıklar yargılanmış ve çoğu mahkûm edilmiş olmasına rağmen kamu vicdanı hâlâ yatışmamıştır.

Bu noktadan sonra yapılması gereken şey, Madımak Oteli'ni müze haline getirerek -dışardan bakılınca- "işte Sünnilerin Alevileri yaktığı yer" diye işaretlemek değil, gerekirse Avrupa Birliği'nin adlî mekanizmalarını da devreye sokarak yeni, etraflı ve ciddi bir soruşturma açmak olmalıdır. Radikal Gazetesi'nde 2 Temmuz 2007 tarihinde yayımlanan bir haber (*), bu yöndeki ümitleri artırıyor. Habere göre, hadisede mağdur durumundaki bir ailenin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne açtığı dava kabul edilmiş bulunuyor. Bu noktadan sonra

Türkiye'de adalet mekanizmasının da harekete geçerek kanlı 2 Temmuz olaylarının bütün boyutlarıyla ortaya çıkması için güçlü bir irade sergilemesini bekliyoruz.

Türkiye bu büyük ayıbını adalet ve hakikatin güçlü ışığı altına tutarak çözmeli, hadisenin gerçek faillerini ortaya çıkarmalıdır; bu yapılmadığı müddetçe 2 Temmuz tarihi, bir fitne sembolü olarak Türkiye'nin iç huzurunu ve kardeşliğini tehdide devam edecektir.

(*) http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=225771

Cevap beklemeyen sorular

Aşağıdaki sorular, sadece bir nevi zihin idmanı olsun kastıyla, uzun uzadıya düşünmeden, çalakalem sıraladığım istifhamlardan ibaret. Bu sorulara verebileceğiniz muhtemel cevaplardan yola çıkarak yeni komplo senaryoları tasarlamanızı istemiyorum.

Hemen belirtmem gerekiyor ki, bu soruların doğmasına sebep olan en mühim hadise, Sayın Başbakan'ın iki gün önce birdenbire, "yeni cumhurbaşkanı için elimde aday isimlerinin listesiyle uzlaşma arayışına çıkarım" şeklindeki şaşırtıcı açıklaması olmuştur.

Şimdi sorulara geçiyorum.

-27 Nisan günü, iktidarla anamuhalefet partisi rol değiştirmiş olsalar; CHP 350 küsur vekille iktidar, AK Parti de anamuhalefeti temsil etse idi, Anayasa Mahkemesi muhalefetin (yani AK Parti'nin) 367 itirazını kabul eder miydi; kabul etse de neticede bu itiraza hak veren o meşhur karara imza koyar mıydı?

-O günün gecesi saat 23 sularında Genelkurmay'ın web sitesinde o bildiri yine de yayınlanır mıydı?

-İki gün sonra anamuhalefet lideri Erdoğan, "Anayasa Mahkemesi bu itirazı reddederse ortalık karışır" der miydi; demiş olsa cumhuriyet savcıları re'sen harekete geçip anamuhalefet liderini mahkemeye baskı ve tehdit ithamıyla soruşturmaya kalkışır mıydı?

-CHP ile AK Parti yer değiştirmiş olsalar, oylama günü ikindi sularında bir meczup çıkıp YÖK merkez binasını basmaya kalkışır mıydı (sahi, ne oldu o mesele?)

-Farz-ı muhal öyle olsaydı o gün, ANAP ve DYP liderleri meçhul bir adresten gelen telefonla zihnî teşevvüşe uğrayıp Meclis'e gitmekten yine vazgeçerler miydi?

Şimdi plağın öteki yüzünü çevirerek sorulara devam edelim:

-Başbakan, "âyâlime bile söylemedim; kimselere de söylemem" diyerek cumhurbaşkanı adayını o mâhut grup toplantısına kadar saklamak yerine diyelim ki on beş gün önce açıklasaydı, işler yine sarpa sarar mıydı?

-Veya dün söylediğini bir buçuk ay önce söyleyebilmeyi, yani, "yeni cumhurbaşkanı için uzlaşma ararım; elimde liste aday isimleriyle tura çıkarım" diyebilmeyi kabullenebilseydi, Türkiye yine de bir anayasa buhranıyla karşılaşır mıydı?

-Böyle söyleyebilmiş olsa, Türkiye yine apar topar anayasa değişikliğine giderek cumhurbaşkanını halka seçtirmeye razı olur muydu?

-Muhalefetin de üzerinde ittifak ettiği bir isim, cumhurbaşkanı adayı olarak Meclis'e gelseydi, mayınlı terör hadiselerinin sayısında yine de belirgin bir artış göze çarpar mıydı?

Cevapları ne olursa olsun, şu sorular gösteriyor ki 27 Nisan krizinde ülke, bütün kurumlarıyla beraber müthiş bir enerji kaybına uğramış, küçücük hesap ayrıntıları yüzünden siyasi cepheleşme riski bile göze alınmış ve neticede Türkiye itibar kaybetmiştir.

Muhtemel cevapları ne olursa olsun şu sorular gösteriyor ki, 27 Nisan krizinin ana aktörleri, farklı veya benzer sebeplerden demokrasi ve hukuk dersinden sınıfta çakarak güvenilmezlik noktasında birbirlerinden farksız hale gelmişlerdir.

Türkiye'de siyaset böyle yapılmaktadır.

Başbakan, "bundan sonra cumhurbaşkanlığı için uzlaşma ararım" dediği için değil, vaktiyle uzlaşma aramaya lüzum görmediğini itiraf ettikten sonra yanlış hareket ettiği için milletten özür dilemek zorundadır.

Sezer gibisi mi? N'asla!

CHP lideri Deniz Baykal, hayatının en leziz günlerini yaşıyor olmalı: 27 Nisan'dan bu yana o, "Cumhuriyetçiler"in tabii lideri. Anayasa Mahkemesi'ni alenen ve göz göre göre tehdit etmiş olmasına rağmen hâlâ "dokunulamamış" bir kişi.

Hele Başbakan'ın "gerekirse kapı kapı dolaşır uzlaşma ararım" sözüyle yaptığı "U" dönüşünden sonra Baykal, siyasi hayatımızın en muteber bilgesi durumuna geldi. Partisi, en iyimser seçim anketlerinde bile % 20-23 civarında oy toplayacakmış gibi görünse de, CHP'nin 2002'de aldığı 19,39'un üzerine koyacağı her puan, daha şimdiden azîm bir zafer olarak takdis edilecek!

Bundan iyisi can sağlığı; dolayısıyla sayın Baykal, Başbakan'ın U dönüşünden sonra haklı olarak kasılıyor ve sanki devrin İsmet Paşası'ymış gibi altın çerçevelik raconlar kesiyor: Bakın ne demiş: "Uzlaşma bir liderin, kendi partisinden bir veya birkaç ismi getirip 'bunlardan birini seçin demesi' değildir. Önce yöntemde anlaşmak gerekir. Uzlaşma, adayın ortak belirlenmesidir. Partilerin ortak bir isim belirlemeleridir. Partilerin, toplumun her kesiminin üzerinde uzlaşabileceği bir ismi ortaklaşa ortaya çıkarabilmelidir. Anımsayın, Sayın Ahmet Necdet Sezer ismi üzerinde uzlaşma nasıl oldu? Meclis'teki bütün partilerin uzlaşmasıyla bu isim belirlendi. Sayın Sezer, politize olmamış, hukukçu kimliği ön planda bir isimdi. DSP militanı değildi, MHP'li değildi, ANAP'lı değildi, o zamanki muhalefet partilerinden birinin yandaşı veya sempatizanı değildi. Tarafsız bir kişilikti. Öyle bir isim üzerinde bütün partiler uzlaştılar. Uzlaşma böyle olmalı."

Bana göre Sayın Baykal'ın en büyük özelliği ve meziyeti, dilediği zaman sözlerine dünyanın en mâkul fikriymiş gibi bir tabiilik ve akıcılık kazandırabiliyor olmasıdır; bu konuşmasında Sayın Sezer hakkında kullandığı, "tarafsız bir kişilikti" sözü, kapsamlı bir illüzyon hükmündeki bütün konuşmasının anahtarı derecesinde önemlidir; bu hükme rızâ gösterdiğiniz anda, "vallah'ül azim adam, kitabın orta yerinden konuşuyor" dememeniz için hiçbir sebep kalmıyor.

Hayır efendim hayır; şahsen bir daha Sayın Sezer veya benzerlerini "anımsamaya", "onun gibisini bulsak da yeniden seçsek ne güzel olur" vezninden zemin hazırlama etüdlerini zımnen tasdik etmeye hiç niyetim yok. Kendisini, görevinin ilk yıllarında gönülden sevmiş ve desteklemiştik ama sonraları ne olduysa zât-ı âlileri beni ve benim gibi düşünenleri hemen her konuşmasında, bayram mesajlarında kelimelerle dövmeye, ayrıksamaya, Türk toplumundan ziyade bürokratik iktidarın devlet başkanı gibi davranmaya başladığından beri şahsi sempatimi geriye çekmiş bulunuyorum. Sayın Sezer veya bir benzerinin yeni devlet başkanlığı için uygun bir profil teşkil ettiğine kat'iyyen inanmıyorum. Kendisi hakkında saklayabileceğim son sempati kırıntılarını -akçalı işlerdeki titizliğine daima şapka çıkarırım-ise, son anayasa değişikliği paketini veto ettikten sonra tasarının elifine bile dokunulmadığı; esasen onbeş gün boyunca enine boyuna incelediği halde- sırf iş 15 gün daha uzasın diye bekletmesi esnasında yele vermiş bulunmaktayım.

Sayın Baykal'ın "Sezer gibisi" teklifine, Cüneyt Arkın'vari bir ses tonuyla "N'ayır" diyor ve ekliyorum:

Aslâ! Çünkü n'olamaz!

Parantez içinde belirtmeliyim ki, şu yedi yıl artı bilmem kaç aylık müddet zarfında Sayın Sezer'in hâl ü etvârı beni öyle soğuttu ki, hâlen temdit dakikalarını tamamlamak için oturduğu postta, "Sezer gibisi"ni yeniden görmektense Sayın Baykal'a tahammül etmeye bile rızâ gösteririm dersem anlayın gerisini...

Aşk ile bir dahi: N'asla!

Şamyel!

"Seçimi kaybedersem Rodos'a kadar yüzerim" cümlesi, Ruşen Çakır'ın Baykal röportajına Vatan editörünün koyduğu başlık. Aslında Sayın Baykal tam öyle dememiş, "Seçimlerden sonra ilk işim yüzmek olacak; başarılı olursak ne âlâ, olmazsa bir bakarsınız Rodos'a kadar yüzerim!" diyor ama bugüne kadar Baykal'ın ağzından doğru dürüst bir seçim vaadi işitmeyen kamuoyunu ferahlatmak için olsa gerek, editör, o cümleyi "seçimi kaybedersem Rodos'a kadar yüzerim" şeklinde ifade etmiş; ne de olsa bu, Türk kamuoyunu heyecanlandıracak derecede önemli bir seçim vaadi sayılır!

Beni gülmekten yerlere yatıran şey ise, bu haberin altına yazılan yorumlardan birisi oldu. Mahmut Deniz adlı vatandaş aynen şöyle yazmış: "Şimdiden yüzmeye başla, anca varırsın!"

Mâlum, Rodos adası bizim Bozburun Yarımadası'na sadece 18 km uzaklıkta; horoz ötüşü mesafesi yani!

CHP içindeki muhalifleri, seçimi kaybetmesi halinde Sayın Baykal'ın Rodos'a değil de, hazır ısınmışken -teri soğumasın diye- New York önündeki meşhuur Miss Liberty heykeline kadar yüzmesini (hatta birkaç dünya turu atmasını) ve yorulduğu yerlerde bir şambrel'den (şoför tâbiriyle "şamyel") destek almasını ve eğer başarabilirse dönüş için hiiç de acele etmeyip tercihan aynı yolu ve şamyeli kullanmasını tercih edeceklerdir. Bundan eminim.

Göl yerinden su, CHP'den muhalif hizip eksik olmaz; tabiat kanunudur; bu çetin varsayımın doğrulanabilmesi için elbette önce CHP'nin seçimi kaybetmesi gerekiyor. Mesele şu: 23 Temmuz günü nasıl bir sonuç çıkarsa CHP seçimi kaybetmiş sayılacaktır? Cevaplıyorum: Sonuç ne olursa olsun CHP seçimden başarısız çıkmayacak ve Sayın Baykal o sonucu "fevkalade başarılı" bulduğunu vurgulayan bir değerlendirme yapacaktır; inanmayanlar 22 Temmuz gecesine kadar sabretmek zorundadır. Dolayısıyla CHP içindeki hizipçiler, 23 Temmuz Pazartesi günü Baykal'ın Rodos'a doğru kulaç atmaya başlamasını daha çook bekleyeceklerdir. CHP lideri, iktidarı sandıkta kazanmaktaki başarısızlığını, "Anneciğim şeriat geliyor; Cumhuriyet tehlikede, birileri bişeyler yapsın!" yollu yakınmalarla bir rejim meselesi olarak yansıtmakta bir an gecikmeyecektir; netekim CHP'nin Türkiye vizyonu, mazottan ÖTV'nin kaldırılmasıyla, ailenin kadınına "vatandaşlık hakkı" adı altında bir miktar (ne kadar?) ödemesi yapılması ufkunu aşmamaktadır.

CHP, Tek Parti devrinin sona ermesinden bu yana, "yaptırmayız, sattırmayız, seçtirmeyiz, indiririz, vermeyiz, burnunuzdan getiririz, hesabını sorarız" gibi vurgularla biten tehditkâr cümleler kurmaktan başka bir taşı öteki taşın üstüne koyucu, yapıcı bir eylem tasarlayamamak derdiyle muzdariptir.

"Kılma derman kim helâkim, zehr-i dermânındadır" mısrâını zannedersiniz ki, CHP için kaleme almış gibidir Fuzûlî üstâdımız.

Konumuzla pek alâkası yok ama, söz şiirden açılmışken, ellili yılların birinde İzmirli Avukat Nahit Bey'in "Humma-i Siyaset" adıyla bestekâr Lemi Atlı'nın o meşhur hicaz şarkısını -bir kıta eksiğiyle- nasıl "tehzil" ettiğini hatırlamanın yeridir:

"Halkçıyım, yalnızım, halkı yanımda/ Sanıp da bahtiyar ölmek isterim/Meclûb-ı ikbâlim bu son demimde/Kanıp da bahtiyar ölmek isterim./Feleğin kahrı var her hevesimde/Bir yığın zırvalar titrer sesimde/İktidar ismini son nefesimde/Anıp da bahtiyar ölmek isterim." (Kaynak: 22.1.2004, Zaman, İskender Pala'nın "Aşk Derdinin Dermanı" başlıklı yazısı)

Bağlayalım: Mahmut Deniz adlı vatandaşımızın "şimdiden başla, anca varırsın" teklifini, son günlerde cereyan etmekte olan cumhurbaşkanlığı bıdıbıdılarından daha gerçekçi bulduğumu ifade etmeliyim. Sayın Baykal'ın yüzücülüğü dünyaca mâruf ve müsellem; fakat yine de vakitsiz bir "muhalif rûzigâr" esmesi ihtimâline binâeen şöyle az kullanılmış bir kamyon şamyeli tedarikinde fayda ve yarar görenlerdeniz!

Türk kılıcı: Yatağan

Japon kılıcını bilirsiniz değil mi; hani şu düz gibi görünen ama hafif eğri, filmlerde Samurayların kullandığı o dünyaca meşhur kılıç. Hatırladınız?..

Peki, Türk kılıcını bilir misiniz? Neye benzer; şekli, özellikleri nasıldır?

Bilemediniz; bilemeyişiniz gayet normal; çünkü, "Katana" adı verilen Japon Samuray kılıçlarının dünya çapındaki popüleritesine mukabil Türk kılıcının adı yok. Biz Türkler, umum itibarla henüz köylülükten şehirleşmeye geçiş safhasını idrak ettiğimiz için bu gibi değerlerimizi bilmeyiz. Bir başka şehre gittiğinde müze gezmeyi alışkanlık haline getirenimiz, o bölgenin tarihi eserlerini ziyaret edenimiz "kırk hopta bir hop" mesâbesindedir. Milliyetçilik bahsi açılınca hamâseti kimselere bırakmayız da, mesele milli kültür değerlerine gelince suskunlaşıveririz. Bugün Japonların "Katana"sı, bütün dünya televizyonlarında gösterilen ve büyük ilgi çeken belgesel filimlere konu teşkil ediyor; Japonlukla, Japonya'yla ilgisi olmayan her milletten bu gibi kültürel inceliklere meraklı insanlar, internet üzerinden cayır cayır satılmakta olan Japon kılıçlarına yüzlerce dolar ödeyerek evlerini süsleyip koleksiyonlarını zenginleştirmekteler.

Neyse, "debbağ sevdiği deriyi yerden yere vurur" denilmiştir; kendimizi yermekte ifrâda varmadan haber vermek isterim ki, bizim de dünya çapında varlığıyla, estetiğiyle ve bir kavme mahsus olmasıyla övünüp duvarlarımıza asabileceğimiz tamamen yerli (ve elbette tarihi) bir kılıcımız var:

Yatağan!

Yatağan kılıçlarının vatanı, öteden beri demircilik sanatı ile şöhret bulan Denizli'nin Serinhisar ilçesi imiş ve Muğla'daki santraliyle tanınan Yatağan adlı yerleşim yeriyle ilgisi bulunmamakta imiş.

Bilindiği kadarıyla Denizli'nin Yatağan'ında, beş asırdan beri Yatağan kılıçları imâl ediliyor. Tam tarihini hatırlamıyorum, 90'lı yıllarda Denizli'de yayınlanan "Yatağan" isimli derginin logosunu bu ünlü kılıç süslemekteydi ve dergide Yatağan kılıcı hakkında gayet etraflı yazılar yayınlanmıştı; defalarca süren ev ve büro taşınmaları esnasında TRT'nin Belgesel programlar şubesinde çalışan kadim dostum Mustafa Nadir Önay'ın fedakarlığı ile yayınlanan o dergiyi bir şekilde kaybettiğim için kendimi affetmiyorum.

Tekrar Yatağan'a dönelim, yani kılıca. Bu silaha beslediğim aşk, hediyelik eşya satan bir dükkanda, paslanmış, kadidi çıkmış, defalarca kaynak ve tamir görerek kılıçlığından artık utanır hale gelmiş bir yatağan görmemle başladı. Perişan haline rağmen çok estetik, nefes kesecek derecede güzel bir aletti fakat orijinalliğini çoktan kaybetmiş olduğu için onu edinmek için içimde arzu duymadım. Ta ki, eski Sivas, yeni Denizli Valisi Dr. Hasan Canpolat'la o telefon sohbeti esnasında Yatağan adı geçene kadar. Vali Canpolat'a -kültür yatırımlarına ne kadar meraklı olduğunu bildiğim için- "terecİye tere satar" pozlarında Denizli'de artık yatağan imal edilip edilmediğini, edilmiyorsa bu müthiş Türk silahını ihyâ etmek gerektiğinden bahsediyordum ki müjdeli haberi aldım: Denizlililer yatağanın kıymetini elbette biliyorlardı; üstelik bu silahların -turistik ve hediyelik amaçlı- üretimi de yapılıyordu; hatta istersem bana bir tane hediye edebileceklerini duyduğumda, mahcubiyeti, utanmayı bir tarafa bırakıp, "vallahi de isterim, billahi de isterim" diye atılmaktan nefsimi men edemedim.

Lâfın sonucunu kestirdiniz; artık benim de bir Türk kılıcım, Yatağan'ım var. Evimin duvarlarını süsleyen hat levhalarının önünde, Türk'ün satvet günlerini anıştıran aziz bir hâtıra olarak duruyor ve ben yatağanımı şimdi zevkle seyrediyorum.

Denizli Valisi Dr. Hasan Canpolat'a aleni teşekkürlerimi sunuyorum.

Yine Yatağan'a dönelim; bilenlerin mâlumu; Yatağan sıradışı bir silah; eğri tarafı -herhalde kemik kırmak için olacak- enli ve kalınca; keskin olan yanı ise tırpan gibi içte kalıyor. Ağırlık dengesi namlunun ucuna doğru aktarıldığı için dünyanın en iyi yarıcı ve kesici silahlarından biri kabul ediliyor. Bu konuda yararlandığım ekşisözlük yazarlarından bazılarına göre bu özelliği ile Katana'dan daha makbul bir dizayna sahip olan Yatağan, balçaksız, yani namlu ile kabza arasında eli korumaya yarayan demir çıkıntının olmadığı bir silah. Kabzası ise genellikle hayvan kemiğinden yapıldığı için olsa gerek bitim yerinde iki yana doğru genişliyor ve rahat ve güvenli bir tutuş sağlıyor.

Dünyanın en iyi silah müzelerinin vitrinlerini süsleyen Yatağan, Yeniçeri birliklerinin ve deniz piyadelerinin (Levent) vazgeçilmez kadro silahı olarak yakın dövüşteki üstün avantajları ile tanınıyor.

Sözü, ekşisözlük yazarlarından "Cuma" mahlaslı yazarın birkaç cümlesi ile noktalamak istiyorum: "Bu kılıç bana Avrupalılar'ın kılıç yapma konusunda ne kadar yeteneksiz olduklarını göstermiştir; ayrıca bana -bir yerlerden bulup alsam da evin bir duvarına asıp bütün gün onu izlesem- dedirtecek kadar güzel işçiliğe sahip olan bu silah, her gün Topkapı Sarayı'na gidip görülesi bir alettir."

Bir başka ekşisözlükçü ise işi alenen şiir vadisine dökmüş, okuyalım: "Harbiye Askerî Müzesi'nde himaye edilen bir yatağanın üzerinde şunlar yazar: 'Senin yatağanınla ölen, çabuk ve mutlu ölür.. şarapla mı dövdün çeliğini..." Bir an ustasının o silahı dantel gibi ince ince işleyişi, göz nuruyla gecelerce uğraşması, silahdarının o yatağanı savaşlarda binlerce sefer kınından parlatarak çıkarması, defalarca hasmın etini dağlaması gözümün önünde parladı gitti..."

Türk kılıcı Yatağan! Aklınızda olsun; artık 'haberim yok, bilmiyordum' diyemezsiniz.

Üstelik Katana'lardan bile güzel!

Dâvud ile Câlud

Geçen hafta Amasya'da, Türk siyasetinin en önemli hadiselerinden birisi yaşandı; orada olmak isterdim!Adı Nurullah Çolak; gazetelere yansıyan tek karelik fotoğrafına göre, otuz yaşlarında genç bir adam. Evli ve iki çocuklu.

Amasya'dan bağımsız milletvekili adayı. Metalurji mühendisliği okumuş ama işsiz.

İl seçim kurulunun siyasi gösteriler için verdiği yer ve zaman tahsisine göre Amasya'nın Yavuz Selim Meydanı'na gelen Nurullah Çolak, önce kendi elleriyle taşıdığı ses cihazını ve kolonlarını kurduktan sonra, üzerine Türk bayrağı ve kendi resimlerinin asılı olduğu çamaşır ipini kürsünün önüne çekmiş. Sonra kürsüye çıkıp iki buçuk saat konuşarak kendini tanıtma hakkını kullanmış.

Fotoğrafta öyle alışageldiğimiz kürsü önü kalabalığı görünmüyor: Eşi Leyla Hanım ve birkaç tanıdığa hitab eden Nurullah Çolak'ı, "seçmen" kalabalığının on katı tutarında, tam kırk civarında polis izlemiş. Oradan geçen Amasyalılar, gazete haberine göre şaşkın bakışlarla manzarayı seyretmişler: "Bu adam ne yapıyor?"

Elbette ki bu adam vatandaşlık hakkını, siyasi hukukunu kullanıyor ama biz böyle manzaralara alışık olmayan bir siyasi topluluğuz; yadırgarız.

Nurullah Çolak konuşmasını yaparken oradan geçen seçim arabalarının yaydığı gürültü, bu tek kişilik mitingin cılız sesini bastırmış. Bağımsız aday Nurullah Çolak onlara hitaben biraz saygılı olmalarını, hiçbir partiye karşı olmadığını, buna mukabil kendi haklarına saygı gösterilmesini talep etmiş; bir Dâvud'la Câlud karşılaşması yani!

Nurullah Bey'in 2,5 saat boyunca dile getirdiği projelerinin niteliği hakkında gazeteler bilgi vermiyor fakat "tek başına siyaset"in Türkiye'de uzaydan düşmüş göktaşı kabilinden bir tuhaflık olduğunu fark eden Çolak, seçildiği takdirde çevresiz ve teşkilatsız nasıl hizmet edeceğini izah ederken biraz zorlanmış, diyor ki: "Arkamda konvoy yok, teşkilata gerek yok, 380 bin kişi [Amasyalı] muhatabım. Yasama, yürütme ve yargıda büyük boşluk var. Millet bilinçsiz, milleti bilinçlendirmiyorlar. Biraz kolon sayısını artırdığım zaman daha güzel olacak, ben zorluk çekmiyorum, bütün tanıtımları kendim yaptım, insanlarla muhabbet ettim. Mecliste çalışacak olan benim, idareyi ben yapacağım, yasayı ben yazacağım, bakanlıkları ben denetleyeceğim, teşkilata ne gerek var ki?"

Bu sözlerin fazlaca tutarlı olmadığını belirtmeye gerek yok ama o kadar kusur kadı kızında da bulunur. "İdareyi ben yapacağım, yasayı ben yazacağım" diye kendini zora sokacağına, "Meclis'te Amasya'yı temsil edeceğim; benim gibi nitelikli işsizlerin sesi olacağım" dese de kifayet ederdi.

Dünyanın her yerinde etkili siyaset bir teşkilatın bünyesinde yapılıyor; Türkiye'de bağımsız adaylık, "sonuna kadar bağımsızlık" düşüncesinden çok, ilk elverişli pozisyonda bir partinin bünyesine duhûl etmek muradını taşıdığı için o çok önemli rengini kaybediyor; o yüzdendir ki ülkemizde siyasete fevkalade ehil ve kabiliyetli pek çok insan, siyasi kariyer yapmak için evvela bir "lider"e ve onun teşkilatına "âmenna" diyerek ilk adımı atmak zorunda kalmaktadır. Öyle insanlar için bu ön şartın ne kadar caydırıcı ve itici geldiğini tahayyül etmek kolay değildir.

Siyasi hukukumuz, bağımsız adaylara şeklen eşit yarışma hakkı veriyor fakat fiilen bu hakkı berhava ediyor. Bağımsızlar (yani hakikaten bağımsızlar) siyasi dünyamızın egzotik yaratıkları gibi görünüyor hâlâ; onlara alıştığımız ve varlıklarını tabii gördüğümüz gün, siyasi kültür zenginliğinde bir üst basamağa terfi edeceğimiz muhakkaktır.

Medeni cesaretiyle siyasi iklimimizin en az elli sene sonrasından bir renk ve ıtır getirdiği için Nurullah Çolak'a başarılar ve mutluluklar dilerim; kazanmanın her şey demek olmadığı yerler de vardır.

Vatanseverlik, çetecilik ve Çerkes Ethem meselesi

Milli Mücadele'nin en mânidar fasıllarından birini, o günlerde "Kuvvei Seyyâre" diye bilinen Ã□erkes Ethem'e bağlı birliklerin hikâyesi teşkil eder. Bu birlikler, Mondros Mütarekesi hükümlerine göre Osmanlı ordusunun terhise zorlandığı, dağıtıldığı günlerde Anadolu'da ortaya çıkan güvenlik boşluğunu doldurabilecek yegâne güç olarak görünüyorlardı. Nitekim Yunan işgalinin ilk safhasında bu birlikler, düşmanın ileri hareketini geciktirmek, oyalama saldırılarında bulunmak gibi önemli ve elbette "milli" görevler ifâ etmişler, daha sonra teşkil edilen "Garp cephesi" bölgesinde önemli askerî hizmetler yerine getirmişlerdi. Ã‡ erkes Ethem'e bağlı Kuvvei Seyyâre, 1920 yılında Sivas ve Yozgat civarında başgösteren Yenihan, Yozgat ve Boğazlıyan isyanlarının bastırılmasında ise neredeyse başrolde görünürler. Nutuk'ta etraflı şekilde anlatıldığı gibi Ankara'da milli hükümetin henüz kıyasıya meşruluk mücadelesi verdiği o kritik dönemde sadece Anadolu'nun herhangi bir mıntıkasında değil, Ankara'nın Etlik, Keçiören, Balgat gibi kenar köylerinde bile âsâyiş sağlanması zora girebiliyordu.

Osmanlı ordusuna mensup bir astsubay iken Balkan Harbi'nde terfi ederek teğmenlik rütbesine yükselen Ethem, İttihat ve Terakki'nin kurduğu Teşkilât-ı Mahsusa'da görev aldıktan sonra muvazzaf askerlik hizmetine devam etmemiş, teşkilatın İran, Afganistan ve Irak'da yürüttüğü operasyonlarda görev aldıktan sonra baba yurdu Bandırma'ya (Balıkesir) dönmüştü. Bir yorgun savaşçı olarak Ethem'in, vaktiyle maiyetinde çalıştığı Rauf Bey'in (Orbay) teşvikiyle yeniden savaş cephesine döndüğü anlaşılıyor; fakat bir farkla: Ethem artık düzenli bir ordunun emir-komuta disiplini altında asla çalışmayacak, siyasi kimlikleriyle tanınan ağabeylerinin de desteğiyle Ankara'ya bağlı, ama tek başına iş gören bir bağımsız komutan hüviyeti taşımak isteyecektir.

Milli Mücadele'nin ilk döneminde Kuvvei Seyyâre birliklerinin komutanı olarak olumlu hizmetlerde bulunan Ethem, Garp cephesinde düzenli ordu teşkil edilmesi lüzumu ortaya çıktığında kendisinin ve ağabeylerinin gizliden gizliye tasfiye edilmek istendiği fikrine kapılarak huzursuzlanır ve Nutuk'ta uzun uzadıya tafsil edilen bir dizi hadise neticesinde BMM ordularıyla karşı karşıya gelecek derecede mücadeleden dışlanır; neticede Yunan kuvvetlerine sığınmak suretiyle ömrünün geri kalan kısmını önceleri Yunanistan'da, daha sonra Ürdün'de tamamlar. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin 150'likler adıyla bilinen vatan hainleri listesinde yer alan Ethem, 1938'de resmen affedilmesine rağmen Türkiye'ye dönmemiştir.

Bugünlerde onun hain olmadığı, siyasi olayların sürüklemesiyle istenmeyen bir noktaya gelerek dışlandığı fikrinden hareketle itibarının iade edilmesi yolunda kampanyalar yürütülen Ã□erkes Ethem'in ele aldığımız konu bakımından önemi, "vatanseverlik" kavramının siyasi ve tarihî şartların seyrine göre ne kadar hızla yer değiştirebildiğine örnek teşkil etmesindedir.

Neticede işgalci Yunan güçlerine sığınmış olsa da Ethem, şüphesiz Türkiye düşmanı değildi; öyle olsaydı canını, sağlığını ve ailesini tehlikeye atarak yıllarca cephe cephe gezinmez, etrafında topladığı mahalli kuvvetlerle Yunan işgalini durdurmaya teşebbüs etmezdi. Onun dramını, siyasi basiretinin yetersizliğinde aramak gerekir; eğer siyasi açıdan yeterince basiretli davranabilmiş olsaydı, Ankara'daki Meclis Hükümetiyle arasını açmak bahasına Kuvvei Seyyâre'nin düzenli orduya katılmayacağı noktasında diretmek yerine uzlaşmayı seçmesi gerekirdi. Öyle olması gerekirdi çünkü Ankara, Milli Mücadele'nin başlarında gerekli askerî güce sahip olmamasına rağmen büyük bir kararlılık ve uzak görüşlülükle meşruluk yolunu takip etmiş, Ankara'daki hükümeti Milli Mücadele'nin meşru temsilcisi gibi sunmuş ve o yolda gerek yabancı ülkelerle, gerek İstanbul'daki hükümetle ilişkilerini dikkatle ayarlamaya çalışmıştı. Ã‡ erkes Ethem ve o günlerde Milli Mücadele'yi destekleyen diğer efe topluluklarının farketmekte geciktikleri şey, kamu adına işleyen bir otorite ile bir çetenin farklı tarzda davranmaları gereği idi.

Bu hadiseler zincirini yeniden hatırlatmakta fayda var çünkü, bugünlerde kendilerini her nedense milliyetçi yerine "ulusalcı" diye niteleyen cenahtan bazı grupların, durumdan vazife çıkararak silahlı-silahsız organizasyonlar kurmaya heves ettikleri görülüyor. Bu çetelerin yakayı ele veren ve tutuklanan mensuplarının, şimdilerde derin bir hayal kırıklığı yaşadıklarını tahmin edebiliriz. Şöyle düşünüyor olmalılar: "Devletin, mevzuat sebebiyle eli kolu bağlı kaldığı yerlerde kendini savunmak için bizim gibi vatansever, gerektiğinde risk üstlenebilen elemanlara ihtiyacı var; biz devletin yapamadığını yapmaya çalışırken devletin bizi tutuklaması ne kadar acı bir çelişkidir!"

Bu akıl yürütme biçimi, çeteciliğin en mâsum boyutunu oluşturur; pratikte ise olup biten şey, kendisini devlete yardımcı veya devletin destekleyici görüp tanıtan eylemci topluluklarının bir süre sonra devlet gibi davranmaya başlamalarıdır. Ã□erkes Ethem, kendi adına devlet gibi davranmaya başladığı için Milli Mücadele'den diskalifiye edilmişti: Eylem gücü vardı, kendi hukukunu kendisi icra ediyordu ve halktan keyfince para topluyordu. Bu gibi hallerde aynı toprak üzerinde iki gücün neticede birbiriyle çatışması mukadderdir; öyle oldu ve Ethem kaybetti. Bugün olup biten şey ise, devletin, ne kadar ulvi ve milli amaçlar taşıdığını savunursa savunsun bir suç örgütünü tasfiye etmesinden ibarettir.

Yıllarca devlet memurluğu yaptığı halde devletin temel mantığını anlayamayanların hali ibretlik bir numûne.

AKLINIZDA BULUNSUN: UNUTULAN MANŞETLER VE BİR TEKLİF

Ankara Ticaret Odası, "Unutulan Manşetler" adıyla büyük boy bir albüm yayınladı. Albümün, kitap raflarına sığmayacak derecede büyük ebatta basılmasının sebebi, bir gazete yaprağını tek sayfaya okunur şekilde resmetmek ihtiyacından kaynaklanıyor. ATO, Milli Mücadelenin başladığı 1919 tarihinden bugüne kadar ülkeyi ilgilendiren büyük çaptaki olayları manşete

çeken gazetelerin ilk sayfalarını albüm şeklinde derledi. Albümün sayfalarını karıştırdıkca fevkalade zihin açıcı, ibret verici bir tarih turuna çıkmış gibi oluyor ve gazetelerin sonraki sayfalarını da merak ediyorsunuz. Büyük boyda basılmasına rağmen küçük yazılarını ancak büyüteçle okuyabilmiş olmamı kusurdan saymıyorum. Bu vesile ile ATO ve benzeri kuruluşlardan buna benzer bir hizmet beklediğimi belirtmek isterim: Büyük gazetelerden herhangi birinin tam koleksiyonunu digital ortama aktararak DVD şeklinde okuyucuya ulaştırmak. Baskı ve kağıt masrafı ortadan kalkacağı için daha ucuza gelebileceğini sandığım bu hizmet, kültürümüze ve yakın tarihimize yapılacak en önemli katkılardan biri olacaktır.

Bu yolla Milli Kütüphane arşivlerinde ancak sınırlı sayıda kullanıcıya hitab eden değerli gazete koleksiyonlarının gün ışığına çıktığını düşünebiliyor musunuz?

Ehlisünnet oyları nereye?

Haberin başlığını okuyunca, sözün nereye gideceğini hemen anlayacaksınız. Bir haber sitesinden aktardığım haberin başlığı şöyle:

"Ehlisünnet Vakfı Başkanı İD, Sünni vatandaşların CHP, MHP, Genç Parti ve HYP'den yana oy kullanacaklarını söyledi." (peşinen ikaz etmek isterim; haber metninde bazı kelimelerin yerine başka kelimeler koydum; devamı geliyor) AKP iktidarı döneminde 25 milyon Sünni vatandaşın görmezden gelindiğini belirten İD, oylarını duygusallıkla kullanmayacaklarını söyledi. Prof. D, Sünni vatandaşların CHP, MHP, GP ve HYP lehine oy kullanacaklarını ancak hiçbir partinin kendilerini tatmin etmediğini söyledi. MHP'nin çok sayıda Sünni'yi aday göstermesini de değerlendiren D, bu yaklaşımı kırgınlıkların ortadan kalkması yönünde olumlu bulduklarını söyledi."

Hayır, kimseyi ihbar etmek, suç duyurusunda bulunmak ve buradan hareketle, "21. yüzyılda hâlâ böyle şeylerle mi uğraşacağız, laiklik nerede kaldı?" şeklinde "cık cık cık" yorumlarına tevessül etmeyeceğim fakat şu yaklaşımı eleştirmekte haklı olduğumu herhalde teslim edenler çıkacaktır: Türkiye'de sair kişi ve örgütler gibi dini topluluk, cemaat veya tarikat mensuplarının da siyasetle uğraşmaları, seçme ve seçilme hakkını kullanmaları, propaganda çalışmalarına katılmaları en tabii haktır fakat bu topluluk önderlerinden birinin çıkıp, alenen, "biz bu seçimde filan partilere oy vereceğiz; falanlara vermeyeceğiz" diyebilmesi "şık" değildir; çünkü böyle bir angajmanda bulunmak, o topluluğa bağlı kişilerin birer hür irade sahibi fert olduğunu zımnen ve fiilen inkâr eder. Bu sözler, "Bu insanlar bana inanır ve güvenirler, sözümden çıkmazlar; bizde bir iç disiplin vardır, dolayısıyla biz büyük bir kuvvetiz" tarzında bir böbürlenme, bir gövde gösterisi olarak anlaşılır; başkaca te'vili var mıdır bilmem?

Meseleyi "laik Cumhuriyet ilkeleri"yle ilişkilendirmek isteyenler çıkabilir; böyle yorumları saygıyla karşılar ama iştirak etmem. Benim eleştirim, milyonlarca kişiden ibaret olduğu öne

sürülen bir kitle adına, onların siyasi iradelerine ipotek konulmuş gibi gizli veya açık pazarlıklar yapılmasının uygun olmadığı merkezindedir.

Seçim sandığının Türkiye'de bildiğimiz ama üstünde durmadığımız pratiklerinden biri de bu olgu işte: Tarikat, cemaat, aşiret ve benzeri topluluklar, siyasette etki kazanmak için o topluluk adına total kararlar verebiliyorlar; tesir derecesi giderek azalıyorsa da etkili olmadıklarını kimse söyleyemez. Bu bir gerçek fakat doğru değil; çünkü ferdî iradeyi hiçe sayan, örgüt kararını şahsi tercihlerin üstüne çıkaran bir belirleme biçimi. Bu tür kararlara egemen olan mantık ise, "filanca parti bizim dini hassasiyetimiz, cemaat veya aşiret yapımız açısından daha elverişlidir" fikriden yola çıkıyor. Demokratik teori bakımından sakıncasız gibi görünse de bu açmazın sürdürülmesi nihai safhada demokratik kültürü benimsemiş bir toplum oluşmasını geciktirmektedir.

Şimdi yeniden yazının başındaki habere dönebiliriz: Bildiğiniz gibi Türkiye'de Ehlisünnet vakfı diye bir kuruluş yok. Bu haberin metnindeki "Alevi" kelimelerini "Sünni", "Cem Vakfı"nı ise Ehlisünnet Vakfı isimleriyle değiştirdim. Şahsi polemiğe sebep olmamak için bu vakıf başkanının adını kapalı tuttum. Bu küçük oyunun sebebi, Türkiye'de anlamların mevzilere göre yeni muhtevalar kazanabileceğini hatırlatmaktı sadece; bunun dışında üzerinde önemle durmak gereken hadise şudur: Böyle toplulukların siyasi sürece katılmaları, demokrasi açısından faydalı fakat, ferdiyet idrakinin geliştirilmesi için çeşitli mahzurlar gösteriyor.

Şu "muasır medeniyet"e vâsıl olmak için galiba daha çok yol gideceğiz; öyle anlaşılıyor.

"Baci baci, dalan gudik dırmanir!"

Yarın seçim var; sandığa gitmemek olmaz bu defa. Elimde sandık başkanının tutuşturduğu kocaman listeyle, oy verme yerinde baş başa kalınca ne yapacağım?

Bu şans ortalama dört senede bir geliyor. Şans deyince aklıma bir fıkra geldi, onu anlatayım: Avni Aker'de düzenlenen Karadeniz olimpiyatlarının bilgi yarışması bölümünde Temel'e birinciliği getirecek soru şöyleymiş: "İki kere iki kaçtır?" Temel iki saat düşündükten sonra, "Cevaplıyarum, dörttür" deyince stadyumdakiler derin bir sessizliğe gömülmüşler. Birkaç dakika sonra koca stadyum şu sloganla inlemeye başlamış: "Bir şans daha tanuyun, bir şans daha tanıyun!"

Başka şans yoksa n'apacağız? Bu durum bana bir fıkra hatırlattı: Bektaşi Dedesi, Tek parti zamanında alelacele kalkmakta olan trene yetişip önüne gelen ilk kompartımana kurulmuş; tabii Dede'de bilet filan yok. Az sonra kondüktör kapıyı açıp Bektaşi Dedesi'ni görünce, onu 1. mevkie yakıştıramamış olacak ki, nezaketle sormuş,

-Beyefendi, acaba hangi mevkiide olduğunuzu biliyor musunuz?

Dede cevap vermek için fazla düşünmemiş,

-Valla evlat, onu bunu bilmem fakat çok müşkül bir mevkiideyim!

Gelelim oy pusulasında hangi partinin altına mühür basılacağı meselesine. Vatandaşların çoğu, daha önceden kendilerine ezberletilen partinin amblemini tanıyıp mührü yuvarlağa isabet ettirmek için zaman harcarken daha uyanık olanları mühür izinin kâğıt katlandıktan sonra bir başka yere bulaşıp iptale yol açmasın diye mühür izini kurutmakla vakit geçireceklerdir. Bana gelince, kâğıttaki partiler resmigeçidine bakıp "yine mi siz?" diye hafakanlar geçireceğimi düşünüyorum; mâlum, bu konuyla ilgili fıkra şöyledir:

Bir Türk, bir Alman ve bir İngiliz uçağa binmişler; pilot geriye dönüp şöyle bir bakmış,

-Yine mi siz be, illallah!

Ne yazık ki yine onlar! Evvela CHP'yi ele alalım; bu partinin ideolojik tutumu ve demokrasiyi korumak yerine onu sık sık kazaya uğratması, bana şu fıkrayı hatırlatır hep: Kamyon şoförü Temel, yol kenarındaki bir okula yaklaşırken aniden yol ortasına çıkan bir çocuğa çarpmamak için frene basar ama nafile; frenler patlamıştır. Bu durumda Temel kısa bir durum muhakemesi yapmak zorunda kalır; ya okul binasına çarparak birçok çocuğun ölümüne yol açacak ya da yoluna devam ederek sadece bir çocuğu ezecektir. Temel'in ifadesini hakim sorar, "Peki oğlum, o zaman niçin kamyonunla elli küsur çocuğu ezip yaraladın?"

Temel mâsumane cevap verir: "N'apayım hakim bey, yol ortasında çocuk son anda okula doğru kaçmaya başladı, mecburen onu takib ettim vee..."

Sair partilerin hâline uygun fıkra çok; yer yok!

İktidar partisine gelince durum hayli karışıyor; bu partiye yönelik tenkidlerimizi genellikle sitem ayarında, "beyaz dişlerle" yapmış olmanın bazı okuyucularda kafa karışıklığına yol açtığını görünce hep o meşhur Erzurum fıkrasını hatırlıyorum: Omuzlarında tilki kürklü bir hanımefendi Erzurum'un meşhur Cumhuriyet Caddesi'nde salına salına yürürken dadaşın biri kadının omuzundaki başlı kürke hayret eder ve ikaz etmek ihtiyacı hisseder,

-Baci, baci dalan gudik dırmanir! (Hanımefendi, sırtınıza köpek yavrusu tırmanıyor!) Kadın kendisine laf atıldığını düşünerek sinirlenir: "Aa, terbiyesize bak, defol peşimden" deyince bizim Dadaş bozulur:

-Benene kıtlarsa kıtlasın!

Mesele şurada: 27 Nisan süreci, kimsede "Benene" diyebilecek bir serinkanlılık duruşu bırakmadı; seçim neredeyse demokrasi referandumuna dönüştü.

Belî, sandık başında çok meşakkat çekeceğiz ama, inşallah kürklü hanımefendiler, kendilerine gösterilen muvakkat ilginin hakiki mahiyetini ve değerini bilebilirler!

İftira

Bugün seçim günü; suya sabuna dokunan şeyler yazmak kanunen yasak; galiba bu uygulama şöyle bir bakış açısının ürünü olsa gerektir:

Kanun koyucular, necib Türk milletinin harıl harıl ve çatır çatır gazete okuduğunu, oy kullanmaya gitmeden önce günün bütün gazetelerini satır satır gözden geçirip nihai kararını vermek için araştırma yaptıklarını zannediyor olmalı! Her neyse, kanun kanundur ve biz hazır "araştırma"dan bahis açılmışken, günümüzün en son ilmî bulgularını ihtiva eden titiz bir çalışmayı tedkik edelim; oy kullanacağınız partiyi, bu araştırmadan aldığınız feyizle rahatça kararlaştırabilirsiniz artık.

Efendim, çağın modası araştırma (bkz. Araştırmacı gazeteciler); bir bira şirketi yememiş içmemiş bir araştırma yaptırmış. Belki yıllar sonra, "acaba biz nasıl bir müşteri kitlesine bira satıyoruz?" diye meraklanmış olmalılar zâhir. Araştırma bulgularının bira tüketimi ile ilgisi yok gibi görünüyor; bakalım hangi bulgular çıkmış ortaya?

Araştırma, erkekler üzerine; özellikle Türk erkekleri. Araştırmaya göre Türk erkeğinin en sevdiği alışkanlık "kitap okumama" imiş. Bir şeyi yapmamanın nasıl bir alışkanlık türü olduğuna siz karar vereceksiniz artık. Araştırmadaki "en son hangi kitabı okudunuz?" sorusuna yüzde 65 oranında "hiç kitap okumadım" cevabını vermiş Türk erkekleri.

Nasıl, doğru mu, yoksa birileri bize iftira mı ediyor resmen?

Sonra kadınların sosyal hayattaki yerini merak etmişler. "Erkek kadından üstündür, ne olacak eksik etek" diyenlerin oranı % 44 çıkmış. Bu sonuç geçen yıl yapılan araştırmaya göre % 10 daha düşük; bu da demek oluyor ki, aramızdaki "naylon erkek"lerin, eski tâbirle kılıbık, bir başka söyleyişle "kalbi ılık"ların sayısı giderek artmaktadır ve maçolar açısından işler hiç de iyiye gitmemektedir.

Cep telefonu meselesinde dünya şampiyonu olduğumuzu tekrara hacet yok: 2001 senesinde % 47 civarlarında sürünen ceplenme oranımız bu sene % 77'ye çıkmış bulunuyor. Ben bu sayıyı az buldum ama araştırmacı gazeteci olmadığım için sadece araştırma sonuçlarını çekiştirmekle yetineceğim; bana göre Türkiye'de erkek başına düşen cep telefonu adedi birden fazladır; ne kadar fazla olduğu merak konusudur sadece! Peki, ceplerin % 86 oranında kontürlü olmasına ne buyurursunuz? Yeni model telefon almak mevzubahis olunca çoluğun çocuğun rızkını telefona yatıran o anlı şanlı Türk erkeği, iş servis tercihine gelince niçin kontürlü tercih eder, bu da bir başka araştırma konusu olsa gerektir.

"En sevdiğiniz sanatçı?" sorusuna verilen cevabı, seçim yasakları sebebiyle sansürlemek zorundayım ama siz onu anladınız; hiç sevmediğim bir türkücü şahıs. Hanım seslerinden ise

Sezen Aksu'yu dinlermişiz en çok. Galiba bu yakınlarda bira firmasının sponsorluğunda bir dizi Sezen Aksu konseri sunulacaktır sayın halkımıza. (bkz. Komplo teorisi nasıl üretilir?)

"Eşinizi aldattınız mı?" sorusuna verilen cevapta Türk erkeği şaha kalkarak arslanlar gibi "hayır, n'asla" diyor; oran % 79. "Peki etrafınızda eşini aldatanlar var mı; gördünüz mü, duydunuz mu?" sorusuna evet diyenlerin oranı % 46! Bu şu demek oluyor, Türk erkeklerinin % 33'ü resmen ve alenen yalancıdır! (Ben demiyorum, araştırma diyor; (bkz. Ã‡ apraz bulgular)

En büyük mesele olarak ise para diyormuş Türk erkeği; oranı % 21. Bu cevabı şöyle yorumluyorum; cep telefonu modelini değiştirmek için olmalı!

"Büyüye inanır mısınız?" diye sormuşlar; yüz kişiden 32'si "gayet tabii" diye cevap vermiş. Nazara inananların oranı aniden ikiye katlanıyor: % 64. Neyse ki "fala inanır mısınız" diye sormamışlar; erkeklerin çoğu, "bırakınız efendim şu saçma sapan işleri" diyerek falı tel'in eder fakat... (bkz. Geçelim bu konuları, daha gönül açıcı bir şey yok mu?)

Var, olmaz olur mu?

Hâşâ huzurdan, çok affedersiniz (utana sıkıla yazıyorum şuracığa, çocuklara okutmayınız lütfen) bir soru daha sormuşlar (bkz. Olacak iş değil, inanmıyorum yaa!)

Sorunun kendisi münasebetsizliğin daniskası...

-Kitap okur musunuz?

Soruyu duyan Türk erkekleri bir kötü olmuşlar, bir kötü olmuşlar...

Neyse, cevaba geçmeden önce bardağın dolu tarafına bakalım: % 32'imiz kitap okuyabiliyormuş. Elbette bu oran, her 100 erkekten otuz ikisinin her Allah'ın günü çatır çatır kitap okuduğu manasına gelmiyor; galiba bu suale mahcubâne "evet" cevabı verenlerin asıl söylemek istedikleri, "evet, bizim evde birkaç tane görmüştüm; çocuğun çantasının içindeki şeylerden biri olmalı; her sene onları ben ciltlerim amcası!" türünden bir şey olmalıdır ama fesat olmayalım; % 32 çook iyi rakamdır: % 68 meselesine ise hiç değinmemeyi tercih ederim. Biz Türkler bardağın hep dolu tarafına bakmalıyız azizim!

Araştırmanın bomba sorusunu en sona sakladım...

"Yazın hangi sıklıkta yıkanırsınız?" sorusuna "sana ne ulan" diye sinirlenmeyip, "çok şükür her gün yıkanırım" diyenlerin oranı % 32 (bkz. Ben bu 32 rakamını bir yerden hatırlayacağım ama...) ve biz yine bardağın dolu tarafına bakmak durumundayız. Kalan % 68'in günde bir değil en az iki kere yıkandığını, soru yanlış tertiplendiği için mecburen hayır cevabı verdiklerini de hesaba katmalıyız!

Malum, Türkler temiz millettir (bkz. "vaktiyle Fransızlar asilzâdeleri lazımlıklarını sarayın penceresinden ha babam sokağa döker iken bizim ecdâdımız o güzelim hamamlarda hatır hatır keselenmekte idiler... vd.)

...

Ben size bu araştırma felan değil, hepten iftira demiş miydim yukarılarda? Aha diyorum; iftira, iftira, iftira!

Kulaklarından ışık çıkan yazar

Eskiden şaşırır, hatta biraz kızardım; artık sadece gülüyorum. Yere düşercesine değil, koltukta şöyle geriye doğru kaykılıp saçlarımı kaşıyarak,

-He he, kazı, sana da çıkacak, diye keyifleniyorum; siz de öyle yapın!

Şimdi, "neden bahsediyor bu adam?" diye merak edeceksiniz; anlatayım. Dünkü gazetelerden birinde laikçi dünya görüşüyle mâruf bir yazarımız, "siyasete bulaşmayım, Servet-i Fünûn yazarları gibi kırdan bayırdan bir konu tutturayım" diye olsa gerek, kendini "din ve bilim" meselesinde konuşlandırmış. Bilirsiniz bu mesele, Avrupa'da şöyle-böyle üç, üç buçuk asır kadar aydınlanmacı takımını meşgul etmiş ve nihayet 20. yüzyılın başlarında terâvetini kaybetmişti. Şöyle ki: Bilim yeterince gelişmediği için insanlar, bilimle anlayamadıkları olayları dinî gerekçelerle izah etmek zorunda kalıyorlardı. Derken gel zaman git zaman bilim geliştikçe gelişti ve bilimin ışığı, dinin karanlıkta bıraktığı konuları birer birer aydınlatmaya başladı (bkz. Hümanist Anadolu aydınlanmacılığı ve sair tuhaflıklar); böylece dinin değeri azaldı, hatta hiç kalmadı; çünkü bilim gittikçe gelişiyor, din ise inatla hurâfelere sarılıyordu vs. vs...

Yazarımız da üç aşağı beş yukarı benzer şeylerden bahsediyor; özetliyorum: Genetik bilimi, türlerin soyağaçlarını çıkarıyor, "nereden geldik, biz kimiz" sorularına teker teker cevap buluyor; neticede bilim diyor ki, en eski dedelerimiz, milyonlarca sene evvel Afrika'nın ortasında yaşamış kara derili zencilerdi! Bu noktada Darwin'i de yattığı yerde rahat bırakmamaya kararlı olan yazarımız, ona atfedilen maymun efsânesine temas ederek atalarımızın hem maymun hem de zenci olduğunu söylüyor ama bu kadarcık bir devrimcilik onu kesmiyor; bilim nasıl durmadan ilerliyorsa, yazarımız da kendini gaza getirerek devam ediyor ve diyor ki: "Kur'an'da ve İncil'de Tanrı'nın insanı kendi suretinde yarattığına dair bir söz vardır; bu durumda batılılar Tanrı'yı sarışın ve mavi gözlü veya saçları ağarmış bir adam olarak resmettiler. Bu keşifler sonunda artık Tanrı'yı zenci suretinde çizmeye başlarlarsa hiç şaşırmayalım."

Oturduğum yerde bir aydınlanıyorum, bir aydınlanıyorum; neredeyse burnumdan, kulaklarımdan ışık fışkıracak!

Üstad hızını almış "tabu" budamaya devam ediyor: "Bilim çalışmaları, kültürü ve dini etkileyecek, din anlayışı gelişen teknolojiye ayak uydurmak zorunda kalacak, din ve Tanrı kavramları değişecek ama tamamen ortadan kalkmayabilirler..."

"Bi dakka bi dakka" diye doğruluyorum yerimden, "bu olmadı işte üstâd; hikâyenin en güzel yerinde faz değiştirilir mi" diye homurdanmaya başlıyorum. Fakat yapılacak bir şey yok; masalın sonuna yaklaşırken yazarımızı âniden metafizik ürperişler basıyor, seyrettiği BBC belgesellerinin zihninde uyandırdığı kaotik kıpırdanışlar son anda galebe etmiş olsa gerek, âdetâ huşû ile haykırıyor: "Bilimin gelişmesi tabiatın olağanüstü dengelerini ve ihtişamını göz önüne serdikçe, Tanrı'ya galiba daha çok ihtiyaç duyacağız."

Tam anlamıyla revizyonist bir adım, bir ric'at! Açık arazide yakınlarında bir yerlere yıldırım düştüğünde korkudan ödü patlayıp kendini mistisizme vuran çobanlar gibi yazarımız, bilimin dini günün birinde iki seksen bir doksan yere sereceği âna duyduğu inancı kaybetmiş gibi bitiriyor yazısını:

"Belki de günün birinde bilimle dinin birbirini dışladığı değil, desteklediği bir dünyaya gidiyoruz" dedikten sonra yazdıklarına şöyle bir göz gezdiriyor. Netice acıdır; görüyor ki final, hiç de Protemeci bir edâ taşımamaktadır; bilakis korkak, uzlaşmacı, hatta oportünist bir yaklaşım. "Bari" diyor, son bir cümle attırayım da yiğitlik bende kalsın!" Son cümleyi şöyle kuruyor: "Uzak bir gelecekte olsa da!"

"Pöh" diyorum kendi kendime, "günün birinde bilimin, aydınlanmacı taifesinin zihnini allak-bullak edeceğini kim bilebilirdi ki?"

Seçim sonuçları ve bürokratik iktidarın durumu

Siz bu satırları okurken seçim çoktan tamamlanmış, neticeler açıklanmış olacak. Bir hafta öncesinden -eğer varsa ve olacaksa- seçim sürprizlerini görmek mümkün değil; öngörülebilecek en sağlam husus, seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra da iktidar kavgasının sürüp gideceğidir.

"İktidar kavgası", hükümeti kimin ve hangi partinin kuracağını kasdeden bir tabir değil; devleti aslında kimin yöneteceği hakkında sürdürülen mücadele. Bilindiği gibi Türkiye'de devlet, olması gerekenden daha büyük bir alanı kaplıyor ve seçimle gelenler bu alanın ancak bir kısmını kontrol edebiliyorlar; geriye kalan büyük bölümü ise bürokrasi kontrol ediyor, yönetiyor ve bu sahibiyetten güç sağlıyor. Bürokrasi, aslında seçilmişlerin yönetmesi gereken bu büyük alanı yönetirken hukuk mekanizmalarıyla, yargıyla, orduyla ve son dönemlere mahsus olmak üzere cumhurbaşkanlarıyla dayanışma içinde görünüyor. Eylemlerine haklılık kazandırmak için resmî ideolojiyi kalkan gibi kullanan bürokratik iktidar, çok görünür bir şekilde özelleştirme yoluyla devletin küçültülmesine, bürokrasinin hükümran olabildiği alanların daraltılmasına şiddetle karşı çıkmakta ve bu yolda engelleme için ideolojik

gerekçeler göstererek bütün gücünü seferber etmektedir: Vatan topraklarının yabancılara satılamayacağı, ülke güvenliği için stratejik önem taşıyan bazı kurum ve tesislerin ille de devlet tarafından işletilmesi gerektiği buna örnek olarak gösterilebilir.

BÜROKRATİK İKTİDAR VE AB

Bürokrasinin aynı sertlikle karşı olduğu bir başka konu, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği meselesidir. AB'ye tam üyelik halinde bürokratik iktidarın resmî ideolojiyi kullanarak kendi hükümranlık alanlarını savunmasına fazlaca imkan kalmayacağı açıktır, çünkü üyelik halinde itaat edilmesi gereken AB mevzuatı bu yönde hükümler ihtiva ediyor. Yaşadığımız son iki yıl içinde Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği gerek AB üyesi ülkelerin kararsız ve ikircikli tutumu, gerek bürokrasinin AB ülkelerinin tepkisini çekecek eylemleri desteklemesiyle artık çıkmaz bir yola girmiş durumdadır.

BÜROKRASİNİN YENİ İDEOLOJİSİ: ULUSALCILIK

Son birkaç yılda bürokratik iktidar, resmî ideolojiyi daha rahat savunabilmek ve kendisine sivil görünümlü destekler edinerek meşruluk kazanmak için "Ulusalcı" adı verilen fikriyattan medet umdu. Bu tür kuruluşlara bürokratik kurumlar aracılığıyla maddi ve manevi destek verildiği, hatırı sayılır miktarda fonlar aktarıldığı artık kimsenin meçhulü değil; hatta bu tür yardımlar saklanmak şöyle dursun basına haber şeklinde verilmek suretiyle cephe genişletme ve maneviyat düzeltme çalışmaları yapılıyor. Nitekim Cumhurbaşkanlığı seçimleri esnasında büyük illerde gerçekleştirilen mitinglerin, bu tür kuruluşların yardım ve desteğiyle yapıldığını herkes biliyor. Böylece Ulusalcılık, bürokratik iktidarın siyasi programı haline geldi ve işlerlik kazandı.

BÜROKRASİNİN 102 OPERASYONU!

Bürokratik iktidarın hükümranlık alanlarını kıyasıya savunmak için göze aldığı son operasyon Cumhurbaşkanlığı seçimleri esnasında yaşandı. Hükümetin Meclis'teki çoğunluğu ile mevcut Anayasa hükümlerine göre kendi içinden bir adayı rahatlıkla seçtirebileceğini hesaplayan bürokratik iktidar, anayasanın 102. maddesinde muğlak bir hükme dayanarak Meclis'in seçim yapmasını engelledi ve bu istikamette bir Anayasa Mahkemesi hükmü çıkartmayı başardı; böylece Cumhurbaşkanlığı seçimleri, bugün bile ne olacağı kestirilemeyen muğlak bir akıbete uğradı ve bu durumdan bir an evvel kurulmak için hükümet, erken seçime gitme kararı aldı. Bugün açıklanan sonuçlar, bürokratik iktidarın son operasyonla ne kadar başarılı olduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Bir hafta öncesinden tahmin edilebilecek durum şudur: Bürokrasi, hükümeti kurma görevini çoğunluk partisine vermemek, eğer görevlendirmeye mecbur kalırsa yine yargı kuruluşlarının içtihatlarını ve mahkeme kararlarını devreye sokarak hükümete "siyasi iktidar" alanı bırakmamak için her ihtimali zorlayacaktır.

İşte bugünkü sonuçlara bir anlam kazandırmaya çalışırken, göz önünde tutulması gereken durum bu: İktidar için Türkiye'de sadece siyasi partiler mücadele etmiyor; bürokrasi de bu yarışın içindedir ve seksen seneden beri kıskançlıkla elinde tuttuğu imtiyazlarını kaptırmamak için didiniyor. Daha önce Türkiye'nin uğradığı darbe kazaları, bir kaza olmaktan çok "bürokratik bir tasarım" olmak özelliğini taşıyor. Toplam iktidarı, siyasi partilerin kontrol etmeye başladığı dönemlerin genellikle bir darbe ile fasılaya uğraması boşuna olmadı. Elbette ki bu garip durum, öteden beri "muasır dünya" veya çağdaş uygarlık diye bildiğimiz âlemin demokratik standartlarına uymayan bir gelişmeydi; ne var ki bürokratik iktidarın sözcüleri ve destekleyicileri (özellikle basın ve üniversite camiası), bu müdahaleleri sanki olması gereken, hatta daha evvel vuku bulması gerekirken her nasıla gecikmiş bir düzenleme olarak takdim edip alkışladılar. Sözün burasında bürokratik muktedirlerin, Meclis içinde ve dışında hangi siyasi kuruluşlarla organik işbirliği içinde bulunduklarını belirtmeye gerek görmüyorum: CHP, tek partili rejimin sona ermesinden bu yana genellikle tercihlerini bürokrasi saltanatının devam etmesinden yana kullanarak bürokrasi ile örtülü ve açık işbirliği içine girdi ve zihinlerde "bürokratların, devletin partisi" imajıyla yer tuttu. Bugün CHP'nin varlık sebebi değişmiş değildir ve önümüzdeki günlerde bu siyasi kurumun tercihlerini nasıl kullanacağı bu bakımdan kimse için sürpriz teşkil etmiyor.

SİYASETTE "Ã□AÄ□DAŞ UYGARLIK" İÃ□İN İKİ NESİL DAHA!

AB macerasının zora gireceği anlaşıldığından beridir Türkiye'de bürokratik muktedirler artık kartlarını daha açık oynamaya başladılar. Bu seçim sonuçlarından sonra takib edecekleri hareket tarzı hiçbirimiz için sır olmayacak; onlar yine, serbest ve hür seçimler aracılığı ile iktidar mücadelesi veren siyasi partileri kâh doğrudan kontrol ederek, kâh hareket sahasını daraltarak, durum gerektirdiğinde ufalanmasına ve kamuoyu nezdinde itibar kaybetmesine zemin hazırlayarak hükümranlıklarını devam ettirmek isteyeceklerdir. Avrupa Birliği yolu, bürokratik iktidarın tesirini asgariye indirecekti; bundan sonra Türkiye'de bürokrasinin olması gereken mevzilerine çekilerek meydanı tamamen seçilmiş yöneticilere terketmesi için hep birlikte siyasi bilincin ve demokrasi kültürünün gelişmesini beklemek zorundayız. Normal şartlar altında bu sürecin, iki nesil daha devam etmesi beklenebilir.

2007

31 Ağustos

Adı Abdullah, mahlâsı 'emîn' olsun Zaman Gazetesi

29 Ağustos

Büyüksün Recai Bey Zaman Gazetesi

27 Ağustos

Kendi cahiliyemizin izlerinde bir arpa boyu yol Aksiyon Dergisi

27 Ağustos

"Abdullah" olsun yeter Zaman Gazetesi

26 Ağustos

Korsan Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

25 Ağustos

Dürüst ve dürüşt! Zaman Gazetesi

23 Ağustos

O acı kimyâ Zaman Gazetesi

22 Ağustos

Biz Türkler ciddi bir millet miyiz? Zaman Gazetesi

20 Ağustos

Bilim mâsum mu? Aksiyon Dergisi

20 Ağustos

Devlet şuuru! Zaman Gazetesi

19 Ağustos

Ula, ula, ula! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

18 Ağustos

Köşe yazarlığına ve Tekel gazetesine dair Zaman Gazetesi

15 Ağustos

Sıcaklar bastırınca... Zaman Gazetesi

13 Ağustos

Siyasette "Arkadaş" meselesi Aksiyon Dergisi

13 Ağustos

Yaşasın futbol dedikodusu Zaman Gazetesi

12 Ağustos

Ayşe'nin hikâyesi Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

11 Ağustos

Müktesep? Zaman Gazetesi

08 Ağustos

İstikbâl neredeydi; cevabı İran veriyor! Zaman Gazetesi

07 Ağustos

Sayın Gönül: Biz de 14'lü isteriz! Zaman Gazetesi

06 Ağustos

Daldan dala şehir kitapları ve Karaman Şehrengizi Aksiyon Dergisi

06 Ağustos

Sekiz senede tıp bayağı ilerlemiş yahu! Zaman Gazetesi

05 Ağustos

CHP nasıl kurtulur? Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

04 Ağustos

Türkler ve anayasa: Öldüren aşk, yeniden sinemalarda! Zaman Gazetesi

01 Ağustos

6. Şehir'e Epilog Sühan Dergisi

01 Ağustos

Şaka-gerçek! Zaman Gazetesi

Şaka-gerçek!

Eski Cumhurbaşkanlarımızdan Süleyman Demirel, Zincirbozan günlerinden "tertip" arkadaşı Deniz Baykal'a çekilmemesi yolunda destek vermiş. Bu öğüdü ne derece kadar ciddiye alması gerektiği Sayın Baykal'ın bileceği iştir. Şeyhülislâm Baki Efendi buyurmuş ki,

"Batıl hemişe batılı beyhûdedir velî Müşkil budur ki sûret-i Haktan zuhur ede"

CHP'nin aldığı neticenin başkalarınca nasıl yorumlanırsa yorumlansın, Sayın Baykal tarafından "iyidir iyidir, hatta ufak da bir artış var; daha ne olsun" şeklinde iyimserlikle karşılanacağını zaten tahmin etmiştik; sağolsun bizi yanıltmadı. Başarı veya başarısızlık, farketmez; basiretin sesi, CHP'nin şu eyyamda başsız bırakılmaması gerektiğini işaret ediyor. Bu bir zaruret halidir; hani, "en kötü karar, kararsızlıktan iyidir" gibi bir şey.

Daha şimdiden ortalığa düşüp "git artık Sayın Baykal" diye hiddetle nutuk atanlara bakınca Sayın Baykal'ın nizâm-ı âlem için ne kadar lüzumlu bir unsur olduğunu farkediyoruz. Bu cenah içinde beni en şaşırtan kişi Sayın Hikmet Çetin olmuştur. Afganistan'daki NATO temsilciliğinde tam bir devlet adamı dirâyetiyle görev yapan Hikmet Çetin'in, daha seçim sonuçları resmileşmeden hizipçi ve müzmin bir başkan adayının bürosundaki toplantıya katılarak ceketini sırtından sıyırması, bende büyük bir hayal kırıklığına sebep oldu. Doğrusunu isterseniz Hikmet Çetin, ceketini çıkarmadan önce zihnimde evirip çevirdiğim, "Sol cenahtan bir cumhurbaşkanı adayı bulmak gerekse kim olur?" sualinin muhtemel cevabına en yakın kişiydi. Şimden gerû "Hikmet Abi" o toplantıya iştirak etmesiyle üzerinde ittifak edilen emîn devlet adamı görüntüsünü bozarak en müsait zamanda CHP'ye genel başkan adayı olmaya müheyyâ kişiler rezervine katılmış bulunuyor (hatîften, "zaten orada değil miydi ki?" sesleri...)

CHP'nin iç meselesidir, bizi ilgilendirmez diye geçemeyiz. CHP, sadece CHP'den ibaret değildir; CHP, devletin siyâsete akseden gölgesidir ve onun siyasi bir parti olmaktan daha ziyade tarihî bir kurum olarak taşıdığı değeri gözetmek durumundayız. Kaldı ki henüz mahalle arasında kısa pantolonla top oynayan çocuklar bile bir süre önce "CHP'nin Baykal'sız hali"ne şahit oldu: Baykal'sız olmuyor (sözün tam burasında "Baykal'la da olmuyor" diyecektim ama, o zaman yazının ana fikri güme gideceği için minik bir manevra yapmak durumdayım; anlayışla karşılayınız!)...

CHP'yi kurtaracak yegâne program, Sayın Baykal'ın cesur bir hamle inisiyatifi göstererek partiyi adamakıllı sol, adamakıllı ABD aleyhtarı ve adamakıllı liberal bir parti hüviyetine büründürmesidir naçiz kanaatimce. Seçim sonuçlarına şöyle bir bakınca liberal fikriyatın AK Parti tarafından massedildiği, sol düşüncenin ise halk tabiriyle "perem perem" döküldüğünü müşahede etmekteyim. Sağcı politikalar CHP'ye yaramadı ve yaramıyor; çünkü millet nezdinde inandırıcı görünmüyor.

Durumu basitleştirerek izah edelim: CHP sağlam (tarihî tedâileri çok güçlü) bir gemi; dümeni, pusulası, hatta kaptanı bile var fakat rotası yok; geminin rotası yok diye kaptandan sızlanmak mânâsız bence. Dışardaki kaptan namzetleri ise gemiye yeni ve mânidar bir rota tayin edebileceklerine dair bir işaret vermediklerine göre kaptan değiştirmek mânâsız.

Diyeceksiniz ki, "şöyle esaslı bir rotası olsa, bu CHP iktidar olur mu?" Deniz Baykal'la hemfikir olduğum yegâne husus da budur işte: Pekâlâ biliyoruz ki CHP ağzıyla kuş tutsa iktidar olamaz ama CHP lâzımdır. Öyle partiler vardır ki deniz fenerleri gibi fırtınalarla boğuşan gemilere yol gösterir fakat bizzat yüzemezler; yüzmeleri de gerekmez. CHP'nin velev ki günün birinde iktidara gelmesi, gazetelerdeki köşe yazarı takımından veya devlet memuru statüsünü pek sevdikleri halde siyasete pek meraklı akademisyenlerden hükümet kurmak gibi bir şeydir (olacak iş değildir yani!).

(Bu yazının devamını, "CHP nasıl kurtulur" başlığı ile önümüzdeki Pazar ilavesinde okuyabilirsiniz efendim)

6. Şehir'e Epilog

Böyle şeylerden bahsetmek kolay değil, hatta bir ölçüde utandırıcı ama galiba küçük de olsa bir hakikat payı var: Daha önce Sivas hakkında belirgin bir kanaati olmayan hayli insan, 6. Şehir'i okuduktan sonra Sivas hakkında müsbet bir fikir edindiler, bazıları hiç görmedikleri halde uzaktan Sivas'a hayranlık duydular; bir kısmı, "Vaktiyle şöyle bir görmüşlüğüm vardı ama demek Sivas'ın başka yüzleri de varmış." hayretine kapıldılar. Bu insanların hemen hepsi, "Okuyucularına şehir hakkında bu kadar muhabbet telkin ettiğine göre kitabın yazarı herhalde bu memlekete körkütük âşıktır." hükmünde karar kıldılar; emeklilik çağına erişmiş biri olmama rağmen hâlâ Sivas'ı terk edip büyük şehirlere göçmemiş olmam da bu mâsum efsâneyi birazcık tahkim etti.

Yıllardan beri, "Niçin büyük şehirlerden birinde değil de Sivas'ta yaşıyorsunuz?" sualine cevap vermekten sıkıntı geldiğini itiraf etmeliyim; onlara göre taşrada yaşamak bir fedakârlıktı ve ben böyle yapmakla bir nevi şövalyelik yapmış olmuyor muydum?

Olmuyordum tabii; her defasında dürüst davranmaya dikkat ettim; memleket edebiyatı yapmadım. Bunun başlıca iki sebebi vardı; ilki, göçmemi gerektirecek câzip bir vesile ile karşılaşmamış olmak, ikincisi ise taşrada yaşamanın sunduğu küçük konforların kıymetini takdir etmekten ibaretti.

Hayır, beni buraya sıkı sıkıya bağlayan şey, "Ölürüm de gitmem; burası benim atalarımın toprağı, nefes alıp verdiğim yer..." vesaire türünden romantik gerekçeler değildi; itilmemek ve çekilmemek gibi iki basit fizik hadisesi ile açıklanabilecek bir şeydi.

Dolayısıyla yaşadığım şehri ve iklimi ne zaman ucundan kenarından eleştirmeye kalkışsam, "6. Şehir yazarlığı" kolumdan çekti.

"ayın misafiri" mikrofon budalalığına kapılınca...

Sivas İl Genel Meclisi'nin nazik başkanı, o mâhut tarihten birkaç hafta önce ziyaretime gelerek "ayın misafiri" sıfatıyla beni, konuşmacı olarak dinlemek istediklerini söylediğinde meselenin oraya geleceğini elbette bilmiyordum. Toplantıdan yarım saat önce, "Ne konuşalım, ne kadar konuşalım?" diye ev sahibine sual ettiğimde kısaca "Sivas'ı anlat" demişlerdi.

"Peki" dedim; hatamı ertesi gün anlayacaktım ama.

Sonra kürsüye çıkıp, bir çocuk gibi onlara Sivas hakkında neler düşündüğümü anlattım. Artık Sivas'tan göçmeyi ciddi ciddi düşünmeye başladığımı, çünkü evle iş arasında kurduğum şahsi turların dışına çıkmamı cezbedecek "şehre dair" güzelliklerin pek kalmadığından yakındım. Meselâ Nuri Demirağ isminin Sivas Havaalanına verilmesi hakkındaki teklifin yine bir Sivaslı bakan tarafından duymazdan gelindiğinden, bir mahalli gazete dışında konunun sahiplenilmediğinden bahsettim. Esnafları şikâyet ettim, "bazen dayak yemeden dükkândan dışarı çıkabildiğimize şükrettiğimizi" anlattım. Mahalli basının, mahalli güç odaklarıyla "uyumlu" çalışmaktan başka hassasiyeti olmadığından, belediyenin halkla ilişkilerdeki üslupsuzluğundan, ortaklık kültürünün bu şehirde bir türlü gelişemediğinden, bu yüzden kalkınmanın mütemadiyen devlet desteğiyle ilişkilendirilmesinden dem vurdum; bazı Sivaslıların niçin hep kendini devletten alacaklı hissettiğini anlayamadığımı, bu mağduriyet psikolojisinden artık rahatsızlık duyduğumu ifadeye çalıştım.

Konuşma bittikten sonra Meclisin bazı üyeleri, "Sayın Bakan"a lâf dokundurduğum için rahatsız olduklarını belirttiler; ben de onlara "Fakültede mahalli idareler dersi okumuştum ama sizlerin birer siyasi kimlik taşıdığınızı unutmuşum. Şahsen sizleri incitti isem özür dilerim fakat ben böyle düşünüyorum. Politik bir beklentim olmadığı için rahat konuşuyorum, kusura bakmayın." cevabını verdim. "Lehte" söz alanlar da oldu ama züccaciye raflarından bir kaçını alaşağı ettiğimi fark etmiştim.

O konuşma, mahalli televizyonların birkaçında akşam haberi olmuş; ertesi gün bir mahalli gazetede, kibarlığı bir tarafa bırakan hakaretâmiz yazılar yayınlandığını da öğrenince "dükkân"da eni konu hasara sebebiyet verdiğimi iyice anlamış oldum.

Sivas'ın efkâr-ı umûmiyesi bir kaç gün bu mesele ile meşgul oldu; aldırış etmedim, cevap vermedim, tekzibe yeltenmedim. "Yanlış anlaşılan bir şey varsa, işte ekran; gel düzelt" tekliflerini reddettim.

O günden beri mahalli gazete okumuyorum, mahalli kanalları seyretmiyorum. Konuşma, sohbet, konferans tekliflerini kabul etmiyorum. Bir nevi tavşan dağa küsmüş, dağın haberi olmamış vaziyeti yani. Bu yüzden epeydir içimde soğumaya bıraktığım memleket tutkunluğu, o gün katılaştı; elle tutulur, denge sarılıp sırtlanarak götürülür bir hâle geldi.

Aslında o konuşmaya şöyle başlamıştım: "Altıncı Şehir'i okuyan herkes, benim deliler gibi Sivas'a âşık olduğumu sanıyor ama durum öyle değil. O kitap, şehrin geçmişine dair bir güzelleme idi. O güzellikten bugüne aksetmiş bir değer bulmakta zorlanıyorum. Şartlar benim için müsait hale geldiğinde başkaları gibi ben de çekip gidebilirim; beni zihnen ve hissen buraya bağlayan ilmekler zayıfladı... vb."

Mikrofon budalalığı diye bir şey vardır; bilmem başınıza geldi mi? Ne kadar kontrollü konuşmaya niyetli olsanız da bir andan sonra kendinizi gizleyemez ve samimi davranmaya karar verirsiniz. On dakikadan fazla konuşan herkes ille de kendinden bir şey ifşâ eder. Benim ifşâm Sivas hakkında idi.

Zannetmiştim ki, vaktiyle hakkında latif şeyler de yazmış biri olarak eleştiride, hatta sitemde bulunmaya bir nebze hakkım vardır; bu zannın iyimserlikten de öte saflık raddelerinde gezindiğini artık kabul ediyorum. O günden beri Sivas'la ilgim "hemşehrilik" hukukundan boşandı, "sekene" hukukunda karar kıldı. Bu karardan sonra içimde bir yerlerin hâlâ sızlayıp durduğunu söylersem yalan söylemiş olurum.

şehirler fânidir ama insanlar daha çok fânidir

Bu noktada meseleye iki değişik açıdan bakmak gerektiğinin farkındayım. Her şehir gibi Sivas da değişiyor; her ferd gibi ben de değişiyorum; şehirler yaşlanmıyor, insanların ise nüfus kâğıdı çabucak eskiyiveriyor. Birbiriyle bağlantısız iki unsurdan sadece birini esas alarak değişimi yargılamak elbette kabil-i insaf değil: Sivas, 1960'lı yıllarda kaybetmeye başladığı şehirli birikimini şöyle böyle elli sene sonra bugünlerde yeniden el yordamıyla aramaya başladı; o dolup dolup boşalan devâsâ bekleme istasyonunun sâkinleri, Sivas'ın içinde yerleşilip dal budak salınacak bir "durak" olduğunu yavaş yavaş fark etmeye başladılar. Son iki senede yayına geçen iki farklı "şehir dergisi"nin varlığı, bu gerçeğe işaret ediyor. Sivaslılar köklerini arıyorlar, vaktiyle buralarda hangi kurumların hükümfermâ olduğunu merak ediyorlar, meşhurlarını tanımak, eski hayat nizamını bilmek istiyorlar. Bu genel talep, bir yere yerleşmek arzusunun kuvvetli nişâneleridir. O tanıdığımızı, bildiğimizi sandığımız Sivas'ın içinde yeni bir şehir kuruluyor, yeni bir hayat tarzının temelleri atılıyor. Yol çıkınları yerini tencere tavaya terk ederken denkler açılıyor, sergiler yayılıyor; insanlar kalıcılık niyetiyle yaşadıkları beldeyi şöyle alıcı bir bakışla gözden geçirmeye başlıyorlar. Ne var ki biz fanilerin, o koca Sivas şehri gibi sabırlı, asır-dîde ve bilmem kaç kere yapılıp yıkılmış, harâbeye döndükten sonra yeniden şenlenmiş bir uzun ömür sürme imkânımız yok; bizler bütün güzellikleri bir ömür içinde görmek isteriz ve bu arzu, eşyânın tabiatına aykırıdır.

beni mızmızcılardan yazın

Bu söz uzar gider ve usturuplu şekilde bağlamak gerekir; bu bâbda insanlar ikiye ayrılıyor: İlki taş üstüne taş koyanlardır ki ben onlardan değilim; ikincisi "o taşın yeri orası değil" diye kenardan mızmız edenlerdir; ben onlardanım.

Türkler ve anayasa: Öldüren aşk, yeniden sinemalarda!

Anayasalar sebep değil sonuçtur; sadece sonuç. Dünyada sırf anayasası güzel kaleme alındığı için iflâh olmuş bir topluluk yoktur.

"Hemen anayasayı değiştirelim; ilk iş anayasadan başlayalım" sesleri artıyor; bu yaklaşım eğer derin bir sâfiyetin eseri değilse, sosyal ilimden nasipsizliğe işaret eder sadece. 130 seneden beri kafayı anayasa fikrine takmamız da aynı çocuksu beklentinin eseri.

Ben bu anayasayı beğenenlerden değilim (sahi, beğenen var mıdır?) ama bütün olumsuzlukların sebebini anayasada arayanlardan da değilim. Bu safhada dikkatimizi anayasa metninden ziyade uygulayıcılarına yoğunlaştırmamız daha isabetli olur. Taze misâli 102. maddedir; bu madde Meclis'in mutlaka bir cumhurbaşkanı seçmesi anafikrine göre düzenlenmiş vaktiyle. Anayasa'yı yorumlayan ve hükmünü yürütenler, bu mâsum maddenin lâfzını ve rûhunu alenen tağyir, tebdil ve hatta ilgaa ederek ondan akılalmaz bir toplumsal gerginlik çıkarmayı göze alabildiler. Oysaki 102. maddenin, lâfzı ve rûhu ile bu mânâsız kavgada hiç taksiri yoktu.

Böyle yorumlayıcılar mevcut bulundukça bizim anayasa kavgamız bitmez; bundan daha kötü bir anayasayla bile kavgasız-gürültüsüz yolumuza devam edebiliriz; yeter ki "hukuk devleti", "yargı bağımsızlığı", "hukukun üstünlüğü" gibi aziz kavramları maraza sebebi yapıp sonra kapalı kapılar ardında iffetini pây ü mâl etmek cinliğinden vazgeçebilelim.

Anayasalar insanların tabiatını değiştirmez; "hukuk devleti" ilkesini, "hâkim devleti" tarzında yorumlamak isteyenlerin niyetini engelleyemez; o yüzden birbuçuk asırdan beridir yaptığımız gibi anayasa ıslahatı ile uğraşmak yerine hâlimizi düzeltmekle işe koyulmak daha isabetli olur. Hâlimiz, yani aynada görünen sûret; eksiklerimiz, ayıplarımız, kusurlarımız... Garip fakat anlaşılabilir bir şey: Hâlimiz ve hakikatimizle yüzleşmektense ayaküstü anayasa yapmak daha kolayımıza geliyor. Anayasa değiştirmek kolayımıza geliyor; çünkü aslına bakarsanız bizde anayasaya saygı fikrinin olmadığını fark ediyorsunuz. 85 senede üç anayasa eskitip dördüncüsüne yan gözle bakmaya başlamak marazî bir alâkadır, bir nevi "öldüren aşk".

Şimdi esas noktaya yaklaşıyoruz: Bir kanun yapıp ona cümleten (herkes dahil; ordu, cumhurbaşkanı, parlamento, bürokrasi, iş dünyası, basın) itaat etmek medenîlik alâmetidir; kanunu yaptıktan bir dakika sonra "onu neresinden delebilirim" diye cingözlük düşünmek ise henüz aşiret ve göçebelik devrelerinde gezindiğimizi gösterir. 102. maddelerine yiyecek gibi

bakacağımız her anayasa -velev ki yenisi ve iyisi olsun- ana rahminde ölüdür. Kendini kanun hükmünden üstün görenlerin itibar gördüğü, alkışlandığı yerlerde yeni yeni anayasalar yapmaya kalkışmak, neticede hukuk fantazisi olur.

Biz nasıl anayasa yapacağız yahu; henüz bir hukuk felsefemiz bile yok üstelik! Dünyanın en güzel, en demokratik, en mükemmel anayasasını hazırlamak, günümüz şartlarında siz bilemediniz kuşlukla ikindi vakti arasındaki kadar zaman gerektirir; peki o anayasayı koruyacak insanlar yetiştirmek onca kısa zamanda mümkün mü? Bizde anayasayı korumak tâbiri, ancak Harbiyelilerimizin bildiği, ama çoğunlukla yanlış anladığı bir kavram. Ordunun teminatı altındaki anayasaları, en evvel bir kısım ordu mensuplarının ihlâl etmesi gerçeği, bizde Yeşilçam filmlerinden beylik bir sahne olmuştur. (bkz. 1924 ve 1961 anayasaları) Seçim meydanlarında pek seslendirilmeyen Anayasa meselesinin, henüz Meclis bile toplanmadan korsan baskı gibi piyasaya sürülmesi, bana esasen kendimizi boşa yorduğumuzu hatırlatıyor; olsun. Aşk ile tekrar edelim: Anayasalar bir şeyin sebebi olmazlar, onlar sadece neticedir. Ve "bir toplum kendilerindeki özellikleri değiştirinceye kadar Allah, onlarda bulunanı değiştirmez".

Vesselâm ve bihi nestâin!

CHP nasıl kurtulur?

Biliyorum üstüme vazife değil ama, duyarlı ve ülkesini seven her vatandaş gibi üzüldüğüm için bir şeyler yapmak zorunda hissediyorum kendimi. Hayır, CHP, sadece CHP değildir; ondan daha fazla bir şeydir. Ne desem, nasıl desem?..

Meselâ Ankara Kalesi gibi, meselâ buharla çalışan kara trenler gibi, meselâ Resmi Gazete veya Etnografya Müzesi gibi bir değerdir bizim için. Cumhuriyet'in ilk yıllarına dair, Tek Parti devrinden müdevver bir hâtıra.

Vaktiyle bir Yavuz zırhlısı vardı; şimdiki çoluk-çocuk takımı bilmez o şanlı harp sefinesini. Yakın zamanlara kadar her kahvenin duvarında ille de bir Gazi M.Kemal, Kâzım Karabekir ve Mareşal Fevzi Ã□akmak fotoğrafı ile bir Yavuz zırhlısı resmi mutlaka bulunurdu (ara sıra Adalı Halil, Kel Aliço veya Kara Yusuf gibi cihana nam salmış pehlivanların portrelerine de rastlardık). Bu Yavuz, işte o Yavuz; memleketi birinci umumi harbe sokan o uğursuz sefine hani. Sonraları, aklıevvel İttihatçılarımız onu bir Şark numarası ile satın alarak Osmanlı Bahriyesi'ne katmışlardı da Cumhuriyet'i müteakip ağır bakım masraflarından kurtulmak için koca Yavuz'u hurdacı mütayitlere verip jilet yaptırmıştık.

Hayır, hayır; CHP'nin eritilip jilet yapılmasına kat'iyyen rıza gösteremem; zaten o jiletler de bir şeye yaramaz ama olsun; tarihî hâtıralara sahip çıkmalıyız.

Bunun üzerine oturup, "CHP nasıl kurtulur" diye bir güzel düşündüm. Aşağıda aklıma gelen parlak fikirleri birer birer sıralıyorum:

1- Müze yapmak: Yapalım ama CHP'nin ilk tarihî binası sizlere ömür. Yeni binayı derseniz mimarlık açısından silik, sıradan, bir gökdelen yavrusu. Velev ki müze yaptık; içine ne koyacağız? Baykal'dan başlamak üzere bütün genel başkanların büstlerini, balmumundan yapılmış (hani Madame Tussauds müzesinde olduğu gibi) heykellerini koyarız. CHP'li vekillerin 1923'ten bu yana Meclis'te yaptıkları konuşmaların zabıtlarını, vekillerin büyütülmüş vesikalıklarını da asarak, en geniş katı ise CHP'nin memlekete yaptığı hizmetlere tahsis ederiz. Siz o salonu nasıl doldurabileceğinizi düşünürken ben öteki maddeye geçiyorum.

2- Devletleştirmek: İstimlâk eder kamulaştırırız CHP'yi; böylece partiden kavga-gürültü sesleri kesilir. Mal varlıklarını dondururuz; böylece İş Bankası'ndaki CHP hisseleri hazineye geçer. Kimin başkan olacağına başbakan ve bakanlar kurulu karar verir, hatta seçimlerde hangi vilayetten kimlerin vekilliğe namzet gösterileceğini de devlet büyükleri kararlaştırırlar.

Ne kızıyorsunuz yahu; Tek Parti devrinde aynen böyle yapılmıyor muydu yani?

Geçiyorum öyleyse öteki maddeye:

3- Özelleştirmek: Şimdi moda öyle; kamulaştırdıktan sonra yüzümüze-gözümüze bulaştırdığımız kurumları üçe-beşe bakmadan açık artırma ile ihaleye çıkarıyoruz. Gayrı yerli mi olur, ecnebi mi olur, bir firma çıkıp satın alıyor. Ooh, kurtuluyoruz böylece yükten. Şimdi CHP'yi de özelleştirirsek bence çok talibi çıkar. Meselâ Amerikalılar kat'iyyen dayanamazlar, hemen hesabını çıkarıp, "iki seneye kâra geçeriz, alalım" diye bastırırlar parayı. Onlar müşteri olmazsa Batı üniversitelerinin yakındoğu kürsülerine destek veren vakıflardan mutlaka birisi alıcı olur.

Gönül ister ki CHP'yi bir yerli firma alsın; gül gibi müessese ele-yabana gitmesin, fakat şöyle bir mahzuru var: Bizimkiler böyle tarihî yerleri turizme açmayı pek severler hani. İki gün sonra CHP Restaurant, CHP Resort Hotel felan gibi şeyler yapmaya kalkışabilirler.

Birader siz de her şeye bir kulp takıyorsunuz; size fikir beğendirmek ne zor şeymiş?

4- Ordu'nun CHP'ye el koyması: Bu fikir bence karşıdan çok parlak gibi görünüyor ama kısa zamanda ordunun yönetim tarzı, CHP'nin idari üslubuna dönüşürse ben karışmam. Düşünün, altı ayda bir olağanüstü kurultaylar, hizipler, kavgalar, havada uçan sandalyeler.

Yok yok, bu iyi bir fikir değil; geri alıyorum.

5- Baykal'ı cumhurbaşkanı yapmak!

"Yahu sen şimdiye kadar nerelerdeydin; bu akıllar nasıl bir akıllar?" diye hayranlık dolu sözlerle beni alkışlamaya başladığınızı görür gibiyim. Eksik olmayın efendim, vatana hizmet görevimiz; bu akıllar memlekete feda olsun!

Efendim, anlayamıyorum... evet..., hmmm! Bir arkadaş diyor ki içinizden, "efendim" diyor, o zaman da "Cumhurbaşkanlığını Baykal'dan nasıl kurtarırız" diye çare aramaya başlamaz mıyız diyor. Valla olabilir; şahsen benim için Sayın Baykal'ın canı istediği kadar cumhurbaşkanı olarak kalmasında sakınca yoktur fakat derseniz ki, "Baykal giderse CHP'de iç kavga bitmez; bu defa onun yeri için kavga başlar" evet, bu fikri ciddiye alırım.

Peki ne yapmalı o zaman?

Ne, "döner başkanlık sistemi" mi; nasıl olacak o?

Haa... arkadaş diyor ki, Baykal partinin ebedi şefi olarak fahri genel başkan gibi yerinde kalırken öteki hizipçi genel başkan adayları da kur'a ile birer sene başkanlık yaparlar diyor. I-ıh, tutmadım bunu ben; bayat bir fikir, "eşbaşkanlık" mı nedir, o uygulamayı andırıyor.

Kusura bakmayınız beyler, benden bu kadar... efendim?.. Anlıyorum... hmm. Bir başka arkadaş CHP'lilerin alayının birden bir tasavvuf tarikatine girerek dünya hırsından ve iktidar tutkusundan âzâd olabileceğini hatırlatıyor ama laikliğe aykırı şekerim! Üstelik hırsı kalmamış bir politikacı neye yarar ki, akmayan musluk gibi bir şey olur o!

Hayır efendim, lütfen şu "jilet yapalım" tezahüratını bırakınız, bize yakışmaz. İkinci sıradan bir beyefendi söz istiyor, dinleyelim, buyrunuz efendim, evet..., eveeet..., anladım; harika bir fikir! Beyefendi diyor ki, "hiçbir şey yapmayalım, bırakalım dağınık kalsın!" Ne diyorsunuz? Evet diyenler?.. Kabul edilmiştir.

Sekiz senede tıp bayağı ilerlemiş yahu!

Meclis henüz yeni olduğu için bu CHP milletvekili hanımefendinin ismini öğrenemedim fakat ilginç elbisesi sebebiyle çekilmiş fotoğrafı gazete ve haber sitelerinde yer aldı. Vekilimiz, siyah biyelerle süslenmiş sıfır yaka şık beyaz tayyörünün ceket kısmına tam kalbinin üzerine siyah renklerle bir altı ok amblemi nakşettirmiş. Dedik ya, şık kıyafet, yakışmış; Meclis'te erkek vekillerin rutin haline getirdiği ciddi koyu renk takım elbise kalabalığı içinde estirdiği farklı güzellik hepimizin dikkatini çekti; hoşumuza gitti.

Kadınlar Meclis'e yakışıyor.

Elbette fark ettiniz, bu işte bir tuhaflık yok muydu yani? Meselâ bir başka bakışla bu vekilimizin seçtiği elbise ile düpedüz siyasi görüşünü aksettirmesi size de garip gelmedi mi? Halbuki bundan sekiz sene önce yine bir hanım milletvekilimiz, sırf kıyafetinden ötürü Meclis'te yemin ettirilmemiş, koca koca milletvekilleri, "dışarı, dışarı..." diye fanatik futbol seyircileri gibi aleyhte tezahürat yapmışlardı.

Nasıl utanmıştık, hatırlıyorsunuz elbette; unutulur gibi değildi çünkü.

O gün Merve Kavakçı'nın nasıl bir kıyafet giydiğini hatırlamıyorum; şüphesiz o da şıktı ama onun kıyafeti, 1999 yılında giyim kuşamı ile siyasi bir görüşü aksettirdiği için kınandı, ayrıksandı ve cezalandırıldı. Neticede o hanım milletvekili sadece Meclis'ten "dışarı" edilmekle kalmadı; vekillik sıfatı da kaldırıldı.

Aradan sekiz sene geçmiş, sekiz senede epey ilerlemiş, "Anadolu aydınlanması"ndan nasiplenmişiz; artık hanım vekilleri kıyafetleriyle politik görüşlerini yansıttıkları için birtakım "engizitörler"in yaptığı gibi cadı avına tabi tutmuyoruz; hoşça bir tebessümle bakıp geçiyoruz. Şimdilerde çoğumuz şöyle düşünüyor: "Üstüme iyilik sağlık, bir milletvekili, siyasi görüşlerini dışa vuran bir kıyafeti Meclis çatısı altında giymeyip de nerede giyecek?"

Doğrusu da bu; doğru fakat çocuksu denecek ölçüde naif bir mantık; haydi küçük bir faraziye yürütelim: Tam da kalbinin hizasına altı ok nakşettiren hanım vekilimiz, şıklığını yine üzerine altı oklar işlenmiş bir başörtüsüyle tamamlamaya kalkışsaydı, şu anda nurtopu gibi bir siyasi krizimiz olmayacak, ekran maydanozları "zabbaha gader" bu "iskandâl"i tartışmayacaklar mıydı?..

Henüz ismini öğrenemediğim CHP'li hanım vekile yasama hayatında başarılar diliyor; seçtiği kıyafetle bilerek veya bilmeden eski bir utancımızı hatırlattığı için ma'şeri vicdan adına teşekkür ediyorum.

Sekiz senede tıp bayağı ilerlemiş; bu iyiye işarettir.

Bu arada Sayın Abdullah Gül'ün devlet başkanlığına adaylığı meselesinde naçizâne fikrimi ifade etmek isterim. Yeni Meclis'te bu göreve en layık isimlerin başında şüphesiz yine Sayın Gül geliyor fakat adaylıkta ısrar etmek yerine feragati tercih etmesi, ülkemizin daha çok hayrına olacaktır. Gül'ün feragati, neticede CHP'nin yenilmek bilmez genel başkanı tarafından "işte sözümüze geldiniz" şeklinde böbürlenmeye yol açabilir; böyle şeylerin üstünde durmak gerekmez. Sayın Gül'ün adaylığını engellemek için demokrasiyi 367 yerinden bıçaklayan CHP'ye ilk cevabı millet, cevabını iki hafta önce vermiş bulunuyor (ikinci tokat ise "sol birleşiyor" nakaratıyla CHP listelerinden Meclis'e kapağı seren DSP milletvekilleri tarafından atıldı!).

Abdullah Gül en güçlü olduğu bir anda adaylıktan çekildiğinde siyaseten büyüyecek ve istisnasız herkesin saygısını celbedecektir.

Dik durulması gereken yerde dik durulmuştur; şimdi mesafe alma, Türkiye'yi rahat yönetilebilir bir atmosfere taşıma zamanıdır diye düşünüyorum.

Daldan dala şehir kitapları ve Karaman Şehrengizi

Kargocular artık hayatımızın bir parçası, en azından gün aşırı yüz yüze geldiğimiz birer tanıdık haline geldiler. Posta müvezzilerinin (dağıtıcıları) yüzünü ise unuttuk. Geçenlerde bir arkadaş kendisine gönderdiğim bir mektuptan söz ederken araya girdim, "e-posta mı yoksa şu bildiğimiz zarflı, pullu mektup mu?" O bildiğimiz zarflı pullu mektuplardan imiş. Dedim ki, "sahi yahu, ben vaktiyle cüzdanımda posta pulu taşırdım; masamın kıyısından köşesinden mektup kağıdı ve enine uzun zarf eksik olmazdı; dolmakalemle yazardım..."

Tabii ardından o mektubun bir şekilde postaneye götürülmesi gerekirdi. Hâlâ duruyor; posta merkezlerinde pul satılan gişenin hemen yanı başında, şehiriçi, şehirlerarası, yurtdışı yazılan dar ve uzun deliklerden birine atardık mektubu. "Mektup atmak" tabiri herhalde buradan geliyor olsa gerektir. Postane artık hayatımızdan çıktı sayılır. Mektuptan sonra koli hizmetleri de özel sektör tarafından üstlenilince "posta" kelimesinin maddi ve gözle görülür temsilcisi durumundaki bu büyük müessese, varlığını henüz korumakla birlikte bir uğrak yeri olmaktan çıktı.

Kargoculardan söz ediyorduk; günaşırı, üstelik üç aşağı beş yukarı aynı delikanlılarla sık sık yüz yüze gelmeye başlayınca, zamanla kendimi onlara karşı borçlu hisseder oldum. Hep aceleleri vardı, bir çay ikramını bile kabul edecek zamanları olmuyordu ama güleryüz, üç-beş satır hoş-âmedî veya bir küçük misafir şekeri ikramında bulunmak pekâlâ mümkündü.

Masamın kenarında duran orta büyüklükteki cam kavanozda duran şekerler kargocuların istihkakı; kim kargo getirirse şekeri hak ediyor; şeker ve teşekkür elbette.

Daldan dala konuyoruz ama bence fena olmuyor: Az önce en kibar ve nazik kargocu delikanlı, daha uzaktan radyum ışıkları saçan bir paketle içeri girince, kavanozdaki şekerler de titreşmeye başladı. Ve nitekim paketten güzel bir kitap çıktı:

Karaman Şehrengizi. Yazarı Kâmil Uğurlu.

Karaman Belediyesi Kültür Yayınları'nın ilk kitabı.

Kitabın altbaşlığı, ünlü hececi şairimiz Karamanlı Bekir Sıtkı Erdoğan'ın o meşhur kıt'asının ilk mısraı: "Karaman'a hasretliğim..." Devamı ise şöyle: "Yazıla yazıla bitmez/ Dağlar bir ip, yollar düğüm/ Ã□özüle çözüle bitmez." Bekir Sıtkı Bey, bugünlerde nedense unutulmuş 50. Yıl Marşı'mızın da sözlerini kaleme almıştı: "Müjdeler var yurdumun toprağına taşına/ Erdi Cumhuriyetim elli şeref yaşına" diye başlayan bu marşın bestesi de pek güzeldi. Şimdi varsa-yoksa Onuncu Yıl Marşı'dır gidiyor.

Peki, "şehrengiz" ne demek, anlatalım: Şehrengiz eski edebiyatımızın bir tarzı; bir şehrin güzellerini ve güzelliklerini anlatan manzum eserlere verilen isim. Aslına bakılırsa şehrengizler, o belde hakkında ansiklopedik bilgi vermekten ziyade şehrin güzellerini

vasfeden eserler; öyle güzeller ki halk arasında fitneye sebebiyet verip "şehri birbirine katacak" derecede can yaktıkları için bu türe böyle bir isim uygun düşmüş. Divan edebiyatımızda bu gelenek pek uzun ömürlü olmamış, 16. yüzyılda parlayan şehrengizler, 18. yüzyılda sönmeye yüz tutmuş.

Modern muhtevasıyla şehrengiz adını önce Mustafa Armağan dostum, "Bursa Şehrengizi" isimli kitabıyla hatırlatmıştı; Karaman Şehrengizi ise bildiğim kadarıyla şehrengiz serisinin ikinci eseridir fakat bu noktada bir hususu açıklamak gerekiyor. Bursa ve Karaman şehrengizleri, isim geleneğini devam ettirmekle beraber, yukarıda izah ettiğimiz edebi geleneğin devamı sayılmazlar; onları "şehir kitabı" veya "bir şehir hakkında yazılmış kitap" sınıfına koymak daha doğru olur.

Ve Türk nesrinde artık bir "şehir kitapları" vakıasının yükselmesi çok sevindirici, çok önemli bir hadisedir. Önemlidir çünkü Türkler, artık yaşadıkları şehri fark etmeye başlamışlardır; bir şehri fark etmek, evvela onun kimliğini, kimliğini meydana getiren rûhu tanıma arzusuyla, merakıyla başlar (bilirsiniz ki biz Türkler, öyle pek fazlaca meraklı bir millet değiliz maalesef). Şehrin rûhu, şehrin tarihi değildir sadece; tarihiyle birlikte orada yoğunlaşan, biriken, zaman zaman kireç tutarak tabakalaşan tavırlar, edâlar, gelenekler, alışkanlıklar, şahsiyetler ve olaylar da bu terkip içindedir. Bu birikimi tesbit gayreti evvela "nostalji" yani, eskiye duyulan hasret tarzında algılanır ama aslında şehrin kimliğini arama faaliyetinin bir parçasıdır. Şehir kitapları işte bu noktada değer kazanıyor, çünkü şehir kitapları hızla değişen ve dönüşen şehrin hatırlanan ilk halini tesbit eden bir eskiz hükmünü taşıyor. Sonraki adım, şehrin kimliğinden hareketle o şehre verilmesi gereken yeni istikamet hakkında, bizzat o şehirde yaşayanların ve o şehri paylaşanların teklifleri, itirazları ve düşüncelerinin birikmeye başlamasıdır. Bu birikimdir ki, şehrin sâkinlerinde 'şehir düşüncesi'ni tahrik eder ve hemşehri-şehir münasebetinin daha üretken ve yapıcı şekilde ortaya çıkmasına yardımcı olur.

Biz bugün şehirlerimizde genellikle bir otel müşterisi yaklaşımıyla barınıyoruz; otel müşterisi kalıcı değil gidicidir, kaldığı otele bir katkıda bulunmayı düşünmez; dar zaman içinde halletmesi gereken işlerinin peşindedir. Şehre yönelen dikkatler, kalıcılık iradesinin açığa çıkmasıdır. Şehrin bir yaşama yeri olarak tanzimi, âhengi, tasarlanması, yeniden biçimlendirilmesi ve ezcümle güzel kılınması, "medeniyet" dediğimiz o büyük kavrama katkımızı ifade ediyor. Bu yüzden şehir kitaplarının artışı ve her geçen gün yeni şehir kitaplarının yayınlanması, okunması, paylaşılması ve benimsenmesi, şehir kültürü dediğimiz birikimle yeniden temas etmeye başladığımızı gösteriyor; önemi buradadır: Türklerin yeniden şehir kavramı hakkında düşünmeye başlamaları, onların yeniden medeni bir topluluk vasfını kazanmaya başladığını gösteren çok latif işaretlerdendir.

Kitaplığımdaki "şehir kitapları" bölmesine yeni bir kitap daha koymanın keyfini yaşarken 'Karaman Şehrengizi'nin muhtevasından bahsetmeyi ihmal ettik; özene bezene basılmış, sepya fotoğrafla süslenmiş, birbirinden okunası yazılarla zenginleştirilmiş pek güzel bir eser

"Karaman'a hasretliğim." Yazarı Kamil Uğurlu'yu ve Karaman Belediyesi'ni can ü gönülden tebrik ediyorum.

Haydi bakalım şehir yazarları, yaşadığınız beldeler, sizin kaleminizle keşfedilmeyi bekliyor.

Sayın Gönül: Biz de 14'lü isteriz!

24 Temmuz'da yapılan son Bakanlar Kurulu toplantısına katılan üyeler ilginç bir jestle karşılaştılar: Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül, bütün bakanlara birer adet pırıl pırıl 9 milimetre çapında, son teknoloji ürünü, Sarsılmaz silah sanayinin siparişi üzerine MKE'nin ürettiği 919 tipi tabanca hediye etti.

Bu tabanca son zamanlarda Türkiye'de pek popülermiş; vallahi bilmiyordum; üzerime vazife olmayan işlerden biri de budur.

Silahlar bizim eskiden "14'lü" diye tabir ettiğimiz, makinelitüfek yarısı oyuncaklardan; pardon, 14'lü değil, 15+1 imiş; kulağıkesik tabiriyle 15'i şarjörde, biri ise tercihe göre namlu ağzında tutulabiliyor; oldu mu 16'lı?

Şimdi bu olayı çeşitli açılardan inceleyelim:

Vecdi Gönül Milli Savunma Bakanı idi değil mi (bakalım yeni kabineye girecek mi; her neyse, o da bizim üzerimize vazife değil)? Milli Savunma Bakanı ne demek; savunma işlerini en yüksek derecede kollayıp gözeten, vaziyet eden kişi demek. Sıradan demokrasilerde silahlı kuvvetler işte bu bakanlığa bağlıdır. Bizde ise zaman zaman Başbakanlık'a bağlı olduğu söylenir...

Bu anlamlı hediyesiyle Sayın Gönül, kabine arkadaşlarının şahsi savunmalarına bayağı bir katkıda bulunmuş oluyor. Bu durumda soruyorum:

- Bizim şahsi savunmamız ne olacak Sayın Bakan? Bize de birer "16'lı" hediye etmeyi düşünüyor musunuz?

Laubaliliği sevmem; bu soruyu da Sayın Bakan'la kâğıt üstünde yüz-göz olmak derecesinde yârenlik tesis etmek için sormuyorum; gayet ciddiyim.

Biz "kâl-ü belâ"da, "devletimiz bizi korur; onun için silah taşınma, kendimizi bizzat savunma ve adaleti bizzat yerine getirme hakkımızı devlete devrediyoruz" diyerek silahsızlanmış veya silahtan arındırılmış sıradan insanlarız. O yüzden bütün normal ve sıradan ülkelerde silah taşımak yasaktır; bu tekel, kanunla sadece devletin özel görevlilerine tanınmıştır.

Tamam, özel ihtiyaca binaen bazı kişilere (mütayit, kuyumcu, çoban vb.) silah ruhsatı veriliyor fakat vekillerin, hele bakanların silah taşımalarını, hele hele silah hediyesi kabul

etmelerini bir türlü anlayamamışımdır. 16'lıyı ne yapacaksınız sayın bakanlar; ne işinize yarayacak?

16'lıyla gazoz açılmaz, yemek pişirilmez, ıspanak doğranmaz; bu meret kahvaltı, mutfak, piknik gereci değildir. Bir 16'lı ile sadece birilerine ateş edilir. Niçin ateş edilir? O kurşun gitsin birinin etine-kemiğine girsin, kırıp kanatsın da iflâh etmesin diye.

Haa, peşin fikirli olmayalım: Mümkündür, belki bu 16'lıların bizim bilmediğimiz bir meziyeti, gizli bir fazileti vardır; o zaman biz de isteriz efendim! Aslında Milli Savunma Bakanı'nın her vatandaşa birer bedava 16'lı hediye etmesi, Maarif Vekili'nin mektepleri tatil etmesine benzer uygulamayı hatırlatırcasına şanlı tarihimizin altın şeref levhalarından biri olurdu ama işi o kadar uzatmayalım; hayır, hediye filan değil, herkese bedava silah taşıma ruhsatı isteriz. Hangi geçerli sebebe istinaden bu ruhsatın verildiğini Milli Savunma Bakanı'mız nasıl olsa cevaplandıracaktır. (Haydi bir tüyo verelim; bakan arkadaşlarına niçin silah verdi ise bize de aynı gerekçe ile bedava ruhsat dağıtmalıdır!)

Gelelim, yirmi küsur kişiye dağıtılan ve tanesi 2 bin YTL olan silahların finansmanına; bu meseleye hiç girmemek en iyisidir çünkü tarih boyunca kaydedilmiştir ki, silahların finansmanı kadar netâmeli bir mevzu yoktur. Muhtemelen Sayın Gönül bu jestin mesarifini, şahsî ceyb-i hümâyunundan tedarik etmiştir deyip geçelim.

Bu son sözüm ciddi, alabildiğine ciddi:

Bütün silah ruhsatları iptal edilip bütün silahlar toplatılmalıdır. Kendi gücüyle bu kampanyayı destekleyen Sayın Nazire Dedeman Hanımefendi'yi gönülden destekliyor, Sayın Gönül'ü ise felsefesi tutarsız bir işe kalkışarak kötü örnek teşkil ettiği için kınıyorum.

İstikbâl neredeydi; cevabı İran veriyor!

Gazetelerimizin çoğunun görmediği, belki görmezden geldiği küçük bir haber yayınlandı dün; haber, İran'ın, tamamen kendi imkânlarıyla savaş uçağı üretimine başladığından bahsediyordu.

İran... uçak..., hem de F tipinde gelişkin savaş uçağı?..

Doğru mudur, yoksa bu, İran'ın ABD ile giriştiği sinir savaşının değişik bir safhası olarak geliştirdiği bir iddia mıdır; bunu henüz bilmiyoruz; fakat bizzat Savunma Bakanı Muhammed Nejar tarafından açıklandığına göre ciddiyet payı yüksek olsa gerektir.

Yerli mantığımız, "yok canım, yapamazlar; savaş uçağı yüksek teknoloji ister; yüksek teknoloji ise İtalya'nın Arnavutluk hududundan başlayarak tâ Japonya'ya kadar bulunmayan bir hünerdir" diye işler. Belki de bu mantığı fazlaca ciddiye aldığımız, ara sıra sorgulamaktan kaçındığımız için 30'lu yıllarda rahmetli Nuri Demirağ'ın başlattığı yerli uçak sanayiinin hikâyesini bile hatırlamakta isteksiz davranıyoruz. Bildiğiniz gibi Demirağ isminin Sivas

Havaalanı'na verilmesi yolundaki istekler, geçen sene dönemin başbakan yardımcılarından biri tarafından ciddiye bile alınmamıştı!

Nuri Demirağ'ın yolu kesilmeseydi bugün bizim de bir uçak sanayiimiz olur muydu; savaş uçağı yapabilir miydik; bu kadarını kestirmek zor fakat o birikim değerlendirilse, uçak alımında dışa bağımlılığımız herhalde çok daha düşük olurdu. Uçak denince akla hemen gelişkin yolcu ve savaş uçakları gelmemeli; kargo taşıyan, keşif, sulama, ilaçlama, arama-kurtarma, hatta uçak seferlerinde göre kör noktalarda kalan iller arasında dolmuş uçuşları yapan tipte uçak ihtiyacımızı pekâlâ karşılayabilirdik; bu mümkündü.

Sadece uçak mı; meselenin bir de helikopter boyutu var. Helikopterin bugün kullanılmadığı, işe yaramadığı sektör yok gibi ve biz Türkler hâlâ yukarılarda bir pat pat sesi duyduğumuzda, nadir rastlanan bir nesneymiş gibi başımızı yukarılara kaldırır bakar; boş zamanlarımızda ise bol bol uçak ve helikopter belgeselleri seyredip, sonra dudağımızı bükerek birbirimize, "gâvur yapıyor kardeşim; helâl olsun" diye birbirimize küçüklük kompleksi aşılarız.

Mars'a insansız uzay laboratuvarı gönderelim demiyoruz; sene 2007, niçin biz hâlâ pırpırlı uçak, patpatlı helikopter üretemiyoruz diye sual ediyoruz.

Kim cevap verecek, kim hesap verecek?

Atatürk'ün "İstikbâl göklerdedir" vecizesinden bu yana 75 sene geçti. İstikbâlin göklerde olduğunu gördük ama kılımızı kıpırdatmadık. Mesele savaş uçağına geldiğinde ise muhtemel bir askerî harekâtta hava kuvvetlerimizin kaç gün veya kaç saat bağımsız harekât yapabilecek durumda olduğu hakkındaki şehir efsânelerini hatırlamadan edemiyoruz.

Atatürk'ün İş Bankası'ndaki hisselerini miras kabul edip işletmekte zerrece kusur göstermedik, bravo; peki, "İstikbâl göklerdedir" sözünden çıkarılması gereken bir miras, bir vazife hissesi yok muydu? Havacılık sanayii, o hep ideolojik düzlemde kalan Atatürkçülük retoriğinin en elle tutulur, en göze görünür ve hayrı dokunur aksâmı olarak niçin sanayiimizin öncü sektörlerinden biri haline getirilmemiştir?

"Ülkeyi İran gibi yapmak istiyor bunlar" sözündeki gizli tezyif, bugün daha anlaşılır hale gelmiş bulunuyor. Bu gibi sözleri sarfedenlerin sadece İran'ı değil, -maalesef- Türkiye'yi de hiç tanımadıkları ortada. Türkiye'nin İran'dan Şiilik esasına dayalı bir rejim ithal etmesi dün muhâl ihtimaldi, bugün muhâlden de muhâldir ama komşumuzun nükleer teknoloji ve havacılık sektörlerinde kaydettiği başarıları artık kaale almak durumundayız.

...

Boş verin savaş uçağını, uçak maketçiliğinde neredeyiz haberiniz var mı?

Müktesep?

Bir dakika, bir dakika...Osmanlı tahtına cülûs edecek padişah namzedi seçmiyoruz; mâlum, Osmanlı siyasi hukukunda tahta geçecek kişinin evvelemirde Osmanoğulları sülalesine mensup olmak şartı aranırdı.

Saltanat tarihe karıştı; bitti. Cumhuriyet'in bir mânâsı da budur: Hiçbir makam kişilerin yakasına iğneli değildir; şahsileştirilemez; liyâkat esas olmak kaydıyla gerekli şartı haiz her "cumhur"un, her makama erişme şansı ve hakkı vardır.

Cumhurbaşkanlığı seçimi, ilkinden daha beter bir gerginliğe dönüştürülmekte. "Gül olmasın" diye diretenlerle, "ille de Gül olsun; çünkü seçim sonuçları bunu gerektiriyor, haketti" diyenler ortalığı toza dumana veriyorlar.

Eğri oturup doğru konuşalım; sakin olalım, mantıklı olalım.

Abdullah Gül her hali ile devlet başkanlığını hakkıyla deruhte edebilecek bir isimdir; gönlüm hâlâ onun Cumhurbaşkanı seçilmesinden yana fakat bir noktanın altını önemle çizelim; Cumhurbaşkanlığı makamı Abdullah Gül'ün müktesebi (kazanılmış hakkı) değil; kimsenin değil. Seçim sonuçlarını böyle yorumlayanlar, işte tam bu noktada Cumhuriyet'in rûhunu (Cumhuriyet kelimesi o kadar iğfale uğradı ki neticede anlamını ve saffetini kaybetti) anlamazlıktan geliyorlar. "Müktesebidir, ille de Gül olmalıdır" fikri Sayın Gül'ü ilerde (seçilse de, seçilmese de) zor duruma sokmaktan başka bir maksada hizmet etmeyecektir. 22 Temmuz seçimleri başkanlık referandumu değildi. Seçim sonuçlarını nihai zafer zannederek hükümeti, derin bürokratik dengeleri değiştirmeye sevkettiğini zannedenler, ne AK Parti'ye ne de Türkiye'nin dirliğine hizmet etmiş olmuyorlar. Değil % 46, yüzde 66'lık bir ekseriyet bile ölçüsüz olmayı değil, aksine daha fazla temkin ve itidali gerektirecektir. Vaktiyle Milli Görüş çizgisi üzerinde siyaset yapanlar, buna benzer bir zafer sarhoşluğuna kapılmışlardı: Eğer, "tamam artık, rektörleri bile hizaya getirip selâma durduracağız, dengeler değişecek" şeklindeki o çocuksu dayılanma gösterileri olmasaydı, 28 Şubat darbesini yapanlar gerekçe bulmakta çok zorlanacaklardı.

Bugünlerde yine böyle bir rövanşist hava estiriliyor ki yersiz ve mânâsızdır; eğer seçim kazanmakla demokratik standartlara "şıp" diye geçilebilseydi bunu vaktiyle görürdük. Milletin tasvibini almak çok önemli ve anlamlı fakat Türkiye'yi tek başına demokratikleştirmeye yetmez; o mazhariyetin üstüne -kelimenin en fâzıl ve kâmil mânâsıyla- "siyâset"i de koymak lâzım; siyasette yanlış yapmayacaksınız ama sair şartların mâkulleşmesi için tedrîc, yani zaman faktörünü zorlamamak gerekir.

Bazı okuyucular, Sayın Gül'ün şu nazik dönemeçte adaylıktan feragat etmesi yolundaki fikrimi hoş bulmayıp bürokratik iktidara verilmiş bir tâviz gibi yorumladılar. Oysaki Abdullah Gül, seçimin hemen ertesinde partisinin ve Başbakan'ının elini güçlendirmek için bu feragat

tavrını göstermiş olsaydı, belki cumhurbaşkanlığına bugünden daha yakın bir yerde duruyor olacaktı. Meselenin şahsileşmesinde Sayın Gül'ün dahli vardır; Başbakan ise seçimlerden önce "uzlaşma ararım" beyanını verdiğinde, siyaset yapma sahasını kendi eliyle daraltmış oldu. Bu raddeden sonra cumhurbaşkanlığı seçimi, yavaş yavaş 27 Nisan'daki kriz ortamına benzeme eğilimi gösteriyor ve işin bu noktaya gelmesinden kaçınmak gerekiyordu.

Karar verecek durumda olanların yazılıp çizilen şeylerden etkilendiğini zannetmiyorum fakat takım tutarcasına bir isim üzerinde ısrar edilerek yazılıp çizilen şeyler, siyasi ortamı gerginleştirmesi bakımından menfi bir tesir yapıyor; futbol dilinde buna "kendi kalesine gol atmak" diyorlar.

Haydi hayırlısı bakalım.

Ayşe'nin hikâyesi

Marmara Bölgesi'ndeki üniversitelerimizin birinde bir mülakat imtihanı yapılacaktır. İmtihan, Erasmus adı verilen AB ülkeleri arasında öğrenci değişimiyle ilgili bir bursla ilgilidir.

Bu imtihana katılacak öğrenciler önceden not ortamalasının % 50'si, yabancı dil notunun %40'ı ve mülakattan alacakları puanın %10'u toplanarak değerlendirmeye tabi tutulacaklardır.

Şimdi diyorsunuz ki içinizden, "bize ne yahu bu bilgilerden, sadede gel!" Geliyorum; biraz sabrederseniz çok ama çook eğleneceksiniz.

Mülakat hariç, öğrencilerin aldıkları notlar sıralanır. Bir kız öğrenci (adına Ayşe diyoruz) büyük bir başarı göstererek 97 puanla önde görünmektedir, ikinci sıradaki öğrenci ise sadece 80'de kalabilmiştir. Yani Ayşe'nin 12 aylığına Almanya'ya gitmesi neredeyse kesin gibidir. Mülakattan sıfır alsa bile durum değişmeyecektir.

İmtihan başlar, Ayşe salona girer...

En iyisi bundan sonrasını, o imtihan'da ancak % 3 civarında özgül ağırlık taşıyan bir öğretim üyesinin kaleminden takib edelim:

"Ayşe odaya girince heyetteki yüzlere gölgeler üşüşüverdi, çünkü yurtdışında bizim gibi çağdaş bir üniversiteyi ve yüzde şu kadarı Müslüman olup da laikliği benimsemiş bir toplumu temsil niteliğine sahip olmadığı besbelliydi. Başörtüsü elbette yoktu, ancak alnındaki izden bunu bir siyasi sembol gibi taşıdığı çok barizdi. Ayrıca giyim-kuşamı da Haziran sıcağına hiç mi hiç uymuyordu. Ayşe heyetin karşısındaki yerini aldı, sorular başladı. Normalde 5-10 dakika süren mülakat, yarım saate kadar uzadı. Soruların biri geliyor, diğeri gidiyordu, ancak Ayşe hiçbir açık vermiyordu. Ben, matematikte lisans yapan bir öğrenciyle değil de bir deneme yazarı veya sosyoloji yüksek lisansındaki biriyle konuşuyormuş hissine kapıldım. Sanırım heyetteki R.Y. ve dekan da bunun nasıl olduğunu anlayamadılar. En sonunda R.Y. Ayşe'ye hangi yazarları okuduğunu sordu. Neden bunu sormak daha önce aklına gelmemişti,

hayret ettim. Ayşe ise Can Dündar'dan başladı, başlar tasdik makamında sallandı. Sonra Elif Şafak dedi, zannımca heyettekiler Şafak'ın hangi gazetede yazdığını bilmiyorlardı, kitabını da okumamışlardı, üstelik "Zübeyr, Abdülkadir, Talha" gibi aykırı bir adı da olmadığından, başlar yine sallandı. Fakat en sonunda Ayşe bombayı patlattı ve "bir deâ€ ¦ Ahmet Turan Alkan!" deyiverdi. Artık aradığını bulmuş olan heyet de böylece rahat bir nefes aldı.

Ayşe dışarı çıkınca R.Y. heyete döndü:

- Arkadaşlar, Ali Turanlı okuyormuş.

-Evet, Ali Turanlı dedi Dekan.

Diğer hoca: Doğru, öyle dedi.

- Ali Turanlı nerede yazıyor biliyor musunuz, diye sordu R.Y.

Kimse bilmiyordu; R.Y. çok bilmiş bir edayla, 'Akit'te yazıyor' diye büyük sırrı ifşâ etti. Diğerleri hemen tasdikçibaşı Mehmet Efendi gibi onayladılar, 'Doğru hocam, Akit'te yazıyor'.

Bu demek oluyordu ki, hocalarımızın hepsi Akit'i takip ediyordu. Ben ise o tarihe kadar sizin yazılarınızla tanışmamış olmanın şanssızlığını yaşıyordum. Bu yüzden kendimden çok da emin olmayarak 'Hayır, galiba Turan Alkan dedi' dedim fakat bunun bir önemi yoktu, çünkü hüküm verilmişti, o da Akit'te yazıyordu (!) Ayşe'nin Almanya'ya gidince militan olacağından, çarşafa gireceğinden, laik Cumhuriyet'in şu kadar küsur yıllık kazanımlarını hâk ile yeksân edeceğinden demler vuruldu, bir MGK havası ki görülmesi lazımdı. Ayrıca hocalarımız asıl Ayşe'yi düşünüyorlardı, Almanya'da tarikatların pençesine düşerdi bu kız (burada tarikat yoktu çünkü). Sonunda tüm teamülleri yıkarak (normalde her hoca bir not verir, bunlar toplanıp 5'e bölünür) R.Y. diğer üyeler adına da hareket ederek Ayşe'ye 60 verdi.

Yalnız heyette hâlâ bir endişe hâkimdi; ya 2. olan kız da böyleyse? Zira üçüncü sıradakinin mülakattan 500 de alsa gitme şansı yoktu. Ama kız içeri girince heyetin sırtından büyük bir yük kalktı, çünkü bu hanım kızımız gerçekten bizi sonuna kadar temsil etmeye liyakati olduğunu "tüm çıplaklığıyla" gözler önüne sermekteydi. Bu kıza birkaç üfürükten soru sorarak gönderdiler ve 100'ü bastılar.

Fakat kızımız yine de 0,5 puanla Ayşe'nin arkasında kalmıştı!

Onun da çaresi vardı, tüm kızlar çıkıp mülakatlar bittikten sonra Ayşe'nin notu R.Y.'in tavsiyesiyle 50'ye düşürüldü ve Türkiye bu rejim krizinden kimsenin ruhu bile duymadan kurtuldu.

Ben heyetten çıkar çıkmaz internetten Ali Turanlı'yı tarattım, ama bir şey bulamadım. Bulduğum tek şey 1980'lere Ã□anakkale'de vefat etmiş bir zatla ilgili birkaç bilgiydi. Sonra sizin adınızı, gazetenizi buldum. Zaten gönül bağım olan bu gazetenin sizin gibi bir yazarını

bilmemek bence ayrı bir utançtır, üstelik yüksek lisans tezimi sivil-asker ilişkileri üzerine yapmış olduğum için iki kere utançtır. Bu bilgiyi kullanarak ertesi sabah R.Y. ile görüştüm, Ayşe'nin ortalamasının çok yüksek olduğunu, böyle bir dengesizliği kimseye anlatamayacağımızı, üstelik kızcağızın Ahmet Turan Alkan dediğini, onun da Zaman'da yazdığını, benim de yüksek lisans çalışmam sırasında onun kitaplarını okuduğumu (beyaz yalan) söyledim, 'ne yani' dedim, 'ben de mi mürteci oluyorum şimdi?' O da 'o zaman git, dekanla görüşüp hallet' cevabını verdi. Gerçekten dekan, Cumhuriyet'in ondan da yılmaz bir bekçisiydi. Fakat önce bölüm başkanına gittim, bu sırada aslında öğrencinin not ortalamasının 77 olduğunu, öğrenci işlerinin işgüzarlığından dolayı 97 göründüğünü, zaten her halükârda Almanya'ya gidemeyeceğini öğrendik. Ve işin peşini bırakmadan önce durumu Ankara'da bu programları yürüten Ulusal Ajans'a bildirdim. Ne yapılabilir bilmiyorum, Ankara'dakiler daha iyi bilir; ancak sonuç ne olursa olsun, refleksin ne boyutta olduğunu yakinen görme fırsatım olduğu için bence değerli bir deneyimdi. Ayrıca böyle en ufak bir meselede bile dâvâlarına ne kadar sahip çıktıklarını gördüm ve kendimden nasıl utandım, size anlatamam. Tedbir adına nelere başvuruyoruz; yüzlerine haykıramıyor da arkadan dolaşıyor, girecek başka bir kapı arıyoruz."

Mektup neredeyse bir sene önce kaleme alınmış, kopyalayıp bir kenarda unutmuşum.

Hadise gerçek; benimle ilgili kısmından ötürü önce Ayşe'den, sonra sizlerden özür dilerim ama geç de olsa bilmeniz gerektiğini düşündüm. Bu hafta sizi eğlendiremedim; nasipse haftaya efendim!

Yaşasın futbol dedikodusu

İşte yine futbol mevsimi geldi. Eskiden ligler böyle yaz sıcaklarının ortasında değil, sonbahar civarında başlardı diye hatırlıyorum. Küreselleşme futbolumuzu da etkiledi. Futbolla birlikte artık bezdirici bir boyut kazanmaya başlayan siyasetin dışında dedikodu etmeye değer bir havalanma penceresi de aralandı.

Futbolun en büyük eğlencesi sahaların dışında cereyan ediyor; iki ay boyunca transfer uydurmaları dışında yazacak bir şey bulamayan kaşarlanmış yorumcular, nihayet gönülleri çektiği gibi döktürme fırsatı bulabildiler. Şu yaz sıcağında bu gibi 62 model tarihî eserlerden futbol yorumları okumak buzlu limonata tesiri yapıyor. Ben en çok kendini tek yanlı bir kararla futbol bilgesi, hatta futbol şeyhi mevkiine koyan yaşlıca yazarlara bayılıyorum; onlar meselâ istisnasız muhatap kabul ettikleri herkese "sen" diye hitab ediyorlar. Lugatlerinde sayın, bey gibi nezaket ifadeleri bulunmadığı gibi herkese küçük ismi ile hitab ederken duydukları özgüven ile futbol konusundaki otoritelerini tartışma çizgisinin üzerinde bir yere koyuyorlar,

"Özhan'a dedim ki; bak Özhan dedim, bu iş böyle olmaz dedim vb..."

Asla bir şeyden memnun olmuyorlar; müneccim gibi önceden görüyor, ikaz ediyor ve hayrettir ki daima haklı çıktıklarına inanıyorlar. Geçenlerde otomobil kullanırken radyoda bu zevattan birinin yorumunu dinliyordum; gülme krizinin geçmesi için sağda müsait bir yere çekip sakinleşmek zorunda kaldım.

Futbol, böyle hoşlukları da içinde barındırabilen garip bir âlem. Hafta sonu oynanan bir maçı bir hafta boyunca radyoda, televizyonda, gazetede konuşa konuşa bitiremiyorlar, "neydi o çocuğun adı yahu söylesene, hani şu şey vardı ya..." yollu çok bilirmiş de hatırlayamıyormuş numarası çekmelerine yarılmamak elde değil. Gören zanneder ki mütekaitler kıraathanesinde birbirlerine askerlik hâtırası anlatmaktalar.

Ertesi hafta bir başka başlangıç; futbol haftalık ritimle yaşayan garip bir canlı. Numaratör sıfırlanıyor ve her şey yeniden başlıyor.

Neyse ki mesleklerini çok ciddiye alan, amigoluktan, laubalilikten, üfürmekten dikkatle kaçınan, baktığını doğru gören, meramını düzgün kelime ve kavramlarla anlatabilen daha ehil bir yorumcu kuşağı geliyor. Onları okurken meselenin spor boyutunu, futbolun eninde sonunda bir oyun olduğunu ve ne dereceye kadar ciddiye alınması gerektiğini hissedebiliyoruz. Bizim gazete, işte bu kaliteli yorumcu kuşağının en iyi temsilcilerini bir araya getirmeyi başardı. Geçenlerde Fatih Uraz'ın kaleme aldığı "Bizim çocuklar ve elin çocukları" başlıklı yazıyı kaçırdıysanız bulup okumanızı tavsiye ederim; sporun şahsiyet ve ahlâkla kesişen unsurları ne kadar güzel tahlil edilmiş. Keza Ahmet Çakır ve Zeki Çol, "acaba hadiseyi nasıl değerlendirmiş" merakıyla ne yazdığını merak ettiren usta kalemlerimiz olarak spor sayfalarına kalite ve üslup kazandırıyorlar. Vaktiyle birbirinden değerli futbol yorumlarını zevkle okuduğumuz Ahmet Selim ise epeydir bu mevzulara değinmez oldu; büyük kısmı kitaplaşan o yazılar, futbol edebiyatımızın en değerli eserleridir ve gönlüm Ahmet Selim Bey'in insan ve karakter merkezli o güzel spor yazılarını yeniden okumak istiyor.

Zaman haricinde takib ettiğim yorumcular da var elbette. Radikal'de yazan İbrahim Altınsay ve Tanıl Bora, Milliyet'ten Mehmet Demirkol ve Rıdvan Dilmen, Akşam'dan Deniz Gökçe, Sabah'tan Ömer Üründül, futbol yazılarına kalite getiren değerli yorumcular olarak ne yazdıklarını merak ettiren isimler.

Bu sene inşallah sporun siyasetten çok konuşulduğu bir dönem olur.

Siyasette "Arkadaş" meselesi

Dedem, "yahşi yiğit yâreninden belli olur oğlum" derdi; mâlumdur, akrabalarınızı seçemezsiniz; ama arkadaşlarınız sizin tercihinizdir.

Arkadaş, yani sırtınızı dönüp yaslanırken dağlar gibi güvenebileceğiniz adam; sırdaş, karagün dostu, emanet ehli, eski tâbirle yâr-i vefâdar; doğruları taşıyan ve söyleyen adam.

Deniz Baykal'ı yakından tanımam, hayatının hususi ayrıntılarını bilmem; şimdiye kadar merak da etmedim; ama seçimlerin tamamlanmasından sonra ortadan kaybolup iki gün sonra onu ekran karşısında kendini savunurken seyredince kendi kendime, "galiba bu adamın hiç arkadaşı yok" diye düşündüm. Bu düşüncemi sizlerle paylaşmanın centilmenliğe yaraşmadığının farkındayım: Şüphesiz Sayın Baykal'ın arkadaşları, dostları vardır ve onlar hakkında uluorta fikir yürütmenin doğru olmadığı da meydandadır; dolayısıyla şu soyut değerlendirmenin onların şahsında somutlaşması evvela beni rahatsız eder.

En iyisi örneği genişletmek: lider takımı yükseldikçe etrafı değişse, birincil ilişkiler (dostluk, arkadaşlık, vb.) geriye düşerken şekilci, teknik ve politik temaslar öne çıksa gerektir. Siyasetin mantığı da bu gibi beraberlikleri sürdürmeye müsait değil; iyi arkadaştan iyi bir siyasi refik olur mu? Politik bağlar arkadaşlığı, "eski hukuku" kaldırmıyor; hele politik başarının telkin ettiği özgüven duygusu, buna hiç müsaade etmez. Neticede parti yöneticisi, danışman, mahreminize girmeye izin verdiğiniz gazeteci, akademisyen takımından ibaret bir beşerî "aura" ile yetiniyorsunuz, çünkü o beşeri iklim politik açıdan sterildir; ilişkilerin artık böyle olması gerekmektedir! İyi ve gerçek dostlar, bu ortamda barınamaz, vaziyeti hissettikleri anda usulca geriye çekilir, kendi dünyalarına dönerler; zira onlar için dostluk "mütekabil" bir şeydir ve onu "bezletme"nin de bu hukukta bir sınırı vardır; çünkü eski muarefeyi korumakta ısrar, lider tarafından yanlış anlaşılabilecektir.

Belki de meselenin bizim göremediğimiz tarafı, "gerçek arkadaş" kavramının siyaset düzlemine yaraşmadığı, aykırı durduğudur. Biz arkadaşın gerekliliğini düşünürken hepimizin yaşamakta olduğu sıradan hayatı esas tutuyoruz; bu mânâda sıradanlık, meseleye bizim baktığımız yeri gösteriyor; halbuki anlam denilen şeyin, bakış yerine ve olguya bakış açısına göre değişebileceğini hesaba katmalıyız.

Sıradan hayatta gerçek dostların teşkil ettiği çevre, gerçek ve ayakları yere değen bir dünyadır; politik yakınlıkların çok önemli olduğu hiyerarşik yapılar başka bir dünyayı temsil eder; o dünyanın en yüksek değeri "başarı"dır; ne olursa olsun başarı. Geriye kalan bütün değerler, başarı kıstasına göre hizaya geçerler ve arkadaşlar o sıralamada çook gerilere düşerler.

"Hiç arkadaşı yok galiba" derken kasdettiğim buydu; şahsi bir eleştiri gibi anlaşılırsa üzülürüm. Aynı durum öteki liderler için de geçerli: "Yahşi yiğit yâreninden belli olur" ölçüsünü, sırayla tanıdığınız siyasi çehrelere uyguladığınızda ne kasdettiğimi anlayacaksınız. "İnsan bunu göremez mi, hesab edemez mi; böyle ölçüsüz konuşulur mu, bu yanlışlığı ona ikaz edecek kimse yok muydu çevresinde" diye düşünüp durmamın sebebi bu. İsmini vermeyeceğim bir parti liderinin, seçimden önce söylediği, "Meclis'e üçüncü parti olarak

gireceğiz, hem de ahlaksız anket şirketlerine rağmen gireceğiz" sözü kulağımda çınlıyor: Aldığı oy yüzde yarım ve bu netice, seçimden daha altı ay önce bile bilumum kıraathane lâfçıları tarafından milimine kadar bilinen bir bedâhatti. Bedâheti evirip çevirip "belâhet"e tahvil etmemesi için ona bir arkadaşı, "Yapma yahu, ilim sahibisin, sonra mahcub olursun" diye ikaz etmemiş midir?

Etmemiş meğerse; geçenlerde yine onu konuşurken gördüm: "Halkımız bizi bekleme odasına aldı; bu büyük bir onurdur, çünkü daha önce sokaktaydık" diyordu

Arkadaşı olsa ikaz ederdi; onu anlamaya ve anlatmaya çalışıyorum ve iyi arkadaşlarla tahkim edilmiş, ayakları yere değen bir dünyada yaşamanın, siyasi irtifalarda kanatsız pervâz etmekten daha kıymetli bir şey olduğunu söylüyorum. Böyle yerlerde arkadaş ontolojik bir kutup yıldızı, bir pusula hükmüne geçiyor; eşyanın gerçek boyutlarını hatırlatan bir uyarıcı.

Siyasi kültür ve kalitemizin bir de "gerçek dostlar" faslı var demek ki; pek üzerinde durmadığımız. Siyaset adamları, sanat ve müzik dünyasının meşhurlarının yüreğini sızlatması gereken bir durumdur bu. Zira "arkadaş", ünlüler için, onlara sosyal temas imkânı sağlayan bir aracı, beşeri bir ihtiyacın tatmininden daha fazla mânâ ifade etmelidir.

Sözü 16. yüzyıl şairlerinden Necâtî'nin, Şehzade Mustafa'nın katli üzerine yazdığı mersiyeden bir beyitle tamamlayalım; bakınız, siyaset adamlarıyla onların arkadaşları arasında münasebeti nasıl bir düzleme dayandırarak izah etmiş:

"Yanunca bunca kulundan bir Âdemin bile yok;

Begüm bu nice seferdir kim, ihtiyâr ettin?"

AKLINIZDA BULUNSUN: BİR ZAMANLAR ANADOLU RUMLARININ GÜNDELİK HAYATINA İÇERDEN BAKIŞ: SİNASOS ALBÜMÜ

Yakın tarihi sadece sadece okul kitaplarından öğrenmiş olanlar, Mübadele diye bir kelimeyle karşılaşmış olsalar bile ayrıntılarını bilmezler. Lozan Anlaşması gereğince İstanbul dışında kalan Anadolulu Rum nüfusu ise o tarihe kadar Yunanistan topraklarında yaşayan Müslüman nüfus (Batı Trakya Türkleri hariç) karşılıklı olarak değiştirilmişlerdi. Binlerce insanın masa başında alınmış siyasi kararlara göre yerinden-yurdundan, toprağından ve ülkesinden koparılarak başka bir yerde yaşamaya mecbur edilmeleri dramatik bir vakadır.

Keşke Mübadele'ye yol açan o fecî olaylar hiç olmasaydı!

Mübadele ile Yunanistan'a göç etmeye mecbur edilen Orta Anadolu'nun Kapadokya bölgesindeki Sinasos beldesi ahalisi (şimdiki adı Mustafapaşa) her şeyi geride bırakıp yola çıkmadan önce bir fotoğrafçı tutarak yaşadıkları yeri ve civarını fotoğraflarla belgelemişler. 1924 yılında Yunanistan'da "Doğunun İncisi Sinasos" adıyla yayınlanan bu albüm, 2004 yılında Atina'da yeniden basılmış; geçenlerde ise albümün Türkçe baskısı Evangelia Balta'nın

editörlüğünde, "Sinasos-Mübadeleden Önce Bir Kapadokya Kasabası" adıyla Birzamanlar yayıncılık tarafından yapıldı.

Bu güzel albümde ilk farkettiğim şey, Anadolu'da örnekleri hâlâ yaşayan sivil mimarlık eserlerine, Anadolulu yerli Rumların katkısı oldu. Şaşırdığımı itiraf etmeliyim; ikinci nokta ise Rumların, Müslüman nüfusa oranla daha mütemeddin bir hayat tarzı sürdürmeleriydi. Rumların Müslümanlara göre daha çok teknoloji kullanan, mesleki bakımdan daha uzmanlaşmış, iyi örgütlenmiş ve eğitime önem vermiş bir topluluk olduğunu görmek, hele hele fotoğraflara akseden gündelik hayat tarzlarıyla bizimkine çok benzer bir Anadolu ahengini yaşadıklarını anlamak beni şaşırttı.

Bu albümü anlayışla ama teemmülle incelemenizi tavsiye ederim; düne dair ne kadar az şey bildiğimizi farkedince siz de şaşıracak ve düşüneceksiniz.

Sıcaklar bastırınca...

-Ee, ne diyorsun Çekirge şu olup bitenlere?

-Ne gibi üstâdım; tam anlayamadım?

-Anlamayacak ne var Çekirge... Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden bahsediyorum?

-İyi olur inşallah efendim; hayırlısı olsun!..

-Ne yani, her şeye akıl erdiren Çekirge bu konuda söyleyecek bir şey bulamıyor mu şimdi?

-Ah hocam, siz hep bize en yüksek hareketliliğin durağanlık, en mânidar sözün suskunluk, en güzel melodinin ise sükûnet olduğunu talim etmiştiniz; şimdi söylediklerinizi daha iyi anlayabiliyorum...

-Haydi haydi minder dışına kaçıyorsun; benim öğretilerimi bana satmaya kalkışma da cevap ver.

-El emrü fevk'el-edeb! Siz sorunuz ki ben söyleyim efendim.

-Ne diyorsun Gül'ün adaylığı meselesine?

-Quod scripsi scripsi efendim.

-Ne demek o kuo bilmemne bilmemne?

-Latince bir ibâre efendim; söyleyeceğimi söyledim; yazacağımı yazdım; artık o mesele benim için kapanmıştır mânâsına...

-Hmm, peki; bu tercih yeni bir gerginlikler dizisine yol açabilir mi dersin?

-Bir kamış rüzgârla eğildikten sonra yeniden ilk haline dönmek ister; rüzgâr üzerine bina kurulmaz efendim.

-CHP Genel Başkanı Baykal yine geçimsiz bir strateji uyguluyor diyor gazeteler...

-Bir sünnetçi dükkân açarsa vitrinine koyabileceği en mâkul objelerin başında çalar saat gelir. Sular alçağa akar. Dere ortasında at değiştirilmez. Denize düşen de, eğer bulursa cankurtaran simidini beğenmemezlik etmez.

-Bugün hiç çekilir tarafın yok Çekirge; şu siyaset merakını bana bulaştırdıktan sonra takkeleri değişmiş gibiyiz; bu ketumluk nereden çıktı şimdi durup dururken?

-Belki çok yerli filim seyretmektendir hocam; bilir miydiniz, ben eski ve siyah-beyaz Yeşilçam filmlerine bayılırım.

-Benim yıllarım Uzakdoğu felsefesini hayat tarzı haline getirmekle geçti oğlum; uzak kaldım böyle şeylerden. Bugünlerde ise okulumuzun duvarları dışında cereyan eden her şey dikkatimi çekiyor; bilmek, anlamak istiyorum.

-Bizim siyasi hayatımızın esasları Yeşilçam filmlerinin mantığını andırır hocam. Gaddar ve mağdur baştan bellidir. Daha meyhanenin kapısından girerken pis pis sırıtan ve çatacak yer arayan kötü adamları, esasoğlan eninde sonunda evire çevire dövecektir.

-Ee ne olmuş yani?

-İşin güzel tarafı şu efendim; o filmi ikinci kere seyrettiğinizde de aynı şeyler tekrarlanacaktır ve bu iyi bir şeydir...

-Vallahi anlamadım çekirge...

-İşte bu anlamadığınız şeye biz "gelişme" diyoruz hocam.

-Eveet, yani diyorsun ki dört kere yedi yirmisekiz ederse asmaları kökünden budayıp bağcıyla birlikte soğan-ekmek yemekte mahzur yoktur!

-Ve geçen sene kurusoğan rekoltesi yüksek ise bu sene patates fiyatları artacağı için Irak'ın siyasi geleceği hâlâ belirsizliğini koruyacaktır.

-Anlıyoruum; oğlum şunu baştan söylesen de beni yormasan olmaz mıydı; iki saattir bilmece gibi konuşuyorsun...

-Kıyılar sakin ve güvenlidir fakat bereketli bir balık avı yapmak isteyen deryaya açılmalıdır hocam.

-Tabii, tabii; havalar da pek sıcak zaten; sen en son ne zaman memleketine gitmiştin bakayım Çekirge; altı ay oldu mu? İyi. Sana yirmi gün izin, sakin bir dere bul; ayaklarını suya sok ve bir güzel serinle. Ha, bu müddet zarfında gazete, televizyon yasak sana. Hadi bakayım!

Köşe yazarlığına ve Tekel gazetesine dair

"...Çölaşan, bundan sonra okurlarıyla nasıl buluşacağına dair şüphe duymadığını belirterek, 'herhalde boşta kalmayız' dedi. Bu sırada söze eşi Tansel Çölaşan katılarak, 'Gideceğin yer var mı Emin? Tekel var' diye konuştu."

Akşam gazetesi önceki gün böyle yazdı. Yukardaki alıntıyı okurken Tekel diye bir basın-yayın kuruluşunun varlığından bahsedilmesi dikkatimi çekti. "Gideceğin yer mi var; yok. O halde sen de Tekel'e gider, orada yazarsın" mânâsında anladım; sonra da saflığıma bir güzel güldüm.

Dedikodu iştah açıcıdır; hele başkalarının üzüntüsü veya felâketi evirip çevirilmekteyse biz insanlar bundan mutluluk hormonu bile imbiklemeyi beceririz. Halbuki Ragıp Paşa buyurmuştur ki, "Mürüvvetmend olan nâkâmî-i düşmenle kâm almaz". Dedelerinin konuştuğu Türkçe'ye İngilizce'ye gösterdikleri hatırnazlığı esirgeyen genç okuyucu nesli için tercüme edersek şöyle diyor Ragıp Paşa: "Yüksek insanlık vasıfları taşıyan birisi, sevmediklerinin talihsizliğinden mutluluk hissesi çıkarmaz". Tercüme dedik ya, sebepsiz değil; mânâ itibariyle üç aşağı beş yukarı birbirine denk olsa bile mısrâın aslı ile açıklaması arasında mühim bir idrak ve zevk farkı var.

Siyasette her hangi bir kişinin herhangi bir makama şahsi temellük hakkı olmadığı gibi yazarın da herhangi bir gazeteyle ilânihâye köşe yazmak gibi bir imtiyazı yoktur; o yüzden "kalemi elinden alındı, fikirlerini ifade etmesine imkan tanınmadı, sansüre uğradı" gibi lâfları gayrıciddi bulurum. Başkalarını merak ettirecek derecede fikir sahibi olanlar, nasıl olsa yazacak bir zemin bulur, o da olmadı bir web sitesi kurarak okuyucularını şâd ü handân edebilirler.

Ama Tekel diye bir yayın organı yok; daha doğrusu hem var, hem yok. Eğer varsa o, Çölaşan'ın işine son verilmeden önce yazdığı grubun adıydı.

Gelelim şu "boşta kalmak" meselesine; "herhalde boşta kalmayız" sözünün mazmunundan anlaşılan şudur; bir başka gazetede yazmak. Sual şu; bir yazar gazetede yazmadığı zaman boşta kalmış mı olur?

Eğer ekmeğini gazeteden aldığı para ile kazanıyorsa evet; ama değilse hayır. Bütün varoluş sebebini yazmak üzerine kuran birisi yoktur, olamaz; böyle bir inanç budalalıktır. Ara sıra "yazmazsam ölecektim" diye garip bir tarzda şişinenleri duyarız. Böylesi ölüm tehlikelerinden kurtulmanın yolu kolaydır; bir bakkala gidilir, defter ve kalem alınır, yazılır ve ölümden kurtulmuş olunur.

Acı veren yazmamak değil, gelir ve statü kaybıdır; gazete okuyucusunun hâfızasına ve vefâsına güven olmaz. Şöhreti kanıksayanlar için evet; iyi bir gazetede yazamamak, ekrana çıkamamak çok acı verici bir şey olsa gerektir.

"Yazmasam da olur; yazmak dışında beni hayata teyelleyen daha pek çok meşgalem var" diyebilmeli bir yazar; bir telefonla, e-mektupla veya zarfla işine son verildiğini öğrendiğinde "yazar olmayan aksâmı" ile de ayakta durabilmeli.

Emin Çölaşan için değil, herhangi bir yazardan bahsediyorum, daha çok kendimden; yaptığımız işin "ne idüğü" hakkında sağlam bir bakış açımız olmalı; yazarlık misyonumuzu memleketi kurtarmak gibi ulvî maksatlara rabtetmek yerine daha alçakgönüllü ve mülayim bir bakış açısıyla iktifa etmek, hayalkırıklıkları için birebirdir.

Şimdi Emin Çölaşan'dan bahsediyorum; köşesini kaybetmesine üzülmedim; benim için "okunmazsa olmaz" kabilinden bir değer taşımadı. Haber kaynakları dışında orijinalliği yoktu; yerinin korsan derecede kalp bir taklidiyle ikaame edilmesi ise "Tekel" gazetesini yönetenlerin bileceği iştir.

Ula, ula, ula!

CHP Manisa Milletvekili Erdoğan Yetenç'in kırk yıllık partisi CHP'den istifa ettiğini duyunca herkes gibi "var bu işin altında bir iş" diye düşündüm. Daha mazbatanın mürekkebi bile kurumadan bir vekil, niçin fıstık gibi partiden istifa eder ki?

Ertesi gün bir yığın tezvirat ve saptırma haber dolaşmaya başladı ortalıkta: Yok efendim bu vekilimiz zaten iki dönemden beridir Meclis idare amirliği yapıyormuş da, bu yasama döneminde de yeniden idare amiri seçilemeyince kırmızı plakalı makam arabası ve sekreter gibi idari imkanların elinden buhar gibi uçup gittiğini görüp öfkeyle istifayı basıvermiş de...

Ben prensip sahibi adamları severim; hele hele ne istediğini bilenleri daha çok severim. Sırf bu prensipli davranışları yüzünden sayın Yetenç'i uzaktan da olsa takdir ettim. Netekim bakınız, geçen hafta itibariyle Sayın Yetenç partisine kesin dönüş yapmış bulunuyor. Bu çileli dönüşün nasıl gerçekleştiğini Sabah gazetesinin haberinden takib edelim:

"Yarışı kaybedince Genel Sekreter Önder Sav'ı suçlayarak istifa eden Yetenç, telefonlarını kapatarak evine kapandı. İstifayı ATO Başkanı Sinan Aygün'ün babasının cenazesine katılmak için gittiği Kocatepe Camisi'nde öğrenen Baykal, cenazede bulunan eski İstanbul Milletvekili ve Yetenç'in yakın arkadaşı olan Halil Akyüz'e 'Hemen ilgilen, bu işi sana havale ediyorum' dedi. Akyüz'ün gün boyunca ikna etmeye çalıştığı Erdoğan Yetenç'in evine akşam da, Genel Başkan Yardımcısı Eşref Erdem gitti. Erdem ve Akyüz, saatler boyunca 'Kızgınlıkla partiden istifa edilmez, bu partiye zarar verir' diyerek, Yetenç'i kararından vazgeçirmeye çalıştılar. Sakinleştirilen kızgın vekil, sonunda partiye dönmeye ikna oldu."

Hmm; ben bu durumu gayet iyi anlıyorum fakat dolabın içinde takım çantasıyla tren geçmesini beklerken ev sahibine yakalanan marangoz hikâyesinde olduğu gibi bu durumu başkalarına izah etmek kolay olmayacak. Sıradan gazete okuyucusu (yani, siz, ben, onlar) Meclis idare amirliği diye bir makamın varlığından haberdar değildir ki, bu görevi ısrarla ve üst üste sürdürerek Sayın Yetenç'in ülkesine nasıl bir hizmet verebilmek için yanıp tutuştuğunu anlayabilelim?

Bakalım sadece kendisi, şahsı veya yakınları için mi bu göreve üst üste talip olmaktadır, yoksa bu görevi ille de Sayın Yetenç'in yerine getirmesinde "tarihi bir mesuliyet" hissi mi ağır basmaktadır? Ben, ikinci ihtimalin ağırlık taşıdığını düşünüyorum. Ã□ünkü biz sıradan insanlar, "ölüler zanneder ki diriler hep helva yiyor" atasözündeki "ölüler" mevkiinde bulunuyoruz. Gazeteler, "kırmızı plaka, çifte sekreter" yazdı diye "oo, anlaşıldı arkadaşın derdi" diye manidar manidar bıyık altı tebessümleri yolluyoruz.

Ayıptır beyler, günahtır...

Hayır, öyle değil, kesinlikle öyle değil; bakın Sayın Yetenç durumu bizlere nasıl izah etmektedir:

"İstifa nedenim idare amirliği değil. Seçimi kaybetmiş olabilirim, bu gayet normal ama seçimi kaybetme gerekçem, Genel Sekreter Önder Sav ve Ali Topuz'un aleyhimde kulis yapmasıdır. Sav milletvekillerini tek tek arayarak, (Erdoğan'a oy vermeyin) dedi. Adeta düşmanlık içinde. Benden sonuncu çıktığı son kurultayın hesabını sormaya çalışıyor. Parti içinde bir kuşatma içine girdiler. Topuz ile birlikte önümüzdeki günlerde Baykal'a karşı isyan bayrağını kaldıracaklar. Ben bunu Deniz Bey'in fark etmesi için istifa ettim. Eylemimde amacıma ulaştım. Partime geri dönüyorum."

Yaa, anladınız değil mi; hiçbir şey göründüğü gibi değildir; her metal paranın para ve tura olmak üzere iki yüzü vardır ve her sakallıyı dedemiz zannetmemeliyiz.

Sayın Yetenç bırakınız kırmızı plakalı makam otosu, şoförü ve çifte sekreter iftirasını, bilakis CHP'yi kötü bir gidişattan kurtarmak için kendisini feda etmiş ve neticede başarılı olarak Sayın Baykal'ın dikkatini çekmeyi başarmıştır.

Peki siz ne zannetmiştiniz, sekreter ve kırmızı plaka mı?

Hezar teessüf, binlerce kınama!..

Sayın Topuz ve Sayın Sav, Deniz Baykal'ın altını oymak için gizlice çalışırken vaziyeti fark eden Sayın Yetenç, sevgili liderine durumu izah etmek için elinden geleni yapmakta ama sesini Baykal'a duyuramamaktadır. O da ne yapsın, kendini feda ederek istifa ediyor. Nasıl olsa Baykal, "kim yav bu istifacı vekil, arayın bulun, derdini sorun" diyecektir; netekim aynen öyle oluyor; arıyorlar buluyorlar, soruyorlar. Diyor ki, "ben keyfim için istifa etmedim; liderim için bu fedakarlığa katlandım!"

Bu durum benim şahsen gözlerimi nemlendirmiş bulunuyor. O zaman nemli gözlerle sizlere tam da bu duruma uygun güzel bir Erzurum fıkrası nakletmek isterim.

Mevsim kış, Erzurum'da pu desen yere düşmüyor. Ã□atılardan kaldırıma sarkan buzlar neredeyse yarım ev boyu.

Yolda yürüyen Dadaş bir an için karşı kaldırımda evin çatısı altındaki hemşehrisini fark ediyor; üstteki buz çatlamış adamcağızın tepesine inmek üzere. Telaşından aklına hemen düzgün bir cümle kurmak da gelmiyor. Bir an evvel hemşehrisinin canını kurtarmak için bağırmaya başlıyor:

-Ula, ula, ula, ula!............. Ulaaaaaaa!..

Bakalım fıkrada olduğu gibi Sayın Baykal, Sayın Yetenç'e uzun bir "Ulaaaa" çektirmeden Sayın Sav ve Sayın Topuz hakkında gerekeni yapacak mıdır; yoksa "tamam Erdoğancığım, böyle şeylere kafanı takma sen; ben onların ellerine cetvelin keskin kenarıyla onar kere vururum, cıs olurlar" diye vaziyeti idare mi edecektir?

Bu husus bizi kat'iyyen ilgilendirmez; önemli olan, gönlü ülkeye hizmet aşkıyla dopdolu vekillerimizin, böyle yanlış anlamalara kurban giderek küstürülmemesidir.

Devlet şuuru!

Buna istiskal derlerdi eskiden, şimdi bir garip karşılıklar çıktı; bazıları jest, bazısı ise rest diyor. Bu istiskalden jest mânâsı çıkaranların haline eskiden pişkinlik derlerdi, şimdi ne derler bilmiyorum.

Cumhurbaşkanının başbakanı istiskâli! Cumhuriyet tarihinde eşi benzeri yok. Hadisenin tek olumlu, hatta olağanüstü tarafı, başbakanın sinirleri üzerinde müthiş bir denetim kurarak gazetecilere o açıklamayı yapabilmesi, hatta gülümseyebilmesi. Başbakan'ın âsâbına bu derece hâkim davranması, altı çizilmesi gereken önemli bir liderlik vasfıdır ve takdiri hak ediyor. Sair zamanlarda, "Ben olsam başbakandan daha iyisini yapardım" diye düşünebilirsiniz ama tam da o durumda, bundan daha iyisini yapabilmek her kişinin kârı değildir.

Dün Ahmet Selim fevkalade incelikli bir tenkid kaleme aldı bu konuda. Çoğumuzun aklından geçeni o seslendirdi; devlet başkanlığı ile başbakanlık arasındaki resmi ve sempatik ilişkilerin ne halde olduğunu az buçuk tahmin ediyorduk ama telefonların kesik olduğundan haberimiz yoktu!

Belki farkında, belki değil; AK Parti'ye durup dururken en azından % 15'lik AKP'li olmayan seçmen desteğini tahrik edenlerin başında Cumhurbaşkanı'nın ve bürokratik uzantılarının bu garip davranışları vardır: O görmezden gelmeler, göz göze gelmemek için duvarları delip geçen derin bakış türleri icat etmeler, durum kaçınılmaz hale geldiğinde bakışları ufûnetin en

kahhar destesinden bir ok haline getirerek fırlatmalar... Belgeleri var bunların, fotoğrafları çekildi. Cumhurbaşkanının başbakandan nefret ettiğini belgeleyen kareler. Bırakınız devlet idaresini, bir anonim şirkette bile bu kadar hissiliğe tahammül edilmez.

Böyle yapa yapa, partisine henüz kurumsal kimlik ve sahicilik kazandırmakta bile ne derece başarılı olduğu su götüren Başbakan'a ve partisine bir Demokrat Parti efsanesi (plastik değil, hakikaten DP'den bahsediyoruz) şeklini veren odur. Defalarca yazdık, "Yapmayın; milletin dengesini bozacaksınız; teraziye çok ağır yükler bindirirseniz artık nüansları fark edemez hale gelir" dedik okumadılar; çok alâmetler belirdi, görmediler, hâlâ olup bitenin farkında değiller. Bütün hesap şu galiba; iki sene sonra emekliler kulübünde prafa oynarken masadakilere, "hiç zahmet edip listeni çıkarma dedim; mosmor oldu, yüzü renkten renge girdi" filan gibi gevrek ve harcıalem hatıralar nakletmek (arkadaşı var mıdır; zannetmem ama?..) Etraftan "bravo Necdet Bey, büyüksün; hadi bir daha anlat" pohpohlamaları...

Cumhurbaşkanı'nı ciddiyetle seven ve takdir eden bir kitle var; onu rejimin, cumhuriyetin, laikliğin, aydınlanmanın, dürüstlüğün sembolü zanneden bu kitle, hangi dala çaput bağladığını şu son hadisede iyi fark etmelidir. Çaputun altta yatan mevtâya faydası veya zararı yoktur fakat yaşayanların itikadını bozar, çünkü bâtıl itikâttır. Sayın A. Necdet Sezer, uzadıkça uzayan görev süresinde "iyi devlet adamı" sıfatına örnek gösterilecek pek az karara imza koydu; eylemiyle değil retçi davranışlarıyla dikkat çekti. Tarafsızlığına gelince hükmü kendisi versin; herhalde kendisi bile tarafsız görev yaptığını ileri süremeyecektir. Bizim gençliğimizde en sıra neferi ülkücüde bile "devlet şuuru" denilen şey, bundan daha çok tecelli ederdi.

Devlet şuuru!

Şu son "listeye bakmaya gerek yok" hadisesi, devlet başkanlığı, ilk senesinden sonra öfkeli ve takıntılı memur çizgisinin üstüne bir türlü çıkamadığı Cumhurbaşkanlığı kariyerinin icmâli gibidir; tarihe, aksi ve geçimsiz bir devlet başkanı olarak geçmek hazin bir final.

Artık kabul edilmeli ki Sezer'li Çankaya, AK Parti'nin kusurlarını, defolarını hızla izale eden bir dolgu macunu fonksiyonu icra etti; Sezer'siz Çankaya ise (derin bürokrasinin muhtemel aksiliklerini sürdürmezse) hükümeti icraatıyla yapayalnız bırakacaktır.

Biz hayır dilemekle yükümlüyüz; hayrın nereden tecelli edeceğini ise biz bilemeyiz.

Bilim mâsum mu?

Dünya ikliminin ısınması, bütün dünyada sanki önlenebilir bir felâket gibi algılanıyor; belki de öyledir çünkü birkaç yıldır yazların aşırı sıcak geçmesi ve kuraklık gibi işaretlerin aslında hangi sebepten kaynaklandığını tam olarak anlayabilmiş değiliz. Belki gerçekten büyük bir çevre felâketi ile yüz yüzeyiz; belki de birkaç yıl sonra geçmesi muhtemel arızî bir durum söz

konusudur. Dünya ikliminin büyük devirler halinde soğuduğu ve yeniden ısındığı biliniyor; eğer yüzlerce yıl sürecek bir sıcak dönemin eşiğinde isek, bunu önlemek mümkün olmayabilir. Bu kadar tereddüt göstermemin sebebi, büyük devletlerin ve sermayenin hizmetkârı durumuna gelen bilim adamlarının tahminlerine ne derece güvenebileceğimizdir ve esasına bakılırsa çevre felaketlerinin zemininde, bilim ahlâkına aykırı hareket eden -belki bilim ahlâkı diye bir kavramın varlığından bile haberdar olmayan- bilim çevrelerinin istikametsiz arayış hırsı yatmaktadır.

Ülkemizde yıllardan beri -farkında bile olmadan- sürdüregeldiğimiz Pozitivist bilim anlayışının üstünlüğü efsânesi, bilimi insan hayatının en mutlak doğrusu ve yanılmayan terazisi gibi gösteren bir yanılgıya yol açtı. Bilime saygı, hepimize âdeta din gibi telkin edilen bir bakış açısıdır; bu hususta tereddüt beslemek bile mâbedin duvarlarına hakaret mânâsında algılanıyor. Bilime duyulan güven bazen o kadar aşırı noktalara vardırıldı ki, asırlardır biriktirilen mahalli-yerli görgü ve tecrübelerimizi toptan değersiz sayarak unuttuk. Birikim ve tecrübenin işe yaramazlığı, bize küçüklük kompleksi telkin etti; dünyayı ileri ve geri diye kabaca iki kampa ayırmak bu noktadan sonra bize pek tabii geldi. Biz geriydik elbette; gerilikten kurtulmamız, ancak geri olduğumuzu kabullenmekle başlayabilecekti. İlerlemek için ise yüzümüzü güneşin battığı yere çevirmeliydik. Gariptir ki, bu derece özgüvenden mahrum bir sosyal psikoloji ile Batılıların bilim ve teknikte yaptığını tekrarlamak da mümkün olmuyordu.

Bu bakış açısı, arka planında bilimi ancak Batılıların üretebileceği bir meziyet gibi kabullenmemizi de sağlamıştır. Bilim Batıda üretilir ve biz Batılı olmayanlar o bilimi ânında izleyip tekrarlamak marifetini gösterdiğimiz zamanlarda (çağdaş dünya ile aynı hizaya gelmek efsânesi) bile içimiz gururla dolmaktadır. Dönemin muteber kişileri artık bilim adamlarıdır, uzmanlardır ve hayatın her safhasında son sözü söylemeye ehil bilirkişilerdir.

Acaba bilim, bütün dünyaya eşit olarak hayır ve güzellik dağıtması gereken noktada gelişmişlik farklarının korunması, hatta daha sertleşmesi için bir silah gibi mi kullanılmaktadır?

Burada bilim düşmanlığı yapmanın âlemi bulunmuyor elbette; eleştirilmek gereken şey, bilimin büyük ve yegâne bir otorite halinde yükselmesi esnasında iç disiplin ve denetleme noktasında başıboş kaldığıdır. Bilim eğer büyük bir otorite ve buyurganlığa sahipse -ki öyledir- bu otoritenin sınırlandırılması, dengelenmesi ve kontrol edilmesi gerekir; ne çare ki bu görev, yine bilim adamları tarafından ifa ediliyor. Eğer bu görev bugüne kadar doğru ve olması gerektiği gibi yerine getirilmiş olsaydı dünyanın daha iyi, âdil ve güzel bir yer şekline bürüneceğinden şüphe etmeyiz, çünkü netice itibariyle dünyanın düne göre daha konforlu, daha hızlı, mâmur ve bayındır olmasını temelde bilime ve bilim adamlarına borçluysak, modernliğin ürettiği bütün kötülükleri de aynı kaynaktan bilmemiz gerekiyor. Bilimin sadece keşif, icat, araştırma ve bilme hırsına kilitlenmesi ve bilimin kendisini bu istikamette

nötrleştirerek değerler alanında kendisini görevsiz kabul etmesi insanlığa büyük acılar yaşatıyor. Modernliğin kapladığı her şeyi sahiplenmekte bilim ne kadar istekliyse, oradan çıkan problemlere karşı tarafsız davranırken o derece iki yüzlü hareket ediyor. Bilim adamları çok ölümcül silahlar, zehirler yapıyorlar; genlerle, hormonlarla oynuyor, yüksek miktarda enerji tüketmeyi gerektiren hayat tarzını kolaylaştırıyorlar.

Onları suçlamalı mıyız?

Elbette suçlamalıyız çünkü bilim, araştırdığı nesne ile o nesnenin âkıbeti arasında ilişki kurmayı reddediyor; değerler dünyasının ölçülerini kullanmayı yanlış buluyor fakat güçlü hükümetler ve büyük miktarda hazine ve vakıf yardımlarıyla bilimin finanse edilmesine karşı herhangi bir itiraz geliştirmiyor. Ahlâk, din, ideoloji, inançlar gibi değerler dünyasının kavramlarını ölçü olarak kullanmayan bilim, kendisini finanse eden sermayedarların niteliği ve bilimi niçin destekledikleri konusunda fikir yürütmeyi de kabullenmiyor. Böylece bilim, insanoğlunun en hayranlık verici birikimini temsil ettiği noktada insanlığın en tehlikeli düşmanı rolüne de bürünüyor.

Bilimin bir başka tehlikeli yanı ise yüksek itibarının ardına her türlü kötü niyetin gizlenebilmesindedir. Her ne kadar bu itibarını büyük ölçüde modern endüstriye katkılarından ötürü görüyorsa da, aynı endüstriyel mantık, bilimi kendi çıkarları için hiç düşünmeden sömürmeyi ihmal etmiyor. Bilim adamları, çalıştıkları iş kolunun çıkarları için gerektiğinde yalan söylemekten veya sonuçları gölgede bırakmaktan kaçınmıyorlar ve böylece bilim adamı-uzman tipi Endüstri İhtilâli'nin koptuğu günden beri dünyanın en sevimli ve tehlikeli yaratığı olma sıfatını kazanmış oluyor.

Bizim gibi ülkelerin büyük bir saflıkla inandığı en büyük yalan, bilimin evrenselliği konusunda geliştirilen hurâfedir. Bu hurâfeye bağladığımız bâtıl itikadlar, bizim gibi ülkeleri, bilime karşı doğru tavır geliştirebilme imkânından gittikçe uzaklaştırıyor.

Bilim adamları yanılma haklarına kutsallık atfediyorlar; ama ürünleri ve bulguları büyük felaketlere veya daha küçük çaplı kötülüklere yol açtığında bilimin yansızlığı ve evrenselliği siperine sığınarak itibarlarını koruyorlar.

Bilimin bir ahlâkı var şüphesiz fakat geçerliği ve denetimi olmayan bir değerdir bu; bilimi büyük sermayedarlar finanse ettiği sürece bilim kırkıncı odaların kapılarını gitgide artan bir şehvetle kurcalamaya devam edecek fakat meselenin özünde neyi niçin yaptığı hakkında uzun boylu değer yargıları geliştirme gücünü bulamayacaktır.

Belki de yanılıyorum: Dünyayı bekleyen kuraklık tehlikesinin büyük bir yalan, sonuçta global güçlerin ticari ve endüstriyel çıkarlarına alet edilmesi muhtemel bir yanıltmaca olup olmadığı konusunda tereddütlerim var.

Biz Türkler ciddi bir millet miyiz?

Vesikalıklarımıza dikkat ettiniz mi? O âna kadar aklımızdan geçmeyen bir azamet ifâdesi takınmışızdır orada; tatsız, âbus, sert, ciddi mi ciddi bir bakışla objektif karşısına geçer bir güzel somurturuz. Öyle ki, görenleri "bu Türkler ne ciddi bir millet yahu" diye antropolojik tahlil yapmaya kışkırtan ortak ve mânidar bir edâ...

Doğru mudur, değildir; hatta aslına bakarsanız ciddiyet bizi bozar!

Örneklere geçelim mi?

Anayasa'nın 102. maddesini yazılışından 25 sene sonra keşfederek 184 sayısını 367'de iblağ eden hukukçularımızı ciddiye almak gerekiyorsa, birkaç gün önce "367 yanlış oldu, 184 olmalıydı" diye tashih-i kararda bulunan hukukçumuzu hangi klasmana koymak gerekecektir; cevap isterim.

Cevap isterim çünkü 184'le 367 sayıları arasında vahim bir ciddiyet farkı bulunuyor.

Geçelim; hep deriz ya, "Türkiye'nin bir pahalılık meselesi vardır, işsizlik, eğitimsizlik, üretimsizlik meselesi vardır; bir de bir kısım gazeteciler meselesi vardır" diye; buyrunuz misâl!

Gazeteci arkadaşın biri Latife Hanım'ın ağzından Başbakan'a mektup yazıyor; açık mektup.

"Beni yanlış tanımışsınız; ben başımı örtenlerden değildim vb..." mealindeki mektubun en çok hoşuma giden cümlesi işe şöyle "Latife Hanım"ın; aynen: "Büyük önder Mustafa Kemal'le evlendikten sonra mecburen, devlet görevi gereği örtündüm."

Gazete kemâl-i ciddiyetle yayınlıyor. Olabilir, neticede bir tarih fantezisidir, fakat fanteziyi ciddi zannedenler de varmış meğerse. "Okudum çok beğendim, aferin" makamında oturup bir güzel yazı döşeniyor.

Ciddiyet paçalarımızdan damlıyor!

Bir başkası, seçimden önce çok fena pohpohladığı MHP'nin seçim turlarına katılması üzerine paniğe uğramış halde, "aman haa, cısss" makamında aba altından telkin gösterdikten sonra, "moralinizi bozmayın, fırsat henüz fevt olmadı; unutulmasın ki sadece ilk tur için değil, her tur için 367 şartı aranıyor" hatırlatmasında bulunmakta.

Bir köşe yazarları pop radyoların DJ'leri kadar Anayasa kültürü edinmemiş olabilir mi; cevap veriyorum: Olamaz ama mevcut!

Bir başkası, "geçen gün Ankara'ya gittim idi; garip bir sessizlik kokladım; galiba bişeyler olacak, hava bulutlu" diye döktürmekte. Bugünlerde Ankara'da evhamın müşterisi çok nasılsa,

ciddiye alanlar çıkar. Tahlilin sonu fos çıkarsa "ama bu kadar cari açıkla bütçe yapılmaz" diye bir başka makamdan fasıl yapmaya başlarlar.

Şu uçak kaçırma meselesine hiç girmiyorum. En ciddi kurumların başında geldiğini zannettiğimiz sivil havacılıkta bile uçağı kaçırılan pilotun camdan kaçıp kaçmaması gerektiği hakkında şedid doktriner tartışmalar almış yürümüş durumda.

"Pistteki uçaktan babam da kaçar; marifet uçak havadayken camı kırıp kaçmakta" diyen birisi çıkmadı henüz çok şükür. Bu da bir şeydir.

Az önce Genelkurmay, yalancı gazeteciler hakkında internet sitesinden verip-veriştiren bir basın açıklaması yayınladı. Ezcümle diyor ki, "ey asparagasçı gazeteci takımı, bizim adımıza vantrilokluk yapmayın; gerekirse biz kendi ağzımızla konuşuruz!"

Sonra vesikalık lazım olunca fotoğrafçıda objektifin karşısına berbat ve ekşimiş bir bakışla geçiyoruz...

Sahi nedir ciddiyet: Seçimde fena halde morardıktan sonra, "Şurada 85 yıllık partiyiz, henüz kurumlaşma safhasındayız, emin adımlarla iktidara yürüyoruz" diyen birisi bize ciddiyeti öğretebilir mi; aklım karıştı çünkü!

O acı kimyâ

Mecmua: Zaman Gazetesi-**Tarih:**23 Ağustos 2007 Perşembe-

Dünyanın neresinde olursa olsun, bir başbakanın bir gazeteciyi imâ ederek, "seçilecek cumhurbaşkanını tanımıyorsan çık vatandaşlıktan" diye polemik başlatması herkesin dikkatini çeker, haber değeri taşır ve tartışılır.

Yanlış iştir, tasvibi mümkün değildir ve o sözlerin bir şekilde tamir edilmesi gerekir.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın kimyâsında, özellikle sinirlendiği zamanlarda ortaya çıkan bir acılık var. Daha dün hükümet listesini götürdüğü Çankaya'da, "hiç görmeyeyim daha iyi; siz onu yeni cumhurbaşkanına gösterirsiniz" sözleriyle uğradığı istiskâle mukabil kapı önünde gazetecilere karşı sergilediği nefis hakimiyetini ne kadar takdir etmişsek, mesleki kariyerinin dibine vurmuş bir gazeteciyi, "çeker gidersin" sözleriyle âdeta kuyudan çıkarmasını yermek de hakkımızdır.

O acı kimyâ ne zaman tezâhür etse Başbakan'ın aleyhine tecelli edecek sonuçlar doğuruyor; muhatabını incitmekten ziyade keskin sirke misâli küpüne zarar veren bu kimyânın izâlesi mümkün mü bilemem fakat zararı âşikâr; sadece kendine de değil, partisine, temsil ettiği kitleye, hükümete...

Bakınız dün mezkûr gazeteci, tam bir mağdur edâsı ile meseleyi nasıl hissî bir düzleme taşımış, okuyalım: "Ben bu ülkeyi severim. 125'inci alayda askerliğimi yaptım. Nöbet tuttum. Mataramı parlattım, potinlerimi kaybettim. Askerlikten kaytarmak için rapor-mapor almadım..."

Ağlamamak, en azından duygulanmamak mümkün değil yahu!

Mağduru severiz biz; bunu Başbakan iyi bilir. Bugünün mağduru, bir haftadan beri, "fış fış kayıkçı" tekerlemesiyle kendisiyle dalga geçilen Bekir Coşkun'dur. "Kuyudan adam çıkarma" teşbihi boşa yapılmış değil; adam bugünün milli kahramanı oldu âdetâ.

Doğrusu Başbakan'ın kestiği "muz orta"ya iyi bir rövaşata ile mukabelede bulunmuş mezkûr gazeteci. İçinde her şey var; romantizm, mağduriyet, popülizm, dramatizasyon. Haksız mı; sonuna kadar haklı. Oysa ki Başbakan'ı kızdıran sözleri hiç kaale alınmasa daha doğru olacaktı. Nitekim bugün hemen her köşe yazarı, nâhak yere ülkesinden kovulduğu düşünülen gazeteciye destek yazıları kaleme almakta.

Ama bir dakika, bir dakika; bunca hakşinaslık gösterisi, merkezi medya kalemşörlerinden sâdır olunca şüphelenmemek olmuyor; acaba Bekir Coşkun lehine köpürtülen bu mürüvvetmendlik cayırtısı ile, Emin Çölaşan'ın kapı önüne konulmasından ötürü meydana gelen minik depremin sarsıntıları mı geçiştirilmektedir diye merak ediyor insan.

Hani filmlerde kötü adamlar birini döverken radyonun sesini açarlar ya; öyle bir şey olmasın bu? Eğer böyleyse "müşarünileyh"in Hürriyet'teki günleri de sayılı demektir; bakalım bu tahminim tutacak mı?

...

Başbakan'a bir eleştirim daha var.

Bu gibi televizyon sohbetlerini yaparken tercih ettiği kanal ve sunucuda daha titiz davranması beklenirdi. Büyük gazeteci veya büyük haberci olduğu hakkında efsâneler rivayet edilen sunucu, vaktiyle Birleşik Devletler'de habercilik usûlünün ilk harfi sayılması lâzım gelen bir kuralı bilmediği için polis tarafından derdest edilmişti; çünkü o güne kadar Türkiye'de zabıta görevlilerinin yedeğindeki kameralarla sağa sola baskın vermeyi, hakkında henüz mahkeme kararı bulunmayan sanıkları televizyon ekranlarında bütün Türkiye'ye karşı mücrim ilan etmeyi habercilik sayan bir gazetecilik geleneği içinde parlatılmıştı. Bugün o haber programlardan herhangi birini yayınlamaya hiçbir kanal cesaret edemez; cesaret edemez çünkü hemen akabinde açılacak ağır şikayet dâvâlarından çekinir. Böyle birine özel mülakat vererek onurlandırmak elbette tercih meselesidir.

Ben Başbakan'ın yerinde olsam tercihimi başka istikamette kullanır, en azından sık sık söylemekten hazzettiği "beraber yürüdük biz bu yollarda" şarkısıyla imâ ettiği insanlardan birini seçerdim.

...

Sitem değil, düpedüz tenkid; böyle anlaşılsın!

Dürüst ve dürüşt!

Evvelâ bir nezaket vazifesini ifa etmek isterim; muhtelif yazılı beyan, söz ve tavırlarını eleştiren yazılardan ötürü Sayın Cumhurbaşkanı sadece bana değil her yazara olgunluk gösterdi.

Sabah kahvaltısından sonra gözden geçirdiği gazeteler arasında Zaman'ın bulunduğunu sanmıyorum; günün ilerleyen saatlerinde de Zaman okuduğunu tahmin etmem; aslına bakılırsa köşke Zaman girip girmediği bile meçhulüm; olsun; öyle dahi olsa, hakkındaki eleştirileri ağırbaşlılıkla karşılaması altı çizilmesi gereken bir haslettir.

Sade vatandaş gibi davranmak arzusunu da hep uzaktan uzağa takdir ettim; bu hususta ifrata varan takıntılarını (meselâ veda ziyaretlerini şahsi otomobili ile yapmak gibi) da anlıyor ve saygıyla karşılıyorum. Bu samimi arzusuna rağmen niçin asla sade bir vatandaş bakışına sahip olamadığı ayrıca ele alınmalıdır.

Sayın Sezer'in bir dünya görüşü vardı ve 7 seneyi aşkın zamandır hayatı ve olayları nasıl yorumladığına hep birlikte şahit olduk. Bizleri şaşırttığı tek husus, Devlet başkanı seçilmesinin öncesinden başlayarak bir süre devam ettirdiği hakikaten çağdaş ve hürriyetçi kimliğini tez zamanda terkederek pek muhafazakâr, ancak 20. yüzyılın başlarında revaç bulmuş asık suratlı bir kamu hukuku yorumuna takılıp kalmasıydı. Bu şaşırtıcı içtihat değişikliği kimine göre Cumhurbaşkanlığı sürecinde takınılmış bir takiyye, kimine göre aslına rücû idi. Her ne ise; bu içtihadını sevmedik, eleştirdik.

Bazı konuşmaları ve yazılı beyanlarında, cumhurun yarıdan çoğunu kelimelerle döven, azarlayan, tekdir eden bir üslûbu tercihi bizim için büyük hayâl kırıklığı oldu. Göreve başladığı zamanlarda ona karşı duyduğumuz sempati giderek azaldı, matlaştı ve soğudu. Şimdi o yerde muhabbetten zerre kalmamıştır. Önemli mi? Elbette önemli; nâsın hüsn-i şehâdeti sebeb-i rahmettir.

Devlet başkanlarına anayasanın tanıdığı yetkiyle bazı mahkumları affederken tesadüf denilemez sıklıkta sol mahreçli eylemcileri kollaması tarafsızlığını gölgeledi. Bugün tarih sahnesinden çekilirken zihnimizdeki fotoğrafında o paslı gölgeler bâki kalacaktır.

Eleştirdik ama hiç saygısızlık etmedik; çünkü şahıslarla temsil edilen makamın dikkatle tefrik edilmesi gerekiyordu. Cumhurbaşkanlığı makamına daima hürmet gösterdik, bir gün bile "siz bizim Cumhurbaşkanımız olamazsınız" demek aklımızdan geçmedi; meşrû usullerle seçilmişti ve yönetimine kendi yorumunu seçmişti. Bu yorumu beğenmedik ama "in ordan aşağı" demek

kimsenin aklından geçmedi. Meşruiyetini sorgulamadık; eşinin giyimini, hayat tarzını dile dolayarak bundan politik malzeme çıkarmak ucuzluğuna tevessül etmedik.

O bizim 10. Cumhurbaşkanımızdı; öyle kalacaktır.

Ne var ki görev süresinin -biraz da temdide uğrayarak- uzayıp nihayetlenmesinden derin bir üzüntü duyuyor değilim; hatta bu uzun süreyi Türkiye Cumhuriyeti'nin temsil bâbında kayıp sayanlarla hemfikrim. Bu yüzden 11. Cumhurbaşkanı'nı top atışları ile karşılamayı ne kadar abartılı bir sevinç gösterisi olarak karşılıyorsam, Sayın Sezer'i çiçeklerle uğurlayanların hüznüne iştirakte gönlümü hiç de hevesli bulmuyorum.

Kendisine sağlıklı ve mutlu bir emeklilik dilerim; bu saatten sonra daha etraflı ve yoğun bir okuma faaliyetine girişerek entellektüel karîhasını yükseltmesini, sıkça tekrarlamaktan zevk aldığı "çağdaşlaşma" ve "aydınlanma" kavramlarının gerçek meâline vâsıl olabileceğini ümid etmiyorum. O, hatâ vü sevâbıyla 20. yüzyılın ilk çeyreğinden zamanımıza aksetmiş anakronik bir hâtıradır artık.

7,5 seneye yaklaşan Devlet başkanlığı görevi esnasında dürüst ve "dürüşt" bir devlet memurunun en yüksek kamu hizmeti makamına çıkabileceğini göstermesi bakımından müsbet bir örnek teşkil etti. Bu dahi az hizmet sayılmaz.

Güle güle Sayın Sezer; sizi özlemeyeceğimizden emin olabilirsiniz.

Korsan

Dikkat dikkat, sayın yolcular; evvela hepinize hayırlı yolculuklar dileyerek bir dakika için sizlere tanıtımını yapacağım şu gördüğünüz ürünü nazarı dikkatlerinize arz etmek isterim.

Uzakdoğu endüstrisinin son harikası olan bu ürün, her ne kadar uzaktan pişmaniye, güllü lokum veyahut fıstık ezmesi gibi bir görüntü vermekte ise de, esasen bir gramında binlerce tonluk patlayıcının gücüne denk bir tahribat özelliği taşımakta olup, az sonra yardımcı asistanım tarafından bütün koltuklar dolaşılmak suretiyle bu harikulade ürünü bizzat sizlere takdim edeceğiz. Bu esnada yerinizden kalkmamanız ve bir an evvel ürünümüzü tanımak için acele etmemeniz ehemmiyetle rica olunur. Asistan arkadaşım size tanıtımını yaparken ben de kaptan pilot ve kabin arkadaşlarına sunum yapmak üzere kokpite gideceğim. Sorusu olan? Güzel; ben burada yok iken hostes arkadaşımız Pakize Hanım bana vekalet edecektir. Bu arada ürünlerimizi bir an evvel patlatmak isteyen sayın müşterilerimizin böyle bir işe kalkışmamasını önemle rica ederim. Birkaç dakika sonra burada olacağım sayın yolcular!

...

Dikkat dikkat, kaptan pilot arkadaşımızla yaptığım görüşme sonunda Antalya Havalimanı'na inmemizi kararlaştırdık. Kendisi sağ olsun, "orada şimdi çok turist vardır, daha iyi satış yaparsınız" diyerek olumlu bir yaklaşımda bulunmuştur. Bu esnada sayın yolcularımız lütfen

tuvaletleri temiz tutunuz ve daha doğrusu tuvaletlerinizi tutunuz; çünkü uçak yerde iken tuvalet hizmeti verilmemekte imiş.

...

Sayın yolcularımız, dikkat dikkat!.. Hoop hemşerim arka tarafta kapı kenarında oturan sarı tişörtlü arkadaşım, cebi kapatalım lütfen. Efendim? Dışarıdan sipariş mi var; tamam asistan arkadaşım ilgilenecek. Bu arada uçağımızdaki kumanya miktarı sınırlı olduğu için lütfen yeni talepte bulunmayalım; sizlere biraz sonra etlekmek servisi yapılacaktır. Pilot arkadaşım dinine imanına söz vermiş bulunuyor...

...

Dikkat dikkat, sayın yolcular, az önce aldığım bilgiye göre maalesef kaptan pilot arkadaşlarımız uçağın penceresinden kaçmış bulunuyor. Kendisini yüksek huzurunuzda en acı şekilde kınıyorum. Bu hareketi uluslararası sivil havacılık kurallarına aykırı olup gerekirse ben bunu AİHM'ye şikâyet ederim. Siz moralinizi bozmayınız. Ben asistan arkadaşımla buzines kılasta bir şeyler atıştırıp birazdan burada olacağım.

...

Dikkat dikkat, hostes hanımlar; görüyorum ki uçağımızda sizden başka yolcu kalmamış bulunuyor. Ben şahsen böyle bir rezalet görmedim; asistan arkadaşım da aynı fikirdedir. Bütün filimlerde korsanlar uçak kaçırır; yolcular da içeride paşa paşa beklerler. Hayır önemli değil fakat kaçayım derken bir kısım yolcuların uçağımıza verdiği zarar çok büyüktür. Daha şimdiden uçağımızın kuyruğu kırılmış, kanatlardaki flaplar haşat hale gelmiş bulunuyor. Buna seyirci kalan hostes arkadaşımızı ceza olarak bir saat boyunca oturduğu koltukta Cumhuriyet gazetesi okumaya mahkum ediyorum. Şimdi diğer hostes hanım bana bir kola ile sandöviç getirsin, içim kıyıldı ayol...

...

Ooo sayın amirim, sizi burada görmek bizim için bir şereftir. Kusura bakmayınız bazı disiplinsiz yolcular kaçarkene uçağın içini çarşamba çanağına çevirdiler. İkram stoklarımız ise az önce bitti; fakat hostes arkadaşlarımız size birer acı neskafe kaynatacaklardır. Buyrun sayın amirim, sizi dinliyorum...

...

Sayın amirim, tamam kabul ediyorum fakat biraz anlayış bekliyorum; biz hâşâ korsan felan değiliz. Bizler müteşebbis genç işadamlarıyız. Daha önce Kıbrıs'ta işportacılıkla da uğraşmışlığımız vardır. Şimdi bahsekonu olan ürünümüz AB sıtandartlarına göre Uzakdoğu'da üretilmiş olup katiyyen çocuk sağlığına zararlı boya ve kimyevi maddeler ihtiva etmemektedir. Bildiğin oyun hamuru sayın amirim! Sar oğlum şurdan sayın amirimin

bebelerine bir paket. Hediyemiz olsun efendim. Kat'iyyen! Bak para teklif edersen gücenirim. Olmaz sayın amirim, hakaret telakki ederim. Güle güle kullansınlar efendim. Şimdi şöyle kullanılıyor. Elinize hamuru alıyorsunuz, kuş yapıyorsunuz, deve yapıyorsunuz. Gayrı orası sanat gücünüze kalmış bir şey, anlatabiliyor muyum?..

...

Takdir edersiniz ki bu teklifi kabul edemeyiz sayın amirim. Evvela kaptan pilot arkadaş bize kalleşlik etti. Antalya'ya inelim; ben size bilet satış yerinde tezgah açtırırım dedi. Sonra uçağın penceresinden kaçmış gitmiş. Şimdi buyuruyorsunuz ki gel teslim ol. Sayın amirim, evet tahsilimiz henüz yarımdır fakat ticaret kanunundan da anlarız biraz. Türk ticaret kanunu, madde bir: Kanunlar dairesinde ticaret serbesttir. O kadar. Sorun hostes hanımlara kimseyi tehdit etmiş miyiz, canını acıtmış mıyız? Biz ürün tanıtımı yaptık sayın amirim. Böyle korsan muamelesi ağır oluyor biraz yani...

...

Anlıyorum amirim, tamam cezaevinde de tanıtım yaparız, oradaki arkadaşlar da neticede vatandaş fakat bu iş uzar amirim. Türkiye'de bu işlerin nasıl ağır-aksak işlediği malum. Tilki tilkiliğini isbat edene kadar post elden gitmesin. Kanunlarımıza saygılıyız fakat sermayemiz kıt efendim. Cezaevi teklifinizi kabul edemeyiz. İcabında şu oyun hamurlarını yutar kendimi intihar ederim fakat teslim olmayı kabul etmem. İsterseniz şu hostes arkadaşlara sorun...

...

Peki, şu peçeteye yazıp altını imzalarsan tamamdır amirim; önce birer buçuk porsiyon yoğurtlu iskender, yanında kola olacak. Ayrıca havalandırma saatlerinde ve mahkeme salonunda ürün tanıtımı yapmamıza müsaade edeceksiniz. Söz mü? Dinine imanına mı? Hostes arkadaşlar şahit olunuz, duruşmalara geleceksiniz değil mi? Peki o zaman. Yaşasın Türk polisi, yaşasın yanılmaz Türk adaleti!

"Abdullah" olsun yeter

Neseple övünmek bir Cahiliye âdeti. Bir insanın nesebiyle övünebilmesi için soyuna sopuna özel bir değer atfetmesi lâzım: Ya fazilet, ya asâlet veya zenginlik atfedilecek ki, "benim ceddim" denilebilsin.

Mefhumun muhalifinden şu çıkar ki ceddiyle övünenin, ceddinin kabahat ve kusurlarından, cürümlerinden utanması lâzım gelecektir. Bugüne kadar ecdâdının faziletsizliğinden bahsedene hiç rastlamadık; halbuki atalara bağlılık, onların mirâsını olduğu gibi kabullenmeyi icab ettirmez mi?

Bu saçma saplantıyı İslâm ortadan kaldırdı ve İslâm'ı kabul edenlere bir "tabula rasa" (bembeyaz, mâsum bir başlangıç) verdi. Bu husus, Efendimiz'in en tartışılmaz Hadis-i Şerifi

sayılan (çünkü 100 binden fazla insan bu sözleri münâdiler aracılığı ile dinlemiş ve şehâdet etmişti) Vedâ Hutbesi'nde çok berrak kelimelerle aydınlatılmıştı:

"Sözümü iyi dinleyin, iyi belleyin. Rabb'iniz birdir, babanız birdir. Hepiniz Âdem'densiniz, Âdem de topraktan yaratılmıştır. Hiç kimsenin başkaları üzerinde soy sop üstünlüğü yoktur. Allah katında üstünlük, ancak takvâ iledir. Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. Böylece bütün Müslümanlar kardeştir."

Bu kardeşlik lâfta kalan teorik bir temennî değildi: Asr-ı Saadet manzaralarını inceleyenler, İslâm kardeşliğinin nasıl ciddiyet ve saffetle uygulandığını görürler ve o tecrübenin zamanla kaybedilmesi müşterek utancımızdır. Arap kavminin sosyolojik kurumlarını sarsan bu inkılâpçı öğütlerin zamanla Cahiliye geleneklerine yenik düşmesi ağlanacak bir hâldir. Olması gerekenden uzaklaşarak "olan"a teslimiyet, Müslümanları bir mânâda Müslüman olmayanlardan farksızlaştırdı.

Bir gazetede Abdullah Gül'ün soyağacı verilmiş. Ne dereceye kadar doğru olduğunu tahkik etmek imkânsız ve lüzumsuz. İmkân bulunsa da lüzumsuz, çünkü kelimenin tam mânâsıyla Abdullah olmak şereflerin en büyüğü. İslâm geleneğinde Abdullah ismi, az önce bahsettiğimiz "tabula rasa" noktasını işaret eder; hakkıyla "Abdullah" olanın, ayrıca bir şey olmasına lüzum ve hâcet de yoktur.

Vaktiyle merak edip bir aile şeceresi tanzimine kalkışmıştım; çünkü insanın soyunu merak etmesi tabii ve elzemdir. Bizim şecere 18. yüzyıl ortalarında takıldı kaldı; ötesine nüfuz etmek mümkün değil, işin güzeli lâzım da değil. Sulbümüzü elbette bileceğiz fakat bu bilginin üzerine sosyal statü tesis etmenin mânâsızlığını da bileceğiz. Pek çok insan için felânın fülânın yedi göbekten torunu olmak mânâ ifade edebilir fakat Allah indinde kıymeti yoktur. Hesap gününe yedi ceddimizden müteşekkil bir aşiret kalabalığı ile değil, yaptıklarımız ve yapmadıklarımızdan ibaret bir amel defteri ile çıkacağız; son derece şahsi bir defter ve defterde yazılanlara hiçbir ulu dedenin bir harf ilâve veya tenkisi mümkün değil. İşte bu nokta, İslâm ferdiyetçiliğinin en iyi kavranmak gereken hususudur. Amel işlerken başkalarıyla beraber olabilirsiniz fakat hesap verirken yalnızsınız; yapayalnız. Bu titretici yalnızlık idraki bir Müslüman'ın ne kadar ferdiyetçi, ne kadar dayanışmacı olacağının miyârıdır. Terkib size ait.

O zaman şöyle düşünebiliriz; "soyum âdeta benimle başlıyor; öyleyse muhteşem bir başlangıç noktası teşkil etmeliyim. Benden öncekiler ne kadar temiz ve büyük bir iz bırakıp gitmiş olsalar da bana Allah katında bir hayrı olmayacaktır; çünkü 'bizim işlediğimiz günahtan siz mes'ul olmazsınız. Sizin yapmakta olduklarınızdan da biz mes'ul olmayız' (Sebe'; 25)"

Bizim geleneğimizde ad koymak dua gibidir; evladımıza isim seçerken onun nasıl biri olması hakkında temennîde bulunmuş oluruz ve mânidar bir şeydir.

Babası vaktiyle "Abdullah olsun" demiş; inşâallah, Abdullah olsun kâfidir.

Kendi cahiliyemizin izlerinde bir arpa boyu yol

Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu'nun Anadolu'nun soy kütüğü hakkında yaptığı bazı açıklamalar ve bu sözlere gösterilen tepkiler bana, "az gittik uz gittik, dere tepe düz gittik; bir de ardımıza baktık ki bir arpa boyu yol gitmişiz." meselini hatırlattı.

Bu yazı, işte o "bir arpa boyu yol"un açılımı niyetine okunmalıdır.

Hayatta en çok yaptığımız şeylerden biri insanlar hakkında hüküm vermekâ□¦ Peki kıstasımız ne? İster istemez bazı değerlere müracaat ediyoruz; iyi, güvenilir, dürüst, sözüne sâdık, işinin ehli, ketum vesaire. Bu sözlerin içini dolduran biziz; birisi için "iyi adamdır" dediğimizde o adamı nitelemekten çok, aslında "iyi" kavramından ne anladığımızı ifşa etmiş oluyoruz; bunlar sübjektif, üzerinde genel ittifak kurulmamış tâbirler.

Adam tanıma sanatının kestirmeleri var; bir kavim adına bir özellik raptederseniz işinizi toptan görürsünüz. Her insanın ayrı bir âlem, bambaşka bir varlık olduğunu öne çıkararak toptancılık yerine tek tek hüküm vermek yorucu, riskli, emek gerektirici bir iş; bu yüzden çoğumuz toptancı yaklaşımlara iltifat eder ve yanlış yaparız. Yanlış, çünkü insanlar hakkında hüküm vermek vebâli ağır bir eylem; bu ağır sorumluluğu toptancı yaklaşımlarla çözmeğe kalkışmak affedilmez bir tembellik, çünkü insan kaideleri bozan bir istisnâ. Söz konusu bir insan hakkında hüküm vermek ise, o büyük istisnâyı daima ilk sırada mütalaa etmek lazım.

Tarihte her kavim, başka kavimler hakkında önyargılı sıfatlar geliştirmiş, doğudan batıya defalarca tekrar edilmiş bir klişe bu. Genellikle olumsuz (tembel, keyfine düşkün, hain, nankör, gaddar, nemelâzımcı, mutaassıp, geri vb.) yargılarla yürütülen bu alışkanlığın ciddiye alınması gereken bir insanlık birikimi olduğunu kim iddia edebilir; böyle bir birikime güvenerek nasıl önümüzü görebiliriz? Başka kavim ve topluluklara kötü sıfatlar yakıştıran bu sınıflayıcıların kendi kavimleri hakkında nedense hep iyi nitelikler yakıştırması dikkat çekicidir. Başkaları genellikle kötüdür; ama sizin kavminiz yiğittir, merttir, vefâlıdır, misafirperver ve ahlâklıdır! Bu kadar güzelliğin bir kavimde toplanmış olmasında şüphe uyandırıcı bir ârıza bulmaz mısınız?

Bu hükümleri ciddiye alırsanız, zihninizdeki değerlendirme cihazının feci şekilde sakatlanacağı muhakkaktır. Tarih boyunca insanların birbirine bu kadar zulmetmesi, o kadar savaşta milyonlarca insanın helâk olması, açlıktan, hastalıklardan milyonlarca insanın ölmesinin gerisinde işte bu gibi toptancı peşin yargıların beslediği "biz iyiyiz, onlar kötü" hükmü yatıyor.

İnsanın tabiatına yerleştirilmiş bir imtihan karakutusuna benziyor bu özelliğimiz. Doğarken cinsimizi, etnik aidiyetimizi, akrabalık ilintilerimizi seçmek iktidarında değiliz; fakat aklımızla, aklımızı bağımsız tarzda kullanmayı bilerek kendi değerler dizimizi (yani kendimizi) inşa edebiliyoruz. Bunu nasıl yapabileceğimiz nihai kertede bizim kabiliyet ve sorumluluğumuza bağlıdır. Farklı suret ve kimliklerde yaratılmış farklı insanlar olarak, birbirine benzer şekilde işleyen akılla donatılmamız, hayatımızın en manidar ve çetin imtihanlarından birini teşkil ediyor. O yüzden insanları birbirinden ayıran değil, farklı oldukları halde onları başka bir düzlemde birbirine yaklaştıran, sevdiren, hatta akrabalıktan üstün derecede birbirine ısındıran öğretiler büyük önem taşıyor. Dinler bu yüzden bilinen tarih boyunca bütün insanların dikkat ve ilgisini celbediyor. Ã‡ ünkü din, "akîde kardeşliği" fikrini öne çıkarıyor; sair farkları (ırk, dil, renk, aile, geçmiş, asâlet) reddetmemekle birlikte akîde kardeşliği öğretisi ile asgari temas noktasında en yüksek ve anlamlı beraberliklere kapı açıyor.

Doğrusu bu, insanın ezberini bozan bir durumdur. Peygamberler tarihini bu gözle okuduğunuzda mevcut statüden memnun çoğunlukların, içlerinden çıkan nebî ve resullerin öğretilerinden çok rahatsız olduklarını fark ederiz. Peygamberler, içinde yaşadıkları toplumların geleneksel bağlarını kırarak işe koyulmuşlar, adına hakikaten devrim denmeye lâyık bir yenilik getirmişler, o güne kadar bilinen ve itibar edilenin aksine tamamen asimetrik ve farklı bir toplum tasavvur etmişlerdir.

Ne derece başarılı olabildikleri hâlimizden, daha doğrusu dünyanın hâl ve ahvâlinden belli. Biz bu fikirleri heyecanla karşılıyor, farkediyoruz fakat bu arada kendimizin de ne kadar statükocu olduğu gerçeğiyle yüzyüze geliyoruz. İşte en çetin imtihanımız budur. Biz hep Cahiliye Devri'nde Efendimiz'e karşı koyan Kureyşlileri tarihî bir topluluk zannederiz halbuki onlar aslında bir toplumsal kategoriyi, ezelî ve ebedî bir zihniyeti temsil ediyorlar. Bir mümin kardeşini "Ermeni dönmesi" diye niteleyen herhangi bir Müslüman, farkında olmadan Cahiliye topluluğundan bir fert haline geliyor. Bu sözde kaç türlü yanlışlığın iç içe bulunduğuna dikkat etmeli; evvela "Ermeni" kelimesini menfi ve menfur bir anlama sarmakla ilk teorik hata işleniyor, ardından vaktiyle -diyelim ki Gregoryen- dinime mensup iken Müslümanlığı seçen bir insanın tercihi şüpheli, hatta gayrı samimi addediliyor. Bu çirkin tabiri kullanan bilmiyor ki, Sahâbe'nin neredeyse tamamı, vaktiyle -teknik mânâda- mevcut dinlerinden dönerek İslâm'ı seçmiş kişilerdi ve İslâm, Kelime-i Şahâdet getirerek Müslümanlığı seçen kişiyi, toplumsal aidiyetleri bakımından anasından o an doğmuş gibi mâsum kabul eder.

İşte bu, bizim dinimizle imtihanımızdır; bu imtihanı sadece ibadete dikkat kesilerek aşamayız; dinin "tahkik" kısmına dikkat kesilmek lâzım: Kur'an'da defalarca tekrar edilen ve ibadet derecesinde yüceltilen tahkik ve ilim kısmına...

Kaldı ki İslâm, öteki inanç ve akîdeler hakkında dahi saygılı olmayı öğütler; kavmî mensubiyetin inanca göre ne kadar teferruat sayıldığını ise tekrara hâcet yok; nitekim biz

Sahabe'ye ve Tabiin'e kavmî mensubiyetlerini hiç akla getirmeksizin İslâm akidesini seçmek ve yaşamak konusundaki ihlâslarından ötürü saygı gösteriyoruz: Sahâbe'nin tabii bir aidiyetle taşıdıkları Arap, Acem, Rum, Yahudi, Kıbti, Berberi gibi sıfatları çoğumuz işte bu yüzden bilmeyiz bile.

Sırf itikadi akîde, yani din sebebiyle insanları birbirine muhabbet ve yakınlık duymaya sevk eden bu öğreti, insanlık tarihinin en yüksek beraberlik modelidir. Ne yazık ki günümüz Türkiye'sinde bu kavram "Ümmetçilik" adı altında sanki pek menfur bir şeymiş gibi, bir küfür veya ihanet fikriymiş gibi cahilce damgalanmaktadır. Dinî akide kardeşliği, insanı mevcut tabiatını değiştirmeye, onu yüceltmeye sevk eden bir beraberlik türüdür; bu akide insanı basit ve tabii aidiyetlerini inkar etmeden aşmaya sevk ettiği için son derece ileri bir modeldir.

Biz ise ne yazık ki kendi Cahiliyemizin küllerini eşelemekle meşgulüz.

Büyüksün Recai Bey

Allah selâmet versin, bu meseleyi bundan yıllar önce kıymetli büyüğümüz, saygıdeğer insan Recai Güllapdan beyefendi "şahsan bizzat kendi kendine" ele alarak o güne kadar akla gelmeyen bir nokta-i nazar ileri sürmüştü; ezcümle diyordu ki:

"Ormanlarımız zaten yanmaya yanıyor, bari hakkıyla ifâ edelim; evvela Orman bakanlığını lağvedelim, ardından ormanlarımızın envanterini çıkararak bütün orman alanlarını 'kerestelik, sobalık, kebaplık' diye üçe ayıralım. Kerestelik kısmını güzelce kesip ekonomik değere dönüştürelim, keresteye gelmeyen kısmını sobalık odun olarak keselim. Artan çer-çöp kısmını ise kontrollü şekilde kebabçı-mangalcı halkımızın zevkine teslim ederek alayının köküne kibrit suyu ekelim ve bu dertten kurtulalım."

Okuyunca "Recai Bey'e mahsus bir hoşluktur" deyip geçmiştik; meğer Recai Bey'in bir bildiği varmış; netekim dün öğle haberlerinden öğrendiğime göre Edirne'nin Meriç ilçesinde Orman Genel Müdürlüğü ve KTÜ Orman Entomolojisi ve Koruma ABD mensupları tarafından yürütülmekte olan ortak proje gereği başlatılan kontrollü yangın, rüzgarın aniden artması ve yön değiştirmesi üzerine kontrolden çıkarak toplam 50 hektar civarında ormanlık araziye zarar vermiş bulunuyor.

Kulaklarıma inanamadığım için mesele hakkında daha fazla araştırma yapmaya karar verdim (bkz. araştırmacı yazarlık). Bir haber sitesinde bulduğum ayrıntıları -kısmen- aktarıyorum:

"KTÜ Orman Entomolojisi ve Koruma ABD mensubu Prof. Dr. Ertuğrul Bilgili, yangının belirlenen alanın dışına sıçraması üzerine gerekli müdahalenin hemen yapıldığını ancak mevcut ekiplerin üstesinden gelemeyeceği kadar büyümesi sebebiyle yangının yayıldığını kaydederek, "yine de arkadaşlarımızın gösterdiği üstün gayretler sonucu karşı ateş diye tabir edilen yöntemle yangının daha da büyümesinin önüne geçilmiştir" dedi. Ülkenin değişik

yerlerinde son 10 yıldır değişik deneme yangınları yaptıklarını ve bu yangınlar sırasında yaklaşık bir dönüm alanın kullanıldığını belirten Prof. Dr. Bilgili, meteorolojik faktörler, arazi şartları ve yanıcı madde özelliklerine bağlı olarak yangın davranışını ortaya koymayı, işçi eğitimini ve yangınla mücadelede başarıyı artırmak için eksik bilgileri tamamlamayı amaçladıklarını dile getirdi.

Bu yangınları çıkarırken keyif almadıklarını anlatan Bilgili, "yanan alanları gördüğümüzde herkeste olduğu gibi bizde de iç sızlaması oluyor" diye konuştu ve eleştirileri şöyle cevaplandırdı: "Bu denemelerin ne kadar önemli olduğu önümüzdeki yıllarda çok daha açık olarak ortaya çıkacaktır. Zaten dünyada yangınlarla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, bu konuda yapılan çalışmaların ne kadar önemli bir amaca hizmet ettiğini anlamak mümkündür.(...) Gerekli yasal izinlerimiz var. Bundan dolayı olayın hukuki açıdan bir sorumluluk getireceğini düşünmüyorum. Eğer böyle bir durumda cezai müeyyide olacaksa, bu konuda çalışma yapılmaması gerekir. Bu, bilim adına kabul edilemez"(...) Bizim çalışmamızı silahlı kuvvetlerin kendine düşman olarak gördüğü objelerle savaşmak için yapılan tatbikatlara benzetebiliriz. Tatbikat sırasında maddi kayıplar, can kayıpları olabiliyor. Orman yangınları da düşman olarak kabul edilirse, olayın bu çerçevede ele alınması gerektiğini düşünüyorum"

Öte yandan doktora tezi çalışması olarak deneme yangını yapan KTÜ mensubu Bahar Dinç Durmaz ve DÜ Orman Fakültesi Araştırma Görevlisi İsmail Baysal ise yangının elde olmayan sebepler sonucu belirlenen alanın dışına sıçradığını ve söndürülmesi için gerekli çalışmaları yaptıklarını belirterek olayın kendilerini suçlayıcı bir şekilde medyada yer almasından duydukları rahatsızlığı dile getirdi.

...

Sahi, ne demişti Recai Bey?

Adı Abdullah, mahlâsı 'emîn' olsun

Türkiye Cumhuriyeti'nin 11. Devlet Başkanı Sayın Abdullah Gül'ü tebrik ederim. Şahsi donanımı, siyasi ehliyeti ve halîm tabiatı ile bu görevinde çok başarılı olacağını tahmin ve temenni ediyorum.

Hemen Mevlâ mahcup etmesin.

Halkın muhabbeti ve duası onunla beraberdir; kendisi de takdir edecektir ki bu mânevi destek -mânen ve maddeten- son derece değerlidir. Ehliyetinden kimsenin şüphe duymadığı bir devlet başkanı olmasının büyük faydalarını göreceğiz.

Hayırlı olsun, Allah muvaffak etsin. Başarısı Cumhuriyet'in hânesine yazılacaktır.

"Halîm tabiatı"nın altı özellikle çizilmeli. Göreve başlamasının ilk gününde karşılaştığı soğuk direnişe karşı tavrı fevkalâde temkinli, sabırlı ve olgundu. Kendisini, "Sayın Cumhurbaşkanım" diye kabullenemeyenler, gün geçtikçe bu sıcak, anlayışlı ama tabasbustan eser göstermeyen kararlı devlet duruşu karşısında o günkü davranışlarını ileride hatırlamak istemeyeceklerdir; bundan şahsen eminim.

Sayın Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görevi, seleflerinden daha ağır ve önemlidir; çünkü Türk toplumu, Sayın Gül'e gösterdiği manevi teveccühle ona milleti devletle pekiştirme ve kaynaştırma, devletin temel kurumları arasında ılık bahar rüzgârları estirme vazifesi tahmil etmiş bulunuyor; daha da açıkçası Cumhuriyet fikriyle, devletin temel esasları ve rejimle ilgili hiçbir sıkıntısı olmadığı halde devletten gelen iteleyici tavırlardan ezâ duyan insanlar Cumhuriyet'i ve devleti samimiyetle sahiplenebilmek arzusundadır ve bu hususta Sayın Devlet Başkanı'nı kendilerine vekil seçmişlerdir. Görevin ağırlığı buradan doğuyor; çünkü bu mesele karşıdan görüldüğü kadar kolay değil. Cumhurbaşkanı'nın vaktiyle mensup olduğu siyasi cenah hakkında bürokratik muktedirlerin ağır vehim ve şüpheleri vardır ve bu hasmâne tutum, dogmatik bir katılıkla ifade edilmektedir; halbuki Türkiye Cumhuriyeti'nin millet-devlet beraberliğinden hâsıl olacak yüksek enerjiye büyük ihtiyaç duyduğu açıktır.

Önyargıları değiştirmek, -o meşhur söyleyişle- atomu parçalamaktan daha zordur; Sayın Cumhurbaşkanı'nın zoru başarmasını bekliyoruz; büyük fitnelerle engellenmedikçe başaracaktır.

Sözün tam da bu noktasında "muhabbetten maraz doğar" nüktesini hatırlatmanın yeridir: Sayın Gül'ün cumhurbaşkanlığına adaylığı sürecinde lehinde ve aleyhinde teşekkül eden zümre kanaatleri ve beklentilerin gözden geçirilmesinde fayda var. Onun devlet başkanı olması gerektiğini hararetle savunanlar, beklenti çıtasını biraz aşağılara indirmeli, aleyhinde bulunanlar ise iyi niyetli bir bekleyiş içinde bulunmalıdır. Onun görevinde âdil ve tarafsız olmasını dilemek başka, adâlet ve bitaraflığın neticelerine katlanmak başka şeydir. Yeni Devlet Başkanı'nı bir nevi diyet ödemeye zorlamaya kalkışmak veya her eylem ve davranışında güvenilmezlik hissesi icat etmeye kalkışmak Sayın Gül'ü görevinde zora düşürür ve şahsen temenni edeceği son şey olsa gerektir.

Muhalifi de muvafıkı da yeni Cumhurbaşkanımıza güven duymalı, işini zorlaştırmamalıdır. Sayın Gül'ün kimseye ispat edecek bilinmeyen ve yeni bir niteliği bulunduğunu zannetmiyorum; siyaset çizgisinde tabiilik çizgisinden ayrılmadığı için devletin zirvesine

çıkan Sayın Cumhurbaşkanı, kendisine gösterilen güveni tez zamanda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin lehinde hayırlı aksiyonlara dönüştürecek vasıflara sahip bir insan.

Ona beyaz bir sayfa açalım: Adı Abdullah'tır; mahlâsı ise "emîn" olsun.

2007

26 Eylül

Ne alâkası var diyeceksiniz; yoo, öylesine... Zaman Gazetesi

24 Eylül

Bir dokun bin âh dinle bu kâse-i fağfurdan Aksiyon Dergisi

22 Eylül

Tarihin en uzun ve en berbat kamera şakası Zaman Gazetesi

19 Eylül

Güüm, şraank, paat! Zaman Gazetesi

18 Eylül

Dooonk! Zaman Gazetesi

17 Eylül

Muhafazakârlık, aslında bal gibi modernist bir kabuldür Aksiyon Dergisi

17 Eylül

Yoo, o kadar basit değil! Zaman Gazetesi

16 Eylül

Genel müdürlükte seçim Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

15 Eylül

Başbakan işi öğrendi Zaman Gazetesi

12 Eylül

Affedersiniz; futbol yazısı! Zaman Gazetesi

10 Eylül

Kürt meselesinde vuzuh nerede? Aksiyon Dergisi

10 Eylül

At bi gazel Muhlis aabü!.. Zaman Gazetesi

09 Eylül

Turistler için trafik öğütleri Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

08 Eylül

Muhallebici dükkânımızda "aileye mahsus" yer vardır! Zaman Gazetesi

06 Eylül

Vallahi başörtüsü yazısı değil! Zaman Gazetesi

05 Eylül

Vallahi futbol yazısı değil! Zaman Gazetesi

03 Eylül

Türk kılıcı, Türk meyve bıçağı! Aksiyon Dergisi

03 Eylül

Yaz özeti ve okullar meselesi Zaman Gazetesi

02 Eylül

Mektup Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

02 Eylül

% 47'nin içinde bu da var; dikkate alınsın! Zaman Gazetesi

01 Eylül

Halkın resepsiyonu Zaman Gazetesi

Halkın resepsiyonu

Önceki gün Adapazarı'nın Beşköprü Mahallesi'nde, Gazi Osman Paşa Caddesi civarlarında ilginç bir gelişme yaşanmış.

7 yaşından 20'sine kadar mahallenin bütün kızları en güzel elbiselerini giymişler; mahallenin hanımları da Allah ne verdiyse yemekler, tatlılar, salatalar yapıp bir yerde toplanmışlar; yiyip içtikten sonra müzik setine oyun havaları CD'si koyup bir güzel oynamış, gülüp eğlenmişler.

Bize ne diyeceksiniz; demeyiniz! Mevzu anonim, konu sosyal içerikli, hatta siyasal...

Konu, Abdullah Gül'ün Çankaya'ya çıkması imiş; bu haberi veren emin kaynak öyle yazmış mektubunda; sonuna da "halkın gönlü böyle diyor" diye ilave etmiş.

Buna siyaset biliminde bal gibi siyasî eylem denir; "siyasallaşma" dedikleri şey, işte bu veya buna benzer bir şey olmalı. Yine o havaliden aldığım bir başka mektupta bazı kimselerin tepsilerle güllaç yaptırıp dağıttıklarını da duydum: Mitingsiz, afişsiz, nutuksuz, organizasyonsuz ve üstelik sivil dedikçe sivil tezahürler bunlar. Toprağın onlarca, belki yüzlerce metre altında birikip yatağını arayan sular gibi hareketlenen derin işaretler; bu işaretleri tanımayan, o işaretlerin diliyle konuşamayan, taklide kalkıştığında yüzüne gözüne bulaştıran siyasî oluşumların melâli buradadır.

Bizim buralarda ahali sevincini bu kadar âşikâr etmeyi bilmez; kederi de neş'esi de hafîdir; durgun suların altında dualar, temennîler, hayal kırıklıkları ve içli hislenişlerle seyreder ve belli bir temkin süresini bekledikten sonra tecelli edip siyasi iktidarı belirler. Türkiye'nin yüzlerce rengi var.

Ee, halkın resepsiyonu da böyle oluyor işte!

DTP'nin Meclis'te temsilini hayra işaret diye yorumlamış, hüsnükabulle karşılamıştık; hâlâ aynı iyimserliği muhafaza etmek isteriz. Milletin tasvibiyle vekil seçilen DTP'lileri ayrıksayan ve öteleyen davranışları ise bu çerçevede hoş karşılamak mümkün değil. Ne yazık ki bazı DTP sözcüleri, üzerlerine aldıkları vekâletin mânâsını lâyıkıyla kavramış görünmemeyi keskin siyaset zannediyorlar. DTP bazı konularda kaskatı ve bükülmez davranmayı parti siyasetinin "olmazsa olmaz"ı sayıyor ve kendini silahlı PKK unsurlarının Meclis'teki uzantısı olarak kabul ediyor; bu lüzumsuz katılığın önemli oranda İmralı'da cezasını çekmekte olan kişiden kaynaklandığını tahmin etmek zor değil; temel hata burada.

DTP, Türkiye'nin Güneydoğu meselesini sâkinleştirmekte tek başına önemli bir figür fakat bu görevi yerine getirmeleri için kendilerini bütün Türkiye'nin vekili ve temsilcisi gibi görmeleri şart; halbuki DTP'liler en tatlı dilli barış mesajlarında bile, kendilerini savaşan ve halen cephede bekleyen bir gücün mütâreke (ateşkes) heyeti gibi sunmaktan zevk alıyorlar veya samimiyetle böyle düşünüyorlar. DTP'nin devlet ve kamuoyu nezdinde ciddiye alınması için, devleti, kamu düzenini ve Türkiye'nin dirliğini en az CHP, AKP ve hatta MHP kadar sahiplenmesi gerekiyor; mütareke heyeti gibi davranmak DTP'ye kısa vadede dar çevrelerden aferin kazandırabilir fakat temel misyonunu ve siyaset alanını daraltır. Meselâ bugünlerde DTP, toplumun büyük çoğunluğunu alnından kaşıyacak çıkışlar yapmak yerine mutedil ve merkeze yakın bir lisanı tercih etse kamuoyunda daha büyük sempatiyle karşılanır. Bu kadarını bilmedikleri düşünülemez; o zaman sertlik politikasının bile isteye tercih edildiğini düşünüyor insan.

DTP kendini kenara çekerek marjinalleşmek yerine merkeze yerleşerek mesajının ciddiye alınmasını sağlamak hedefine yürümelidir; bu fırsatın harcanmaması lazım.

% 47'nin içinde bu da var; dikkate alınsın!

Mektup bir çocukluk arkadaşıma ait. Kendisiyle farklı düşündüğü anlaşılan kuzenine hitaben kaleme aldığı bu mektupta arkadaşım, seçim öncesi psikolojisini çok dikkate değer bir şekilde yorumlamış. Bazı yerlerini çıkarıp özetleyerek sizlerle paylaşmak istedim.

"Sevgili Kuzenim,

Ben AKP'ye oy veren yüzde kırkyedilik dilimin içinde yer alıyorum. Şaşırdın değil mi? Yıllarca sol kulvarda koşmuş, bu yüzden bedeller ödemiş biri olduğumu biliyorsun. Üstelik şu anda CHP ... ilçe üyesiyim. Kendi çapında entelektüel çabaları olan biriyim ama aydın sayılır mıyım bilemiyorum?

AKP'ye neden oy verdim?

Seçim öncesinde; CHP üyesi ve hatta sempatizanı bile olmayan eski solcu arkadaşlarımı aradım. Birçoğu Baykal'dan ve yaptığı siyasetten nefret ettiği halde, CHP Atatürk'ün partisidir, laikliğin teminatıdır diye, her kentsoylu insanın özünde sosyal demokrat olması, ortalıkta CHP'den başka 'sosyal demokrat' parti bulunmaması ve CHP; 'şeriatın karşısında durabilecek tek siyasi yapılanmadır' diye, CHP'ye oy vereceklerini söylemişlerdi. Ben ise AKP'ye oy verdim. Düşünün bir kere bunu kaç kişi yapar? CHP, en tepeden tabana, biat felsefesi ile çalışan, 'aman muhalefet yaparsam yukarıdakiler üstümü çizerler' düşüncesiyle örgütte mevki ve kademe sahibi olmuş kişilerle doludur. CHP'de demokrasi yoktur demek yanlış olur: CHP'de gönüllü olarak parti içi demokrasiyi kilitlemiş, feodal bir hiyerarşi vardır.

CHP'nin yerel yönetimler politikası, AKP'nin fersah fersah gerisindedir. Yani çağdışıdır. CHP, doğu meselesini çözmeye ne bir istek göstermiş ne de bir politika üretmiştir. CHP; bu ülkede bir başka rengimiz olan ve hatta tablonun en canlı renklerinden biri olan Alevilere ikiyüzlü yaklaşmayı bir program haline getirmiştir. Oysa gerçek bir sosyal demokrat iktidarda, ne bu tür kimlik tartışmaları ne de herhangi bir partiyi kendi mezhebimiz ya da etnisitemizin güvencesi görmek gibi çağdışı yaklaşımlar olur.

'Gelecek umudumu yitirdim. Bu ülkeye şeriat gelecek. Bu ülke bölünecek' diyenlere sadece acıyorum. Başımızda 650 yıl imparatorluk bayrağı dalgalandıran Osmanlı, hiçbir zaman şeriatla yönetilmemiş. Bu coğrafyada böyle bir gelenek yok. Onlarca din ve etnisite bir arada ve kardeşçe yaşamışlar. Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet'in kuruluşunu gerçekleştirenler Türk aydınlarıdır. Bu bayrağın yere düşmesi, irticanın eline geçmesi eşyanın tabiatına aykırıdır. Yıllarca bizim korkularımız üzerinden siyaset geliştiren, 'Aman ha biz olmazsak şeriat gelir' diyenlere, 'Ey ümmeti Muhammed din elden gidiyor' diyenlere; 'Bu güzelim vatana, bu millete zarar veriyorsunuz, hiçbir şeyin bir yere gittiği yok' diyebildiğiniz gün, ülke güllük gülistanlık olacaktır. İşte o gün; bu korkular üzerinden nemalananların söyleyecek bir şeyleri kalmayacak ve oyunları bozulmuş olacaktır.

Sevgili kuzenim, tüm yukarıdaki anlattıklarıma binaen, AKP'ye oy verdim. Vicdanım rahat. Hatta seçimden bir gün sonra, yüzde kırkyedinin içinde yer aldığımın farkındalığı, ayrıca bende gizli bir sevinç yarattı. Oy verme günü, eşime ve iki oğluma asla baskı yapmadım. Kendilerine sormadım ama CHP'ye oy verdiklerini tahmin edebiliyorum.

Milleti aptal yerine koyan snobiyen aydın tavrını reddediyorum. 'CHP halkın önüne doğru dürüst bir şey koymadı. AKP bu yüzden seçimden zaferle çıktı' diyenlere acıyorum. Partinin dışında olup da CHP'nin önderlerine, onların bile, kendileri için düşünmedikleri misyonları yükleyenlere gülüyor ve sandıktan çıkana razı olmayı, demokrasiyi içimize sindirmenin bir nişanesi olarak yorumluyorum."

Mektup

Delikanlılık çağından beri arkadaşım ve komşum mevkiindeki bir akranımla dereden tepeden sohbet ediyorduk; dedi ki, "Oğlum İstanbul'da okuyor, geçen gün aklıma geldi, bugüne kadar oğlumla hiç mektuplaşmamışız.

Bende yazılı hiçbir kaydı yok; halbuki babamla mektuplaşırdım; o mektupları hâlâ saklarım. Vefatından sonra babamın evrakları arasında benim yazdığım mektuplar da çıktı; o da saklamış; hatta âcil hallerde çekilen telgraflar bile duruyor arasında..."

Aynı şey benim için de geçerliydi.

Vaktiyle herkes gibi ben de mektup alır, çoğu mektup alanın yaptığı gibi oturup bunlara cevap yazardım; dahası var, bu mektupları zarfıyla birlikte klasöre koyup saklamak âdetim de vardı, üstelik tarih sırasıyla. "Bu ne ciddiyet, bu nasıl bir arşivleme titizliğidir." diye dudak bükmekte haklısınız. Okuyan zanneder ki Osmanlı Devlet-i Aliyyesi'nin Bâbıâli evrak müsteşarıyım (böyle bir makam yok tabii; şu anda uydurdum!)

Neyse günün birinde internet çıktı ve mektubun soluğu kesildi.

Şimdi o mektup dolu klasörler, kütüphanenin alt katındaki kapalı dolaplardan birinde mışıl mışıl yatmakta. Arkadaşım bahsedince hatırladım ki babaları olarak bizim çocuklara hiç mektup yazmamışım; onların da canına minnet tabii. Taşra liselerinden kurtulup büyük şehre okumaya gittiklerinde cep telefonu denilen meret âletler, artık satın alınabilir derece insaflı fiyatlara tenzil etmiş bulunuyorlardı.

Ã□ocuklardan ara sıra mektup almıyor değildik elbette; hatta muntazaman mektup gönderiyorlardı; fakat bu mektuplar, hemen tahmin ettiğiniz gibi onların telefon konuşmalarından hâsıl olan meblağı, babalarının ödemesi için telefon şirketinin adresime göndermek nezaketinde bulundukları fatura zarflarıydı. Bu mektupları büyük bir merak ve ilgiyle okuyordum; özellikle son satırındaki irice rakamlarla kaleme alınmış "toplam tutar" hanesi çok dikkatimi çekiyordu.

Günün birinde onlar da böyle mektuplar aldıklarında gayri ihtiyari ağzımdan dökülen "vay canına.., bu kadarı da fazla.., ben burada santral mı işletiyorum.., anlaşıldı bundan sonra Kızılderililer gibi dumanla haberleşeceğiz!" tarzındaki sözleri tekrarlayacaklardır veya öyle olmasını temenni ediyorum!

Cep telefonu deyince o güzel haberi size hatırlatmadan edemeyeceğim: Finlandiya'da ilk defa cep telefonu fırlatma yarışması düzenlendiğini okumuş olmalısınız. Yanlış hatırlamıyorsam birinci gelen "atlet" şöyle böyle 90 metre civarında fırlatmış telefonunu. Yetkililer ise Finlandiya'da göllerin cep telefonu ile dolduğunu, sağa sola atılan telefonların daha şimdiden ciddi miktarda zehirli atık teşkil ettiğini söylemişler.

Beter olsunlar; bu icadı onlar başımıza sardı; ceremesini de en evvel onlar çekecek elbette.

Neyse, biraz ciddîleşelim.

Mektubun bir haberleşme aracı olarak devrini doldurması işin sadece bir kısmını teşkil ediyor; burada dikkat kesilmemiz gereken şey, hayatımızdan yazılı şeylerin kaybolmakta oluşudur. Farkındasınız; artık elektrik, su, telefon makbuzlarını bile ciddiye almıyor, peşin ödeme talimatı ile kısa yoldan halletmeye bakıyoruz. Posta kutuları kimsenin aldırış etmediği banka hesap özetleri veya ödeme ihbarları ile doluyor ve aklımıza düşünce hepsini toptan yırtıp çöpe atıyoruz.

Selülozdan yapılmış kağıt ve üzerine kalemle yazılanlar, sahici, en azından fizik varlığa sahip kayıtlar. Kütüphanemde bir buçuk asır yaşında taş baskısı bazı risale ve kitaplar var. Bir buçuk asırdan beri direniyor. Zahiri ortamda saklanan kayıtların yüz elli sene sonraki halini bugünden kimse kestiremez. Bütün dünyayı kaplayan web ağının çöktüğünü, kazaya uğradığını düşünebilir misiniz; sadece saklı kayıtlar değil gündelik hayatın görünmeyen bütün ayrıntılarında müthiş bir boşluk yaşanacağı şüphesizdir. Ulaşım aksayacak, trafik kilitlenecek, ekonomi çökecek, haberleşme imkânsız hale gelecek, devlet hizmetleri duracak...

Veya şöyle bir şey: Bilgisayarı açıyor, bir arama motoruna, diyelim ki, çok ünlü bir politikacının adını yazıyorsunuz. Arama motoru diyor ki: "Bulunamadı". Yahu ne demek bulunamadı, en az birkaç milyon sayfa adresi gelmesi lazım. Bu defa meşhur bir şarkıcının adını yazıyorsunuz; aynı cevap "Bulunamadı!"

Bulunamadı, bulunamadı, bulunamadı!..

Bizim kuşak böyle ârızalara şerbetlidir, fakat yeni yetmeler "kıyamet kopuyor" diye o'ssaat sığınaklara seğirtirler herhalde.

Uzatmayayım, altı ay kadar önce bir okuyucu e-mektup göndermişti, diyor ki; "ille bana bir mektup yazın; şöyle eski usul, kağıtlı zarflı..."

Evvelâ "Sapık mıdır nedir!" diye silip geçecek oldum fakat önsezim, "Belki de samimidir, dinle bakalım!" diye fısıldadı kulağıma. "Olur inşallah, lakin mektup adresi yazmayı unutmuşsunuz!" diye bir oyalama cevabı yolladım okuyucuya. Ertesi güne kalmadan "Adres metnin sonunda idi, mamafih yeniden yolluyorum" notuyla yeni bir mesaj geldi.

O esnada pek meşgul olduğum için (bilgisayarda yap-boz oynamaktaydım zira) "İnşallah bir müsait vakitte yazarım" diye not alıp bir kenara koydum.

Aradan altı ay geçmiş. Geçenlerde yeni bir hatırlatma notuyla karşılaştım, "Hani söz vermiştiniz ya!" diyordu, "Bana mektup yazacaktınız?"

"Yazarım be!" diye celâllendim, "Yazmadığım şey midir yâni?"; fakat önce bir zarf bulmak gerekiyordu. Yarım saat kadar odayı altüst ettikten sonra bir zarf bulunca bir şeyin kafamda "daannk!" diye çınladığını hissettim.

Ã□ekmecemde zarf, odamda mektup kağıdı, cüzdanımda posta pulu yoktu. Mektup hayatımdan çekip gitmişti ve bütün bunların nasıl olup da değiştiğini farkedememiştim.

Neticeyi merak ediyorsunuz değil mi? Uzatmayayım:

Mektubu yazdım, zarfa koydum, adresledim ve masanın üstünde duruyor. Koridordan bir posta memuru geçene kadar öylece duracak galiba.

Yaz özeti ve okullar meselesi

Pencereleri hâlâ açık tutabiliyoruz ama gidişat bellidir; yaz mevsiminin son günleri bunlar. Bahar sevinci kısa sürdü, sıradışı yaz sıcakları genel seçimin telâşesine karıştı. Bu senenin eylülü habersiz geldi. Gazeteci milleti aylardan beri hayâlini kurdukları tatilin kendilerini ıskaladığını geç fark ettiler.

Yaz bitti; okul mevsiminin eli kulağındadır. Talebeler için mevsimlerin en sevimsizi. Adam olacak çocuklar hariç elbette; onlar, okulun ilk günlerinde kompozisyon dersinde verilen "Tatilde neler yaptınız" ödevine hep aynı cevabı yazarlar: "Çok sıkıldım, okulumu, öğretmenlerimi özledim". Tatillerde okulu, öğretmenleri ve arkadaşlarını hiç özlemeyen biri olarak böylelerine hep gıbta etmiş ve aylâk tabiatımdan ötürü gizli gizli utanmışımdır.

Lâfı değiştirmeyelim; geçen sene bu zamanlar (bıldır derler ya hani), "önümüzdeki yaz çok sıcak geçecek" neviinden endişeli beklentilerle birbirimizin korku katsayısını artırıyorduk. Sıcaklıktan kasıt, icabında genel seçimlerin askıya alınmasını gerektirecek fecî ve dehşet verici hadiselerin birbiri ardına sökün edeceği idi. Danıştay baskını ve Hrant Dink'in katli bu beklentileri doğrular mahiyetteydi ama neyse ki ardı gelmedi. Emniyet güçleri çeteleşme faaliyetlerini etkisiz kılmakta tam mesai yaparak okkalı bir takdiri hak etti. Türkiye kazasız belasız seçimini gerçekleştirdi (bu arada Yüksek Seçim Kurulu'nun başarısını takdirle vurgulamak gerekir; temiz, olaysız ve hızla sonuçlara ulaşılan bir seçim süreci yaşadık. Seçimin teknik tarafını çoğumuz hissetmedik bile). Ardından cumhurbaşkanı değişti ve bu değişim yazılı kurallara uygun cereyan etti.

A, baktık ki Cumhuriyet tehlikede filan değilmiş; yazılı kurallara herkes itaat ettiğinde ve saygı gösterdiğinde problemler aşılabiliyormuş. Bu yaz esnasında yaşananların Cumhuriyet'i nasıl tahkim ettiğini, Cumhuriyet fikrinin halk tarafından nasıl ciddiye alındığını ve benimsediğini de artık fark etmenin zamanı gelmiş olmalıdır. Rejimin geleceğinden fena halde endişelenip karalar bağlamaya hazırlanan "evhâmî" takımı elbette bu fikirde değildir ve onlar zuhuru muhtemel yeni, gizli ve sinsi tehlikelerin şifrelerini kırmakla meşgul bulunmaktadırlar. Halbuki minnettar olmaları gerekmez miydi; 2007 yazında olup bitenler, rejimin metânetini, kriz çözme kabiliyetini ve toplumun rejimle bir sıkıntısının olmadığını gösterdi. Bu senenin Cumhuriyet Bayramı'nı kutlarken artık daha sahici ve elle tutulur bir gerekçeye istinad edebileceğiz.

Yoo, henüz ortalık güllük-gülistanlık değil; halledilmesi ve aşılması gereken önemli meselelerimiz var, fakat şu mâhut başörtüsü dâvâsı bunların arasında yer almıyor; o kendi kendimize icat ettiğimiz, çıkarılması ve çözümü de beş kuruşluk bütçe harcaması ve entelektüel enerji gerektirmeyen zâhiri (sanal) bir sıkıntı. Bazı doktorların uygun gördüğü tâbirle "tamamen ruhsal". Bu krizin hâlâ devam ediyor olması, mevcut siyasî aktörler

tarafından çözümsüzlüğünün daha fazla işe yaradığının anlaşılmasındandır. (bkz: gelinim sana söylüyorum, kızım sen anla meseli!)

Ciddi mesele güneydoğu meselesidir ve ABD'nin güneydoğu hududumuzda kendine zoraki komşuluk pâyesi ihdâs etmesi, problemin tutuşma ve itfâ katsayısını anormalleştirmiş durumdadır. Mesele artık iç hukukun ufkunu aşmış görünüyor fakat evhâmını kontrol edebilen bir Cumhuriyet için meselenin halli Kaf Dağı'nın ardında değil. Kendisiyle barışık ve gücünden emin bir Türkiye, bu krizin altında ezilmez.

Pek fark etmedik ama 2007 yazı hiç de fenâ geçmedi;

Bir de şu okullar olmasaydı!

Türk kılıcı, Türk meyve bıçağı!

Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül'ün seçimden önceki son bakanlar kurulu toplantısında kabine arkadaşlarına birer adet yerli malı ondörtlü tabanca armağan ettiğini hatırlayacaksınız. Gazeteci Metehan Demir'in duyurduğu haber çok tartışıldı. Tartışma konularının başında silahların parasının kim tarafından ödendiği geliyordu; bir başka eleştiri noktası ise "tabanca" gibi sevimsiz ve ölümcül bir sembolün hediye olarak seçilmesindeki isabetsizlikti. Vecdi Gönül daha sonra bir basın açıklaması yaparak hediyeyi kendi cebinden ödediğini açıklarken tartışma çıkaracak başka bir tesbitte daha bulundu. Bakan'a göre kabine arkadaşlarına tabanca hediye etmesi, "hukuka, örf ve âdetlerimize tamamen uygun, biraz da duygusal bir olay"dan ibaretti ve Türk silah sanayiinin geldiği iyi noktayı vurgulamak maksadıyla düşünülmüştü.

İnsanların birbirine silah hediye etmesinin "hukuka, örf ve âdetlerimize tamamen uygun" bir gelenek olduğunu ileri sürmesi, Sayın Gönül'ün o esnada hangi ülkede yaşadığını unutmuş olabileceğini akla getiriyor. Evvelemirde silah adını verdiğimiz yaralayıcı ve öldürücü aletlerin bulundurulması ve taşınması özel izne ve ruhsata tâbi. Sıradan bir vatandaşın bir başka sıradan arkadaşına silah hediye etmesi için hayli istisnai muameleler yaptırması gerekeceği açıktır; birine silah hediye etmek ancak bu istisnai hallerde "hukuki" sıfatını kazanabilir. Silah hediyesinin örf ve âdetlere uygunluğu ise daha garip bir genelleme olsa gerektir. Sayın bakan, hukuku, örfü ve âdetleri zorlayıcı birtakım tartışılır hükümlerle kendini savunmak yerine, "Biz Türkler silahı severiz; içimden geçti hediye ettim, böyle yapmakla topluma iyi örnek teşkil etmediğimi biliyorum; ama oldu bir kere" diye sadece "duygusal" bahanelere müracaat etse şüphesiz daha iyi ederdi.

Aslında Vecdi Gönül, şâheser bir fırsatı kaçırmış bulunuyor. İlle de savunma görevini hatırlatır bir obje seçmesi şart idiyse, kabine arkadaşlarına otomatik tabanca hediye etmek yerine, diplomatik hediyeleşme usullerinde hâlâ riayet olunan âdete uyarak birer Türk kılıcı armağan etseydi en azından Türk kültürüne hizmet etmek bakımından alkışlanacak bir jestte bulunmuş olacaktı.

Türk kılıcı ama ne? Biz Türk kılıcı derken hangi formu, hangi silahı kasdetmekteyiz? "Türk kılıcı" denince hemen akla gelen ortak bir silah formu var mı?

Lâfa gelince, "At sırtında üç kıtada kılıç sallayan ecdâdımız"ın hangi cins atlar üzerinde nasıl türde ve biçimde kılıçlar taşıdıklarını, bunların içinde "Türk kılıcı" adını almaya layık orijinal bir formun bulunup bulunmadığını bırakınız sade vatandaşı, çoğu kültür tarihçilerimiz bile pek bilmezler. Hediyelik eşya satan dükkanlarda Batılı çizgi roman kahramanlarına atfedilen cins cins kılıç satışa sunulurken, bırakınız Türk kılıcını, şöyle ele gelir ve ilmî usullere göre tarifi yapılmış bir Türk bıçağı bulmak bile mümkün değildir. Bıçakçılığı ile şöhret bulmuş bazı Anadolu şehirlerinde mahalli bıçakçılık ve mahalli bıçak formu can çekişmektedir. Bir Bursa bıçağının, Sivas bıçağının sadece adı kalmış, buna mukabil bıçağa asıl özelliğini veren şekli ve malzeme özellikleri kaybedilmiştir. Mahalli atelyelerde artık birbirine benzeyen ve şerit halinde Fransa'dan ithal edilen çelik şeritlerden kesilme sıra işi bıçaklar imal ediliyorsa da bunların pazar payı, ithal ve daha ucuz bıçakların yanında gitgide küçülüp kaybolmakta. İsterseniz küçük bir anket yapalım; akşam eve gittiğinizde mutfaktaki bıçaklara bir de o gözle bakınız; bizim sanatımızın ve kültür tecrübemizin izini taşıyan bir bıçağa rastlayabilecek misiniz?

Halbuki çok gariptir, müzelerimiz birbirinden güzel ve orijinal örneklerle dolu ve biz istersek o örneklerden hareketle dünya pazarlarına kendi bıçaklarımızı satabiliriz. Bir hattat kalemtraşının son derece cazip formu bile milli hafızadan silinip gitmiştir. Sofra için çatal, kaşık, bıçak üreten becerikli firmalarımızın ürünleri, Batılı benzerlerinin taklidinden öteye gitmiyor.

Konudan uzaklaştık: Elbette bir Türk kılıcı vardır (bilgi için: http://www.cebehane.com/a_trklic.html) ve Türkiye'nin Milli Savunma Bakanı'na da siyaset arkadaşlarına bu kılıçlardan birer tane hediye edip kılıcımızın propagandasını yapmak çok yakışırdı.

Fırsat geçmedi; Kültür bakanlığımıza büyük iş düşüyor. Bu alanda üretim kabiliyetini isbatlamış firmalar, sanat tarihçileri, endüstriyel tasarımcılar, ilgili şehirlerin ticaret ve sanayi odaları ile kafa kafaya vererek hem hediyelik, hem de günlük kullanım için eşya tasarlanması ve üretilmesi faaliyeti pek kısa zamanda tertiplenebilir. Sadece bıçak, kaşık, tabak veya kılıç değil, mobilya, mefruşat, iç mimarlık unsurları gibi muhtelif alanlarda kalitesi ve turistik değeri yüksek ürünler ortaya koyabiliriz.

Sayın Vecdi Gönül, bu hayırlı teşebbüse önderlik edip meseleyi sahiplenirse, "arkadaşlarına tabanca hediye eden bakan" olmanın sevimsiz şöhretini en kısa zamanda unutturacaktır.

AKLINIZDA BULUNSUN: TÜRK VE AMERİKAN KILIÇLARI ARASINDAKİ DOKUZ FARK!

Web sitesinin adı: www.cebehane.com. Türklerin yaptığı kesici silahlar hakkında bilgi toplamayı ve yaymayı gaye edinen bu site tek kişi (bilgisayar mühendisi Kayahan Horoz) tarafından omuzlandığı için henüz yetersiz fakat ümit verici; çok ümit verici. Mesela bir müşterisinden aldığı sipariş üzerine Fatih Sultan Mehmed'in kılıcının aynısını imal eden ABD'li kılıç ustası Vince Evans hakkındaki bilgiye ancak bu sitede ulaşabiliyorsunuz (http://www.cebehane.com/a_fthvnc.html).

Sitenin açılış sayfasında ise çok ilginç bir test yer alıyor. Alt alta sıralanmış iki kılıç resmi var; üstteki başlıkta şöyle deniliyor: "Aşağıda gördüğünüz iki kılıç arasındaki dokuz farkı bulabilir misiniz?"

Cevabı ise bir satır aşağıda yer alıyor; haydi beraber okuyalım:

1. "Üstteki, bugün Türk Silahlı Kuvvetleri'nde subaylar tarafından kullanılmakta olan tören kılıcıdır. Hikayesi ikiyüz yıllıktır; Nizam-ı Cedid hareketi kafaları değilse de kılıçları değiştirmeyi başarmış ve 1806 yılında orduda Türk kılıcının kullanımı yasaklanmış, yerine Batılı ordularda kullanılan biçimdeki kılıçlar getirilmiştir. 1826 yılındaki "olay"dan sonra da, eskiye ait ne varsa artık adı bile anılmaz olmuş, askerî fabrikalarda seri olarak üretilen Batı tarzı kılıçlar adeta Batılılaşma'nın delili olarak Türk subaylarının belini süslemiştir.

Alttaki ise, bugün ABD ordusunun "Marines" olarak adlandırılan seçkin birliklerine bağlı subaylar tarafından kullanılmakta olan tören kılıcıdır. Onun hikayesi de ikiyüz yıllıktır; 1805 yılında, Birinci Berberi Savaşı'nı ABD'nin zaferiyle sonlandıran Derne çarpışmasının anısına, Karamanlı Hamit Bey tarafından yüzbaşı Presley O'Bannon'a hediye edilen Memluk kılıcı model alınarak yapılmıştır ve 1825 yılından beri tüm Marine subayları tarafından gururla taşınmaktadır.

2. Gerisi teferruattır."

Kültür ve sanat tarihine meraklı olanların Cebehane.com sitesini ziyaret etmelerini tavsiye ederim. Maksadım, zaten ticari amaç taşımayan sitenin reklamını yapmak değil, elinde malzeme ve bilgi bulunanların site ile irtibata geçip desteklerini esirgemeyerek bu adresi bir dokümantasyon merkezi haline getirmeleridir.

Vallahi futbol yazısı değil!

Vestel şirketinin Manisaspor'dan desteğini çekmesi, gündelik futbol dedikodusu içinde tüketilmemesi gereken çok dikkat çekici bir hadisedir.

Bu ricatin asıl sebebi hakkında farklı şeyler, meselâ şirketin ticari endişelerinin ön planda olduğu söyleniyor; doğru veya yanlış, neticeyi değiştirmez. Pazar akşamı takımı adına açıklama yapan şirket temsilcisi, esasta oyunun kurallara göre oynanmadığını fark ettikleri

için futbol faaliyetlerinden çekildiklerini ifade etti. Bu gerekçe dikkat çekicidir çünkü iş ve sermaye dünyasının belirleyicilik niteliğini vurguluyor.

İş ve sermaye çevreleri nihai planda belirleyici çünkü sadece Türkiye'de değil, dünyanın her yerinde her meseleye duru ve sade bir mantıkla yaklaşıyorlar. Nitekim kulüp başkanı Haluk Çubukçu, pazar gecesi canlı yayında yaptığı basın toplantısında "biz rekabetten çekinmeyiz; her oyunu kuralına göre oynamaktan zevk alırız ama kuralların işlemediği bir ortamda bulunmak bizim işimiz değildir" anlamına gelen sözleriyle bu sade mantığı gayet iyi ifade etti.

Hadisenin yankıları ise tam bir "geçiştirme" operasyonuydu âdeta. Futbol basını, bu mânidar çıkışı tek günde unuttu. Ardından gelen ikinci sponsor firmanın Vestel'in tutumunu destekleyen açıklaması da güme gitti. Manisaspor söz konusu olduğunda futbol basınımız, Sayın Çubukçu'nun önemli açıklamasını değil, futbolcu Hakan Balta'nın transferini öne çıkarmayı tercih etti.

Olup biten, Türkiye'de hâkim zihni yapıya uygundur zira ülkemizde futbol endüstrisi (daha doğrusu "futbol işleri" demeliydik), tam mânâsıyla irrasyonel, romantik, hesap ve mantıktan ziyade duygu ve inancın öne çıktığı bir tarzda yürütülüyor. Nadir istisnalar dışında bütün kulüpler zarar ediyor ve bilanço açıklarını zengin işadamları, açıktan ödedikleri yüklü meblağlarla kapatabiliyorlar. Bu sakat tablonun sürüp gitmesi ve manzaranın bütün çıplaklığı ile fark edilmemesi için taraftarlık ruhu, güçlüklere karşı direnme azmi, nereden çıktığı bir türlü izah edilemeyen büyüklük vehmi gibi romantik unsurlarla düzeni ayakta tutmaya çalışıyorlar. Zengin işadamlarının takımlarına açıktan maddi destek vermesi ilk başta, kârlılık prensibine aykırılık sebebiyle teoriye uymaz gibi görünüyor fakat onlar rasyonaliteyi bile sersemleten alaturka kurnazlıklarla başka bir seviyede farklı bir kâr-zarar hesabı kurarak yine kazançlı çıkıyorlar çünkü iş dünyasında itibar ve "geniş muhit" gibi kavramlar, bir süre sonunda yine kârlılığa hizmet eden unsurlar haline geliyor.

Vestel şirketi, "ahbab-çavuş ilişkisi" diye nitelediği bu karmaşık ve bulanık oyunda artık yer almak istemediğini açıkladı; daha temiz ve dürüst bir futbol yönetimi istiyorlar. Bunu diğer takımların yöneticileri de söyüyor ama genellikle federasyonu manevi baskı altında tutmak için öyle konuşuyorlar. Vestel sözcüsü açık ve dürüst konuştu ve futbol endüstrisinin geleceğine yönelik önemli bir ufuk açtı. Bu menfezden görünen ışık zannımca şudur: Vestel'in talep ettiği "kuralları önceden belirlenmiş ve dürüst oyun" anlayışı çok geçmeden Türk futbolunu etkileyecektir. "Vestel giderse öteki gelir" savsaklaması doğru bir hesap değil. Futbol endüstrisi büyük meblağlarla çarklarını döndüren bir yapı sergiliyor ve bu yapı eninde sonunda sermaye ve iş çevrelerinin açık ve duru mantığına itaat etmek zorunda kalacaktır (bkz. siyasi işler).

Oysaki nice zamandan beri bilinen UEFA kriterleri içinde futbol kulüplerinin finansman yapısını şeffaf ve dengeli tutması şartı başta geliyor; bu şartı yıllardan beri savsaklayıp

durmayı mârifet sayıyoruz. Anlaşılan odur ki, herhangi bir meselede esaslı bir dayak yemeden başkalarının tecrübeleriyle zenginleşme kabiliyetini pek geliştirememişiz.

Bakalım bu kağşak yapılanma daha kaç sene sürüp gider?

Vallahi başörtüsü yazısı değil!

Yıllar önceydi; belki on beş sene önce, II. Meşrutiyet döneminde Ordu ve Siyaset adlı çalışmamın basılması mevzubahis olmuştu. Türkiye Günlüğü Dergisi'nin ve aynı bünyedeki Cedit Neşriyat'ın yöneticisi aziz dostum Mustafa Çalık, o günün imkânlarıyla en pahalı ve kaliteli baskı tekniği ile çalışmayı yayınlamayı üstlenmişti.

Kapak düzeninden indeksine kadar kılı kırk yararcasına titizlendiği çalışmanın ithaf sayfasını görünce gülümsemiş, "biliyor musun; bizim cenahta bir çalışmasını eşine ithaf eden ilk yazar herhalde sensin; bu yüzden seni tebrik ederim" diye iltifatta bulunmuştu.

Bu özel ve şahsi anekdotu, nereden nereye geldiğimizi izah etmek için anlatıyorum. "Bizim cenah"ta eşin yeri, tâ eski zamanlardan beri süregelen bir gelenek anlayışının sıkı mahpesinde; kocasının yardımcısı ve vefâdarı, çocuklarının bakıcısı ve terbiyecisi, nâmusun ve evin bekçisi olarak görüldü. Arkadaş toplantılarında bile eşler nedense evde unutuluverir, kimse de bu durumdan rahatsızlık duymazdı. Sosyal faaliyetlerde eşlerimizle birlikte bulunmayı hâlâ doğru dürüst öğrenememişizdir. Hele bir defasında eşimle birlikte gittiğimiz bir bayram ziyaretinde evin hanımının bize görünmemek için özel bir dikkat göstererek kahve tepsisini salon kapısı aralığından kocasına devretmesini hiç unutmam.

Şimdi o eski katılık yavaş yavaş çözülüyor; eşler, başkalarının yanında varlığı söz konusu olduğunda neredeyse rahatsız olduğumuz bir unsur olmaktan çıktı, yavaş yavaş gerçek mânâda hayat arkadaşı durumuna gelmeye başladı. Bu değişim bizim kuşakta iyice tebellür etmiştir zannederim.

Dün Çankaya Köşkü'ndeki kabule, çiçeği burnunda milletvekili arkadaşımın eşi katılamadı; eminim ki bunu çok isterdi. Yeni devlet başkanını kutlamak, elini sıkmak, diğer hanımlarla tanışmak, kendisini kocasının siyasi kimliğinden bağımsız bir şahsiyet bütünü olarak temsil etmek geçerdi içinden. Olmadı, belki ileride bu da mümkün olacaktır fakat "aman ârıza çıkarmayalım" düşüncesiyle -ki bu incefikirliliği haklı buluyorum- yüzlerce vekil eşinin sanki bir kabahat işlemişçesine Çankaya'dan ve "sair kamusal alanlar"dan uzak tutulması, insanın zihninde berbat, acı bir tad bırakıyor.

"Kadının yeri, ocağının başıdır" tarzında fetvâ vermeye kalkışanların içtihatlarına zerrece kıymet vermediğim gibi böyle yaklaşımları özü itibariyle Müslümanca da bulmuyorum. Her zaman söyledik, bu memlekette mürtecî yok değil, hatta mebzul. Neticede bu gibi resmi kabul toplantıları, kamu hizmetinin bizatihi kendisi değil, sembolik anlama sahip törenlerden

ibarettir ve yıllarca kocasının yükünü paylaşmış eşlerin oralarda bulunması en tabii haklarıdır. Kadını eğitime, üretime, sosyal hayata ve toplumsallaşmaya özendiren moderniteye en güçlü itirazın irticâi sola mensup başörtüsü aleyhtarlarından geliyor olması da ayrıca pek mânidar, gülünç ve ibretlik bir haldir.

Sağ ve sol irticânın kadını adam yerine koymamak noktasında nasıl da şaşırtıcı bir ittifak kurabildiklerinin altını önemle çizelim.

Bu gülünç ayrımcılık günün birinde ortadan kalkar fakat Türkiye'de -genel bakış itibariyle- erkeğin kadını "bir hayata, bütün varıyla refakat eden çok değerli ve yüceltilmesi gereken bir yoldaş" olduğu fikrini kabullenmesi biraz daha fazla zaman alacaktır. Mesele sadece kadının toplum hayatında eşiyle birlikte yer almasından ibaret değil çünkü; o modernitenin icabıdır ve zamanı gelince vukubulacaktır. Önemli ve değerli olanı, yapmacıksız bir samimiyet ve inançla kadını yüceltmek ve onurlandırmak, onun sadakat ve fedakârlığına karşı şükranı ifâde etmektir.

Muhallebici dükkânımızda "aileye mahsus" yer vardır!

"Vallahi başörtüsü yazısı değil" başlıklı yazı, bazı okuyucularımın tepkisini çekti ve eksik olmasınlar, eleştirilerini mektupla iletmek nezaketinde bulundular.

Konu, resmi kabullere davet edilmemeleri zımnında "eşlerimiz" ve onları hayatı paylaşmaya ne derece hazır olduğumuzdu; gelen tenkidlerden anladığım kadarıyla yazıya kızanlar bu meselenin tiftiklenmesini doğru bulmuyor, en azından benim gibi fıkhi konularda "ilm"i bulunmayan birinin uluorta kalem oynatmasından rahatsız oluyorlar.

Öyleyse bir karar verelim artık: Şu başörtüsü meselesinin özü nedir? Mesele, İslâm'ın murad ettiği mânâda kendini meraklı bakışlardan esirgemiş tarzda örtünmeyi tercih etmiş hanımların kamu hizmetini almak veya vermek noktasında irdelenmemesi, tercihlerine saygı gösterilmesi değil midir? Eğer başörtüsü meselesinin rûhu bu noktada billurlaşıyorsa, yani Türkiye'de kadınların temel haklarından birini rahatça kullanması ise yazım niçin bazı okuyucular tarafından tepki uyandırmış olabilir?

Galiba maraza şu cümlemden çıkıyor: "Kadının yeri, ocağının başıdır, tarzında fetvâ vermeye kalkışanların içtihatlarına zerrece kıymet vermediğim gibi böyle yaklaşımları özü itibariyle Müslümanca da bulmuyorum. Her zaman söyledik, bu memlekette mürtecî yok değil, hatta mebzul."

Bir kısım okuyucular haklı; şu cümlede kırılması gereken kaç pot varsa hiçbirini ihmâl etmemişim; özellikle fıkhi açıdan felâket; ilimden bîbehre, İslâm geleneğinden bîhaber bir cümle; tek kelimeyle densizlik!

Bir okuyucu, bu gibi konuları dinî otoritelere bırakmam gerektiğini ihtar ediyor; bir başkası dinimizde haremlik-selamlık uygulamasının ne kadar eski ve şer'î bir uygulama olduğundan dem vururken bir diğeri modernitenin gereklerini sanki dinmiş gibi sunduğumu ima ederek "hanımların kamulaştırılması"na karşı çıkıyor. Bir hanım okuyucu ise aynen şöyle kurmuş cümlesini: "Feministçe yaklaşıyorum ve kadınların eş olarak o resepsiyonlarda hiçbir rolü olmadığını savunuyorum". En güzelini sona sakladım, diyor ki: "Sivas'ın etnik ve inanç farklılıkları tesiri altında kalarak ve kulaktan dolma ve ağzı olanın konuştuğu gibi âmiyâne bilgiler ile bu konularda yazı yazılamaz..."

Yahu, bir mahcub oldum, bir mahcub oldum!...

...

Peki sevgili okuyucular, siz haklısınız: Beni affediniz, yazdıklarımı yazılmamış sayınız. Bundan sonra eşlerine, hanımlara karşı bakışınızı ve davranışlarınızı, şu muhkem ve fâzıl-ı muhterem yazarın, asırlara meydan okuyan görüşlerine göre tanzim ediniz:

"Osmanlı devleti zamanında hiçbir Padişah, hiçbir Sadrazam, hiçbir paşa, hiçbir bürokrat karılarını yanlarına alıp toplumsal ve kamusal alana taşımamıştı. İslâm dininde, tesettürlü de olsa Müslüman devlet adamlarının kadınları erkeklerin arasına karışmaz. Osmanlı toplumunda Müslüman kadınlar trenlerde, vapurlarda, tramvaylarda kendilerine mahsus (özel) bölümlerde seyahat ederlerdi. Yine Müslüman hanımlar lokanta ve muhallebicilerin ailelere tahsis edilen bölümlerinde yemek ve tatlı yiyebilirlerdi. O bölgeye, kocaları da olsa erkekler giremezdi. Sayın kişi dindar bir Müslüman imiş, refikası başörtülü imiş... Yüksek tepeye çıkınca hanımı ile birlikte resepsiyonlara (davetlere, toplantılara, içkili ziyafetlere) katılacakmış. İslâm'da böyle bir şeyin yeri yoktur. Böyle bir şey dindarlıkla, Müslümanlıkla kabil-i telif değildir. Bana inanmayan gerçek, icazetli, geleneksel çizgide olan takvalı fakihlere ve müftülere sorsun."

...

Yoo mızıkçılık etmeyeceksiniz; "hayır, o kadar da değil" demeyeceksiniz. Alınız size fıkhi ve ilmî tahlil, üstelik tarihî derinliği de var!

O kadar! Budur!

Turistler için trafik öğütleri

Tatil için Türkiye'yi seçen yabancıları bilgilendirmek, vücut ve özellikle kafa sağlıklarını korumalarına yardım etmek amacıyla hazırlamakta olduğum broşürden bazı notları sizlere sunmakta fayda görüyorum.

Kitapçığa ilave edebileceğiniz başkaca hususlar mutlaka mevcuttur. O değerli katkılardan yazarınızı haberdar ederseniz ortaya esaslı bir surette hazırlanmış ve çok ilginç bir "Turistler için Türk trafiğinde yapılması ve yapılmaması gereken hareketler rehberi" koyabileceğiz.

Sevgili Turist kardeşim; biz artık alıştığımız için farkında değiliz ama aşağıda işaretlenen hususlar sizler için istenmeyen durumlara yol açabilecek derecede tehlikelidir. Lütfen iyice okuyup ezberlemeden yollara düşmeyiniz.

Meselâ diyelim ki ancak iki otomobilin yan yana geçebileceği bir yolda ilerlemektesiniz; aniden iki aracın yan yana durarak yolu kapattığını gördüğünüz için fren yapmak zorunda kalıyorsunuz.

Peki bu iki otomobil niçin yolun tam ortasında yan yana duruyor olabilirler?

Bu soruya bir yabancı turist asla cevap veremez çünkü ülkesinde başına böyle bir iş gelmesi ihtimâli neredeyse sıfırdır. Türkler ise "Ne var, ne olmuş yani; her zaman başımıza gelen sıradan bir şey!" diye düşünür ve soru sahibinin akıl sağlığından şüphe ederler.

Cevap veriyorum: Ã□ünkü o iki otomobilin sürücüsü tanıdıktır. Yolda giderken birbirlerini fark etmiş, araçlarını durdurarak camdan cama kallavi bir sohbeti koyultmaya başlamışlardır.

Klakson veya farla tepki göstererek yol istediğinizde başınıza geleceği tahmin edebilirsiniz: "Ne var, patladın mı; aloo, iki satır bir şey konuşuyoruz şurada, belâ mısın nesin sen!"

Bu gibi hallerde sakın ha sakın otomobilinizden inerek, o iki muhabbet erbâbına doğru yürüyüp, "Ayıp değil mi arkadaşlar; müsait bir yerde araçlarınızı kenara çekerek dilediğiniz gibi konuşsanız da yolu işgal etmeseniz daha iyi olmaz mı?" demeye kalkışmamak gerektiğini Türkiye'de yaşayan herkes bilir; âkıbeti bir güzel marazaya bulaşmak, büyük ihtimalle hastanelik olmaktır; zira Türk şoförleri yedekte levye, demir çubuk, bıçak, hatta beyzbol sopası bulundurmak konusunda özel bir ihtimam gösterir ve icabında kullanmaktan çekinmezler. (bkz; ben ağlayacağıma başkalarının anası ağlasın!)

Türkiye'de trafiğe çıkarken, kontağı çevirmeden önce kendi kendinize yüksek sesle on kere (hatta daha çok), "Asla sinirlenmeyeceğim; kural ihlâllerinde tepki göstermeyeceğim. Kendi başıma hak aramayacağım; hatta hiçbir şekilde hak aramaya kalkışmayacağım. Kaba ve çirkin bir davranışla karşılaşırsam yüzümü çevirip görmemiş gibi yapacağım." diye telkinde bulunmayı ihmâl etmemeniz gerekir; çünkü Türkiye'de trafik kuralları, trafik levhalarına

benzer: Orada bir yerlerde öylece dururlar fakat genellikle kimse onların varlığından haberdar olmaz.

Dolayısıyla tam da işaret lambalarının yanı başına park etmiş bir trafik denetim aracı sıradan bir görüntü teşkil eder; hiçbir özelliği yoktur. Kendilerine, "Herkese örnek olmanız gerekirken bizzat kural ihlâli yapmanız doğru mu?" sorusuna cevap ararken görevlilerin yüz ifadesini seyretmek çok eğlenceli fakat tehlikelidir.

Araba kullanırken sigara içmek, telefonla konuşmak ve özellikle yaz mevsiminde sol kolu (köküne kadar) camdan dışarı çıkarıp arabanın tavanını (yerinde duruyor mu diye) kontrol etmek, tipik bir Türk şoförünün tipik davranışları arasında sayılır.

Türkler temiz bir millettir ve araba içi temizliğine çok önem verirler; bu hususta aşırıya kaçan bir titizlik göstermeleri çok duygulandırıcı ve iftihar ettirici bir davranıştır; bu yüzden Türkler otomobil içinde hâsıl olan çöpleri -ânında- dışarıya savurmaktan çekinmezler. Yollar herkesin fakat otomobil kendimizindir.

Onu temiz tutmak millî ödevimizdir.

Şehir içi trafiğinde traktör, biçerdöver, pulluk vesaire gibi tarıma mahsus araçların salına salına gezdiğini görmek sizi asla şaşırtmamalıdır. Biz Türkler traktör denilen araca özel bir anlam yükleyerek traktörü çok yönlü hizmet aracı haline getirmekte büyük bir başarı göstermişizdir. Her ne kadar bazı kural kitaplarında -özellikle günün yoğun saatlerinde- şehir içi yollarında kamyon, TIR, treyler, traktör, biçerdöver, ekskavatör, kazıcı, delici neviinden motorlu araçların bulunmaması gerektiği yolunda birtakım lâflar yazılmakta ise de külliyen iftiradır.

Böyle bir yasak yoktur; dolayısıyla şehir içi yollarında yukarıda sayılanlara ilaveten at arabası, eşek arabası, çekçek, bisiklet tekerleği takılmış işporta araçları görmeniz sizi şaşırtmamalıdır. Bunlar belediye ve il yöneticilerinin kafa kafaya vererek, "Üç beş kuruş yollarını bulsun garibanlar, dokunmayalım." düşüncesiyle görmezden geldiği araçlardır ki Türkiye'nin hangi sosyolojik merhalede bulunduğunu işaretlemesi bakımından -sadece yolcu, yük değil- bilimsel bir anlam da taşımaktadırlar.

Türkiye'nin trafik düzeninde bisikletler varlığı ile yokluğu bir araçlardandır. İsteyen ebeveyn üç-beş lira karşılığında evladına bir bisiklet satın alarak onu ödüllendirir ve yollara salıvererek

akşama eve sağ-salim dönmeleri için dua etmeye başlar. Bisikletler sadece yollarda değil, kaldırımlarda da canlarının çektiği yönde ve hızda hareket ederek gündelik hayatımıza heyecan ve adrenalin katarlar. Devletimiz çok zengin olduğu için bisiklet sürücülerinden ehliyet ruhsat talep etmez, vergi almaz; hatta kazaya sebep olup yaralandıklarında bedava tedavi ederek bisiklet sporuna katkıda bulunur.

Buna rağmen bisiklet millî takımımız, millî bisikletçi Rıfat Ã□alışkan'dan bu yana (bkz; 60'lı yıllar) bu sporda Balkanlardan öteye geçememiştir.

At bi gazel Muhlis aabü!..

Fotoğrafı gösterebilme imkânım yok; anlatmak zorundayım: Dev alışveriş merkezlerinin orta yerindeki büyük boşluklardan birine (altı buz pisti imiş) dikdörtgen şeklinde beyaz bir platform kurulmuş. Üstünde Mevlevi tennûresi giymiş altı kişi raks etmekte.

Mutrıb heyeti kenarda kemâl-i ciddiyetle "âyin" icrâ etmekteler; beyaz tennûreli dervişlerin arasında iki koyu renk cübbeli görevli ise âyini idare ediyor. Platformun kenarında çay, kahve, gazoz içilen, dondurma yenen dükkânlar var. Pek kalabalık bir saate denkgelmemiş "âyin", besbelli. Müşterilerden çoğu masasında kendi halinde olup bitene ilgisiz görünürken bazıları, orta yerdeki faaliyeti gözucuyla seyretmekte. Boşluğa açılan balkon küpeştelerinde de tek-tük seyirci var.

Ticâri hayatın kalbgâhında dinî âyin! Dinin metâlaşması, ticârete âlet edilmesi, soyutluğundan utanırmış gibi gözle görülür kılığa sokulup cismânîleşmesi; istisnâsız her dinin geleneğinde az-çok "hafî" tarzda icrâ edilen "âyin"in folklorizasyonu. Her dinin kalbinde bulunması lâzım gelen "ihlâs" kavramının, bedava dağıtılan ticârî broşürler gibi tüketime arzedilmesi. Mevlevî "folklor" ekiplerinin kültür tanıtımı bahânesiyle festivallerde, panayırlarda, sinema ve tiyatro salonlarında, hatta arabesk şarkı kliplerinde kullanılmasına alıştık, kimse tepki göstermiyor. Demek ki o tarafımız kösele gibi nasır bağlamış. Sözünü ettiğim fotoğrafın haberinde bildirildiğine göre İstanbul'daki Galleria alışveriş merkezindeki bu "tennûreli show", Ramazan müddetince sekiz kere tekrar edilecekmiş."İftardan yarım saat önce başlayacak tasavvuf müziği konserinde kudüm, ney, kanun, ud ve yaylı tanburdan oluşan 'orkestra' ile 4 vokal (?) mânevi tınıların duyulmasını sağlayacakmış. İftar saatinde 'canlı' ezan okunmasını müteakip 6 semâzen, 1 semâzenbaşı ve bir 'dede efendi'den oluşan Galata Mevlevileri, buz pistinin üstünde 45 dakikalık sema gösterisi sunacakmış.

...

Aklıma bir fıkra geldi, anlatayım: Köyün birinde ikindi ile akşam arası cemaatten birkaç kişi câminin duvarına sırtlarını vermiş ezanı beklemekteler fakat ezana şöyle böyle onbeş dakika filan var. Cemaatten biri, "yahu hocam be" demiş, "bir gazel atsan da dinlesek". Teklifin münasebetsizliği, sesinin güzelliği ile mâruf genç hocanın canını sıkmış, "ne münasebet, olur

mu?" diye itiraza yeltenince teklif sahibi üstelemiş, "At bir gazel be hocam, parasıyla değil mi?"

Böyle sulu imâlara mahal verdiğiniz anda temsil mehâbetiniz yerlerde sürünür; cızzz!..

...

Mevlevilik bir dinî tarikattir; semâ gösterisi bir dinî âyindir. Semazenler de birer dervıştir. Semâ ile "zikr"ederler ve "zikr" esnâsında mâsivâdan uzaklaşıp ukbâya yakınlaşmaya gayret ederler ve âyinin neticesinde (yolluk, yevmiye, ücret, diş kirâsı, cemîle şu, bu...) kimseden para almazlar; ticârete âlet olmazlar; parayı bastıranın dâvetine yeldir yepelek koşarak cemî cümlemizi hicabdan ağlamaklı hâle getirmezler. İşin tuhafı, bu tiyatro imtiyazı sadece Mevlevi dervişlerine tanınmış gibidir; farzımuhâl aynı mekânda Kadiri dervişleri âyine kalkışsalar, Hürriyet gazetesine bir aylık ekmek çıkar, Cumhuriyet gazetesi bir sene kara manşet çeker. Dilim pek varmıyor ama Mevlevilik, bir nevi devlet tarikatı şekline konulmuş gibidir; erkân-ı devlet, (küçük harflerle) mevlevi folklor ekiplerini yedeğine alıp Avrupa'lara gider, Türkiye'yi tanıtma faaliyetleri yaparlar; fakat bu esnada ricâl-i devletten birinin vecd ile ayakkabısını fora edüben iskemlede bağdaş kurmaması lâzımdır; rezîl oluruz. Kültür bakanı küplere biner, soruşturmalar açar! Bir ciddiyet, bir ciddiyet!..

...

Yapmayınız yahu; iki turist, birkaç ecnebî takdir ediyor diye "zikr"i bu kadar hafife almayınız, Müstağnî durunuz, celîl olunuz; rızkınızı veren yine verir. Biraz celâdet gösteriniz. Ramazan'da horoz şekeri satan küçük esnafla aranıza biraz mesâfe koyunuz; onlar mâsum; peki siz "muhlis" misiniz?

Kürt meselesinde vuzuh nerede?

Seçimin en ilginç sonuçlarından biri, DTP'nin grup kuracak sayıda milletvekili çıkarmasına mukabil, Güneydoğu'da hükümet politikalarına duyulan güvenin net şekilde belirmiş olmasıydı. Sert siyaset taraflısı DTP'nin seçmenleri tarafından frenlenmesiyle birlikte yokluğa mahkum kılınmaması önemliydi ama meselelerin DTP gibi marjinalleşmeye her an âmâde bir siyasi kuruluş yerine doğrudan hükümet partisi tarafından çözülebileceğine duyulan güven de açıkça hissediliyordu. Bu ilginç bir terkipti ve Güneydoğulu seçmenler sandıkta çok dikkat çekici bir mesaj vermişlerdi.

Birkaç gün önce siyaset bilimcisi bir arkadaşımla bu meseleyi konuşuyorduk. İkimizin de ortak kanaati, Güneydoğu meselesinin bu dönemde muğlaklıktan sıyrılarak çözüme doğru netleşeceği idi. Bir şeyler olacaktı ama nasıl?

Bana göre DTP, kendisini bir ateşkes heyeti gibi takdimden vazgeçip Türkiye'nin merkezine yaklaşarak daha yapıcı ve olumlu bir çizgi tuttursa çözümde tarihi bir rol üstlenebilirdi fakat DTP sözcüleri hiç de o izlenimi doğrulamaya niyetli görünmüyorlardı; onlar daha ziyade barış ve iyi niyet dolu sözlerinin mürekkebi kurumadan Ankara'yı sinirden deliye çeviren sert çıkışlar yapıyor, ertesi gün yeniden ılımlı ve yatıştırıcı bir edâya bürünerek tam bir zihin karışıklığı yaratıyorlardı. Bu durum, DTP'nin tek merkezden yönetilmediğini, en azından çok başlı ve çatallı bir karar mekanizmasına sahip olduğunu gösteriyordu ve DTP'ye bağlanan iyimser beklentileri zayıflatıyordu.

Söz arasında arkadaşıma dedim ki, "Sen Başbakan'ın yerinde olsan; % 47'yle değil % 99 halk desteğiyle hükümet etsen ve Güneydoğu meselesini çözmeye kararlı olsan ne yaparsın, hangi politikaları uygularsın?"

Muhatabım hayli düşündü...

Dedi ki, "Sahi, DTP'liler ne istiyor, bu istekler bir türlü karşılanamıyor ki bu mesele çeyrek asırdır sürüp gidiyor?"

Meselenin püf noktası burası. Dünyanın her yerinde bu tip problemler, talep edilenle mümkün olan arasında bir noktada çözülür. Meselenin sürüncemede kalmasının bir ucunda dağdaki silahlı çetelerle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı silahlı tehdidin sürdürülmesi, diğer yanda ise DTP gibi nisbeten ılımlı sözcülerle konunun demokratik platforma taşınması bulunuyor. Kısaca "sopa ve havuç"

"En iyisi, DTP'nin hangi taleplerde bulunduğunu kendi programlarından öğrenmek" diye düşündüm. DTP'nin web sitesinden parti programını indirerek taleplerini hangi noktada yoğunlaştırdığını araştırdım. Eksikler olabilir; yer darlığından ötürü özetliyorum:

"Ortadoğu'nun en eski topluluklarından biri olan Kürtler, yeni sistemde yerlerini bulamadılar; varlıkları, bölge devletleri tarafından inkar edildi. Bu yüzden Ortadoğu'nun demokratikleşmesi mümkün olmadı. Eğer Türkiye demokrasiyi çağdaş ölçülerde geliştirir, bunun için Kürt sorununu köklü ve kalıcı temelde demokratik çözüme ulaştırırsa Ortadoğu'da da demokratik gelişmeye öncülük edebilecektir. Bunun için DTP, sorunu daha da ağırlaştıran askerî çözüm yaklaşımının terk edilmesini, Kürtlerin varlığını ve kimliğini kabule dayalı, insan haklarının gereklerine uygun politika ve yaklaşımlar uygulanmasını, Kürt varlığı ve kimliğinin her düzeyde tanınarak, anayasal güvenceye kavuşturulmasını, yasal hak eşitlikleri

için gerekli düzenlemeler yapılmasını, dil ve kültür haklarının yasal güvenceye kavuşturulmasını, Kürtçe'nin eğitim ve öğretim dili olarak kullanılmasını, insan hakları alanındaki eşitsizlik ve ayrımlar ortadan kaldırılıp, ihlaller kesin olarak sona erdirilerek geçmişteki insan hakları ihlalleri, işkence ve faili meçhul cinayetler soruşturulup sorumlularının yargılanmasını, silahlı çatışmaya girenler, mahkum olanlar ve bu yüzden yurtdışına kaçanlar da dahil bir kapsamlı af çıkarılmasını, köy koruculuğunun kaldırılarak mevcut korucuların başka yerlerde istihdamını, mecburi göçe maruz kalan nüfusun yerlerine dönerek zararlarının tazmin edilmesini, tüm ülkede ve bölgede sivil yönetimin üstün kılınmasını, bölgenin geri kalmışlığını aşmak için özel planlama yapılmasını ve uygulanmasını" talep etmektedir.

"Peki" dedi arkadaş; "diyelim ki devlet bu talepleri haklı gördü ve gereğini yerine getirdi. Mesele bitecek mi; şıp diye kesilecek mi?"

İkimiz de bu taleplerin nihai mahiyette olmadığını, her biri karşılandığında onu başkalarının takib edeceğini tahmin ediyorduk. Bugüne kadar devlet, -yeterli sayılmasa bile- önemli adımlar atmış, meseleyi çözmekte siyaset kullanılmasına soğuk bakmamıştı. Meseleyi karmaşıklaştıran asıl sebep istekler listesinin yere, zamana, kişiye ve duruma göre değişmesi ama asla eksilmemesi idi.

Güneydoğu veya "Kürt meselesi" olsun, meseleyi çözüme götürmek için şu anda en elverişli siyasi ortama ve konjonktüre sahip bulunuyor Türkiye. İyi niyetli, samimi adımlar çözümü son derece kolaylaştırabilir ama aşılması çok zor engellerin varlığı da görmezden gelinmemeli. Nedir onlar?

-Yukarda izah etmeye çalıştığım 'gerçek talep listesi'nin bir türlü netliğe kavuşmaması; günü gelince tam bağımsız ve demokratik Büyük Kürdistan'dan dem vurulurken durum elvermediğinde kültürel haklardan bahsedilmesi; bu alanda vuzuhun ve açıklığın olmayışı,

-DTP'nin bütün Kürtleri temsil etmediği gibi, tek başına PKK'nın bile örtülü sözcülüğünü yapamayacak derecede karmaşık bir yapı sergilemesi; buna mukabil DTP ve PKK çizgisini benimsemeyen Kürtlerin siyasi anlamda sözcü ve örgütten mahrum kalışı, mevcut partiler üzerinden sınırlı ve kısıtlı miktarda sesini duyurabilmesi hatta çoğunlukla fikrini beyan edememesi,

-Kuzey Irak'ta ABD'nin doğrudan ve açıkça desteklediği Kürdistan yönetiminin varlığı. Buna paralel olarak Türkiye'nin Kürt Meselesi'nde ABD'nin artık müzakereci taraf ve muhatap

durumuna gelmesi; bu yüzden ABD'nin bölgedeki Kürtlerin tabii koruyucusu ve destekleyicisi gibi algılanması,

-Güneydoğu'da çatışmaların sürmesinden ivme kazandığını düşünen şahinler grubunun Türk siyasetinde hâlâ etkili ve belirleyici olması,

-Özellikle bazı Kürt sözcülerinin atılan hiçbir adımdan tatmin olmayan, kendini daima "alacaklı ve haklı" olduklarına inandıran bir psikolojik kilitlenme içinde görünmesi.

Bu çözümsüzlük tablosunda en mâsum topluluk bizzat toplumdur; sıradan Kürtler, Türkler filler boğuşurken çimenlerin ezilmesi misâli en büyük zararı gördüğü ve acıyı çektiği halde meseleyi hâlâ çözülebilir seviyede tutmayı büyük bir basiretle başarabiliyorlar.

Affedersiniz; futbol yazısı!

-Çekirge, evladım, ne kadar uzun sürdü bu izin; merak ettim, nasılsın iyi misin?

-Uzun vadeli işler yapıp, uzun vadeli düşünüyoruz. Gereği neyse düşünülür, taşınılır, ama bunun kararını ben ve federasyon verir.

-Ne federasyonu, ne vadesi yahu; hayırdır neyin kararını veriyorsunuz; oğlum sen iyisin değil mi?

-Hiçbir zaman bahanelere sığınmadım. Hakemleri, kaçırdığımız golleri dile getirmedim. Buralara 50 senedir yenemediklerimizi yenerek geldik. Futboldaki bir asra baktığımızda çok fazla şeyimiz yok, olanlar da çok açık ortada. Bunları gerçeklerle sağladık. Biz, iyi oynadığımız zaman yenemeyeceğimiz takım olmadığını biliyoruz. Ben ve arkadaşlarım, hiçbir zaman finallere gitme inancını kaybetmedik. Şu anda da bu inancı yüzde yüz taşıyorum. Bununla birlikte, kredimizi ve avantajımızı kaybettiğimiz ortada...

-Neyse geçmiş olsun; vah vah (bu çocuk geçen cumartesi milli maçı seyretmiş galiba). Neyse oğlum üzülme, futbol bu; bugün yeneriz olur biter, takma kafana...

-Bizler, yeri geldiği zaman, kendi adımıza her zaman sorumlulukları alıyoruz, gerekeni yapıyoruz. Bunun karşılığı nedir biliyorsunuz. Bu, yanılmışız, başarılı olamamışız demektir. Sizlerde, yalan ve yanlışta istifa eden var mı? Böyle iddialı sözler söyleyip, biz başarılı olduğumuzda kimse bir şey yapmıyor. Ben bir başarı kazandığımızda hep birlikte kazanıyoruz, başarısızlıkta ben ve meslektaşlarımız suçlu oluyor. Bu adalete sığıyor mu?

-Ee, memlekette ne yaptın; havalar nasıl, nasıl geçti tatilin anlat bakalım biraz.

-Malta ile oynayıp puan kaybetmişseniz, eleştirilirsiniz. Bunun olması gerekir. Türkiye gibi bir takımın Malta gibi bir takıma puan kaybetmemesi gerekirdi. Bir diğer önemli maça 3 gün

kala da sağduyulu olanların dışındakilerin, artık 40 senedir değişmeyen bu pozisyonlarına enerjimizi harcayamayız. Daha doğrusu bu enerjiyi harcamayı hak etmiyorlar, bu değerde bulmuyorum, çünkü bizim çok ciddi bir işimiz var, o da yarın akşam ve bundan sonraki maçlarda mümkünse 3 puanı almak, bunun için mücadele etmek..

-Haa, anlıyoruum; elbette.. hmm... kolay değil tabii!

-Hatasız emek olmaz. Ben zaferleri yaşadım, başarısızlıkları tattım ve bunları başarırken de başarısız olurken de bir emek sarf ettim. Siz bilir misiniz, başarısızlıkları tek başına göğüslemenin ne büyük cesaret istediğini? Bu vicdansızlarda bu cesaret var mıdır? Ben o cesareti gösterdim. Sadece evime gittim, sığınacağım tek liman ailem oldu. Yine karşınızdayım, aslanlar gibiyim, yine aslan gibi oyuncularımın başındayım.

-Gel şöyle güneşte kalma; havalar sıcak zaten, şimdi büsbütün şey olmasın şimdi..

-Zaten bu konuda tecrübeliyiz. Ben bundan sonra ders almam, ders veririm...

-Tabii tabii canını sıkma sen böyle şeylerle; çocuklar, Çekirge kardeşinize soğuk bir şeyler getirin; hatta tuzlu ayran iyi olur, ondan getirin!

-Ben prestijimi ve yerimi savaşarak, vuruşarak, emek vererek elde ettim; Tarih açık, net ortada. Eleştiri olmalı, ama bu futbola ve bize bir şey katmalı. Mesnetsiz, akıl almayacak eleştirilerin değeri yok.

-Haklısın evladım haklısın; bütün kabahat bizde tabii. Ee, bundan sonra ne yapacaksın; önünüzdeki maçlara mı bakacaksınız?

-Biz hırslı ve kazanmaya yönelik, ama sakin oynayacağız. O yüzden, zaman zaman oyun içinde bazı durumlar olduğu zaman sığınacağımız tek varlık seyircimiz. Bu özlem günümüzde beraberce zafer yaşamak istiyoruz. Bu kötü periyodu beraberce atlatmak, hep beraber hedefimiz. Maçtan sonra Yunanistan-Norveç maçının tabelaya nasıl yansıyacağına bakacağız.

-Aferin, aferin, iyi olur inşallah; hele şu tuzlu ayranı iç; yarın ola hayrola evladım!

Başbakan işi öğrendi

Başbakan'ı alenen tebrik ederim; bu yeni anayasa meselesi en az altı ay idare eder bizi. Bu altı ayın ilk iki ayında, "onbirinci Cumhurbaşkanı" meselesini tartışırız ve zaten başlamış bulunuyoruz; "referandumda devlet başkanını halk seçsin dersek, şimdiki cumhurbaşkanı sâkıt olur mu olmaz mı?"

Vallahi soru gaayet yerinde ve anayasa değişikliği metnindeki işbu 11. cumhurbaşkanı ibaresi "Sabihbey" türü mantık taklalarına müsait bir yapı sergilemekte. Netekim günün ve yılın her anında ikiye bölünmeye namzet duran hukuk camiamız, vakit geçirmeksizin bu konuda ikiye bölünmüş durumda:

-Bişey olmaz canım, kadük olur o kadük...

-Ne demek kadük olur, reisicumhur sâkıt olur asıl!

-Hade ordan, benimki bilimsel bir görüştür, annadın mı?

-Seninki bilimsel de bizimki ne; biz bu diplomayı sebze halinden almadık...

Unutmuşum, Başbakan'ı tebrik ediyordum, araya lâf girdi; bu yeni anayasa meselesi hakikaten tebrike şâyân bir buluştur. Netekim bakınız sevgili İstanbul Üniversitesi Rektörü, sevgili Başbakan'ın sol ayağıyla penaltı noktasına doğru kestiği muz ortayı bakınız nasıl güzel bir dömivole ile değerlendirmektedir (bkz. vara yoğa herkesi "sevgili" yapan spikerler):

-"Ben doğrusu bu sivil anayasayı hiç içime sindiremiyorum. Bugüne kadar yapılan anayasalar başka bir anayasa mıydı? Hepsi sivil anayasaydı. Anayasa mutlaka yansız ve bilimselliğe dayanan, geniş kapsamlı bilim adamları tarafından yapılmalı. Siyasetin dışında olmalı, siyasi bir tandansa yandaş olmamalı."

Hani o 22 Temmuz öncesindeki bol elektrikli günlerden birinde olsa gariban rektöre demediğimizi bırakmaz, hatta, sözlü soruya cevabını "tî"ye alarak, "Tıbbiyeden arada sırada doktor çıksa çok iyi olur" şeklinde bir pozisyon tartışması başlatabilirdik; fakat şimdi "normal günler"de bulunuyoruz. Hükümet kuruldu, cumhurbaşkanı seçildi, hatta genelkurmay başkanı tarafından tebrik bile edildi. Dolayısıyla Sayın Rektör Parlak'ın söylediklerini şahsen hiç de ciddiye almak gereğini hissetmiyorum; her vatandaşın bu konuda konuşma hakkı var ve o da sivil anayasayı sindiremediğini söylüyor. Olabilir, demokrasinin güzelliği burada zaten; "Ben sivil anayasa sevmem arkadaş; benimki ille de hâki renkte olmalı" diye düşünme ve bu düşüncenizi açıklama hakkına sahipsiniz. Kezâ, "Anayasa mutlaka yansız ve bilimselliği dayanan, geniş kapsamlı bilim adamları tarafından yapılmalı" lâfındaki Türkçe kusurlarını bir tarafa bırakarak, bu cümleyle murad edildiği istidlâl ile anlaşılan "Siyasetçiler anayasa yapmasın, bilim adamları yapsın" fikri de muazzez ve muhteremdir; demokrasi bize böyle zararsız oyuncaklarla oynama hakkı da veriyor ama fikir hürriyetlerinin böyle ufak tefek yan tesirleri de yok değil hani: Meselâ (bkz. fikirlerimle dalga geçiyorlar hâkim bey; arkadaştan şikâyetçiyim sendromları). Ne yani muazzez ve muhterem derken iyi de dalga geçerken niçin kötü?

Ben aslında Başbakan'ı bu yeni anayasa uyanıklığından ötürü tebrik edecektim ama eksik olmasın Rektör beyin, baştan sona bir insicâm âbidesi teşkil eden sözlerine takılı kaldım. Başbakan artık işi öğrenmiş görünüyor; biz burada anayasa polemiğiyle ile uğraşırken o, şifa kaplıcalarında çamur banyosu seansları ile meşgul. Taktiği artık biliyoruz; dönüşte, "kalan sağlar bizimdir" yaklaşımı ile yeni bir tartışma mevzuu icad edilir nasıl olsa.

Yavaş yavaş meseleyi çözüyorum; önce bir problem icad ediyorsunuz; ardından onu çözermiş gibi gibi yapıp hasılâtı derledikten sonra bir başka problem daha icad ediyorsunuz; elalem onu

tartışırken... Misâl veriyorum: Başörtüsü, -pardon- İstanbul'un ulaşım meselesini halleden otoritenin heykelini dikmez miyiz biz şimdi?

Genel müdürlükte seçim

Genel müdürlükte artık farklı, bambaşka bir heyecan hissediliyordu; çünkü yeni genel müdürün kim olacağı, bütün memurları, âmirleri, şefleri, müdürleri ve daire başkanlarını yakından ilgilendiriyordu.

Halen görevde bulunan genel müdür, daha önce iki kere üstüste seçildiği için bir daha seçilme şansı kalmamıştı ve bu durumda herkes yeni genel müdürün kim olacağını merak etmekteydi.

Seçimlere onbeş gün kala genel müdür adayları işi gücü bırakıp kapı kapı gezerek seçimde oy hakkı bulunan memur ve âmirlere yeni projelerinden bahsediyorlar, yanlarında taşıdıkları renkli klasörleri açarak büyük bir iştahla projelerini tanıtıyorlardı;

-Yıllarca şu kamu kuruluşuna emek verdik, didindik, çabaladık ama ne yazık ki amirlerimiz bize insana yaraşır şekilde hizmet sunan, sağlıklı, hijyenik şartları haiz bir helâ sağlamayı bile düşünmediler. Bakınız sevgili arkadaşım; şu gördüğünüz fotoğraflar, tuvaletlerimizin şu andaki sefil, perişan ve kirli halini göstermektedir. Bilgisayardan anlayan ve fotoşok programında üstün kabiliyetler sergileyen iç mimar arkadaşımın yardımıyla hazırlatmış olduğum şu resimler ise tuvaletlerimizin olması gereken yeni halini göstermektedir. Beni seçerseniz artık kurum içinde saygı göreceksiniz, çalışma şartlarımızı düzelteceğim. Çay ve kahve hizmetlerinde daha şimdiden % 50 indirim vaadediyorum...

Bir başka aday ise konuyu daire dışına taşıyarak ev ziyaretlerine ağırlık veriyor ve memurlardan ziyade aile reislerine hitab etmeyi daha etkili buluyordu.

-Bakınız yenge hanım; eşiniz de burada şahittir; kendisini ne kadar çok sevdiğimi, değer verdiğimi bilir. Yıllardan beri güneş yüzü görmeyen, kötü ve kırık bir masada, en olumsuz şartlarda arslanlar gibi çalışan değerli arkadaşım Necmettin Bey'in artık güzel, ışıltılı, şıkır şıkır bir ofiste çalışmak hakkı değil midir; emekliliğine kaç yıl kalmıştı Necmettinciğim?...

-Altı sene...

-Altı sene bu dile kolay Ayten yenge; söyleyin şuna inatçılık etmesin, bana oy versin. Her gün evden işe işten eve servis sağlamazsam şerefsizim; ayrıca siz değerli hanımlar için milli bayramlarda kurum içinde resmi resepsiyon düzenleyeceğim; para veya altın günü düzenlemek isterseniz, hafta sonları kurumun üst katındaki toplantı salonumuz emrinize hazır olacak. Ne diyorsun Ayten yenge, ikna et şu inatçı Necmettin'ini...

Adaylar harıl harıl çalışıyor, kapı kapı dolaşıyor, birbirleri aleyhine demediklerini bırakmıyorlardı:

-O daire müdürü Mehmet Bey var ya; yaralı parmağa iyilik ettiğini tarihler yazmamıştır; üstelik geçen Ramazan gizli gizli oruç yediğine de bizim Hayrettin yeminle şahit. Biliyorsunuz Mehmet'in karısıyla da arası iyi değil; dostu mu varmış neymiş, dedikodu etmeyim ama ateş olmayan yerden duman çıkmaz arkadaş. Herifin gizli solcu olduğunu bile söyleyenler var. Karısı da son iki senede bilezik sayısını dört katına çıkarmış diyorlar; bu değirmenin suyu nereden geliyor arkadaş; iyi düşün; oyunu ziyan etme!

...

-Bak arkadaşım; bana oy ver diye söylüyorsam eve gitmek nasip olmasın; bana oy verme fakat o Mehmet ile Şekip'e katiyyen oy verme; bunların beceriksizliği yüzünden geçen sene müfettişlerin elinde nasıl inim inim inlediğimizi, günlerce eve gidemediğimizi hatırla. Mehmet aslında iyi arkadaştır, namuslu çocuktur fakat nasıl söyleyim, biraz pısırık, biraz da beceriksiz. Şuradan iki çay söyle desen yolda unutur. Şekip ise zaten dangalağın biri. Aslında severim kendini, çocuklarının da kirvesiydim fakat eğriye eğri doğruya doğru; yaramaz diyorum o kadar. Gayrı kime oy vereceğini de sen takdir et. Üstelik seni sever, takdir ederim bilirsin; şeflik senin hakkındı, kime gitti? Yaaa!..

...

-Bunlarda vizyon-mizyon yok ki Seferciğim; şuraya yazıyorum. Bunlardan biri genel müdür olsun, iki aya kalmaz hepimizi şarka sürgüne göndertir. Zaten yalakanın teki bu adamlar. Artık bu genel müdürlüğün zeki, çalışkan, ahlaklı, dürüst, parada pulda gözü olmayan bir genel müdüre ihtiyacı var. Kendimi övmek için söylüyorsam nâmerdim; benim öyle genel müdürlükte müsteşarlıkta gözüm varsa, gözüm önüme aksın. Hatırlarsın geçen seçimde Deniz Bey o kadar araya adam koydu, yalvardı etti, yine kabul etmedim. Neden? Çünkü ihtiyacım yok böyle şeylere. Bizler hizmet adamıyız; takdir ederseniz elâlem görür nasıl genel müdürlük yapacağımı...

Nihayet seçim günü geliir, koridorlara sandıklar konulur veee...

En çok oyu alan altı aday, çoktan aza doğru sıralanarak bakanlığa isimleri gönderilir. Bakan bey aday sayısını kafadan, kendi keyfine göre üç indirerek listeyi başbakana götürür. Başbakan da içlerinden birini -sıra gözetmeksizin- seçme yetkisine sahiptir (Bkz. 2547 sayılı YÖK Kanunu'nun ilgili maddeleri).

Değerli okuyucular; yukarda anlatılan genel müdürlükteki seçim hikâyesi külliyen olmasa da kısmen hilâf-ı hakikattir. Türk kamu düzeni anlayışında memurlar, âmirlerini kendi aralarında yaptıkları bir seçim sonucunda seçmezler. Bu hak sadece YÖK Kanunu uyarınca üniversitelere ve öğretim üyelerine tanınmıştır.

Hiç merak etmeyiniz; yukardaki hadisede gerçeğe en çok yaklaşan kısmı, rektör seçimlerinde adayların kapı kapı dolaşarak propaganda ve bol dedikodu üretmeleridir.

Bu fakir ü pür taksir yazarınız ise yıllardan beri kamu görevlilerinin amirlerini seçermiş gibi yapmalarının saçmalığını savunmakta ve devlet üniversitelerinde rektörlerin -o hangi makam ise- tayinle işbaşına gelmelerini savunmaktadır.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, önüne getirilen ilk rektörlük atamasında en çok oyu alanı değil, ikinci sıradaki adayı seçti. Daha önce hükümet, az oy alan adayları seçtiği için eski Cumhurbaşkanı Sezer'i topa tutmaktaydı (gazeteler).

Yoo, o kadar basit değil!

Kıssadan hisseyi peşinen söyleyelim; kibar veya nobran, dijital veya babadan kalma usulle fark etmiyor; siyasi düzene müdahaleler, kolektif mantığı bozuyor, hasara uğratıyor.

Geçen gece yarısı televizyonda kanaldan kanala sekerek Ramazan eğlencesi aramakta iken yolum ulusalcılığı ile mâruf bir "ey gâziler" ekranına uğradı. "Ey gâziler ekranı" demem sebepsiz değil: Birkaç meşhur ve mâlum kişi, camlı bir masanın etrafına oturmuş, "biz bu kadar az değildik; hele bir yekinelim, sağdan sayalım, taburun akşam yoklaması alalım" diye birbirlerine endişe boca etmekteler.

Bir an, "rol mü yapıyorlar, gizliden gizliye dalga mı geçiyorlar" diye tereddüd ettim, benzetemedim. Ayrı dünyaların insanı olmak böyle bir şey galiba; samimiyetle anlamak istememe rağmen, adamın endişesi bana gülünecek bir şey gibi geliyor. Kaç milyon kişiyiz? Niçin merak ediyorsunuz ki, temmuzdan bu yana kaç gün geçti?

O derin mağlubiyet psikolojisi nedir yani; korkudan takallüs etmiş yüzler, koyun cebindeki cüzdanı çekip içinden kemâl-i ciddiyetle Cumhuriyet gazetesinden kesilmiş kupürler okumalar; "Açlık sınırına dayandık, 12 milyon insan iftar çadırlarına muhtaç, dibe vurmuşuz." Sonra, "biz bu hallere nasıl geldik" sızlanmaları.. Niçin hayal kırıklığına uğradıkları açıktır; 27 Nisan muhtırası, bu muhit üzerinde suların yukarı akması cinsinden bir mucize beklentisi uyandırmış demek ki: İşler kötüye gittiğinde ordu gelir, işe el koyar ve durumu düzeltir. Bu defa olmayınca, yerçekimi kanununun artık işe yaramaması cinsinden bir derin ürpertiye kapılıyorlar; "ne oluyoruz, nereye gidiyoruz, biz kaç kişiyiz, bir milyon çıkar mıyız, haydi bir daha sayalım!"

Nereden sayarsanız sayın, biz kırk kişiyiz, kırkımız da birbirimizi biliriz fakat merak etmediğimiz, tarih okumadığımız, kısa yoldan köşe olmak hilekârlığını dünyanın en mazbut

ve en fâzıl kariyeri saydığımız için kendimize kafadan ayrı ayrı baloncuk dünyalar icat edip içine kapanıyoruz: Laikçiler, Müslümanlar, şunlar, bunlar...

O iki dünya arasında kıyamet kadar geçiş bölmesi var; meselâ bizim Marksistlerin mühimce bir kısmı felâket derecede mistik ve romantik olduklarını bilmezler meselâ; İslâm'ın kültürüyle nisbetleri ise sandıklarından çok fazladır. Diyger cihetten "Müslüman" diye kategori açmak caiz ise, onların kısm-ı âzâmında bu dünyanın öteki taraftan daha tatlı ve önemli bir yer olduğu kanaatinin pekişmeye başladığını bir kenara yazmalıyız. Ortaklıkların farktan ziyade olduğu, garip bir dikotomi!

Ha, bir dakika; eğer bu yetmiş milyon küsur ahalinin Müslümanlıktan ne anladığını ölçmek için ekrandan fışkıran şeyleri ölçü diye alacaksak, o zaman durum çok daha vahim demektir. Meraksızlık, tembellik, "esâtir-i evvelin" ile idare edip gitmenin sadece laikçilere mahsus bir zaafiyet olduğu ne mâlum? Laikçi muhitlerin 27 Nisan sürecini doğru okumadığını ileri sürüyoruz, peki, laikçi olmayan muhitler; Müslümanlar, muhafazakârlar, mazbutlar, mütedeyyinler doğru anlamış mıdır? "İlk devre böyle bitti ama ikinci devrede maçı çevirip rövanşı aldık" psikolojisi seçim öncesi işe yarayabilir fakat hiç de analitik bir yaklaşım sayılmaz. Sözü getirmek istediğim asıl yer burası. 28 Şubat'tan beri Türkiye'de neler olup bittiğini sade başlıklar halinde alt alta sıralasak neticede gülünecek bir sonuç çıkar: "Ne yani, bu ülkede sözü geçen insanlar, kurumlara yön veren kişiler bu kadar sığ mı?" diye paniğe kapılasımız gelir.

Otuz seneden beri siyasetinin temel dinamiğini başörtüsüne bağlamış bir başka yer tasavvur edebilir misiniz dünyada? Az buçuk tarih bilirim; tarihte Türklüğe karşı bundan daha rezilce bir hakaret yöneltildiğini okumamışımdır.

Muhafazakârlık, aslında bal gibi modernist bir kabuldür

Yeni Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün başı örtülü bir hanımla evli olması, bugüne kadar ertelenip duran "muhafazakâr bunalım"ı bu defa gizlenemez şekilde su üstüne çıkardı, çünkü bugüne kadar muhafazakâr dünya görüşüne sahip insanlar iktidar mücadelesinde en çok milletvekili, bakan veya başbakan seviyesinde temsil edilmişler; görev gereği davetli oldukları kabullere eşlerini götürmeyerek bir anlamda problemi çalımlayarak kenarından dolaşmayı tercih etmişlerdi.

Şimdi Abdullah Gül cumhurbaşkanıdır ve eşinin başörtülü oluşu artık ertelenemez bir durum ortaya koymuş bulunuyor. Sayın Gül, bundan sonra eşini, odasında oturmaya razı ederek meseleyi görmezden gelemeyecektir; eşiyle birlikte resmikabullerde görünmesi halinde ise mâlum yaygaraların yeniden yükselmesi kaçınılmaz görünüyor.

Mehmet Şevket Eygi, Akşam gazetesine verdiği mülakatta konuya hayli bükülmez ve çelişkili bir bakış açışı getiriyor; ona göre bu topraklardaki bin senelik mazimizde kadınların kamuda

öne çıkmadıkları görülmektedir. Gazetecinin biraz da hayretle, "Bizim örf ve âdetlerimiz kadınların gölgede kalmasını mı söylüyor?" sorusunu aynı kendinden emin duruşla cevaplandırıyor: "Tabii, çok doğru. Ama bazı ülkeler vardır, mesela ABD. Orada başkanların eşleri de kocalarının yanında epey rol oynarlar." Eygi'ye göre bir Müslüman, hanımını resepsiyonlara, içkili davetlere çıkarmaz."

Bu bir çözüm elbette fakat meseleyi görmezden gelmeyi kabullenen bir çözüm ve kendi içinde muhtelif çelişkiler barındırıyor. Diğer muhafazakârlar gibi Eygi de, muhafazakârların iş dünyasından, siyasetten, kamu işlerinden uzak durmasını öğütlemiyor; bilakis hayatın her yerinde yer ve inisiyatif almasından yana. Nitekim o mülakatta, "Abdullah Gül bu toplumun bir ürünü. Demokratik yolla başa geldi. Önce bunu kabul edeceksiniz" derken, demokrasiyi bütün vecibeleri ve kurumları ile benimsemiş, kabullenmiş bir tavır içindedir. Ne var ki bu tavır, bizatihi demokrasinin modernizmin bir icabı, temel kurumlarından biri olduğunu bilerek ihmâl ediyor. Demokratik vecibelere göre Abdullah Gül devlet başkanı olabilir, olmalı, fakat eşini işine karıştırmamalıdır. Böyle yaparsa bütün problem ortadan kalkmış olacaktır.

Burada bir başka esaslı meseleyle yüz yüze geliyoruz; muhafazakâr dünya görüşünde kadının toplum içindeki yeri nedir meselesineâ¦ Bugüne kadar başörtüsü mücadelesi verenlerin sağlam bir mantığı vardı ve diyorlardı ki, "kadınların bütün toplum alanlarında görünme, kendini temsil etme, hizmet alma ve verme, kamu hayatına karışma hakları vardır; Müslüman hanımlar inançları gereği örtünüyorlar ve bu yüzden rejim tarafından yadırganmamaları gerekir." Bu mantık, kendi içinde tutarlılığa sahiptir fakat "kadınlar evinde otursun" cümlesiyle çelişiyor. Bu dilek, muhafazakârların bugüne kadar ileri sürdüğü temel itirazlara zıttır ve zıtlığın giderilmesi için "sadece yüksek politik görevlilerin hanımları evlerinde otursun; avama mensup olanların hanımları toplum hayatına karışabilir" şeklinde garip bir düzenleme yapılması gerekiyor.

Hasılı tatsız ve tutarsız bir durumla karşı karşıyayız fakat Mehmet Şevket Eygi, belki de tutarsızlığa düştüğünü farketmeden meseleye "estet" nazarıyla yaklaşmaktan kendini alıkoymuyor; muhabirin "Asıl mesele (Hayrünnisa Gül'ün) ortalığa çıkmasında zaten..." cümlesine verdiği cevabı dikkatle inceliyoruz:

-O zaman tek renk sade giysilerle çıksın. Bir de muhakkak Paris'teki bir modaevinden tesettüre girsin. Yoksa Ankara tesettürü, Kayseri tesettürü ile başarılı olamaz. Bastıracak parayı Yves Saint Laurent'den giyinecek. O zaman başına öyle bir şal atacak ki bütün dünya ona hayran kalacak.

Doğrusunu söylemek gerekirse bu, iç kanatıcı bir çelişkidir. Bir hanımın başına attığı Paris işi bir şalla "dünyayı kendine hayran bırakması", her ne kadar "estet" nazarına uygun bir yaklaşım ise de "tesettür" fikrinin rûhuna taban tabana zıt bir tekliftir; mâlum, tesettürden

maksat, estetik endişelerle çevredekileri kendine hayran bırakmak değil, fazlaca mütecessis bakış ve yorumlardan kadının kendini esirgemesidir.

Mehmet Şevket Eygi'nin bir de estet yanı var ki, o cihetiyle bana öteden beri dikkat çekici görünmüştür. Meselâ onun, 'Şehirli Müslüman' tipini tasvir ettiği makaleleri, Müslümanlar'ın dekorasyon, şehir kültürü ve yaşam tarzı itibarıyla hâlâ tam olarak şehirleşemedikleri yolundaki itirazları ve "İslam bir şehir dinidir" tesbiti şahsi kanaatimce önemli görüşlerdir ve isabetlidir. Bu ciddiyet noktasında karar kıldıktan sonra Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanlığı için demokrasiyi delil göstermek, hemen ardından "fakat hanımı evde otursun; ortalığa çıkmasın; bu topraklarda böyle bir gelenek yok" cümlesinin hemen akabinde "tesettüre riayet edecekse Kayserili modacıları değil, Paris'i örnek alsın bari" demesi sadece Sayın Eygi'nin zihnî teşevvüşüne işaret etmekle kalmaz, aynı zamanda bütün muhafazakârların yaşadığı çelişkiyi görünür kılar.

Kadınların gündelik hayatta daha fazla rol ve fonksiyon üstlenmesi, aynen demokrasi gibi modernliğin kurum ve icaplarından birisi. İşe yaradığı zaman "İslâm zaten demokrasiyi de muhtevidir" diye demokrasiyi sahiplendikten sonra "ama eşlerimiz evlerinde otursun ve üstlerine vazife olmayan yerlerde görünmesinler" tavsiyesinde bulunmak tutarlı görünmüyor.

Tutarsızlıkları irdelemeyi artık bir tarafa bırakıp işin hakikatini konuşalım. AK Partili seçkinlerin şahsında belirginleşen muhafazakârlık, bazı küçük şekli unsur ve itirazlar dışında bal gibi modernist bir kabulden ibarettir. Muhafazakârlar iş hayatında, siyasette, eğlencede, gündelik hayat ve konfor göstergelerinde -katı laikçilerin zannettiğinin aksine- modernizme hiç itiraz etmiyorlar; bankaya, faize, yatırıma, çocukların eğitimine (mesela bu muhafazakâr arkadaşların önemlice bir kısmı çocuklarını Batı ülkelerinde okutmaya, hatta mümkünse çocuklarının o ülkede hayata gelerek çifte vatandaşlık kazanmasına itina eder), tamamen modern bir fikir ve icat olan yaz tatillerine, güzel otellere, iyi otomobillere, yurtdışı gezilerine, çok partili siyasi hayata, vâriyete, konfora hayır demiyorlar. Onların bütün meselesi eşlerinin başörtüsüne kimsenin karışmamasından ibaret gibidir.

Seçkinlerin haricindeki sıradan muhafazakârların bundan daha farklı bir bakış geliştirdiği söylenemez; onların da muradı, nihai tahlilde toplum içinde yükselmek, refahtan daha fazla pay almak ve bu esnada kadınların başörtüsü konusunda devletin daha hoşgörülü davranmasını dilemekten ibarettir; bunun haricinde modernliğin temel kurumlarına esaslı bir itiraz yükseltildiğini -mesela basın hürriyeti, hukukun üstünlüğü, temel haklar, çok partili siyasi hayat, banka ve faiz sistemi, teşebbüs hürriyeti, örgütlenme hakkı vb. gibi...- duymadım. Herkes alabildiğine modern, fakat kendi nokta-i nazarınca muhafazakâr davranmak dâvâsındadır.

Şu mâhut, "muhafazakâr bunalım"ın akıbette nereye varacağını şimdiden kestirmek mümkün: Bu bakış açısının temel felsefi argümanları yoktur, ne yazık ki görünürdeki alâmeti

faydacılıktan ibaret. Hele hele şu bitmez-tükenmez başörtüsü konusunun hallinden sonra seçkiniyle, avamıyla "muhafazakârlar"ın, sistem içinde en tutucu cinsinden modernite yanlısı haline geleceklerinden herkes emin olmalıdır.

Dooonk!

Hocam vaziyet aynen şöyle; ben anlatayım, siz kefâret gerektirir mi hüküm veriniz: Bakın hâlâ kendime gelebilmiş sayılmam, bir elimle yavaş yavaş kendimi toparlamaya çalışırken öteki elimle size bu yazıyı kaleme almaktayım.

Sevgili Atatürkçü Düşünce Derneği Balıkesir şubesi başkanı Sayın Mürüvvet Keleş, ders yılı açılmadan önce, her sene mûtadı üzre yaptığı gibi o sene yayınlanan ve sevgili Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bedava dağıtılıp orta dereceli okullarda okutulan bütün Türkiye Cumhuriyeti İnkılap tarihi kitaplarını bir araya getiriyor.

Başlıyor karşılaştırmaya...

Serhat boylarında vatan beklemek gibi bir şey bu hizmet; sağolsun!

Neyi neyle karşılaştırdığını haberin detaylarında bulabiliyoruz. Hürriyet refikimizin internet ortamında çektiği manşete binaen Bayan Keleş, 8. sınıflarda okutulan İnkılap tarihi kitaplarında bir gariplik sezmiş.

Var.., bir gariplik var ama ne?..

Arşivden geçen sene okutulan kitabı çıkarıyor; kitap, sevgili Ökkeş Kurt'un yazdığı, sevgili Yeni Çizgi yayınlarının bastığı bir eser fakat bu sene durup dururken kitap değişmiş (acaba neden? Bir kitap niçin durup dururken değiştirilir arkadaşlar, bir düşünün; cinayet gibi bir şey!). Yerine bu defa sevgili Prizma yayınlarının bastığı ve Sevgili Nuri Yavuz'un kaleme aldığı İnkılap tarihi kitabı dağıtılmış...

Bak seeen; niçin acaba? Sayın Keleş de, "dur bakalım, bu işin altında bir Çapanoğlu var ama nedir; az sonra anlarız" diye düşünmüş olmalı; netekim, çok geçmeden acı gerçek, olanca çıplaklığı ile "doonk" diye ortaya çıkıvermiş.

Tansiyonu, şekeri olanları ikaz ediyorum; Ramazandır, oruçtur demeyip herkes tedbirini alsın, çünkü ben okuduktan sonra yarım saat kendime gelemedim şahsen, Oracığa düşüp kalmışım.

Oruç araya gitti fakat mesele mühim; şöyle ki:

Sayın Mürüvvet Keleş iki kitabı karşılaştırıyor; konu başlıkları, bölümler aynı: Bak bak bak!., sıkıysa farklı bir bölüm açmaya cesaret etselerdi de boylarının ölçülerini alsaydık. Değiştirmeye yeltenemezler, çünkü kutsal ve korunmuş -mübarek ve mahfuz- bir outline'dır o!

Ancaaak! Kitabın 5. bölümünde "Türk İnkılabı" başlıklı kısımdaki okuma metninde yer alan Nutuk'un yerinde yeller esmekte. Zaten haberin başlığı da öyle: "Nutuk'u çıkardılar". Ne demek Nutuk'u çıkardılar, Nutuk dediğin lâakal iki ciltlik koca eser. Hangi ders kitabına sığar ki diye düşünürken anlıyoruz ki çıkarılan nutuk, bizim bildiğimiz Nutuk değil, Atatürk'ün 10. Yıl Nutku'dur.

Yav arkadaşlar, şu cesarete bakar mısınız; bunlar bu cür'eti kimden alıyorlar dersiniz ey sevgili ehl-i vatan; bakındı hele şu işe... Sayın Mürüvvet Hanım diyor ki, "aynı durumu 2004'te yaşamıştık. Tepkiler üzerine 2005'te tekrar kitaba konulmuştu".

Yazarken bile kolumun tüyleri ürperiyor, dimdik oluyor fakat yazmak zorundayım. Bu yapılan şey başta milli birlik ve bağımsızlığımız olmak üzere, mevcut ve müstakbel anayasanın ilk dört maddesine, Atatürk ilke ve inkılaplarına, dine, kitaba, BM sözleşmesine, temel insanlık hukukuna ve Cenevre konvansiyonuna tamamen -değilse bile kısmen- aykırı, sinsi, sansarca bir planın küçük bir parçasıdır. Kimbilir daha geride bunun gibi ufak-tefek görünen nice sinsi karşı devrimci plan hazırlanmakta!..

Bugün 10. yıl nutkunu çıkarırsınız kitaptan; ertesi sene başka bir şey tırtıklarsınız; elinizden gelse dersin adını da değiştirir, "Bir Osmanlı Paşasının transformasyon hamleleri" felan yaparsınız!

Sinirden başıma ağrı girmiş; bu kadarı da olmaz ki canım.

Neyse ki Sayın Mürüvvet hanımlar var; neyse ki her sene "kirâmen kâtibîn" melekleri gibi bütün ders kitaplarını tarıyor ve milli varlığa düşman cemiyetleri ayıklayıp ipliğini pazara çıkarıyorlar.

Şimdi hocam, bu durumda orucum faziletiyle beraber toptan güme gittiğine göre yerine 61 mi icab eder; yoksa kendini kazâ etmekle durumu kurtarır mıyız?

Güüm, şraank, paat!

"Arkadaşlarımız Anadolu'nun muhafazakâr bilinen illerinde küçük bir inceleme yaptı. Ramazan ayında yolu buralara düşen biri, eğer niyetli değilse veya turistse yemek yiyecek yer bulabilir mi, diye. Gelen rakamlar, çok iç karartıcı değil."

Fikrimi peşinen ifade ediyorum; bu araştırma, 2007'nin en önemli ve kayda değer araştırmacı gazetecilik başarısı sayılmalı ve ödüllere gark edilmelidir; çünkü bu araştırma haberinde orijinal bir buluş söz konusu olup, alabildiğine toplumsal bir sorunsalın "Allah yarattı" denilmeden kıyasıya tartaklandığına ve irdelendiğine tanık olmaktayız (ki bu cümlemi, "anlayabileceğimiz şeyler yaz diyen okuyucularıma" ithaf ediyorum).

Çok ilginç veri bulgularına (yoksa tersi miydi?) rastlıyoruz araştırmada; bi kere hemen her ilde yemek yenecek lokanta bulunabiliyormuş ki, bu sarsıcı verinin sarsıntısından geçici

olarak bir yerlere yaslanmak zorunda hissediyorum kendimi; böyle şeyler "şraank" diye yazılmaz ki efendim?..

"Yemek yiyenlere özel baskı oluyor mu", onu bilebilmek şimdilik mümkün değilmiş ama belki ilerde mümkün olur; tıp ilerliyor, Japonlar havlayan köpek robotu bile yaptılar!

Çok sayıda lokantanın kapatıldığı bir gerçekmiş; evet bu bir gerçek olabilir ama bu gibi gerçekleri "paat" diye söylemezler değil mi? Hasta var, yaşlı var, hâmile hanımlar, yüksek tansiyonlular var... Tüyler ürpertici bir olay! Çok sayıda lokanta küüt diye niçin kapatılır acaba? Mahalle baskısı olabilir mi?

Peki, Anadolu'da Ramazan ayında içkili lokanta bulabilmek mümkün mü? Araştırma sonuçları bizi kaskatı bir gerçekle daha burun buruna getiriyor: "Pek mümkün değil". Ne kadar "pek mümkün" olmadığını bilemiyoruz fakat bunun iyi bir şey olmadığını anlıyoruz. Bu, "otoban gişelerinden önceki son benzinci" tabelasının insanda uyandırdığı tedirginlik cinsinden bir şey! Ne yani, mesela Bayburt'ta şöyle hafif bir lanç heyv ettikten sonra canımız limonlu votka çektiğinde elimiz böğrümüzde mi kalacak? Teribıl valla şekerim, veri teribıl!

Araştırmanın sonucu bile var, buyrunuz: "Sonuç itibariyle Anadolu'da İstanbul'dan farklı bir yaşam biçimi var; ama bu yeni gelişen bir olay değil. Mesela Konya'da eski dönemlerde Ramazan'da sigara içenler bile taciz edilirdi, bugün lokantaya gidip yemek mümkün görünüyor."

Bazı okuyucular şimdi buruşacak ama eskiler bu vaziyete "terakki" derlerdi, terakki. Ecnebi lisanında "progress". Hasta iyiye doğru gidiyor doktor; uygarlığın aydınlanmacı ışığı (bkz. Sezer'in bayram nutukları) gıdım gıdım Anadolu'yu aydınlatıyor; karanlıkta kösnüler gibi somurtan ahali gün ışığına çıkıyor, cehaletini fark ediyor, insan olduğunu hatırlıyor.

Bizim de burada gözlerimiz doluyor, dudaklarımız titriyor, bir hoş oluyoruz.

Evet, vahim rakamlar da yok değil araştırmada; mesela içki tüketimi 100 ise Ramazan'da "güüm" diye 20'ye düşüyormuş. Neticede meraklısı içiyor içmesine ama kıyıda köşede, çekilmiş koyu perdelerin ardında acı lakin gerekli bir ilâç alır gibi bâde nuş etmenin keyfi yok.

Hep ondan: Mahalle baskısından!

Bedava yaşıyor, bedavadan geçiniyor, ülkeni kavanozdan seyrediyorsun Türk aydını. Fedakâr gazeteciler Anadolu'da kelleyi koltuğa alıp lokanta lokanta gezerekten araştırma yapmasalar, memleketten haberin olmayacak; Üstelik olup biteni bir araya getirerek silkeleyip tozunu alan, derleyip toparlayan ve "aha uşaklar, bu bizim mahalle baskısına benziyor" diye konuya teorik bir kanat takan Şerif Mardin Hoca olmasa, burnuna konan sineğin cinsinden bile haberin olmayacak.

Gülerim hallerine!

Tarihin en uzun ve en berbat kamera şakası

YÖK Başkanı, Rektörler Komitesi ve Yargıtay Başsavcısı'nın "İstemezük"çü tavrına Başbakan'ın, "hade ordan; gidin işinize bakın" demesinin ardından, Cumhurbaşkanı Gül'ün Esenboğa'da karşılaştığı tatsızlıklar insanın içini -Cem Yılmaz'ın tâbiriyle- "ardinal"le dolduruyor; heyecanlanıyoruz. Oh, ne güzel...

Basında yine cepheleşme başladı: Laikçiler, öyle olmayanlar... Başörtüsünü savunanlar, karşı çıkanlar... 82 Anayasası'nı sevenler, yenisini isteyenler... Gazete sayfaları renkleniyor, televizyon haberlerinde bol efektli, bol tekrarlı pozisyonlar birbirini takib ediyor.

Az gittik, uz gittik; dere tepe düz gittik; bir de dönüp ardımıza baktık ki, aa bir arpa boyu yol gitmişiz; hâlâ türban, başörtüsü konuşuyoruz. Bu gidişle 21. yüzyıl, tarihlere "Türklerin başörtüsüyle imtihanı" diye geçecek. Müthiş şaka, korkunç bir istihza mevzuu bu; belki de tarihin en büyük ve berbat kamera şakası!

Meseleye bakın: Bir grup insan diyor ki, "başörtülü kızlar üniversitede okursa cıss olur, devlet yıkılır" bir başka grup ise, "bir şey olmaz, yasakçılık ayıptır" fikrinde.

Bir dakika, lütfen bir dakika... Neyi tartıştığımıza bir bakınız sakin kafayla lütfen, yeniden bakınız. Şu saçmalığın dinle, imanla, vatanla, cumhuriyetle, rejimle, inançla hiçbir ilgisinin olmadığını, olamayacağını farkedeceksiniz. Artık netleşmeye başlamıştır ki başörtüsünü savunanın asıl derdi din-iman değil; karşı çıkanın da yegâne meselesi rejim, cumhuriyet filan değil. Başörtüsü ekmek gibi bir şey olmuş; bir nevi geçim kapısı oluvermiş, bir iktidar nesnesi bu; dikkat, artık mâsum değil!

Kimse mâsum değil bu kirli oyunda; onca sıkıntılı günlerden geçip seçim vartaları atlattıktan sonra bu yeni anayasa meselesi ve içine konulduğu varsayılan başörtüsü yasağını kalkması davasının nasıl gelip gündemi tıkadığına bir bakalım; bu kadar tesadüfün tam da "biraz huzur" diye soluklanacağımız bir demde ortalığa çıkması, "artık normalleşelim" beklentisinin yoğunlaştığı bir dönemde başörtüsü etrafında iki kampa bölünmeye kışkırtılmamız çok garip.

Kendini iyi ve anlamlı bir cümle kuramayacak durumda hisseden herkes, ilk iş olarak vaziyeti kurtarmak için içinde başörtüsü geçen bir lâf ediyor (bkz. bu yazı!) Arslanın tavşanı, "nerde senin şapkan" diye pataklaması gibi, bunaldıkça başörtüsünü bir ucundan çekiştiriyoruz. Yahu bu mütalaalarla bu münakaşa binlerce sene sürer ve bitmez. Bu meseleye dair gökkubbe altında söylenmedik söz kalmadı ve belli oldu ki konuşarak anlaşamıyoruz, öyleyse susalım bari; böyle sükût, öyle konuşmaktan hayırlı! En azından yıllardır yaptığımız gibi mesele yok gibi davranamaz mıyız yani?

Yoo... Başörtüsü etrafında halkın taraf haline gelmesi herkesin işine gelmektedir; bilaistisna herkesin.

...

AK Parti seçim kazanalıberi iki ay oldu; bu süre zarfında yönetici çekirdeğin bazı fikri tereddüdlere kapıldığı, seçim sonrası atılacak önemli ve kritik kararlar hakkında iyi teemmül edilmediği kanaati hâsıl oldu bende. Gerekçelerimi ve tedirginlik uyandıran şeyleri daha önce de belirtmiştim: Ben bugünün muktedirlerinin yerinde olsaydım, seçimlerden sonra stratejimi gerginlik ve patırtı üzerine değil, bilakis vuzuh, açıklık, anlayış ve diyalog esasları üzerine kurardım. Üzüm yemeye çalışan herkes böyle yapardı; bağcı ile maraza çıkarmayı üzüm yemekten daha rantabl bulanların başka bir hesap yaptıkları belli oluyor.

Memurlarıyla polemiğe girmekten haz duyan bir iktidar, seçimleri kahir ekseriyetle kazansa bile indimde makbul değil; hoşuma gitmiyor.

Görüyor ve tasvib etmiyorum!

Bir dokun bin âh dinle bu kâse-i fağfurdan

Okuyucumuz Didem Ã□akmakçı, derginin okur mektupları sayfasına ilginç bir tenkid göndermiş, "Aksiyon köylü dergisi mi?" diye soruyor: "Türk kılıcı, kağnılar, tesbihçiler, engelliler, Şam gezisi, DTP, Rumlar, PKK, darbe ve 11 Eylül. Bu nasıl dergi? Şehir hayatıyla ilgili bir tek haber yok. Köylerde yaşayanların haber dergisi okuyacağını mı sanıyorsunuz? Biraz da şehirde yaşayanların ilgisini çekecek konularda yazsanız..."

...

Düşündüm; aslında üzerime vazife bir mesele değil; daha çok derginin editörünü ilgilendiren bir konu. Editör muhtemelen Didem Ã□akmakçı'nın tezini çürüten bir cevap kaleme alacaktı; "şu kadar ayda bu kadar dosya yapmışız. İçinde şehir hayatı ile ilgili yazıların oranı şu kadar; dolayısıyla okurumuz haksız bir eleştiride bulunuyor vb..." Oysa ki benim dikkatimi çeken Aksiyon'daki haberlerin köylülere veya şehirlilere hitab eden yüzü değil, okuyucunun algılamasındaki yanılgı idi. Meselâ DTP'yi, dolayısıyla Güneydoğu meselesini "kırsal" yani doğrudan köylülere hitab eden bir problem gibi algılamak, Didem Hanım'ın köy-şehir ayrımındaki değerlendirmesinin kusurlu olduğunu gösteriyor. Kezâ engelliler konusunun sadece köylüleri ilgilendirdiğini zannetmesi de öyle; tam aksine engelliler şehir hayatı içinde varlığı fark edilmiş bir meseledir. Yanlış örnekleri sıralamak mümkün ama uzatmanın mânâsı yok. Bu tenkid mektubundaki tek doğru tesbit köy-şehir ikilemesinin varlığından ibaret gibi görünüyor.

Okuyucumuzun bilmediği, belki henüz farkına varmadığı gerçek şu: Türkiye'de sadece Aksiyon değil, hemen her dergi, her gazete, her televizyon kanalı şehirde yaşayan insanlara

hitaben haber yapıyor ve onları etkilemeye çalışıyor. Sebebi basittir, çünkü toplam nüfusun -kaba hesapla- dörtte üçü şehirlerde yaşıyor. Yayın organları şehirlerde satılıyor, okunuyor, ilgi ve tepki görüyor. Köylerimiz hızla boşalır, insansızlaşırken Türkiye'nin meselesi çok başka bir yerde: Şehirlerde yaşayanlar henüz şehir hayatına intibak edebilme, orada tutunabilme ve kendine sarsılmaz bir düzen kurabilmek davası içinde oldukları için şimdilik yeni bir şehir kültürünü üretebilmek enerjisini gösteremiyor. Bakınız şehirlere, o büyük hareketliliğin içinde şehir arazisinin, ranta dönüşebilir alanların paylaşım kavgasının neredeyse kanlı bir tarzda devam ettiğini göreceksiniz. Bu kargaşayı düzenlemekle görevlendirilen belediye yönetimleri de -dolaylı filan değil- doğrudan ve resmen rant paylaşımının içinde yer alıyor. Türkiye'de şehirler henüz yeni yeni oluşmaktadır ve hâlihazırdaki şekliyle şehirlerin kabul edilebilir bir ahenge kavuştuğunu ileri sürmek imkansızdır. Meselâ İstanbul'un yüksek rant değeri yüzünden şehir içi ulaşım tıkanma noktasına dayandı. Okulların açılması, beş dakikalık yağmur, kar çisentisi gibi sıradan bir hadise bile trafikten sorumlu olanlara ve elbette bütün İstanbullulara kâbuslar yaşatıyor. Kötü ve plansız yerleşme yüzünden İstanbul, içme ve kullanma suyu kriziyle yüzyüzedir. Bırakınız eğitimin kalitesini, henüz 35 kişilik derslik hedefi bile İstanbul için bir rüyâ kadar uzak. Öteki şehirlerin İstanbul'dan farkı sadece büyüklük itibariyledir; diğer şehirlerde de aynı problemler daha küçük ölçekte yaşanıyor ve hissediliyor.

Türkiye kendi köylülüğünü ve köylerini -doğru yanlış usul; tartışılır- tasfiye ediyor. Avrupa'nın tarihî gelişimine göre köylülüğün tasfiyesi birkaç asır gecikmeyle gündemimize geldi ve şu anda bu meselenin en ateşli, en hareketli safhasını yaşamaktayız. Eski şehir düzeni ve kültürü darmadağın olurken yerine yenisini inşa edebilme davasıyla boğazlaşmaktayız. Eskiyi müdafaa etmek derdinde değilim; eski şehirler ve eski şehir kültürünü ihyâ etmek hem imkânsız, hem lüzumsuz. Yeni bir kültür, yeni bir ahenk, yeni bir kültür birikimi ortaya koyacağız ama bu, dünden yarına olacak işlerden değildir: Yeni ve modern binalardan, güzel yollardan, köprülerden, okullardan bahsetmiyorum sadece -ki şu saydıklarım parayla satın alınabilecek unsurlardır- fakat birlikte yaşama edebi, insan ilişkileri, yeni ilişkilerin gerektirdiği hukukun üretimi, kimseyi incitmeden ve itmeden kişinin şehir ortamında istediğini yapabilecek derecede hür kılınması gibi incelikler parayla satın alınamaz; yaşayarak, bedeli ödenerek, zaman cinsinden bedel ödenerek sahip olunabilir bir tecrübedir ve biz bu tecrübenin tam da oluşma safhasında bulunmaktayız.

Şikayet mektubunu okuyunca, Didem Hanım'ın şehir hayatından, şehirle ilgili meselelerden ne anladığını ciddiyetle merak ettim. Dergide tesbihçilikle, kağnıyla, Türk kılıcıyla ilgili haberi "köy"le ilintilendirmesinden yola çıkarsak okuyucumuzun köy-şehir dikotomisini, modernlik-eskilik tarzında değerlendirdiği ve dergi editörlerini eski eşyalara, mesleklere, geleneklere muhabbet duyan nostalji taraflısı olmakla itham ettiği anlaşılıyor; halbuki bahsettiği nesneler, şehir hayatının ve kültürünün en olmazsa olmaz aksamını teşkil eden "meslek" ve "meslek sahibi kişi" kavramıyla içiçedir ve bu bakımdan çok hayati, çok önemli

meselelerdir. Şehirli insan, meslek sahibi insandır, çünkü şehir hayatında meslekler alt dallara ve ince uzmanlık alanlarına bölünmüş ve gitgide incelen, kılcal damarlara ayrılan ihtiyaçlar listesinin karşılanmasıyla şehir hayatı kırdan farklı bir özellik kazanmıştır. Şehirlilerin hepsi tesbih sanatının müşterisi değildir ama her şehirde tesbih sanatçılarını doyuracak miktarda müşteri vardır. İşte bu incelmiş arzlar ve talepler şehir kültürünün küçücük ilmeklerini oluşturur ve şehir hayatına zenginlik kazandırırlar.

Köyle ilgili en kaba çağrışımı, yani kağnıyı ele alalım; haberde, otomobili bırakıp kağnı kullanalım diye bir teklif yok ama haberin satır aralarında ve ötelerinde üretken toplum kavramına çok sahici bir atıf var ve bunun farkedilmesi gerekirdi: Kağnı, tekerleğinden iğine, övenderesinden koşumuna kadar köyde yaşayan insanların üretkenliğini, kendi ihtiyacını karşılayabilme derecesini gösteren eski bir çözümdür ve fakat kağnıyla dalga geçebilmek için Türk toplumunun modern endüstriyel ilişkilere sahici manada ne kattığını iyi görmek gerekir. Modern olmak, üretkenlikten vazgeçmek, başkalarının tasarımını montajlayarak çoğaltıp kullanmak anlamında okunmamalıdır. Modernliğin en kestirme tarifi üretkenlik aracıyla refahın artması ve gündelik hayatın kolaylaştırılmasıdır; sair kurumlar üretkenliği izleyerek yeni yapılar meydana getirirler. Hal böyle iken basit ve iptidai bile olsa kendi birikimlerimizi hatırlamaktan niçin rahatsızlık duyalım ki?

...

Belki de biraz haksızlık ediyorum: Didem Hanım'ın birkaç cümlelik eleştiri mektubu için bu kadar uzun bir cevap gerekir miydi düşünüyorum şimdi; belki de eleştiri mektubu, yayınlanan kısmından daha uzundu ve özetleme zarureti yüzünden meramını bize iyice aksettirememiş olabilir okuyucumuz. Eğer böyleyse incinmesin. Muradım, Didem Hanım'a şahsi bir cevap vermekten ziyade, meselenin yanlış bilinen taraflarını becerebildiğim kadarıyla diğer okuyucularla paylaşmaktan ibaretti sadece.

Ne alâkası var diyeceksiniz; yoo, öylesine...

Ne ilgisi var diyeceksiniz ama belki de vardır bir ilgisi: O güne kadar kimsenin ekip biçmediği, hep yabani otların yeşerdiği bir arazi parçasını bahçe haline getiren tanıdığım, köstebeklerden şikâyetçi,-Keratalar diyor, "seçip seçip öyle yiyorlar patatesi, kabağı, kavunu; ağızlarının tadını biliyorlar."

Deliklere hortumla su verip hayvanları araziden uzaklaştırmak meselesi konuşuldu; karşı çıktık, "olur mu yahu, sen gelip köstebeğin yüz binlerce yıldır yaşadığı yere ev kuruyor, bahçe ekiyor, hayat alanlarına saldırıyorsun; iki kök patatesini kemirdi diye öldürmeli mi hayvanı; suçlu biziz, mâsum o!"

Bu fikir modern çevreci anlayışın bakış açısına pek uygun görünse de doğru değil; çünkü insanı tabiatın dışında mütalaa ediyor; halbuki insan da köstebek gibi ekosistemin bir üyesi.

Dolayısıyla çevre kirlenmesi diye kızdığımız şey, aslında insan faaliyetlerinin tabiatta bıraktığı iz. Köstebek deliği kadar tabii, ancak bir köstebek deliği kadar sevimsiz.

Ne ilgisi var diyeceksiniz; hiç ilgisi yok ama öyle aklıma geldi; gülümsedim. Bundan yıllarca ama yıllarca önce köyün birinde nadirattan bir evlilik bağı kuruluyor. Erkek Sünni, kız ise Alevi. İstisnâdan da olsa hâlâ böyle evlilikleri duyuyoruz. Arada aşk olunca engeller aşılabiliyor.

Neyse, iki genç insanın farklı mezheplere mensup olması bir ârıza çıkarmıyor görünürde; gül gibi geçinip gidiyorlar.

O senelerde Ramazan yazın en uzun günlerine denk gelmiş. Geçim rençberlik üstüne; nimet, geçimlik tarlada yatıyor. Harman zamanı gelmiş; yediden yetmişe herkes deli gibi didinerek harmanı kaldırma derdinde. Dolayısıyla "kazâ ederiz bire; savm u salâtın kazâsı var" diye ahali orucu yemekte.

Bir kişi hariç; kim?

Bildiniz!

Bizim tâze gelin oruç yemek ne kelime, canını dişine takıp tutuyor. Üstelik oruç tutuyorum diye de işten kaytarıyor demesinler diye gündelik işinin birbuçuk misli yükün altına girmekte.

Köydekilerin namazda niyazda pek gözü yok. Çoğu cumadan cumaya alnı secde görenlerden; vakit sektirmeden camide saf tutan birkaç yaşlıdan başka vaziyet böyle...

Bir kişi hariç; kim? Bildiniz!

Bizim Alevi gelin beş vakti bütün sünnetleriyle edâ ettiği gibi, Kuşluk, Evvâbin gibi nâfileleri de sekitmemekte.

Hâsılı Sünni köyün tabii ahengi içinde yaşanagelen dine karşı kayıtsızlık hadiselerinin hiçbirine iltifat etmiyor Alevi gelinimiz..

Ne alâkası var şimdi diyeceksiniz?

Hiç alâkası yok ama duyunca pek güldüm, hatta tek başına kalıp hatırladıkça yine güldüm. Galip ihtimâl siz bu kadar gülünç bulmayacaksınız!

Adamın biri kafaya takmış, "denizaltı nasıl oluyor da suyun altında gittiği halde batmıyor?" Aklı yetenlerin verdiği cevapları tatminkâr bulmamış, derken mahallenin en âkil kişisi çağırmış bunu yanına,

-Bak demiş, şurada bir havuz veya göl olsa; seni tutup suyun içine bassam, bir yerine su kaçar mı?

-Yoo demiş bizim meraklı,

Adam, "hah" demiş; "azizim; sistem, aynı sistem!"

Ne alâkası var diyeceksiniz; hiç alâkası yok fakat bendeniz, yüksek müsaadelerinizle bayrama kadar kepenkleri indirip dinlenmek, biraz yazı perhizi yapmak arzusundayım. Nasipse yeniden mülâki oluruz efendim.

2007

31 Ekim

Yalan söyleme Nihat; çok ayıp ediyorsun! Müstakil

31 Ekim

I love you Costneeer I love you Costneer! Zaman Gazetesi

29 Ekim

Bir endüstri abidesinin nasıl kurtarıldığının hikâyesidir Aksiyon Dergisi

29 Ekim

Tabur imamı Zaman Gazetesi

28 Ekim

Elham! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

27 Ekim

Kötü milliyetçiliğin kokusu Zaman Gazetesi

24 Ekim

Aynı evin kedileri Zaman Gazetesi

22 Ekim

İstanbul'a yağmur yağdı: İki kişi boğuldu Aksiyon Dergisi

22 Ekim

İnadına itidal, inadına temkin Zaman Gazetesi

21 Ekim

Şu gördüğünüz kabak soyma âleti... Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

20 Ekim

Bedava yazı Zaman Gazetesi

17 Ekim

Selde kütük olmak ne güzel! Zaman Gazetesi

15 Ekim

Üslûp, düğün, tevazû Zaman Gazetesi

14 Ekim

Uzaydan gelen esrarengiz ses Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

13 Ekim

Tekbir, İstiklâl Marşı... Zaman Gazetesi

10 Ekim

Sınırötesi değil, Atlantikötesi Zaman Gazetesi

08 Ekim

Susturamazsınız uleen! Zaman Gazetesi

06 Ekim

Siyâseti dine âlet eden yazı Zaman Gazetesi

03 Ekim

İrtica artıyor: Misâli ben! Zaman Gazetesi

İrtica artıyor: Misâli ben!

Adam günahkâr; vefat edip öteki tarafa intikal edince tartıda ne kadar yaramaz biri olduğu anlaşılıp doğruca zebaniler tarafından cehenneme buyur ediliyor. Bizimki kapıdan bakıyor ki durumlar iyi değil, feryat, figan, işkence, baskı, dayak... felâket!..

Cehennemin kapısı üzerine kapatılmadan önce dönüp zebaniye diyor ki:

-Bu yaptığınız baskılar, kabir azabı filan hiç hoş değil; buraya gelenlere böyle kötü davrandığınız işitildikçe kimse buralara gelmek istemiyor, haberiniz olsun!

Siz bu fıkraya bir mim koyun, şimdi bir başka konuya geçelim.

Kendi haline bırakıldığında Türkiye'nin ne kadar hızla kötü yola düşeceği ve teokratik bir devlet olacağı yolunda mütemadiyen aragazı veren haberlere bayılıyorum. Bunlardan biri şöyleydi: Gazete okuyucusu umumi tuvalete giriyor; bakıyor ki adamın biri resmen ve alenen lavaboda abdest almakta! Adamın kanı donuyor, tüyü-tüsü tiken tiken oluyor ve hemen gazetesinin laik yazarına hitaben kâğıda kaleme sarılıyor,

-Üstelik abdest alırken bu adam, bıyığından sular damlatarak etrafına 'n'aaber, bakın nasıl kamusal alanların orta yerinde abdest alıyorum, çatlayın işte, ooh' diye hava atıyordu!

Yok daha neler demeyin; aynen öyle. Resmi kurumlardaki umumi tuvaletlerde, kamu alanı fikrine ne türlü hakaretler yapıldığını ise i'zanınıza havale ediyorum!

Netekim bakınız Milliyet gazetesinin haberine göre molla kılıklı adamın biri cübbeyle uçağa binip "yanıma hatun kişi oturtmayın; feylim bozulur" diye cazgırlık etmeye kalkışmış. Tüyler ürpertici hadiseye baştan sona şahitlik eden E. adındaki duyarlı yurttaşımız, yaşadıklarını en az kendisi kadar duyarlı bir yazara aktarmasa nereden bilecektik?

Haber, birbiriyle bağlantılı irtica konsepti metinleriyle uzayıp gidiyor; meselâ bir süre önce kalkışa hazırlanan uçak rötar yapınca iki yolcu aprona inerek bir güzel namaz kılmışlar da kimse de "hoop hemşerim" dememişmiş. Zaten editör, haberin sonuna apronda deve kesilmesi meselesini bağlamayı da ihmal etmemiş ve bu arada uçuş uzmanları derneği yetkililerinin tüyler ürpertici açıklamaları ile haberi bir güzel aranje etmiş; Dispeçerler Derneği yetkilisine göre bazı yolcular pilota, "hele uçağın burnunu kıbleye çevir kardaş, iki el namaz kılayım da sonra rotana dönersin" deyu haber yollarken hostes kızlarımız da "kıble kalbimizde hacı amca" diyerek vaziyeti idare ediyorlarmış!

Müthiş bir aymazlık! Getireceksin bu yolcuyu çıkış kapısına, "kapıdan çık, kanatlara doğru yürü; iki metre sonra sola dön, mescidimiz oradadır hacıemmi" diyeceksin, göklerdeki irtica olaylarını henüz organize olmadan ezeceksin!

Neyse, şimdi yine fıkraya dönelim. Ben diyorum ki naçizâne, "bu memlekette cahil var, gerici var, mürteci var, hatta teokrasi ve hilafet yanlısı bile çok aransa birkaç tane bulunur ama bunların nesli kesilse bile, şu kafayla haber yapan gazeteciler oldukça tez zamanda yenileri çıkar"

Siz böyle "vurdukça", burada irtica artıyor kardeşim; siz böyle tahrik edici haberler döşendikçe benim burada cübbe giyip uçağa binerek pilota, "uçağı kıbleye çevir pilotcubaşı, on beş dakikalığına da uçağı havada kımıldatmadan beklet" diyesim geliyor, kendimi zabtedemiyorum; bütün lavabolarda abdest tazeleyip, şehirlerarası yollardaki bütün tesis camilerde ikişer rekat tahiyyatül mescid namazı kılasım geliyor. Tahrik oluyorum; içimden gelmese de her sene Kurban Bayramı'nı hac mevsimine denk düşüren bu garip canlı türüne inat fiyaka için ibadet edip, şunları hasetten çatlatmak istiyorum.

Ha, gayret; siz oradan ben buradan biraz daha çabalarsak Cumhuriyet'i yıkıp yerine teokratik hilafet devleti kurulması yakındır; aha buraya yazdım: Dört yüz sene sabreden görür.

Siyâseti dine âlet eden yazı

Hiiç komplekse kapılmayacaksınız, aldırış etmeyeceksiniz. Sanki yoklarmış gibi davranacaksınız. Yok değiller elbet, varlar fakat mevcudiyetleri, seslerinin ve görüntülerinin kapladığı yere nisbetle trenle sinek gibi bir şey.

Gözünüzün tekini kısıp öyle yukardan bakacaksınız bunlara, görünmez olurlar ve görünmeyince lâ şey haline gelirler.

Kendi aralarında mahalle takımı kurup gazozuna maç yapmak istiyorlarsa onların bilecekleri iştir; seyirci olmayacaksınız, hatta oralı bile olmayacaksınız.

Sizin daha mühim bir meşguliyetiniz var çünkü.

İftara beş dakika kala dünden kalmış pideyi dilimleyip, bir güzel kızartarak orta boy porselen tabağa dizeceksiniz; en alta bir kâğıt peçete koyarsanız sanki daha iyi olacak gibi; ne dersiniz?

Onlar, "Cumhuriyet miadını doldurdu; haydiniz uşak, yenisini kurak" diye birbirlerini gaza getirip entel kanallarının loş stüdyolarında birbirlerine ağlama duvarı olurken siz bir domatesi elinizle ortasından ikiye bölüp domur domur yerlerine ufalanmış iyi kaya tuzu ekerek iki parça halinde tabağa yerleştireceksiniz.

Kenarına iki dal nâne yaprağı.

Beri tarafta birtakım medya cemaati, "Kemalizm asıl şimdi arkadaşlar, hele bir soldan sayın bakalım ki kaç kişiyiz; kim kaç kuruş verirse batmaktan kurtuluruz" diye kâbustan uyanmak için kendi yanaklarını tokatlarken iki dilim beyaz Ergani peynirini domatesle nâne yapraklarının arasına yerleştireceksiniz ama şu kamu kurumu misafirhanelerininin ruhsuz

kahvaltı tabaklarında olduğu gibi değil; işe biraz sevgi, biraz ilgi katınız canım. Ramazandayız; iftar sofrası donatmaktayız şurada...

Ekmek, domates, nâne, peynir! Ne eksik?

Bunlardan ba'zıları (burada ayının çatlatılması lâzım fakat eğitimini görmeyenler yapamazlar; neyse, aklınızda bulunsun), evet bunlardan ba'zıları anayasa taslağının tam karşısında yer alıp kora kor bir siper mücadelesine hazırlanırken siz, -hattâ ve hattâ resmen mütekebbir bir edâ ile- gazete kâğıdı üzerine serilmiş sofrayı gözden geçireceksiniz.

Mevsimlerden Ramazan. Koca bir binanın kuytuluğunda tek başına iftar etmek üzeresiniz; topa kalmış on dakika!

Üzerinde "millî" etiket bulunan şeylere uyuz olmakta çarçabucak mutabakat sergilemesiyle tanınan liberallerin hâli ile kaali arasındaki çıkmaz sokakları boşverip kaynamaya başlayan çay suyunun altını kısmanız gerekiyor. Hatırlatmaya lüzum görülmez ki, çayın kurusunu evvela azıcık suyla yıkayıp tozunu gidermiş ve tavlanmaya hazır hale getirmiştiniz. Bırakınız kaynar su biraz yatışsın; sonra miktarını kaçırmamaya dikkat ederek ağır ağır dem suyu ilave edeceksiniz porselen demliğe... Alüminyum mu; o da olur, hatta ba'zıları (ayınla... çatlatarak!) gariptir, on paralık alüminyum demliği, caanım porselene müreccah tutarlar. Güya daha iyi dem tutarmış; garip!

Siz ne örs olmak zorundasınız, ne de çekiç: Ne Kemalist, ne liberal; ne numaralı cumhuriyetçi muhafazakâr bilmemne... Abdestiniz vardı zaten; tazeleseniz iyi olmaz mıydı? Vakit dar, anlıyorum; hani "nûrun âlâ nûr" derler ya... Zaten kaç dakika kaldı ki?

Efendim? Hayır, çorba yok, yemek, tatlı da yok. Daha güzeli var; peynir, ekmek, domates, nâne; fukara sofrası değil efendim; nerdeee?.. Birisi daha olsaydı en azından çok daha iyi olacaktı fakat maalesef. Bugün tek başınıza iftar edeceksiniz. Keşke o da burada olsaydı diyorsunuz değil mi; ne iyi olurdu...

Üşüdünüz; ceketinizi alsanız üzerinize; ceket, kazak, battaniye vakitleri erişti hamdolsun, dün gece bir ara yağmur atmış, fark edemedik.

En yakın televizyon ekranından yüzlerce metre uzakta, hiçbir dinî adaptör ve reseptörün car car edemediği şu mûtena yerde, bakıyorum pek bir huzurlu görünmektesiniz. Sıdk-ı can ile çekilmiş Besmele gibisi yoktur zaten efendim. Seccâde hazır; isterseniz bir yudum suyla orucunuzu açıp öyle durursunuz namaza, isterseniz müteâkiben...

Allah kabul etsin efendim.

Susturamazsınız uleen!

Yazar: Kovulduk ey halkım, unutma bizi!

Halk: İyi de ne yapayım yani kardeşim, üzüldük, geçmiş olsun, bi dolu kınama mesajı çektik; ee daha ne istiyorsun?..

-Ben babamın hayrına kovulmadım ki ey halkım, ben sizler için şeyederken kovuldum!

-Tamam kardeşim, biz de üzüldük; sen kovulup geçim darlığına düşeceksin diye uykularımız kaçtı, daha ne yapalım şimdi?

-Üzülmekle yetinecek misin; beni bu berbat durumda yalnız mı bırakacaksın ey halkım (bkz. Küçük Emrah filmlerindeki ezilme sahneleri) Zaten ben... önemli değil, giderim yoluma tek başıma..

-Yav tamam trip yapma kaç kuruş bu kitap?

-Bana bak halkım; beni medya devleri, dolar milyarderi patronum bile satın alamadı; sen mi vereceğin üç kuruşla satın alacaksın; şaşarım aklına. Parada gözüm olsaydı, masaya yumruğumu vurup istifayı basmazdım anladın mı?

-Bi dakka; az önce kovuldum diyordunuz?

-Beni kimse kovamaz; Ertuğrul beni sırtımdan vurmadan bir saniye önce ben istifa etmiştim zaten; güvenlik kameralarında vardır bu olay, baksınlar ve iftira etmesinler. Ne diyordum?.. Abi ben bir gün böyle sabah geldim gazeteye; Ertuğrul aramış. Niye aradığını biliyorum tabii, aldırış etmedim. Az sonra bi daha: "Yav yapma bunu, sen benim halimi biliyor musun estek köstek..." dedim ki, "Ertuğrul Ertuğrul; sen değil, feriştahın gelse yazılarımı sansür edemez. İspat ettiğiniz anda çeker giderim buralardan" dedim, tırstı!

-İspat ettiler ama sonradan galiba, öyle bir şey olmuştu değil mi?

-Edemediler, ettiler, edemezler, ne ettiler; bana bak, provokatör müsün sen yav ey halkım, alıyorsan al şurdan bi kitap...

-Abi ne kızıyorsun bana şimdi be; bunca sene patronun gölgesinde yatıp el âleme bulaşırken iyiydi de niye şimdi adamcağızı karalıyorsun ki? Bugüne kadar yazdığın sıradan şeyler mukabilinde eşek yüküyle para alırken de hiç celâdet göstermedin. Bu biraz ucuz babayiğitlik olmuyor mu?

-Ah ah... Şimdi böyle olduk değil mi; ben sizler uğruna ölüm tehlikelerini göze alıp yiğitçe savaşımlar şaaparkenkene şimdi üç kuruşluk kitap için ağzınız hangar gibi açılıveriyor. Almayın kardeşim almayın. Önemli değil... Beni zaten felek vurmuş, bir de siz vurun! Fakat unutmayın ki, Anadolu'nun herhangi bir köyünün herhangi bir tepesindeki ceviz ağacının dibine kadar bu liboşlarla çatışmadan ölmem ben...

-Niye ölesin ki abi, çok yaşa fakat hiç inandırıcı değilsin; yakında talk-showcu çocuklar, turistik otellerde taklidini yapmaya başlarlarsa hiç şaşırmam. Hikâyen satmaz azizim; çünkü çok çelişki barındırıyor.

-Satar mı satmaz mı görürsün sen; ben kitapları onyüz bin milyonlarca baskı yapılmış bir yazarım...

-Yakın arkadaşlarının sırlarını yazarsan biraz meraklısı çıkar elbet; iyi-kötü, adamlar seni yıllarca 'bizden' belleyip sır emanet etmişler; fakat sandığın gibi tutmaz, bak görürsün.

-Önemli değil, paraya ihtiyacım yok benim; ben şan için, onur için, halkım için şeyapmışımdır bu şeyleri...

-Tamam işte abi, at terli, yem kesmiyor. Senin durumundan bir kahramanlık hikâyesi çıkmaz, sen bilemedin tersine kahraman hikâyesi çıkar!

-Ne yani, yazmayım mı; bu yiğit kalem sussun mu; susturamazlar; susturamazsınız uleeen!..

-Aman be abi, biz seni yazarken de bilirdik. Patronunu görmezden gelirken onun rakiplerine demediğini komazdın; adam bunca tazminat cezasını işine yaradığın için ödedi, işin bitince de kapıya koydu!

-Kapıya koymadı; ben istifa ettim; gerçekleri yazarsam Türkiye hop oturup hop kalkar, bilesiniz bunu!

-Tabii tabii, zaten çok heyecanlı oluyor abi, sen anlatırken ben bu arada bir koşu sebze haline gidip geleyim; okey?

-Kitap almadan mı gidiyorsun; biz bu baskılardan yılmayız aslanım; gerçeklerden kaçma, gel, gel; son asrın en yiğit, en savaşımcı yazarının kitabına gel vatandaş; hediyesiii!..

Sınırötesi değil, Atlantikötesi

Eğer dağlarınızda silahlı adamlar dolaşıyor ve siyasi bir maksadı gözeterek eylem yapıyorlarsa devlet olarak fazla tercih imkânınız kalmıyor; bu bir meydan okumadır, devletin manevi şahsiyetinde temerküz eden egemenlik hakkına isyandır ve görmezden gelinemez.

Meselenin bu raddelere gelmesinin birinci sebebi, PKK ve yandaşlarının "silahlı mücadele ve propaganda" stratejisinden vazgeçmeye kesinlikle niyetli olmayışıdır; bu tutumdur ki devleti bloke ederek silahlı mukabele, sindirme ve itaat ettirme yoluna sevk ediyor.

Şehit haberleri gelince yüreğimiz dağlanıyor, öfkeden kaskatı kesiliyoruz ve bu hâliyle daha fazla operasyon, daha fazla silahlı takip ve çatışma ve elbette sürüp giden insani kayıplar anlamına geliyor. PKK'lı isyancıların vurulması da buna benzer bir tesir yapıyor; daha çok kinlenme, politik bilinçlenme, yeni eylemler için kararlılık ve rövanşizm. Bu fasit daire 24

senedir kırılamadı; aşılamadı; "konuya biraz da sosyal ve iktisadi tedbirler paketiyle yaklaşalım" yolundaki temenniler de yarayışlılık haddini geçti.

Türkiye, -isabetli veya değil- mücadele üslup ve stratejisinden vazgeçemez; vazgeçtiği anda bu eda değişikliğini başta kendine izah edemez. Devletin bu noktada esneme payı sıfırdır. Kendine isyan eden silahlı çeteyle ateşkes ilan edip siyasi müzakerelere başlamayı kabul ettiği noktada, asıl o noktada Cumhuriyet'in temel nitelikleri ağır şekilde zedelenir.

PKK'nın esneme, geri çekilme, derdini daha siyasi usullerle izah edebilme avantajı var fakat bu avantajı kullanmayı aklından bile geçirmiyor; reel politiği doğru okumak lazım gelirse bölgenin genel dengeleri PKK'nın lehinde gibi görünüyor. İlk Körfez harekâtından sonra ABD tarafından 36. paralelin kuzeyinde oluşturulan güvenlik bölgesi uygulaması Türkiye'nin hareket kabiliyetini daraltırken isyancı güçlere büyük moral ve lojistik destek imkânları bahşetti. Bugün itibariyle Türkiye Cumhuriyeti, uluslararası anlaşmalardan doğan yakın ve sıcak takip hakkını kullanabilme imkânından bile mahrum bırakıldı. ABD, terör konusunda Türkiye ile aktif işbirliği içinde bulunmakta son derece isteksiz ve inandırıcılıktan uzak bir siyaset izledi. Türkiye ise ABD'ye karşı bugüne kadar net bir tavır alamamış olmanın sıkıntısını yaşıyor.

Açık konuşmak gerekirse Türkiye'nin PKK terörünü askerî yolla caydırmak ve sonuç almak ihtimali kalmadı. Ne yazık ki 22 Temmuz seçimleriyle parlamentoda temsil edilen DTP, kendisinden beklenilen itidal yaklaşımlarını üstlenmekte gönülsüz davrandı. Bugün PKK terörü, Türkiye ile ABD'nin bölgede giriştiği üstü kapalı mücadelenin görünür kısmını teşkil ediyor. Bölgede asıl muhatabımız Amerika'dır ve bugüne kadar iç meselemiz olarak değerlendirdiğimiz bu problemin, aslında bir ucu AB'ye, öteki taraftan ABD'ye bağlı olduğunu görüp kabullenmemiz gerekiyor. Kabullenilemeyecek yegâne şey, Türkiye'nin üniter yapısını haleldar edecek çözüm teklifleridir; bu nokta Türkiye'nin, Cumhuriyet'in direnç noktasıdır. Bu noktada taviz vermek Türkiye'yi ülkesi, milleti ve siyasi rejimi ile kaosa götürür.

Bu gibi hâl ve günlerde "lâf ola beri gele" kabilinden tekrarlanmaya başlayan sınırötesi operasyon talepleri, artık ciddiyet sınırlarını aşarak sinir bozucu bir espriye dönüştü. Meselenin adı doğru konulsun; sınırötesi yerine Atlantikötesi operasyondan bahsetmek daha gerçekçi olacaktır.

Elbette böyle bir operasyona kimin ne kadar niyeti var; ayrı meselelerdir. Bu yüzden hükümetin krizi yönetirken çok hassas ve kararlı davranmasını, klişe beyan ve tavırlardan kaçınarak, % 47'lik seçmen desteğinin hakkını verip artık bölgede, "bilumum" sınır ve Atlantikötesi muhataplarına karşı inisiyatifi ele alması beklenir.

Gerisi maalesef, -ne derler hani?- teferruat!---

Tekbir, İstiklâl Marşı...

Birilerinin çıkıp, futbol editörlerinin gündemi yakalamak uğruna her salataya maydanoz olmak heveslerine dur demesi gerekiyor; daha doğrusu futbolun, aslında ait olması gereken yeri dar bularak hayatımızı idare etmeye kalkışmasına hep beraber karşı çıkmamız lazım.

Biri çıkıyor şehit cenazelerinden ötürü ciddi ciddi milli takıma kara forma giydiriyor; bir başkası milli takım oyuncularının prim gelirlerini ebediyyen şehit ailelerine bağışlamaları için vatanseverlik formu doldurmaya davet ediyor. Veyl itiraz edenin haline! Bu konudaki en parlak gelişme ise Roberto Carlos'un, Türkiye'yi birlik ve beraberliğe davet eden mesajı oldu.

Üstad diyor ki: "Bu gibi günlerde ülke birlik olmak zorunda!"

Mesela bizim Tuncay'ın İrlanda-İngiltere arasındaki siyasi ihtilaflar münasebetiyle böyle bir demeç vermeye kalkıştığını düşünün ki, meselenin sakalet ve garâbetini anlayabilesiniz.

Hayır, bu kadar çok önem verdiğimize göre milletçe futboldan biraz anlasak gam yemeyeceğim; futbol zevki ölmüş, ortalık -kulüp başkanından, renkleri için cinayet işlemeye hazır sıradan taraftara kadar- fanatikten geçilmiyor; çoğu kuralları bile bilmiyor ama boğazıma kadar futbola batmışız.

İddia ediyorum; Türkiye'de futbol, kardeşlik ve iyi ilişkilerden çok gerginlik ve kavga ortamına katkıda bulunmuştur; itiraz eden "araştırmacı gazeteciler" yapsınlar dökümünü, görelim.

Şu Trabzon-Sivas maçından sonra gelişen olaylara bakınız; neredeyse iki şehir ahalisi birbirine düşman kesilecek raddeye getirildi; halbuki o güne kadar çok iyi geçinen, aralarında problem olmayan iki şehirdi bunlar. Paylaşılamayan bir üç puan söz konusu imiş. Yerin dibine geçsin üç puan; nedir üç puan, ekmek mi, su mu, bağımsızlık mı, nedir?

Önem sıralaması yapacak kadar geniş ve derin hayat bilgimiz olmadığı için bizi -tabiri hoş görünüz- burnumuza taktıkları çengellerle idare ediyorlar; "nedir bu saçmalıklar, herkes sayıyla kendine gelsin" diyemiyoruz; küçük ve zavallı ilgilerin, mini minnacık ve sefil çıkar ve heyecanların dümen suyunda sürüklenip gitmedeyiz.

Muntazam olmayan fakat tesadüfi de olmayan fasılalarla teröre şehit verdikçe "sınırötesi harekât yapalım" damarımıza basılıyor meselâ; iki hadise arasında nasıl bir illiyet vardır sorduğunuzda bazı yarım akıllılar ilk iş, ne kadar vatanperver olduğunuzu sorgulamakla işe başlıyor.

Kültürümüz yok; olmadığı için bizi heyecanlarımıza, insiyaklarımızla, basit reflekslerimizle idare ediyorlar. Senelerdir Bayram namazlarında dikkat ettiğim bir husustur; büyük camiler hariç, hiçbir mescidde bayram tekbirini aslına, usulüne, bestesine uygun okuyan üç kişi bir araya gelemez; her bayramda yeni yeni garip besteler, çirkin kakofoniler dinler, işimiz bitince

savuşur gideriz. "Ne alâkası var?" demeyiniz; kültürsüzlük böyle bir şeydir işte. Itri'nin haşmetli tekbirini ağzını gözünü yarmadan toplu halde okuyamayan bir topluluk, futbol topuyla, basit hamâset edebiyatıyla, çiğ hemşericilik diskurlarıyla kolayca hareket ettirilebilir; nitekim...

Her ilkokulda, her lisede, her askeri birlikte defalarca eğitimini yapmışızdır fakat eğitimli altı Türk kafa kafaya verse, İstiklâl Marşı'nı okuyamaz. O yüzden topluca okumak gereken yerlerde hoparlörde çalınan CD'ye playback yaparız; buna rağmen çıkan ses, kültürsüzlük nişânesinden başka bir şey değildir.

Ama biz o İstiklâl Marşı uğrunda ölürüz; bu gibi mevzularda iyi yaptığımız bir başka şey ise, böyle bir yazıyı okuduktan sonra, "yazarda milli duygular ölmüş; bunun vatanseverliğinden, hatta kanından şüphe edilir" makamında saçmalamaktır.

...

Bayramınız kutlu, ağzınız tatlı olsun efendim.

Uzaydan gelen esrarengiz ses

Gazetelerin internet nüshalarında haberlerin altına okuyucu yorumları için yer açılması, basın tarihimizde yepyeni bir ufuk açmış bulunuyor. Vakit buldukça okuyor, eğleniyor ve mutlaka dehşete kapılıyorum.

Geçenlerde bir gazete portalında, "flaş, flaş" başlığı altında, "CHP Genel Başkanı Baykal, şu anda çok önemli açıklamalar yapıyor; az sonra detaylarıyla size duyuracağız" anonsunu görüp meraklanarak tıkladım. Denildiği gibi haber henüz sayfaya konulmamış ama sıkı durun şimdi!..

Daha haberin ne olduğunu bile bilmeden yorumcunun biri sayfaya imzasını konduruvermişti bile; meâlen diyor ki Sayın Baykal'a, "bırak artık bu işleri; senden bir şey olmaz, vesaire vesaire..."

Yahu ne biliyorsun; adam belki istifasını duyuran basın toplantısı yapmaktadır; biraz bekle, oku, haberdar ol; ondan sonra saçmalarsın! Nasıl olsa internet, dileyenin ağzına geleni söyleyebildiği bir yer...

Hayır, yorumcu arkadaşımızın acelesi var; üstelik geleceği önceden görebilme kabiliyeti de olduğu için yorumu patlatıyor. Tahmin ediyorum ki internet ve basın tarihinde bu bir ilktir. Benim açımdan vaziyet şöyle görünüyor: Şimdiye kadar okuyucu yazarın ne idüğünü gayet iyi görüyor, biliyordu; okuyucu yorumlarına yer ayrılmasıyla şimdi yazarlar da okuyucunun ne idüğünü görebilmektedir; hem de ânında.

Haber editörleri bu gibi yorumları oturup ciddiyetle okuyarak değerlendiriyorlar mıdır, bilmiyorum; eğer böyle yapıyorlarsa neticede, "arkadaşlar biz kimiz ve neyle uğraşıyoruz" diye saçlarını yolduklarından eminim.

Size bir örnek vereceğim:

Bir gazetenin haberine göre ABD'li astronomlar, uzayda esrarengiz bir ses dalgası kaydetmişler; bu ses dalgası çok güçlüymüş ve böyle bir sinyalle ilk defa karşılaşılıyormuş. Radyo dalgasının çok kısa, fakat çok güçlü olduğunu, tahmini 3 milyar ışık yılı uzaklıktan geldiğini belirten Batı Virginia Üniversitesi astronomlarından Duncan Lorimer, "Bu dalga evrenin çok uzaklarından geliyor gibi. İki nötron yıldızın çarpışması ya da buharlaşan bir kara deliğin ölüm feryatları olabilir" demiş. Avustralya'da Parkes telekobu ile yapılan taramalarda birdenbire beliriveren ve sadece 5 milisaniye süren radyo dalgası tamamiyle yeni bir astronomik olayı temsil ediyormuş.

Haber böyle; şimdi haberin altındaki sıcağı sıcağına "profesyonel okuyucu" yorumlarına geçiyoruz.

İlk yorum şöyle: "Biz kendimizi tanımlamak için salak salak yollar arayalım adamlar uzayı arasınlar. Nasa olmasa uzayla ilgili hiçbir şey öğrenemeyeceğiz zaten." İkinci yorum yine Nasa'yı yüceltmekte: "İyi ki Nasa var". Üçüncü yorum fantastik: "Ne zaman uzayın gizemliliği tamamen çözülecek? Ã□özüldüğünde hayatta olmak isterim". Bu yorumcuya milyonlarca yıl ömür dileyerek ötekine geçiyoruz: Bu okuyucu belli ki biraz felsefe yalamış tiplerden; üstelik Deist takılıyor olması da kuvvetle muhtemel: "İnsanoğlunun yaşama nedeni varoluşun sırrını çözmektir. Cennete gitmek için sevap toplama, oyunun gerçek kuralları değil, yalnızca bir aldatmaca". Sonraki yorum, bu liberal yaklaşıma klasik bir cevap teşkil etmekte: "Uzay araştırmaları bu kainatın başıboş yaratılmadığını ve insanın bu evreni yaratıcının verdiği mesajları iyi analiz ederek bu gücün karşısında alnını secdeye götürmesi gerekiyor." Bir başkası ise meseleyi hemen Türkiye'nin aktüel siyaset sahnesine kaydırıvermekte gecikmiyor: "Üniversitelerimize önemli bir araştırma ve bilimsel bir açıklama görevi düşmektedir. Rektörlerden halk olarak bunu beklemekteyiz". Doğrusu bu, pek iyimser bir beklenti deyip ötekine geçiyoruz: "Dünya yaşlandı daha ne sesler duyacaksınız, sabırlı olun kıyâmet alâmetlerinin sonlarına yaklaştık." Neyse ki sıradaki bu karamsarlığı paylaşmıyor, "Bence uzaylılar bizimle dalga geçiyor" derken ötekisi, "Bu gezegenden, özellikle Türkiye'den, çıkan kötü enerjinin, belki de paralel evrenlerden yansıması! O dalgalar her an çevremizde bizi sarıyor, ancak antenler ilkel! Herkes tası kadar doldurur bu dünyada" buyurmakta...

Oh, al sana interaktif habercilik; harika!

Devam edelim, "emin olun uzaylılar gelse, bir gün dayanamaz kaçıp giderler" diye fikir yürütürken bir başkası ise konuya hemen Üçüncü Dünyacı bir yaklaşım sergileyerek ABD'yi

göreve davet ediyor: "Gelsinler bakalım, Amerikalılar filmlerde olduğu gibi kurtaracak mı dünyayı? Öyle film çekmekle olmuyor."

Derken entel yorumcular dahil oluyor oyuna; anlayabilene aşkolsun: "Daha yolun başındayız. Bizler sırlarla dolu bir evrende bir rüyanın rüyasını görmekteyiz gerçekte bildiğimiz hiçbir şey yoktur. Bildiğimizi sandığımız şey sadece olaylardır, o olaylar ki, bilmediğimiz bir objeyle asla bilemeyeceğimiz bir sujenin birbirilerine olan ilgisinden doğmuştur."

Nasıl ama?.. Devam edelim mi?.. Edelim; bakınız yorumcu milleti neticede lâfı nereye bağlamakta: "Biz ülke olarak nelerle uğraşıyoruz, başkaları nelerle uğraşıyor. Bir ülkede dine fazlasıyla önem verilir hep onunla ilgilenilirse o ülke geri kalmaya hatta yok olmaya mahkumdur. Herkes aklını başına alsın bu ilkel yönetimden kurtulma yollarını arasın". Siz, "yahu haber hangi konudan bahsetmekte, bu yorumcu nereden ses vermiş" diye düşünedururken sıradaki yorumcu, bu haberin borsa üzerine tesir yapmasından ürkmüş olmalı, "aman abi... millet istim üstünde duruyor zaten, bi de uzaydan ses mes deyip de milletin ödünü patlatmasınlar" diye pimpirikleniyor.

Fırsat bu fırsattır diye dalgasını geçenler de var: "Benim radyo test yayınımdır; radyo test yayınına başladım da. Biraz teknik aksaklık var. Malum ekonomi, parayı bastırıp son model aletler alamıyorum. Ã□ok cızırtılı şu an." Nitekim öteki dalgacı "muz orta"ya iyi bir vole yapıştırıyor: "Bence uzayda yalnız değiliz. Bir an önce diğer türleri bulup kaynaşalım, onlara okey oynamayı öğretelim. Hatta uzay şampiyonlar ligi kuralım. Messi de onlardan olsun!"

En güzel yorum, elbette en sonuncusu; bana kalsa profesyonel okuyucu yorumları arasında Nobel'i o hak ediyor; diyor ki,

- Bence bilimsel bir ses dalgası!..

Üslûp, düğün, tevazû

Rahmetli Necip Fazıl Kısakürek'in, "Hazreti Ali" isimli eserinden...

Allah'ın Resulü buyurdular:

-Dünyalık olarak neye mâliksin ya Ali?

-Bir zırhla bir at. Bütün mâlik olduklarım bu kadar ey Allah'ın Resulü!

Allah Resulü'nün gülümsemeleri büsbütün aydınlandı:

-Atın sana lâzım, git zırhını sat, parasını getir!

...

Hazreti Ali zırhını 480 dirheme sattı. Parayı Efendimiz'e getirdi; Efendimiz paradan birazını aldı ve gerisini Bilâl Habeşî'ye vererek,

-Bu parayla bir iki güzel şey alın, dedi.

Tahtadan bir sedir, sahtiyandan (keçi derisi) bir şilte ve yastık yaptırıldı.

Şilte ve yastığın içini hurma lifleriyle doldurdu.

Hazreti Ali ve eşi Fâtıma validemizin düğün cihazı (çeyiz) işte bundan ibaretti.

...

Nikâh günü Efendimiz'in dadısı Ümmü Eymen, Fâtıma validemizi Hazreti Ali'nin evine götürüp teslim etti. İki genç, Efendimiz'i beklediler. Teşrif buyurulunca kızından bir çanak su istedi. Önce birazını içti, sonra,

-Buraya gel kızım, diyerek Fâtıma validemizi çağırdı.

Eliyle çanaktaki sudan Fâtıma'nın başına ve yüzüne göğsüne serpti,

-Allah sizi ve zürriyetinizi şeytandan korusun!

Sonra dâmadını çağırdı; aynı sudan ona da serptikten sonra şöyle dedi:

-Allah'ın ismi ve bereketiyle zevcen senindir.

Ve evden ayrıldı.

...

Düğün ziyafeti, o zamanın ölçülerine göre pek ihtişamlı oldu.

Hazreti Ebubekir'in kızı Esma diyor ki:

-O güne kadar Fâtıma'nın düğün ziyafetinden daha büyüğü görülmedi.

Bu düğün ziyafetindeki yemekleri sayacak olursak, gözlerindeki ihtişam ölçüsünü anlarsınız:

Arpa yemeği, hurma ve ayrıca yağ, yoğurt ve hurmadan yapılan basit bir yemek...

...

Hayatları veya yaşayış üslupları...

Hudutsuz bir sadelik, her türlü ihtiyaca yabancı bir kanaat, ellerine ne geçerse başka ellere aktarılmaya memur bilen bir cömertlik, her tezahüre karşı tatlı dil ve güler yüz, devamlı sabır, duraksız ibadet, sonu gelmez rikkat, ölçüye sığmaz şefkat.

Hayat üsluplarının başlıca şiarları...

Iyaz bin Himar'ın rivayetine göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Allah bana mütevazı olmanızı bildirdi. Sakın kimse kimseye karşı övünmesin, kimse kimseye zulmetmesin."

Hz. Ömer minberde şöyle hitap ediyordu:

"Ey insanlar! Mütevazı olunuz. Çünkü ben Peygamberimiz'in şöyle buyurduğunu işittim: "Allah için mütevazı olanı Allah yükseltir."

Selde kütük olmak ne güzel!

Hacılar iyi bilir; şeytan taşlama yerine yaklaştığınızda artık hareket ve manevra yapabilme imkânınız kalmaz, sizi her cepheden kuşatmış, sıkıştırmış hacı kalabalığına tâbi olur, bütün dikkatinizi toplayarak düşmemeye çalışırsınız.

O izdihamda düşmek, en hafifinden bütün vücudunuzun ayaklar altında ezilerek mosmor kesilmesidir. Bir yanda görevinizi yerine getirmek için şeytan taşlama mahalline yaklaşmaya, diğer taraftan ayakta kalmaya çabalarsınız. Bekleyip sabrederek adım adım da olsa taşlama mahalline erişmeye razı olmanız bazen işe yaramaz, ötelerde bir yerden omzuna ve kalıbına güvenen birileri -üstelik grup halinde-, "Ya Allah" nidâsıyla koçbaşı gibi tos vurarak kendine bir menfez, bir yol açmaya çalışmaktadır; o sadme size kadar ulaştığında şiddeti, sizi bulunduğunuz yerden savurup yere yapıştıracak kadar şiddetlenebilir.

Kaçınmanız mümkün değildir; şairin, "hüsn olur kim ihtiyâr elden gider" dediği üzre ihtiyârınız elinizden alınmıştır. "Ben şeytan taşlamıyorum; eksik olsun" diyemezsiniz; o görevi mutlaka yerine getirecek, o berzahtan geçecek, o daracık menfezde binlerce kişinin arasına katılacaksınız.

Nass ile sâbittir; fikir yürütemezsiniz, kendinizce içtihat geliştirip yükümlülükten kurtulamazsınız.

Tamam, o dinî bir vecîbe...

Fakat "millî" vecibelerin de bazen ondan aşağı kalır yanı kalmıyor. Benzerlik dikkat çekicidir: Kalabalığa katılıp kitleyle birlikte sürükleneceksiniz; yüksek sesle tekrarlanan sözlere cân ü gönülden iştirak edeceksiniz. Kalabalıktan sıyrılıp nisbeten tenha bir karar mevkiinde ne olup bittiğini görmeye, anlamaya ve değerlendirmeye çalışmayacaksınız. "Sürükleniyoruz yahu görmüyor musunuz" diye sızlanırsanız size hemen birileri, "bu uğurda sürüklenmek kutsaldır; sus ve münafıklık etme" diye azarlayacak, bir başkası, "bunda ruh-muh kalmamış hain midir nedir?" diye homurdanacaktır. Yalnızlığı göze alamazsınız, "bu yanlışa katılmak zorunda değilim" diye tek ve tenha yürümeye cesaret edemezsiniz her zaman...

Ferd-i vâhit olmak zordur fakat kalabalıklar selde kütük olmaya bayılırlar; seldeki kütüğün ihtiyârı ve irâdesi yoktur; sular onu nereye sürüklerse keyifle itaat eder. Şahsi sorumluluk, bir sel kütüğünün kurtulmaya can attığı ilk yüktür.

Kimdi o önemli lâfı söyleyen adam; diyordu ki, "bir kitle hareketinin toplam aklı, o kitle içindeki en düşük akıl seviyesine sahip kişinin akıl seviyesini geçemez"; veya buna benzer bir şey fakat mânâ aynen böyle...

Kaptanzâde Ali Rıza Bey'in Hicaz şarkısı: "Kapıldım gidiyorum bahtımın rüzgârına/ Ey ufuklar diyorum, ayrılık var yarına.."

...

Eylem esnasında akıl sağlığı yerinde olmadığı anlaşılan kişiler, kanun nazarında sorumlu sayılmazlar; evrensel bir hukuk kuralı bu; karşıdan bakınca sanki iyi bir şeymiş gibi görünüyor ama bu kılıcın öteki tarafı da kesiyor; akıl sağlığı yerinde olmayanlar sair medeni haklarından da mahrum bırakılıyorlar; bu da evrensel bir hukuk kaidesi.

Ayrıca böyleleri dînen dahi sorumlu tutulmuyorlar; akıl yoksa, mükellefiyet de yok. Bu kadar açık!

"Bu adam neyi imâ ediyor; niçin açık-seçik şu şudur, bu da budur demek yerine mütemadiyen temsil getirip duruyor" dememeli, âgâh olmalısınız. Çok meraklı olanlar, arşivden "Ağır ol patriot" başlıklı yazıyı bulup gözden geçirebilirler. Yazarınız sizi sadece kalabalığın sürüklendiği istikamete yönelmeden önce ikaz etmek istiyor, "karar sizin ve fakat mutlaka aklınızın mahsûlü olmalı!"

Bedava yazı

... Kitapta, türbeye gidip dua ettiğinizi yazıyorsunuz. Bunu sık sık yapar mısınız?

-Sık sık yapmam ama Allah'a inanan bir insanım. Onun için bu din sömürücülerine de karşı çıkarım. Yobazlara, din baronlarına yönelik binlerce yazı yazmışımdır. Allah ile kulun arasına girenlere ve dini ticarete alet edenlere karşı çıkarım. Allah'a inancı sonsuz olan bir insanım. 1977 yılında gazeteciliğe ilk Milliyet'te başlayacaktım. Hacı Bayram Türbesi'nde Allah'a dua etmiştim. Çünkü sıfırdım, hiçbir şey bilmiyordum. Gazeteciliğin ne olduğunu bilmiyordum. Aradan tam 30 buçuk yıl geçmişti. 2007 yılının 31 Ağustos günü bana resmen yazılı tebligat getirildi ve o gün resmi olarak ilişkimiz kesildi gazete ile. O 30 buçuk yılın hesabını gittim ben yine Allah'a Hacı Bayram Türbesi'nde verdim. Daha doğrusu Allah'a şükrettim. Çünkü bir yerlere gelmiştim. Gazetecilik mesleğinde başarılı olmuştum. O benim için bir vicdan borcuydu.

(...)

-İşten çıkarılan birinin eski işyeri ile ilgili kitap yazmasının etik olmadığı yönünde eleştiriler ortaya atılıyor?

-Ben oradaki özel olayları yazmadım. Özel hayata ilişkin olayları yazmadım. Ben sadece benim birebir yaşadığım olayları yazdım ki onlar sadece ve sadece benim yazılarımla ilgili olanlardır. Benim amacım bu kitabı yazarken, tarihe bir not düşmekti. Yani bu kitap bundan 100 yıl sonra da okunacak. Ben Türkiye'nin siyasi tarihine de bir not düştüm aynı zamanda. Bir iktidar var ve iktidarın medyaya yaptığı baskı var. O medyaya yapılan baskıları sadece ben yaşamadım. Binlerce arkadaşımız yaşadı ve yüzlerce arkadaşımız şu veya bu nedenle kovuldu.

(...)

-Kitabınızdaki anlatımdan çok iyi notlar tuttuğunuz anlaşılıyor. Bu kitabı yazmayı daha önceden planlamış mıydınız?

-Bir gün yazacağımı biliyordum. Bir gün yazmak zorunda kalacaktım çünkü daha AKP'nin ilk aylarında tablo çıkmıştı ortaya. Ne olacaktı? Şu veya bu nedenle artık dayanamayıp istifa edecektim ya da onlar beni kovacaktı. Ayrıldığım zaman bu notları kitap haline getirecektim kararlıydım.

-Üzerinizde baskılar sürerken neden istifa etmediğiniz merak ediliyor. Geçmişte 'Yazılarının sansür edilmesini içine sindiren gazetecileri' eleştiren yazılarınız da olmuştu.

-Şimdi ben orada niye kaldım? Yazılar makaslandığı, sansürlendiği halde ben orada bir mevzi tutuyordum. Kimin adına mevzi tutuyordum ben orada? Milyonlarca Atatürkçü, laik, çağdaş, yurtsever insan adına ben orada bir mevzii koruyordum. BC vardı, Öİ vardı. TT vardı. Tahmin ediyorum en önde gelen bendim. İşte orada bunların bana sansür uygulamaya başlaması, bana git mesajı vermekti. Ben bırakıp gidemezdim. İşte kavga oradan patladı zaten ve iş o boyuta geldi ki benim istifa etmem karşılığında EÖ bana büyük paralar teklif etti. Hem de AD'nin ağzından teklif etti. '... istifa etsin, biz ona çok büyük paralar verelim. Hayatı boyunca rahat yaşamasını sağlayalım' dediğini aktardı. İş o boyuta geldi. Böyle bir olay Türk basınında olmamıştır tahmin ediyorum bugüne kadar.

---

17 Ekim tarihli Akşam gazetesinde Volkan Yanardağ'ın yaptığı bu röportajın dikkate değer gördüğüm kısımlarını iktibas ettim. Yorum yapmıyor, sadece, bu röportajın, yıl sonunda basın ödülleri dağıtılırken unutulmamasını diliyorum/ATA.

Şu gördüğünüz kabak soyma âleti...

Geçenlerde bir arkadaşla konuşuyor, daha doğrusu konuşmaya çalışıyorduk. Bu tip sohbetlerde ben, paylaşılmış yalnızlığın ve iştirak edilmiş sessizliğin daha iyi bir konuşma biçimi olduğunu düşünmüşümdür fakat neticede bir şeylerden bahsetmek gerekiyordu, arkadaşım,

-Malayâni şeyler konuşmayalım; anlamlı şeylerden söz edelim, dedi.

-Olur dedim, "nedir meselâ anlamlı şey?"

-Meselâ dedi, "üzerinden 7 sene geçti ama hâlâ geç kalmış sayılmayız; Türklerin 20. yüzyılda neler yaptığından söz edelim."

-O çok uzun olur, diye itiraz ettim; "bi defa pek çok ayrıntı saymamız gerekecek; en iyisi başka bir şey yapalım: Türklerin 20. yüzyıla yaptığı evrensel katkılardan bahsedelim!"

Dalga geçip geçmediğimi anlamak için yan gözle beni denetlemeye başlayan arkadaşım, ciddiyetimden emin olunca, az duyulur bir sesle,

-Öyle bir şey var mı yahu, diye fısıldadı; sanki başkalarının duymasını istemiyormuş gibi alçak perdeden konuşuyordu.

-Olmaz olur mu, dedim, "biraz düşününce ilkini bulacaksın."

Biraz düşündü, sonra,

-Dolmuş! diye atıldı.

-Tam isabet diye kutladım dostumu. "Dolmuş kavramını dünyaya biz duyurduk; işin güzeli biz icat ettik. Bazı üçüncü dünya ülkelerinde görülen dolmuş tipi uygulamalar ilhamını hep Türkiye'den almıştır."

Zor bir meseleydi, itiraf etmek lazım. Dolmuş örneğinden sonra arpacı kumruları gibi düşünmeye başladık. Neden sonra elimi masaya vurarak buluşumu müjdeledim,

-Elektro bağlama yahu, tuh... nasıl da gelmedi aklımıza?

-Sahii... Sadece bize mahsus bir şey hakikaten; ama elektro bağlamayla dünyanın birikimine nasıl bir katkı yapmış olabiliriz ki?

-Telâşa gerek yok dostum, dedim, "Bilumum Avrupa ülkelerindeki Türk düğünlerinde muhakkak bir elektro bağlama var ve boink boink diye sesler çıkararak Aman Şeker Oğlan havası çalınıyor. Öyleyse, bu evrensel bir katkıdır!"

-Amerika'da da var mıdır bu bağlamadan, diye sordu arkadaşım...

Bilgiç bilgiç cevap verdim,

-Nerede bir Türk varsa orada mutlaka bir elektro bağlama vardır. Pop starlarının henüz elektro bağlama ile dünyayı kasıp kavuran bir parça yapamamış olmaları ise kendi ayıplarıdır!

-Öyleyse ben de şeyi teklif ediyorum diye heyecanlandı arkadaşım, "Türk tipi laiklik anlayışı da bizim dünyaya lanse ettiğimiz bir kavramdır."

-Ama biz onu Fransa'dan kopye çekmiştik, diye itiraz ettim.

-İyi ama bazı Kuzey Afrika ülkelerinde uygulanıyor; demek ki beğenilmiş diye sözüme karşılık verince üstelemedim,

-Ama, dedim meselâ YÖK, tamamen Türk icadıdır; onunla övünebiliriz!

-Başka ülkelerde YÖK yok mu, diye sordu, "ben var biliyordum."

-Var ama üniversiteler arasında koordinasyon ve standart sağlamak mânâsında var; bizimki tek parti ideolojisini savunan bir YÖK, tamamen bize mahsus, bunu da yazıyorum listeye...

-Yaz bakalım diye homurdandı, morali biraz bozulmuş gibiydi, "ben de kabak soyma aletini teklif ediyorum öyleyse..."

Bu defa tereddüd geçirme sırası bana gelmişti. "Yav" dedim, "sahi, şu kaldırımlarda satılan kabak, patlıcan patates soyma aleti Türk icadı mıdır; hani şu yeni model tıraş makinelerini andıran?.."

-Tastamam Türk icadıdır, diye üsteledi arkadaşım. "Bizim bacanak yıllar önce Avusturya'ya götürmüş buradan; herifler ağzı açık kalakalmış ve biz bunu niye daha önce düşünemedikti diye saçlarını başlarını yolmuşlar..."

-Liste gittikçe kabarıyor baksana, dedim. Daha şimdiden anlamlı bir iş yapmaya başlamış olmanın hazzını iliklerimde duyuyorum.

-Daha bitmedi diye atıldı; "Düğün TV" diye bir icadımız daha var; eşi benzeri de yok!

-Nedir o? diye sordum.

-Vatandaş düğününü videoya çektiriyor; sonra da üste para verip bu televizyonda yayınlıyor; yayın esnasında da bekârlar alttan geçen banta evlenme ilanları veriyorlar, nasıl ama?..

-Müthiş bir buluş gerçekten ama Amerikalıların Wedding TV'sini unutuyorsun, diye arkadaşımın hayallerini yıkmaya çalıştım, ama aldırmadı bile,

-Boşver weddingi meddingi, dedi. "Onların yaptığı evlilik kültürünü yaymak; bizimkinin konsepti bambaşka.. Tam Türk işi."

-Öyleyse mangallı pikniği de yazmalıyız diye bastırdım. İtiraza yeltenince hemen üsteledim. "Tamam biliyorum, sen şimdi pikniği gâvurlar icad etti, biz onlardan aldık diyeceksin; hatta mangalda et pişirmeyi de Batılılardan öğrendiğimizi ileri süreceksin ama arada önemli

ayrıntılar var. Gâvurlar barbeküyü evlerinin bahçelerinde yaparlar, pikniğe ise soğuk nevale yiyecekler götürürler. Biz bu iki faydalı buluşu bir araya getirip mangallı piknik diye yeni bir katkı yapmış olduk!"

-Galiba haklısın, dedi. "Aklıma bir şey daha geliyor ama kabul eder misin bilmem?"

-Nedir, çekinme söyle, burada anlamlı bir iş yapıyoruz ne de olsa dedim.

-Şey dedi, "sosyal içerikli entel filimlerimiz var ya, onu söyleyecektim..."

-İyi ama dostum diye itiraz ettim hemen; "Avrupalıların sosyal içerikli entel filimleri bizimkileri eşek sudan gelinceye kadar döver. Herifler yarım saat filim yapıyorlar, sonra onun hakkında iki ay süren paneller tertipliyorlar. Biz ne kadar kendimizi yırtsak da onlar kadar sıkıcı ve abuk sabuk şeyler yapamayız. Yapsak bile katkıdan sayılmaz."

-Galiba haklısın, diye mırıldandı. Birbirimizin yüzüne baktık...

-Eee, daha ne var dünyaya katkı sayılabilecek Türk icadı?..

Hayli düşündük, çenemizi ellerimizin arasına gömüp zihnimizi yokladık. Neden sonra ikimiz de aynı anda masaya yumruk vurarak, sanki sözleşmişiz gibi haykırdık,

-Türk tipi darbeli demokrasi!

Sonra utanmış gibi başımızı öne eğdik; arkadaşım,

-Keşke bunun yerine darbeli matkabı biz icad etmiş olsaydık, diye hayıflandı.

Güç duyulur bir sesle, "sana katılıyorum azizim" diye inledim.

İnadına itidal, inadına temkin

Haberin ajanslara düşmesi üzerinden bir saat bile geçmeden, internet sitelerine yazılan okuyucu yorumları, özetle, "Kuzey Irak'a girelim, bu işi bitirelim" merkezinde yoğunlaşmıştı.

12 evladımızın şehâdetinden bahseden bir yazıya böyle giriş yapılmaz, farkındayım fakat bilelim; Şırnak'ta 13 evlâdımızın şehit edilmesinin üstünden iki hafta bile geçmeden gelen bu yakıcı haber, Türkiye'yi en hassas, en dayanılmaz noktasından tahrik etmeye yönelik çiğ bir kışkırtmadır. Kamuoyunun feverânı karşısında hükümet, Meclis, ordu ve basının itidalli davranma kabiliyeti yok edilmek isteniyor.

Birileri artık, "yapın şu sınır ötesi harekâtı, girin Kuzey Irak'a" mesajı yolluyor; bu mesaj açık, başka türlü yorumlanamaz bir nitelikte. Kim, niçin gönderiyor bu açık davetiyeyi? İçerde "bir an evvel Kuzey Irak'a girip hainlerin haddini bildirelim; buna karşı çıkan vatan hainidir" lobisi harıl harıl çalışmakta iken bu acı haber ortak aklı kavurup fesada uğratmayı amaçlıyor. Hesap, kitap, mantık, jeopolitik, reel politik gibi ihtiyat unsurlarını savunanlara algılama ve

fren mesafesi tanınmıyor. Gitmiyor, sürükleniyoruz. Düşünmemize fırsat verilmiyor, çekiliyoruz. Sözün ve siyasetin tükendiği yere sevk ediliyoruz. Bu öyle bir ortam ki, "sâkin olalım, biraz düşünelim" sözü kolaylıkla ihânetin diline tercüme edilir. "Bana hain, işbirlikçi, PKK yandaşı demesinler" korkusu ve baskısı siyasi aklı dumura uğratır, felç eder. Böyle pis, meş'um bir psikolojik baskı havayı solunmaz hâle getirmekte.

"Nasıl oluyor da egemen sıfatıyla bulunduğumuz topraklarda silahlı birliklerimiz pusuya düşüyor?" sorusu bile, o baskı altında hükmünü kaybediveriyor. Halbuki biz 7 Ekim'de Şırnak'taki saldırıda 13 evlâdımızın nasıl, hangi surette ve nasıl bir taksir sonucu şehit edildiğine dair düzgün ve yeterli bir açıklama duymamışız; dünkü saldırıda ise bir taburumuzun, yaklaşık 250 kişilik terörist grubu tarafından uzun namlulu silah ateşiyle pusuya düşürüldüğü ifade edilmekte. Kâğıt üzerindeki hâliyle mânâsız, doyuruculuktan uzak bir izahat: 12 şehit 16 yaralı 13 kayıp! Sadece şu ibâre bile orada olup bitenlerin aslında ne idüğüne dair hiçbir şey söylemiyor ve merak ediyoruz: O derece sıcak bir sınıra beş kilometre mesafede geceleyen bir tabur asker nasıl pusuya düşer?

Vaktiyle teröristle dağda mücadele etmek için, pusuya düşmek değil düşürmek için, eşkıya ile en azından aynı şartlarda bulunup asimetrik mücadeleyi yürütmek için Emniyet'e bağlı özel timler kurulmuştu. 28 Şubat 1997 sürecinin bir başka gözden kaçan özelliği ise özel timlerin etkisiz hale getirilerek ellerindeki ağır silahların orduya devredilmesi olmuştu. Bu küçücük örnek bile teröre karşı verilen mücadelede hâlâ önemli stratejik ve taktik tereddütler yaşandığını gösteriyor.

Kesin olan şey, Türk milletinin son ferdine kadar ülke bütünlüğünün muhafazası için kararlı ve sebatkâr duruşudur; mütereddit olduğumuz husus ise çeyrek asırlık süreç içinde dağdaki teröre karşı verilen mücadelede bir şeylerin yanlış gittiği ve yanlış giden işler hakkında siyasi aklın bir türlü devreye girememiş olduğudur. Bu zaaf, Türkiye'yi güçsüzleştiriyor ve yıllardan beri baskı altında tutuyor. İçeriden kaynaklanan meselelerimizin çözümünü dışarıda aramak ne kadar akıllıca? Düşman nerede? Keşke sadece ve sadece dışarıda olsa; mesele keşke sadece silahlı birlik harekâtıyla söndürülecek kadar basit ve görünür bir mahiyet gösteriyor olsa?

Türk milletinin, hepimizin başı sağ olsun; bu fecî hâdiseyi daha çok hamâset üretip eski hatâları örtbas etmek yerine daha çok siyaset ve ortak akıl üretmeye vesile kılarsak şühedâmızın rûhunu hakikaten şâd etmiş oluruz.

İstanbul'a yağmur yağdı: İki kişi boğuldu

Geçtiğimiz bayram günlerinde İstanbul'a yağmur yağdı.

Küresel ısınma konusunda öyle terörize edilmiş, öyle korkutulmuşuz ki, bu sıradan haber dikkatimi çekti; çünkü küresel ısınma efsanecileri öyle bir fırtına estirmişti ki, bundan sonra hiç yağmur yağmayacakmış, içmeye bile su bulamayacakmışız gibi bir hisse kapılmıştık.

İstanbul'a yağmur yağdı, barajlarda iki haftalık su birikti ve bir şey daha oldu.

Şehrin içinde iki kişi yağmur sularında boğuldu.

Selden değil, yağmurdan bahsediyoruz; sıradışı bir âfet değil, sıradan bir meteoroloji hadisesi...

Hiçbirine şahsi düşmanlığım, antipatim veya sempatim yoktur fakat ben İstanbul Valisi'nin yerinde olsaydım şu boğulma olayında sorumluluğu üstüme alır ve bir basın toplantısı yaparak istifa ederdim. Aynı şeyi aynı zamanda özellikle Belediye Başkanı'nın yapması da çok isabetli olurdu.

Kabahatli olduklarından değil; sorumlu oldukları için bu jesti yapmalıydılar fakat bizim siyasi kültürümüzde sorumsuz mesuliyetten ötürü görevden çekilmek kavramı gelişmediği için şu teklifimi mânâsız ve yersiz bulacaklarını, hatta bir nevi şahsi husumet gösterisi gibi algılayacaklarını tahmin edebilirim.

Bizde böyle bir istifa kurumu çalışabilseydi, esaslı meselelerimizin halli biraz daha kolaylaşabilecek, problemlerimizi pasaklı bekârların yaptığı gibi kilim altına itelemeyi çare görmeyecektik.

Elbette İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı, yağmur yağınca İstanbul'u sel basmasından tek başlarına sorumlu tutulamazlar; çünkü bu rezaletin ortaya çıkardığı ihmâl, geriye doğru belki elli sene boyunca görev yapmış bütün yöneticileri, mahalli siyaset adamlarını ve merkezî hükümetleri ilzâm eder, mes'ul hâle getirir.

İstanbul'un tam nüfusunu bilmiyorum; on milyondan fazladır fakat önemli olan kesin sayı değil miktardır; İstanbul'daki nüfusun miktarı insânî hadleri aşmış bulunuyor. On milyonluk şehir olmaz; şehircilik ilmine aykırıdır, akla, basirete, ekonomiye, işletmeciliğe ve hatta dine bile aykırıdır.

Böyle bir insan ve bina yoğunluğu olan, ağır trafik derdiyle her gün cebelleşen bir şehirde içmeye su, solumaya hava, yemeye ekmek bulabilmek günübirlik mucizelerdendir ve günün birinde mutlaka aksar; nitekim aksıyor fakat görmezden geliyoruz.

Ve eğer varsa bu hadise, Türk medeniyeti fikrini temelinden çürüten, yer ile yeksân eden bir uygulama, fecî bir ihmâldir; çünkü medeniyet şehirlerle temsil olunur. Şehirlerde kurulan hukuk nizamı, geçimlik düzeni, ulaştırma, haberleşme ve sosyal münasebetler birer medenî inşâdır. Şehir ölçeğinde başarılı olamamış bir düzenin kendini medeniyet diye nitelemesine insâf rıza göstermez.

Biz İstanbul'u, ölümü muhakkak bir ağır yatalak hasta gibi olağanüstü bir sabırla yaşatıyoruz. Bu ihtimâmın saygı gösterilecek, tebcil edilecek bir tarafı yoktur. İstanbul'u yaşatıyoruz çünkü ondan nemâlanmaktayız; İstanbul'u yaşatıyoruz çünkü mecburuz. Sâkinlerine Allah'ın

her günü yaşattığı büyük eziyetlere, çilelere rağmen bu şehre sabrediyoruz, çünkü henüz ekonomik ömrü tamamlanmamıştır.

"Gittiği yere kadar gider; biz bu esnada kârımıza kisbimize bakalım" diye düşünüyoruz. Bunun adını sabır koymak doğru değil, bu en hafifinden yanlış fakat doğru olduğunu sandığım nitelemeyle vahşice bir şey.

Böyle giderse İstanbul, kağşamış, köhnemiş, temelleri çürümüş görkemli bir saray gibi kendi ağırlığının baskısı altında büyük bir gümbürtü ile çökecek ve sonrası bir kâbus halini alacak.

Bizde hükümetlerin bir İstanbul siyaseti yoktur; olamaz, çünkü İstanbul, Türkiye'nin en büyük seçim bölgesidir ve İstanbul'u kurtarmak için bir hükümetin almak zorunda olduğu radikal tedbirler, İstanbul'da yaşayanların hoşuna gitmeyecek, feryatlara karışmış şiddetli itirazlarla karşılanacaktır.

Bu tedbirlerden en hafifi sayılmak lazım gelen göçü durdurma ve şehir nüfusunu -icabında antidemokratik dayatmalarla- sâbit tutma tedbiri bile şu an itibariyle çok uzaklardadır. İşin acı tarafı şu: Ne yapmak gerektiği biliniyor fakat uygulamaya kimsenin eli gitmiyor.

İstanbul'da yeni arsa üretiminin derhal ve kararlılıkla durdurulması lazım; İstanbul'un çevresindeki yeşil alanların, su yataklarının ve tarım alanlarının sanki Topkapı Sarayı'nın bahçesiymiş gibi çok sert tarzda koruma altında tutulması lazım ve vakit geçirilmeden - Türkçesi berbat bir tamlama- "Kentsel Dönüşüm" projesinin hızla ve kararlılıkla uygulanması lazım.

İstanbul'un yeniden kurulması, yeniden planlanması, gerekiyorsa birçok çevre semtinin boşaltılarak yeniden insansızlaştırılması lâzım; kimin gücü yetebilir böyle cesur kararlara?..

Aksiyon'da geçen hafta yayımlanan üçüncü köprü ile ilgili arsa spekülasyonu haberini bu bakışla yeniden gözden geçirmenizi hatırlatmak isterim. İstanbul'u kurtarmak için yeni yollar, yeni köprüler, yeni binalar gerekmiyor; bilakis mevcutlarının azaltılması, seyreltilmesi gerekiyor; bu gibi tedbirleri değil uygulamak, sohbetini etmek bile bir siyasetçi için intihar demek olur.

Deprem felaketinin bile yeterince "uyarıcı" sayılmadığı bir genel hâlet-i ruhiye içinde yağmur yağdı diye koca İstanbul'un ortasında iki kişinin boğularak can vermesine de bu yüzden kimse aldırış etmeyecek; kimse kusursuz sorumluluk sebebiyle istifa etmeyecektir. Aynen tahmin ettiğimiz gibi İstanbul, topyekûn iflâs edip kendi ağırlığı altında ezileceği güne kadar kullanılacak, sömürülecek, etinden, sütünden, tırnağından, derisinden, kılından, yağından son zerresine kadar istifade edilmek cihetine gidilecektir.

İstanbul'a böyle bir zulmü revâ gördüğümüz için "medenilik" iddiamızı da tartışılır hale getirmemiz ise kültür adamları da dahil, kimsenin umurunda bile değildir; bu da işin en çok can acıtıcı kısmı.

AKLINIZDA BULUNSUN: TÜRKİYE GÜNLÜÄ�ÜNDEN EVLADİYELİK BİR 22 TEMMUZ SAYISI

Türkiye Günlüğü Dergisi'nin 90. sayısı son derece etraflı ve derin bir "22 Temmuz Seçimleri" dosyası halinde yayımlandı. Öyle zannediyorum sayfa sayısı itibariyle 90. sayı, 184 sayfalık hacmiyle kendi rekorunu da kırmış bulunuyor. Önümüzdeki yıllarda 22 Temmuz seçimleri hakkında bilgi edinmek veya araştırma yapmak isteyenlerimiz için "22 Temmuz 2007; Sosyolojinin siyasete cevabı" adlı kapakla yayımlanan bu sayı bir klasik, bir "olmazsa olmaz" haline gelecek.

İrtibat için: 0312 426 66 16

e-posta: turkiyegunlugu@superonline.com

Aynı evin kedileri

Celal Talabani'nin, "Türkiye'ye değil bir Kürt'ü, bir Kürt kedisini bile vermeyiz" sözünün altı çizilmeli. Bölge Kürtlerinin siyasî tarihinde bu cümle kesin ve dramatik bir virajı işaretliyor; bu sözün bölgenin muhtelif ülkelerinde yaşayan Kürtler arasında büyük bir siyasî dopinge ve maneviyat üstünlüğüne sebep olması muhakkaktır.

On sene önce Türk pasaportu ile yurtdışına çıkabilen ve peşmergeleri aracılığı ile Türk ordusuna her türlü destek vaadinde bulunan Talabani'nin, bugün bütün Kürtlerin lideri imiş gibi psikolojik inisiyatif kazanmasını çok dikkate değer buluyorum.

Bu beyanı, hemen hemen aynı günde okuduğum Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir Kürt'ün söyledikleriyle yan yana koyuyorum; diyor ki, "Kürt kimliğini inkâr edersen Türkiye'de işadamı, sanatçı, bürokrat, hâkim, vekil, bakan, başbakan hatta cumhurbaşkanı bile olabilirsin ama ben kimliğimi, bütün bunların üstüne koyuyorum; kimliğimin resmen tanınmadığı bir ülkeyi benimsemekte zorlanıyorum."

Görünüşe bakınca bölge Kürtlerinin bugünlerde, ABD' nin zorla değiştirdiği siyasî konjonktür sebebiyle iyimser olmak için çok kuvvetli sebeplere sahip oldukları görülüyor. Stefan Zweig'in ünlü eserinin ismini çağrıştıran bir hoşnutluk ve haklılık duygusu: "Talih yıldızının parıldadığı an"ı paylaşmak kimin hoşuna gitmez?

Kuzey Irak'taki Kürt devleti yapılanmasının Türkiye'yi zor zamanında alnından kaşıyan sözlerle karşısına alma sebeplerini sakin bir zihinle değerlendirelim; ABD'yi aktif dost, AB'yi pasif müttefik, Türkiye'yi ise tarih boyunca çekilen bütün acıların müsebbibi bilen bu vizyonun bölge Kürtleri açısından varabileceği bir hayırhah kapı görünmüyor. Kürtler, uzak ata kabul ettikleri Medler'den bu yana bölgenin otantik kavimlerinden birisi olduklarını savunurken, bu kabulün "tarihî şuur" zaviyesinden Kürtlere zengin bir değerlendirme malzemesi teşkil ettiğini zımnen kabullenmiş olsalar gerektir. İşte böyle bir tarih şuuru ile

Kürtler, o bir türlü beğenmedikleri ve bazı noktalarda haklı olarak eleştirdikleri Türkiye Cumhuriyeti'nin hâline bakınca, kendi geleceklerini okuyabilmek fetânet ve ferasetine erişmiş olmalılar: Bin senelik devlet geleneğiyle bölgede varlığını sürdüren Türkiye, I. Dünya Harbi galiplerinin koyduğu uluslararası statüye rağmen kuruldu. Lozan'da uluslararası meşruiyet kazandı; Türkiye'ye Lozan'da bahşedilen konjonktürel rol, tarihin ve dünyanın kıyısında, yüksek savunma harcamalarıyla kalkınma enerjisini soğuran, verimsiz ve dışa bağımlı bir ülke olmaktı. Türkiye, ne zaman bu rolü reddetmeye kalkışsa başına olmadık belâlar açıldı. İşte sırasıyla küçücük bir liste: Rus tehdidi, sağ-sol çatışması, Alevi-Sünni gerilimi, Ermeni meselesi, laik-dindar paradoksu, PKK terörü. Beş asırdan beri Avrupa aktörü olan bir ülkenin AB kapılarında bu kadar aşağılanmasının sebebi başka ne olabilir; elli seneden beri müttefik bildiğimiz ABD'nin şu günlerde Türkiye'ye karşı takındığı riyakâr tutumun başka ne manası vardır?

Türkiye, var olmanın bedelini ödüyor; belli ki daha da ödeyecek! Bu bedele vaktiyle aynı evin kedisi olmak hasebiyle Kürtlerin de iştirak etmesi durumu değiştirmiyor. Bu izahattan sonra vurgulamak istediğim nokta çok açıktır: Kürtlerin dünya coğrafyasında kendilerini en rahat ifade edebilecekleri, en mutlu hissedebilecekleri ve var olabilecekleri ülke burasıdır; Türkiye, Kürtlerin de ebedi vatanıdır. "Egemen olayım ama kuru ekmek yiyeyim" mantığının asla işlemeyeceği bir hayal-i muhal üssüne (Büyük Kürdistan!) yaslanmak, büyük hayal kırıklıkları ve acılara sebep olacaktır; bunu sezmek için Türkiye'nin var olma savaşının tarihî duraklarını incelemeye bile gerek yok; Irak'ın düştüğü duruma bakıp ibret almak yeter.

Kürt kedisi, sözümü yabana atma, husumet ibrazı belleme: Biz aynı evin kedileriyiz, beraberlik ve kardeşlikten başka şansımız yok; görmüyor musunuz?

Kötü milliyetçiliğin kokusu

Milli heyecan (galeyan desek daha doğru olur) zirvede; liseli gençten yaşlı başlı bürokratlara, gazete yöneticilerinden siyasi partilere kadar hemen herkes Türkiye'nin onuru ve gururu için bir şeyler yapmak gerektiğinde hemfikir.

Kontrol altında tutulduğu ve müsbet amaçlara yöneldiği müddetçe işin heyecan faslına kimse itiraz etmez lâkin galeyan tehlikelidir; ateş aldıktan sonra başına buyruk davranan çatapat gibi denetimden kurtuluverir, zararını ve kârını önceden kestiremezsiniz.

Kendi hâlime bakıp acı acı gülüyorum; vaktiyle biz milli ruh ve heyecan eksikliğinden dertlenirdik; şimdi milli duyguların ifrâdından yakınıyoruz. Kırk senede bir denge noktası tesis edememişiz! Yeni bir milliyetçi dalga ile karşı karşıyayız; coşkun ve bulanık seller gibi tezahür ettiği için tahlili kolay değil; anlamak için ayrıştırmamız lazım halbuki.

Milliyetçiliğin temel başvuru kaynaklarında bir değişiklik var; dünün milliyetçiliği biraz daha kitabî, bugüne göre daha fazla kültür hamûlesi gerektiren, teşkilâtlı ve teşkilâtçı bir

yaklaşımdı; bu milliyetçiliğin İslâmî hassasiyeti oldukça yüksekti, şaşılacak derecede ırkçılıktan uzaktı. Bunları söylerken o milliyetçilik kavrayışının ideal bir terkibi temsil ettiğini ileri sürmüyorum; aksine yanlışı, doğrusuna denk derecede tartışmalı bir yaklaşımdı; lüzumundan fazla aksiyoner, lüzumundan fazla devletçi, lüzumundan fazla disiplinerdi ve hareket içinde bireyleri otokontrol sahibi kılmak gibi bir endişesi hiç olmamıştı.

Bugün sokakları dolduran ve sesini yükselten yeni dalgayı düne göre biraz daha sathi fakat heyecan dozu daha yüksek görüyorum ki bu çok daha tehlikeli bir karışım. Bu milliyetçiliğin kültürel zemini düne göre fevkalâde zayıf ve gevşek görünüyor; basit yönlendirmelerle kolayca ırkçı eylemlere sürüklenecek derecede vasıfsız oluşları beni korkutuyor.

"Lümpen milliyetçilik" diyeceğim, kıyamıyorum, çünkü benim de canım acıyor ama o "vasıfsızlık" karakteri iyice belirgin; vasıfsız, eğitimsiz, üretkenlik sevincinden uzak bırakılmış bir heyecana başka ne isim verelim?

İslâmi hassasiyetleri sanki giderek azalmakta; Efendimiz'in yüksek karakteri, artık bir şahsiyet modeli teşkil etmiyor mu yoksa? Milliyetçilik her şeyden evvel yüksek insânî seciyedir, bir karakter metânetidir; emek vererek kazanılmış bir kültür birikimine yaslanmazsa değeri yoktur. Bu noktada çözümü sadece kanımızdaki genetik kodlara terk edemeyiz; genetik kodların üzerine bindirilmiş kültür, hassaten ve evvelâ milli kültür hamûlesi olmadıkça sokaklarda seller gibi sürüklenen çocuklarımıza en büyük kötülüğü reva görmüş oluruz.

Heyecan lâzım, cesâret evvel be evvel lâzım lâkin akıl da lâzım; belirli bir kültür birikiminden beslenmeyen bir akla, genetik kodların pek yardımcı olmadığını gösterdi yakın tarih bize; akıl da aynen beyinin oksijen ve glikozla desteklenmesi gibi kültürle beslenir. Kültürden mahrum akıl, ancak basit heyecanları veya kurnazlık gibi çok da saygı duyulmayacak çıkar hesaplarını idare edebilir ancak. Öyle olmazsa delikanlı ve genç kız çehrelerinde hiç de sakil durmayan milliyetçilik sivilcesi, ilerdeki yaşlarda körelmiş çirkin bir tarafgirlik çıbanına dönüşüp karakteri baskı altına alacaktır.

Kötü milliyetçiliğin kokusu kırk yıl yıkasanız çıkmaz; tarihe bir de böyle bakın! Bir heyecanı ehlileştirip vasıflandırarak işe yarar hale getirmek, ham deriyi tabaklamak neviinden kaçınılması ve ihmâli mümkün olmayan bir muamele sürecine benziyor; yine de yetmiyor; o vasfın bir de yüksek insâni ideallerle halhamur olması lâzım ki tende eğreti durmasın. Onca zahmete değer mi; nasıl değmez? İnsana yatırım yapmaktan bahsediyoruz burada. Sıradan emir neferi değil, yüksek karakterli ve meziyetli fertler yetiştirmekten bahsediyoruz.

Genç arkadaşım, sana sesleniyorum; bil ki kendi söküğünü kendin yamamaya mecbursun. Bil!

Elham!

Değerli okuyucular, kusura bakmayınız; bu haftaki konumuz hiç de iç açıcı değil; aksine gönül karartıcı, hani o mâlum tabirle, "sahalarda görmek istemediğimiz türden hareketler"i konu ediniyor.

Gündemi biliyorsunuz, mâlum; onbeş gün ara ile birçok vatan evlâdını şehit verdik dağlarda. Ocağımıza ateş düştü; anaların yüreği yandı, babaların ömrü eksildi. Allah sabır versin; şehit annesi, şehit babası olmak da büyük mürüvvettir fakat dileriz ki artık kimse böyle acılı ve ağır bir imtihana uğramasın.

Ateş düştüğü yeri yakıyor fakat hepimizin içi acıyor. Birşeyler yapmak, tepkimizi dışa vurmak, hıncımızı birşeylerden çıkarmak istiyoruz.

Televizyon kanallarından biri manidar bir bağış kampanyası açtı. Bizim mahallede hemen herkes balkonuna, penceresine Türk bayrağı asarak tepkisini ortaya koyuyor. Gençler heyecana kapılıp ellerinde bayraklarla slogan atarak yürüyüş yapıyorlar, kimisi de Kayseri'de olduğu gibi vaktinden önce askere alınmak için dilekçe ile müracaat ediyor.

Kimisi de içindeki tepki enerjisini kendi zihninde icat ettiği düşmanlara yöneltmeyi tercih ediyor. İnternet ortamında şuna buna hakaret mektubu yazmak kolay, ucuz ve tehlikesiz olduğu için, kendi görüşüne göre düşman ve hain bellediği kişilere başlıyor küfretmeye.

Genellikle bu mektuplar evvela, hakaret edilecek kişinin Türk olmadığı hakkında vahim şüpheler ihtiva eden "hatır" cümleleri ile başlıyor. Ardından söz hükümete getirilerek, hükümetin -şu anda yazmama hukuki bakımdan imkân olmayan birtakım kelimelerle- ne kadar kötü, beceriksiz ve en hafif yorumla "gafil" olduğunu bildiren hükümler yer alıyor ve dolayısıyla hakaret edilen kişinin ne kadar adi bir hükümet yalakası olduğu ima ediliyor.

Daha sonra sıra geliyor gazeteye. Böyle Türklüğü şüpheli ve karışık birinin yazdığı gazetenin bu curnatadan yakasını sağ-salim kurtarabilmesinin imkânı var mı? Bu suretle gazetenin de ne kadar işbirlikçi ve hain olduğu yolunda da ileri geri lâflar sallandıktan sonra final kısmına geliyoruz...

Mektupların sonunda âdettir; iyiniyet ifade eden nezaket sözleri kullanılır; hakaretçiler bu haklarını başka türlü değerlendirmeyi tercih ederek anne ve babamızın, bütün geçmişlerimizin aslında iyi birer insan olmadıkları yolunda görüş ve niyetlerini belirtiyorlar.

İsim, adres?..

Yok; olsa ne çıkar; öyle bir alışkanlıkları bulunmuyor hakaretçi takımının (hoş ismini adresini verse de yapılabilecek fazla bir şey yok). E-Posta marifetiyle hakaret suçundan mahkemeye verilmiş veya hakkında takibat yürütülmüş vaka sayısı, bilmem ki bir elin parmaklarını bulmuş mudur Türkiye'mizde...

Bu da böyle bir vatanperverlik kavrayışı işte!

Haa, vatanseverliğini başka türlü isbat gayretine girenler de yok değil...

Bunlar, hazır eli değmişken ve aklına gelmişken özene bezene hazırladığı vatan hainleri listesini sevabına sağa sola gönderiyor.

Falanca: Annesi bilmem kim, babası felanca... hain...

Sorumluluk yok, tehlike yok, hakaret ve iftiralarından ötürü kanun önünde hesaba çekilmek riski yok; ee, işin ucunda rûz-ı mahşerde bir başkasının hakkını ketmetmek, iftiradan ötürü sigaya çekilmek var ve bu hesap, kanun önünde hesap vermekten daha ağır ama müfterinin o kadar şuuru ve basireti olsa...

Bir başkasını hainlikle veya benzer hakaretlerle suçlamanın maliyeti günümüzde pek basit, pek kolay ve pek ucuz. Böylelerinin arka planında ne türlü eziklikler, ne vahim şahsiyet çatlakları ve acı ruh yamulmaları gizlendiğini tahmin etmek de fazla zor değil, fakat neye yarar; içimizden bazılarının böyle acınası zaaflarla mâlul bulunması da bir başka türlü sebeb-i hicran değil midir?

...

Bir insanın kendini bir başkasına isbat zorunda hissetmesi ne kadar izzetinefsi örseleyen bir haldir, ne kadar acıdır.

Bu durum bana hepinizin bildiğini tahmin ettiğim eski bir espriyi hatırlatıyor; birbiriyle pek iyi geçinemeyen iki doğu şehri arasındaki yarı tatlı, yarı ciddi çekişmeye dair bir espri! Bundan otuz sene öncesine dair bir fıkra...

A şehrinin yolu B şehrinden geçiyor. B şehrinin kabadayıları, otobüs durağında yolcuları gözden geçirip A şehrinden kimse olup olmadığına bakıyorlar. Sonunda A'lı olduğunu tahmin ettikleri bir delikanlının etrafını çevirip başlıyorlar sorgu suale,

-Nerelisen?

-C vilayetindenem!

-Peh de benzemirsin fekat mühim değildir; hele ohu bakalım Elham'ı..

Başına gelecekleri az buçuk kestiren genç başlıyor hatırlayabildiği kadarıyla kem-küm Fatiha Suresi'ni okumaya...

Zavallı genci sigaya çeken kabadayı, gururla yanındaki avânesinden birine sesleniyor,

-La helem bir bah bahıyım, toğri mi okidi?

...

Bir pazar sabahında sizi böyle sevimsiz bir meseleyle yüzyüze getirdiğim için doğrusu kendimi hiç de mutlu hissetmiyorum. İnşallah milliyetçilik hissinin en çiğ haliyle sokağa döküldüğü şu sıkıntılı günleri hayırla geçer, hakiki milliyetçiliğin kültür, nezaket, üretim ve emekle mümkün olabildiğinin anlaşıldığı bir safhaya erişiriz.

Tabur imamı

Herhangi bir kışkırtma karşısında sükûnet, mantığını güce dayandırır. Güçlü olduğunu bilenler, tepkilerini kışkırtıcıya endekslemezler.

Sükûnet ne ödleklik, ne yılgınlık! Sükûnet, fren mesafesi; öndeki aracı takip ederken güvenlik mesafesini ayarlamak için içinizden seksensekiz, seksendokuz dersiniz; itidalden kasıt budur; fren mesafesi, tahlil mesafesi. Western filmlerinden hatırlayınız; iyi silahşör, silahını çekmeden evvel civardaki balkonlarda, pencerelerde, sokak köşelerinde, meyhane kapılarında sürpriz müsabık olup olmadığına bakar; hatta ensesinde bile gözü vardır.

İki gün önce bir medya starının ağzından bir söz duydum, şaşkınlıktan kanım dondu desem yeridir; diyor ki meâlen, "Erbakan'dan özür dilerim, vaktiyle aleyhinde çok atıp tutmuştum ama hata etmişim. Erbakan Hoca işbaşında olabilseydi, bugün Cuma namazını Erbil'de kılardı!"

Medya starı dediysek Müjde Ar filan değil, videoları izlenme rekorları kıran, okur-yazar takımından, özellikle gençlerin ciddiye aldığı biri. Arada makul laflar da etmiyor değil fakat sözü getirip bağladığı yere dikkat buyurunuz!

Benim en ziyade huylandığım adamlar, eğrileri doğruların arasına bulayıp, kendi kendini besleyen bir galeyan kumkumasıyla ortalığa boca ediveren tiplerdir. Esasen özdenetimleri olmadığı için ne idüklerinin farkında olmak, temyiz melekesine sahip bulunmak özelliklerine asla güvenemezsiniz. Safderun seyirci (okuyucu) tarraka nizamında sıralanan doğrularla yanlışları ayırt etme zahmetine katlanmaz; zihninde en çok iz bırakan hüküm cümlesine teslim olur.

Erbakan'ın Erbil'de, -elbette ülkeler fetheden bir cihangir sıfatıyla- Cuma namazı kılmasını özlüyor olmak işte böyle bir hükümdür. Bu çok değerli görüşün sahibi de herhalde öyle bir günde tabur imamı olarak Hazreti Bilâl gibi Erbil'in Cuma mescidinin minaresinde tüyleri ürpererek salâ okuyor olacaktır!

Kavgadan önce çok bağırmak, cesaret terapisidir; gücünden emin olanlar böyle şeylere lüzum görmezler; cazgırlar bağırırken onlar akıllarıyla hesap yapar ve dövüşü kazanırlar.

Biz "sâkin olalım" dedikçe, "ne yani, gençlik tepkisini göstermesin mi; eylemleriyle tarafını belirtmesin mi?" diye homurdanıyorlar; gençlikten emin değil miyiz, Türk toplumunun

vatanperverliğinden, ülkesine ve devletine sadakatinden, bayrak muhabbetinden şüphe mi ediyoruz ki, gün aşırı sokağa sevk ederek milli uyanış mitingleri düzenlemekteyiz?

Niçin her krizde sokaklara çıkıp bağlılık gösterisine davet ediliriz; yoksa bu toplum, rejim nazarında hâlâ güvenilmezler safında mıdır? Yoksa bu melânet çetelerinin, "ayy bu defa Türkler çok kararlı, fazla ileri gitmeyelim" şeklinde düşünüp geri adım atacakları mı varsayılıyor; sakın aksini varsayıyor olmasınlar?

İşin hakikati şudur; kitleler dünyanın hiçbir yerinde böyle spesifik çatışma veya eylem kararlarını alamazlar. Kitle politika üretemez, politikayı seçilenler ve atananlar kafa kafaya verip planlarlar. Beceremeyen de seçimde hesabını verir. Biz ise galiba beceriksizliklerimizi kitle galeyanları ile görünmez hale getirmek kurnazlığının peşindeyiz.

Bırakalım, işin sorumluları düşünmeye vakit bulsunlar ve dileyelim ki kılıçlar hiç kından çekilmesin,

Mâazallah, fakat o gün, kimlerin "Tekâlif-i Milliye" emirlerine itaat ettiğini, kimlerin yan çizerek keçeyi sudan kurtarmaya çalıştığını görürüz.

Maazallah, çünkü o hengâmede keçesi suda kalan yine biz oluruz gibime geliyor; tarih öyle söylüyor çünkü.

Bir endüstri abidesinin nasıl kurtarıldığının hikâyesidir

Bu hafta size yaşadığım memlekete dair bir hadise anlatmak istiyorum; çünkü bu hadisenin temsil niteliği hayli geniştir ve parçadan bütüne doğru gidildiğinde daha mânidar bir kapsam kazanmaktadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarındaki o destâni demiryolları atılımında Sivas, bulunduğu yer itibariyle Ankara'dan sonra önem taşıyan ikinci merkezî kavşak durumundaydı. Bu yüzden 1930 yılında Ankara'yı Kayseri'ye bağlayan hat Sivas'a ulaşmış ve böylece Sivas, kuzeye (Samsun), doğuya (Erzincan, Erzurum, Kars) ve Güney-Güneydoğuya hat veren bir ana kavşak teşkil etmişti.

Demiryollarından sonra Sivas, 1939 yılında, genç Cumhuriyet'in en büyük ağır sanayi yatırımlarından biri ile ödüllendirildi; en parlak zamanlarında 5 bin civarında işçi istihdam eden Sivas Devlet Demiryolları fabrikası, şehrin batı ucunda yer alan istasyon binasının hemen bitişiğinde geniş parsellere yayılarak ülke ve şehir ekonomisine hizmet vermeye başladı. Binlerce aile bu tesislerden ekmek yedi; vasıfsız binlerce insan bu kurumun bünyesindeki okullarda ve atelyelerde yetişerek mesleki vasıf kazanıp birer üretken insan oldular.

İstasyon, İşletme Müdürlüğü, Fabrika ve yol bakım hizmetlerinin (Cer) yürütüldüğü ünitelerle şehrin kalbi haline gelen bu alanda sanayi tesislerine ilaveten çok sayıda lojman ve idari binalar adeta büyük bir mahalle oluşturmaktaydı.

Teknolojik yenilik icaplarına uyulmadığı için bu tesis, zamanla önemini kaybederek mütemadiyen zarar eden bir KİT görüntüsüne mahkum oldu; mecburen küçültüldü, önemli tezgahlar sökülerek başka fabrikalara aktarıldı ve giderek önemsizleşti fakat hâlâ dimdik ayakta.

Hikayemiz işte buradan başlıyor...

Şehir içinde imara müsait arsa üretmekte zorlanan çevreler, yukarda kısmen saydığım gerekçeleri bahane ederek Demiryolları kompleksinin (semtinin) şehir dışında uygun bir alana aktarılması için kamuoyu oluşturmak gayretine giriştiler: Şehrin en değerli arsaları, iyi işlemeyen bir ağır sanayi tesisinin işgali altında tutulmamalı, kamulaştırılmalı ve yer kaydırmasıyla elde edilecek binlerce dönüm arsa, Sivas'ın gelişimi için imara açılarak kullanılmalıydı.

Böyle büyük çapta bir değişiklik kararı, ancak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun yetki sahasına girdiği için mesele hâliyle kurulun gündemine girdi. Kurulda lehte ve aleyhte görüşler dile getirilerek savunuldu.

Arazinin kamulaştırılmasını isteyenlerin görüşlerini yukarda belirtmiştim; buna karşı çıkanların gerekçeleri, meselenin bambaşka bir yönünü ortaya koymaktaydı. Buna göre, büyük çoğunluğu Alman mimar ve teknik adamları tarafından projelenen demiryolları kompleksi, alçakgönüllü, sıcak ve samimi mimarlık ifadesiyle korunması gereken bir değerdi. Üstelik bu kompleks, şehrin ortalamasına göre daha fazla yeşil doku barındırıyordu ve azami on metre civarını geçmeyen genel yükseltisiyle, şehrin dikine yükselen genel peysajını rahatlatan, âdeta "aslında olması gereken"i işaretleyen bir ders teşkil ediyordu. Her şey bir yana demiryolları kompleksi artık bir tarih hâtırası olarak son derece değerliydi ve Sivas şehrinin yakın tarihine şahitlik eden önemli bir eserler bütünü idi.

Basına aksettiği kadarıyla koruma kurulunda hayli ilginç tartışmalar yaşandığı anlaşılıyor; meselenin en şaşılacak tarafı mahalli yetkililerin yıkım ve kamulaştırma kararına pek karşı çıkmazken, kuruldaki çoğunluğun koruma kararını sahiplenmeleriydi!

Muhtelif aralıklarla toplanarak meseleyi görüşen kurul, neticede kararını açıkladı; buna göre söz konusu demiryolları kompleksinin neredeyse tamamına yakın bölümü (% 90'ı) koruma altına alındı ve tescillendi.

Konuyu yakından takib eden az sayıda basın mensubu ve meraklısı dışında gözlerden uzakta cereyan eden tartışmalar neticesinde alınan bu karar, son zamanlarda duyduğum en güzel haberdi. Yaşadığım şehire böyle manidar bir armağan veren ve üstelik bu kararı, mahalli

yetkili ve ilgililere karşı savunarak izah eden kurul üyelerine çok teşekkür ediyor, kararlarını can ü yürekten destekliyorum. Eminim ki "şehir kültürü" kavramından haberdar olan hemşehrilerim de bu karardan büyük mutluluk duymuşlardır.

Sivas'ın Demiryolları kompleksi civarını gezen ve bilenler teslim edecektir ki, halk arasında "lojmanlar" diye bilinen bu semt, Sivas'ın en sıcak, en şahsiyetli ve şirin yapılanmalarına ev sahipliği yapmaktadır. Fabrika ve sair sanayi yapıları ise, daha şimdiden şehrin hâfızasını taşıyan ve yaşatan abideler olmak vasfına hak kazanmış durumdadır. Günün birinde bu bölgede artık endüstriyel bir faaliyet yürütülmeyebilir fakat geniş aralıklarla araziye yayılan devasa iş atelyeleri bile, şehrin eğitim, sağlık ve özellikle kültür hizmetlerini yerine getirmek için orada hazır beklemektedir.

Elbette ki gönül kompleksteki endüstriyel fonksiyonun asla kaybolmamasını, genişleyerek sürmesini diler, fakat bir endüstri binası olarak bile bir mimarlık değeri ifade eden yapıların, ülkemize başka fonksiyonlarla hizmet edebileceğine dair güzel örnekler geliyor hemen aklımıza; meselâ İstanbul Haliç'teki tarihî Feshane binası bunların başında yer alıyor. Bir sanayi tesisi olmak görüntüsünü hâlâ korumasına rağmen Feshane'nin yerine yapılacak bir başka yapı, ne kadar anlamlı olabilirdi ki?

Bu noktada bir başka tesbitte bulunmanın tam yeridir; Türkiye'nin nasıl iyi ve verimli yönetilebileceği söz konusu olunca hemen herkes merkezî idarenin mahzurları, mahalli idarenin faydaları üzerinde durur fakat şu örnek hadisede farkettiğimiz şey, her iki idari tarzın birini tercih etmek yerine uygun bir kompozisyonla birlikte kullanılması gerektiğidir. Eğer kurul, sadece mahalli üyelerden teşkil etmiş olsa, büyük ihtimalle, mahalle baskısı değil ama "mahalli baskı" sebebiyle bu anlamlı karar alınamayacak, o değerli ve abidevi alan kısa zamanda elden çıkarılarak gelecek kuşaklara aksetmesi gereken o önemli birikim kaybedilecekti.

Bu sütunlarda çoğu zaman eleştirdiğim akademik görüş, bu meselede tarihî eser korumacılığına çok değerli bir yorum getirerek pek çok Sivaslı tarih ve kültürseverin gönüllerinde taht kurmuş bulunuyor.

Allah onlardan razı olsun; sağolsunlar!

I love you Costneeer I love you Costneer!

Yazıma başlamadan önce dünyanın en büyük yolcu uçağı Airbus A-380'in kaptan pilotu Jean Michael Roy'un, Yeşilköy'e inişi esnasında kokpit camından Türk bayrağı dalgalandırmasının derin anlamını vurgulamak istiyorum.

Kaptan, karşılama merasimi esnasında, "Türkiye bizim için önemli ülke" diyebilmek zarafetini de göstermiştir. Budur!

Şimdi meseleye gelelim fakat ondan önce, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün, ilk kez ev sahipliği yaptığı Cumhuriyet Bayramı resepsiyonunda, bir ilke imza atarak devlet protokolüne dâhil zevat arasına ünlü Hollywood oyuncusu Kevin Costner'i kabul etmesinin derin anlamını da vurgulamak istiyorum. Devletin başkanı ve başbakanı ile sol eli cebinde tokalaşmak alçakgönüllülüğünü gösteren Costner, Anıtkabir ziyaretinde eline aldığı Türk bayrağını sallayınca etrafındaki kalabalıktan büyük alkış almıştır; netekim Costner, "Anıtkabir'de bulunmaktan onur ve gurur duydum. Burada bunları hissetmemek imkânsızdı" demiştir.

Budur! Artık ölsek de gam yemememiz gerekir.

Hazır konser için gelmişken Costner, kendisine ısrarla teklif edilen Atatürk filminde başrol oynamayı kabul etmeli, bu esnada henüz hazır olmadığı için filmin senaryosu vesaire gibi önemsiz ayrıntılar için geçecek fuzuli zaman zarfında banka reklâmlarında oynamalı ve arada sırada basına, "Türkiye'nin birlik ve beraberliğe her zamankinden daha çok ihtiyaç duyduğu şu günlerde, ne dediği anlaşılmayan birtakım hükümet yalakacısı, Sorosçu, AB'ci ve Barzanici yazarları kınıyorum" şeklinde demeçler vermelidir.

Çok etkili olur, harika fikirdir.

Bu arada yazarlar, sülalesinde şehit olan ve olmayanlar kimlerdir diye bir güzel araştırılmalı, topluma sağduyu ve temkin çağrısında bulunanlar, milli hisleri alenen aşağılamak ve soğutmak suçundan mahkemeye verilip, "Ulan alçaklar, ulan şerefsizler, bir Kevin Costner kadar olamadınız be!" şeklinde hakarete uğradıktan sonra sürüm sürüm süründürülmelidir.

Bakınız düşündükçe insanın aklına ne güzel ilhamlar geliyor: Kevin Costner, alelacele bir bakanlar kurulu kararıyla Türk vatandaşlığı ile onurlandırılmalı, adı da Kerim Tanker yapılmalıdır. Kerim bu şerefi hak etmiştir çünkü etrafındaki ahali "I love you Costner" diye tezahüratta bulunmuştur; bu tezahürat milli bir kararlılığın ifadesidir.

Dünyanın en büyük yolcu uçağının kaptan pilotu Jean Michael Roy'u unutmamalıyız; bu uçaktan derhal kâfi miktarda satın alarak THY filosuna katıldıktan sonra kaptanın adı Can Mikail Boy'a tahvil edilmeli, Can Bey eğer gönlü çekerse hafta sonu tatillerinde milli takımda stoper oynatılmalıdır.

Yazıma başlamadan önce bir hususu daha açıkça tebarüz ettirmek isterim; NATO'dan, CENTO'dan ve Bağdat Paktı'ndan bir an evvel ayrılarak İran, Rusya, Çin ve Suriye ile ortak bir ittifak kurmalıyız. "CENTO ve Bağdat Paktı'nın yerinde yeller esiyor be adam" diye ukalalık etmeye kalkışanlara inat bunu yapmalıyız. AB'den ayrılmamıza ise lüzum yoktur, çünkü AB ile ilişkilerimiz zaten "kuru kuruya kurbanların olayım" makamında devam ettiği için AB'yi muhatap almaya değmez.

Yazıma başlamadan önce aklıma çok iyi bir fikir daha geldi. Türk vatandaşlığına geçen Kerim Tanker Bey'in etinden, tüyünden, derisinden ve kemiklerinden daha iyi yararlanmak için

bakanlıklar arası bir komite oluşturarak, kendisine Hürriyet Gazetesi başyazarlığı, Kültür Bakanlığı, Dışişleri Protokol Daire Başkanlığı veya Hazine müsteşarlığı gibi görevler teklif etmeliyiz; isterse hepsini birden bir arada yapabilir, neticede bu onun meselesidir.

Artık yazıma başlayabilirim; ne diyordum sahi...

Yalan söyleme Nihat; çok ayıp ediyorsun!

Nihat,

Seninle polemiğe girdiğim için üzüldüm; polemik benim yapıma uygun bir tarz değil; belki rekabet hissimin zayıflığından. Keşke olmasaydı, keşke aramızdaki eski muhabbet ve hukuk aynen kalsaydı.

Sevgili Nihat; senin yıllardan beri tırnaklarınla kazıp çalışarak bir geçim mücadelesi verdiğini biliyorum, en azından uzaktan takib ediyorum. Bu vadide kendince bir üslup geliştirdin, şahsi kriterler koydun, bunları saygıyla karşılıyorum; seni bu babda eleştirmek hiç aklımdan geçmedi ve geçmez. Mesele bununla ilgili değil, mesele senin televizyon medyasını kullanma biçiminle ilgili.

Bana hak vereceksin; "bir buçuk saat konuştum o programda" demişsin. Doğrudur; ben seyretmedim; bana bir okuyucu, konuşmanın takriben on dakikalık bir kısmını ihtiva eden bir video klip adresi yolladı; oradan seyrettim. Programını nadiren seyrediyor, beş dakika sonra kızıp başka yere geçiyorum çünkü bence yanlış iş yapıyorsun. Bir fikir adamı, bir buçuk saat kameralar karşısında, kendini gaza getirerek böyle imal-i fikr etmez Nihat. Sen bunu başarıyorsun fakat bence menfi manada; insanların ilgisini celbediyorsun; gençler seni dikkatle dinliyor ve beğeniyorlar fakat ister istemez, yaptığın işin tabiatı icabı daldan dala geçiyor, faz değiştiriyorsun. "Kendine yazık ediyorsun" demeyeceğim, çünkü ekmeğini böyle kazanıyorsun; keşke zekanı ve kabiliyetini kameralar karşısında böyle harcamasan diye geçiyor içimden.

Televizyon adamı tüketir ve günün birinde vahim hatalar yaptırır. Bunun da farkında olduğunu görüyorum. Yazıma yaptığın yorumda, "**Nihat senin adını ancak sen bir dil sürçmesi yanlış yere gidecek öfkeli bir söz söylediğinde anacaklar, böyle bir anı kolluyorlar. Bunu bildiğim için öfkemi ve heyecanlarımı dünden daha kontrolsüz daha sereserpe daha eyvallahsız yapıyorum, neden, çünkü muhatap olabileceğim bir aklıselim bir anlayış bir hakkaniyet duygusunu etrafımda göremiyorum.**" diyorsun. Yanlış burada. Fakat bir şeyin farkındasın, farkında olmalısın; bu özelliğini geriye çektiğin an televizyon medyasıyla işin bitecektir. Seni böyle doludizgin konuştuğun için seyrediyorlar Nihat. Bunun da farkında ol.

Seni tüketiyorlar; heyecanını, samimiyetini tüketiyorsun. Sonra da zihninin derinliklerinde bir yerde durumu farkettiğinde –herkesin yaptığı gibi- kendini haklı gösterecek ahlaki bir model kurarak başkalarını eleştirerek rahatlamaya çalışıyorsun.

Konuşmalarında yer yer denk düşürüp Zaman gazetesini, Fethullahçıları yerden yere vuruyorsun. Son zamanlarda böyle bir akım çıktı ve sen de bu akıma dahil oldun. Ne var ki, seyrettiğim bazı anlarda beni sanki onlardan bir muhabbet paranteziyle ayırmak istediğini sezmiştim; açıkçası hoşuma da gitmişti; çünkü gerçeğin de böyle olduğunu düşünüyorum. Sen ne kadar bağımsız bir yazar olmakla övünüyorsan, karşındaki insandan da aynı şeyi beklemelisin Nihat. "Bu mahallenin yegane namuslu delikanlısı benim" diye konuşmana itiraz etmiyorum ama aynı özsaygıyı takib eden başkalarının varlığını da unutmaman gerekir. Ben bu gazetede on seneden beri yazıyorum. Yazdıklarım ortada; pişman olduğum yazılarım vardır ama kendi hatamın eseridir, inanmadığım şeyleri yazmamaya çalıştım hep. Fakat mektubundaki bazı ifadelere bakıyorum, Fethullah'tan maaş alanların tenkidlerine saygı duymam diyorsun. Bunlar televizyon cümleleri Nihat; sana fazla bir şey kazandırmaz fakat eski bir dostunu, arkadaşını kaybettirebilir. Sana bunun için kızıyorum çünkü bir fikrin diline inmesi için hiç beklemiyorsun ve bunu dobralık sayıyorsun. Bu senin meziyetin ve zaafın Nihat, keşke yapmasan, keşke...

Sevimli göbeğimle ilgili benzetmeni tebessümle karşılıyorum. Kitaplarının çok sattığını, iyi bir yazar olduğunu da belirtmek ihtiyacını hissetmişsin; Allah tirajını artırsın, kalemini güçlendirsin, ne diyeyim fakat yine aynı meseleye geliyoruz, diyorsun ki, **"senin göbeğini birkaç sefer dolduracak kadar kitap yazdım**", bunu tatlı ve sevimli bir duyguyla yazdığını biliyorum ama sen yazdıklarını da konuştuklarını temyiz etmiyorsun Nihat; nasıl geldiyse öyle bırakıyorsun, sevimli olmuyor.

Mektup uzadıkça uzuyor ama belki de gerekli; her neyse, finalde yine bir Nihat Genç cümlesi attırmışsın; demişsin ki, **"benim üslubumu Fethullah hocalar değil, Pirsultanlar Yunus Emreler biledi**"

Vaay diyorum ben de, vaaay!

A benim güzel Nihat'ın, yine kaş yaparken göz çıkarıyorsun; bana attığın taşı ciddiye almıyorum fakat kendine biçtiğin fazilet makamının eyninde iyi durmadığını görüyorum. senin üslubun ile Yunus'un üslubu bir ise, benim kimseye sözüm yok; keşke üslubun benzeyeceğine huyun benzeseydi, sana daha çok faydası dokunurdu.

Benim öyle ulvi referanslarım yok Nihat; ben üslûbumu şurdan-burdan derlemiş bir adamım sadece. Keşke ben de böyle ağzımı doldura doldura kendimi övecek sözler bulabilseydim.

Nihat, seni hakikaten kırmak isteseydim bunu çok daha acıtıcı, kanatıcı şekilde yapabilirdim ama galeyan halinde söylediğin o cümle canımı sıktı, bunun için yazdım. O klibin şimdi

Erbakancı sitelerde hit olmuştur bile. Doğru olsa canım yanmaz. Kendine yazık ediyorsun Nihat'ım. Sana, gel başka bir adam ol diyemem; sen bu minval üzre gideceksin, git, lakin hukukumuzu zedeleme. Bir arkadaşına, abine tariz mektubu yazarken bile yazdıklarını şöyle beş on dakika sonra gözden geçir, düzelt. Sonra gel canımı ye.

Yazdıkların benim canımı yakmadı; senin için üzüldüm.

Başka ne diyeyim Nihat'ım, başka ne diyeyim?

Selam ve sevgiler yolluyorum deli oğlan; Allah işlerini rast getirsin. Allah hepimizin taksiratını affetsin.

Öpüldün

Ahmet abin

Site yönetiminden not

Bu yazı, geçtiğimiz günlerde Ahmet Turan Alkan'ın yazdığı "Tabur İmamı" adlı yazıya, Nihat Genç'in yaptığı yoruma, aynı gün Ahmet Turan Alkan'ın e-posta ile Nihat Genç'e gönderdiği cevap metnidir. Bu mektuba hiçbir cevap alamayan Ahmet Turan Alkan, bir sitede Nihat Genç'in "Ahmet Turan Alkan benden özür diledi" iddiasını görünce, en azından sitemizin takipçileri bilsin diye, bu mektubun sitemizde yayınlanmasını rica etmiştir. Tüm ziyaretçilerimizin bilgisine arz ederiz...

AhmetTuranAlkan.net Yönetimi

2007

28 Kasım

Cadillac! Zaman Gazetesi

26 Kasım

Orduya "öf" demek! Aksiyon Dergisi

26 Kasım

İç rom, çiz nü; var ise akl-ı şuurun... Zaman Gazetesi

25 Kasım

Evlerinin önü! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

24 Kasım

Milli Takım taraftarlığından istifa ediyorum Zaman Gazetesi

21 Kasım

CHP'yi seviyorum Zaman Gazetesi

19 Kasım

Mağlup olmayı bilmek Aksiyon Dergisi

19 Kasım

Gırtlak kaç boğummuş? Zaman Gazetesi

18 Kasım

Tren yolu Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

17 Kasım

Çuval, Dağlıca vesaire... Zaman Gazetesi

14 Kasım

Cephane bitince... Zaman Gazetesi

13 Kasım

Türkler ve Kürtler bir millet olabilirler mi? Aksiyon Dergisi

12 Kasım

İktisat tarihine derkenar Zaman Gazetesi

11 Kasım

Bu kitabı okuyacaksınız! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

10 Kasım

DTP nereye? Zaman Gazetesi

07 Kasım

Yaşasın Hâtıralar! Zaman Gazetesi

06 Kasım

Sahi nedir şu "teferruat"? Aksiyon Dergisi

05 Kasım

Millet olmak veya olamamak Zaman Gazetesi

04 Kasım

Metin tahlili Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

03 Kasım

Minare gölgesindeki stratejist! Zaman Gazetesi

Minare gölgesindeki stratejist!

Saatler geriye alınınca cemaatten bazısı, âdet üzre tam vaktinde damlamış camiye; içerdeki hoparlörün cızırtılı sesinden "merkezî vaaz" pek anlaşılmıyor. E, hava güzel, caminin bahçesi yemyeşil, geniş; duvar dibindeki banklara ilişip, çenelerini bastonlarının kıvrım yerlerine yaslayarak pastırma yazının son demlerini gözleriyle içiyorlar.

- Şu mavi çamı getirip de kavağın böğrüne dikmenin mânâsı var mıydı, diye ortaya bir lâf atıyor içlerinden biri; öteki, "bir şey olmaz, nasıl olsa kıblesi açık, oradan güneş alır nasılsa" diye lâfa karşılık veriyor.

"Şu kuşburnu çalısını duvar dibine kim diktiyse Allah razı olsun" diye bir başka minvale giriyor ilk sözü açan; "kırmızı kırmızı ne güzel bitmişler... çok da şifalı diyorlar haa"

"Şifa deyince" diyor öteki, "bundan beş on sene evvel prostat ameliyatına karar verdi doktorlar. Birisi hatmi çayından bahsetmişti. Hatmi bizim bahçede mevcut zaten bir iki çalı. Bunun yaprağını çiçeğini toplayıp kırmızı alıç yaprağıyla beraber, bir iki de ot ilave ettim, çay gibi kaynatıp kahvaltıda içtim."

"Ee..."

"E'si şu valla; bir hafta sonra ne ağrı ne sızı; hâlâ turp gibiyim çok şükür!"

Başlar tasdik makamında ve mânidar tarzda sallanıyor. Bu arada yeni gelenler oluyor, yana kayarak gelenlere yol açıyorlar.

"N'olacak bu vaziyetler" diyor gelenlerden biri, "Başvekil Amerika'ya gidecek diyorlar?.."

"Olacağı şu" diyor prostat ilacının kâşifi, "Buş, bizimkini biraz yatıştıracak. He, olur.. beraber yaparız bir şeyler diyecek. Haklısınız valla, ben de çok üzülüyorum bizler kardaşık esasen diyecek, hele biraz ağırdan alak, ben çekerim biraz Barzani'nin kulağını diyecek... Bir iki resim çektirecekler, haydi gidin selâmetle deyip yolcu edecek!"

"Yok artık canım" diyor yanındaki; "bu işler bu kadar çocuk oyuncağı mı? O kadar askeri seferber etmişiz hududa?.."

"Ya ne bekliyon ki" diye canı sıkkın bir ifadeyle lâfını kesiyor beriki, "Amerika dediğin Yahudilerle canciğer kuzu sarması. Petrol-metrol lâf bunlar. Herifler Irak'a babasının keyfinden asker çıkarmadı kardaşım?"

"Neye çıkarmış pekey?"

Sualdeki istihzâyı fark etmemek imkânsız; nitekim bizim stratejistin canı sıkılıyor, biraz asabileşiyor, önemli şeyler söyleyeceği intibâını veren şüpheli nazarlarla etrafı kolaçan edip, içimizde mahzurlu kişiler (!) olmadığına kanaat getirdikten sonra,

"Söyleyen bilmez, bilen söylemez, annadın mı" diyor, "bu işler öyle uzaktan göründüğü gibi olsaydı; oo-hoo..." Az sonra yapacağı önemli açıklamanın kıymeti takdir edilsin diye mânidar bir zaman aralığı bıraktıktan sonra hafiften boğazını temizleyerek konuşmaya başlıyor,

"Bu Amerika'nın derdi dâvâsı bizim Kürtlere yurtluk yer açmak değil; bi defa bunu bileceksin" diyor, "Esas dâvâ, Yahudilerin soluğunu feraha çıkarmak. Talabani felân niyçün böyle şişine şişine konuşuyorlar zannediyon? Yeli öbür taraftan alıyorlar da ondan. Bunlara, 'he kardaş size burada bir müstakil idare kurdurduk; ilerde daha iyi şeyler de düşünüyoruz sizin hakkınızda; vaktiyle sizin çok hakkınızı yediler ama bu zulmet devri sona erdi. Hele siz benim sözümden çıkmayın, bakın daha neler neler olacak' diye cesaret veriyorlar"

"O kadarını biz de biliyoruz canım" diye homurdanıyor itiraz eden, "ne yani?"

"O kadarını biliyon amma, yarın bir gün İsrail ile hudut komşusu olacağını bilmiyon efendi" diye öfkeleniyor. "Maazallah bu arada olan bize olacak; başta Kürd'e, sonra Türk'e, Arab'a, Acem'e; bunlar cırnağını geçirdiği yeri arıynan-namusuynan terk etmiş mi hiç?"

...

Ezan başlayınca sohbet kesiliyor tabiatıyla; birer ikişer doğrulup salavat getirerek camiye yürüyorlar.

Metin tahlili

Dersimiz edebiyat, konumuz metin tahlili. Metin tahlili, yani fiyakalı söyleyişle metin analizi. Ne demek metin tahlili? Şu demek: Bir metni alırsınız, okursunuz ve metni yazan kişinin düşünce ve duygularını kavramaya, bu işi "nasıl" ve "niçin" yaptığını anlamaya çalışırsınız.

Bir metnin nasıl kaleme alındığı az çok fiziki boyutu olan bir şeydir çünkü metinler en azından iki boyuta sahip. "Niçin" sorusuna cevap bulmak o kadar kolay olmayabilir çünkü niyeti keşfetmek, bir hayli arkaplan bilgisi ve tecrübe gerektirir.

Şimdi izahatı bir kenara bırakıp bir metin tahlil edelim. Mesela, geçen hafta meşhuur gazetelerimizin birinin eğitim sayfasında şöyle bir haber yayınlandı. Haberi normal puntoyla verirken, analizini ise parantez içinde eğik (italik) harflerle yapmaya çalışacağım.

Hazır mısınız; başlıyoruz.

Adana kent merkezindeki Tepebağ Lisesi'nin bodrum katındaki bir odanın mescit haline getirildiği _(yine mi; oh, my God!)_ ve bazı öğrencilerin teneffüste _(iyi, en azından ders esnasında değil)_ burada namaz kıldığı ileri sürüldü _(ileri sürüldü demek, "göle bir maya çalalım, bakalım tutacak mı"nın bir başka ifadesi oluyor)_. Namaz kılan öğrenciler cep telefonuyla görüntülenirken _(elde taş gibi görüntü varken, niçin ileri sürüldü gibi bulanık laflar ediliyor; garip Eski dilde bu gibi suçüstü vaziyetlerine cürm-i meşhud denirdi!)_, burada bazı öğretmenlerin cuma namazı _(burada biraz duralım; haberi yazan bazı teknik ayrıntıları bilmediği için çuvallamış bulunuyor zira Cuma namazı öyle örgüt evi gibi daracık gizli yerlerde kılınmaz, ayan-aşikâre kılınır; dolayısıyla metin yazarıyla metni arasında bir semimiyetsizlik olduğu seziliyor)_ kıldırdığı iddia edildi _(Bakınız yine iddiadan bahsediliyor; görüntüler ne oldu görüntüler?)_.

Tepebağ Lisesi'nin bodrum katındaki beden eğitimi öğretmeni odasının yanındaki boş oda, iddiaya _(hâlâ iddiadan bahsediyor yazar; acaba ne yazdıklarının doğruluğu hakkında tereddüd mü geçiriyor?)_ göre bu öğretim dönemi başında mescit olarak düzenlendi _(hmm, yani bu organize bir harekettir demeye getiriliyor)_. Küçük bir halı ve tespihlerin _(işte suç delilleri, işte inkar edilemez vahşet tablosu!)_ konulduğu odada, isteyen _(neyse, mecburi değilmiş; kurtulduk!)_ öğretmen ve öğrencilerin namaz kılabileceği öğrenciler arasında duyruldu _(suça duyuru yoluyla alenen teşvik; yüz seneden başlar, bin seneye kadar gider!)_. Mescidin yan tarafında bulunan, beden eğitimi dersine katılan öğrenciler için hazırlanan duş odasında abdest alan öğrenciler _(Tüylerin diken diken olduğu an! Duş odasında abdest! Yok daha neler, inanılmaz bir olay)_ bazı öğrenciler _(vay keratalar!)_ iddiaya göre _(konuş konuş heyecanlı oluyor)_ vakit namazlarını _(üstelik beş vakitçi oldukları da anlaşılıyor; örgütçü

bunlar canım, besbelli işte!)_ teneffüs aralarında kılmaya başladı. Mescit haline getirilen odada cuma günleri de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni Haydar Keleş'in _(yapma bunu Haydar hoca, yapma bunu! Kimin tekerine çomak soktun, kimin tatlı canını üzdün ki böyle iddialarla dolu bir metinde ismen belirtilme şerefine nail oldun?)_, öğrencilere imamlık yaptığı ve namaz kıldırdığı ileri sürüldü _(...anlaşıldı, yaz kızım; sanığın onbinyüz milyon sene ikibuçuk ay hapisle tecziyesine, kıldırdığı namazların iadesine, namaz kılan öğrencilerin ise rosto şeklinde doğranarak hafif ateşte...)_.

Aynı lisede öğretmenlik yapan Eğitim-Sen Adana Şube Başkanı Güven Boğa ise okul yönetimi ve Milli Eğitim yetkililerine konuyu intitkal _(mürettip hatası, intikal olacaktı)_ ettirdiklerini belirterek _(hmm, durum anlaşılır gibi oldu biraz; sendikal bir rekabet veya laikçi-dindar hesaplaşmasına benziyor bu...)_, okulda mescit açılmasını, mevcut yasalar ve eğitim sistemi bakımından skandal _(bravo hocam, bastır, az bile söylemişsin)_ olarak değerlendirdi. Güven Boğa, "Yetkililere bu konuda uyarıda bulunduk ve gereğinin yapılmasını istedik _(anlayan nerede birader?)_. Ancak uyarılarımız dikkate alınmadı _(aymazlar, gaafiller, hainler, Arabistan'a gidin siz Arabistan'a!)_. Öğrenciler vakit namazlarını ders aralarında kılmaya devam ediyor _(Yuuh!)_. Ben kendi gözlerimle gördüm _(buyrunuz, taş gibi şahit; Güven hoca'ya inanmayıp da kime inanacağız yani)_." dedi. Adana İl Milli Eğitim Müdürü Atilla Gülsar, bu konuda kendilerine herhangi bir bilgi ve şikayetin gelmediğini belirterek yorum yapamayacağını söyledi _(durum cascavlak ortada, Atilla hoca ne desin yani?)_.

İyi editörler, sağlığına pek güvenmedikleri bir haberi desteklemek için, "netekim falanca da aynı şeyi yapmıştı" kabilinden bir komşu haberle, metni desteklerler. Burada da benzer bir durumla karşılaşıyoruz. Hemen bitişindeki konuyla ilgili _(zaten hep böyle oluyor)_ haberinin metnine geçelim şimdi.

Geçen yıl da Adana'daki Seyhan Ã�ukurova Lisesi'nin bodrum katında bulunan trafo odasının mescit olarak kullanıldığı iddia _(yahu bu iddiaların hiç aslı astarı çıkmaz mı, nedir bu iddia iddia?)_ edilmişti. Bir öğrenci velisi, trafo odasının tabanına halı serilip, öğrencilerin ve öğretmenlerin ölüm tehlikesini de gözardı ederek namaz kıldığı _(insan sağlığına ve çevreye aykırı şekilde kılınan tehlikeli namaz! Hem gericilik yapacaksın, hem insan sağlığını hiçe sayacaksın; işte çifte kavrum irticâ nümûnesi!)_ yönünde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne şikayette bulununca, okul yöneticileri trafo odasının mescit olarak kullanılmadığını, buna izin vermeyeceklerini açıkladı. Hiçbir öğrenci ve öğretmenin orada namaz kılmadığını, bunun yasalara aykırı olduğunu, odadaki halıyı temizlik görevlilerinin koyup bazen namaz

kıldıklarını, halıyı hemen kaldırtacaklarını belirtmişlerdi _(demek ki neymiş; durum böyleymiş!)_.

Yine geçen yıl Ã‡ ukurova Üniversitesi'nin Adana Kampusu'nda büyük amfi önünde cuma namazı kılmak isteyen öğrenci grubu, ibadetlerini üniversite camiinde yapmaları konusunda uyarılmıştı _(biz hep söylüyoruz ama dinleyen nerde tripleri)_.

Metin tahlilinin "nasıl" kısmını az buçuk izah ettik, fakat "niçin" faslını sizin yüce anlayışınıza bırakmak zorundayım ey okuyucu, zira yerim kalmadı.

Millet olmak veya olamamak

Önceki gece geç saatlerde kameraların karşısına geçen BJK Başkanı'nın yüzünde, -maazallah- büyük felaketlere veya akıl almaz ihanetlere ve kayıplara uğramış birinin gerginliği okunuyordu.

Hepimizin hayretle dinlediği o sözleri söylerken, arka plandaki yöneticilerin bu kararı canla başla destekledikleri belliydi.

Bu kararın isabetini tartışmak benim işim değil, fakat kararın alınma tarzı çok garibime gitti: Başkan kızıyor, idarecilere telefonla talimat veriyor; onlar kararı basına açıklıyorlar ve maçtan iki saat sonra biraraya gelip onaylıyorlar.

Hani fren mesafesi, hani sabır, hani o efsânevi "Beşiktaşlılık Duruşu"?

İnternet cemaatinin bir kısmı pek alıngan; yazanla yüz yüze gelmeden serbestçe atış yapabilme imkanı verdiğinden midir nedir, kıldan-tüyden meseleler karşısında akılalmaz alınganlık vesileleri üretip ağızlarından geleni boca ediyorlar. "Minare Gölgesi..." başlıklı yazıda geçen "cami cemaati" sözüne birisi kızmış; "sen cemaat kavramıyla dalga geçiyorsun... "

Fesubhanallah! Beşiktaşlı fanatik taraftarlara hitaben yazıyorum. Yazıyı dikkatle okuyunuz; hasseten Beşiktaş'tan değil, bir başka şeyden, futbolu algılama biçimimizden bahsetmeye çalışıyorum; önce dinleyiniz, sonra gerekirse ateş edersiniz.

Maaşallah bütün büyük kulüplerimizin en az 20 milyon taraftarı var! Ağzını açan taraftar sayısıyla gurur duyduğunu belirtir laflar ederken, o camia adına konuşan kişi olarak

kendisinin önemini vurgulamaya çalışıyor. 20 milyon aklın bileşkesi o sözler midir yani? Maalesef ve ne yazıktır ki futbol kulüplerimizin örgütlenme kültürü, demokratik modelden "aşiret tipi örgütlenme"ye doğru kayıyor: Karizmatik, güçlü başkanlar, burnundan kıl aldırmayan yöneticiler, gazete sayfalarında "kulüplerinin" hakkını savunan futbol yazarları, çılgınlıklarıyla övünen fanatikler, rakibini aşağılamaktan başka işe yaramayan taraftar siteleri, 100 yıllık tarihler, 100 yıllık birikimle bir türlü uyuşmayan futbol kültürü birikimi ve tekniği...

Plağın öbür yüzünde kulübe yatırılmış büyük miktarda şahsi paraların bir işe yaramadığını görmenin gerginliği var; kulüp bütçelerinin çoğu göstermelik; asıl bilançonun bazı yönetim kurulu üyeleri ve kulağı delik gazeteciler dışında kimseye açıklanmadığı sır değil. Ve bu garip futbol organizasyonu, ne yazık ki Türkiye'de milyonlarca insanı cezbediyor; sağlıksız, hatta hastalıklı bir taraflılık, derunundaki sebepler anlaşıldığında insanda ağlama hissi uyandıran bir güce tapınma psikolojisi. Aşırı romantizm denetlenmediği için kulüpler, milyonlarca taraftarın şahsiyetini bütünleyen hastalıklı bir bağlılık ikonuna dönüşmüş; bireyi, kulüp ruhu içinde eriten mariz bir alâka.

Kuralların canı cehenneme, ille de bizim takım kazanmalı; bunu engelleyenler "düşman"; aşiretimizin düşmanı. Fair play ise ezilenlerin, ezenlerin tahakkümünden kurtulmak için uydurdukları bir zayıflık ideolojisi.

"Kavgam"ı açın, bakın; vaktiyle Hitler de öyle söylüyordu!

"Türk futbolu nasıl kurtulur?" sualinin cevabı, artık hiç de umurumda değil; bacak kadar çocukları bile çılgına çeviren ve doğru düşünmekten alıkoyan bu kollektif cinnetin nasıl önlenebileceği konuşulmalı asıl. Ne yazık ki Türkiye'de futbol etrafında olup bitenler ile milli meseleler etrafında gösterdiğimiz tepkiler fena halde birbirine benziyor; bütün bunlar bana, "millet olmak veya olamamak" olgusuyla fena halde ilgili görünüyor.

Sahi nedir şu "teferruat"?

'Söz konusu vatan ise gerisi teferruattır' sözü, son günlerde büyük bir ilgiye ve ortak kabule mazhar oluyor; belli ki çoğumuz, Atatürk'e ait olduğu belirtilen bu cümleyi, günün mânâ ve ehemmiyetine pek uygun, tabir yerindeyse eldiven gibi yerli yerine oturmuş bir vecize olarak görüyoruz.

"Söz konusu vatan ise gerisi teferruattır" sözünün büyük bir câzibesi olduğu gerçek: Vatanın karşılaştığı elîm ve vahim tehlikeler karşısında bir kısım ayrıntıların asla öne alınamayacağını,

ülkenin birliği ve bütünlüğünden daha önemli hiçbir şeyin olamayacağını işaretleyen, yani eski tabirle "ehemmi mühimme" tercih mânâsında anlaşılması gereken bu sözün bu derece popüler hale gelmesi, (Google arama motorunda 69 bine yakın web sayfasında kullanılması) bize bir vakıayı işaret ediyor: Vatan tehlikede!

Vatan gerçekten tehlikedeyse, teferruatları ihmal edebiliriz. Peki burada "teferruat"dan kasdedilen nedir?

Vatan gerçekten tehlikedeyse neleri görmezden gelebileceğimizi bir düşünülelim: Meselâ "hukuk devleti" prensibini görmezden gelebilir miyiz? Peki ya "temel haklar"? Nezaketi ihmal edebilir miyiz, mesken dokunulmazlığını, özel hayata saygı duyulması gerekliliğini...

Hakkaniyeti ihmal edebilir miyiz; ya adalet duygusunu...

Ã□ok partili siyasi hayatı da ihmal edebiliriz; parlamento böyle önemli bir dönemde pekâlâ askıya alınıp kapatılabilir...

Özel vergiler koyabiliriz meselâ; kanunların kapsamını genişletebiliriz...

Seyahat hürriyetine, haberleşme hakkına tahdit getirebiliriz...

Bizim gibi düşünmeyenleri susturma hakkını rahatlıkla kullanabiliriz böyle bir durumda; hatta vatanın kurtarılmasına engel teşkil ediyorsa rejimi bile askıya alabiliriz...

Peki Cumhuriyet ve onun temel prensipleri? Onlar da teferruat mıdır?

Laiklik teferruat mıdır?

Demokratik devletin vazgeçilmez kurumları teferruat mıdır? Basın hürriyeti, bağımsız yargı, örgütlenme hakkı?...

Bu mantıkla kâğıt üzerinden bakıldığında onlar da sanki vatanın kendisi yanında basit birer teferruatmış gibi görünüyor çünkü...

Değilse nedir bu teferruat; birilerinin çıkıp "şunlar teferruattır, şunlar ise değildir" diye açıklama yapması gerekmiyor mu?

Teferruat kavramını böyle içi boş ve ilk tehlikede kaldırılıp atılacak bir şekle koyduktan sonra korkarım ki vatan kavramı da teferruattan sayılabilecektir; çünkü bu sözü yerli yersiz kullanan (video paylaşım, muhabbet, fıkra siteleri, ticari kuruluşlar, internet grup siteleri, binlerce blog vb.) insanların zihninde ehemm-mühimm tefriki kalmıyor.

Halbuki vatan dediğimiz güzel kavram, bizatihi ilk planda teferruat sayılması pekâlâ mümkün binlerce teferruatın bir araya gelmesiyle yaşanılır, sevilir, özlenir, yurt bilinir bir yer oluyor.

Vatanı teferruatlar güzelleştiriyor; çok sayıda teferruatı ciddiye aldığı, koruduğu için ve zaten vatan fikrinde mündemiç tuttuğu için her şeye rağmen korunması ve aziz tutulması gereken bir kavramdır vatan.

Her "vatan tehlikede!" çığlığı karşısında bütün teferruatlardan vazgeçmeye hazır bir toplumda yaşamak güzel bir şey midir?

Bir önemli mesele daha var:

Vatanın tehlikede olduğuna kim karar verecek? Eğer tehlike anında teferruat saydığımız her şeyden vazgeçecek isek, vatanın tehlikede olduğuna karar verip bunu âleme duyuracak merciin de ciddiyet ve ehliyetine güvenmemiz gerekir.

Kim karar verecek? Meclis mi, siyasi partilerden herhangi biri mi? Hükümet mi, ordu mu, yargı kuruluşları mı, dernekler veya sivil toplum kuruluşları mı, yoksa şu anda olduğu gibi durumu öyle gören, öyle hisseden herkes mi?

Yeri gelmişken söyleyelim. Mustafa Kemal Paşa bu sözü, Millî Mücadele'nin en buhranlı, en ümitsiz çatışmaları esnasında söylemiş olmalıdır (tahminen söylüyorum çünkü bu sözün nerede, hangi vesileyle söylediğini araştırma imkânı bulamadım). Tahminen Sakarya Meydan Muharebesi ile Büyük Taarruz arasında geçen takriben bir senelik buhran döneminde söylenmiş olması galip ihtimaldir. Bilindiği gibi bu zor günlerde Mustafa Kemal Paşa, bizzat reisi bulunduğu Büyük Millet Meclisi'ni daima açık tutmuş, oradaki en ağır eleştirileri sabırla dinlemiş ve meşhur Başkomutanlık Kanunu meselesinde bile Meclis'in tasdikini almayı ihmal etmemişti.

Yani Mustafa Kemal Paşa için "Meclis" hiçbir zaman teferruat olmadı.

Öyleyse, vatanın tehlikede olduğuna karar verecek merci de orasıdır; Meclis'tir.

Ve Meclis teferruat değildir.

Meclis asli unsur ise onunla ilgili sair vazgeçilmez cüzler de teferruattan sayılamaz, sayılmaması gerekir.

Bu sözün ciddiye alınması, insanlardaki vatan bağlılığını gösteriyor; fakat onların zihninde "teferruat" zannedilen asli şeylere karşı bir umursamazlık tesiri yaparsa sonunda zarar eden biz oluruz.

Ne yazık ki bu söz, içi boşaltmış bir slogan haline getirilmektedir. Yarın aklına esen her çılgınlığı yapmakta kendini serbest sayan birine "ne yapıyorsun" diye sorulduğunda, "vatan tehlikede olduğu için bu gibi teferruatlara bakmıyorum" cevabını alınca ne yapacağız?

Öyleyse başta gençliğimiz olmak üzere, mesele üzerinde duyarlı herkese "teferruat"ın ne olduğunu anlatalım: Teferruat başta da ifade ettiğimiz gibi vatanı vatan kılan ayrıntılardır, ihmale, savsaklanmaya, küçümsenmeye gelmez.

İnsana yaraşır bir hayat binlerce teferruatın bir araya gelmesiyle vücut bulur; medeniyet, ahlâk ayrıntılardır; yüzlerce, binlerce ayrıntı.

Gençlerimize teferruatı küçümsemeyi değil, önemsemeyi öğretelim; o zaman vatanımızı ikide bir tehlikeye düşen kararsız, dengesiz ve zaaflar içinde çırpınan bir yer olmaktan kurtarır ve asli mânâda ülkemize en büyük hizmeti yapmış oluruz.

Yaşasın Hâtıralar!

Türk basınının efsâne gazetelerinden Tercüman'ın unutulmaz yazarı Ergun Göze, yarım asrı geçen basın hatıralarını yayınladı: "Yaşasın Hâtıralar" (Kubbealtı Yayınları). Hayli hacimli, baskısına itina gösterilmiş bu hâtıratı merak ile ucundan-kenarından okurken zamanın nasıl geçip sabahın ilk saatlerine yaslandığını fark etmemişim.

Ergun Göze ile gıyâbi alâkamın iki veçhesi var: İlki, 70'li yılların başından itibaren Tercüman okuyucusu olmak; ikincisi ise Ergun Bey'in "baba ocağı" diye adlandırdığı Sivas'ın Çarşıbaşı Mahallesi'ndeki evin alt katında dört sene kiracı sıfatı ile oturmuş olmak. Benim liseli yıllarım; Ergun Bey'in yeğenleri Fahrettin ve Ahmet'le hem akran, hem arkadaşız; annesi Hatice Hanım sadece kendi evinin değil, mahallenin de samimi bir saygıyla değer verdiği o örflü Osmanlı hâtunlarından. Kendisi hatırlamayacaktır; ben Ergun Bey'i annesinin cenazesi için memleketine geldiği zaman tanımıştım. Balta kesmez bir zemheri soğuğuydu; hâlâ hatırlanır...

Ergun Göze hâtıralarını yazmamış, sanki Türk sağı'nın ciğer, vicdan ve ruh röntgenini çekmiş; sadece Türk sağı'nın değil, Türk matbuatının da. O yıllarda Tercüman okuyan, milliyetçi-mukaddesatçı fikriyatı destekleyen, AP, MHP, MSP gibi sağ cenah partilerine oy veren

kitlenin nazarında birer hakikat havarisi, birer Fâtih fedaisi ulviyeti kazanmış kişi ve kurumların zamanla nasıl savrulduklarını -veya istisnâ kabilinden nasıl kaya gibi metîn bur duruş gösterdiklerini- öğrenince, âdeta o yılları bir başka boyutuyla yeniden yaşamış gibi oldum, zenginleştiğimi hissettim. Benim için çok öğretici şeyler okudum "Yaşasın Hâtıralar"da; öğretici, çünkü dünün bilgisi, bugünü ve yarını izah eder. İnsan tabiatının değişmeyen yanı ise, bizde süreklilik duygusunun yerleşmesine sebep olur. Değişen dekorlarda aynı hikâyelerle karşılaşıp durmamızın sebebi bu işte.

Hüzün; daha ziyade hüzün: Daha ziyade gıyâben tanıdığım bir ağabeyimin 340 sayfada kendi mâzisiyle hesaplaşmasından kendi nefsime ayırdığım hissenin adı. Hepimizin kağıt üstünde bildiği, pek azımızın yaşadığımız an içinde fark ettiği o ezelî ve ebedî hakikat: her şey geçer, geriye ancak Allah indinde değer taşıyan ruh ve karakter metânetleri kalır!

Bir dönemin efsâne siyasetçileri, efsâne gazetecileri, efsâne yazarları, efsâne ağabeyleri ve efsâne kurumlarını Ergun Bey bize ters köşeden gösteriyor ve o zaman anlıyoruz ki yaşamakta olduğumuz şey, vaktiyle yaşanmış şeylerdir.

Rahmetli Fethi Gemuhluoğlu, kabiliyetli öğrencilere burs yardımı yapmakla tanınmış bir insandı. Fethi Bey'e bir gün Tevfik Demiroğlu demiş ki:

"Fethi Bey, sen her önüne gelen alnı secdeli köylü çocuğuna burs veriyorsun ki bunlar yarın ilmî cihad versinler diye. Yanılıyorsun, yapmazlar, okuduktan sonra şehirde kaybolurlar. Sen elinden geliyorsa şehrî çocuklar bul, onlara burs ver. (s. 323)"

Karşıdan çok çiğ gibi görünen bu sözün hakikatini bilenler bildi; bilmeyenlerin biraz daha beklemesi lazım.

"Babamın hakkımdaki hükmü şuydu: 'Ergun, zekân fena değildir, bu bakımdan seni pek kimse kandıramaz. Fakat seni nasıl kandırırlar biliyor musun? Allah, vatan, millet diyerek'. Ne demek istediğini, hayatımın ilerlemiş safhalarında anlayacaktım. (...) Kendi aldanışım umurumda değil, fakat vatanın, milletin aldanışı hele Allah'ı kandırmaya çalışanların mâneviyatımıza verdiği zararlar? Bugün bile ızdırabımın kaynağı o... İşte bu satırlar biraz da onu, bu ızdırâbın mâcerasını anlatmak için yazıldı" (Giriş kısmından, s. 15)"

DTP nereye?

Bu senenin başlarında "dağda çetecilik edeceklerine düz ovada siyaset yapsınlar" sözleri telaffuz edildiğinde bazılarımız, "hay Allah, biz bunu niçin daha önce düşünemedik, elbette işin doğrusu da budur" diye büyük bir keşifte bulunduklarını sanmışlardı. Bugünlerde düz ovada siyasetin nasıl yapıldığını görüyoruz!

DTP'nin bütün hamleleri, "nasıl olur da partiyi kapattırırım" maksadına yönelik. Parti grubundan üç vekilin Kuzey Irak'a gidip o devir-teslim maskaralığında rol almaları, insâni niyetten filan kaynaklanmıyor; "gelin şu partimizi kapatın artık" mesajı veriliyor. Nitekim Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı DTP Kongresi'ni incelemeye almış; bunun ardı soruşturma safhasıdır, gerisi bellidir (o heyette bulunan hanım vekili, eşi PKK'lıdır diye eleştirmek haksızlık; vekilemizin asıl kabahati, kocasını seçememek değil bir TBMM üyesinin vakarını taşıyamamaktır!).

Israrla İstiklâl Marşı'nı okumamışlar; Vâ esefâ! "Kahraman ırk" sözünden huylanıp, Âkif'in ırkçılık yaptığını mı sandılar nedir; halbuki o marşın rûhu, "Hakk'a tapan millet" şâheserindedir! Yapmayınız, müştereklerimizden bu kadar uzağa savrulmayınız; nereye gidiyorsunuz? "Quo vadis domine"; Guam adasına mı!

Ardından terör suçu sebebiyle yıllarca hapis cezasına mahkum edilmiş hırçın bir elemanı partinin genel başkanlığına getiriyorlar; o da açıyor ağzını yumuyor gözünü. Ovada siyaset yapmak bu mu, bu kadar kolay mı!

Kolay olmadığını biliyorlar elbette; meşru siyaset zorların zoru. Mahkeme DTP'yi, bal gibi haklı sebeplerle kapatınca bu defa, "işte gördünüz, TC barış, uzlaşma ve demokrasi yollarını kilitledi; iyiniyetimiz karşılıksız kaldı, bizi zorla parlamento dışına ittiler" demek daha kolay olacak.

Halbuki DTP'nin Meclis'e grup halinde girmesini iyimserlikle karşılamış "DTP büyük fotoğrafın içine girmeli" temennisinde bulunmuştuk; anlaşılıyor ki, büyük fotoğrafın içine girmeyi faydalı bulmuyorlar. Hakkında kapatılma davası açılmış, soruşturulan, itham edilen bir partinin mensupları sıfatıyla mağdur rolünü benimsemek daha randımanlı görünüyor galiba?

Kürt meselesinin bu hale gelmesinde devlet politikalarının, hükümetlerin, ordunun, basının kabahati var da, şu ucuz Şark kurnazlığının hiç dahli yok mu? Bakınız Türk Ordusu'nun eski yöneticileri bir anlamda özeleştiri yapıyorlar; çok önemli bir noktadır, kayda değer bir siyasi yumuşama sinyalidir; bunun yerine o özeleştirileri, "Şiddetin baş uygulayıcısı olan emekli paşalar bile bugün bu hatalarını itiraf etmektedirler. Geleneksel devlet anlayışı ve bu zihniyetteki partiler hiçbir sorunu çözemedikleri gibi ülkeyi her dönem içinden çıkılmaz kaoslara sürüklemişlerdir" sözleriyle itelemenin mânâsı var mı?

Anayasaya sadakat yemini etmiş bir partinin mensuplarısınız; o yemini ettikten sonra dağdaki teröristlerin temsilcisiymiş gibi Türk devletine "mütareke" teklifinde bulunamazsınız. Yeri gelince eleştirmekten çekinmediğimiz bu devlet, ne kadar âciz durumda kalırsa kalsın böyle laubâli teklifleri ciddiye almaz; alamaz; aldığı noktada zaten bitmiş demektir.

Üzülerek belirtelim ki DTP, üzüm yemek yerine bağcıyı dövmeyi daha akıllıca görerek önemli bir fırsatı imha ediyor; kendisine gösterilen iyiniyet avanslarını elinin tersiyle itiyor. Anayasaya göre etnik temelli parti kurulamayacağı ayan âşikâre iken etnik parti olmayı bile yeterince keskin bulmayarak örgütün, (İmralı'nın) partisi rolünü üstleniyor. Demek ki meşru zeminde siyaset gibi bir niyetleri yoktur, gerginliğe memur edildikleri anlaşılıyor. Türkiye'deki Kürt topluluğunun zeminine yayıldığını gördüğümüz sağduyu ve aklıselim, DTP'de temsil edilmiyor.

Bunu hissediyor, öngörüyor ancak ihtimal vermiyorduk; en büyük tesellimiz, şu ucuz ve kolaycı siyasetin Kürt tabanında kabul görmemesidir.

İktisat tarihine derkenar

İsviçreli Bomonti kardeşler tarafından 1890 yılında Feriköy'de Türkiye'nin ilk modern bira fabrikası kuruldu. 1902'de, bugün kendi adıyla anılan semte nakleden şirket, 1912 yılında rakipleri ile anlaşarak işi büyüttü. Sonraki yıllar boyunca biraseverlerin talebini tek başına karşılamaya devam eden şirketin işleri, 1926 yılında yürürlüğe giren İnhisarlar Kanunu yüzünden sıkıntıya girebilirdi.

Ne var ki Atatürk'ün özel kalem müdürü H. Rıza Soyak'ın hâtıralarındaki ifadeye göre İnhisar idaresi, "nedense" şirketin faaliyete devam etmesini zaruri görmüş, hatta önlerini görebilsinler diye on yıllık bir sözleşme yapmıştı. Soyak'a göre bu, Bomonti açısından çok avantajlı şartlar taşıyordu ve hükümet istese o gün şirketi pek düşük bir bedelle kamulaştırabilirdi (Ayrıntılar için bkz. H.R. Soyak, Atatürk'ten Hatıralar, İş Bankası Yay. s. 661 vd.), fakat o devrin Maliye Vekili Rüştü Saracoğlu'na göre, "bira imâli çok nazik bir işti ve bunu becermemize imkan yoktu".

Bu esnada Atatürk'ün tasarruflarıyla kurularak bilahare hazineye bağışlanan Orman Çiftliği bünyesinde bir de bira fabrikası üretime geçiyordu. Maliye'ye başvurarak ruhsat isteyen Ankara şirketi, Bomonti şirketine sunulana göre daha ağır ama Soyak'ın ifadesiyle hayli mantıklı şartlar öne sürmüştü. Yine de kâra geçilebileceğini gören işletmeciler teklifi kabul ettiler, "Ziyan etmek ihtimâli ise hiç yoktu; binaenaleyh şartları kabul ettik." Ankara'nın biraları beğenilmişti. Yeni birayı beğenenlerin başında Başvekil İsmet Bey geliyordu. Zaten Başvekil, Bomonti'ye verilen imtiyazların ağırlığını görmüş, 1938 yılında 10 yıl bitince süreyi uzatmama kararı almıştı. Böylece "halkı ağır içkilerden mümkün olduğunca kurtarmayı" amaçlıyordu.

Ankara şirketi bira piyasasındaki yeni pazarı ve imkânları fark etmişti; fabrikanın genişletilmesi, yeni yatırımlar yapılması lazımdı. H. R. Soyak meseleyi Atatürk'e açtı; Atatürk, "Zaten bu araziyi ve tesisleri hazineye devredeceğim. Başımıza yeni gaile almayalım." diye çekimser durduysa da Soyak bastırınca, "Sen bilirsin fakat ileride başın ağrıyacak." diye ihtarda bulundu. Soyak sevinerek meseleyi Başvekil'e açtı. İsmet Paşa'nın gerekli sermayeyi hemen vereceğini sanıyordu fakat Başvekil, "Şimdi para veremeyiz; gecikmeyiniz, parayı bulunuz ve faaliyete başlayınız." emrini verince Atatürk'e ait çiftlik arazi ve tesislerinin bir kısmı Ziraat Bankası'na ipotek edilerek gerekli sermaye bulundu.

Ne var ki, İsmet paşa cephesinden Gazi'ye Ankara fabrikası hakkında, "astarı yüzünden pahalıya çıkar, verimsiz olur" tarzında şikâyetler ulaşmaya başlamıştı. Soyak, bu şikayetlerin Bomonti'de ortaklığı olan bazı CHP vekillerinden estiğini söylüyor ve isim de veriyor. Neticede Atatürk, Soyak ve Dahiliye Vekili Şükrü Kaya'nın bulunduğu bir sohbette Soyak, iddiaların asılsızlığını sert dille anlattı. Şükrü Kaya'nın bu "fırça"yı dakika fevt ettirmeksizin Başvekil'e yetiştirmesi tabii idi.

Bir zaman sonra Çankaya'daki akşam sofrasında Gazi ile Başvekil arasında o mâlum sert ve kırıcı bir tartışma yaşandı. Ertesi gün Gazi, İstanbul'a giderken beraberinde götürdüğü Başvekil İsmet Bey'i azletti, daha doğrusu İsmet Bey, yorgunluğunu ileri sürerek görevden çekildi; yerine Celâl Bayar atandı.

Başvekâletten çekilen İsmet Bey'in maaş ve tahsisatının hayli azaldığını, sâbık Sıhhiye vekili Refik Saydam'ın Soyak'a sızlanmasıyla öğrenen Atatürk bu durumdan müteessir olarak hesaplarını yöneten Soyak'a şu emri verdi: "Her ikisinin hayatlarında bir değişiklik olmasını istemem; şimdi İş Bankası'na ayrı ayrı iki tezkere yaz. Bugünden itibaren her ay İsmet Paşa'ya maaş hesabımdan verilmekte olan 2000 lirayı 3000 olarak ödesinler. Dr. Saydam'a da aynı hesaptan ayda 500 lira versinler." Soyak şöyle devam ediyor: "Bu vaziyet Atatürk'ün fâni hayattan çekildiği güne kadar böylece devam etmiştir. İş Bankası'ndan aldığım son hesaba göre gerek İnönü, gerek Saydam kendilerine tahsis edilen yardımın Kasım 1938 ayına ait olanını da tahsil etmişlerdir."

Türkler ve Kürtler bir millet olabilirler mi?

'Herşeyi bildiğim, gücüm karşısında dağların dize geleceği, bir bakışımla kızları peşime takabileceğimi zanneden bir delikanlı olduğum çağlarda, Bayrampaşa'da yüksek bir işhanının penceresinden aşağıya bakan babam bana seslendi,

-Gel de aşağıya bak...

Sanıyorum o hafta Özal'ın ikinci kez iktidara geldiği seçimler yapılmak üzereydi ve bir de derbi maç vardı. Galatasaray-Beşiktaş maçı. Babam sordu,

-Aşağıda ne var?

Bilmiş adamız ne de olsa delikanlıyız; 'Abdi İpekçi caddesi var, otuz senedir de orada duruyor' diye cevap verdim (sanki otuz sene evvelini bilirmişim!). 'Daha dikkatli bak' dedi, 'arabalar binalar var' dedim. 'Binalarda ne var' diye sordu. 'Eee bayraklar, parti bayrakları var, takım bayrakları var. Cimbom Beşiktaşı yenerse bu sene şampiyonuz' dedim pişkin pişkin.

Enseme şaka yollu vurdu. 'Saflığa vurma; orada bir milletin 20 parçaya bölünmüşlüğü var' diye cevap verdi.

Ben de yine hafif maytap havasında, 'demokrasi bu, eskiler istemese de kabullenmek gerek' demiştim. Babam güldü...'

Bir okuyucuma ait bulunan yukardaki satırlarda yaşlı adamın genç oğluna verdiği hayat dersi isâbetli midir: Seçim afişleri, futbol kulüplerine ait bayraklarla rengârenk donanmış bir sokak, bölünmüşlüğün mü, yoksa çokluğun ardındaki âhengin, yani çoğulculuğun mu nişânesi sayılmalı? İçinizden çoğunun, "yoo, bu kadarı gerçekten fazla; millet dediğimiz kavram, bu kadar da tek tip görünmemeli; orada farklılıklar da olmalı" diye düşündüğünü tahmin ediyorum. Demokrasinin cevrine katlanmamızın sebebi, insanlara tek tek veya topluluk halinde olsunlar, kendilerini daha fazla ifâde imkânı bulabilmeleri içindir. Tek partili, buyurgan, otoriter rejimlerde de işler bir şekilde yürür; hatta o niyetle bakılınca demokratik ve çoğulcu rejimlere göre daha pratik, daha faydalı bir idari mekanizma varmış gibi görünür. Biz demokrasiyi, aynen bilgisayar ekranlarının özelliklerinde belirtilen "milyonlarca renk" seçeneğinden ötürü vazgeçilmez buluyoruz.

Peki, okuyucumuzun babası, "Orada bir milletin yirmi parçaya bölünmüşlüğü var" derken, tamamen hayâlî bir tasavvur mu kurmaktadır? Hayır, tesbiti doğrudur fakat, belki yanlış örnek gösteriyor.

Bizim gibi ülkelerde, yani Batı tarihinin ana istasyonlarından (Roma, Kilise, Reformasyon, Antik Kültüre dönüş, Sanayi ihtilali, Kapitalizm, Marksizm, Kitle tüketimi, iki büyük kitle imha savaşı vb...) geçmemiş toplumlarda millet olmanın iki pratik ve kısa çaresi var: İlki, ideolojik telkin yoluyla kültürel bir bütün; yani tarihi, kültürel, coğrafi ve dini sebeplerle kaynaşmış bir kitle olduğumuzu ileri sürmek; ikincisi ise topluma yüksek refah standartları vererek topluma korunmaya değer bir şeye sahip olduğumuzu göstermektir. Türkiye Cumhuriyeti kuruluş safhasında ister istemez ilk yolu tercih etmek zorunda kaldı ve kısaca "kültürel millet birliği" tezini işlerken fiiliyatta bazı aksamalara yol açtı.

Bunlar bilinmeyen şeyler değil; kısaca yeniden ifâde edelim:

Cumhuriyet kurulurken, Türkiye sınırları içindeki nüfus, din birliği esasına göre biçimlendirildi. Anadolu'daki sosyal ve iktisadi hayatın önemli unsurlarından Rum ve Ermeni nüfusu, "Tehcir ve Mübadele" sebebiyle Türkiye'yi terk edince, geride kalan nüfusun İslâmî özelliği en belirgin ortak özellik olarak ortaya çıktı.

Ne var ki Cumhuriyet yönetimi toplumun "dini" rengini önemsemek ve vurgulamak yerine, bir an evvel kalkınmayı sağlayabilmek için Laisizm siyasetini tercih etti; yapılan bir dizi kültür reformunun ortak özelliği, toplumda laik bir kültür zemini ortaya çıkarmaktı. Zaman zaman sert müdahalelerle takib edilen bu yaklaşım neticesinde Türkiye'de laik kültür vücut bulurken, önceden kestirilmesi lazım gelen bir tepki hareketi de ortaya çıktı. Devletin kendilerine lüzûmundan fazla haşin davrandığını düşünen hayli büyük bir kitle, rejime karşı burukluk hissetti fakat buna rağmen Cumhuriyet'e ve devlete güvenini kaybetmedi. Sözünü ettiğimiz kitle, 1950 seçimlerinden beri eline geçen her meşrû fırsatta tepkisini belirterek kendisine yakın saydığı siyasi partileri iktidara taşımaktadır.

Dine bağlılıkları itibariyle Türk kardeşlerinden daha dindar ve mutaassıp Kürt topluluğu ise, yeni devletin bünyesinde ancak "Türk" kimliğini benimsemek yoluyla yer bulabileceklerini farkettiler. Vakıa onlara teklif edilen Türk kimliği, aynen İngiliz, Amerikan, Rus kimlikleri gibi etnik aidiyetten ziyade anayasal bir mahiyet taşıyordu, fakat bir dönemde Kürt kimliğinin yok farzedilerek Kürtlüğün, Türklük ailesinin alt familyalarından biri olduğu iddiasının propaganda edilmesi gönül kırgınlıklarına yol açtı. Bu kırgınlıklar Tek Parti döneminde 15 civarında irili ufaklı silahlı isyana yol açtığında sert bir üsluba büründü. Bugün o kalkışmaların en geniş çaplısı ile karşı karşıyayız ve mesele, kısa zamanda çözümlenemeyecek derecede karmaşıklaştı. Artık söylenebilecek sözlerin büyük bir değeri kalmadı; aynen Sevr günlerinde olduğu gibi devreye dünya siyasetinin büyük aktörleri girdi, Türkiye'nin güneydoğu sınırlarına hemhudud bir Kürt yönetimi vücut buldu ve Türkiye, bu bölgeye askeri hareket yapmak için yeterince gerekçeye sahip bulunduğuna inanıyor.

Burada duralım ve "millet olmak" arzumuzun neresinde bulunduğumuza şöyle bir bakalım. Aşikardır ki Anayasa'nın başlangıç kısmında özene-bezene tarif edilen o millet kavrayışından uzaklarda bir yerdeyiz; 24 seneden beri kan akıyor. Bir yerlerde önemli yanlışlıklar yapılmış, besbelli...

"Cumhuriyet, halkın dini duygularına daha yumuşak yaklaşabilseydi, bugün ortada böyle bir mesele olmazdı" demek, büyük iyimserlik olur. Bu problemle yine yüzyüze gelecektik fakat

boyutları bu derece vahim olmayabilirdi. "Millet olmak" meselesinde temel siyaseti sadece merkezi bürokratik elitlerin belirlemiş olması iyi neticeler vermedi; bürokratik iktidarı kullananlar, seçilerek yönetime gelmiş siyasi iktidarlara bu alanda düzeltme yapmak imkanı tanımadılar ve bunu yaparken "siz rejimi çığırından çıkarmak mı istiyorsunuz" tehdidini savurdular.

Bazen orduların, diplomatik temasların, büyük paraların ve yatırımların yapamadığını, insanların gönlüne, ruhuna, değerlerine hitab etmesini bilen sıradan insanlar, sıradan sözlerle yapabilirler. Biz bu yolu hiç denemedik; değersiz, hatta tehlikeli gördük.

"Peki şimdi işe yarar mı" derseniz, şüpheliyim. Bizim millet olmak davamız, artık uluslararası siyaset ve global menfaat hesaplarının küçük bir ayrıntısı olmak derekesine düştü; inisiyatif elden çıktı, global rüzgarların şişirdiği yüksek hamasi duygularla sürüklenip giderken yüksek sesle bağırarak cesaret toplamaya çalışıyoruz.

Benim değerlendirmem şudur; bugün belki bir millet değiliz fakat "bir millet olmaya" mecbur ve mahkumuz; bunun nasıl gerçekleşeceğini ise yaşayan görür.

AKLINIZDA BULUNSUN: SÜHAN DERGİSİ'NDEN VEDA BUSESİ

Gâvur Dostlarımız, Kapanan Edebiyat Dergilerinin Hikayeleri, Yenge, Oyuncak, Dede ve İstasyon özel sayılarıyla edebiyat severlerin dikkatini çeken Sühan Dergisi'nin 17. sayısı Sivas'ı konu ediniyor; herhangi bir dergide bir araya gelmesi zor görünen çok geniş bir yazar kadrosunu buluşturan Sivas sayısı, bu şehir hakkında kaleme alınmış en ilgi çekici ve manidar dikkatleri ele almakta.

İki sayı sonra yayın hayatına veda edecek olan Sühan dergisi, "tek kişilik yayın ordusu" Hüseyin Kaya'nın eseri. Kaçırılmayacak bir sayı.

İrtibat için: www.suhandergisi.com, Tel: 0505 351 54 11, huseynkaya@gmail.com

Cephane bitince...

Ülkemizin her zamankinden daha çok birlik ve beraberliğe ihtiyaç duyduğu şu günlerde bazı basın kuruluşlarını güvenilmez bularak toplantılarımıza çağırmamanın, ne özde ne de sözde doğru bir tutum olmadığını görüyor, müsait bir adım atmak üzere hazırlık yapıyordum ki... bir baktım toplantıya zaten gelmemişler.

Ee, haliyle yapacak bir şey kalmamıştı...

Doğrusunu isterseniz tam da "acaba ne söyleyim, ne gibi bir konu bulayım da, kurultayın ucu görünmüşken etkili bir atak yaparak hem ülke gündemine oturup, hem parti içindeki münafık muhalifleri susturayım?" diye düşünürkeen.... bi baktım cephanem bitmiş. "Amanin tez cephane yetiştirin, beni şu dar günümde fişeksiz bırakmayın" diye kendimle cebelleşirken - bakın şu işe- birden bir ilham geldi; açtım dosyayı... Açtım ki, tam bir açılım; içinde barış var, ekonomi var, istihdam var, eğitim var, jeopolitik var, siyasi uzak görüşlülük var.

Dedim ki, çağırın bre basını, şöyle dört başı bayındır bir toplantı yapsam gerektir! Nitekim ertesi gün, "yahu bu akıllar nasıl bir akıllar; kırk yıl düşünsek aklımıza gelmezdi, vay Allah razı olsun" diye her taraftan tahsinler, bravolar, aferinler...

Şimdi durum fena değil, fakat zannediyorum kapak takımındaki tutukluğu tam gideremedik. Artık önümüzdeki maçlara bakacağız; böyle bir dosya daha açsam kurultayı götürürüm yüzde yüz.

"Askerlik hizmetinden kaçılır mı hakim bey; tam askere gitmek üzere kendimi toparladım, nah şuramda bir ağrı, öksürük felan. Şüphelendim bittabii. Bu doktor arkadaş var; gittim yanına, sırtımı dinledi. Tüberküloz dedi. Ben askere gideceğim diyorum, o tüberküloz diyor. Yav önemli değil, ben yaparım vatani vazifemi diyorum, o, "olmaz, hastalığını erata bulaştırırsın; senin askerlik yapman mahzurlu" diye dayatıyor. Çaresiz gittik askerî hastaneye, tam hatırlamıyorum; şu raporu verdiler.

Bi kötü oldum, bi fena oldum!

Cepane var, silah gıcır, turnayı gözünden vuracak derecede keskin nişancıyım; alın beni askere diyorum yani. Asılıyorum tetiğe. A.. namlu şişmiş...

Sonradan o rapor şöyle böyle dediler; valla ben doktorların yalancısıyım efendim.

Yav patron ne bileyim; bu numarayı eskiden de çekmiş, tutturmuştum; hatta siz bu yolla sızdırdığım bilgiyi güle oynaya manşete koymuş, sırtımı sıvazlamıştınız, hatırlarsınız...

Neyse... baktım durumlar karışık; hiçbir yerden bilgi gelmiyor. Haber sayfaları, köy garajları gibi sâkin, âtıl. Bana ekşın lâzım. Açtım telefonu felan karargâha. Santralcı er çıktı. Dedim, "oğlum ben Tümgeneral Yılmaz, bağla bakayım âmirini" Bi sessizlik oldu, sonra "buyrun paşam, ben filanca" diyen bir ses kendini tanıttı. Dedim, "yav komutan neler oluyor orada, anlat bakayım, yalnız tane tane anlat ki sonradan teybi deşifre ederken yalan yanlış şeyler

yazmayım gazeteye". Sonradan anlıyorum ki bu son sözlerimden huylanıp araştırmışlar; bizim gazetenin santral numarasına kadar takib edince de...

E, patron kırk yıl taban eti bir gün av eti; cepane var, hedef kuzu gibi açıkta yatıyor, silah gıcır fakat son anda uyandılar; numarayı rezil ettik.

Eskiden böyle miydi; gez, göz, arpacık; tak! Manşet.

Ben var bilmiyor hakem su sevmemek; aldi ben şişe for suyu içmek; içti, içti, içti, bitmemek su; artani var, yaziik... ben var for çimleri sulamak için dökmek, yaziik. Baktim linesman var orada, islamiis. Ben yok yapmak kasit. Ben çimleri sulamak, linesman orada ne aramak? Maç bitti var ben linesman'ın elini sıkmak; o istememek; ama çok ayiip; ben uzulduu. Yok kasitli hareket. Yazik Karlosaa.

Çuval, Dağlıca vesaire...

-Çekirge bak, DTP için kapatma davası açılmış; sen bunu önceden tahmin etmiştin, bravo... -Tebrike değecek bir durum yok hocam; o kadarını ilkokul çocukları bile tahmin edebilirdi. Bu kadar çıkıntılı lâflar sarf edildikten sonra böyle bir davanın açılmaması sürpriz olurdu zaten...

-Ne yani, ben ilkokul çocuklarından daha saf mı oluyorum böylece?

-Hâşâ hocam, sizin durumunuz biraz kadim Yunan hükemâsından Miletli Tales'in durumuna benziyor; Tales bir gün yıldızları seyrederken kuyuya düşünce etrafındakiler alaya almışlar. Kuyuya düşmek endişesiyle birileri yıldızları gözlemekten vazgeçseydi, ne olurdu hâlimiz?

-Oğlum sen artık her lâfa kılıf bulmakta iyice ustalaştın. Neyse... Ne olacak şimdi, ne olmak ihtimâli var?

-En azından bazı DTP'lilerin şimdi derin bir oh çektiklerini görür gibiyim; çünkü anayasal düzlemde meşru siyaset yürütmek için DTP'nin yürüyecek yolu kalmamıştı.

-Niçin ama; seçimlere büyük bir heyecanla katıldıklarını hatırlıyorum...

-Öyle fakat, DTP kendini diğer siyasi partiler gibi görmedi; tabir yerindeyse kendini dağdaki silahlılarla devlet arasında ateşkes, yani mütareke anlaşması yapmak için bir arabulucu heyet gibi algıladı. Böyle bir rolü sistem kabul edemezdi.

-Peki bu kadarcığını bilmiyorlar mıydı yani?

-Elbette biliyorlar ve hesaplıyorlardı; bu rol reddedilirse, "ne yapalım, işte gördünüz, biz barıştan yana elimizden geleni yaptık, hatta askerleri gittik teslim aldık. Buna mukabil devlet bizi hazmedemedi" diyeceklerdi ve öyle diyorlar zaten. Yani bir nevi "kazan-kazan" durumu...

-Yani bu terör böyle sürüp gidecek?..

-Hayır gitmeyecek; böyle terör örgütleri, kullanışlı oldukları, işe yaradıkları sürece ayakta tutulur, sonra tasfiye edilirler. Eğer Türkiye, bölgede işgalci durumunda bulunan ABD'nin biçtiği role itaat ederse, terör bir haftada silinir gider.

-Ne demek şimdi bu, kafam karıştı Çekirge?

-Aslında basit hocam; Türkiye, her şeye rağmen ABD'nin bölgeyle ilgili politikalarına itaat etmiyor, kesin olarak karşı da çıkamıyor. İlişkilerimiz şekerrenk seviyede. "Baba bir hırsız tuttum / al getir oğlum / bırakmıyor ki baba!" durumu yani...

-Yine anlamadım?..

-Daha basiti şöyle anlatılabilir hocam: Türkiye, kurulduğundan beri egemen devlet statüsünü koruyor, buna alışkın; şimdi bu durum kararsızlaştı. ABD, Türkiye'yi kontrol etmek için muhtelif hamleler yapıyor ve Türkiye'nin Ortadoğu'daki eski rolünü iptal etmek istiyor. Bizimkilerin kafası karışık: ABD ile arayı bozmak istemiyorlar fakat ABD'nin yörüngesinde durmaya da gönülleri razı gelmiyor. ABD ise kararsızlığımızı gidermek için, kahvede sohbet eden insanların bile anlayabileceği dilden Türkiye'ye mesaj yolluyor.

-Bu Dağlıca hadisesi, çuval meselesi filan?..

-Ben söylemedim, siz telâffuz ettiniz; bu hadiselerin başka izahı da yok zaten...

-Yani bizim dağdaki üç buçuk eşkıya diye bildiğimiz şeyler aslında uluslararası diplomasinin bir vasıtası oluyor bu durumda?

-Aynen öyle: Türkiye bu meseleyi sadece Türkiye vatandaşı Kürtlerin ekonomik ve kültürel hakları çerçevesinde görürken hata ediyor; terörü açıktan veya zımnen destekleyen gruplar ise bu durumu "bir halkın bağımsızlık ve onur mücadelesi" olarak görürken yanlışlığa düşüyorlar...

-Hmm, bunu bir düşüneyim bakayım; ilginç şeyler bunlar...

Tren yolu

Gazeteler artık eğitim sayfası da yapıyor; gazete sayfaları artınca, uzmanlaşmaya gitmek durumu hâsıl oldu; böylece yayın yönetmenleri "eğitim yazarı, eğitim muhabiri" adıyla alanında uzmanlık bilgisi kullanan kişiler çalıştırmaya başladılar.

Geçen hafta bazı gazetelerde yayınlanan bir haber, bana göre haber bulmakta güçlük çeken muhabirlerden birinin icadıydı: Habere göre sabah saatlerinde ilk dersten önce yapılan törenden sonra okul müdürü ve yöneticiler, kapıda kılık kıyafet ve yönetmeliğe aykırı saç muayenesi yapmışlar. Muhabir de okul bahçesinin duvarından vaziyeti fotoğraflamış; ortalık

karıştı, "olur mu, bu kadarı da fazla, hangi çağda yaşıyoruz" neviinden yorumlar aldı başını gitti. Ardından tek tip kıyafet ve üniforma uygulamasının zararlarından dem vuruldu.

Artık yaşlı yazar sınıfına girdiğim şuradan belli ki, haberi okuyunca ortaokul günlerime dönüverdim birden; lâf değil, kırk yıllık hâtıra.

Bir adam kırk yıl önce yaşanmış bir hâdiseden bahsediyorsa yaşlıdır; bu ölçünün lâmı cimi yok.

Sene 1966; 67 de olabilir.

Türkiye'nin bütün okullarında olduğu gibi bizim okulda (Atatürk Ortaokulu) da talebenin kılık kıyafeti, saç uzunluğu, tıraş tarzı konusunda kuş uçurtulmuyor. Hafta içinde sözlü ikazlar yapılıyor, aldırış eden olmayınca pazartesi sabahları İstiklâl Marşı töreninden sonra müdürün haftalık direktiflerini (daha doğrusu tehditlerini) dinleyip okul kapısı önünde tek sıra halinde kontrolden geçerek sınıflara giriyoruz.

Evvela üniforma muayenesi yapılıyor; üniformamız bugünün ölçülerinde bile pek şık sayılabilecek bir kompozisyondan oluşuyor: Lacivert ceket, gri pantolon, mavi gömlek, kırmızı üzerine okulun amblemi basılmış ince kravat.

O sabah yine heyecan içinde kapı önünde kontrol sırasına dizildik lâkin ben tedirginim; saçlarım yönetmeliğin gerektirdiğinden biraz daha uzun gibi geliyor bana; kontrol eden müdür yardımcısının benimle aynı kanaatte olmaması için dua ederek ağır ağır kontrol noktasına ilerliyoruz. Sıra bana gelince Müdür Bey'i görüyorum.

Müdür deyince biraz duralım.

Okulumuzun müdürü Selahattin Aydemir. Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olduktan sonra Anadolu'da öğretmenlik mesleğini sürdüren nadir ressamlardan.

Ve Selahattin Aydemir'le evlerimiz karşı karşıya.

Annesini tanıyorum, babasını biliyorum; kardeşlerini, eşini biliyorum; onlar da beni tanıyorlar. Selahattin Aydemir, halamdan dolayı bize hısım.

Üstelik Selahattin Aydemir, benim ilkokuldan velim.

Evinin alt katı resim ve heykel atelyesi; bazı günler bana en çekici resimli romanlardan bile cazip görünen atelyesine girip aklımı başımdan alan boyalara, tuvallere, ahşap işlerine, alçıdan Atatürk heykeli ve mask döktüğü kalıplara, kavanozlar dolusu fırçaya, o güne kadar görmediğim muhtelif sanat alet edevâtına hayranlıkla bakardım; baktıkça bakasım gelirdi;

cesaretim olsa, "şunlarla biraz da ben oynayabilir miyim" diyeceğim ama nerde o cesaret bende?

Tamam, adam, halamın kaynının oğlu, kapıbir komşumuz, çocuklara karşı çok sevecen ve merhametli bir adam fakat hani nasıl derler, biraz ağzı bozuk; ters biri.

Zaten Sivas'taki nâmı da öyledir biraz; sağı solu belli olmaz.

İlkokulda iken bir gün imzalasın diye karnemi götürmem icab etti. İlk tepkisi aynen şöyle:

-Bu ne biçim karne lan?

Karne mis gibi karne; baştan aşağı pekiyi dolu (bir daha asla ilkokuldaki performansımı yakalayamamış olmamı hüzünle hatırlarım). Kızacak, tepki gösterecek bir durum yok yani!

Sonra anladık ki, "yahu karne dediğinde biraz iyi, orta filan olur; bu nasıl karne ki hepsi pekiyi" demeye getiren bir takdir nidası imiş o.

Nitekim o sözleri böyle tercüme ettiklerinde hoşuma gitmişti, gururlanmıştım.

İşte elinde kağıt makasıyla karşıma dikilen disiplin zaptiyesi o adam: Selahattin Aydemir!

Her zamanki asabi ve azarlayıcı yüz ifadesiyle saçımı uzun yerinden kavrıyor, kahkül kısmından başlayarak tepeye doğru üç dört makas darbesiyle adam içine çıkılmayacak hale getiriyor. Kenarda kızlar kıs kıs gülmekteler... O ise son derece soğukkanlı; hatta o esnada beni tanımadığını ileri sürsem yalan söylemiş olmam. Hoş tanısa bile durum değişmeyecekti ya...

Biz bu stil tıraşa "tren yolu" derdik o zaman. Utanç verici bir şey miydi? Yoo... O gün sınıfta benim gibi başından tren yolu geçen beş-altı arkadaşım daha vardı; dersler bitene kadar birbirimize bakıp gülmüştük.

Evde durumu gayet olağan ve sıradan bir şey gibi karşıladılar; tıraş parası verip berbere gönderdiler ve o günden sonra tıraş hususunda daha dikkat etmeye başladım.

Selahattin Aydemir, birkaç ay önce Hakk'ın rahmetine kavuştu. Taşralarda misaline ender rastlanan çok farklı bir şahsiyeti vardı. Eğitim hayatındaki tek kusuru, vaktiyle bendeki resim yapma kabiliyetini daha o çağlarda fark edememiş olmasıydı!

Halbuki bir sene resim derslerimize gelmişti. Suluboya yaptırdığı gün, hademenin sınıfa getirip tahtanın önüne bıraktığı bir yangın kovası suyu hâlâ unutmuyorum. Ne yazık ki, resim konusundaki kabiliyetimi sadece Selahattin Aydemir değil, kimseler fark edemedi! Netekim liseyi bitirdiğim sene rahmetli anneciğime, "acaba güzel sanatlar akademisi giriş imtihanına

girsem mi" diye danıştığımda, "Allah göstermesin, o fukara kılığıyla kaldırımlarda sürünen pis adamlardan biri mi olacaksın!" diye bütün ümitlerimi boşa çıkarmıştı.

Allah rahmet etsin; tanıyanlarından bazıları şaşıracak ama Selahattin Aydemir iyi yürekli ve merhametli bir adamdı. Saçımı kestiği, kızların önünde beni küçük düşürdüğü için ona hiç muğber olmadım.

Şimdiki çocukların psikolojik dengeleri kristal küreler gibi; çıtt diye kırılıveriliyor. Ebeveynlerin çocuklarına lüzumundan fazla ilgi göstermelerine hep şaşırmışımdır.

Meraklısına not; kesilen saç, eskisinden daha gür olarak yeniden uzar. Misâl ben!

Gırtlak kaç boğummuş?

Genelkurmay'ın iç hizmet yönetmeliğinde değişikliğe giderek, geçmiş görevleriyle ilgili olarak sağda solda konuşan asker kişilere yaptığı çağrıyı okuyunca şaşırdım: Şaşırdım çünkü anayasal bir hakkı, iki satırlık yönetmelik değişikliği ile kayıt altına almanın, bir hukuk devletinde nasıl mümkün olabileceğini pek anlamadım.

Anayasa'nın 25. maddesi bakın ne diyor: "Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz." Tamam, farkındayım, Genelkurmay'ın "konuşmayın" yasağı, fiilen bir temenni hükmünde, kanun hükmünde bir geçerliği ve kapsamı yoktur; çünkü bütün müeyyidesi, konuşan emekli subayların orduevlerine girişini yasaklamaktan ibaret. Yasakla yaptırım arasında bir oransızlık var. O sebeptendir ki, suskunluk emri, aslında taşıması gereken anlamdan daha dramatik çağrışımlara doğru sürükleniyor. Eğitim kalitesi, doktriner metaneti, teşkilatlanma mükemmelliği, personel seçmek konusundaki titizliği ile efsaneleşmiş bir kurumun, emekliye ayrılmış mensupları hakkında, "konuşursanız ben de sizi orduevlerine almam" diye tavır göstermesi insanın içini burkuyor.

Okuyucular, "orduevi yasağı" meselesini anlamakta zorluk çekebilirler; muvazzaf ve emekli mensupları için orduevleri, sıradan bir kulüp, otel veya lokanta anlamından çok daha fazlasını ifade ediyor. Orduevlerine alınmamak, "artık bizden değilsin; özlük haklarına dokunamayız ama artık git hayatını başka bir alanda sürdür" demek oluyor. Siviller için manasız, asker kişiler için onur kırıcı uzantılar taşıması kuvvetle muhtemel bir yaptırım!

Şimdi bu "gırtlak dokuz boğum" meselesinin nasıl bir şey olduğunu, haklarında konuşma yasağı getirilmiş emekli subayların anlayabildiğini ümid ederim. Anlayabilirler mi; bir ümit! Bir yanlışa işaret edebilecek iken konuşamamak ruhu örseler; böyle bir halde konuşabilecek durumda iken, insanın kendine otokontrol uygulaması vicdanı daha çok zedeliyor; çünkü muhatabınız, aslında sizi titizlenmeye sevk eden saiklerin farkında bile değildir. Siz bir "cem-i gafîr" halinde topyekûn şüpheliler ve güvenilmezler listesinde bulunmaktasınız. Öyle küçültücü bir hâl ki, siz sükût ettikçe muhatabınız, suskunluğunuzu, "bak konuşamıyorsun işte, konuşamazsın çünkü Cumhuriyet muhalifisin" şeklinde anlıyor; daha vahimi nazik bir lisan ve üslûp ile eleştirdiğinizde muhatabınızın önyargılarını pekiştirmiş oluyorsunuz; "zaten ne mal olduğunuz belli, gericisiniz!" İşte böyle bir şey; haklı olduğuna inandığınız tenkitlerinizi kendi içinizde bastırıp saygı ve değer atfettiğiniz kurumları zedelememek için iradi bir suskunluğa gönüllü olmak böyle bir şey; emekli askerlere iç tüzük değişikliği ile getirilen sus emri ile kapıldıkları ruh hâli, şu sıradan Karabudun Türkleri'nin onlarca yıldan beri içlerinde taşıdığı "kanun kustum kızılcık şerbeti içtim" haletiyle çok benzeşiyor. Türk toplumu, ordusundan siyasi müdahalelere bulaşmamak hususunda titiz davranmasını bekledi; hâlâ öyledir. Ne yazık ki ordu, bu sivil hassasiyeti anlamadı; hâlâ anlayabilmiş olduğundan şüpheliyim.

Orduyu yönetenlerin başlıca ihmali, devleti kuran iki temel kurumdan biri olmak itibariyle (TBMM ve ordu), Meclis'te temsil edilen milli iradeyi, daima düzeltilmeye ve hizaya getirilmeye muhtaç bir vaziyette görmesidir. Bugün aklı başında hiçbir siyaset bilimcisi Türkiye'de ordunun, toplumunu iyi tanıdığını ve kavradığını söyleyemez; bir eksiklik, belki bir zaaf var. Ahalinin neredeyse yarısından fazlasını tehdit gibi algılamak, zaten işin başında bir şeylerin yanlış kavrandığını işaretliyor. Milli birlik ve beraberlik dediğimiz şey, toplumun devletiyle ve ordusuyla "gönül beraberliği" içinde olmasıdır. İcap ederse yine devam ederiz; yer bitti ama söz yarım kaldı.

Mağlup olmayı bilmek

Beşiktaş'ın Liverpool futbol takımından sekiz gol yiyerek mağlup olması, taraftarlar camiasında büyük bir tepkiye sebep oldu; öyle anlaşılıyor ki bu farklı mağlubiyetin ardçı dalgaları, kulübü daha uzun süre etkileyecek.

Dünyanın her yerinde her hafta binlerce spor müsabakası yapılıyor; evet, farklı skorlara az rastlanıyor fakat her hafta binlerce takım mağlup oluyor veya galebe ediyor. Adı üstünde oyun; üç tabii neticesi var. Anlaşılıyor ki Beşiktaşlılar bu mağlubiyeti sportif bir sonuç olmaktan çok, gurur kırıcı, aşağılayıcı, tahrib edici bir şey gibi algılamaktadır. Ben bu anlayış biçiminin doğru olmadığını düşünüyorum.

Spor felsefesi, her sonucun tabii kabullenilmesini öngörür; zira neticede spor müsabakası yapılmış ve karşılaşma esnasında daha iyi olan taraf kazanmıştır. Mağluba düşen, galibi

kutlamak, bir daha böyle farklı skorlar almamak, daha başarılı olmak için gerekeni yerine getirmektir. Esasen her türlü oyunun öteki gayesi de budur; bir nevi hayat temrini fakat hayatın kendisi değil.

Olimpiyat müsabakalarında sıkça tekrarlanan bir hadise kalıbı vardır; zorlu bir yarıştan sonra açık ara ile sonuncu olan atlet, en az birinci gelen atlet kadar alkışlanır; çünkü o, herşeye rağmen sporun temel felsefesini yerine getirmektedir. Gücü yetmediği için dereceye girememiş ama henüz kendinde güç hissettiği için yarışı tamamlamak azminden vazgeçmemiştir. Sporun kurallarına riayet ettiği için alkışı da hak eder.

Böyle bir maraton finali hatırlıyorum; yarış bittikten belki yarım saat sonra stadyuma giren atlet, seyirciler tarafından çılgınca alkışlanmış ve şampiyonu unutturmuştu; buna benzer bir hadise de yüzme yarışlarında vuku buldu. Belki o yarışmacılar isimlerini şampiyonlar arasına yazdıramadılar, hatta belki o müsabakadan sonra aktif spor hayatlarına da son verdiler ama gösterdikleri örnek unutulmadı.

Bir galibiyetin sevincini tadında bırakmak bir şeydir; fakat bir mağlubiyetin ardından sanki herşey yıkılmış gibi perişan olmak daha başka bir şey; hayatın telafisi yoktur ama oyunlar hiç bitmez.

Az önce spor felsefesinden söz ettim, fakat o mâlum tabirle "konuyu saptırdığımın" farkında idim; çünkü ülkemizde yapılan profesyonel spor karşılaşmalarının çoğunda spor felsefesinin anlaşıldığını, yaşandığını ve ortak bir değer olarak yüceltildiğini söylemek mümkün değil. Biz sporu, sadece kazanmak kavramı üzerine kurulu bir faaliyet sayıyoruz; ama neye mal olursa olsun kazanmak! Halbuki spor felsefesinin alfabesinde "fair play", yani dürüst ve âdil oyun prensibi bulunuyor. Bu prensip sadece maç sonucunun adil esaslar üzerinde belirmesini öngörmüyor, fair play'in, maçtan sonra da devam eden bir davranış biçimi, bir hayat tarzı olması gerektiğini ihtiva ediyor.

Fair play'e, yani centilmenlik ve adil olmak hissine aldırış etmemek bize çok başka bir ruh halini işaretliyor; neye mal olursa olsun kazan! Halbuki daimi kazanç üzerine kurulmuş hiçbir oyun yoktur.

Beşiktaş farklı mağlup olurken kural hatasına, sonucu etkileyebilecek bir yanlış karara uğramadı; hatta ekran dedikoducuları, "bu maçta tartışılacak pozisyon yok" diyerek maçın âdil ve dürüst geçtiğini belirttiler. Maçta tartışılacak kural hatası yoktu ama bizim yorumcularımız, "bu kadar da insafsız olunmaz, bu Anglo-Saksonlar böyledir; merhamet bilmezler" diye ahkâm kesmeyi ihmâl etmediler. Bir sportif oyunda merhametten bahsedenlerin, meseleyi nasıl kavradıklarına iyi dikkat etmek gerekir; onlar oyunu hayatla karıştırıyorlar. Zorlu bir rakip karşısında alınan galibiyetlere deli gibi sevinirken de aynı ölçüsüzlük sergileniyor. Türkiye neredeyse elli sene, yani yarım asır boyunca Macaristan

Milli Takımı karşısında aldığımız 3-1'lik "zafer"le idare etti; oysa ki o gün mağlup olan Macar futbolcuların çoğu, ertesi gün yeni bir maçın heyecanına yoğunlaşmış olmalılardır.

Bir maçın sonucu ile yarım asır övünmek, dünyada benzeri az görülür bir hadisedir. Farklı mağlubiyetlerin zihinlerde bu kadar derin izler açması ve kurum çapında travmalara yol vermesi de aynı kabilden; bu örneklerde spor, lüzumundan çok fazla dramatize edilmekte, gerçekle oyun arasındaki ayırım ihmâl edilmektedir.

Bir maçı yarım asırdır bitirememek ne demek?

Daha iki hafta önce mağlup ettiğiniz bir rakibe bu defa farklı yenilince, futbolu oyun değil de bir hayat-memat meselesi gibi algıladığımız ortaya çıkıyor. Futbolda iki şey görüyoruz; dram ve trajedi. Halbuki futbolun eğlence tarafı daha baskın. Bizim futbol seyrinden süzebildiğimiz yegane eğlence nesnesi, mağlup takım taraftarıyla dalga geçebilmekten ibaret; hatta futbolu espri konusu haline getirmek bile istisnai bir davranış halini almaya başladı. Taraftar sitelerine bakınız, rakipleriyle şakalaşmıyorlar, aşağılıyor, hakaret ediyor ve eğlenceli şeylerde bulduğumuz o tatlı "humour" hissini, berbat bir rövanşizme çeviriveriyorlar.

O zaman mağlubiyetler de ölümcül oluyor elbette; dalga geçilmek, hakarete uğramak, aşağılanmak korkusuyla fanatik taraftar kitleleri daha da saldırganlaşmaya başlıyor. Artık "oyun" yoktur, hatta hiç olmamıştır; her maç bir hayat sahnesidir: ya ölüm ya hayat, öyle dramatik ve öyle trajik.

Taraftar kitlesini özellikle konu ediniyor değilim; kitle halinde iken genellikle çok berbat bir topluluk davranışı sergiliyoruz. Kitle zaten tehdit edici, güvenilmez bir heyet; bizde ise bütün toplumsal zaafiyetlerimizin çürük diş gibi âşikâr olduğu gösterilerin baş aktörüdür kitle. O yüzden Türkiye'de iyi futbol oynanmamasının sebebiyle, eli yüzü düzgün kamu ihalesi yapamayışımızın sebepleri birbirinden farklı değildir. Kulüplerimiz ne kadar kötü yönetiliyorsa, eğitim kurumlarımız, üniversitelerimiz, hatta anayasal kurumlarımız da aynı derecede yönetim zaafiyeti gösteriyor.

Sebeplerle sonuç arasındaki bağlantıyı kurmakta zorlanıyoruz; bu hiç hoş bir tesbit değil. Bu ülkede fesat huzuru, faul centilmenliği, kötüniyet hüsnüniyeti, oyunbozanlık dürüstlüğü yeniyor, kovuyor, barınmaz ediyor. Buna müsaade etmemeliyiz çünkü bu mesele problem çözebilme gücümüzü kemiriyor, buhranlar karşısında çarçabuk ümitsizliğe kapılıp hemen her meselede "hakem'i baskı altında tutmak kurnazlığına sapıveriyoruz.

Mağlubiyetten daha acısı şu; sonuca isyan ederken sebebi bir türlü bilememek!

CHP'yi seviyorum

CHP'nin 29. Olağan Kurultayı 2001 yılı Temmuz'un ilk günü yapılmıştı. O kurultay, bir "kurultay klasiği" idi. Genel başkanlık için yapılan seçimde -esasen 1998 yılından beri

partinin başında bulunan- Deniz Baykal 1118 oyun 732'sini alarak yeniden genel başkan seçildi; Ertuğrul Günay ise -o şimdi Kültür Bakanı- 380 oyla seçimi kaybetti.

Bu kurultayda CHP, minik bir tüzük değişikliği yapmış, parti tüzüğünün 12. maddesinde, "MYK kararı ile üyelik" statüsünü yeniden ele alarak, "Genel Başkan'ca önerilen kişilerden; Parti yararı açısından gerekli gördüklerinin doğrudan asil üyeliğe yazılmasına karar verebilir" şeklinde bir yenilik, bir açılım getirmişti!

Önceki gün bir basın toplantısı yapan CHP'nin genel başkan adayı Haluk Koç, yukarıda sözünü ettiğimiz maddeye dayanarak CHP'ye 16 bin 204 yeni üye kaydedildiğini duyurdu. Samsun Milletvekili Koç, yeni üyelerin "tek tek meziyetlerini tespite imkân bulamadıklarından" yakındı ve C.K. adında bir çiçeği burunda CHP üyesinin, vaktiyle uyuşturucu satmak ve adam yaralamak ithamıyla yargılanmış bir kişi olduğunu ileri sürdü. Her ne kadar yargılanmakla hüküm giymek arasındaki farkı bilmesi gerekse de, Sayın Koç'un bu şikâyetiyle, 1 Temmuz 2001 tarihli tüzük değişikliğine oy verip vermediği arasında güçlü bir bağlantı aramayı gerekli görmüyorum.

Benim ilginç bulduğum husus, 16 bin küsur vatandaşımızın MYK kararı ile CHP'ye üye olmayı kabul etmiş olmasıdır; bunu bir başarı olarak değerlendiriyor ve Sayın Koç'un bu eylemden niçin yakındığını anlamakta zorlanıyorum.

16 bin üye, kâğıt üstünde 16 bin, aile efradını da hesaplarsanız 50 bin oy demektir; CHP'nin genel başkan adayı Haluk Koç'un bu durumdan memnun olması gerekirken, bilakis eleştirmesi garip görünüyor. Sayın Baykal, muhalefetteki bir partiye, üstelik yakın tarihlerde iktidara gelmesi pek mümkün görünmeyen bir partiye 16 bin yeni üye kazandırarak takdir edilecek bir parti çalışması yapmıştır.

Dışarıdan bir gözlemci olarak benim değerlendirmem böyle; ama bu 16 bin kişinin seçeceği delegelerin, kurultayda Sayın Baykal'ı destekleyeceği varsayımından hareketle şikâyetlenmenin doğru olmadığını da görmekteyim; CHP kurultay delegelerinin serbest iradesine hiçbir kuvvet tesir edemez, hatta Sayın Baykal bile...

Evet, görünen odur ki balık kavağa çıkar veya biz günün birinde AB'ye girecek olursak, Sayın Baykal'ın bu kurultayı kaybetme ihtimalinden teorik olarak bahsedilmesi mümkündür fakat kaybedeceğini bilmek, bir yarışmanın daha start çizgisinde sızlanmayı gerektirmemelidir.

Unutulmamalıdır ki tüzüğün 12. maddesi antidemokratik ve hakça olmayan bir hüküm içerseydi, CHP delegeleri onu zaten kabul etmezlerdi.

Biliyorum, şimdi diyeceksiniz ki, "Sana ne! Sen CHP üyesi değilsin, sempatizanı değilsin, CHP'nin iç işleriyle niçin ilgileniyorsun?"

Doğru söylüyorsunuz, CHP'li değilim, CHP'ye bayıldığım da pek söylenemez ama bu gerçekler CHP yokmuş gibi davranmamı gerektirmiyor: Nasıl söyleyim, galiba ben biraz CHP'yi seviyorum; biraz değil epeyce seviyorum bile denilebilir hatta.

Rahmetli amcam ölene kadar CHP'liydi; rahmetli dayım da bir ara gençliğinde CHP'ye oy vermiş (46 seçimlerinde olabilir, tam bilmiyorum). Evet, babamın CHP ile arası hiç hoş olmamış ama görüyorsunuz, CHP ile ilgilenmek için son derece makûl ailevi sebeplerim var benim.

Milli Takım taraftarlığından istifa ediyorum

Bu yazının özü, gazetemizin değerli yazarlarından Fatih Uraz kardeşimin cümlesinde saklı: "Finale gitmekten keyif almayanlar"; tam isabet: İşte ben o zümreye dâhilim.

Yanlış anlayabilecekleri hükümlerinde serbest bırakarak ifade ediyorum ki, ben bu "zafer"den hoşnutluk duymadım, sevinemedim, keyiflenmedim. Nihat golü attığında bile sevinçten havalara sıçrayıp yanımdakilerle "çaak" bile yapmak içimden gelmedi. Anladım ki çarşamba günü düşe kalka Bosna Hersek'in gençlerini güç bela yenebilen takım, benim için "milli takım" olmaktan çıkmış; Fatih Terim'in takımı, Haluk Ulusoy'un takımı gibi bir şey olmuş.

Maçın sonlarına doğru mikrofonu kaparak seyircileri harekete geçmeye çağıran o anonsçunun telâşı, mezarlıktan geçerken korkusunu bastırmak için türkü çağıran adamın hâlini hatırlattığı için sevimsiz ve iticiydi; futbolcuları aşağılıyordu ve çünkü onları ancak seyirci desteğiyle kımıldayabilen değersiz bir gürûh derekesine indiriyordu; seyirciyi aşağılıyordu çünkü seyircisini "ikaz edilmedikçe" sesini çıkarmayan bir topluluk olarak görüyordu ve nihayet centilmenlik ruhunu aşağılıyordu çünkü neye mal olursa olsun maçın kazanılması gerektiğini yalvarırcasına âşikâr ediyordu. Utanç vericiydi; öfkelendim, canım sıkıldı.

Futbolcuların da aralarında bulunduğu bir topluluk, maç bitince "kimseden ders almayan fakat elâleme ders veren" teknik direktörleri karga tulumba havalara fırlatırken içim acıdı fakat ertesi gün bölüşülecek prim miktarını gazeteler yazınca futbolculara hak verdim; hak verdim çünkü şu Avrupa Şampiyonası eleme maçlarında onlar kadar kötü futbol oynadıkları halde bu kadar para ve koftiden onur kazanan bir başka ekip yoktu. Maç bitince "görmemişin oğlu" gibi havai fişekler patlatılması, ayrı bir düşkünlük gösterisiydi; sonra şehirlerin meydanlarında toplanarak konvoy yapan ve klakson öttürerek "zafer"in tadını çıkarmaya çalışan kalabalıkların aslında neye sevindiklerini kestirmeye çalıştım.

Hoşuma giden tek şey, maç sonu basın toplantısında "görevime devam ediyorum" diyerek "gönüllere su serpen" teknik direktörün beni şaşırtmaması oldu. Doğrusunu isterseniz şöyle demesini bekliyordum: "Özür dilerim, ite-kaka da olsa görevimi yerine getirip takımı finallere taşıdım fakat şimdi görevimden ayrılıyorum; bundan sonra yöneticilerin yeni bir karar

vermelerine zemin teşkil etmek için bunu yapmalıydım ve yapıyorum". Bunu yapabilseydi içimden "helâl olsun" diyecektim. Yapamadı!

Evet, bu hoşuma gitti, gülümsedim ve bu takımla -formalarının göğüslerindeki ay yıldızlı amblem hariç- bütün sempatik alâkamı rafa kaldırdım ve içimden dedim ki, "o istifa etmezse ben istifa ederim!" Hesap sormayı bilmeyenlerle artık beraber değilim; hesap vermeyi bilmeyenlerle hiç değilim. Herhangi bir olguyu gerçek boyutlarıyla kavramaya çalışmaktansa goygoycuların dümen suyuna giderek her yenilgiyi mâtem, her galibiyeti bahar çelenkleriyle karşılayan bu kitle ile paylaşacak fazla şeyim kalmadığını görüyorum. Yenmeyi bilmek gibi yenilmeyi bilmenin bir edep meselesi olduğunu kavrayamamış kişilerle gıyâben de olsa aynı maçı seyretmenin, aynı takımı tutmanın tadı kalmadı. Uçsalar da kuş değiller! Milliyetçiliğin niçin ille de "yüksek bir milli kültür birikimine dayanması gerektiği"ni, öyle olmadığı zaman milli heyecanın nasıl ve niçin kekre ve ekşi bir koku yaydığını uzun uzadıya izah etmenin henüz zamanı gelmediğini de farketmiş bulunuyorum. Hele erken; şimdilik bu gibi alaturka kurnazlıkların naif sâfiyetlere bürünerek sağduyuya galebe etmesini tahammülle seyretmek zorundayız. Üç beş nesli daha kazasız-belasız geçirirsek eğer... Eh, belki!

Evlerinin önü!

Geçenlerde bir yerli belgesel seyrediyordum. Karavanıyla Türkiye'nin ilginç mekânlarını, yerlerini gezen bir Belçikalı'nın (yoksa Hollandalı mıydı?) "esas oğlan" olarak rol aldığı belgeselde şu bizim Erzurum'un meşhur Oltu taşı'nın çıkarıldığı yerler konu edinilmekteydi.

Derken efendim orta derecede Türkçe konuşabilen Belçikalı'nın yolu bir köye düştü; Erzurum'un bir köyü, adını hatırlayamadım ama isim önemli değil zaten. Kırkbin köyden biri. Mevsim ya kış önü, veya baharın ilk günlerinden biri. Soğuk.

Ha, köyde sigara içilmiyormuş; muhtar bir ara bu güzel karara herkes katıldığı için ne kadar mutlu olduğunu anlattı, dedi ki:

-Bir muhtarın ardında böyle destek olursa sırtı yere gelmez!

Onlar bu minval üzre konuşadursunlar, benim dikkatimi başka bir şey çekti. Köyde evler var; kimi çinko çatılı, kimi eski usul toprak damlı. Wilko (Belçikalı'nın adı bu) bir evin avlusunda hanımlar meclisine misafir oldu, orada vaziyeti daha iyi fark ettim. Evlerin içi, avlusu, hayatı tertemiz. Belli ki hanımlar, eskilerin 'tirendaz' dediği türden hamarat, hani o 'yuvayı dişi kuş yapar' sözünde bahsi geçen hanımlar. Hele bir danteller yapmışlar ki...

Arı gibi çalışıyorlar, hem o meşhur tiftik yününü taraktan geçirip papak örüyorlar, hem birbirleriyle bir güzel lâf kaynatıyorlar. Ã, lâ!

Derken Wilko kapının önüne çıkıyor. Kapı önü çamur.

Daha doğrusu köyün ortak tasarrufunda bulunan yollarda hiçbir insan emeği görünmüyor; hatta bir karede yolun çukurunda cılız bir derenin aktığını bile fark ettim. Köylerde hep öyledir, bilirsiniz...

Belli ki fukara takımından bir köy burası; arazi dağlık, sarp. Buralarda olsa olsa hayvancılık olur. Hayvancılık ise günün yirmidört saatini dolduran bir geçimlik işi değil. Yani, evlerinin avlusuna, içine, kıyısına köşesine emek verip mis gibi güzelleştiren ve temiz tutan görgünün, kapı önünü de aynı şekilde düzenlemesi için yeterince zaman, işgücü ve teknik beceri var.

Etraf dağlık, taş-kaya kıyamet gibi. Birkaç motor dolusu taş getirseler yeter belki de..

Acaba dedim, "Niçin köyün erkekleri şöyle onbeş gün imece kurup köyün sokaklarını çamurdan-çaylaktan kurtarmazlar. Niçin taşları kırıp döşeyerek kendi çaplarında köyün ana güzergahını elden geçirmezler?"

Buraya ufak bir balmumu koyalım; şimdi ister misiniz adını bilmediğim bu köyün sâkinlerinden biri kıssadan hisse çıkarıp en yakın internet kafeye koşarak, "Seni kınıyoruz efendi; sen ne demek istiyorsun?" diye sitem yüklü bir nâme göndersin?

Olmaz demeyin; oluyor.

Şimdi meseleye devam edebiliriz.

Sadece o köy değil ki; bizim köylerimizin mühimce bir kısmında yol dediğin şey kendi haline bırakılınca, patika gibi yürünmekten yassılaşıp aşınmış bir toprak geçittir.

Cümle kapıyı geçip evin harimine girince temizlik, tertip düzen görünür ama sokak kapısından sonra "etrafımızı temiz tutalım" gayreti sezilmez pek.

En azından orta Anadolu civarında durum hâlâ böyle; zaten köylerde nüfus da kalmadı. Köy minibüslerine şehirden ekmek, yumurta, yoğurt yüklendiğini görünce köy denilen yerleşim biriminin can çekişmekte olduğunu ayan beyan görmüştüm yıllarca evvel.

Niçin kapımızın önünü kendi sorumluluk alanımızın dışında sayar da şöyle bir çalı süpürgesi bile geçirmeyiz? Hesap basit; herkes kapısının önünü taşla döşese, kimsenin ayağı çamura değmez, kimse rüzgarlı havalarda toza, dumana bulanmaz.

Sorunun cevabı köyde değil şehirde; daha doğrusu tabiatımızda.

Anlatayım, dinleyiniz; haksızsam "haksızsın" dersiniz.

X şehrinin otuz kilometre civarında bir kaplıca var. Bu kaplıcanın civarında genişçe bir arazi imara açıldı; şehrin hali vakti yerinde olanları da paraya kıyıp bu araziye güzel evler, villalar yaptırdılar. Öyle ki insan uzaktan seyretmeye kıyamıyor: Kuş yuvası gibi şirin, tatlı, özenilmiş villalar. Avlularında çiçekler, pahalı ağaç fidanları, meyve ağaçları, rengârenk çiçekler, halı gibi İngiliz çimleri; çimler arasına itinayla serpiştirilmiş ayak taşları, pırıl pırıl fayansla, mermerle, granitle döşenmiş zeminler.

Evin bahçesi böyle olursa içini siz tahmin edebilirsiniz artık...

Hâsılı, insanlar "evim evim cici evim" rüyasını gerçekleştirebildikleri bu küçücük yerleşim yerinde yaşamaktan mutlular.

Yalnıııız...

Bu güzelim villaların önünden geçen yol, hâlâ Hazreti Adem Nebi'den kaldığı haliyle duruyor. Bir ara bir dozerle kaba saba bir düzeltme yapılmış fakat kulak asmayın. Yol değil.

Bu mahallin sâkinleri yoksul adamlar değiller fakat benim gördüğüm kadarıyla bir araya gelip üçer beşer lira para toplayarak yollarını gıcır gıcır asfalt yaptırmayı başaramadılar.

Birine, "Niçin yolunuzu yaptırmıyorsunuz; bakınız bahçeleriniz cennet gibi ama bir adım ötesi çöplük halinde, yazık değil mi?" diye sordum.

-Yaptıracağız, mesele değil ama bir araya gelemiyoruz bir türlü, dedi. Ardından da, "Nasıl olsa köyün belediyesi buralara bir el atar, emlak vergisi ödüyoruz; parası kaç kuruşsa da veririz, mesele değil." deyip durakladıktan sonra ilave etti: "Hatta belki paraya bile lüzum kalmadan yaparlar."

Bu konuşma geçen sene cereyan etmişti.

Bu sene de durum aynı. Kış gelip kar yağınca, çoğu, içinde sıcak kaplıca suları dolup taşan banyolu evlerine giremiyorlar bile.

Anladınız mı?

"Ben yapmam, bana ne devlet yapsın." yaklaşımı ile çok fıkra var fakat ucu bir yerde hepimize dokunuyor.

Biz Türkleeer, tarihteee, büyük medeniyetleeer kuraan" diye bir lâf işittiğimde acı acı gülüyorum artık. Medeniyet dediğiniz, meselâ kapının önüdür arkadaşlar, yapmayınız!

İç rom, çiz nü; var ise akl-ı şuurun...

Yıllarca önce o karikatürü kesip çalışma odamdaki panoya iğnelemiştim. Çizerini, yayınlandığı dergiyi hatırlayamadığım bu karikatürün konusu şöyleydi: Beyoğlu'nun kuytu ara sokaklarından birinde çöplerin öbeklendiği pis bir köşede duvara yaslanmış oturan dilenci veya hâne-berdûş görünüşlü iki hırpani kılıklı adamdan biri, ötekine, "Yav" diyor, "Şeytan diyor ki, bas git buralardan, terk et bu şehri.", Öteki gayet mülâyim ve yorgun bir bakışla cevap veriyor, "İyi de" diyor, "Bakalım toplum buna hazır mı?"

Gaziantep'te Sanko Sanat galerisinde resimleri sergilenen ressam Ayşegül Yarar'ın bazı "nü" tablolarına seyircilerin ne tepki vereceğini kestiremeyen yöneticiler de yukarıda anlattığım karikatürdeki benzer bir yaklaşım sergilemişler ve demişler ki, "Gaziantep halkı 'nü' resimlere henüz hazır değil, olumsuz tepki verebilirler!" Bunun üzerine ressam hanım, "amanin bir tatsızlık çıkmasın da ben tek sanatımdan feragatte bulunayımdır" endişesiyle birkaç metre tül tedarikleyerek güzelim "nü" resimlerin, -hâşâ huzurunuzdan- kalça nâhiyelerini bir güzel kapatmış, fakat "çî fâide"; tasvir olunan hâtun kişinin sırt, omuz, kol, bacak vesair uzuvları ile saçı-başı yine ayan-âşikâre, palamut gibi üryân.

Siz sanatçı olmadığınız için bilmezsiniz fakat benim vaktiyle biraz sanatla uğraşmışlığım vardır, bilirim; bu, müthiş bir fedâkârlıktır aziz okuyucular! O stratejik ve jeopolitik nâhiyeleri kendi elleriyle bir ortaçağ tülbendiyle setrederken sanatçı yüreğinin nasıl parça parça olduğunu ve fekat henüz san'atten pek bir şey anlamayan hâlkımıza çağdaşlığın birkaç nümûnesini olsun götürebilmek emeli uğruna şol özveriye nasıl katlanı-katlanıverdiği sıradan insanlar anlayamaz, bilemez!

Otosansür ki, rahmetli Abdülhamid Han'ın, Con takımının karaladığı varakpârelere tatbik eylediği resmî sansür, otosansürün yanında leblebi çekirdek gibi kalır; öyle kötü ve fenâ bir şeydir.

Netekim sanat camiâmız bu bednam haber üzerine Fatih'in fedaisi Kara Murat veyahut kim Battal Gazi'nin oğlu gibi haydarâne bir nâra ile kıyâma geçerek, "utanç verici, vahim, bağnazlık, rezalet... ezcümle hiiaayyt" gibi sıfatlarla tavrını bir güzel koymuş bulunmaktadır.

Neticede mesele, "Yahu son halife Abdülmecid bile 'nü' yapmıştı" noktasına gelip dayanmış bulunuyor. Merak edip Abdülmecid'in "nü"süne bakıyoruz, bahçede beyaz bir karaltı seçilmekte; nü müdür, örtülü müdür anlaşılmıyor; belki de Abdülmecid o gün şevke gelip, "şöyle güzel bir nü yapsam gerektir" diye işe girişmişti de tutucu ve hain amucazâdesi Vahdettin'in tam da o gün yeğenini ziyaret edeceği tutunca, korkuyla tabloyu yarıda bırakmıştı, meçhûl!

Birader siz bu işleri son halifeden iyi mi bileceksiniz; üstelik bakınız, Abdülmecid'in büyük cousin'i Abdülhamid de, Bektaşiler gibi işi anlamazlığa vurarak şerbet niyetine şeker kamışı

suyundan mâmul romları şurbederek âsâbını teskîn eylemekte imiştir. Kıssâdan hisse: Halife-i rûy-i zeminden daha muhlis Müslüman mısınız yahu, "iç rom, çiz nü; var ise akl-ı şuurun..."

Sadede geliyoruz; şu iki metrelik tülbend ile setredilen nü tablolar yüzünden bakınız nelere muttalî olduk idi: Biir, Gaziantep'te Sanko Sanat Galerisi diye bir mekân vardır. İkii: Ayşegül Yarar, umumiyetle nü resimler yapan ve pek tanınmayan bir hanım ressamımız idi (netekim web arama motoruna bu isimle yapılan bütün müracaatlarda bu sanatçımızın ismi, "sansürlenen tablo" haberiyle bitişik tarzda yer almaktadır) Üüç; böylece mükemmel bir "piyar" çalışması sergilenmiştir.

Siz bilmezsiniz, "piyar", İngilizcede "Public relations" yani halka ilişkiler kavramlarının kısaltmış hali olup, "tanıtma, bilgilendirme" mânâsına gelmekle beraber, siz bunu "reklâmın kötüsü olmaz" şeklinde de kabul edebilirsiniz vesselâm.

Orduya "öf" demek!

İsrâ Sûresi'nin 23 ve 24. âyetlerinde ana-babaya hürmeti çerçeveleyen müthiş bir hüküm var: "Rabbin, O'ndan (Allah'tan) başkasına kulluk etmemenizi ve anne-babaya iyilik etmeyi emretti. Şayet onlardan biri veya ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, onlara 'Öf' bile deme ve onları azarlama; onlara güzel söz söyle. Onlara merhametle alçak gönüllülük kanadını ger ve de ki: 'Rabbim! Onlar beni küçükken nasıl terbiye ettilerse sen de onlara öylece merhamet et.' (23-24)"

Benzeyenle benzetilen elbette tamamen farklı olsa da bu âyet, Türkiye'de ordu ve toplum ilişkilerini, daha doğrusu milletin ordusuna bakışını layıkıyla anlamak için güzel bir teşbih teşkil ediyor.

Türk toplumu, "ordu" kavramının önemini ve tarihî ağırlığını iyi biliyor; bu, gündelik olayların ve yakın tarihe dair tatsız hâtıraların telkin ettiği bir bilgi değildir, bilakis derin tarihî tecrübelerden çıkarılmış son derece pratik bir hayat görgüsüdür.

İzah edelim.

Osmanlı Devleti, bugünün Marmara bölgesi dahil olmak üzere Balkan topraklarında kuruldu ve orta Avrupa'ya doğru genişlerken orta ve doğu Anadolu'yu, daha sonra Suriye, Mısır ve Basra körfezine kadar Irak bölgesini içine aldı.

18. Asırdan itibaren orta Avrupa'dan çekilmek zorunda kaldık; askerî mağlubiyetleri, sivil ahalinin göçü takib ediyordu ve bu göç dalgaları esnasında akıl almaz eziyetler, katliamlar ve yoksulluk manzaraları yaşanıyordu. 1876'daki büyük göçten sonra (Balkanlar ve Kafkaslardan onbinlerce insan, canlarını kurtarmak için Türkiye'ye çok güç şartlarda akın ettiler) geçtiğimiz

yüzyılın başlarında (1912-13) Balkanlar'dan neredeyse tâ Yeşilköy'e kadar geriledik. İstanbul'a 40-50 kilometre mesafede çarpışan ordumuz, siyasi çekişmeler yüzünden ikmâl arızaları yaşarken bazı birliklerimiz açlıktan ağaç kabukları kemirmek zorunda kalmışlardı; oysa ki beş on kilometre yakınlarındaki istasyonlarda orduya destek için gönderilen vagonlarca yiyecek başıboş yatmaktaydı. Bu yüzden Balkan Harbi, en az Millî Mücadele kadar bilinmesi gereken ibretlerle dolu bir çatışmadır (Bu konudaki görebildiğim en derli toplu monografi Richard C. Hall'a ait: "Balkan Savaşları, 1912-13- I. Dünya Savaşı'nın Provası, Homer Yayınları, Ã□ev: M. Tanju Akad, İstanbul, 2003, 224 s.) Bu harp Türklere şunu bir kere daha ve en acı şekilde öğretti: Ordunun çekildiği yerde İslâm ahalisinin canı, ırzı, malı ayak altında kalmaktadır ve bayrak da ordunun hükümran olduğu yerde dalgalanan bir can teminatıdır.

Birkaç sene sonra büyük harp başladı; Doğu Anadolu Rus işgaline uğrayınca yeni bir göç dalgası ile Türkiye yeniden sarsıldı; Ermeni tehciri kararı, bu zorlu ve kara günlerin mahsulüdür çünkü askerin olmadığı, kamu nizamının geçmediği yerlerde insanlığın değil, vahşetin sesi hükümran oluyordu.

En acısını Millî Mücadele esnasında yaşadık. İstanbul başta olmak üzere İzmir ve Ege bölgesi Yunan işgaline uğradı; güneyde Ermenilerle işbirliği yapan Fransızlar, İtalyanlar, İngilizler, ardından Sevr kâbusu...

Türk askerinin çekildiği yerde İslâm ahalisinin yaşama şansı kalmıyordu. Millî Mücadele'nin en dramatik ânı ise, Kuvayı Milliye çetelerinin tasfiye edilerek Türkiye'de düzenli ordunun âmil kılınmasıdır; devlet böyle kuruldu. Türkler, işte bu yüzden orduya ve o 'melhâme-i kübrâ'yı dirayetle yöneten Mustafa Kemal Paşa'ya karşı büyük bir minnet duyarlar.

Türkiye Cumhuriyeti'ni fiilen kuran bu ordudur; bu ordu, TBMM tarafından yönetiliyor ve onun adını taşıyordu: TBMM Ordusu. Askerî zaferden sonra ordunun başkumandanı M. Kemal Paşa, yönetimi başka siyasi kuruluşlara devretmek yerine Müdafaa-yı Milliye Cemiyetlerini örgütleyerek siyasi iktidarı bizzat kontrol etmeyi tercih etti. Zafer kazanan ordunun kumanda heyetini yeni düzen karşısında çabucak bir karara zorlayarak Halk Fırkası'nı tek siyasi güç haline getirdi. Siyasi rakibi kalmadı. Muhaliflerini tasfiye etti ve sonra Türkiye'yi modernleştirici radikal kararlar almaya başladı.

Ã□ok partili hayata geçtikten sonra ordu, merkez bürokrasisi ile dayanışma halinde muhtelif fasılalarla siyasete müdahele etti. Hoşuna gitmeyen durumları Cumhuriyet'ten sapma olarak

niteleyerek "kurucu ordu" rolünü sürdürmekte ısrar gösterdi. Ne yazık ki bu durum, hâlâ devam etmekte, fakat Türk halkı, ordusuna karşı tarihî saygısını bozmamaktadır.

"Onlara öf bile demeyin" esprisinin ardında işte böyle bir olgular dizisi var; Türkler, ordularına "öf" bile demiyorlar; ancak bu sabır hissinin içindeki saygı yerini muhafaza ederken sevgi azalıyor.

Orduyu yönetenler bu değişimin farkında mı; benim tahminim bilmedikleri yolundadır, çünkü ordu, Türk halkının mühimce bir kısmını layıkıyla tanımıyor; ordunun doktriner çerçevesi, halkı iyi tanımak için yeterli empati imkanını sağlamıyor. Tehdit değerlendirmelerinde 'irticâ'ın hâlâ baş sırada yer alması, ordunun, kendi toplumunu tanıma ve teşhis etme hususunda çelişkiler yaşadığını gösteriyor; ordunun tesbitine göre irticâ ve bölücülük tehdidinin 85 seneden beri azalmak yerine artması çelişik bir durumdur ve orduyu ister istemez kendi halkına karşı mevzilenmek mecburiyetine iter.

Gönül incitici nokta da bu zaten.

Bu değerlendirmeyi ciddiye almak gerekirse, 85 seneden beri hiç hata yapmayan bir tüzel kişilikle, mütemadiyen hata yapan ve bunda ısrar eden bir toplum karşı karşıya demektir! Bir şey yanlış gidiyor; bu açık!

Evet bir yerde yanlışlık var ve bana göre bu yanlış topluma ait değil: Bu yanlışı düzeltmek için yönetenlere düşen şey, halkın hangi konuda, nasıl ve niçin böyle düşündüğünü bilmek ve ona uygun davranmaktan ibaret. Problem şu ki, hatalı ve eksik teorik çerçevesinden ötürü topluma baktığında ordu, olanı değil sadece kendi teorisi bakımından görebileceği şeyleri görüyor.

Bu hatâ düzelmeli, düzelmeli çünkü "ilmî" değil. Tümdengelimci, önyargılı bir bakış açısının ürünü. Bu perspektif orduya nihai tahlilde itibar kazandırmaz. Bu güzide kuruma düşen görev, üzerinde hâlâ vesâyet iddia ettiği toplumu bütün veche ve ayrıntılarıyla tanımak için yeni bir teorik bakış geliştirmektir.

"Yeni teorik bakış" , Cumhuriyet'i, laikliği, Atatürk'ü ve etrafındaki değerleri geçersizleştirmek değil, bilakis doğru değerlendirerek onlara itibar kazandırmaya hizmet edecek ve ordunun topluma bakışındaki optik kaymaları düzeltecektir.

AKLINIZDA BULUNSUN: TARAF'I SEVDİM

II. Cumhuriyetçilik kavramı, kâğıt üzerinde mâkul ve yapıcı eleştiriler taşıyor olsa da, belki de temsilcilerinden fikre sirâyet eden bir tesir sebebiyle bana latif gelmiyor. Buna rağmen II. Cumhuriyetçilerin sesini duyuracağını vadeden Taraf gazetesi bana hayli sevimli ve sıcak bir gazete gibi göründü.

İnşallah uzun ömürlü olur; fikrî çeşitliliğimize yeni renkler katar ve Türkiye'nin muasırlaşması davasına olumlu katkılarda bulunur.

Başarılar Taraf!

Cadillac!

Fâzıl matbuatımız, neredeyse onbeş günden beri bir bankanın reklâm filminde Atatürk'ü canlandıran oyuncuya söylettirilen cümleyi tartışıyor; bu münakaşa bana birazcık kuşatma esnasında Bizans ulemâsının meleklerin cinsiyeti hakkında yürüttüğü rivayet edilen fikrî mübârezeyi hatırlattı.

Tartışma, "ne.. ne de..." ibaresi ile kurulan cümlenin olumsuz yargı ile bitmesindeki yanlışlık hakkında. Faydasızdır demiyorum, özellikle gençlerde Türkçe mantığını pekiştirmesi bakımından isabetlidir fakat bu gramer münakaşasının, reklâm filmindeki başka ayrıntıları hasıraltı etmesine gönlüm rıza göstermiyor. Nedir bu ayrıntılar, sırayla inceleyelim:

1- Atatürk, Türkiye'nin en büyük, en itibarlı sembol ismi. Doğrudan pazarlama amacıyla olmasa bile bir ticari reklâm unsuru olarak kullanılması doğru değil.

2- Çoğumuzun aklına gelmemiştir; Atatürk imajı, niçin otomobil, sigorta şirketi, lokanta veya gömlek gibi sektörlerde değil de banka reklâmında canlandırılmıştır? Haksız rekabet bu değilse, nedir? Yarın Cadillac firması aynı tarzda bir reklâm filmi piyasaya sürerse (çünkü Atatürk'ün makam otomobili Cadillac'tı) hangi mantıkla itiraz edecek isek, buna da aynı doğrultuda karşı çıkmamız gerekirdi; bilakis pek beğendik. Doğru mu yaptık?

3- Denilecektir ki, "ama Atatürk, söz konusu bankanın sadece ortağı değil, kurucusu idi". Bu cümle doğrudur fakat cümlenin hükmü, İş Bankası'nı anayasal bir kurum, Atatürk'le özdeşleşmiş bir müessese haline getirmez; aksi takdirde diğer bankalarla iş gören herkesin Atatürkçülüğünden ve Atatürk sevgisinden şüphe duymamız gerekmez miydi?

4- Gelelim Atatürk ve İş Bankası arasındaki ilişkinin tarihine. Daha önce başkaca vesilelerle birkaç defa yazdığım için tekrara düşmek pahasına yeniden arz ediyorum:

"Kurtuluş Savaşı'nın en zorlu günlerinde imdada Hintlilerin, hilafeti kurtarmak için topladıkları 1 milyon lira değerindeki yardım yetişti. Gazi, 1920'lerin başında bu paranın bir kısmını savaşın finansmanı ve yaraların sarılmasında kullandı. Kalan parayı ise daha sonra bankaya yatırdı. Savaş bittikten sonra (İş Bankası'nın kurulması gündeme gelince) Gazi Paşa, bankanın kuruluş sermayesinin dörtte biri değerindeki 250 bin liralık hisseyi Hindistan'dan

gönderilen parayla satın aldı. Ayrıca da bankanın kurulduğu gün, 207 bin 400 lira yatırarak ciddi bir maddi destek verdi" (Can Dündar, "İşte Atatürk'ün Banka Hesabı", Sabah, 26.8.2000, s. 4). "İş Bankası'nın ilk sermayesi de Hindistan'dan Mustafa Kemal'e gönderilen paranın geri kalanı idi... Bu para, millete ve devlete gönderilmişti", (Falih Rıfkı Atay, Çankaya, İstanbul, 1969, s. 457). Atatürk'ün ölümünde bankanın sermayesi 5 milyon lira civarında idi ve Atatürk, 1,5 milyon lira civarındaki hesabı ile bankanın en büyük müşterilerinden biriydi (Hesap hareketleri ve ayrıntılı döküm için bkz: Uygur Kocabaşoğlu ve diğerleri, Türkiye İş Bankası Tarihi, İstanbul, 2001, s. 612-630).

Atatürk'ün ölümünden sonra hissesine tekabül eden paranın nemalanmış miktarı olan, 1 milyon 435 bin 339 lira varislerine, yani CHP'ye geçiyor. "Daha doğru bir ifade ile söz konusu hisselerin çıplak mülkiyeti CHP'nin olurken, nakit ve hisselerin nemalandırılması görevi İş Bankası'na veriliyor. Bu hisselerden yararlanma hakkı ise Türk Dil ve Tarih kurumlarıyla hayatta bulundukları sürece Atatürk'ün bazı yakınlarının oluyor." (Kocabaşoğlu, s. 188-189)

...

Şimdi gelelim, şu meşhur "ne... ne de..." meselesine. Mugalâtanın lüzumu yok: Hakkı Devrim üstadımız haklı, "Bal gibi olur, netekim..." diyerek mantığa takla attıran gündemperestler haksızdır.

Kırmızıda geçtikten sonra Trafik polisiyle kırmızının sembolik mahiyeti hakkında polemik yapmanın ne manası varsa, bazı kurallarda mantık aramak da o kadar doğrudur.

2007

31 Aralık

"Camilerimize yardım edelim" Aksiyon Dergisi

31 Aralık

Gazete gibi gazete Zaman Gazetesi

30 Aralık

Tartış-ma! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

29 Aralık

Kendi teleskobunu "yontmayan" tembeldir Zaman Gazetesi

26 Aralık

Kemal Tahir sağ olsaydı... Zaman Gazetesi

24 Aralık

"İşte o kolej" veya "işte bu gazete!" ucuzluğunu terk edelim! Aksiyon Dergisi

24 Aralık

Bütün dogmaları döven dogma! Zaman Gazetesi

23 Aralık

Pehlivan isterim! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

22 Aralık

Amerikalı İrfan! Zaman Gazetesi

19 Aralık

Asım Kuzuluk'u tanır mısınız? Zaman Gazetesi

17 Aralık

Temel meselelere bir de sınıf penceresinden bakalım! Aksiyon Dergisi

17 Aralık

Camdaki sinek Zaman Gazetesi

16 Aralık

Saat sevgisi Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

15 Aralık

Fâzıl aabime açık mektup Zaman Gazetesi

12 Aralık

Âyin Zaman Gazetesi

10 Aralık

YÖK dilemması Aksiyon Dergisi

10 Aralık

Çekirge'nin sonu Zaman Gazetesi

09 Aralık

Serbest çağrışımla nasıl dilekçe yazılır? Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

08 Aralık

Kara çarşaflı gelin! Zaman Gazetesi

05 Aralık

Kuru kuruya gadaları alınan Türkler de demokrasi istiyor Zaman Gazetesi

03 Aralık

Kürt meselesinde "çözüm" ve zihnî boyut Aksiyon Dergisi

03 Aralık

Pakistânî kamyon Zaman Gazetesi

02 Aralık

Serbest çağrışımla nasıl dilekçe yazılır? Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

01 Aralık

Şimdi de iyi haberleri veriyoruz Zaman Gazetesi

Şimdi de iyi haberleri veriyoruz

Şehir kitaplarına bir yenisi eklendi; Mehmet Kurtoğlu'nun "Hafızasını Arayan Şehir" isimli eseri Şanlıurfa'yı anlatıyor (Tila Yayınları, 2007, 304 s).

Şehir edebiyatına dair kitapları önemli buluyorum çünkü bir yönüyle Türklerin sözlü gelenekten çıkarak yazı geleneğine geçmesini işaretlerken diğer taraftan şehirde yaşayanların,

o mânâ ve mekân içindeki yerini arayışının tezâhürü olarak dikkat çekiyor. Meselâ geçenlerde karşılaştığım "Tarihi ve Kültürel Değerleriyle Yarhisar" isimli köy monografisini (Yazarı Hasan Ali Çavuşoğlu) şifahi gelenekten yazılı birikime geçişte mânidar bir örnek olarak gördüm. Bu kitap akademik bir mahiyet ve iddia taşımamasına rağmen, Yarhisar Köyü'nün bin yıllık geçmişine şahitlik eden ilk yazılı ve derli toplu bir çalışmadır ve son yarım asırda yoğun bir iç göç yaşayan toplumumuzun mekânla yeniden sağlıklı ilişki kurmaya başladığını anlatır.

Üç aşağı beş yukarı bin yıllık yurdumuz Anadolu'da önemli bir değişim yaşanıyor. Bu değişimin adı şudur: Bir üretim biçimi, bir hayat tarzı ve bir zihniyet kalıbı olarak Türkiye'de köylülük hızla tasfiyeye uğruyor; köylerden şehirlere doğru akan nüfus kitleleri, yerleştikleri yerde geçici misafirlik durumundan çıkarak orada tutunmaya karar verdiklerini hissettiriyorlar. Dolayısıyla şehir kitaplarını bir nostalji edebiyatı gibi değerlendirmek eksik ve hatalıdır; nostalji, geçmişe dönüş, hatta kaçış; halbuki bir insanın yaşadığı şehrin tarihini, meşhur simâlarını, şairlerini, mekânlarını, âdetlerini, kültür ve sanat birikimini merak etmesi ve bu değerlerin arkeolojisiyle uğraşması geçmişe dönüş değil, kendi varlığının arka planına manidar bir dekor çizme arzusunun göstergesi olarak yorumlanmalıdır.

Yaşadığım şehirde, şehir kültürü ve kimliğiyle yeniden temasa geçmeyi kendine hedef edinen iki dergi yayınlanıyor: Hayat Ağacı ve Sultan Şehir dergileri. İlkini Sivas Valiliği'nin, ikincisini ise Sivas Belediyesi'nin desteklediği bu iki derginin o bildik taşra matbuatı perişanlığını tekzib edercesine hayli şık ve estetik endişeler taşıyan bir kalite çizgisiyle yayınlanmış olmaları çok mânidar bir husustur; bu dergilerin tam profesyonel olmadıkları halde profesyonel kaliteye erişmeye azimli delikanlılar eliyle daha şimdiden belirli bir yayın kalitesine yükselmiş olmasını da önemli sayıyorum. Bu yönüyle Sivas, belki de -İstanbul da dahil olmak üzere- kendi köylülüğünü kendi eliyle ve soğukkanlı bir zarafetle tasfiye eden şehirlerin başında gelmektedir. Kezâ Sivasspor'un herkesi şaşırtan sportif başarısıyla yeni bir "şehirli kimliği" yoğurmaktaki katkısını bu tabloya zevkle ilave etmek isterim.

Şehirlerimiz artık devâsâ bir bekleme salonu görüntüsünden sıyrılmaya başladı; şehrin yeni sâkinleri bir yerlere tutunma, yerleşme ve temekkün etme ihtiyacı hissediyorlar ki bunlar sosyolojik birer tablo olarak iyi haberlerdir ve şehirlerimizde artık "küçük burjuvazi" diye niteleyebileceğimiz bir topluluğun varlığını ve bunların yaşadığı yerle ilgili dikkatlerinin yoğunlaşmaya, giderek edebî bir koleksiyon haline gelmeye başladığını gösterir.

Meseleye bir de "millet olmak" açısından bakalım; milli destan ve efsânelerin, toplumun vicdânında yer eden büyük felâket ve sevinçlerin milli bir ruh yoğurduğu âşikâr; fakat modern çehresiyle millet, sâdece esâtirin değil, yazıya geçmiş külliyatının genişliğiyle kendini inşâ etmesi gereken bir heyettir ve biz -şimdilik az da olsa- bu safhaya artık geçmeye başladık; çünkü şehirlilik kimliği, milli kimliğin en istikrarlı ve en velûd aksâmı. "Köylü toplum"

olmaktan bir türlü çıkamayışımızın hazin hikâyesi ise yakın tarihin sayfaları arasında, kendini anlayacak kâmil nazarlar bekliyor.

Türkiye'de iyi ve güzel şeyler de oluyor.

Serbest çağrışımla nasıl dilekçe yazılır?

Meseleyi en iyi farkeden şüphesiz öğretmenlerdir ama konuya duyarlı öğrenci velilerin de dikkatini çekmiş olsa gerektir: Artık ortalıkta iyi el yazısı diye bir hüner kalmadı; varsa da istisnâ kabilinden.

İlköğretimde "kitap yazısı" denilen birbirinden ayrık harflerle yazı öğretiminden vazgeçilerek yeniden el yazısına dönülmesini biraz bu sebebe bağlıyorum.

"El yazısının artık önemi kaldı mı?" diye düşünebilirsiniz; haklısınız, kalmadı. Eskiden el yazısı kullanmak gereken her durumda artık büyük nisbette klavye kullanıyoruz; hatta kalem bile olmazsa olmaz cinsinden bir zâti eşya olmaktan çıktı. Eminim ki çoğumuz, kaleme çok çok bir kargo makbuzunu imzalamak için ihtiyaç duyuyoruz. Bir gün kaleme ve el yazısına geri döner miyiz; çoğumuz böyle bir ihtimâlden ürperecektir.

Biz el yazısı ile yetiştik halbuki; yazı dersinde elimiz yüzümüz adi çini mürekkebi lekesine bulanır, bazılarımız önlüğüne, pantolonuna bile dökmeyi başarırdı. Şimdiki kalemlere yetişebilseydik şüphesiz el yazımız daha güzel olurdu; geçenlerde baktım, silgi yerinden basınca yazılacak uç kısmı uzayan otomatik kurşun kalemlerin bile enli uçlu cinsi çıkmış. Kalem değil fırından taze çıkmış pide içinde tulum peyniri mübârek. İnsanın yiyesi, pardon yazdıkça yazası geliyor; öyle güzel.

Tabii bu arada "Seni yetiştirenin boyu posu devrilmesin inşallah!" diye gıyabda lânete uğramaktan korkan öğretmenlerimiz, bize adam gibi dilekçe yazmayı da öğretmişlerdi: Başlık kâğıdın neresine konulur; adres nereye yazılır, sağdan soldan ne kadar boşluk bırakılır ve en önemlisi, kısa yoldan meram nasıl ifade edilir gibi konularda edindiğimiz pratik bilgiler o günlerden kalmadır.

Hatta inanmayacaksınız, mektup yazmayı bile öğretmişlerdi canım!

Geçenlerde internette dolaşan bir dilekçe örneği görünce, "serbest çağrışım" metoduyla bir resmî makama arzuhal yazmanın ne kadar neşeli sonuçlara varabileceğini görüp keyiflendim.

Bilmem doğru mudur, yoksa bu işlere meraklı birinin uydurması mıdır ama oldukça gerçekçi göründü bana. Sonunda isim, hatta adres bile var fakat ben o kısımları saklı tutmayı tercih ediyorum.

Adamın biri, fakülte diplomasını zayi etmiş; yenisini istiyor. Dilekçe konusu bu. Şimdi bu basit konunun "serbest çağrışımla" nasıl zenginleştirilebildiğine yakından bakalım.

.... Üniversitesi İşletme Fakültesi Sayın Dekanlığına,

Özü: Diplomam telef olduğundan yenisinin verilmesi Hk.

Ben ..... akademisi 66 Haziran dönemi ve iyi derece ile mezun olmuş mali şube mezunuyum.

Akademiye Cebeci'deki Hukuk Fakültesi binasında 1962 yılında girdim. Sonra Akademi binası Beşevler'e taşındı. Biraz da orada okudum.

Bizim bu akademimiz şimdi işletme fakültesi olmuş.

Bunu bana bir mali müşavir arkadaşım var. A. B.. O söyledi. O benim G. Lisesinden sıra arkadaşım idi. Onun diplomasını yazıhanesinde görünce imrendim.

Benim dönem arkadaşlarımdan Ş.S. vardı Yozgatlı. Şimdi Ankara'da ... acentası ve petrol pompaları var. Necatibey'de İstanbul, Samsun yolları çıkışında petrol pompalarında .... markaları satar.

Bir dönem arkadaşım da A.D. idi...

Her neyse, ben mali şube bölümünün ilk mezunuyum. Ve arkadaşlarım Eylül döneminde bitirmelerine rağmen ben 65/66 dönemi haziran döneminde bitirdim. Bana göre bir başarı idi.

Bir zamanlar mali müşavir-muhasebecilik yaparken [diplomasını kasdediyor] başucuma asardım. Sonra işi büyüttüm. Türkiyenin en büyük çimento tüccarı olunca, yazıhaneler ve şubeler çoğalınca bir ara nemli bir yerde kalmıştı. Sonra orada bir yangın çıktı. 1970'li yıllarda yangında yandı.

Tabii mahkemeden yangın kararım da var.

Şimdi ben sayın Dekanlığınızdan diplomamın yenisini istiyorum. O diploma bana çok çektirdi. Akademi 3. sınıfta iken bir kızla nişanlandım. Annesinin gönlü yoktu. Bir bahane arıyordu. Diplomanı getirmeden ne evlenebilirsin ve ne de nişanlını görebilirsin derdi. Okulu bitiremezsen de kızı vermem derdi.

Kayınvalidem böyle deyince içime bir korku düştü. Kazanamazsam hem yaptığım altın avadanlık gidecek ve hem de kızı kaybedeceğim ve hem de rezil olacağım.

Gittim Ankara Kocatepe Camisi o zaman inşaat halinde idi. Kapısında dini yayınlar satan bir kitabevi vardı. Oradan cebime sığacak küçük bir Kur'an-ı Kerim aldım.

Başladım akademi kapılarında, göğüs cebimde Kur'an-ı Kerim, Allah'a yalvarıp yakarmaya.

Kayınvalidem şart koşmasa daha iyi okuyacaktım.

Baskısı üzerimde menfi durum yarattı.

Sayın Dekanım. Bu kadar sohbetten sonra diplomamın yenisini sizden saygılarımla arz ediyorum.

Eki: Nüfus cüzdan örneğim. Numaramı hatırlıyamıyorum. 6227 gibi bir rakam da olabilir.

M.A.G. 60. Yıl Mahallesi. Yavuz Sultan Selim C. ....

Şimdi bazı daire müdürleri diyecektir, "Yahu böyle dilekçeye can kurban; bizde neler neler var!"

Bilemem; benim bildiğim, üç aşağı-beş yukarı bizim kuşağın, kalemi eline alınca namdar arzuhalciler gibi nasıl güzel dilekçeler döktürebildiğidir.

Pakistânî kamyon

Masaya oturup önümüze uzuuun bir beyaz kağıt alalım; bu kağıdı sağlı-sollu iki eşit alana ayıracak şekilde yukardan aşağıya uzuuun bir çizgi çekelim. Çizginin soluna, Türkiye'de ticari maksatlı sivil uçuşların başladığı günü esas alarak meydana gelen uçak kazalarını ve uçuş kusurlarını listeleyelim.

Çizginin sağ tarafına ise, aynı tarihten başlamak üzere Türk basınının yayın kazalarını ve yayın kusurlarını sıralayalım; sonra listenin altına enine bir "yekûn" çizgisi çekerek değerlendirelim.

Neticesi basın hayatımız için yüzkarası gibi bir şey çıkacaktır; eminim.

Kimse kusura bakmasın, bizim basının haber dili, Pakistan ve Hindistan'da yaygın süslü-boyalı kamyonların görüntüsünü andırıyor; şoförün önündeki cam hariç, boyanabilecek bütün yerleri rengârenk motiflerle süslemekten haz eden şarkkârî bakış açısı ile basınımızın haber karşısındaki duruşu neredeyse tıpatıp aynı. Hayır, şu mâhut "boyalı basın" tâbirini kasdetmiyorum; son üç günün gazetelerini tarayıp uçak kazası ile ilgili haberleri yanyana dizerseniz neyi kasdettiğimi birebir göreceksiniz.

"Hata, kusur, ihmâl, cinayet gibi kazâ, hatta sabotaj" olmaz demiyorum; mümkündür fakat çeşm-i insâf ile kabul edelim: Türkiye'de sivil havacılık sektörünün kaza ve ihmâllere yaklaşımı ile basınımızın "iş kazaları" konusunda gösterdiği tutumu mukayese etmek haksızlıktır, hakikati kırk yerinden taammüden bıçaklamak gibi bir şeydir. Bir tarafta hatâ payını asgariye indirmek için deli gibi para, emek ve zaman harcayan rasyonel bir sektör, öte tarafta "hakikat" karşısında omurgasını dik tutmakta zorlanan, henüz basın meslek ilkeleri konusunda bile kendi içinde mutabakat sağlayamamış, bu konuda en iddialısı bile alaturkalıktan kurtulamamış bir başka iş kolu.

Kağıdın sağ tarafına yazılması gereken lâçkalıklardan ve meslek cinayetlerinden irice olanlarını sıralamaya kalkışsam bile değil bu sütun, sahife bile yetmez. Bu durumda kağıdın sağında yer alanların kağıdın sol sütununda bulunanları yargılamaya kalkışmasından nasıl hayırhâh bir sonuç bekleyebilirsiniz?

Meş'um kazâ, sabahın ilk saatlerinde duyulunca internet sitelerine konulan haberlerde öğleye doğru "Tümgeneral Yılmaz" türü habercilik anlayışının ürettiği bol renkli, bol resimli, romantizm ve duygu dozu yüksek, elbette % 90'ı itibariyle gerçekle ilgisi olmayan uçurma haber ve yorumların yer almaya başladığını takib etmiş olmalısınız.

Özeti şu; okuyucuya deniliyor ki, "ey vatandaş, uçuş güvenliği konusunda kimseye güvenme, bir yere uçmadan önce kendi tahkikatını kendin yap; Hangi uçak, hangi şirketten kiralanmış, markası güvenilir mi, hangi havaalanlarında uçuş güvenlik cihazları var, araştır; bununla yetinme, pilotların performans durumlarını gösterir sicil kayıtlarını incele, hattâ ve hattâ uçmadan önce uçağın en son motor ve mekanik aksâm testlerini gözden geçir, sonra kararını ver."

Uçak yolcusunu bir güzel terörize etmekten başka ne anlamı var bu laubâli yorumların?

Hakkı ketmetmeyelim: Şu ana kadar görebildiğim en ciddi yorum şöyleydi; ismini hatırlamadığım bir gazeteci, olay sabahı şöyle dedi: "56 kişi uçak değil de kamyon-otobüs çarpışmasında canını kaybetseydi biz bu meseleye nasıl yaklaşırdık?" Cevap şöyle, bu haber basınımızın ilgisini en çok bir gün çeker, ertesi gün unutulurdu! Niçin, çünkü bizim medya mensupları için uçak, otobüsten daha önemli ve elbette daha tercih edilir bir ulaşım aracıdır da ondan...

İletişim fakültesi öğrencilerine mezuniyet tezi ödevi veriyorum; önce uzuun bir kağıt alıp yukardan aşağıya uzuun bir çizgiyle ikiye bölecekler. Sağına...

Sonuç kısmında bir "Pakistânî kamyon" fotoğrafı belirmezse yuf olsun bana!

Kürt meselesinde "çözüm" ve zihnî boyut

İki arkadaş dertleşiyoruz, dedi ki,

-Yıllardan beri Kürt meselesi hakkında yazıyor çiziyor, tartışıyoruz fakat sanki yapıp ettiklerimizin bir faydası görünmüyor gibi; senin aklında bir çözüm var mı?

Cevaplar suallere göre biçimlenirler. Arkadaşım, "senin çözümün nedir" diye sorunca şaşırdım çünkü doğrusunu söylemek lazımsa Kürt meselesini, diyelim ki enerji açığı veya sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi türünden bir olgu olarak görmedim. Enerji, sağlık veya eğitim gibi meseleler, genellikle bütçeden ayrılan maddi kaynakların doğru ve verimli kullanılmasıyla halledilirler. Buna mukabil, ne yazık ki artık "Kürt Meselesi" diye söz

edebileceğimiz mesele ekonomik, sosyal, kültürel veya siyasi araçların devreye girmesiyle şiddetini kaybedip yatışacak gibi görünmüyor.

"Çözüm" kavramı üzerinde durmalıyız. Kâğıt üstünde bakılınca problemler çözülebilecek pürüzler gibi görünür; bana göre Kürt meselesini "çözülebilir ve çözülmesi gereken" bir problem olarak nitelemekle doğru bir şey yapmıyor ve enerji tüketiyoruz.

Aslında çözümün tam içinde yaşıyoruz; yaşadığımız fiilî durum, çözümün ta kendisi.

Başkalarına problem gibi görünen şeyin aslında çözüm olduğunu ileri sürmekle kelime oyunu yapıyor değilim; bilakis, bize mesele gibi görünen şeyin yukarda saymaya çalıştığım ekonomik, kültürel ve politik boyutların ötesine taşarak "zihnî" bir mahiyete büründüğünü savunuyorum.

Çözüm, Türklerin ve Kürtlerin beraber yaşamasıdır; zaten beraber yaşıyoruz. Bu beraberliğin nasıl bir sosyal mühendislik gerektirdiği ile de ilgili değiliz çünkü öyle bir şeye ihtiyacımız yok. Aynı memleketi paylaşıyor ve bu memleketin hemen her yerinde, beraber, içiçe, yanyaya duruyoruz. Türklerle Kürtler arasında bir sosyal kast yok, Kürtler bir ekonomik ablukaya mâruz tutulmuyor, bütün kamu hizmetlerinden yararlanıyorlar. Daha mühimi komşuluk ediyor, kız alıp vermek suretiyle akrabalık tesis ediyoruz ki bir arada yaşama (coexistance) noktasında en kritik kurum budur.

Herhangi bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı için ulaşılabilir herhangi bir politik, ekonomik, toplumsal ve kültürel mevki, hasseten Kürt asıllılar için kapalı değildir.

Kürtler, ait oldukları etnik menşe veya ırk yüzünden kategorik bir ayrıma tabi değiller; daha doğrusu Kürt etnisitesi ne resmî, ne özel ilişkiler çerçevesinde bir dışlayıcı unsur teşkil ediyor; hatta ırk ve mezhep esasına dayalı parti örgütlenmesi kanunen yasak olmasına rağmen, en azından terör örgütünü desteklediklerini inkar etmeyen Kürtlerin bir siyasi parti halinde Meclis'te temsilleri bile büyük bir mesele haline getirilmedi.

Çözüm de budur işte, biz zaten çözümü yaşıyoruz.

Elbette bu tasvir, bardağın dolu tarafı.

Bardağın boş kısmında şöyle bir "zihnî algı" var: Kürtlerin bir kısmı sırf Kürt oldukları için kültürel asimilasyona uğradıklarını, güneydoğu bölgesine kasden yatırım yapılmayarak geri bıraktırıldıklarını, yakın geçmişte 12 Eylül yönetiminin Kürtçe'yi yasaklamaya kalkıştığını, terör başladıktan sonra (1984) güvenlik güçlerinin Kürtlere hoyrat ve önyargılı davrandığını ileri sürerek devlet yapılanması içinde Kürtlere özel bir statü tanınmasını, yoğun bulundukları bölgelerde otonom yönetimler ve özel gelir kaynakları tesis edilmesini istiyorlar; daha radikal

bazı çevreler ise Türkiye'nin Sinop-Adana hattının doğusunda kalan kısmının 'Büyük Kürdistan'a terkedilmesini bile savunmaktalar.

Eğer bir 'Kürt meselesi'nin varlığından söz edeceksek, en azından bunun "zihnî bir mesele" olduğunu ihtimâller arasına koymamız lazımdır. Zihnî meseleden kasdım, politik veya ekonomik araçlar seferber edilmek suretiyle elde edilecek sonuçların, bu zihni tutumu asla değiştirmeyeceği varsayımından ileri geliyor.

Kürt taleplerindeki muğlaklık da bir başka "zihnî" problemdir: bu talepler en aşırısından Türkiye'nin ikiye bölünmesinden başlayarak, "yahu biz de devletin şefkat eliyle bize dostça yaklaşmasını istiyoruz; Türkiye'de insan gibi yaşamak istiyoruz" diye ifade bulan ılıman dileklere kadar yayılıyor. Gerçekte talep edilen nedir, devletin vereceği hangi taviz tatminkâr sayılacaktır, bu hususta netleşmiş bir fikir birliği yok.

Yeniden bardağın dolu kısmını hatırlayalım; eğer benim yaklaşımımı ciddi bularak Türkiye'de Kürt meselesinin fiili ve elle tutulur değil, "zihnî" bir mesele olduğuna hak veriyorsanız, zihnî bir meseleyi, yine zihnî araçlar yardımıyla anlamaya ve çözmeye çalışmanın doğruluğuna da ikna olmanız gerekmektedir. Nedir o "zihnî" araçlar? Anlayış, hoşgörü, empati, gayret, merhamet, bilimsellik, hakkaniyet, tarafsızlık... nedir? Hangi zihnî aracı kullanarak aşılamaz gibi görünen bu devâsa meseleyi gündemimizden çıkarabiliriz?

Ve bu zihnî araç hep tek yanlı mı kullanılmalıdır; eğer mesele zihnî ise, Kürtlerin de bu zihni engeli bertaraf etmek için bir şey yapması gerekmez mi?

Aklınız karışmış olmalı çünkü meseleyi analitik bir yaklaşımla kendi unsurlarına ayırıp yakından baktığımızda ortada devlete silahla kıyâm edecek büyüklükte bir problem görünmüyor.

Türkiye'de yaşayan herkesin devletten şikâyeti, beklentisi veya devletle ilgili bir derdi vardır. Kürtlere haşin davranan devletin, Kürt olmayanlara daha müşfik davranabildiği yolunda "ayırıcı ve bölücü" bir yaklaşımını bulmak hiç de kolay değildir; bilakis devlet, kuruluşundan bu yana -doğru veya yanlış, onu tartışmayacağız- kendisine tehdit gördüğü her hareketi en sert tepkilerle bastırmak noktasında "eşit" davranabilmiştir! Bu noktayı vurgulamak, her hâl ü kârda devleti savunmak anlamına gelmiyor; örneklerini zihninizde canlandırırsanız bana hak vereceğinizi tahmin ediyorum.

Şimdi de bardağa dışardan bakmayı deneyelim; meseleyi, bir şekilde zıvanasından çıkaran ve bu yazıda şimdiye kadar zikretmediğimiz husus, harici faktörlerdir. Kısaca dün İngilizler, bugün Amerikalılar bölgeye dışardan müdahele ettiler ve çözülebilir pürüzleri, birer zihnî obsesyon (takıntı) nesnesi haline getirerek bölgede kendi çıkarlarını korumaya çalıştılar. Yıkılan Saddam rejimini, ondan önceki krallık dönemini tesis eden bu güçler, şimdi bölgede demokrasi rüzgarı estirirken daha şimdiden milyona yakın Iraklı'nın ölümüne yol açtı. Osmanlı idaresinin bölgeden kovulmasından sonra Ortadoğu bölgesinde Araplar, Filistinliler, Şiiler, Sünniler, Kürtler, Türkler ve İranlılar rahat gün yüzü görmedi.

Bahsedip durduğumuz o "zihnî" takıntı meselesi tabii gelişmelerin sonucu mudur, yoksa bölgedeki Amerikan işgalinin bunda bir payı var mı?

O cevabı tarih kaydeder.

Sözü şöyle bağlamak en iyisi: Bu yaklaşımımı beğenmeyenler, farklı düşünenler olabilir ama ciddiye alınması gereken bir hatırlatmadır: Çözümü bizzat yaşıyoruz zaten; en azından farkında olalım, kadrini bilelim!

Kuru kuruya gadaları alınan Türkler de demokrasi istiyor

*Soru: *"Sizin anladığınız anlamda Türklerin talepleri nedir?"

*Cevap: *"Türklerin talebi parlamenter demokrasidir. Ancak partimiz o dönemde kapatıldı. Demir ve beton yığınları arasına hapsettiler bizi. Bugün geldiğimiz noktada yeniden o döneme benzer bir tablo var.

Ancak o dönemin ruhuyla sorunların çözülemeyeceğini hayat bize gösterdi. [Partimiz] bu noktada bir şanstır. Türklerin parlamento ve demokrasiye olan inancını kırarsanız bu ülkeye kötülük yapmış olursunuz. Halkın iradesine saygı duyulmalı."

*Soru: *[Partiniz]in çözüm politikası nedir?

*Cevap: *Türk sorununun üniter yapı içinde çözüleceğine inanıyoruz. Türklerin; bu ülkedeki herkesin, kendisini özgürce, yasal ve anayasal düzeyde güvence altına almasını istiyoruz. Kendi dillerinde eğitim verebilme hakkını istiyoruz. Bunlar Türklerin ana sorunları bize göre.

*Soru: *Türklerin talepleri sadece kimlik ve kültürel haklardan mı ibaret?

*Cevap: *[Türkler] çatışma ortamından bıkmış durumda. Artık bundan kurtulmak istiyorlar. Bu anlamda AKP'ye verilen kredinin iyi değerlendirilmesini istiyorlar. Aş istiyorlar, iş

istiyorlar, özgürlük istiyorlar. Barış istiyorlar. Biz Türklerin bazı taleplerini ihmal ettiğimizin farkındayız. Sosyal ve ekonomik projeler de geliştirmemiz lazım.

Yukardaki alıntı, Aksiyon dergisi'nin 3 Aralık Pazartesi günü yayınlanan 678. sayısında gazeteci Hamza Erdoğan'ın, DTP Milletvekili Sırrı Sakık'la yaptığı görüşmenin bir kısmıdır; bu metinde yer alan "Kürt" ibârelerini "Türk"le "DTP"yi [Parti] ile değiştirdim; ortaya böyle bir şey çıktı.

Böyle bir şey... Peki, nasıl bir şey; tuhaf mı, saçma mı, imkânsız mı, "yok canım daha neler" mi? Ne?..

Rivayet bir ammâ maksud muhtelif demişler; iki kelimesi değiştirilince mâhiyeti de farklılaştığı düşünülen bu metinden ne anladığımı söyleyeyim.

1-Bana göre Kürt ve DTP kelimelerini değiştirince metnin istikameti ve anlamı tahrif edilmiş olmuyor. Türkiye'de vatandaş ve devlet ilişkileri sadece Kürtleri rahatsız ediyor değildir. Hâşâ huzurdan ırkçılık saymazsanız, bu ilişki tarzından Türkler de, sair kimlik sahipleri de bal gibi şekvâcıdır.

2-Fark şurada; Hâşâ huzurdan ırkçılık gibi olmasın ama Türkler, bu gibi mağduriyet konularını, "biz Türkler" diye başlayan cümlelerle ifade etmek konusunda gönülsüzdür (az kalsın kabiliyetsiz diyecektim!). Söylemek aşırılık gibi olacak ama Türkler de adam yerine konulmak istiyor; Türkler de aş, iş, barış, hürriyet ve anayasal teminat istiyor. Sırrı Sakık'ın röportajı, Aksiyon'da "Devlet değil demokrasi istiyoruz" başlığı ile tanıtılmış; tastamam bu işte; hâşâ huzurdan ırkçılık saymayın ama Türkler de devlet değil, demokrasi istiyorlar.

"Devlet zaten Türklerin, daha ne istiyorsunuz birader" denilebilir; bu gibi haller Anadolu'da "kuru kuruya gadaların alayım" vecizesiyle karşılanır. Yeri gelmişken "Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur" efsânesinin kofluğunu da vurgulayalım. Irkçılık gibi olmasın ama şu lâfı, "Türk'ün maalesef dostu yoktur" diye düzeltsek galiba daha iyi olacak.

Türk'ün kusuru, kendini devletin yerine koyan, zihnî sâfiyetiyle başlıyor; bir nevi "ağanın malı, azabın canı" hikâyesi. İki lokma rızık bulunca yedi ceddiyle evel Allah sonra devletine dua eder durur.

İşin komik tarafı, dışardan bakıldığında Türkler'in, devletin ve milletin asli unsuru gibi görünmesidir ki bu durum bende nedense hep ağlamaklı bir hisse yol açmıştır. Niçin acaba?

Kara çarşaflı gelin!

Hatırlayan çıkacaktır; yıllar önce yassı karton kutuda satılan ince Bahar sigarasının üstünde, sanat tarihçilerinin "rûmî tarz" diye tarif ettiği bir motif vardı; bu motifin bazı yerlerini kalemle karalayıp tersini çevirdiğinizde Mao'nun çehresini andırır bir suret belirirdi.

Bazı arkadaşlar da bu esrarengiz şifre hokkabazlığı karşılığında "vay canına" demekten kendini alamazdı.

Devamı var: Birinci sigarasının üstündeki italik tarzda yazılmış "20 sigara" yazısındaki "20"yi uygun hatlarla tamamladığınızda ortaya kasketli bir köylü resmi çıkıyor ve bazı arkadaşlar, yine bir "vay canına" çekmekten kendini alamıyordu.

Bitmedi; 70'li yıllarda -galiba MC hükümetlerinin biri esnasında- Maltepe sigarasının paketi değiştirilmişti. Paketteki iki kırık çizgiyi makasla keserek çaprazlama üst üste koyan bir kısım arkadaşlar, ortaya çıkan gamalı haç işaretini birbirlerine gösterip "vay canına" diyor, ardından "işte Faşizm birader" diye mânâlı mânâlı kafa sallıyorlardı.

O yıllarda kâğıt paralardaki çeşitli motifleri, gölgeleri, filigranları inceleyerek ustalıkla gizlenmiş masonik semboller icad eden arkadaşlar da vardı; paralara bakıp hep birlikte "vay canına" derdik.

Şimdi "vay canına" demek sırası, anlaşıldığı kadarıyla bir kısım Batılı sanat uzmanlarına gelmiş bulunuyor. Dün yayınlanan bazı gazetelerimizin üzerine balıklama atladıkları bu habere göre Leonardo Da Vinci'nin tablolarında "gizemli yüzler ve şekiller" keşfedilmekte imiş. Resimlerin bazı mıntıkaları aynayla simetri uygulandığında ortaya garip ve ürkütücü yaratıklar, kehanetimsi mâlumatlar çıkmakta, meselâ bir başka gazetemizin haberine göre, "Bakire ve Çocuk" tablosuna aynayla bakılınca, Yahudi Tanrısı Yehova, Vatikan tacıyla görülmekte imiş.

Ee, karar verelim artık, "vay canına" diyecek miyiz şimdi? Bilemiyorum, fakat Leonardo bu saçmalıkları görse kesinlikle uzun bir "yuuh" çekerdi; ondan eminim. Aynı derecede emin olduğum bir başka husus, rasyonalite seviyesine ayılıp bayıldığımız Batılı kamuoyunda nice safderun ve "sazan"ın bu kabil zırvaları ciddiye alarak birkaç dakikalığına birtakım çocukça yorumlarda bulunduktan sonra "cık cık" çekerek işine gücüne bakacağıdır; öyledir, çünkü esrarengiz şeylere, Esoterizm'e, Occultizm'e, bâtınî zırvalara, fala, remile, kehânete, astrolojiye inananların miktarında toplam nüfusa oranla eksilme kaydedilmediği mâlumdur; hem de o anlı şanlı "ilerleme" fikrine, o pek parlak "Aydınlanma çağı"na rağmen. Öyledir, çünkü vehimler, tereddütler, korkular ve endişeler cehâletle birleşince insanların davranışını idare eden birer unsur olmak otoritesini hiç kaybetmemişlerdir.

Yine hatırlayalım; "karpuz çekirdeğinde, bazı tropik balıkların gövdesinde, kelebek kanadında, ortadan ikiye biçilen bazı kerestelerin iç çeperinde" lâfz-ı celâl yazısına benzeyen titrek karaltılar olduğunu gösteren fotoğrafların elden ele gezdiği demlerde, içimizden bazıları yine o aynı çocukça tereddütlerin saikiyle vecde gelip de tecdîd-i imân etmemişler miydi?

Şifre kavramı karşısında nedense metânetimizi bir türlü muhafaza edemiyoruz ve bu durum bana hep o fıkrayı hatırlatıyor. Yıllarca açık deniz kaptanlığı yapan yaşlı adam, sefere her çıkışında kaptan köşkündeki kasasını açar, içinden bir kutu çıkarır ve içindeki kâğıdı okuyarak yeniden kilitlermiş. Bir gün sefer esnasında emr-i Hak vaki olunca ikinci kaptan ilk iş olarak merakla açık duran kasaya seğirtmiş; kapalı kutuyu açıp içindeki kâğıdı okumuş:

"Sancak sağ, iskele sol" yazıyormuş kâğıtta!

Dedim ya, şifrelerin gerçek anlamını merak etmek bizim zayıf yanımız diye; işte ben neredeyse bir haftadan beri, üzerime vazife olmasa da şu meşhur "kara çarşaflı eş" şifresinin açık mânâsını merak edip durmaktayım.

Çözene on yüz bin seksen milyon puan feda olsun!

Serbest çağrışımla nasıl dilekçe yazılır?

Meseleyi en iyi farkeden şüphesiz öğretmenlerdir ama konuya duyarlı öğrenci velilerin de dikkatini çekmiş olsa gerektir: Artık ortalıkta iyi el yazısı diye bir hüner kalmadı; varsa da istisnâ kabilinden.

İlköğretimde "kitap yazısı" denilen birbirinden ayrık harflerle yazı öğretiminden vazgeçilerek yeniden el yazısına dönülmesini biraz bu sebebe bağlıyorum.

"El yazısının artık önemi kaldı mı?" diye düşünebilirsiniz; haklısınız, kalmadı. Eskiden el yazısı kullanmak gereken her durumda artık büyük nisbette klavye kullanıyoruz; hatta kalem bile olmazsa olmaz cinsinden bir zâti eşya olmaktan çıktı. Eminim ki çoğumuz, kaleme çok çok bir kargo makbuzunu imzalamak için ihtiyaç duyuyoruz. Bir gün kaleme ve el yazısına geri döner miyiz; çoğumuz böyle bir ihtimâlden ürperecektir.

Biz el yazısı ile yetiştik halbuki; yazı dersinde elimiz yüzümüz adi çini mürekkebi lekesine bulanır, bazılarımız önlüğüne, pantolonuna bile dökmeyi başarırdı. Şimdiki kalemlere yetişebilseydik şüphesiz el yazımız daha güzel olurdu; geçenlerde baktım, silgi yerinden basınca yazılacak uç kısmı uzayan otomatik kurşun kalemlerin bile enli uçlu cinsi çıkmış. Kalem değil fırından taze çıkmış pide içinde tulum peyniri mübârek. İnsanın yiyesi, pardon yazdıkça yazası geliyor; öyle güzel.

Tabii bu arada "Seni yetiştirenin boyu posu devrilmesin inşallah!" diye gıyabda lânete uğramaktan korkan öğretmenlerimiz, bize adam gibi dilekçe yazmayı da öğretmişlerdi: Başlık kâğıdın neresine konulur; adres nereye yazılır, sağdan soldan ne kadar boşluk bırakılır ve en

önemlisi, kısa yoldan meram nasıl ifade edilir gibi konularda edindiğimiz pratik bilgiler o günlerden kalmadır.

Hatta inanmayacaksınız, mektup yazmayı bile öğretmişlerdi canım!

Geçenlerde internette dolaşan bir dilekçe örneği görünce, "serbest çağrışım" metoduyla bir resmî makama arzuhal yazmanın ne kadar neşeli sonuçlara varabileceğini görüp keyiflendim.

Bilmem doğru mudur, yoksa bu işlere meraklı birinin uydurması mıdır ama oldukça gerçekçi göründü bana. Sonunda isim, hatta adres bile var fakat ben o kısımları saklı tutmayı tercih ediyorum.

Adamın biri, fakülte diplomasını zayi etmiş; yenisini istiyor. Dilekçe konusu bu. Şimdi bu basit konunun "serbest çağrışımla" nasıl zenginleştirilebildiğine yakından bakalım.

.... Üniversitesi İşletme Fakültesi Sayın Dekanlığına,

Özü: Diplomam telef olduğundan yenisinin verilmesi Hk.

Ben ..... akademisi 66 Haziran dönemi ve iyi derece ile mezun olmuş mali şube mezunuyum.

Akademiye Cebeci'deki Hukuk Fakültesi binasında 1962 yılında girdim. Sonra Akademi binası Beşevler'e taşındı. Biraz da orada okudum.

Bizim bu akademimiz şimdi işletme fakültesi olmuş.

Bunu bana bir mali müşavir arkadaşım var. A. B.. O söyledi. O benim G. Lisesinden sıra arkadaşım idi. Onun diplomasını yazıhanesinde görünce imrendim.

Benim dönem arkadaşlarımdan Ş.S. vardı Yozgatlı. Şimdi Ankara'da ... acentası ve petrol pompaları var. Necatibey'de İstanbul, Samsun yolları çıkışında petrol pompalarında .... markaları satar.

Bir dönem arkadaşım da A.D. idi...

Her neyse, ben mali şube bölümünün ilk mezunuyum. Ve arkadaşlarım Eylül döneminde bitirmelerine rağmen ben 65/66 dönemi haziran döneminde bitirdim. Bana göre bir başarı idi.

Bir zamanlar mali müşavir-muhasebecilik yaparken [diplomasını kasdediyor] başucuma asardım. Sonra işi büyüttüm. Türkiyenin en büyük çimento tüccarı olunca, yazıhaneler ve şubeler çoğalınca bir ara nemli bir yerde kalmıştı. Sonra orada bir yangın çıktı. 1970'li yıllarda yangında yandı.

Tabii mahkemeden yangın kararım da var.

Şimdi ben sayın Dekanlığınızdan diplomamın yenisini istiyorum. O diploma bana çok çektirdi. Akademi 3. sınıfta iken bir kızla nişanlandım. Annesinin gönlü yoktu. Bir bahane arıyordu. Diplomanı getirmeden ne evlenebilirsin ve ne de nişanlını görebilirsin derdi. Okulu bitiremezsen de kızı vermem derdi.

Kayınvalidem böyle deyince içime bir korku düştü. Kazanamazsam hem yaptığım altın avadanlık gidecek ve hem de kızı kaybedeceğim ve hem de rezil olacağım.

Gittim Ankara Kocatepe Camisi o zaman inşaat halinde idi. Kapısında dini yayınlar satan bir kitabevi vardı. Oradan cebime sığacak küçük bir Kur'an-ı Kerim aldım.

Başladım akademi kapılarında, göğüs cebimde Kur'an-ı Kerim, Allah'a yalvarıp yakarmaya.

Kayınvalidem şart koşmasa daha iyi okuyacaktım.

Baskısı üzerimde menfi durum yarattı.

Sayın Dekanım. Bu kadar sohbetten sonra diplomamın yenisini sizden saygılarımla arz ediyorum.

Eki: Nüfus cüzdan örneğim. Numaramı hatırlıyamıyorum. 6227 gibi bir rakam da olabilir.

M.A.G. 60. Yıl Mahallesi. Yavuz Sultan Selim C. ....

Şimdi bazı daire müdürleri diyecektir, "Yahu böyle dilekçeye can kurban; bizde neler neler var!"

Bilemem; benim bildiğim, üç aşağı-beş yukarı bizim kuşağın, kalemi eline alınca namdar arzuhalciler gibi nasıl güzel dilekçeler döktürebildiğidir.

Çekirge'nin sonu

-Ah hocam sizden af dilemek için rahatsız ediyorum; affediniz, çünkü size karşı ne çok densizlik ettiğimi yeni farkettim; çok mahcûbum. Bugüne kadar sizin samimi bir merak, zaman zaman çocuksu bir taaccüple sorduğunuz sorulara hep küstahça, sanki en iyisi ben bilirmişim neviinden bir nefis emniyetiyle cevap verdiğimi gördüm. Öyle ki, okuyan 'kim talebe, kim üstad' anlamaz. Halbuki siz söyleyen, ben dinleyen mevkiinde olmalıydık. Bu çekirgenizi affedecek misiniz, öyle utanıyorum ki...

-Utanmak, utanmayı unutmaktan iyidir Çekirge; bunun için üzülme.

-Bana bir ceza verseniz efendim? Bütün okulu yeniden boyasam, çatıyı aktarsam, tuvaletleri temizlesem, bahçedeki çürümüş yaprakları kürdanla tek tek toplasam, parkeleri cilâlasam...

-Doğrusunu söylemek lâzımsa, bunlar işin zevkli tarafı Çekirge. Çalışmak mutluluğu artırır, bir şeye emek vermek kişinin nefsine özsaygısını güçlendirir. Emin olmalısın ki eskisi gibi dinç olsaydım, bu zevki öğrencilere terketmezdim. Yine de haftada birkaç gün, geceyarıları kimselere görünmeden bütün tuvaletleri sabunlu sularla fırçalayıp paspaslıyorum; yorulunca dinlenmek için sana gündelik siyasete dair şeyler sorup nefsime eziyet etmek iyi oluyordu ama artık farkettiğine göre...

-Yer yarılsa da içine girsem sözünün ne demek olduğunu şimdi çok iyi biliyorum... Ah, neler yapmışım ben?

-Boşver bunları çekirge, haydi yine siyaset konuşalım; dünyaya nizâmat verelim, memleketi kurtaralım. İktidar denilen şeyin tüyüne bile dokunmamışken muktedirlere akıl dağıtalım. İnsânî tecrübenin insandan insana, nesilden nesile aktarılabilir bir şey olduğunu farz ederek kitapların, ilmin ve hikmetin diliyle âlemi çekidüzen verelim... Yok, estağfurullah ne haddime dersen dolaptaki kutuyu getir, bir el dama çevirelim.

-Üstadım, hay hay; fakat bir şeye takıldım; insâni tecrübe aktarılamaz bir şeydir buyurdunuz, yanlış mı anladım?

-Doğru anlamışsın; şahsî tecrübe, ölümden önceki son şuur halinde hatırlayıp da vaktiyle sahiplenemediğimize hayıflandığımız şeydir. Biz insanlar, -bırakınız başkalarının yaşadığını- kendi tecrübelerimizden bile öğrenmeyiz. Bu yüzden Çekirge, âleme nizam vermeye kalkışanın hânesi intizama muhtaç demektir. Doğrusu senin o her suale cevap yetiştiren hallerin beni pek eğlendiriyordu...

-Ama bu zâlimlik!

-Hayır oğlum, muallimlik; ekmeği pişirmek için hamuru ateşe sürmek lazımdır.

-Hmm, bu duruma göre köşe yazarlarının hâli ibretlik bir şey; sahi, onlar için bir kurtuluş imkânı var mıdır hocam?

-Güzel ve doğru şeylerden ümit kesmenin küfre yakın bir mânâsı vardır evlâdım; bahsettiğin taifenin hayrı, geminin deryayı tasarrufu nisbetincedir. Şüphesiz bilselerdi az güler, çok nâdim olup yevmiye kırk kerre tevbe ederlerdi... Ne oldu, niçin yüzün karardı Çekirge? Yoksa ilerde köşe yazarı olmayı mı düşünüyordun?

-Kim... Ben? Hâşâ... Ne demek, fakat biraz sert değil mi hükmünüz; içlerinde aklı başında olan, yazdıkları hayra hâdim kimesne çıkmaz mı; yok mudur?..

-Çekirge, oğlum; bir insan kendini aldatmaya niyet etmişse, iğne ucu kadar bir mantık deliği bulup yine nefsini iknâ eder. Senin nice zamandır muhaverelerimizi kâğıda döküp neşrettiğini bilmez değilim; nitekim şimdi kendini ibrâ için benden fetvâ istiyorsun; vermem. Allah taksirâtını affetsin. Şimdi git, çünkü bu defa mektepten kovulman kat'idir. Kusurunu bildiğin,

anladığın halde icâbını yerine getirmeye nefsin mâni oluyor; işte tam köşe yazarlığı kıvamına erişmiş gördüm seni! Var git, Allah işini rast getirsin.

YÖK dilemması

Üniversite rektörlerinin seçim usulü meselesi yeniden gündemde. Cumhurbaşkanı'nın Osmangazi Üniversitesi rektörünün atanma evrakına iliştirilmiş bilgi notu sebebiyle bir grup gazeteciye yaptığı açıklama, geçtiğimiz hafta içinde kamuoyunda geniş yankı buldu. YÖK Başkanı da hemen cevaba geçip, "Bizden Köşk'e böyle bir bilgi notu gitmez" diyerek kurumunu ve şahsını savundu. Böylece Cumhurbaşkanlığı ile YÖK Başkanı, dolaylı yoldan da olsa birbirine târizde bulunan tavırlar sergilediler.

ŞİMDİKİ SİSTEM NEDİR?

Halen uygulamada bulunan rektör belirleme sistemi, 12 Eylül 1980 Dönemi'nin izlerini taşıyan garip bir uygulama. Buna göre üniversitenin öğretim üyeleri, belirlenen günde seçim sandığına giderek adaylığını ilan etmiş meslektaşları hakkında tercihte bulunuyorlar. Bu uygulamaya göre aday olmak için o üniversitenin mensubu bulunmak gibi bir şart aranmıyor. Daha sonra oylar sayılarak aldığı oy sırasına göre ilk altı adayın ismi bir zabta bağlanıp YÖK'e gönderiliyor. YÖK ise -üniversitelerden gelen sıralamayı dikkate almak şartına bağlı bulunmaksızın- bunlardan üçünü seçerek Cumhurbaşkanlığı'na sunduktan sonra Cumhurbaşkanı üç kişiden birini rektör olarak tayin ediyor.

Bu bir seçim değil; başlı başına bir tayin de değil; ikisinin arasında garip bir uygulama: 200 öğretim üyesi bulunan bir üniversitede, dışarıdan aday olan bir profesör, iki veya üç oy alabildiği halde "kanuni süreç"ten geçerek pekâlâ rektörlüğe atanabiliyor ve neticede oy kullanan öğretim üyelerinin iradesi hiçbir işe yaramayabiliyor. Açıkça belli ki bu seçim, kaba-saba bir ön eleme turudur ve seçimde en çok oyu almanın hiçbir anlamı bulunmamaktadır.

Bu sistem, devletin memuruna, daha doğrusu öğretim üyesine güvenmediğini göstermesi bakımından çok dikkat çekicidir.

BİZİM KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞINDA MEMUR ÂMİRİNİ SEÇMEZ!

Yıllar önce bu garip uygulamadan artık vazgeçilerek üniversite rektörlerinin doğrudan tayin usulüyle göreve getirilmelerini savunmuştum; gerekçem çok basitti: Devletin üniversiteleri, özel kanunla kurulmasına ve personel rejimi itibariyle farklı bir kanun statüsüne tâbi bulunmasına rağmen neticede birer kamu kurumudur; bir kamu kurumunda görevli personelin kendi arasında seçim yaparak âmir adaylarını belirlemesi, kurum içi huzursuzluklara, en hafifinden gruplaşmalara ve sert bölünmelere yol açacağı için faydadan çok zarar getirmektedir.

Bu fikre yöneltilebilecek en mâkul eleştiri şöyle olabilir: Üniversite öğretim üyeleri sıradan memur değil, "akademik" mâhiyet taşıyan kişilerdir; bu bakımdan diğer kamu görevlilerine göre daha âkîl, daha basiretli sayılırlar ve böyle bir uygulamada seçmen sıfatı taşımalarını hazmedebilecek olgunlukta kişilerdir. Kâğıt üzerinde akla yatkın görünen bu hesabın doğru olmadığını herkes biliyor. Kanunun çıktığı tarihten bu yana her üniversite en az beş-altı seçim yaşadı ve bu seçimlerin hepsi kurum içi gerginlik ve tatsızlıklara sebep oldu; üstelik seçimin sonucu ile atanan kişi arasında nâdiren isâbet görülebiliyordu!

İlk üçe kalan rektör adayları ve onların yandaşları, tabiatıyla gerek YÖK, gerek Cumhurbaşkanlığı nezdinde kulis faaliyetine geçerek torpil arıyorlar; bununla da yetinmeyip rakiplerinin aleyhine olabilecek bilgileri başkalarıyla paylaşmakta hiçbir akademik veya bilimsel mahzur görmüyorlardı. Cumhurbaşkanı'nın yakındığı "bilgi notu" benzeri yüzlerce, belki binlerce notun vaktiyle nasıl havalarda uçuştuğunu, adı sanı bilinmeyen fakat adresi pekâlâ herkesin mâlumu bulunan internet sitelerinde ne türlü akla ziyan iddia ve iftiraların yazılıp çizildiğini kamuoyumuz pek bilmez lakin her üniversite mensubu bu tatsızlıklardan haberdardır.

Üniversitelerimiz, zannedilenin aksine dedikodu ve çekememezliğin hayli yoğun yaşandığı işyerleridir.

YÖK YOK EDİLEMEZ; MARİFET ISLAHINDADIR

Eğri oturup doğru konuşalım; Türkiye'de Yüksek Öğretim Kurumu bir ihtiyaçtan doğmuştur ve bu ihtiyaç hâlâ devam etmektedir; dolayısıyla "YÖK, yok olsun; kaldıralım gitsin" nevinden tepkilerin ciddiyeti olmaz. Türkiye'de hiç devlet üniversitesi kalmasa bile YÖK benzeri bir kuruma yine ihtiyaç duyulacaktır. Bütün mesele YÖK'ün işleyişinde. Bu işleyiş tarzıyla YÖK, Türk üniversitelerinde -kendi personelini- "iyi adam-yaramaz adam" tarzında bir ayrıma tabi tutmuştur ve gerçeği reddetmenin mânâsı yoktur. Özellikle Süleyman Demirel'in cumhurbaşkanlığı zamanında atanan YÖK başkanı ile başlayan bu süreçte YÖK yöneticileri, kendilerine göre "iyi adam"ları koruyup gözetmişler ve işin en can alıcı tarafı itibariyle bu koruma ve kollama işlemi esnasında "iyi bilim adamı olmak, iyi idareci olmak, iyi bir akademisyen olmak, entelektüel nitelikleri haiz bulunmak" gibi kriterlere itibar etmek yerine kendi zihni tutumlarını temel kriter kabul etmişlerdir.

Böylece YÖK, bürokratlar iktidarının en sağlam, en sarsılmaz kalesi şeklinde tahkim edilmek istenmiştir. Öğretim üyeliği ile yetindiği yıllarda herkesin saygı duyduğu, bilimsel görüşlerine itibar ettiği şimdiki YÖK Başkanı'nın, YÖK'e atanınca kendini bu misyonu yerine getirmekle muvazzaf sayarak çok farklı bir insan sûreti çizmesinin temel sebebi bu; herkesin bildiği, hadiselerle defalarca ispatlanmış bir keyfiyet.

EN KÖTÜ TERCİH, RÖVANŞİST YAKLAŞIM!

Yakınlarda yeni bir YÖK başkanı atanacak; atanacak kişinin iktidarın ölçülerine göre "makbul bir insan" olması meseleyi çözmez. Bu safhada yapılabilecek en kötü şey, "şimdiye kadar onlardan atandı, şimdi de bizden birisi atansın" yaklaşımı olur.

Yapılabilecek en iyi şey ise kişiler üzerinden polemik savaşları sürdürmek yerine YÖK sistemini ıslah etmektir; bu ıslahatın tek amacı, Türkiye'de bilim kuruluşlarının başarısını, itibarını sağlamak olmalıdır.

Bu dilemmayı çözen heyeti Türk bilim camiası yüzyıllarca rahmetle anacaktır.

AKLINIZDA BULUNSUN: ASTEĞMEN EDEBİYATI'NIN İLK ESERİ Mİ?

Ahmet Özcan tarafından kaleme alınan ve "Operasyon Var Bu Gece / Bir Komando Asteğmenin Güneydoğu Hatıraları" (Kent kitap, 2007) adını taşıyan kitap, edebiyatımızda yeni bir türün ilk eserinden biri olarak değerlendirilebilir: Hepimizin bildiği gibi "askerlik hatıraları", erkekler arasında bitip tükenmek bilmeyen bir sohbet mevzuu olarak sözlü kültürde yerine alırken, yazıya dökülmesi nedense kimsenin hatırına gelmemiştir. Muvazzaf subayların hayli hatıra kitabı yayınladığını biliyoruz; fakat muvazzafların bakış açısı, çalıştıkları kuruma içerden bakışı aksettiriyor. Asteğmenler ise geldikleri ilk günden beri "geçici" sıfatını taşımakla beraber muvazzaflar kadar sorumluluk yüklenen insanlar. Yedek subayların bakış açısı bu bakımdan önem taşıyor.

Ahmet Özcan, vaktiyle şiirle hayli uğraşmış olmalı. Yaşadığı sert hadiselerin anlatımında yer yer şiirin kuytuluklarına sığınarak güzel bir esere imza koymuş; Tebrik eder, bu velud kalemin başka eserlerini de bekleriz.

Âyin

Âyin! Kelimeyi alıp dille damak arasında ezerek usâresini zihnin imbiklerinde ıstıfâ ettiğinizde tehlikeli ve insanı tedirgin edici bir tesire büründüğünüzü hissediyorsunuz.

Cumhuriyet'in yakın tarihi, bu kelimenin ürpertici tedailerinin masum ruhlarda kırbaç gibi şaklatıldığına dair trajikomik örneklerle mülemmâdır.

...

Geçenlerde Jandarma'nın İstanbul Habipler'de iki ayrı eve operasyon düzenlediğini, aramanın ardından toplam 173 kişinin adli makamlara sevkedildiğini duyduk. Haberi veren internet sitesine göre bu operasyonla ilgili olarak "maksatlı yayın yapan bazı dinci gazeteler", haberi okurlarına "Jandarma cami bastı" diye duyurmuşlar. Jandarma da arama yapılan yerlerin cami değil mesken olduğunu belirten sert bir açıklama yaparak "33'ü erkek, 33'ü bayan ve 7'si çocuk olmak üzere toplam 173 şahsın [ee, toplam 73 etti; geriye kalan 100 kişi neyin nesidir

peki?] çeşitli kanunlara muhalefet suçundan yakalanarak adli makamlara sevk edildiği, ayrıca, izinsiz olarak toplandığı tespit edilen 86 bin 200 YTL, 19 bin 285 Avro ve 8 bin 860 ABD Doları'na da el konulduğunu" belirtmiş.

Ben pek bir şey anlamadım ama galiba basılan yer cami değil özel mesken imiş; içindekiler de galiba bir nevi dinî faaliyet (âyin olabilir mi?) yapıyorlarmış. İzinsiz para toplamışlar ve çeşitli kanunlara muhalefet etmişler.

Ee, "şeriat"ın kestiği parmak acımaz demişler!..

...

Zamanaşımına uğradığı için açıklamakta artık mahzuru yok; bundan yıllarca önce benim de (tam da haberdeki kıstaslara tıpatıp uyan cinsinden) birtakım âyinlere katılmışlığım vardır. Bu âyinler şöyle oluyordu; kendi halinde esnaf kılıklı birtakım adamlar yatsı namazından sonra önceden belirlenen bir evde toplanıp yere ka'de nizamıyla oturduktan sonra başlarını göğüslerine düşürüp için için tesbih çekiyorlardı. Bazı bazı çay dağıtılırken içlerinden birilerinin ilahi söylediğini bile duymuştur bu kulaklarım.

Hatta Kur'an bile okuyorlardı; üstelik sesli olarak. Bazıları da vecde gelip ağlıyorlardı bile...

Dehşet verici bir şeydi azizim! Daha da korkuncu olup bitenlerin mülkî ve inzibâti güçlerin bilgisi altında cereyan etmesiydi; yani biliyorlar fakat, "bir şey olmaz canım" diyerek müdahale etmiyorlardı.

"Bir şey olmaz canım" diye diye bugünlere geldik işte. Günümüzde âyinler başta devlet ve hükümet erkânı olmak üzere emniyet güçlerinin, kordiplomatiğin, yüksek ve orta dereceli sosyetenin gözleri önünde alenen icrâ edilebiliyor; hatta moda gösterisi ve defile adı altında bile birtakım tarikat âyinleri düzenleyecek kadar cür'et bulmuş durumdadır bu çevreler.

CHP'ye kulak kesiliyorum; tık yok. Yahu Devrim Kanunları ayan-âşikâre çiğneniyor, laikçi çevreler gaflet uykusunda.

Dahası var: Eğer paraya kıyarsanız nişan, nikâh, düğün, kokteyl, kutlama, açılış, kapanış, kongre gibi faaliyetlerde bu âyinci takımından bazılarını kiralayarak istediğiniz kadar "döndürebiliyorsunuz", fakat bir şartla, sola doğru dönmeyi reddediyorlar; tarikat geleneğine aykırı imiş; hep sağa, hep sağa...

...

Valla âmirim, özellikle ecnebiler bu "whirling dervish"lere bayılıyorlar; estetik, zarafet, mistik ürperiş, evrenin müzikal uyumu, varlığın ontolojik rezonansı filan gibi benim pek aklımın ermediği ince şeyler varmış bu danslarda; o yüzden "heriflerden iyi mi bileceğiz" fikriyle öyle ince eleyip sık dokumuyoruz; zaten bunlar da tarikatçı marikatçi filan da değiller;

çağdaş, ileri görüşlü adamlar. Üstelik dans edenlerin bir kısmı da kadrolu devlet memuruymuş diyorlar, iyi oluyor, zararsız faaliyet bunlar.

Haa... bu sene Mevlana yılı biliyorsunuz!..

Fâzıl aabime açık mektup

Medâr-ı iftihârımız, dünyaca meşhur piyanistimiz Fâzıl Say, "Bizim Türkiye rüyalarımız biraz öldü. Tüm bakan eşleri türban takıyor. İslamcılar zaten kazandı, biz yüzde 30, onlar ise yüzde 70. Başka yere taşınmayı düşünüyorum" diye vermiş-veriştirmiş...

Fâzıl aabi, ben seni tanırım ama sen beni tanımazsın; bundan üç-beş sene önce sen, "Âşık Veysel'in köyü Sivrialan'da rahmetlinin mezarı başında piyano çalacağım" diye tutturmuştun da, tee nerelerden yeldire yeldire seni dinlemeye gelen kalabalık arasında ben de vardım. Onun için sana iki çift lâfım var; dinlemeden gidersen küserim, ona göre...

Yav sen elbette gidersin gitmesine; dünyanın her yerinde akortlu piyano ve seni dinlemeye hazır sanatsever bir kitle bulursun fakat biz ne oluruz hiç düşündün mü? Onun için Fâzıl aabi, acele karar verme, bir düşün; içinden ona kadar say, yetmiyorsa yere uzan, sâkinleşinceye kadar bekle, öfken yatışsın.

Yapma güzel aabim, o ünlü fıkradaki sokak serserisinin dediği gibi, "Toplum buna henüz hazır değil" bir kere; insan böyle şeyleri alıştıra alıştıra söyler. Aniden gazetede okuyunca bir fenâ oldum, bir fenâ oldum; elim ayağım boşandı. Öylece kalakalmışım!

"Biz yüzde 30, onlar yüzde 70" demişsin; canın sıkılmış besbelli. Fâzıl aabi, lütfen böyle şeylere kafanı takma; olaya bir de bizim gözümüzle bak; tamam, kâğıt üstünde % 70 filan görünüyoruz ama inan ki tedavi oluyoruz canım abim benim; biz de hâlimizden memnun değiliz yani. Değil 70, % 100 olsak, şu sizin % 30'un forsunu, havasını, edâsını, kültürünü yakalayamıyoruz. Hiç değilse bunu bil ve müsterih ol. Demin "tedavi oluyoruz" demiştim ama sen belki dalga geçtiğimi zannetmişsindir: Fâzıl aabi biz, inan ki sizin gibi olmak için deli gibi didiniyoruz; senin gittiğin ülkelere gitmek, takıldığın restoranlara takılmak, giyindiğin mağazalardan giyinip şık görünmek, kaliteli yaşamak, şu dâr-ı dünyâda varlık sahibi olmak istiyoruz. Vallahi ve billahi.

Senin dünyadan haberin yok Fâzıl aabi; bizim hanımlar, evet, başını örtüyor, bu hususta titizler ama içlerinden bir teki bile kara çarşafa girmek istemez; şimdi biraz umur gördüler ya, biz erkeklere "siz neredeyseniz biz de orada olacağız" diye kafa tutuyorlar; çalışıp iş-güç sahibi olmak, -hatta inanmayacaksın bak yeminle söylüyorum- okumak bile istiyorlar. "Biz mütedeyyin insanlarız, özel otomobil bize yakışmaz; adam gibi tedavi olmak, tatil yapmak, ev-bark sahibi olmak, hele köşklerde oturmak bize iki numara fazla gelir" diyenimizi hiç duydun mu Fâzıl aabi? Çağdaşlıksa çağdaşlık kardeşim; demokratlıksa demokratlık,

hürriyetse hürriyet; sen neyi istiyorsan, % 70 de onu istiyor; bundan emin ol ve şu "çekip gitme" kararını aceleye getirme. Şöyle çok değil, iki kuşak daha geçsin, kimin daha modernist, kimin daha bu dünyacı olduğunu daha iyi göreceksin; kafayı piyanoya taktığın için bazı şeyleri görmüyorsun; öyleyse bu kardeşinin sözüne kulak ver, dinle ve inan.

Diyorsun ki, "Biz artık azınlıkta kaldık, dışlanıyoruz. Çankaya'daki davete bile beni çağırmadılar..." İyi de, güzel Fâzıl aabim benim, Çankaya'daki davete sen davet edilmedin de, biz % 70 olaraktan kırmızı mumlu davetiyle ile çağrılmış değiliz ki; her camiânın kendine göre bir "creme de la creme" tabakası var! Anlayacağın biz de çağrılmadık ama bu kadar eften-püften şeyleri mesele yapıp "bırakın, gideceğimm" diye huysuzlanmadık. Zaten senin gibi horozlansak da gidecek bir yerimiz yok bizim: Orta Asya çok uzak, İran-Suudi Arabistan ayağımızı sıkar; Avrupa'yı dersen bastırmıyorlar bile. Ee?..

Şimdi "siz kiiim, ben kim; benim çağrılmam gerekirdi" diyeceksin; orada da sen haklısın Fâzıl aabi; biz % 70 olaraktan alayımız bir araya gelsek bir piyanoyu senin gibi güzel çalamayız, bu doğru işte...

...

Lütfen bi daha düşün Fâzıl aabi; hadi bize acımıyorsun, bari % 30'a acı!

Saat sevgisi

Nice zamandır gençlerin bileğinde görüp şaşırdığım, neredeyse kavanoz kapağını andıracak derecede geniş kadranlı kol saatlerinin sebeb-i hikmetini anlamaya başladım: Kol saatlerinde moda değişmiş.

Moda demek, moda demektir; mantık aramayacaksınız. Vaktiyle hanımların kol saatleri aspirin drajesinden biraz gönüllüce kuturda, miniminnacık bir şeydi de, İsviçreli ustaların nasıl olup bu kadar küçücük bir hacim içine bir saatin bütün mekanik aksâmını tastamam yerleştirebildiklerine hayret ederdim; hele o serçe parmak tırnağının yarısı büyüklüğündeki kadranda sinek lekesi gibi duran akrep ve yelkovanı, rakamları nasıl görebildikleri ise ayrı bir muamma idi. Yeni moda saatlerde kadran ayrıntısı görememek gibi bir problem yok; maaşallah her biri Hamidiye zırhlısının makina dairesindeki buhar basıncını ölçen göstergeler emsâlinde iri olduğu için her şey rahatça görülebiliyor. Ne var ki zamâne saatlerini taşıyabilmek için bir genç kızın daha evvelce biraz halter çalışması, barfiks çekmesi kanaatine kapıldığım oluyor; sadece iri değil, ağır da mübarekler. Ã‡ elimsiz, incecik bir bilek üzerinde lüzumsuz derecede kocaman, ağır bir demir parçası.

Moda! Şimdi bu kelimeyi kullanan pek kalmadı; "trend" filan gibi bir şey diyorlar; moda kavramı da değişmiş. Etrafındaki her şeyin değişmesinden lüzumsuz bir saadet hissesi çıkaran değişim budalaları ne kadar iftihar etse yeridir.

Anladık, moda değişmiş fakat o fuzûlî cesâmetin içinde yine o hap kadar ufak, miniminnacık bir elektronik motor var ki asıl hayret edilmesi lâzım gelen değişiklik odur. Nereden baksanız iri bir tahtakurusu veya karasinek kadar bir motor; yanında kendisi kadar iri (veya ufak) bir pil. Hani, "olsan olsan cirmin kadar yer yakarsın" diyebileceğimiz türden iddiasız, mütevazı bir pilcik ama yanıbaşındaki motoru altı ay, bazen bir sene arslanlar gibi çalıştırabiliyor.

İşin aslına bakarsanız saatlerde devrim, o pilli motorun küçülmesiyle başladı ve sürüp gidiyor. Hiç unutmam, vaktiyle hâli vakti yerinde bir akraba, 1965 yılında sırf turistik bir gezi maksadıyla gittiği Almanya'dan şimdi iri saatleri andırır cesamette bir garip saatle dönmüştü. Saatin markası Bulova idi. Saati yapan firma, içi görünsün diye kadran koymamış; bakınca saatin içinde bakır bobinler, iri çelik çarklar ve kocaman piliyle dudak uçuklatan bir ahir zaman teknolojisinin bütün hünerlerini ayan beyan görmek mümkün oluyordu. Kaç para olduğunu hatırlamıyorum fakat bugün işportada tanesi üç-beş liraya satılan harcıâlem saatlerden üç-beş bin tanesinin tutarına denk bir meblağdı. Müthiş para yani.

O üç otuz paraya satın alınabilen kol saatlerinin, üstelik pek de fiyakalı kutular ve kadranlar refakatinde kaldırımlara dökülmesi, saatin tarihinde müthiş bir inkılâp teşkil eder; artık dileyen herkesin bir paket sigara fiyatına saat sahibi olabildiğini gösteren bu müthiş teknolojik yenilik, ne yazık ki bizim zamanı tasarruf biçimimizde bir devrime yol açmadı.

Saat dün statü sembolüydü; bugün de öyle. Bir yılda bir dakika bile aksamadan şakır şakır çalışan ucuz saatlere sahip olabilmemiz, Almanların "punktualite" dedikleri "dakiklik" kavramını keşfetmemize yol açabilmiş değildir. Zaten o neredeyse yarım kilo ağırlığındaki fiyakalı saatleri taşıyan gençler de, zamanı öğrenmek gerektiğinde kol saatlerine değil, emzik gibi yanlarından ayırmadıkları cep telefonlarının ekranlarına bakmaktalar.

Geçenlerde yine bir mecliste söz saatten açılınca, hazirûndan birisi, "amcam saat hastasıdır" diyerek lâfa girdi, "eğer güzel bir saat görürse, onu sahiplenmek için bütün imkânlarını zorlar; ihtiyaç listesindeki sair kalemleri geriye itip onu satın almak için elinden geleni yapar. Sadece kol saatlerine değil, saatin her cinsine karşı zaafı vardır. Evinin her odasında, mutfaktan banyoya, holden yatak odalarına kadar pek çok saat asılıdır. Aile efrâdı da bu saat düşkünlüğünden ister istemez nasiplenip sık sık saat değiştirmek zorunda kalıyorlar" deyince arkadaşlardan biri, "bunun sebebini anlayabiliyorum" dedi. "Eskiden saat çok değerli ve pahalı bir şeydi; çoğumuz edinemezdik; bir çocuğun sünnetinde aldığı en değerli hediye hep saat olurdu ve ebeveyni, kullanması için çocuğun rüşdünü isbat yaşına gelmesini beklerdi. Belki o yılların baskısıdır."

Evet, bu kadarını anlamak mümkün fakat saat sevgisi başka bir şey olsa gerek; bir insanın mütevazı gelir seviyesine rağmen güzel bir saat görünce kendinden geçmesinde başka

sebepler aramalıdır; belki, bizim yaşımızdaki insanlarda ara sıra görülen ve hafif bir tebessümle geçiştirilmesi gereken oyuncak tutkusuna benzer bir şeydir: Hani o bilmem ne kadar para vererek torununa oyuncak tren seti alan ama çocuğun dokunmasına bile asla izin vermeden kendisi oynayan tonton dedeler gibi...

...

Bana gelince, ortaokul demlerinde babamdan müdevver o caanım Zenith kol saatini kaybettiğim günden beri iyi bir kol saatine sahip olmak ihtirâsını unuttum. Saatte tercihim mümkün olduğu kadar ince ve fakat bir bakışta okunabilir cinsinden sade ve anlaşılır kadranlılardan ibaret. Siz buna bir de eşyasını olur olmaz yerde unutup kaybeden ihmâlkâr tabiatı da ilâve ederseniz, saate ilgimin ne kadar eften-püften bir şey olduğunu kestirebilirsiniz. Zamanı öğrenmek ihtiyacı duyunca karşımdaki duvarda duran beş liralık pilli duvar saatiyle yetinebiliyorum. Kol saatim ise bilgisayar çantasının derin gözlerinden birinde, derûnundaki pilin ömrü yettiği sürece kendi kendine çalışıp duruyor; kabahati büyük, çünkü bileğimde kaşıntı yapıyor meret.

Siz de saat takınca bileği kaşınan, düzenli kalem taşıma alışkanlığını kaybetmiş, nikah yüzüğü takınca parmağında bir okka yük taşıyor hissine kapılanlardan iseniz anlarsınız.

Camdaki sinek

Camda küçük bir sinek geziniyor. Bildiğimiz yaz sineklerinden değil, ufak tefek toz gibi bir şey; hemcinsleri çoktan ortalıktan çekilmişken bu soğuk havada hayata nasıl tutunabildiği şaşırtıcı.

Biraz eğlenmek için, "vaziyetleri nasıl görüyorsun ey cinsini bile bilmediğim sinek" diye sordum; soğuktan uçmaya bile takati kalmamıştı, "görüyorsun işte" diye cevap verdi, "ömrümün kışı geldi; daha kaç saat dayanabilirim bilmem." Sonra soğuk camda küçük bir tur daha atıp etrafı ümitsizce kolaçan etti, "şuralarda bir toz şekeri kristali bulabilsem, belki son saatlerimi daha iyi geçirebilirdim!"

"Haydi oradan" diye düşünüp içeri geçmeye hazırlanırken cılız sesini duydum, "peki, sana göre vaziyet nasıl?"

"Bizim derdimiz başımızdan aşkın yahu" diye homurdandım, "nedir meselâ" dedi; "meselâ" dedim, "terör diye bir şey var, senelerdir huzurumuzu kaçırıyor; içimizden bazıları 'siz zaten bizi hiç adam yerine koymadınız' diye dağlara çıkıp şekavete başladılar; hepsi de bizim evladımız yerindeki genç çocuklar çeyrek asırdır dağlarda birbirini vuruyor, canımız yanıyor, tadımız kaçıyor!"

"Ne istiyorlarmış ki" dedi, "sizin ülkede yeteri kadar toz şeker yok mu?"

"Var ama" dedim, "sen insanları bilmezsin; biz daima mutsuz olmak için bir şeyler arar ve buluruz; iş öyle bir yere geldi ki en son kimin ne yaptığını, ne söylediğini bile hatırlamıyoruz; Nasreddin Hoca fıkrasında olduğu gibi iş inada bindi."

"Mânâsız" diye belli belirsiz vızladı, "Ben bu balkon camında bir ömür yaşadım; çok tecrübeler edindim; bunlar çok çocukça şeyler gibi görünüyor bana..."

Sözünü keser gibi araya girdim, "Sen bunları bilemezsin; toz zerresinden biraz hallice basit bir sineksin sen; senin tecrüben bizim için hem çok kısa hem anlamsızdır. Bunları boşver de içerden şeker getireyim sana". "Benim için çok geç" diye fısıldadı. "Biz sinekler size göre az yaşarız ama hayat aynı şeydir. Sizin dert edindiğiniz şeylere de saygı duymamı bekleme. Şuna emin oldum ki, eğer insanlar olmasaydı dünya daha güzel bir yer olurdu.."

"Ama dinlemiyorsun ki" diye öfkelendim, "daha trafik problemimiz var bizim; sistemle, rejimle ilgili anlaşmazlıklarımız var; birbirimizi düşman gibi gördüğümüz için değil başkalarına, kendimize bile saygımız kalmadı. Çevre kirlenmesi, eğitim, gelir adaletsizliği, yoksulluk..."

"Ama" dedi, "yaz başlarında da aynı şeyleri tartışıyordunuz; koca bir ömür, yani size göre mevsim geçti; aynı yerdesiniz. Doğrusu ben sizi hiç akıllı bir topluluk olarak görmedim; kusura bakmıyorsun değil mi?"

"Saçmalıyorsun" diye söylendim. "Gel seni içeri götüreyim. Çay tabağının kenarına biraz toz şeker koyayım. Bari son saatlerini rahat geçir!"

Hayli zaman hareketsiz kalınca, "yoksa öldü mü bizim sinekçik" diye düşündüm. Parmağımı uzatınca kımıldadı, "Siz o iyiliği kendinize yapın" dedi. Sesi artık belli belirsiz çıkıyordu, "ben son durağa geldim; arkadaşlarım, nesildaşlarım, ailem hep gittiler. Birkaç saat daha yaşamanın mânâsı yok benim için."

Saflığım tuttu, "öyleyse bize ne tavsiye edersin; Hoca'nın dediği hesap, 'kime görünelim, kime görünmeyelim?"

"Belki biraz ayıp kaçacak ama" diye gülümsedi, "Aynen sizin Hoca'nın dediği gibi bana görünmeyin de kime görünürseniz görünün". Sonra ilâve etti, "siz doğru olanı bildiğiniz halde yanlış yapabilmekle imtiyazlandırılmış bir canlı sınıfısınız; bu hâlinizi ilk fark ettiğim andan beri sizden hem nefret ettim, hem korktum. Söz kâr etseydi, 'söz' kâr ederdi. Haydi oradan..."

Camdan kayıp yere düştü; üzerine eğildim. "Gölge etme" diye fısıldadı, "bâri gölge etme!"

Temel meselelere bir de sınıf penceresinden bakalım!

'Sınıf' kelimesi, vaktiyle Türkiye'de turnusol kâğıdının görevini yerine getirircesine insanların siyasi eğilimlerini deşifre eden bir tesir yapardı; Marksist teoriyi bilim yerine koyanlar, olup

bitenleri "sınıfsal analiz"den geçirerek anlamayı tercih eder ve Türkiye'de sınıf kavgası yaşandığını ileri sürerlerdi; buna mukabil zihnî plânda "sağ"da yer tutanlar ise sınıf kavramından ürker, Türkiye'nin sınıfsız bir toplum, "bir millet" olduğunu savunarak Türk tarihinin ve toplumunun sınıf penceresinden anlaşılamayacağını söylerlerdi.

Bu satırların yazarı ikinci gruba dahildi: Bizim ne asillerimiz vardı, ne de ruhbânımız; burjuvazimiz yoktu, işçi sınıfımız da yoktu; öyleyse bu verilerden hareket eden Marksist teoriyi araç gibi kullanarak Türkiye'de olup bitenleri kavramak yanlış, en azından hatâlıydı.

BURJUVAZİMİZİN AHVALİ

Aradan şöyle böyle yarım asır geçti; Türkiye çok hızlı bir değişim sürecine girdi; hâlâ bir asiller sınıfımız yok; fakat küçük burjuvazi arasından sıyrılan ve toplam nüfusa oranlandığında sayı itibariyle büyük bir mânâ ifade etmeyen bir yüksek burjuva kesimi oluşmaya başladı; bunlar daha ziyade serbest meslek erbâbı arasından yükselen dinamik, parayı yöneten ve siyaset mekanizması üzerinde giderek daha fazla etkili olmaya başlayan bir topluluk olarak dikkat çekiyor. Dolayısıyla yüksek burjuvazinin siyasi kanaatleri (ideolojisi) giderek daha belirgin ve belirleyici nitelik kazanıyor. Orta halli şehir sâkinlerinden teşekkül eden küçük burjuvazi ise Türkiye'de âdeta kalkınmanın ve modernleşmenin itici gücü duruma gelmekte; bu sınıfın geliri giderek yükselmekle beraber tüketim alışkanlıkları itibariyle gelirlerinden daha iyi yaşama arzusu gösteriyorlar. Burjuvazi'nin siyasi yaklaşımı "istikrar" kavramı üzerine kurulu. Ekonomi yönetiminin müdahaleci arzularını hoş karşılamıyor, Türkiye'de liberal politikaların taviz verilmeksizin uygulanmasını savunuyorlar. Denilebilir ki ülkemizde AB yanlısı politikaları samimiyetle isteyen ve destekleyen tek grup burjuvazidir.

YÜKSEK BÜROKRASİ; SINIFSIZ SINIF!

Aslında burjuva sınıfı içinde yer alması gereken yüksek bürokrasi ise sınıf yapısına ters bir yaklaşım göstererek, 30'lu yılların sert karakterli, demokrasiden çok cumhuriyete ve tek partici toplumculuğa vurgu yapan bir ideolojiyi savunuyor. Kendi içindeki dayanışma ile varlığını sürdüren bu sınıfın Türkiye'nin geleceğinde yer alması pek tahmin edilmiyor; zira bu görüşün temsilcileri girdikleri her seçimde biraz daha küçüldüklerini görüyorlar.

PEKİ YA İŞÃ□İ SINIFI?

Türkiye'de bir işçi sınıfının varlığından şüphe edilebilir mi? Elbette edilemez; fakat işçi sınıfı Türkiye'de, sivil sermayenin darlığı ve azlığı sebebiyle kamu sektöründe yer tutan işçilerin sendikal hareketi olarak boy gösterdi ve karşısında işveren olarak sadece siyasetçileri gördüğü için sendikal mücadelede hiçbir zaman sahici bir tutum (çelişki) takınamadı. 12 Eylül Anayasası ile sendikal hareketin alanı daraltıldı ve Türkiye yüksek enflasyondan kaynaklanan bir dizi İMF operasyonu geçirmek zorunda kalınca KİT'ler büyük ölçüde tasfiyeye uğradı ve eski toplu pazarlık şenlikleri tarihe karıştı. Türkiye bugün yüksek işsizlik oranları ile

mücadele etmek zorunda; kamu istihdamı eskiye göre yok derecesinde azaldı. Özel sektörcü ve istihdam artırılmasını öngören politikalar sendikacılık hareketlerini zayıflattı. Asgari ücretle iş bulmak nimet haline geldi. Bu yüzden Türkiye'de işçi sınıfının ancak 21. asırdan sonra yeni bir devreye girdiğini söylemek mümkündür. Henüz oluşum halinde bulunan bu sınıfın, 20. yüzyıl ortalarındaki şaşaalı günlerine dönmesi de beklenemez; fakat Türkiye'nin giderek nitelik kazanan işsiz işgücü, ülkenin yarınını belirleyecek yeni bir potansiyel olarak bekliyor.

KÖYLÜLER: TASFİYE HALİNDEKİ SINIF

Köylü sınıfına gelince; Marksist teorinin pek hesaba katmadığı, ancak 20. yüzyılın ortasında Mao tarafından Marksist ihtilâlin unsurlarından biri olarak teoriye ilave edilen köylüler, Türkiye'de son elli senede en çok yatay ve dikey hareketlilik gösteren sosyal sınıf olarak bütün dikkatlerin odağında yer alıyor. On bin senelik Anadolu tarihinde köylüler ilk defa toprağı terk ederek şehirlere yerleşiyor ve üretim modeli değiştiriyorlar. Bu değişimin etkilerini Türkiye çok yakından yaşıyor ve hissediyor; ama ideolojik tartışmaların saçmalığı esnasında bu olguyu yeterince değerlendirmekten uzakta bulunuyoruz. Konuyu biraz daha açık tarzda izah etmeyi denersek:

1-Köyün şehre akını, Türkiye'de şehir kültürünün, yani küçük burjuva ideolojisinin yeniden biçimlendirilmesi gereğini vurguluyor. Büyük ve eski şehirlerin çok sığ bir tabakasında tutunabilen eski "şehirli" birikimi artık geçersizdir.

2-Türkiye gecekondu meselesini çözmüştür; çünkü şehirlerin yeni nüfusu, siyasi mekanizmayı doğrudan veya dolaylı olarak etkileyerek önce gecekondu yerleşimlerini imar kapsamına sokarak meşruluk kazandırmış; ardından rantiye sektörü aracılığı ile büyük şehirlerdeki ikamet problemini toplu konut yoluyla halletmiştir.

3-Şehirlerin yeni sakinleri köyden şehre göçerken yatay, iş dünyası ve siyasette hızla yükselişe geçerek dikey bir hareketlilik sergiliyor; bu sınıfın iç dinamizmi çok yüksektir ve bu sınıf siyasi platformda merkez sağ partilerde kendini rahatça ifade edebilmektedir. Cumhurbaşkanı'nın geçen hafta, kendisinin de bir işçi çocuğunu olduğunu hatırlatarak, "Türkiye'de sınıflar kırıldı" sözü bu çerçevede daha iyi mânâsını buluyor.

4-Türkiye'nin Kürt meselesi, bu açıdan bakılınca farklı bir mahiyet sergiliyor: Türkiye'de Kürtlerin mühim ve tayin edici miktarı, ülkenin batısındaki büyük şehirlerde yaşıyor; Kürt nüfusunun şehirleşmiş kısmı olmak itibariyle bunlar, siyasi ve ekonomik sisteme entegre olmuş durumdadır ve ayrılıkçı teröre hiç de sempatiyle baktıkları söylenemez.

5- Başörtüsü meselesine aynı açıdan baktığımızda daha farklı bir şeyle karşılaşıyoruz: Başörtüsünü ideolojik bir sembol gibi görenler veya görmek isteyenler, başörtüsünün şehirleşme ile ilişkisini fark etmezden geliyorlar; halbuki bu faktörün de hesaba katılması

gerekirdi. Köyden şehre göçenlerin ideolojik yaklaşımı genel hatları itibariyle İslami ve muhafazakârdır; bu nüfusun kadınları ise -eğitimli olsunlar veya olmasınlar- şehirde toplumsal hayata iştirak için başlarını örtmeyi (başörtüsü ve uzun bol pardesü niçin en yaygın kıyafettir?) en tabii çözüm kabul ediyorlar.

HAYDİ SEVİNİN: BAL GİBİ MUASIRLAŞMAKTAYIZ!

Bu tahlili zenginleştirmek ve derinleştirmek mümkündür çünkü bu bakış açısı, meseleyi sadece ideolojik pencereden görüp, "bunlar rejimi değiştirmek istiyorlar" diye algılayan görüş sahiplerinden daha renkli ve anlaşılır bir tablo sunuyor. Bu gibilerin içini ferahlatmak için birkaç tesbitte bulunarak meseleyi noktalıyorum; gerekirse yine tartışırız:

1- Türkiye'yi yöneten kadro, son elli yıl içinde köyden şehre göçmüş ve göçmekte olanların arasından çıkmıştır.

2- Bu nüfus, iş dünyasında artık dikey hareketlilik yeterliğine gelmiştir; sermaye tutmakta, üretkenleşmekte ve akılcı yatırımlar yapmaktadır.

3- Bu nüfus modernliğin bütün nimetlerine taliptir; daha iyi yaşamak, hızla toplumsallaşmak ve Batılı tüketim modellerini (ve elbette Batılı siyaset standartlarını) hızla kazanmak arzusundadır.

4- Şu an itibariyle bir geçiş devri yaşadığımız için bu sınıfın ilelebed muhafazakar ve dindar kalacağı varsayımı doğru olmayabilir. Zira dünyevileşme, dünyanın her yerinde seküler temayülleri de ardında sürükler.

5- Türkiye, tarihinde ilk defa köylü bir toplum olmaktan çıkmakta ve reformcuların temenni ettiği mânâda "muasırlaşmakta"dır; buna üzülmek mi sevinmek mi lazım geldiği ise hayli su götürür bir mevzudur.

Asım Kuzuluk'u tanır mısınız?

Mesud Barzani'nin şu cümlesini, sadece içinde bulunduğumuz bayram haftasının değil, yılın en güzel şakası (veya gafı) ilan etsek yeridir; cümle aynen şöyle: "ABD'den de ahlaki ve görev değerlerini gözden geçirmesini istiyoruz." Yılın ikinci gafı yine Barzani'ye ait ve bu iki espriyi aynı konuşma esnasında yapabilmiş olması ayrıca dikkate değer, "Bölgenin [Kuzey Irak'ı kastediyor] hava sorumluluğu ABD'dedir."

Şuna kısaca "elden gelen öğün olmaz" veya "körle yatan şaşı kalkar" ya da "ödünç kravatla düğüne gidilmez" diyebilse daha doğru bir tesbit yapmış olacaktı.

Biz pek ciddiye almasak da Barzani, şimdilik Kuzey Irak'ta bağımsızlık provası yapan teşekkülün siyasi lideridir; babası Molla Mustafa Barzani de sağlığında hayli tanınmış bir siyasi figürdü; dolayısıyla bilmesi gerekirdi ki, gerek dünya, gerek bölge siyasetinde ahlaki

değerler veya görev değeri diye bir şey yoktur, çıkarlar vardır. Barzani, ahlaki değer diye bir kavrama inanıyorsa, Irak'ta ABD ile lüzumundan fazla samimiyet ve işbirliği içine girmiş tek topluluğun önderi olmak sıfatıyla önce kendini sîgaya çekmeliydi.

Bu "giderim haa" meselesi iyice tatsızlaşmaya başladı. Bazı fikir erbâbı artık ciddi ciddi, "uluslararası kıymet taşıyan bir sanatçının politik sorumluluğu" felân gibi kendi ağırlığını taşıyamayacak kadar raşitik cümleler kurmaya başladılar; bu mantığa göre eğer uluslararası başarı kazanmış iseniz, bazı şımarıklıklarda bulunmaya, kahırlanmaya hak kazanmış sayılıyorsunuz; bu mantığa saygı göstermemizi gerektirecek bir durum görmüyorum. Yaşadığı ülkede cereyan eden tatsızlık ve huzursuzluktan ötürü sitem etmeye herkesin hakkı var elbette ama fiiliyatta böyle eleştiriler yankı uyandırmıyor; bu durumda biz, sitem konusu tatsızlıkların bizatihi kendisine değil, sitemde bulunan kişinin statüsüne, özellikle "uluslararası başarı" kazanıp kazanmadığına dikkat kesiliyor, böylece fikirden kopup şahsa, hatta popülariteye odaklanmak yanlışına düşüyoruz.

Asım Kuzuluk'u tanır mısınız? Bazılarınız adını belki duymuştur; Asım Kuzuluk, kayıtlarda mahalli sanatçı diye geçer fakat sadece Ortadoğu ve Balkanların değil, bütün dünyanın en iyi "Barak" icrâ eden sanatkârlarının başında geliyor; ne yazık ki bu haklı unvan, ona "uluslararası başarı" şöhreti ve dokunulmazlığı tanımıyor. Fâzıl Say, piyano değil de kemençe veya kopuz virtüözü olsa, aynen Asım Kuzuluk'un çelişkisini yaşayacaktı.

"Uluslararası" bir iş yapıyor olmak, ancak Batılı kültür halkası içinde dişe dokunur derecede mânidar bir performans sahibi olmakla eşdeğer bir liyakat unvânıdır; bu gerçeğin farkında olmak, Batı standartlarında başarı kazanmış olanlarımızı küçümsemeyi gerektirmiyor ama işini çok iyi yapan başka değerlerimizin varlığını ve kadrini bilmeyi tazammun ediyor.

Bir nevi budalalık bu; "söz"e değil, söyleyen ağza dikkat kesiliyoruz ve o "söz", söyleyen ağza göre anlam değişikliğine uğruyor; o bahtsız fikir kırıntılarını Fazıl Say'ın ağzından alıp, diyelim ki Bekir Coşkun'un köşesine yerleştirdiğimizde "dramatik durum"u daha iyi anlayabiliriz zannediyorum.

Bekir Coşkun'un söylediklerini ciddi bulmayışımızın tek sebebi, onun "uluslararası bir kalem" olmayışı mıdır ve bu ne kötü bir değerlendirme kıstasıdır?

Yine bir hac mevsimine denk düşmüş olsa da sevgili Zaman okuyucularının mübarek Kurban Bayramı'nı tebrik ederim!

Amerikalı İrfan!

Şu satırları dikkatle okuyalım: "Türkiye giderek muhafazakarlaşıyor. Bütün anketler bunu gösteriyor. Demek ki, siyasi partiler de bundan böyle dindarlaşacaklar ve milyonların beklentilerini karşılamaya çalışacaklar. İlerde, bu partilerden biri çıkıp, bir adım daha atıp din unsurunu ülke yönetimine tam anlamıyla sokmak istediğinde ne olacak?

Bu gidişe laik medya mı karşı çıkacak? Silahlı Kuvvetler mi dur diyecek?" Yazar, şöyle devam ediyor [M. Ali Birand], "merak etmeyin, böyle bir ihtimale karşı en büyük teminatımız AB'dir (...)Türkiye kulübe girip koşullarını yerine getirsin, kimse bizi kapı önünde bırakmaz (...) Gelin, bu kısır tartışmaları bir kenara bırakıp, tüm gücümüzle AB projesine asılalım."

"İlle de AB'ye girelim" bir fikirdir ve saygıyla karşılamak gerekir, fakat, Türkiye muhafazakârlaşıyor; ilerde bir parti din devleti kurmak isterse AB buna müsaade etmez" demek sadece fikir olmanın ötesinde, başka bir şey: Evvela yanlış bir tesbite dayanıyor; ikincisi, kendi halkını adam yerine koymayan, "bunları kendi haline bırakırsan gider din devleti kurarlar" tarzında bir ehliyetsizlikle suçlayan bir bakış açısının ürünü.

Yanlış tesbitten başlayalım: Türkiye giderek muhafazakârlaşmıyor; Türkiye üretim tarzını değiştiriyor; Türkler şehirlileşiyor. Nüfusumuzun genel temâyülü dünyevileşmek istikametindedir. Muhafazakârlaşma görüntüleri geçicidir; bir kısmı, şehir hayatının lâzımelerine direncin eseridir ki bunu sarsılan bir otobüsteki yolcunun koltuğuna sıkı sıkıya tutunmasına benzetebiliriz. İnsiyaki bir hamleyle en iyi bildiğimiz, en yakınımızdaki dünya görüşüne sarılma güdüsüdür; bu bocalayış "şehir hayatı bizi bozuyor; köyümüze dönelim" tepkisiyle göğüslenmiyor, bilakis şehirde tutunma azminin güçlenmesi sonucunu doğuruyor. Şehir düzeni ve temposu içinde nasıl muhafazakâr ve dindar kalınabileceğinin fıkhını ve estetiğini henüz üretebilmiş değiliz; o yüzden kısa vadede işporta çözümlere iltifat kaçınılmaz oluyor. İmdi bu manzaraya bakıp, "eyvah, bunlar din devleti kuracaklar; ordu ne yapsın; en iyisi AB'ye girelim" tavsiyesinde bulunmak mezarlıktan geçerken ıslık çalmaya benziyor. Bu çalkantı birkaç kuşak ömrünce devam edecek ama durulacaktır. Bu süre zarfında iki şey olmak ihtimâli var: Köyden şehre geçince muhafazakârlaştığı zannedilen insanların haylicesi, zaman içinde fıkhını, üslûbunu ve estetiğini bulan mecrâ içinde temkin sahibi, dengeli ve düzenle uzlaşan bir sağ çizgiye gelecek, kalan kısmı ise (ekonomik büyüme eğilimi böyle devam ederse) muhafazakârlık endişelerini üç etekle şalvar gibi bir kenarda bırakıp, kendilerine modernite alâmetlerinden feyz alan seküler bir dünya görüşü inşa edeceklerdir.

Birand'ın muhafazakârlaşma dediği manzarada ben dünyevileşmenin yükselişini görüyorum; aynı şeye bakıyor, farklı şeyler görüyoruz: Sebebi "duruş yeri" farklılığıdır. Birand'ın alt yapısı, sınıf profili böyle derin çelişkileri netlikle kavrayacak bir zemin sunmuyor kendisine. Bir ülkede bir kısım aydınların kendi ülkelerini tanımak için Amerikan sosyolojisinin teori ve kavramlarını kullanarak (Amerikan irfânı!), tesbitlerini İngilizce düşünüp Türkçe'ye tercüme

ettiren bilim adamlarının görüşlerine [ve tabiidir, 'yanılgı'larına...] teslim olmasının sebebi budur.

Elim değişmişken bir de kehânet savurayım bari: şu meşhur laikçi % 30'umuz mahzun olmamalıdır, zira muhafazakârlık Türkiye'de erişebileceği zirveye (367.ci AYM üyeleri, muhalefet, bürokrasi ve basının unutulmaz desteğiyle) 22 Temmuz'da dokundu ve müteakip seçimlerde gerilemesi muhtemelden de öte mukadderdir.

Dolayısıyla Sayın Birand'ın, "AB bizi almazsa bunlar bizi ham yapacaklar" diye endişelenmesine mahal bulunmuyor; muhafazakâr bir trende modernlik istikamete tam gaz ilerlemekteyiz. Vagonlara değil de, katara dikkat ederseniz, siz de görebilirsiniz.

Pehlivan isterim!

70'li yılların başında Bedir Yayınevi, "Bütün işler niçin hep yanlış oluyor" gibi kışkırtıcı bir ikinci başlıkla önemli bir kitap yayınlamıştı; kitabın adı "Peter Prensibi" idi ve Dr. L. J. Peter ile R. Hull imzasını taşıyordu.

O günlerde Bedir Yayınevi'nin niçin böyle bir kitabı tercüme ettirip yayınladığına pek akıl erdirememiştim çünkü daha ziyade dinî-millî hassasiyeti ağır basan eserlere ağırlık verdiklerini hatırlıyorum.

1969 yılında kaleme alınan kitap, kısaca "bürokratik liyakat"in teorisini yapıyor. Sosyal ilimlerde "kanun" kesinliğine erişmek pek zordur (düşününüz ki, sağlamlığından yemin-billah emin olduğumuz fizik kanunları bile 20. yüzyıl içinde defalarca yeniden kurcalanarak "belirsizlik" noktasında karar kıldı; hatta Einstein'ın, kendisinden iki asır önce yaşayan Newton'un teorileştirdiği "mekanik evren" düzenini sarsan önemli yenilikleri telaffuz ederken bile kendini pek rahat hissetmediğini ileri sürerler!). Evet, sosyal ilimlerde kanun çapındaki kesinlikler görülmez pek; en sağlam durumlarda bile teoriyi sağından solundan mıncıklaması muhtemel istisnai hadiselere karşı bir ihtiyat payı bırakılmasına itina gösterilir. Peter Prensibi'ni bu mânâda "kanun" saymak elbette mümkün olmayabilir fakat eğer elinizdeki maymuncuk, ortalama hesapla on kapıdan sekizini zorlanmadan açabiliyorsa, onu takım çantanızda bulundurmak istersiniz.

Peter Prensibi işte öyle bir şey...

Diyor ki, "Bürokraside her fert, liyakatsizlik derecesine yükselmek için didinir."

Yani?

Yanisi şu: bu prensibe göre kişiler, bürokratik hiyerarşi içinde kapladıkları yerdeki işlerini çok iyi yaptıkları için bir üst pozisyona yükseltilebilir. Yeni atandıkları (yükseltildikleri) makam ise genelde becerileri zorlayacak yeni bir iştir, çünkü daha fazla sorumluluk, daha çok dikkat ve daha fazla risk ihtiva eder. Ne var ki bürokraside her bireyin bir yeterlilik sınırı vardır ve

kişi eğer yaptığı işte başarılı olamıyorsa artık terfi etmeyecek demektir. Prensibin bir başka bakış açısı da, insanlar sürekli terfi ettirildiği için belli bir anda birçok makamın yetersiz kişiler tarafından doldurulacağı inancıdır.

Şimdi, "ne yani" diyeceksiniz, "insanlar terfi etmesinler mi; her terfi ille de isabetsiz midir?" Elbette değildir; prensip de o durumu kurcalamıyor zaten; insanın tabiatındaki yükselme arzusunun, onu altından kalkamayacağı ve başarısızlığa sürükleneceği yere kadar rahat bırakmadığını hatırlatıyor.

Hayli büyük ve yuvarlak lâf ettik; şimdi taşları yerine koyalım.

Herkes kendi durumunu düşünsün ve hayatta olmayı umduğu yerde olup olmadığını gözden geçirsin:

"Burada benim kabiliyetlerime yazık ediliyor; ben aslında şu anda bulunduğum yerin birkaç basamak üstünde olsam, vatana-millete daha faydalı olurdum" diyebiliyorsanız Mister Peter'in prensibi takır takır çalışıyor demektir.

Peter prensibine göre, hakikaten likayatinize uygun bir pozisyonda istihdam edilmemiş olmanız elbette mümkün bir ihtimâldir ama o kadarcık istisnânın, koca bir prensibi bozmasına izin verecek değiliz elbette!

İlk soru kolaydı; ikincisini cevaplandırmaya esaslı pehlivan isterim!

İkinci soru şöyle: İçimizde, "yahu ben üstesinden gelemeyeceğim kadar görev üstlendim; lüzumundan fazla sorumluluk aldım; ben yönetmeye başladıktan sonra işler daha kötüye gitmeye başladı ve bunun tek sorumlusu benim" diyen, diyebilen var mı?

Sesiniz iyi gelmiyor (bu arada nedendir bilmem, benim de boğazım kuruyuverdi birden!); efendim, anlayamadım?..

Peki, öyleyse daha zor bir soruya geçelim: İçimizde, "yeter arkadaş, ben terfi değil, bilakis tenzil istiyorum; alt pozisyonda çalışırken daha verimli ve mutluydum. Yükselmek bana yaramadı; verin bana eski işimi" diyen var mı?

(Bana bakmayın lütfen; burada soruları yazarınız soruyor.)

Efendim?..

Yok!

Peki şimdi nisbeten daha kolay, hatta şeker gibi bir soru geliyor...

Etrafınıza bakınız: Peter prensibini doğrulamak için didinen, ülser, gastrit, zona, hipertansiyon, saç dökülmesi, kabızlık, erken bunama, panik atak gibi sıkıntılara uğrayan, verimsiz olacağı liyakatsizlik mertebesine yükseldikten sonra başarısız olduğunu fark etmeden geçinip giden kaç kişi tanıyorsunuz?

Bir dakika, lütfen sırayla söyleyiniz; hep bir ağızdan konuşunca hiçbir şey anlaşılmıyor...

Haa, bu noktada yazarınız da, prensibi doğrular nitelikte pek çok örnek vermeye hazırdır fakat kendine yeni düşmanlar edinmekten vazgeçtiği için susmayı tercih ediyor (hayret, birdenbire boğazımdaki kuruluk gitti, zihnimde bir küşâyiş belirdi, kafam saat gibi çalışmaa başladı!)

Tamam, prensibi doğrulamak için neredeyse hayata küsenlerle uzaktan dalgamızı geçelim ama bulunduğu mertebede fevkalade verimle çalışan, etrafına neş'e ve mutluluk neşreden, mesaisiyle dostlarına, ailesine, hizmet verdiği kişilere pozitif enerji aşılayan kişileri fark etmeyi de unutmayalım; çünkü onlar işlerini iyi yaptıkları halde bir yandan da, "aah ah, beni vaktiyle ne doktorlar, ne mühendisler istediydi de..." diye sızlananlar cümlesine dahil değiller (farkındayım, bu örnek iyi gitmedi ama siz neyi kasdettiğimi anladınız!) Onlar, çalışmanın, yorulmanın ve bir şeyler üretmenin, insanda mutluluk hormonu salgısını artırdığını öğrenmiş iyi insanlardır (bu cümle ise zalim patronların, fabrika duvarına büyük boy harflerle yazdıracağı türden bir döviz sloganını andırdı!).

Şimdi soğukkanlı bir değerlendirme yapmam gerektiğini hissediyorum: Bu güzel fikri destekleyecek iyi misaller bulmakta başarısız olmam, acaba sizce de yazarlık kariyerimi nâhak yere zorlamakta olduğum neticesine varır mı dersiniz? Cevabınızı duymak istemiyorum; çünkü bu Peter prensibi, iğne ile çuvaldız meselini andırır cinsinden bir zalimlik galiba!..

Bütün dogmaları döven dogma!

Laikliği, milli savunmaya dair işlerden biri, hatta en önemlisi gibi anlamak, sadece sosyal bilim kavrayışımıza değil, zannederim savunma görevine de zaaf düşürmektedir. Yüksek komuta kademesince bu fikrimin lâyıkıyla anlaşılacağından emin olmasam da biraz "teferruat"a girmek istiyorum. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt, Menemen Hadisesi dolayısıyla verdiği mutad demecinde şöyle diyor:

"Laiklik, cumhuriyetin vazgeçilmez ve geri dönülmez ilkesidir. Laikliğin yıpratılmasının, cumhuriyetin ve onun çağdaş kazanımlarının da yıpranması anlamına geldiği ise ne yazık ki dikkatlerden kaçmaktadır."

Bu cümlenin şerhi, laiklik kavramını Cumhuriyet'in önüne koyan bir anlam taşıyor; "Laiklik zedelenirse Cumhuriyet'in mânâsı kalmaz"; bu mantık doğru ise, ordunun, kendisini Cumhuriyet'ten ziyade laikliğin muhafızlığı ile görevlendirmesi de doğrudur; halbuki Cumhuriyet, Türk Milleti'nin bağımsız, onurlu ve muasır bir dikkatle dünya üzerinde var olma hakkının sembol kavramıdır bana göre. Laiklikle bir derdim yok fakat benim zihin dünyamda devlet, devletin ideolojik cihazlarından önde geliyor.

Sayın Büyükanıt devam ediyor: "Oysaki Türkiye'de laiklik, ülkenin şartlarına ve çağın ihtiyaçlarına uygun bir şekilde akılcı bir devlet yapısına geçmek için gerçekleştirilmiştir." Büyükanıt Paşa'nın bu cümleyle neyi kastettiğini anlıyor, hatta paylaşıyorum fakat problem şurada: Sayın Büyükanıt'ın kastettiği mânâda laik olmayan bazı ülkeler, bu cümleyi kendi lisanlarına tercüme ettiklerinde kendilerini hakarete uğramış hissedebilirler; düşününüz ki Batı Avrupa'da bırakınız Fransız tipi aydın despotizmine yaslanan laikliği, henüz cumhuriyetin erdemleriyle tanışamamış haylice monarşik -ama nedense bizden demokratik!- ülke bulunmaktadır.

Gelelim Sayın Büyükanıt'ın içinde derin metod ve felsefi paradokslar barındıran cümlesine: "Büyük Önderimiz bizlere, bilim ve aklın rehberliğinde, dogmalardan uzak bir düşünce sistemi bırakmıştır. Atatürkçü Düşünce Sistemi adı verilen bu sistem, daima ileriyi hedefleyen çağdaş bir görüşü yansıttığı için bugünün olduğu kadar yarınların da ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir özelliğe sahiptir." Daha iyi fark edilmesi için hükmü parçalarına ayırmak zorundayım:

a-Atatürk bize bilim ve aklı rehber edinen anti dogmatik bir düşünce sistemi bırakmıştır.

b-Bu düşünce sistemi, sadece bugünün değil, yarının ihtiyaçlarını da karşılayabileceği için, başka arayışlara girmemize gerek yoktur.

Biz bu mantık yürütme biçimini öğrencilere tümdengelimciliği anlatırken örnek diye gösteriyoruz. Tümdengelimcilik, diğer akıl yürütme biçimlerine kapandığı anda dogma halini alıyor. Dogma, bilimsel usullerle içini açıp bakmanıza ve analitik nazarla incelemenize izin verilmeyen herhangi bir alandır, yani "tabu".

Modern bilim usulü (yani bilim ve akılın rehberliği) dogmatizmi ve tabuyu reddetmekle kalmaz, bilimin kendisine de aykırı bulur; bu yüzden Sayın Büyükanıt'ın, Menemen mesajının devamında söylediği, "[Atatürkçü düşünce sistemi] Bu üstün nitelikleri ile zamanın seyri içinde, her kuşağın tutkuyla bağlanacağı yaşam tarzı olarak değerini koruyacaktır" cümlesi, hiç de Atatürkçü düşünce sistemiyle uzlaşır bir hüküm ihtiva etmemektedir çünkü bu, "gelişme ve değişim" gibi kavramlara kendini kapatmış bir başka dogmadır.

Bütün dogmalara savaş açtığı halde, sevenleri ve takipçileri tarafından "her kuşağın tutkuyla bağlanacağı" bir başka dogma haline getirilen Atatürkçü düşünce sistemi başka bir şeydir; Atatürk'ün hatırasına saygı, eserine muhabbet, temel dikkatlerine yakınlık duymak başka... Bu paradoksu, saygıyla emir ve görüşlerinize arz ederim komutanım!

"İşte o kolej" veya "işte bu gazete!" ucuzluğunu terk edelim!

Laik değerleri savunmak iddiasındaki basın organları, okuyucularını sürekli olarak vahim bir tehlikenin kapıya dayandığı konusunda kışkırtmaktan vazgeçmeliler, çünkü "işte o kolej... işte

sınıfta namaz kılan öğrenciler!" başlıklı haberlerle Türkiye'de laikliğin yerleşmesine ve zihni bir tutum olarak varlığının altının çizilmesine yardımcı olmuyor, bilakis karşılıklı nefret ve anlayışsızlığın genişlemesine hizmet ediyorlar.

Evvela şu noktayı tesbitle yola koyulalım: Türkiye'de laik kültürün gerekliliğini savunanlar önemli bir sayı yoğunluğuna sahiptir; bu kitle zannedilenin aksine azalmıyor, en azından varlığını koruyor ve gelişiyor. Ben bu gelişmeden hoşnutsuzluk duyanlardan değilim çünkü Laisizmi din aleyhtarı bir hareket olarak görmüyorum; bana göre Laikliği savunanlar sadece devletin temel prensiplerinden birini değil, aynı zamanda kendi hayat tarzlarını da müdafaa etmek istiyorlar ki bu yaklaşıma saygı duymakla mükellefiz. İsteyen herkes, başkalarını tahakküm altına almadıkça dilediği hayat görüşünü yaşayabilmeli, propagandasını yapabilmeli ve görüşlerini savunurken her türlü tehlikeden emin olmalıdır.

Yanlışa düşülen nokta şu: Laikliği savunanlar, kendilerininkine benzemeyen başkaca hayat tarzları ve dünya görüşleri karşısında dehşete düşerek hemen şikayet ve ihbar refleksine kapılıveriyorlar. Hiç kimse, inançlarını tehdit veya tehlike kapsamı içinde görmek istemez, aksine kendi değerlerine saygı gösterilmesini bekler ve bu beklentisinde haklıdır. Ne yazık ki onlarca yıldan beri şahit olduğumuz şey, dinini samimiyetle yaşamak isteyen kişilerin âdeta bir "devlet, sistem, rejim, medeniyet, insanlık ve nezaket düşmanı" imiş gibi nitelenerek ânında çarmıha gerilmeye kalkışılması.

"İŞTE O KOLEJ!"

İşte o örneklerden birini soğukkanlılıkla incelemenin vaktidir: Geçen hafta Hürriyet'te yer alan bir habere göre Şefkat Koleji'ne öğrenciler başörtüsü ile gelmekte ve derslere böyle girmekte, sınıfta namaz kılmakta imişler; ayrıca öğrenciler arasında haremlik-selamlık uygulaması yapılıyormuş. Hürriyet gazetesi, haklı olduğu davasını isbat için sanki yıllardır bir delil arıyor da nihayet yeni ele geçirmiş bir eda ile "İşte o kolej" başlığını seçmiş; haberi süsleyen fotoğraflar da yazılanları doğrulayan türden kareler.

BİR YANLIŞ, BİR DOÄ□RUYU GÖTÜRMEMELİ...

Şimdi doğrularla yanlışları ayıralım ki kafa karışıklığına gitmesin:

-Diğer okullarda benzeri bir uygulamaya izin verilmezken, "o kolej"de okuyan çocukların bir istisna parantezi içinde imiş gibi (başörtüsü, okulda mescid) müsamaha görmesi doğru değildir. Doğru veya değil, kılık kıyafet standartları her okulda aynı derecede uygulanmalıdır.

-Anlaşıldığı kadarıyla uyuşturucu kullanmayan, ahlak dışı ritüellere iltifat etmeyen, disiplin ve edebi tahriş etmeyen bu çocukların birer gizli örgüt mensubu imiş gibi konu mankeni haline getirilmesi ve hedef tahtasına çivilenmesi çok yanlıştır.

-Okul veya herhangi bir kamu binasında namaz için mescid tahsis edilmesi, çok iğrenç veya ayıp bir şeymiş gibi görülmemeli, gösterilmemelidir. Yanlış olan kamu binalarında mescid

odası tahsisi değil, istemeyenlerin mescide girip ibadet etmeye zorlanmasıdır. İbadet gibi insani ve medeni bir ihtiyacı görmezden gelen çarpık bakış sürdükçe, böyle binalarda şöyle veya böyle bir mescid -açık veya gizli- mevcud olacaktır. İnsanları, gizlice mescid ihdas etmeye ve hırsızlık yapar gibi namaz kılmaya mecbur eden anlayış, eninde sonunda ihlâle uğrar.

Neticede bu gibi haberlerin yaptığı tesiri şöyle özetleyebiliriz: Kendisini laikliğin savunucusu olarak görenler şöyle düşünüyor olmalılar: "İşte, bunlar devleti adım adım ele geçiriyorlar; son derece gizli, hesaplı ve sinsi hareket ediyor, güçlü olduklarını hissettikleri yerde pervasız davranıyorlar. Biz bugüne kadar bu gibi şeylere göz yumarak hata ettik; sesimizi yükseltmeli ve neyin doğru olduğunu haykırmalıyız; çünkü bunların nihai maksadı bizim hayat tarzımızı ortadan kaldırmak ve herkesi kendileri gibi düşünüp davranmaya mecbur etmektir." Buna mukabil inançlarından ötürü Türkiye'de itilip kakıldığı kanaatini taşıyanlar, "olması gereken de budur; inançlı olduğumuz için parmakla gösterilmekten, kinaye ve aşağılamaya uğramaktan usandık; elbette Türkiye'de her okulda buna benzer uygulamalar görmek isteriz" diye düşüneceklerdir.

İMKANSIZ DEÄ□İL AMA ZOR

Bu bir çıkmaz değil, çözülmesi imkansız bir problem de değil: "Muasır medeniyet"in kalbi sayılan Batı'da artık böyle haberler yapılmıyor, çünkü orada laiklik, kişilerin inanç ve ibadet hakkını tahdit eden ve aşağılayan değil, aksine herkesin din ve vicdan hürriyetini temin eden biçimiyle anlaşılıp uygulanmaktadır. Batı'yla aramızda vahim bir zihni kavrayış farkı var ve bu farkın birkaç nesilde ortadan kalkmasını beklemek iyimserlik olur.

Laikçi basın, okuyucularının korkularına hitab ederek kendine zinde taraftar bulma kolaycılığından vazgeçerek, insanların dinî davranışlarını, sanki çok ayıp ve aykırı bir şeymiş gibi göstermek alışkanlığından vazgeçmelidir; çünkü bu tavır, laikçi basının doğrularını da görünmez hale getiriyor. Nitekim bu haberde doğrular, yanlışlarla karıştırılarak sunulduğu için Hürriyet'in "hakperest"liği hakkında bir itimadsızlık havası oluşuyor. Laikçi basın buna benzer haberleri defalarca yaptı; bunlardan çoğu tekzib edilince veya haberin abartıldığı sonradan anlaşılınca, pek çok kişi nezdinde "bunlar zaten böyledir; alelacele bir şeyler yazarlar ve genellikle yanlış çıkar" intibaı yaygınlaşıyor; halbuki bu gibi haberlere hakperest ve dürüst bir yaklaşım gösterilse, farklı hayat tarzına ve görüşüne sahip insanların bir arada yaşama edebine erişmelerine daha çok hizmet edilmiş olacaktır. "Yalan haber-tekzip ve rezalet" mekanizması işletilmemelidir. Neticede birbirimizin görüşlerini paylaşmasak da beraber yaşamaya mecbur ve mahkumuz.

Eğer mevcutsa, Türkiye'de gericiliğin yaygınlaşmasına, kendini "ilerici" sayan muhitlerin katkısını görmezden gelmek olmaz. Görülüyor ki, herhangi bir mesele hakkında doğru veya yanlış hükmü vermek için evvela ortak kıstaslar gerekiyor; biz henüz kıstaslarda

anlaşamıyoruz ve kıstasları kendimize göre yorumlayarak karşı tarafı suçlama eğilimine giriyoruz; bu anlaşmayı ve karşılıklı anlayışı değil kavgayı doğurur.

Kemal Tahir sağ olsaydı...

Gazeteler diyor ki, Türkiye'nin giriştiği son askerî operasyonları ABD destekliyormuş; bu kararlılık, örgüt Kuzey Irak'tan tasfiye edilinceye kadar sürdürülecekmiş, fakat bununla yetinilmeyecek, stratejinin öteki ayakları da devreye sokulacakmış:

Buna göre dağdakileri indirmek için "pişmanlık"la ilgili kanun yeniden gözden geçirilecek, -suçun cinsine göre- ceza indiriminden külliyen affa kadar câzip uygulamalar getirilecek ve nihayet meselenin kökten halli, yani bataklığın tamamen kurutulması için dağ kadrosuna yeni iştiraklerin önlenmesi maksadıyla sosyo-ekonomik tedbirler paketi açılacakmış; pakette şu tedbirler varmış: Bölgede yolu, suyu ve kanalizasyonu olmayan köy kalmaması; öğretmensiz okul, hekimsiz, tıbbî araç ve gereçsiz hastane ve sağlık ocağı bırakılmaması, aynı zamanda istihdama da katkısı olacak altyapı yatırımlarının hızlandırılması; böylece yöre halkının aidiyet duygularının güçlendirilerek PKK'ya söylenecek söz bırakılmayacakmış.

Gazeteler bununla yetinmiyor, başka güzel havadisler de veriyorlar. Meselâ, az önce "pişmanlık" şeklinde zikrettiğimiz kavramın rencide edici olabileceğinden bahisle, "şunun adını toplumsal barış koyalım" diyenlerimiz de varmış; bu çerçevede bölge halkının kendi arasında referandum yaparak bir şehrin adını değiştirmesi de mümkün olabilirmiş. Eğer Kürtlere onurlarıyla, kendilerini eşit hissedecekleri bir siyasal atmosfer sunarsak, onlar da kendilerini bu ülkenin tamamına ait hissederlermiş.

Bunlar, nasıl söylemeli, güzel haberler; okudukça insanın içi açılıyor.

İçinde barış var, kalkınma var, su, yol, kanalizasyon, hekim, okul, öğretmen, hekim var; hatta Avrupa Azınlık Dilleri Şartı veya Bölgesel Dillerin Korunmasına Dair Çerçeve Sözleşmesi'nde Türkiye'nin hâlâ imzalamadığı bazı haklar bile var.

Tabii varılan bu güzel noktadan sonra geriye doğru bakıp da, "sahi biz işleri niçin bu noktaya getirdik" diye hayıflanmanın mânâsı yoktur; vaktiyle bazı tatsız hadiseler cereyan etmiş olsa olan olmuş, biten bitmiştir. Siyaset işte böyle bir şeydir: Yirmi beş sene doğru zannettiğiniz bir istikamette gidersiniz; bir de dönüp ardınıza bakarsınız ki bir arpa boyu yol almışsınız. Bunun üzerine, "arkadaşlar, dağdakileri onurlu ve reddemeyecekleri bir teklifle toplumsal barışa katkıda bulunmaya ikna edip, ardından da sosyo-ekonomik tedbirler paketini açarsak meseleyi hallederiz; sahi yahu biz bunu niçin daha önce akıl edemedikti" der, bu arada doğrudan söyleyemediğiniz bazı şeyleri söyleyecek birilerini bularak, çıkması muhtemel muhalif seslerin gazını alırsınız.

Gelelim bu güzel haberler hakkında ne düşündüğüme; derhal takdir etmelisiniz ki benim fikirlerimin böyle önemli bir meselede kıymet-i harbiyesi olmaz, olmamalıdır. Sıradan vatandaşların fikirleri, büyük bir ırmakta seyretmekte olan bir gemi hakkında suyun içindeki balıkların veya su kenarındaki kamışların düşünceleri gibidir; bu gibi düşünceler hangi mahiyette olursa olsun geminin istikametini etkilemez.

Taşradaki sızıltılar hakkında Osmanlı idaresinin de vaktiyle buna benzer pratik çözümler üretmesi, konunun tarihi boyutunun ihmâl edilmediğini gösteriyor.

E, bundan iyisi can sağlığı.

Rahmetli Kemal Tahir sağ olsaydı, "Bunlar nasıl bir akıllar bre Uzun İskender oğlum" diye başlayan tumturaklı Çorum ağzı cümleleri kurardı ki tadından yenebilmez.

Bu konuyu bütün boyutlarıyla halledilmiş saydığım için müsterihim. Bundan ba'de artık daha az ciddi şeylere vakit ayırabileceğimiz için ne kadar memnun olsak yeridir.

Haydi yine iyiyiz!

Kendi teleskobunu "yontmayan" tembeldir

Dünkü Zaman, haberi şu başlıkla verdi: "Bakan Yazıcıoğlu: Gazetecileri dini konularda eğitelim". Aynı haber, Vatan gazetesinin web sitesinde şu başlıkla duyuruldu: "Bakan 'dini bütün' medya istiyor.

Diyanet'ten sorumlu Bakan Yazıcıoğlu, medyada ilahiyat fakültesi mezunlarını görmek istiyor". Her iki gazete haberin ayrıntılarında birbirine benzer bilgileri veriyorlar ama başlıklar farklı. Peki, başlığa bakıp geçen okuyucuyu yanıltacak derecede abartılı makyaja ne lüzum var?

İmamın keçisi çalındığında, "İmam keçi çaldı" diye meseleyi yamultmak modasının geçtiğini zannederdik; yanılmışız!

Benazir Butto'nun katledilmesine çok üzüldük; ülkenin normalleşmesi için Pakistan halkı inşallah daha fazla acı çekmez. Haberleri izlerken iki şey dikkatimi çekti: İlki "Benazir" ismi; "Bînazir" (yani "benzersiz" anlamına gelen) olması gerektiğini düşündüm. Anglo-Sakson kültür ikliminde daha iyi telaffuz edilsin diye bizim mânâ dünyamıza ait kelimeler yerinden uğratılınca böyle garip söyleyişler aslının yerini alıyor; internette "Binazir" imlâsını kullananlar da var; aslı nedir acaba?

İkinci husus cinayeti kimin işlediği hakkında; aradan oniki saat bile geçmeden cinayet ihâlesi, El Kaide'nin üzerinde kalınca Mahir Kaynak'ın, "bir taşla iki kuş vurdular; böylece hem Binazir'i, hem Müşerref'i tasfiye edecekler" tesbitini hatırlayıp gülümsedim.

Milliyet gazetesi, internet sitesinde "Yılın en çarpıcı uzay fotoğrafları" başlıklı bir fotoğraf gösterisi paketi sundu. Hazırlayanın eline sağlık. Işığı bile dünyamıza milyonlarca senelik gecikmeyle ulaşabilecek kadar uzaklardaki uzay cisimlerinin görüntüleri, insanın nefesini kesecek kadar nefis ve öğretici. Hayatında teleskop vizöründen bir kere bile bakamamış, hatta kırtasiye mağazalarında satılan dandik teleskoplar dışında şöyle hatırı sayılır bir teleskop bile görmemiş biri olarak, zamanın ve mekânın eğilebildiği o muazzam varlıktan ne kadar bihaber yaşayıp gittiğimizi düşünmeden edemedim.

Ufku, etrafındaki tepelerin hatt-ı bâlâsından ileriye geçemeyen o sıradan insanlardan biri olmak sıfatıyla, "yahu bu teleskop o kadar pahalı bir nesne midir ki, şunlardan okullarımıza birer tane koyamıyoruz" diye meraklanıp kısa bir internet turuna çıktım. Niyetim, şöyle elden düşme ufak teleskopların fiyatlarını öğrenmekti ama çok sevindirici bir gelişmeyle karşılaşınca, sizi de haberdar etmek istedim. Sitenin adı "atmturk.org". Bu kısaltma "Amateur Telescope Making" kelimelerini ifade ediyor. Amatör teleskop yapımı konusunda gençlere (inanmayacaksınız, hatta çocuklara) yol gösteren, bilgi veren, malzeme temin eden bu siteyi hangi kuruluşun yönettiğini bilmiyorum (bu arada sitenin çok kötü tasarlanmış olduğunu da belirtelim; âcilen düzeltilmeli); çünkü web sitesinden bu konuda bir bilgiye ulaşmak mümkün olmuyor, fakat bu faaliyete Tübitak'ın destek verdiği anlaşılıyor. İşin en güzel tarafı, Türkiye'nin herhangi bir yerinde (ilçe, belde fark etmez) yaşayan astronomiye meraklı insanların, çarşıdan temin edebilecekleri basit malzeme ile kendi teleskoplarını yapmaya başlayabilmeleri. ATMTurk sitesi'nde, pek küçük bütçelerle (mesela 100 YTL civarı) kendi teleskoplarını "yontan", "parlatan ve sırla kaplayan" gençlerin fotoğrafları yanında, işe yeni başlayanlar için temel bilgiler de sunuluyor. Bu faaliyetten henüz haberi olmayan fen bilgisi dersi öğretmenlerine ve duyarlı velilere zevkle duyurmak istedim.

Ara sıra "Bakış açısını değiştirmek" için!

Tartış-ma!

-Sevgili seyircilerimiz, işte bu hafta da yine "Dostlarla baş başa" programıyla karşınızdayız. Bugünkü misafirlerimiz bilim dünyamızın iki önemli ismi.

İzninizle önce sağımda oturan misafirimi tanıtmak istiyorum; kendisi "uzaduyum" diye bilinen telekinezi alanındaki uzmanlığı ile tanınan bir bilim adamı. Prof. Dr. Dizel Dandanakan. Hoş geldiniz efendim!

-Hoş bulduk, teşekkür ederim; sözlerime başlamadan önce bana bu fırsatı verdiğiniz için televizyonunuza ve onların şahsında...

-Bi dakka hocam, size henüz söz vermedim ama isterseniz önce isminizle başlayalım. Niçin Dizel?

-Teşekkür ederim. Niçin Dizel? Bunun kısa ve hoş bir hikâyesi var. Efendim annemle babam iyi anlaşırlarmış. Ã□ocukların ismini de birbiriyle kafiyeli şeylerden seçmişler. Mesela benim kızkardeşimin ismi İzel'dir. Önce bu ismi düşünmüşler, ilk çocuk ben olunca, yani erkek olunca, Dizel koymuşlar. Benden sonra İzel geliyor, sonra da küçük kardeşim...

-Onun adı nedir Dizel Bey?

-Ne olabilir?..

-Valla bilmem ki, hiç düşünmemiştim bu açıdan; Temel olabilir mi?

-Bilemediniz efendim: Dübel!

-Dübel derken?..

-Tam o anladığınız şey; duvara çivi filan çakarken şa'apılan o şey!

-Anladım. Efendim şimdi de izninizle solumdaki konuğu takdim etmek isterim..

-Bi saniye efendim; usûl hakkında bir şey söylemek istiyorum..

-Tamam efendim, önce sizi tanıtayım sonra yine söylersiniz...

-Müsaade edemem efendim, çünkü itirazım zaten sizin bu tanıtımınızla ilgili?

-Yaa, buyrun öyleyse?

-Dikkatinizi çektiyse sayın seyirciler, sunucu arkadaşımız Prof. Dandanakan'ı tanıtırken şöyle konuştu: "İzninizle önce sağımda oturan..." yanlış duymadım değil mi efendim?

-Evet, öyle dedim!

-Hah, kendi ağzınızla kabul ettiniz; şimdi soruyorum: Niçin solumda değil de sağımda? Niçin solunuzdaki misafirinizle değil de sağınızdakiyle başlıyorsunuz. Bu bir ideolojik tercih mi? Size sağı sola öncelikli gösteren şey nedir? Tarafsızlığınız nerede kaldı? Doğrusu hiç yakışmadı hiç!..

-Aa, bunu hiç düşünmemiştim; öylesine bir şeydi işte. Böyle alınganlık göstereceğinizi bilsem, kura atardım.

-İşte bir başka metafizik yaklaşım örneği daha; niçin kura atıyorsunuz? Bilimde kura atmak diye bir şey yoktur beyefendi. Bilim tesadüflere inanmaz. Biliim...

-Usul hakkındaki şeyiniz bittiyse sizi tanıtayım yine de seyircilerimize. Bu misafirimiz de uzaduyum konusundaki araştırmaları ile tanınan Prof. Dr. Dolgun Dalbudak. Kendisine niçin dolgun, niçin Dalbudak diye sormadan önce, bu hususta soru sorup soramayacağıma dair izin almak istiyorum. İzniniz var mı efendim?

-Hayır efendim; bu benim özelimdir; ismimle gurur duyuyorum; ayrıca küçük kardeşimin ismi Solgun, ağabeyiminki de Yorgun'dur.

-Anlıyorum, şimdi ilk tura geçmek istiyorum. Dolgun Hocam'a soruyorum. Efendim uzaduyum nedir?

-Lâftır! Tek kelimeyle lâftır. Benim verebileceğim yegâne cevap bu. Yok bunu beğenmez, saçma sapan şeyler dinlemek isterseniz, sıramı zevkle meslektaşım Dizel Bey'e verebilirim.

-Ayıp olmaz mı?

-Niye ayıp olsun efendim; ben buraya telekinezi hakkında konuşmak için gelmedim ki sadece. Benim başka mesajlarım var, ilerde söyleyeceğim onları!

-Öyleyse Dizel Bey'e dönüyoruz; hocam telekinezi nedir?

-Sayın sunucu, izniniz olursa Prof. Dolgun'a iki çift sözüm var. Biir, telekinezi hakkında konuşmayacaktınız niçin geldiniz; ikii, burası mesaj tahtası mı kardeşim, her ipini kıran aklına geleni sallasın?

-Evet dinliyorum sayın meslektaşım, buyrun devam edin!

-Tamam söyleyeceğim bu kadar!

-Bakın bay sunucu, adam ne dedi? İki çift dedi. Halbuki sadece bir çift konuştu... Bunların hepsi böyledir zaten? Nerede öteki çift Bay Dizel?

-Beş dakika reklâm arasına girince öteki çifti ben size sorarım Dolgun Bey, burada terbiyem müsaade etmiyor yalnız!..

-Ayol halktan gizlenecek neyim var benim; üstelik sen dedin iki çift diye. İki çift, dört elemandan oluşur; sen sadece iki eleman saydın da ondan söyledim. Bir çift deseydin mesele yoktu!

-Ulan ben senin..., dur gitme şerefsiz, bakın kaçıyor sayın sunucu...

-Sevgili seyirciler, elimizde olmayan teknik sebeplerden iki dakika reklâm arası veriyoruz. Şimdi reklâmlar...

-Vaay Dizelciğim, seni gören hacı oluyor yahu; görüşmüyoruz haylidir...

-Canım kardeşim, iş güç, dersler filan işte. Nasıl çocuklar, sevgili eşin nasıl; yine o nefis mantılardan yapıyor mu?

-Yapıyor ama dostlar olmadan tadı tuzu olmuyor ki. Sıkça görüşelim, sana Rusya'dan getirdiğim yeni telekinezik materyalleri tanıtmak isterim.

-Aa, çok iyi olur. Ben de Laponya'da çektiğim fotoğrafları göstereyim sana. Bi görsen?

-Değerli konuklar, yayına giriyoruz efendim. Üç, iki, bir... yayın! Sevgili seyirciler, "Dostlarla baş başa" devam ediyor. Şimdi telekinezi konusunda Prof. Dolgun Bey'e dönüyorum yeniden. Sayın hocam...

-Bana sayın hocam diyemezsiniz efendim. Hangi çağda yaşıyoruz; medreseler çoktan kapandı, hocalık, mollalık, şakirdlik, tilmizlik tarihe karıştı. Bana böyle hitab edemezsiniz. Siz asıl Dizel Bey'e hocam demelisiniz, çünkü üfürükten şeyleri bilim diye yutturmaya çalışan odur!

-Hadi ordan terbiyesiz; sensin molla!

-Metafizik bunlar Dizelciğim, metafizik; biraz çağdaş olun artık!

-Metafizik de bilimdir ulan; inanmazsan kapının önüne çıkalım, orada ikna ederim ben seni...

-Hadi ordan zorba; sen önce askerde iken ödünç aldığın ikibuçuk lirayı ver de öyle konuş, beleşçi!..

-Sevgili seyirciler, bir Dostlarla baş başa programının daha sonuna geldik. Biraz erken bitiriyoruz ama zannederim çok doyurucu bir tartışma oldu. Saygıdeğer bilim adamlarına teşekkür ederken haftaya yeni bir konukla yeniden birlikte olmak dileğiyle diyorum efendim!

Gazete gibi gazete

"Önümüzdeki yıl neler olacak?" geyiğine, eskiden magazin karakteri ağır basan bulvar gazeteleri tevessül ederlerdi; dün, kendine ciddi, entelektüel ve laik kültürün savunucusu gibi tumturaklı misyonlar yakıştıran bir gazetenin sürmanşetten takdim ettiği astrolog kehanetini görünce, "Pazar şakası yapıyorlar galiba" diye düşündüm; şaka değil ciddi imiş.

Astroloji biliminde (!) uzman bir vatandaşımız, "2008'de neler olacak-Yıldızlar ne diyor?" başlıklı araştırmasında birtakım astrolojik analiz metotları kullanarak esaslı bir makale kaleme almış; ilk paragrafını beraber okuyalım ki, neyden bahsettiğim anlaşılsın:

"Geçen yıl yaptığım değerlendirmede 2007-2008 Güneş dönüşü haritasındaki büyük kareden söz etmiş ve bu karenin içindeki kadına ait sembollere dikkat çekmiştim. Gündemin özellikle türban konusunda hassas olduğunu biliyoruz. Güneş dönüşü haritalarında büyük kareler, aşılması gereken kareler gibidir. Bu değişken nitelikte bir kare olduğu için sürekli bir yalpalama, huzursuzluk ve belirsizlik durumu söz konusu olacaktır."

Böyle sürüp gidiyor. Basın serbest, fikir hürriyeti var (neyse ki var), böylece hangi yiğidin gönlünde nasıl bir aslan yattığını anlayabiliyoruz.

Bu gazetenin adını zikretmiyorum; kısa süre önce "işte biz böyle bir şeyiz" diye, içinde bir rapçının ağzından âleme nizâmat veren köşeli laflar geçen bir reklâm kampanyası başlattılar; bu klipte geçen bazı sözleri erinip üşenmeyip birkaç defa dinleyerek sizin için not ettim;

diyorlar ki: "İnanç deyip insanlara kendi ceza kesenler / Zihniyeti hem kara, hem de çıkar sağlar yalanla", sonra nakarat faslı; "Türkiye sizinle gurur duyuyor."

Bu sözlere bindirilen görüntüler şöyle: Kara sakallı, don gömlek bir adam, bir genç kıza kötü kötü bakıyor, ardından meşhuur Madımak oteli görüntüleri ve zikreden meczup dervişler... Gazete diyor ki; "biz de bunlardan utanç duyanlarla gurur duyuyoruz."

Hem inanç istismarını eleştirecek, hem de okuyucularınıza ciddi ciddi astrolojik kehanetler okutacaksınız! Laiklik, eğer astrolojik kehanet ve âhir zaman "yıldıznâme"lerinden kendine bilimsel destek umar vaziyete geldiyse, bu gazetenin yöneticilerine sıkı bir "seküler bakış ve algı" perhizi tavsiye etmekten başka yapacak bir şey yoktur.

Atatürk ne demişti, hatırlatayım: "Arkadaşlar, efendiler ve ey millet, iyi biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, meczuplar memleketi olamaz. En doğru, en hakiki tarikat, medeniyet tarikatıdır." Evet, Atatürk bu vecizesinde astrologlardan, medyumlardan, gelecekten haber veren kâhinlerden münhasıran bahsetmiyor, lakin kıyas (tasım, istidlal) diye bir kavramın varlığını duymuş olmanız lazım.

Yoksa astroloji bir ara müsbet bilim ilan edildi de biz mi haberdar olamadık?

...

Türkiye böyle bir ülkedir işte: Dini siyasete âlet edenleri ayıplar, fakat siyâseti dine âlet edenleri algılayamayız. Bu ülkede hurâfe, bâtıl inanç gibi şeyler nedense hep kendini dinle ilintilendiren insanlardan sâdır olur da, kendini laik, seküler bakış erbâbı ve pozitif bilimci diye tarif eden cenahtan üfürükçülük beklenmez; bu yüzden -meselâ- "zinâ" ve "seviyeli birliktelik" gibi vakalar, fiili kimin, nerede, nasıl işlediğine göre yer değiştirebilen olgulardır.

...

Taşı gediğine koyalım; 28 Aralık'ta Alev Alatlı, Zaman gazetesinin Yorum sayfasında, "Ner'de bir medeniyet or'da bir 'Yeni Yıl'!" başlıklı nefis bir yazı kaleme aldı; önce o yazıyı, sonra şu imâ ile geçiştirdiğim üfürüğü okuyarak kıyas ediniz. "Zaman" farkı budur işte! Belki çok eğlenceli değil ama "Gazete gibi gazete."

"Camilerimize yardım edelim"

Yolunuzun düştüğü herhangi bir camiye girip secdeye gittiğinizde içinize temizliğin sesini haber veren sabun kokusunu duymak, pek az tadabildiğimiz bir duygu: Abdest alınacak şadırvan veya lavabo düzeni, ayakkabıların konulduğu pratik ve temiz dolaplar, şu soğuk günlerde mekânın iyi ısıtılmış olması, ses düzeninin cızırtısız, ıslıksız çalışması cinsinden güzellikler de aynı cümleden. Cemaatle namaz fikrini başa koyan 'cami müdavimleri'nin şu basit ama insani ve medeni konfordan istifade etmesi bir nevi hak değil midir?

Evet, haktır fakat kendimizi bu nimetlerden mahrum eden yine biziz. Câmiler cemaatin eseri; Türkiye'nin neresinde olursa olsun cemaat, beklentilerini, hayata bakışını, temizlik ve konfor anlayışını kendi parası ve emeğiyle ayağa kaldırdığı câmilere aksettiriyor. Hâlimiz mâbedlerimize aksediyor.

"TAMAM KİLİSEYE BENZEMESİN AMA..."

Vaktiyle -pek de namazda gözü olmayan- bir büyüğümüz, konu açıldığında şöyle demişti: "Yahu, câmilerimizi kiliseye çevirelim demiyorum, o yüzden yanlış anlaşılmasın fakat hamdolsun bugün yokluk-kıtlık içinde değiliz. En fukaramız bile çorabını temiz tutacak, kokusu ve kirliliği ile yanındakini tâciz etmeyecek derecede temizlik vâriyetine sahip iken yine de -diyelim bir Cuma namazında- alnımızı secdeye koyarken 'acaba başkasının ayağında sürükleyip bıraktığı bakterilere mi bulaşıyorum' cinsinden bir endişe geçiriyoruz." Söylediklerini tasdik makamında başımızı sallayınca cesaretlenip şu teklifte bulunmuştu: "Keşke cemaat safları arasında ayak basılan yerleri iple işaretlediğimiz gibi alnın secdeye gelen yerlerine de beyaz, tertemiz örtülerden bir bant çeksek; hafta geçmeden bunlar yıkanıp temizlense; herkes camiye bu türlü düşüncelerden uzak bir kalp huzuru ile gelse!"

Bu fikri yadırgayanlarımız oldu; kimi, "yeni bir icat" diye beğenmedi, kimi de, "ayak temizliğine riayet etmeyenler yine bu beyaz örtülere ayaklarıyla basarlar, yine fayda hâsıl olmaz" diye tereddüd gösterdiler. Bu fikrin isabetli olup olmadığı elbette su götürür fakat tartışmanın dikkate değer kısmı, bu gibi "küçük-küçücük" meselelerin sohbet konusu haline gelebilmesidir; bu kabil teferruatları artık hepimizin ciddiye alması gerekiyor, zira bu meseleler tartışıldıkça günün birinde mutlaka güzel uygulamalar da görülecektir.

CAMİ İNŞA EDERKEN İLK DÜÄ□MEYİ DOÄ□RU İLİKLEMELİ

Camilerimizi inşa ederken kalıcı yanlışlar yapıyoruz: İlk başta "yüksek olsun, havadar olsun" fikriyle çevredeki binalardan kot itibariyle en az bir misli yüksek, geniş ve dik kubbeli, bizim klasik cami mimarlığını hatırlatan türden mabedler inşa etmek alışkanlığını gözden geçirmemiz lâzım; bu tür camilerin ısıtılması, aydınlatılması ve bakımı büyük masraf ve emek gerektirdiği gibi inşaat maliyetleri de çok yüksek oluyor. Bu işlere gönül ve emek verenler, "nasıl olsa cemaatten para topluyoruz, her zaman cami yaptıracak değiliz; öyleyse işi acele getirmeyelim, icab ederse iki sene sonra hizmete girsin fakat büyük ve şatafatlı olsun" gibi düşüncelerle çok kötü -ve elbette kötü taklit edilmiş- projeleri uygulamaya koyuyorlar. Mâbedin içine illâ ki tezyinat gerekli imiş gibi, yine haylice masrafa mal olan kötü süslemeler yaptırmayı, zevksiz ve kullanışsız aydınlatma düzenleri taktırmayı da ihmal etmiyorlar. İş bittikten sonra bu defa caminin kubbe yüksekliğini en azından buçuk misli geçen çift şerefeli bir minare ama çoğunlukla çift şerefeli çifte minare dikmeyi de bir nevi din hizmetkarlığı sayıyorlar.

BETON ESTETİÄ□İNİ CAMİLERE AKSETTİRECEK MİMAR VE MÜHENDİSLER ARIYORUZ

Oysa ki doğru olan, lüzumsuz derecede yüksek ve lüzumundan çok süslü camiler inşa etmek alışkanlığından vazgeçmektir. Beton teknolojisi ile uzun mesafeleri direksiz geçmek mümkün olduğuna göre "cami kubbeli olur" saplantısını da bir kenara bırakabiliriz. Ne yazıktır ki ne cemaatimiz, ne de mimarlarımız beton teknolojisinin ulaştığı yüksek imkanları en makul ve güzel kompozisyonlara dönüştürebilen cesur teşebbüslere girişmekte tedirgin ve beceriksiz davranıyorlar. "Modern cami mimarlığı" diye sağda-solda gördüğümüz örnekler ise "entel mimar" takıntısını andıran garip, çirkin ve kullanışsız binalar. Bu hususta Diyanet İşleri Başkanlığı'na görev düşüyor; mesela her yıl "cami mimarlığındaki yeni gelişmeler ve arayışlar" konulu yıllık sempozyumlar düzenleyebilirler. Yurtdışındaki örnekler tanıtılmalı, tartışılmalı; hepsinden önemlisi cami ile cemaat arasındaki İnsan-mekân ilişkisi üzerinde konuşulmalı. Genç mimarlarımız -alnı secdeli cinsinden de olsa- bu gibi incelikleri bilmiyorlar (aslına bakılırsa artık genç olmayan tecrübeli mimarlardan çoğunun da böyle meselelere kafa yorduğunu zannetmiyorum!) Daha sonra Diyanet, kim tarafından finanse edilirse edilsin, oluşturacağı bir bilim ve sanat kurulu tarafından inşa edilecek bütün cami projelerine ön denetim getirecek yetkilerle donatılmalıdır. Evet, merkezî denetim fikri doğrusu kâğıt üzerinde pek şık görünmüyor ama, şu safhada daha iyi bir fikir bulunacağını zannetmiyorum.

CAMİ Ã□EVRESİ BOTANİK PARKI GİBİ OLMALI

Camilerimizin çevre düzeni -en hafif tabirle- Müslümanlara yakışmayacak kadar pejmürde, tesadüfi, bakımsız ve tek kelimeyle berbat. Camilerin lüzumsuz aksâmı için (ikinci ve yüksek minareler, pahalı dış mermer kaplamaları, yüksek kubbeler, çirkin bezemeler) o kadar çok para harcanıyor ki, nihayet iş bitip sıra çevreyi güzelleştirmeye gelince galiba kimsede tâkat kalmıyor; halbuki camilerimizin etrafı -mübalağasız- botanik parkı imiş gibi itina ile yeşillendirilmeli, uygun cinslerle ağaçlandırılmalı ve "namazda gözü" olsun olmasın, bütün çevre sakinlerini celb edecek güzel bir dinlenme, okuma yeri haline getirilmelidir (Sözün burasında Bursa'nın Nilüfer İlçesi'nin Beşevler semtindeki Zahit Kotku Camii'ni özellikle zikretmek isterim. Cuma sonrası camiye bitişik parkta içtiğimiz çay ne güzeldi. Bu güzel fikir için cemaati tebrik ederim.)

CAMİYİ SADECE İBADETE TAHSİS ETMEK DOÄž RU MU?

Camilerimiz, sadece ibadete, hatta sadece namaza tahsis edilmesi gereken yerler değil; cami, semtin kalbi ve ruhu olmalı, semt sakinlerini cem etmeli, güzelliği, işe yarar fonksiyonları (kültür, sosyal faaliyet, eğitim, hatta eğlence!) ile kendine çekmeli; bu dönüşümün formülünü bulmak için evvela böyle bir meselemiz bulunduğunu kabul etmeliyiz. Hâl-i hâzırdaki camilerden görünen mânâ, cemaatin sûretidir ve kabul edelim ki iftihar verici şeyler değildir.

Camilere yardım edelim; ama hakikaten yardım edelim; sahiplenerek, tartışarak, düşünerek, katkıda bulunarak!..